

לקראת שבת מלאכתא

Dirshu

דרשן ד' ועוזן

קרן עולמית לחיזוק
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלוני השבת

פרשת ניצבים - ראש
השנה

כתיבה וחתימה טובה

לקראת שבת מלכתא

לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה'

גליון מס' 346

פנינים לפרשת נצבים - ראש השנה

זה קרה בשעה שהוא אמר את פיוט 'ונתנה תוקף'. ההתרגשות שלו היתה כל כך גדולה, עד שהוא פשוט לא יכול היה להמשיך ולקה בלבו. לא שמעתי על עוד אחד שאובחן עם התקף לב, לפחות לא ב-200 השנים האחרונות

מרטיט ומרגש: כך היה נראה ראש השנה של ראש ישיבת 'קרית מלך', הגאון רבי שמואל יעקב בורנשטיין זצ"ל, כפי שמספר תלמידו חביבו, פעיל 'אחינו', הרה"ג ר' ישראל היימן

יעקב א. לוסטיגמן

אחד מגדולי בעלי התפילות שידע עולם הישיבות בדורות האחרונים, היה ללא ספק הגאון הגדול רבי שמואל יעקב בורנשטיין זצ"ל, ראש ישיבת קרית מלך, שבמשך שנים היה שליח הציבור בישיבת חברון-גאולה, ובהמשך עבר להתפלל בישיבת 'קריית מלך' בבני ברק, שבראשה עמד.

לקראת ראש השנה והימים הנוראים, ביקשנו לשוחח עם אחד מהתלמידים הקרובים ביותר לרבינו הגרש"י זצ"ל, הלא הוא הרה"ג ר' ישראל היימן, מבכירי הפעילים של ארגון 'אחינו', וחבר בצוות הכותבים ב'לקראת שבת'.

הרב היימן, שבעצמו משמש כשליח ציבור בימים הנוראים, היה בן בית אצל ראש הישיבה זצ"ל. הוא זכה לנהל עמו שיחות אישיות וקרובות מאוד, למד תורה מפיו, שתה בצמא את דבריו בהמוני שיעורים וב'וועדים' שמסר ראש הישיבה, וגם... קיבל ממנו הדרכה מה עליו לכוון לפני שהוא ניגש לעמוד כבעל התפילה, בימים הנוראים.

"כשאנחנו מדברים על 'ראש השנה' בישיבת קריית מלך, חייבים להבין שראש השנה לא היה יומיים בלבד. זה התחיל כבר ב-א' אלול. 31 ימים בשנה חיינו את ראש השנה, כל חודש אלול ועוד יומיים של ראש השנה עצמו", פותח הרב היימן.

"האווירה היתה מאוד מיוחדת. זה לא היה פחד ואימה. חלילה לא היתה עצבות ולא דיכאון. האווירה היתה אווירה של יראת הרוממות, תחושה של קרבת ה' לי טוב. הרגשנו שהימים האלו הם

ימים מאוד מיוחדים, שבהם אנחנו יכולים לזכות ולהעפיל לדרגות רוחניות גבוהות במיוחד.

"עיקר העיסוק שלו בחודש אלול, היה בכך שבראש השנה אנחנו נזכה להמליך את הקדוש ברוך הוא על העולם כולו. שתהיה לנו הזדמנות להתקרב אליו, וכביכול לתת לו כתר מלוכה...."

"במשך כל השנה היו לו וועדים רבים שהיה מוסר במשך השבוע, עם כל ועד היה לו סדר לימוד אחר, חלק למדו גמרא, אחרים מוסר, למדו ספר כזה, ספר אחר. אבל בחודש אלול כמעט כל הוועדים שינו כיוון. לא המשיכו ללמוד את מה שלומדים כל השנה. עברו להתעסק בהכנה לראש השנה.

"אמר לנו ראש הישיבה: מה אתם מדברים בכלל? המשמעות של 'אם כבנים' היא אחת, ושל 'רחמנו כרחם אב על בנים' היא שונה לגמרי, יש הבדל שמים וארץ בין 'אם כבנים' ל'אם כעבדים', ובין 'רחמנו' לבין 'ותוציא כאור משפטינו'. כל בקשה כזאת זה עולם בפני עצמו. הוא הסביר פלפול שלם במילים של הפיוט הזה, ואחר כך שר שוב את השיר, והראה לנו איך שכל תנועה קטנה בשיר אומרת משהו, היא מבטאת עומק במשמעות בין הגדרה של בן להגדרה של עבד וכדו'.

"מתוך הסיפור הזה, הבנו שכל ניגון שהוא מנגן וכל שיר שהוא שר, יש לו סיבה. זה לא סתם אוסף של צלילים שמתחברים זה לזה בצורה נעימה לאוזן, אלא תנועות ותנודות של הלב והנשמה לפי פירוש המילים ועומק הכוונה..."

להתרגש מפר ואיל

"כשמדברים על מורי ורבי הגרש"י בורנשטיין", מוסיף הרב היימן, "מדברים על תפילות הימים הנוראים. הוא היה מאוד מזוהה ומפורסם כבעל תפילה מיוחד במינו, וכל מי שהסתובב סביבו הכיר את האנקדוטה המפורסמת מאוד אודותיו:

"במשך ימי חייו, היתה פעם אחת ויחידה בה אובחן עם התקף לב. זה קרה בשעה שהוא אמר את פיוט 'ונתנה תוקף', והגיע למילים 'מי יחיה ומי ימות', ההתרגשות שלו היתה כל כך גדולה, עד שהוא פשוט לא יכול היה להמשיך ולקח בלבן.

"שמעתי מפיו כמה פעמים, שהסיבה שבגינה הוא לקח בהתקף לב, היתה שקודם לכן כשנכנס להתפלל, הוא ראה בין הקהל אדם שהכיר, ושבשנה הקודמת פקדו אותו כמה מקרים קשים מאוד רח"ל. ראש הישיבה זצ"ל לקח את זה מאוד ללב, וכשהגיע בתפילה ל'מי יחיה ומי ימות', זה הציף אותו עד כדי כך..."

"האמת שכולנו מתרגשים ב'ונתנה תוקף', כל אחד ואחד מאתנו", מחדד הרב היימן, "יש כאלו שבוכים, יש שצועקים, יש שמאמצים את מוחם ומקמטים את מצחם בכל כוח הכוונה במילים..."

"אבל מהאנשים שאני מכיר, רק אחד הגיע לכדי התקף לב באמירת הפיוט הזה... לא שמעתי על עוד אחד שזה קרה לו, לפחות לא ב-200 השנים האחרונות. וזה מראה לנו עד כמה הוא היה שקוע בתפילה באופן שאי אפשר בלב לתאר במילים.

"והאמת שהתלמידים שלו, גם אלו שכבר התחתנו לפני שנים,

"כמעט בכל יום היה מזכיר כמה ימים כבר עברו מאז ראש חודש אלול, וכמה ימים עוד נותרו עד ראש השנה. הוא היה חי בציפייה עצומה לרגע שבו יישמע קול השופר, ונאמר לפני מלכויות כדי שנמליך עלינו את בורא כל עולמים.

"בימים האלו, הוא היה מתעסק רבות בלימוד של התפילות והפיוטים, בהתבוננות מעמיקה בפירוש המילים, וזה לא היה סתם לימוד פשטני של ביאורי תפילה. בכל מילה הוא היה לומד משמעות שונות ומיוחדות. נוסח התפילה, כשהתפלל לפני העמוד, היה בהתאם.

"ראש הישיבה גם כתב חיבור מיוחד לימים אלו, 'שי למורא'. הספר יצא בכמה מהדורות, ומי שמעיין בו מבין מה זה אומר להיכנס לעומק העניין של התפילות בימים הנוראים.

"מעניין לציין, שמי שהיה בקי בספר ונכח בישיבה כשראש הישיבה זצ"ל היה ניגש לעמוד, יכול היה לשמוע אותו כביכול מבאר את התפילה, על ידי הניגון שהיה מנגן באמירת המילים. פה הוא מתרגש, כאן הוא מדגיש, בפסוק הזה הוא עוצר לרגע, עכשיו הוא אומר את המילים בניגון שמח ותוסס, פתאום הוא עובר לומר את המילים באיטיות ובהטעמה... כל כזאת תנועה היתה כאילו לקוחה מתוך הספר שחיבר, כי הניגון אצלו לא היה רק להנעים את התפילה, אלא לבטא את הרגש ואת הכוונה שיש בעומק המילים של התפילה."

צוהר קטן לעולם גדול

"בהקשר זה אספר סיפור מעניין שהיה בישיבה פעם, ושפתח לנו צוהר קטן לעולמו הפנימי של ראש הישיבה זצ"ל, איך הוא מתייחס לניגון מילות התפילה:

"באחת השנים הלחין ראש הישיבה ניגון חדש ל'היום הרת עולם'. הניגון לא מאוד מורכב, אבל ראש הישיבה השקיע הרבה זמן כדי ללמד אותנו את השיר. היה לו מאוד חשוב ששנייך ממש בצורה מושלמת בכל ה'קוועצ'ים' של השיר, כאן הניגון קצת עולה כאן יורד, כאן יש מעין צעקה קטנה וכו'.

"ראינו שראש הישיבה ממש לוקח את זה ברצינות תהומית, ומאוד מאוד חשוב לו שנשיר את השיר בדיוק מושלם.

"הבחורים שאלו אותו, מאי האי? מה זה כל כך משנה אם אנחנו שרים את זה ככה או קצת אחרת, העיקר זה הקצב והניגון, כולם שרים, נהנים, מתעוררים... למה להיכנס לדקויות כאלו?"

המשך בעמוד 28

גליון 'לקראת שבת' יו"ל בחסות
'אמונה וחסד' דפוס וכריכיה בע"מ 02-6715501

זיכוי הרבים בהפצת גליון זה
לעני"נ הרה"ח בנימין ב"ר דוד צבי רוזנטל זצ"ל
נלב"ע ר"ח אב תשע"ו

"אבא שלי - הסטייפלער הקדוש - היה אומר, שהזמן להשתדלות לפרנסה ולשאר העניינים, הוא בימים הנוראים, בימי הדין והמשפט - ראש השנה, יום כיפור, הושענא רבה. אז נגמרת ההשתדלות. אחרי זה נשאר לאדם להיזהר ולהישמר שלא לקלקל את הדברים הטובים שנגזרו עליו, שלא יקרע בידיים את ה'פתקא טבא' שלו"...

הגאון רבי שלמה לוונשטיין שליט"א,

על התפילה וההשתדלות ממרן הגאון רבי חיים קנייבסקי זיע"א

שהרי חז"ל אמרו שהמאריך בתפילתו מאריך לו ימיו ושנותיו. "וכיון שאתה מאריך בתפילתך, הלא יאריך לך ימך ושנותיך, שבהם תוכל לשבת וללמוד עוד תורה, ונמצא שאינך מפסיד דבר".

בהזדמנות אחרת התבטא ואמר, כי לכל ענין, זריזות היא מעלה טובה ויקרה, חוץ מדבר אחד: תפילה. בתפילה אין צורך להזדרז, אלא יש לאמרה במתינות, מתוך כוונה, ולא במהירות.

כללו של דבר: תפילה אינה נמדדת במשך הזמן שלה, אלא בכוננת המתפלל. לפיכך, אין למתפלל לחשוש משום כיוון - לא מאריכות יתר וגם לא ממשך זמן קצר, אלא יתפלל כפי שמתאים לו, ואת עיקר מאמציו ימקד בכוונת הלב.

היה איש עסקים שומר תורה ומצוות, שהציעו לו עיסקה גדולה שהיה טמון בה פוטנציאל לרווחים גדולים, אך מצד שני היה בה סיכון רב. זה טבען של עיסקאות גדולות. אתה רוצה להרוויח? קח בחשבון שאתה עלול להפסיד...

העיסקה קרצה לו, אך, כמובן, הוא חשש מהסיכון הכרוך בה. הוא בא אל רבינו לקבל את עצתו, אך הציג את שאלתו בהתחכמות: "האם על סוג כזה של עיסקה יש חובת השתדלות?"...

שמע רבינו את השאלה, חייך ואמר: "היום, בחודש תמוז, אתה מדבר איתי על חיוב השתדלות? אבא שלי - הסטייפלער הקדוש -

כח התפילה הוא כח עצום, ומי שיודע מהו הכח הזה יכול לשנות את כל חייו!

מי מאיתנו אינו רוצה לזכות למה שזכה רבינו? אנו נוטים לומר: טוב, היה לו אבא גדול שהתפלל עליו גם כשהיה מבוגר, היה לו גם את החזון איש שהתפלל עליו...

ודאי שהדברים נכונים, אך רבינו עצמו - מה אמר בענין זה? פעם אמר למקורבו, רבי שמעון ויסרג: אתה רוצה להיות אדם גדול? אגלה לך את הסוד. דע לך, שבלי שמתפללים לא שייך לקנות קנין בשום דבר! כל מעלה שרוצים לזכות בה - צריך להתפלל על כך! אפילו על דברים קטנים חייבים לבקש!

הוא ביקש שיביא לו גמרא נידה, פתח בסופה (ע ע"ב) והקריא: "מה יעשה אדם ויחכם?" אומרת הגמרא: "ירבה בשיבה" - צריך התמדה. אבל "הרבה עשו כן ולא עלתה בידם", לכן אומרת הגמרא: "יבקשו רחמים ממי שהחכמה שלו, שנאמר: 'כי ה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה'... מאי קא משמע לן, דהא בלא הא לא סגיא" - גם מתמיד גדול, עם כל הכשרונות, צריך לדעת שבלי תפילה לא יוכל לקנות כלום! יש תנאים כדי לזכות בתורה. "כי ה' יתן חכמה!" לאוקמי גרסא צריך סיעתא דשמיא.

שיעור הזמן הראוי לתפילה

כאשר שאל רבי יוסף שלמה קורלנסקי אודות ענין מסוים, אמר לו רבינו: "תתפלל על זה". שאל: "מהו שיעור תפילה? כמה עלי להתפלל?"

תשובתו של מרן היתה מעניינת: "דקה אחת". כי העיקר בתפילה זו הבקשה האמיתית מעומק הלב.

מענה דומה השיב לאברך שניגש לשאול, כמה זמן יש להתפלל תפילת שמונה עשרה.

"אין לזה כלל", השיב רבינו, "לאחד מתאים זמן קצר יותר ולשני - ארוך יותר. איכות התפילה נמדדת בכונה שמכוונים בה".

אמנם, כאשר ניגש אברך לשאול האם עליו לקצר את זמן תפילתו הארוכות, שכן הוא מאריך בתפילתו יותר מן המקובל, כך שהן גולשות גם על חשבון הלימוד - השיבו מרן כי אין צורך לחשוש,

יהודי נכנס להתייעץ: "מציעים לי שתי הצעות של שליח ציבור בימים נוראים, האחת בבית הכנסת של אברכים, בו אני מתפלל תמיד, והצעה נוספת של שליח ציבור בבית כנסת של בעלי בתים ברמת גן, עם משכורת של קרוב ל-10,000 ש"ח, את מה להעדיף?" הגיב הרב ואמר: "אתה רוצה שאענה לך על שאלה, מה להעדיף האם תאוות הממון או תאוות הכבוד..."

מרן הגראיל שטיינמן זצוק"ל על ענווה, סליחה ומחילה

מהאישה, מהילדים. זו בקשת מחילה שצריך לעשות אותה בערב יום הדין'.

"ולבקשתך, אתה הלא יודע שאינני מקפיד ואינני מן הנפגעים. אך אם בכל זאת אתה חושש למשהו, אם לך זה עושה טוב, הרי מחול לך, מחול לך, מחול לך. גוט יאהר, לך ולכל משפחתך!"

"לא ידעתי עם מה להתחיל"

"נכנסתי במוצאי ראש השנה תשס"ח", סיפר יהודי ממקורביו, "וכיון שענוונותו של רב אהרן-ליב הייתה רבה, דיברתי בחופשיות.

"הוא שאלני: 'איזו מידה תיקנת בראש השנה?'

"ילדות הייתה בי ועניתי לו (מעט בבדיחות): 'לא מצאתי מה לתקן'... 'הוא הרצין בכובד ראש ואמר: 'ואני, לא ידעתי ממה להתחיל לתקן'..."

ה' אלוקים אמת

"מתהלכת ברחוב שמועה בשם ראש הישיבה... האם נכונה השמועה?" - נכנס מאן דהוא והתעניין ישירות.

"דע, שמה שנאמר ברחוב הוא שקר. גם אביא לך ראייה: כי הדבר היחיד שהוא אמת, זה שה' הוא האלוקים, ואת זה לא תמצא ברחוב..." אחר כך התייחס רב אהרן-ליב לגופה של שמועה: "מה שאומרים

המשך בעמוד 30

"היה זה בערב ראש השנה של אחת מהשנים" - סיפר בן ביתו, "חשתי צורך עז להגיע לחדרו, שכן לאורך השנים זכיתי לקרבתו, חששתי שמא קירבה זו גרמה אצלי בעקיפין ובשווג להורדת מפלס הכבוד הנדרש כלפיו, שכן ההרגל והשגרה מקהים את התחושה ומטשטשים את חובת היראה, ושמא חטאתי פה ושם בגינוני קרבה יתירה.

"באתי אליו אפוא, היה זה מספר שעות לפני התקדש החג. הוא מעט התפלל לראותי בשעה כזו, ושאל לרצוני.

"באתי לבקש מחילה מראש הישיבה, אמרתי לו. הסברתי לו את תחושותי, ואת חששי שמא לא נהגתי בו במהלך השנה כבוד ראוי, ועל כן אני מבקש את מחילתו.

"את התגובה שלו לא אשכח!

"אתה בעל גאווה!"

"מהיכן שלא אשוב, על כזו תגובה לא חשבתי. מה עניין גאווה לכאן?

"אך הוא המשיך, תוך כדי שהוא לוקח את ידי בידו, מלטף - אך מכה על הקדקוד בו זמנית: 'אתה תצא מכאן בתחושה מרוממת: ביקשתי סליחה מ'אהרן ליב'. זו איננה התכופות וענווה, להיפך, זו גאווה: 'אני ביקשתי, אני!'. מי שבאמת רוצה לבקש סליחה ולהתכופף, איננו מבקש ממי שאין צורך לבקש!..."

"ואז המשיך עוד מתוך האמת הנוקבת שלו: 'אתה חושב, שאם באת ל'אהרן ליב' לבקש מחילה - אז יצאת ידי חובתך? אמור לי: מהאשה, מהילדים, כבר ביקשתי מחילה בערב יום הדין?'

"נבוכתי. ניסיתי לחמוק מהרגע המביך ושאלתי: מהיכתי תיתי לבקש מחילה מהילדים?

"מרן זצוק"ל לא הותיר לי נתיב מילוט והסביר לי היטב: 'ראה, ככל שאבא גוער בילדיו, מטיל מורא כפי הצורך, והוא עושה זאת מדין חינוך, הרי שהוא פטור מבקשת מחילה. הוא נהג כדין. אך לעתים רבות, אבא נוטה להוסיף קצת במינון של התרעומת, ומי מדבר על הרמת יד שלא כדין. על כך - יש לבקש מחילה! זה כבר לא חינוך, זו פגיעה אישית! צריך גם לדעת איך לפייס, אבל זו סוגיה בפני עצמה.' "לך הביתה" - סיים בנימוח אבהית כשידו עדיין אווזת את ידי, 'ואם קשה לך, תגיד שאני אמרתי לך לבקש מחילה. תבקש מחילה

החוויה הרוחנית הזו לא תישכח במהרה, ממתפללי בית הכנסת המרכזי ברמת אלחנן. בליל יום כיפור של שנת תש"פ, לקראת סוף התפילה ואמירת 'עלינו לשבח', ביקש רבינו את רשות הדיבור. בעשרות שנות קיומה של רמת אלחנן, לא זכור לנו שהרב שליט"א עולה במדרגות ההיכל, בלילה המקודש ביותר בשנה, ומדבר לפני הקהל. הכל הבינו שמדובר במסר מיוחד

על הבקשה המיוחדת שביקש הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, שכל הקהל יאמר בצוותא, בקול רם ובכוונה גדולה

"וְאַנְחֵנוּ כּוֹרְעִים וּמְשִׁתַּחֲוִים וּמוֹדִים לְפָנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמַּלְכִּים" (עלינו לשבח)

תלמיד חכם שהתקבל לכהונת הרבנות באחד המושבים בארץ, החליט לחזק את לימוד התורה במקום, וייסד תקנה חדשה, לפיה יתקיים שיעור תורני לאחר תפילת המוסף של יום השבת. הרב החדש היה סבור, שבאמצעות השיעור הזה תהיה בידו אפשרות להרביץ תורה במתפללים, ולדבר גם על העניינים הדורשים חיזוק במושב.

כוונתו של הת"ח היתה טובה, אבל התקנה החדשה לא התקבלה בעין טובה אצל חלק מן המתפללים. היו, כמובן, ששמחו מאוד על כך, ושיבחו את המרא דאתרא החדש על יוזמתו, אבל כמו בכל מקום היו גם כאלה שהתנגדו.

"אם הרב רוצה לומר שיעור, בכבוד; אין לנו כל התנגדות עקרונית לכך, אבל מדוע לעשות זאת דווקא בשעה שרבים רוצים כבר ללכת לביתם, ועל ידי השיעור מאלצים אותם להתעכב בבית הכנסת?" - טענו.

גם המתלוננים ידעו שהסיבה לקביעת השיעור בעת שכזו, היא רצונו של הרב להגיע למספר משתתפים גדול ככל האפשר, הנמצאים כבר ממילא בבית הכנסת, אבל כיון שהם רצו ללכת לביתם, גם להם הדבר עוגמת-נפש.

בוודאי שמדברי המתנגדים לא נודף ריח של אהבת-תורה, אבל הרב החדש היה צריך להתחשב בכך, ולקיים את השיעור בזמן נוח יותר. גם אני סברתי בתחילה שהרב ההוא עשה שלא בחוכמה, כי לכאורה לא כדאי לקבוע שיעור בלא הסכמת הקהל, ויש בכך טירחא דציבורא, אבל לאחר שראיתי את ה'פתחה' של ה'שערי תשובה' להלכות ראש השנה בשו"ע, רווח לי במקצת.

בסימן תקפ"ד, סעיף קטן ג', מביא ה'שערי תשובה' - "מעשה באחד שהיה לו קצת מיחוש ולא יכול היה לילך לבית הכנסת, והפצירו בו בניו שיתקעו לו, ויאכל, ולא רצה, ומחמת הפצרתם נָדַר שלא לאכול עד אחר זמן היציאה מבית הכנסת..."

ואם לא היה די בנדר זה, אזי "כאשר השלימו תפילתם, ורצו לצאת, בא חכם ודרש דברי כיבושין, כמו שעה אחת או שעתיים, ואיחרו לצאת..."

גם במקרה של ה'שערי תשובה' לא יכלו הציבור לצאת לפני תום השיעור, והרי לנו שרב הקובע שיעור במצב שכזה, אינו גורם לטירחא דציבורא.

מדוע מקצרים בשמונה-עשרה של שבת, ומאריכים בפסוקי דזמרה? מאידך, יש דברים שבוודאי אינם גורמים לטירחא.

הגר"ש טנא זצ"ל, אב"ד תל אביב, שאל: ידוע שהסיבה שמקצרים בתפילת שמונה-עשרה של שבת, ואומרים בה רק 7 ברכות, היא כדי לא להטריח על הציבור. ואם כן, שאל, מדוע בפסוקי דזמרה של שבת מאריכים מאוד, ומוסיפים שם קטעים הגורמים להתארכותם של פסוקי דזמרה? הלא דבר הוא!

ותירץ: הרי מדובר בפסוקים של זמרה, בהם אנחנו מזמרים להשי"ת; וכי יש אדם אחד בעולם שהזמירה והשירה נחשבים אצלו לטירחא?

כל הקהל אומר 'עלינו לשבח' בצוותא

הזכרנו קודם את 'סוף התפילה', שבה ביקש הרב ההוא לייסד שיעור. הבה נדבר עתה על מה שאומרים תמיד בסוף התפילה...

החוויה הרוחנית הזו לא תישכח במהרה, ממתפללי בית הכנסת המרכזי ברמת אלחנן. בליל יום כיפור של שנת תש"פ, לקראת סוף התפילה ואמירת 'עלינו לשבח', ביקש רבינו הגאון המרא דאתרא

שליט"א את רשות הדיבור.

בעשרות שנות קיומה של רמת אלחנן, לא זכור לנו שהרב שליט"א עולה במדרגות ההיכל, בלילה המקודש ביותר בשנה, ומדבר לפני הקהל. הכל הבינו שמדובר במסר מיוחד שהגר"י זילברשטיין מבקש להעביר, דווקא עכשיו, בליל יום כיפור.

ואכן, הרב דיבר על כך שצריך לחזק את תפילת 'עלינו לשבח', שכיון שהיא נאמרת בסוף התפילה, אין אנחנו מכירים בערכה הרם, ומזלזלים בה, ולפעמים אף מדלגים עליה ולא אומרים אותה כלל. הרב שליט"א אמר שדווקא עכשיו, ביום כיפור, כדאי מאוד לתקן את העניין, ולכן הציע שכל הקהל יאמר בצוותא, בקול רם ובכוונה גדולה, מתחילת 'עלינו לשבח', ויעצרו לפני שמגיעים ל'ואנחנו כורעים ומשתחוים ומודים'. ואחר-כך נאמר כולנו ביחד 'ואנחנו כורעים', ובכך נזכה להעלות את התפילה לפסגות נישאות.

וכך אכן היה. תפילת 'עלינו לשבח' נאמרה באווירה עילאית, ובהרגשה של רוממות, כשהקהל כולו, מבוגרים צעירים וילדים, מצטרפים יחדיו לשירת-הלל להשם יתברך.

תפילת 'עלינו לשבח', שצריכה להיאמר בשמחה מרובה, ומתוך הרגשת-קירבה להשי"ת, שלא שם חלקנו עמם וגורלנו ככל המונם, עוררה בעבר קנאה-רבתי אצל הגויים, קנאה שהובילה לקטרוגים נגד היהודים, ולפוגרומים קשים.

דמו של העם היהודי ניתז על 'עלינו לשבח', לאחר שכמה משומדים הלשינו אצל האומות שהיהודים מתכוונים בתפילה זו לחרף ולגדף את הגויים. מה שהתסיס את הגויים במיוחד, היו המלים "שלא שם חלקנו כהם וגורלנו ככל המונם, שהם משתחוים להבל וריק, ומתפללים אל אל לא יושיע".

קטע זה ב'עלינו לשבח' מיוסד על הפסוקים בספר ישעיה (ל' ז', מ"ה כ') - "ומצרים הבל וריק יעזורו וכו'; הנושאים את עץ פסלם ומתפללים אל אל לא יושיע". אחד המשומדים הוציא לעז על בני העם היהודי, שהם מתכוונים לחרף את 'אותו האיש', שכן שמו הוא בגימטריא 'וריק'.

היו משומדים אחרים שהלשינו שהיהודים נוהגים לירוק אחרי המלים "ואנחנו כורעים ומשתחוים ומודים לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה".

כל הדברים הללו גרמו לשפך-דם בקרב העם היהודי, ודוקא משום כך הפכה תפילת 'עלינו לשבח' לתפילה נשגבה ונוראת-הוד, המסמלת את האמונה המוחלטת של העם היהודי באלוקיו, שמוֹדָה לו על כך שלא עשנו כגויי הארצות ולא שמנו כמשפחות האדמה, אלא קָרַבְנו לעבודתו ונתן לנו את מצוותיו וחוקותיו.

ועל כן אנחנו מכריזים ואומרים: "הוא אלוקינו אין עוד, אמת מלכנו אפס זולתנו!"

נהרות-הדם של אחינו בני ישראל, שנשפכו על תפילה זו בכל מקומות מושבותיהם בגולה הדוויה, מביאים אותנו, בני הדור האחרון, לאחוז ביתר-שאת וביתר-עוז בתפילת 'עלינו לשבח', ובכל מה שהיא מסמלת.

מצאנו לנכון לצטט כאן כמה קטעים מדבריהם של גדולי המחברים,

בעניינה של תפילת 'עלינו לשבח'. וכך כותב 'סוד ושורש העבודה': "ויתחיל עלינו לשבח לאדון הכל, ויחשוב בשמחה עצומה מאוד בזה הלשון ממש: עלינו מוטל וחיוב לשבח לאדון הכל, וגם עלינו מוטל וחיוב לתת גדולה ליצר בראשית, על שלא עשנו כגויי הארצות ולא שמנו כמשפחות האדמה, ושלא שם חלקנו כהם וגורלנו ככל המונם וכו'.

"ואנחנו כורעים, צריך כריעה גדולה בברכיו. ומשתחוים ומודים, צריך ג"כ השתחויה גדולה. ועיין בסדורים ג"כ מעניין הכריעה. ויכניס שמחה עצומה בלבו באמירת התיבות, ישמח מאוד שזכינו לכל זה.

"וכשיזקוף יאמר ג"כ בשמחה עצומה מאד ומאד: לפני מו"ה הקב"ה, וראוי לקבל עליו תיכף מסירות נפש בצירוי איזו מיתה, מרוב השמחה והחדווה שיבער בלבו על זכייה זו, ובודאי יעשה בזה נחת רוח גדול ליוצרנו ובוראנו ית"ש ויתעלה זכרו לעד.

"הוא אלוקינו אין עוד אמת מלכנו אפס זולתו, כל זה יאמר בשמחה עצומה עד מאוד, ובכל עוצם כוחו, ובפריסת-ידיים למעלה, ויתאמת בלבו הַאֲמֵנָה עצומה וחלוטה, שרק הוא ית"ש ויתעלה אלוקינו אין עוד אחר.

"ומובטח אני בזה, אחי ורעי ידידי השם ואהובי נפשי, במי שיאמר שבח זה בשמחה עצומה עד למאוד, עד קצה תכלית השמחה וגודל ההתלהבות, בודאי מגודל השמחה וההתלהבות, יקבל עליו מסירות נפש כמה פעמים במקומות ידועים בשבח הגדול הזה.

"וכשיאמר התיבות 'ועל כן נקוה לך ה' אלקינו לראות מהרה נפש כמה פעמים במקומות ידועים בשבח הגדול הזה. בתפארת עוזך', ראוי להכניס בלבו שמחה עצומה עד מאוד על זה הקיווי ממש, כאילו שומע בעת הזאת הבשורה מפי אליהו ז"ל, שיבשר שביום הזה תצא השכינה מהגלות, ונזכה לראותה, ויכניס בלבו האמנה אמיתית שבודאי יבוא העת והזמן שתצא מהגלות, ואף אם יתמהמה אחכה לו.

"וכל בני בשר יקראו בשמך להפנות אליך כל רשעי ארץ כו', עד סוף כל נוסח השבת, יכניס האדם בלבו שמחה עצומה עד מאוד, עד שכמעט לא יעמוד כוח מרוב החדווה והשמחה שתבער בלבו, על הקיווי זה של עתיד, שאז יתקדש שמו הגדול לעיני כל חי בכל העולם. כי כל העמים כולם, מקטנם ועד גדולם, ידעו האמת באמונה שלימה ואמיתית, שה' אלוקינו הוא האלוקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד מלבדו.

"וכולם יכרעו ויפולו לפניו מפני הדר גאונו ית"ש ויתעלה, ויתנו יקר וגדולה וכבוד לשמו הגדול ית"ש ויתעלה, ואז יתגדל ויתקדש שמו הגדול בכל העולמות עילא ותתא.

"ובייחוד הפסוק והי' ה' למלך כו' יאמר בשמחה עצומה עד מאוד. והאר"י ז"ל מזהיר על פסוק זה לאומרו בכוונה גדולה. ויאמר הפסוקים: 'אל תירא מפחד וכו'', ונדפס בסדורים גודל מעלתם".

מן הראוי להזכיר גם את דברי הרוקח שאמר:

"כל איש הירא את דבר ה' ישים על לבו, ויכוון מאוד כשמתפלל

למדנו מכאן על כוחה העצום של ברכת המזון לרפא את האדם מכל תחלואיו, בכך שהאדם המברך בשמחה ובטוב-לבב, מביא לכך שהמאכלים שבמעיו מתברכים, והן-הן התרופות הטובות ביותר לגופו

מהמאכלים הלא-טובים, שאינם מתברכים במעיו, ונותן עצה כיצד להגיע למצב שבו המזונות יהיו מבורכים תמיד.

וכך כתוב בספר 'ברית עולם' (על פרשת משפטים): "רובם של החולאים מן המזונות הבלתי-מבורכים, שמתאחו בהם הרע, מה שאין כן המזונות המבורכים, שאדרבה מתערב בהם הטוב של הקדושה, שלא לבד יש לו כוח לשמור מן החולי שלא יבוא, אלא אפילו להסיר את החולי שכבר בא על איזה קלקול, כי המזונות המבורכים הם ודאי במקום תרופות, וזהו שנאמר 'וברך את לחמך ואת מימך, והסירותי מחלה מקרבך'".

ה'ברית עולם' מוסיף וכותב ש"העבודה הפרטית והסגולית המברכת את המזונות, היא דווקא ברכת המזון האמורה כהלכתה, שאם האדם אינו מברך כל עיקר, או שאינו מברך כראוי בשמחה ובטוב-לבב, אין הברכה שרויה במעיו, ואז אדרבה לחמו במעיו נהפך למאורת-פתנים בקרבו, וזה גורם לו חולאים רעים ונאמנים' וכו'; כי לבסוף יוכרח להודות בפה מלא שלא נתפשטה ברכתו בבני מעיו, לפי שביטל או זלזל בברכת המזון" וכו'.

"ולא תקפוץ להקשות, בענין אומות העולם, שאינם מברכים על מזונם, או שמברכים ללא אלוקי אמת, ואעפ"כ יערב להם מזונם, ומתקיימים בריאים וחזקים, דשנים ורעננים; כי כבר כתבתי במקום אחר, שענייניהם של אומות העולם הם כפי מזלם' וכו'.

למדנו מכאן על כוחה העצום של ברכת המזון לרפא את האדם מכל תחלואיו, בכך שהאדם המברך בשמחה ובטוב-לבב, מביא לכך שהמאכלים שבמעיו מתברכים, והן-הן התרופות הטובות ביותר לגופו.

(מתוך הספר 'שבת בשמחה' בעריכת הרב משה מיכאל צורן)

'עלינו לשבח', כי שיר השירים הוא... ומשתחויה באימה ויראה וברתת וזיע בשיפוי ראש, כי כל צבא השמים שומעים, והקב"ה עומד עם פמליא של מעלה וכולן עונים ואומרים 'אשרי העם שככה לו' וכו'".

הבה נתחזק כולנו באמירת 'עלינו לשבח', ונדמה שדווקא בתקופה זו שאנו חיים בה, הכוונה בתפילה זו צריכה להיות קלה במיוחד... שכן, האווירה מסביבנו מתנהלת כמעט באווירה-של-גויים, וכשאנחנו מתפללים 'ולא שם חלקנו כהם וגורלנו ככל המונם', נוכל, לצערנו, לכוון על אחינו בני ישראל, שלא זכו להימנות על באי בית המדרש, ותהלוכות-חיים דומות לאלה "המשתחוים להבל וריק, ומתפללים אל אל לא ישוע".

ההודיה שלנו באמירת תפילה זו, צריכה אפוא לפרוץ מקירות-לבנו. להרגיש בחוש, ולהוקיר את העובדה שאנחנו זכינו להיפקד ולהשתייך על חייליו של צבא-השי"ת, ואנחנו משתדלים לקיים את רצונו בלבב שלם, ולהיכלל בתוך החבורות של יראי-השם ועושי-דברו.

היש לנו אושר גדול מזה?

כשההרגשות הנ"ל תיקבענה בתוכנו, ייקל עלינו להתחזק ולהתרומם בתפילת 'עלינו לשבח', ובוודאי שלא נזלזל בה, ונהפוך אותה ל'תפילת הדרך'... הנאמרת ביציאה מבית הכנסת, כשפגינו מופנות כבר החוצה...

גם התקווה הגדולה, תקוות-הדורות, הבאה לידי ביטוי בקטע של "ועל כן נקווה לך", 'מדברת אלינו' כיום יותר ויותר, בראותנו את הנעשה בחוצות, ואת ההתדרדרות הנוראה השוררת בענין שמירת השבת.

על כל אלה, ועל הגעגועים והכמיהה המפעפעים בליבו של כל יהודי, עד בוא הנחמה הגדולה, אנחנו מתפללים בקטע זה, בידענו שכגודל התלאות, והדבקות בה', כך תהיה גודלה ועוצמתה של הנחמה.

"לראות מהרה בתפארת עוזך, להעביר גלולים מן הארץ, יכירו וידעו כל יושבי תבל כי לך תכרע כל ברך תשבע כל לשון" - אה, איזו תפילה טהורה!

בואו, אפוא, ונתחזק כולנו באמירת 'עלינו לשבח' בהתלהבות, ומתוך רטט של קדושה.

מי שמברך ברכת המזון 'בשמחה ובטוב-לבב', ממשיך על עצמו בריאות שלימה

ומ'עלינו לשבח', לברכת המזון, שגם היא צריכה להיאמר ברוב שמחה והלל להשם יתברך על שנתן לנו לחם לאכול.

יהודי אחד ניגש אלינו וסיפר בצער שיש לו בבית בעיה רפואית קשה, הוא מעוניין לדעת מה הדבר שעליו לעשות כדי להיחלץ מהבעיה.

לשם כך פתחנו בפניו את הספר 'ברית עולם', שחיבר רבי משה דוד וואלי, תלמיד-חבר של הרמח"ל, ובו יש התייחסות ישירה לשאלה הנ"ל. המחבר מתייחס שם למחלות הפוקדות את בני האדם, וכותב שמחלות אלו נובעות בעיקר מ'המזונות הבלתי-מבורכים', דהיינו

"הייתי חילוני גמור, אבל באתי מתוך סקרנות. אומר לרב את האמת, התעורר לי הלב... צעקתם 'ה' הוא האלוקים', ואני שאלתי 'מה הם צועקים?' זה היה כל כך מרגש, לא הבנתי מה צועקים... היה שם אדם דתי שהסביר לי את משמעות הדברים, אחר כך באתי לשבת לישיבה, וזהו, מאותו לילה של סליחות הפכתי לאדם אחר! כיום אני אברך, שקוע כולי בלימוד התורה!"

הגאון רבי ראובן אלבז שליט"א, על הצימאון לשמוע דבר ד'

מי היה מאמין? לפני עשור לא היו לו מושגים ביהדות כלל, הוא לא ידע אפילו מהי שבת, וכעת הוא בן תורה אמיתי! נפשו של כל יהודי צמאה לדעת. אברך מוסר שיעור שבועי במושב נידח, ואינו משער את התוצאות של המאמץ שמשקיע. בתחילה באים שניים-שלושה אנשים, בשבוע שאחר כך ארבעה-חמישה, ולפתע גדל השיעור ומתפתח, וכל בני המושב מושפעים ממנו לטובה. ומה היה קורה, אילו מקים השיעור לא היה שם אל לבו את ברית הערבות שיש לו כלפי אותם אחים תועים!?

תן להם לטעום מהמתקנות הזו

ה'אור החיים' הקדוש מציין את חשיבות הערבות בעם ישראל, ומדגיש שאסור ליהודי לחשוב: 'אני צריך ללמוד תורה ולקיים מצוות, אין לי זמן להשקיע בקירוב רחוקים...'... זו טעות! התורה לא תתקיים אם לא נחשוב על הזולת, אם לא נדאג שגם השני יקיים תורה ומצוות.

בשנים האחרונות תנועת התשובה גדלה והולכת, הביקוש גדול, רק תפתח להם את הדלת, הם יבואו. בישיבה אירגנו אכסניה לשבעים אורחים שרוצים לראות את עולם התורה. עשרות אנשים נוספים

משה רבינו מביא את כל ישראל בברית הערבות ואומר להם "אתם נצבים" - כל אחד מכם ממונה על קבוצה מסוימת בעם, מנהיג אותה ואחראי עליה!

עלינו להרגיש אחריות כלפי כל אחד מאלה שתחת השפעתנו, הואיל ואנו ממונים עליהם. עלינו לחשוב על זולתנו ולא על נוחיותנו האישית, ולדאוג שיהודים נוספים יוכלו לעבוד את ה'.

כיום הצימאון גובר מאוד! לפני מספר שנים שהיתי בקיבוץ חילוני מובהק במשך שלושה ימים, והשתוממתי לראות את התשוקה שלהם לדעת. מזכיר הקיבוץ ביקש ממני שאתן הרצאה לאנשי הקיבוץ. הם רצו לשמוע, ובאמת באו ושמעו!

לאחר מכן סיפר לי המזכיר, כי בכל ראש השנה הם מביאים בעל תוקע, וגם ביום כיפור מתקיימת תפילה בציבור, בה משתתפים רבים מבני הקיבוץ. "אמנם אנחנו חילונים" - אמר - "אך איננו רוצים לאבד את זהותנו היהודית ולהתנתק מהשורשים".

גם בני הקיבוצים, המנותקים כליל משמירת הדת, מבינים שזהו חיבורם לעם הנצח.

בקיבוצים מסוימים יש כבר כמה בעלי תשובה, והם מבקשים לקיים שם בשבתות מניין כשר של עשרה שומרי שבת. וכך, בכל שבת הם מזמינים בני ישיבות או אברכים, המגיעים מחוץ לקיבוץ ומשלימים מניין כשר, ואליהם מצטרפים אנשים מהקיבוץ.

אכן, רוח טהרה חופפת על עם ישראל, וזה מחייב את כל מי שבידו להשפיע על העם שבשדות. כל אחד מכיר את עצמו אם יש לו יכולת כזו, רק תדעו שאחיהם מחכים לכם!

באחת השנים, בתום מעמד הסליחות, ניגש אלי אברך כבן שלושים וסיפורו בפיו: "לפני עשר שנים הייתי בצבא, ושמעתי שיש מעמד של סליחות בישיבת 'אור החיים'. הייתי חילוני גמור, אבל באתי מתוך סקרנות. אומר לרב את האמת, התעורר לי הלב... צעקתם 'ה' הוא האלוקים', ואני שאלתי 'מה הם צועקים?' זה היה כל כך מרגש, לא הבנתי מה צועקים... היה שם אדם דתי שהסביר לי את משמעות הדברים, אחר כך באתי לשבת לישיבה, וזהו, מאותו לילה של סליחות הפכתי לאדם אחר! כיום אני אברך, שקוע כולי בלמוד התורה".

שביקשו לבוא - נדחו מפאת חוסר מקום! הלוואי והיה לנו מקום לכולם. עם ישראל פתוחים לקבל, הם טועמים שבת אחת ונשארים! באחת השנים השתתף כאן בסליחות יהודי חילוני, שדרן ספורט. לאחר אמירת הסליחות הוא ניגש אלי, ושאלתי אותו: "מאין באת? מה גרם לך להגיע?"

"אני גר בגבעתיים, וכל בני משפחתי כבר היו פה". הוא סיפר, "וכל אחד מהם חוזר עם דמועות בעיניים, שאלתי אותם 'מה קרה? מה ראיתם שם?' והם אמרו לי 'תשמע, אתה חייב לראות את המחזה הזה בעצמך!'"

"מה אני אראה? אני לא מבין, הנה, יש פה בתי כנסת, ומה יש לראות בסליחות? אומרים סליחות, חטאנו לפניך... אבל בסוף באתי. כבוד הרב, דע לך, מרגע שנכנסתי לא פסקתי מלבכות, אני מסתכל, שומע ובוכה. עכשיו הבנתי מדוע הם באים אלי בדמועות ואומרים: זה משהו מרגש ומצמרר..."

עם ישראל פתוח לקבל, עלינו רק לפתח להם פתח לטעם ולראות! אנו נפתח להם פתח, והקב"ה יפתח לכולנו שערי רחמים ורצון, שנוכה להשיב אליו עוד בנים אובדים.

לא מאמינים או לא יודעים?

אחד האברכים שלנו, גאון עצום, הגיע לכאן בזכות אהבת חברים. הם היו כמה חברים מוכשרים, המצטיינים ביותר בבית ספרם. אחר כך היו קצינים ומפקדים. אחד מהם שמע דרשה וחזר בעקבותיה בתשובה, הוא שידל חבר נוסף לבוא ולשמוע, בלי התחייבות... הגיע, שמע ונשאר. באותה דרך הם השפיעו על חברים נוספים, עד שנשאר חבר אחד שעדיין לא טעם את מתיקות התורה.

חבר זה היה המוכשר ביותר מביניהם, אך כמה שדברו איתו הוא לא הסכים. "עזבו אותי, אלה דברים ישנים של ימות מתושלח... מה לנו ולדברים האלה?"

המשיכו החברים להפציר בו, עד שאמרו לו: "שמע, אתה זוכר שפעמים רבות ביקשת שנלך למקום פלוני, על אף שלא היה לנו חשק ללכת, וכדי לא לשבור את המילה שלך הלכנו איתך, נכון? מדוע כעת אתה שובר את המילה שלנו? זו חכמה? זו ידידות? גם אתה צריך לשמוע לבקשתינו. תבוא, תשמע, לא מחייבים אותך כלום, רק תשמע!"

"צודקים", הוא הסכים בשם החברות שלהם, "אני בא, אבל מראש אני אומר לכם שחבל על הזמן שלי, כי אני לא מאמין בזה בכלל...". הוא הגיע לכאן במוצאי שבת. באותה תקופה הייתי מוסר בכל מוצאי שבת שעור מעמיק בספר מסילת ישרים, והבחורים היקרים היו יושבים ושומעים. הוא נעמד בפתח, ולא הסכים להיכנס בשום פנים ואופן, בטענה שבא רק לשמוע...

וכך עמד והאזין לדברי המסילת ישרים, שנאמרו בתוספת משלים, אגדות ומעשיות - דברים המושכים את הלב. כמעט שעה ארך השיעור, ומשהסתיים נגשתי למקומו שבפתח לאחל לו שבוע טוב. "ברוך הבא, שמעת את השיעור?", התעניינת.

"כן, שמעתי, אבל כל הדברים היפים האלה שהרב אמר אינם נוגעים

אלי כלל, כי אין לי בסיס ביהדות, אני לא מאמין בכלל!"

"מה הכוונה שאתה לא מאמין?", שאלתי.

"לא מאמין שקיימים כל הדברים האלה שאתם מדברים עליהם...". הצבעתי על מדפי הספרים העמוסים, שמקיפים את קירות בית המדרש ואמרתי לו: "תראה, יש כאן ספריה של אלפי ספרים, האם למדת אותם? איך אתה אומר שאתה לא מאמין בכל הדברים האלה, כבר קראת את כל הספרים שלנו?"

"מה לי ולספרים האלה?", הוא לא הבין...

"איך אתה יכול לומר לי שאינך מאמין, אם לא ידוע לך כלל מה כתוב בספרים שלנו? אין זה נכון שאתה לא מאמין, אלא אתה לא יודע! אתה לא מכיר את האמונה הזאת! ברגע שתלמד ספר ועוד ספר ותדע על מה דברנו בשיעור, אז תוכל לומר לי אם אתה מאמין לדברים או לא."

הוא חשב על הדברים, ומיד עדכן אותי: "יש לי אלף שאלות על כל הדברים שלכם..."

להפתעתו, לא נבהלתי. "תבוא כל יום, תשאל אותי שתי שאלות, ואני אענה לך עליהן. אי אפשר לענות על כולן על רגל אחת. כדאי שתיקח מחברת ותעלה על הכתב את כל השאלות, וכך אוכל לעבור עליהן. על חלקן אשיב לך בעצמי, וכאשר לא אדע להשיב בעצמי, אשאל את הגדולים ממני בתורה ובחכמה..."

למחרת הוא הגיע, ומני אז עד היום הזה הוא עדיין מעיין בספרים שלנו... אבל כעת הוא כבר בקי בהם וידוע ישר והפוך גמרות, חושן משפט ויורה דעה, בכל תחום! הוא גאון עולם, והבקיאות שלו יחד עם העמקות הן מהמיוחדות ממש!

אחינו התועים רחוקים כל כך, אינם יודעים ואינם מכירים מושגי יסוד ביהדות. צריך להבין שהבורות שלהם כה גדולה, שאי אפשר לומר שהם אינם מאמינים, הם פשוט לא יודעים. אך כשנותנים להם לטעום, להרגיש מעט את אור התורה - או אז הם רואים את האמונה בעיניים, ואינם מסוגלים להתנתק מהתורה הקדושה.

הגיע לישיבתנו נער צעיר כבן ארבע-עשרה, שמע שיעור וטען: "לא התחברתי". "הישאר שבוע נוסף" הצעתי לו, והוא נשאר. בסוף השבוע ציינתי בפניו "אני רואה אותך כל הזמן לומד".

"אכן, אינני יכול להפסיק את הלימוד!"

והדבר מדהים, כיצד קורה שתוך יום-יומיים הם מתחברים כל כך? התשובה היא, שכאשר אדם מעמיק בדברים הוא מתחבר לקדושה. זה כוחה של התורה הקדושה שהיא מחברת את הלומד לה', והוא מקבל שפע אלוקי מהעולם העליון, המשפיע עליו להתחבר לגמרא.

לא רק צעירים באים לטעום ולשמוע, היו גם אנשים מבוגרים שבאו רק לשיעור בודד, כדי לבדוק, לנסות, ולא יכלו להפסיק. אחד מהם הוא בן למעלה משמונים, וכבר אינו בקו הבריאות. לפני מספר שנים לא ידע מילה בגמרא, וכעת אינו מוכן ללכת הביתה לישון, "אני חייב ללמוד את הגמרא, איני מסוגל לעזוב", הוא אומר. ראייתו אינה במיטבה, והוא יושב כשזכוכית מגדלת בידו, ולומד דף אחר דף!

(מתוך הספר 'משכנני')

סיפר לי אחד מבני משפחתו של רבי חיים קניבסקי זיע"א, על יהודי שהגיע מאופקים על מנת לשאול בעצתו של הרב. הוא הגיע דקות ספורות לאחר שהסתיים זמן קבלת הקהל, והפציר בנו שנסכים להכניסו ל"שאלה קצרה". הוא סיפר על כך שיש לו צרות רבות בבית וכי הגיע ממרחק, משנכנס פנימה החל לגולל באזני ר' חיים את כל הבעיות...

הגה"צ רבי חזקיהו מישקובסקי שליט"א: אסור לנו להחמיץ את ההזדמנות!

מרגלא בפומיה דרבי יעקב גלינסקי זצ"ל, שאדם החולה בלבו - כל עוד המחלה איננה חמורה במיוחד הוא נוטל כדורים ו'חי איתם'. אם המחלה רצינית יותר - עליו לעבור צנתור. לעיתים צנתור לא עוזר ויש לעשות ניתוח לב פתוח. אך לעיתים אין במה לטפל! הלב עבר ארוע שמכונה 'דום לב'! אין לב! במקרה שכזה יש צורך לנסות 'לעורר' אותו. עושים זאת באמצעות 'מכת חשמל'.

"אני מרגיש", אומר רבי יעקב גלינסקי, "כי במקרים רבים בהם אני יושב ומדבר עם אנשים - 'אין להם לב'! הם לא מגלים התחלה של הבנה במושגי היסוד שכל אדם חייב לדעת ולהבין אותם. הם זקוקים ל'מכת חשמל' כדי להתעורר..."

הם מסתובבים בעולם מבלי לדעת את המטרה שלשמה באו אליו. הם מעבירים את החיים מבלי שיהיה להם מושג בדבר חובתם בעולם. כשאני מדבר איתם על שכר ועונש, על עולם הזה ועולם הבא, על הצורך החשוב להתגבר על תאוות ולתקן את המידות, הם תולים בי זוג עיניים המוכיחות כמאה עדים כי הם לוקים ב'דום לב' קשה וזקוקים בדחיפות ל'מכת חשמל'...

כדי 'להעיר' את האנשים, אמר רבי יענקלה זצ"ל, אני נוהג להשתמש בסיפור של הרכבת:

כשהיינו ברוסיה, היתה הרכבת עוברת בעיר מגורנו פעם אחת בשבוע. היו לה עשר תחנות, בעשרה אזורי מגורים הסמוכים יחסית זה לזה, ולאחר מכן היתה ממשיכה לנסוע בינות יערות-עד, בני אלפי קילומטרים, כמעט ללא עצירה במשך שבוע שלם, עשרים וארבע שעות ביממה, עד שהיתה מגיעה לתחנתה הסופית.

היה מקובל, אצלנו ברוסיה, כי מי שאיחר להגיע לתחנה הראשונה של הרכבת, וזו כבר יצאה לדרכה - יש לו עדין את האפשרות לתפוס אותה בתחנתה השניה באמצעות נסיעה בסוס ועגלה. גם מי שפספס אותה בתחנתה השניה יכול עדיין להשיגה בתחנתה השלישית וזאת משתי סיבות: גם משום שהרכבת היתה נוסעת באיטיות, וגם משום שהתעכבה בכל תחנה, זמן די ממושך, להעלאת נוסעים ולהורדתם.

אבל, האפשרות הזאת להשיג את הרכבת, היתה קיימת רק עד התחנה העשירית! אם שם פספסת את הרכבת - אין מה לעשות! היא נכנסת, כאמור, לתוך יערות עד, בני אלפי קילומטרים, שאיש

לא יכול להגיע לתוכם עם סוס ועגלה.

סיפורה של הרכבת הוא המשל לחיים שלנו עלי אדמות:

"רכבת החיים" נוסעת. היא עברה כבר הרבה 'תחנות'. עוד שנה עברה ועוד שנה עברה. עוד ראש השנה עבר ועוד ראש השנה עבר. גם אם יהודי חוטא - השם יתברך נותן לו אפשרות לתקן. אבל שומה על כל אחד להבין ולדעת, כי עוד מעט כבר לא תהיה יותר אפשרות לתקן! עוד מעט הרכבת נכנסת אל יערות העד, ושם כבר אי אפשר להשיגה! מאוחר מדי! עוד מעט יגיע כל אחד ואחד אל העולם הנצחי - שם כבר לא תהיה לו אפשרות לתקן! רבות!

כל אחד מתקרב ל'תחנה האחרונה'! לא יעבור עוד זמן רב, וכל אחד מאתנו מסיים את התחנות שבעולם הזה ונכנס לעולם הבא - עולם הנצח. עכשיו הוא הזמן לתפוס את הרכבת! טרם כניסתה ליערות העד, בהם לא ניתן יהיה יותר להשיגה! 'פספסת - הפסדת'! עכשיו יש לנו עדיין את ההזדמנות לשוב בתשובה, לנצל את החיים כדי למלא בהם את חובותינו, ולהשיג את המטרה שלשמה הם הוענקו לנו.

רבות! הרי לחשוב על משמעות הדברים הללו, לחשוב על כך שאנו מתקרבים אל התחנה האחרונה, להבין שיש לנו עוד זמן קצר ביותר לתקן כדי לזכות בחיי נצח - זו 'מכת חשמל'! זה מצמרר. זה מרעיד את הלב.

והנה מתקרב ובא יום הדין. זוהי ההזדמנות שלנו להתפלל, לבכות,

אחד מאנשי האויב, כיוון את נשקו והתחיל לסחוט את ההדק... החייל שהבחין בכך שאג בבהלה, הצאר ניקולאי לא יכול היה לעשות דבר בתוך שבריר שניה, אבל הסוס של הצאר נרתע לאחור, וכך זו ראשו של הצאר מעט אחורה. הכדור שנורה מנשקו של חייל האויב החטיא את מטרותו...

הגאון רבי שמואל יוסף שטיצברג, מרבני קהילת חסידי גור בבית שמש, ומחבר הספר 'שערי הברכה' עם ההכנה מיוחדת לראש השנה והימים הקדושים של חודש תשרי

"אבל אני, כך סיפר ה'אמרי אמת' על עצמו, אני ידעתי שאבא התכוון לא לאנא ה' הזה, ולא לאנא ה' הזה... הוא התכוון בכלל ל'אנא ה' כי אני עבדך, אני עבדך בן אמתך...".

"זה סיפור מאוד יפה, אומר הגרש"י שטיצברג, אבל זה לא רק סיפור. יש כאן בעצם יסוד מאוד מאוד עמוק, שכשאדם רוצה לפעול גדולות ונצורות, הוא צריך לזעוק 'הושיעה נא', צריך לבקש 'הצליחה נא', אבל עיקר העיקרים של הישועה מונחת ב'אני עבדך'. 'למה? כי האדון צריך לדאוג לעבד שלו, ואם אנחנו מבטלים את עצמנו לחלוטין כלפי אדון העולם, ממילא הוא דואג לנו לכל צרכינו מידו הרחבה, ולא מונע מאתנו דבר, כי אנחנו עבדיו הנאמנים והוא הרי אין גבול ליכולת שלו, אז אנחנו זוכים בכל השפע העצום מידו הרחבה..."

"חשבתי פעם על שאלה מאוד מעניינת. "כולנו משתדלים לאכול כל יום כדי שנוכל לברך ברכת המזון, ובסיומה של ברכת המזון אנחנו אומרים את הפסוקים 'יראו את ה' וכו'. שם אנחנו אומרים "נער הייתי גם זקנתי ולא ראיתי צדיק נעזב וזרעו מבקש לחם".

"רבותי, אני מכיר כמה וכמה נכדים של צדיקים גדולים קדושי ארץ, ואני דווקא כן ראיתי אותם מבקשים לחם. הם הולכים כל בוקר למכולת לקנות לחם, ולפעמים אין להם בכלל כסף כדי מחייתם

בעת שעסקנו בהדפסת גיליון 'לקראת שבת' לפרשת ניצבים, לקראת ראש השנה, פנינו אל הגאון רבי שמואל יוסף שטיצברג שליט"א, מרבני קהילת חסידי גור בבית שמש, מחבר הספר 'שערי הברכה', ומגדולי העוסקים בתחום הטכנולוגיה על פי ההלכה, וביקשנו לשמוע מעט מדברותיו לכבוד יום הדין הקרב ובא.

הרב שטיצברג שליט"א נהג בנו טובת עין ונעתר לבקשתנו, והרי הדברים לפניכם:

"כשמתקרב ראש השנה, זה הזמן לעסוק באחת השאלות הנוגעות ליום זה, כשלמעשה מדובר בדיון עמוק מאוד שאפשר להאריך בו לאין שיעור.

"אנחנו אומרים "היום הרת עולם... אם כבנים אם כעבדים... אם כבנים רחמנו כרחם אב על בנים, אם כעבדים עינינו לך תלויות עד שתחננו ותוציא כאור משפטנו..."

"וכאן נשאלת השאלה, מה בעצם עדיף? איזו גישה טובה יותר? עם איזו הרגשה אנחנו צריכים לגשת לפני מלך המלכים ביום הדין? האם אנחנו צריכים להרגיש בנים אהובים, ולבקש בקשות בשפע כבן המתחטא בפני אביו ועושה לו רצונו? או שאולי אנחנו צריכים לגשת באימה וביראה ברתת ובזיע, כעבד לפני רבו, להימנע מלבקש בקשה כלשהי, ורק להשפיל עיניים בתקווה שהקב"ה ירחם עלינו ויסכים לתת לנו עוד הזדמנות אחת אחרונה, לפני שהוא שופט אותנו בחומרה על המעשים שלנו?

"אני חושב שהשאלה הזאת וגם התשובה עליה, מונחות למעשה בסיפור הבא שהיה מספר הרבי בעל ה'אמרי אמת' מגור זיע"א.

"באחד החגים, סיפר ה'אמרי אמת', אמר אביו הרבי הקדוש בעל ה'שפת אמת' מגור זיע"א, שבעת שאומרים בהלל אנא ה', אפשר לפעול גדולות ונצורות, ולכן מי שיש לו שכל יכוין היטב באמירה זו...

"למחרת בבוקר, כשהגיעו לאמירת הלל בתפילה, כל בית המדרש של גור רעש וגעש. הקהל נחלק לשני חלקים... היו כאלו שהתלהבו מאוד מאוד באמירת 'אנא ה' הושיעה נא', והיו שממש הגיעו להתלהבות אדירה כשאמרו 'אנא ה' הצליחה נא'.... כמובן שהיו גם כאלו שהחזיקו בזה וגם מזה לא הניחו ידיהם, והתפללו בכל כוח הכוונה גם ב'הושיעה נא' וגם ב'הצליחה נא'.

ומחיית בני ביתם, והם נאלצים אפילו לבקש עזרה מקופות הצדקה השונות, או חלילה וחלילה ממש לפשוט יד ולבקש את רחמי הבריות.

"אז למה כתוב בפסוק, שלא ראינו צדיק שזרעו מבקש לחם???"
"יש תשובות רבות על השאלה הזאת, אבל התשובה שאני רוצה לגעת בה עכשיו, זאת התשובה שמדקדקת במילה 'מבקש'."

"כן, יש זרע צדיקים ששואלים לחם, הם רעבים ורוצים לאכול, אין להם כסף אז הם מבקשים נדבה. אפשר לראות את זה קורה.

"אבל 'מבקש' זאת דרגה אחרת. זה בגדר של 'אחת שאלתי אותה אבקש', 'בקשה' נקרא הדבר שבו אני הכי רוצה, וחוזר מזה אני לא צריך כלום.

"וכי כשדוד המלך מבקש לשבת בבית ה', הוא לא יצטרך שום דבר נוסף? מה עם מים ולחם? מה עם בגדים ונעליים?"

"התשובה היא שזה הדבר העיקרי, זאת הבקשה, ב'הא הידיעה'. שבת בבית ה'."

"הצדיק זוכה שזרעו אינו 'מבקש' לחם. זאת לא השאיפה העיקרית של זרע צדיקים, כמובן אם הם אווזים מעשי אבותיהם ב'דיהם.

"לעניינינו, כשאנחנו מבקשים בקשות מהקב"ה בראש השנה, אנחנו צריכים לזכור, מה חשוב יותר ומה חשוב פחות. צריכים לבוא לתפילות ראש השנה עם דעה ברורה בעניין, מה הכי חשוב

לי, על מה אני רוצה להתחנן בכל כח הכוונה, ומה פחות חשוב? לי, על מה אני רוצה להתחנן בכל כח הכוונה, ומה פחות חשוב?"

"הרה"ק רבי נפתלי מרופשיץ זי"ע היה רגיל לספר, על אותו חייל רוסי ששירת בצבא הצאר ניקולאי, ובפעם אחת הוא זכה להיות חלק מהפלוגה ששובצה לרכב יחד עם הצאר במלחמה.

"הם רכבו לצדו של הצאר, התקרבו אל החזית, והנה מבחין אותו חייל באחד מאנשי האויב, שמכוון את הנשק שלו לעבר ניקולאי ומתחיל לסחוט את ההדק. אותו חייל שאג בבהלה, הצאר ניקולאי לא יכול היה לעשות דבר, כי זה היה בתוך שבריר שניה, אבל הסוס של הצאר נרתע לאחור מבהלה לנוכח הזעקה של אותו חייל, וכך זו ראשו של הצאר מעט אחורה, והכדור שנורה מנשקו של חייל האויב החטיא את מטרתו..."

"כמובן שאר החיילים ביחידה מיהרו לחסל את הצלף שארב לצאר וכמעט פגע בו. חייו של הצאר ניצלו בזכות אותו חייל חד עין שהבחין בסכנה מבעוד מועד.

"שאל הצאר את אותו חייל, נו... הצלת את חיי הצאר, מגיעה לך מתנה גדולה. איזו משאלה אתה רוצה לבקש ממני ואני אמלא את כל משאלותיך?"

"השיב לו החייל: הוד מעלתו, אני רוצה לומר לך שהמפקד של הפלוגה שלי, לא נחמד אלי. לעומת זאת, בפלוגה המקבילה יש מפקד מאוד נחמד, אני מבקש, אם אתה מסכים להעביר אותי לפלוגה השניה, ואני אודה לך מאוד על כך..."

"צחק הצאר על טיפשותו של החייל ואמר לו: "אתה ניצב לפני הצאר ניקולאי, האיש השולט בכל ממלכת רוסיה הגדולה. הצבא

כולו שייך לי, הממלכה כולה מונחת בכף ידי, יכולת לבקש ארמון והייתי נותן לך, יכולת לבקש פטור מהצבא, יכולת לבקש להיות מושל עיר או מחוז. הבטחתי לתת לך כל מה שתבקש. אם היית רוצה, הייתי ממנה אותך לקצין לא רק של הפלוגה שלך אלא של הגדוד כולו, ואתה מבקש שאני אעביר אותך לפלוגה המקבילה? שוטה שכמוך!!!".

"אמר הרה"ק רבי נפתלי מרופשיץ, לפעמים יש אנשים שמתנהגים כמו החייל הטיפש הזה. יהודי! אתה עומד בראש השנה לפני מלך מלכי המלכים. הוא יכול לתת לך עולם ומלואו, היפלא מה דבר? היד ה' תקצר? ומה אנחנו מבקשים? אנחנו רוצים העלאה קטנה במשכורת, רק חמש אחוז, לא נעים לנו לבקש מהקב"ה בקשות גדולות, להטריח אותו כביכול... הרי זאת שטות נוראה!

"אז נכון, אנחנו צריכים להרגיש כעבדים, אבל מצד שני אנחנו גם צריכים לזכור לפני מי אנחנו עומדים, לפני מלך מלכי המלכים, שמבחינתו לתת לנו את כל בקשתנו זה כלום ושום דבר. אין לו שום בעיה לשפוך עלינו הרים ענקיים של שפע ברכה והצלחה, אנחנו רק צריכים לבקש ולהתנהג בהתאם כדי שהתפילות שלנו יתקבלו לפניו."

"אפשר להוסיף על כך ולראות, שישנה תופעה מאוד מעניינת, שכל אחד מאתנו בוודאי נתקל בה יותר מפעם אחת בלכת ברחוב: אנחנו רואים שמגיעה משאית שנושאת על גבה קורות בטון במשקל עצום, עשרות אלפי קילוגרמים. מאות טונות של בטון, ברזל או כל דבר אחר. אפילו קרוואן ענק, גדול וכבד.

"כמובן שאף אחד לא יכול להזיז כזה קרוואן. אם נאמר שאנחנו רוצים להרחיק אותו קצת מהכביש, רק בחצי סנטימטר, גם אם תביא חמישים איש או אפילו מאה אנשים שידחפו כולם ביחד, הם לא יצליחו להזיז אותו ממקומו.

"והנה מגיע מנוף גדול, פותח את הזרועות המתכתיות לצדדים, כדי שהוא עצמו לא יתהפך כשהוא מרים את המשקל העצום הזה, מרים את הזרוע הארוכה והאימתנית, מחברים אותה אל הקרוואן באמצעות רצועות עבות מאוד, ו... המנוף מרים את הקרוואן מהמשאית, מוביל אותו אט אט בזהירות מעל הגדר, ומניח אותו בשטח שהוכן עבורו מראש.

"עד כאן הכל בסדר. אבל חסר הבנה במשהו קטן ושולי בכל הדבר הזה. איך מצליח המפעיל של המנוף לכוון את הקרוואן בדיוק במיקום הנכון, עם הזווית המדויקת, ממש ככה כשהדלת שלו מונחת מעל המדרגות הפונות אל המדרכה, בדיוק של מילימטר.

"את זה עושה הפועל שעומד על הקרקע. הוא דוחף את הקרוואן עם היד, בשעה שהקרוואן עדיין תלוי באוויר, לפני שהוא מונח על הרצפה, יכול הפועל למשוך, לדחוף, להטות מעט את הכיוון של הקרוואן.

"וזאת תופעה מופלאה ביותר. איך? איך ייתכן שאותו קרוואן שמקודם ניסו מאה אנשים להרים אותו בכוחות מאוחדים, ולא

איך? איך ייתכן שאותו קרוואן שמקודם ניסו מאה אנשים להרים אותו בכוחות מאוחדים, ולא הצליחו להזיז אותו אפילו מילימטר אחד ממקומו, עכשיו עומד לו פועל אחד, ובלי מאמץ מיוחד מצליח לסובב את הקרוואן, חצי מטר ימינה, עשרים סנטימטר שמאלה...

כשאנחנו צועדים בדרך טובה יותר ונכונה יותר. כמו שאמר הרבי ר' אלימלך מליזענסק זיע"א, "להזהיר גדולים על הקטנים", להמשיך את הזוהר והקדושה של הימים הגדולים, על הימים הקטנים, ימות החול והשגרה שיבואו עלינו לשלום בשנת תשפ"ג. תחל שנה וברכותיה".

הצליחו להזיז אותו אפילו מילימטר אחד ממקומו, עכשיו עומד לו פועל אחד, ובלי מאמץ מיוחד מצליח לסובב את הקרוואן, חצי מטר ימינה, עשרים סנטימטר שמאלה... איך זה יכול להיות???

"התשובה היא, שכשהקרוואן מונח על הקרקע, הוא נצמד אליה עם כח המשיכה. אי אפשר להזיז אותו. אבל אם הצלחת לנתק אותו מהקרקע, עכשיו זה לא כזה קשה להזיז אותו ימינה או שמאלה, כי זה לא נוגד את כח המשיכה.

"כמובן שלא באנו לכאן לדבר על מנופים או על קרוואנים. אנחנו מדברים עלינו, עלי ועליכם, על כל יהודי באשר הוא שם. אי אפשר להזיז אדם ממקומו, אנחנו גם לא מצליחים להזיז את עצמנו מילימטר ימינה או שמאלה. יש לנו הרגלים מאוד חזקים, קשה מאוד לצאת מהם ולהשתחרר מהם.

"איך אפשר לשנות כיוון? מתי אנחנו יכולים להצליח לזוז מהמקום? כשאנחנו מתנתקים מהקרקע!! כשאנחנו תלויים על המנוף שמרים אותנו לגובה, שם, בגובה אפשר בקלות להסתובב ימינה ושמאלה לזוז לכאן ולכאן. זה הרבה יותר קל כשאנחנו מנותקים מהקרקע.

"וזאת בדיוק העבודה שלנו באלול, בראש השנה, בעשרת ימי תשובה, ביום הכיפורים ובחג הסוכות ושמחת תורה. הקב"ה מרים אותנו מהקרקע "לתולה ארץ על בלימה", אנחנו נמצאים במקום גבוה, זה הזמן לנצל את ההזדמנות ולשנות כיוון, להתמקם קצת יותר ימינה, קצת יותר קדימה. לדאוג שההתרוממות הזאת מעל הקרקע לא תהיה לחינם, שלא נחזור לאותו מקום ונישאר באותה רביצה לא נכונה במקום הלא טוב, אלא ההיפך, לנצל את הזמן הזה כדי לשפר מיקום, ולצאת מהימים הקדושים האלו לימות השנה

* תוכנית יומית מענייני דיומא
בהגשת הרב אברהם פוקס

* מידע כולל לנבחני דרשו על מועדי
המבחנים מסלולי הלימוד ועוד

* שיעורי משניות על מסכת
שביעית לתוכנית קניין שביעית

* שיעורי משנה ברורה לפי
סדר דף היומי בהלכה

* שיעורים על הדף היומי ועל כל
הש"ס ממבחר מגידי השיעורים

* שיעורים מבוארים בעיון לביאורי
תוס' על פי סדר הדף היומי

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' *4992 או 077-2222-666

רשכבה"ג מרן זצ"ל
מעתיד על תורמי קופת
העיר כעת תפילת "כל
נדרי" כשספר תורה בידו
ליל יוה"כ תשפ"ב

מכתב רשכבה"ג מרן הגר"ח קנייבסקי זצ"ל משנים שעברו

הרב ש.י. חיים קניבסקי
שיכון חזון איש, בני ברק

דס"ד עיר נאג האנה גמאמאם שנה שקלים לקופת העיר
יפ"ו לנה ימיו של אנה טורר אמארה, כי בצדקה לקופת
העיר היא הצדקה מאכזבת לומב ארזו דה אמ. יוצ
העירייה והעירייה באם דיצאו יצדלו יצנו יוצ
העירייה יצאו לראי דרן חיי קניבסקי

**התורמים סך שנ"ה שקלים לקופת העיר,
יזכו לשנ"ה ימים של שנה טובה ומתוקה**

כי הצדקה לקופת העיר היא הצדקה המהודרת ביותר
לקרוע בה את רוע הגזירה, והעושה זאת

**בודאי יעבירו ממנו רוע
הגזירה ויצא זכאי בדין**

חיים קניבסקי

חיי קניבסקי

דשכבה"ג מרן שר התורה
רבנו הגר"ח קניבסקי זצ"ל:

"בּוֹדְאֵי יֵצֵא זְכַאֵי בְּדֵינֵינוּ"

גזירת בית דין של גדולי תלמידיו לשנת תשפ"ג

גדולים צדיקים במיתתם יותר מחייהם וזכות מרן זללה"ה
בודאי תשפיע מלמעלה שמכתבו וגזירתו לצאת זכאי בדין
יתקיימו בתורמי קופת העיר גם בשנת תשפ"ג

שמעון גלאי

שמעון גלאי

שרגא שטיינמן

שרגא שטיינמן

יצחק זילברשטיין

יצחק זילברשטיין

1800-39-47-47

"והנה בחצות הלילה של ליל א' דראש השנה ביום שממליכין את הקב"ה הכניס לי השי"ת תנועות השיר על מילים של מלכות שמים באופן מופלא. ועד היום כעשרים שנה עומד העובדא לנגד עיני..."

מתוך שיחה מיוחדת מכ"ק מרן אדמו"ר מתולדות משה שליט"א על המלכת השי"ת בראש השנה ע"י אמונה זכה ותמימה

הדעת אמיתית ולרוגע ושלווה מיוחדת.

האמונה היא חכמה עמוקה

מספרים על עני אחד קשה יום שהתפרנס מן הצדקה, ומידי יום סבב על פתחי עמק ישראל לאסוף פרוטה לפרוטה ולהביא לחם לפי הטף. באחת מלילותיו טרופי השינה, ויחלום חלום והנה רואה הוא שבעוד זמן מועט תועבר לו שרביט המלוכה והוא ולא אחר יישב הוא על כס המלכות כמלך ושלטי על כל בני מדינת מושבו, וייקץ והנה חלום, ותיפעם רוחו מאוד. ויהי בהתעוררו משנתו, נעצב מאוד אל ליבו ויתן קולו בבכיה וזעקה גדולה ומרה עד מאוד. ובני משפחתו ששאלוהו מה הבכיי ועל מה זה, סיפר את דבר החלום בעודו הלך ילך ובכה. הם נדהמו ושאלוהו - נו.. אדרבה הרי יש לך לשמוח על דבר עצום ונשגב שכזה, אם אכן יתגשם דבר החלום, ולא לבכות.

ויען להם ברוב תמימותו, הנה רואים אתם את מצבי הכלכלי הקשה מנשוא, כאשר בכל ערב אין לי מושג האיך אוכל לכלכל את משפחתי למחר, ומה אם כלכלת משפחה אחת מוטלת על כתפי הרי כולי דאגות פרנסה מבוקר עד ליל, קל וחומר כאשר כלכלת ופרנסת מדינה שלימה תוטל על כתפי, הלא לא אוכל למצוא את ידי ורגלי, וכל כולי יהיה טרוד בפרנסתם. המה נדהמים לשמע פלפולו הנורא והק"ו המסתעף, אמרו לו שוטה שכמותך! אינך מבין שבשבתך על כס המלכות תצא ממצבך הקודם לגמרי ותיכנס לעולם אחר, שהרי כל בני המדינה יתנו לך את כספי המיסים ותתרבה קופת המלוכה

מאת: ח. יודלביץ

וכל מאמינים - אין לנו אלא ה"אמונה"

נמצאים אנו עתה בימים נעלים בין אחרית השנה לבין ראשיתה של שנה חדשה, והנפש כוספת לחדש הדר זיווה, ולחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו, בלב כל יהודי מתעורר זיק טהור מלא ברגש של קדושה ורצון פנימי להשתנות ולהתחדש מחדש כאשר יחדש הנשר את נעוריו, להיות מרגיש את השי"ת בקרבו כי קרוב הוא. ומאחר שכל מציאות חיו הרוחניים של כל בר ישראל, מיתלא תלי וקאי לפי מדת האמונה הטהורה והבהירה החקוקה בלבו של האדם, שאין לך דבר המשפיע ביותר על האדם להתלהב אל העבודה כמו אמונת השם, ולעומתו יאמרו, אין לך דבר שמשחק ומרפה ידי האדם מן העבודה כמו השוכח את השם, ואילו זכינו לאמונה בחוש, אז היה אצלנו "אלול", ראש השנה, עשרת ימי תשובה ויום הכיפורים, שונה לגמרי. לכן תחילה וראש הבה נקבל על עצמינו מחדש את עול מלכותו של מלך מלכי המלכים יתברך שמו, ולהחזיר בעצמנו אמונתו יתברך, עד שתקבע בליבנו ותעשה אמונה חושית, והזמן גרמא טרם היום ההמלכה הגדולה הקרבה ובאה ביום הרת עולם ראש השנה הבעל"ט, וזה נעשה על ידי שינון פסוקי האמונה והביטחון בכל יום תמיד.

פעם נכנס אלי יהודי כשהוא מלא צער ודאגה, לדבריו הוא מצפה זה זמן רב לשידוך עבור בנו, ותולה את הקושי היות שעור פניו של המדובר כהה, פניתי ואמרתי לו, אני מכיר הרבה מעוכבי שידוך עם כל המעלות ואין עורם כהה, ובכל זאת הם עדיין מחכים לזיווגם שבושש מלהגיע, על כן דע לך, כי עיקר תפקידינו הוא לתלות את עצמנו בה', להיות בוטחים רק בו, כי הכל ממנו ואין שום סיבה אחרת זולתו. ולכן צריכים אנו תמיד לדבר 'אמונה' בלי הפסק, כי אי אפשר לקנות אמונה בלי פרסום, ומדרכי הפרסום הוא לדבר תמיד אמונה, והגם שאנו מאמינים בני מאמינים, בכל זאת מרגישים אנו שעדיין חסר לנו משהו באמונה, וכל זאת בגלל שאין אנו מדברים על זה כסדר. ובאמת כאשר אדם עושה 'עסק' שלם של אמונה ובטחון, אזי מראים לו ההשגחה הפרטית בכל הנהגה והנהגה, ועל ידי זה ממשיך הוא על עצמו הנהגה של חסדים והארת פנים. ומכאן תצא הקריאה לכל מי אשר בשם ישראל יקרא, להתחזק באמונת אומן שזו היא דרך נעימה ונפלאה שבאמצעותם זוכה האדם לישוב

מספרים על הגאון רבי ישראל סלנטר זצ"ל שכאשר ראה את החפץ חיים בהיותו עדיין אברך צעיר, אמר עליו שכנראה שההשגחה העליונה כבר הכינה את המנהיג לדור הבא, וכששאלוהו תלמידיו, איך הוא יודע את זה? ענה רבי ישראל ואמר...

ברגעים ספורים אלו באיזה דרך שהוא, כי אין מעצור לה' מלהושיע בין מעט בין הרבה, בין בזמן מרובה ובין בזמן מועט, ואפילו מדקה אחת לרעותה ומרגע לרגע, ואף באותו רגע כמימרי', יכולה הישועה להפציע ולבוא פתאום.

ותפסתי אומנות אבותינו בידי לדרוש את ה' באותה תפילה, ופניתי אליו יתברך בתחנונים גדולים ובבקשת רחמים, וכך אמרתי בתפילתי: רבוש"ע הלוא אתה הוא הבעלים של העולם ואין שום דבר הנמנע ממך מלעשות אותה, ובכן אנא ממך בבקשה! עזור נא לי והושיעה אותי בעת הזאת ובמקום הזה אשר אני עומד שם באיזה אופן שהוא. ויהי כאשר כיליתי את תפילתי התרחש דבר פלאי, כי מיד כשפסעתי לאחורי שלושת הפסיעות של סיום התפילה בלחש, הגיע לנגדי איש יהודי זקן ומכובד [ז"ל] המתפלל בקביעות באותו ביהמ"ד, ונעמד על מקומי - בו במקום שמשם פסעתי לאחוריו, כך שלא יכולתי לחזור הפסיעות כנדרש.

והן במחשבתי הראשונה הסתכלתי עליו בפליאה, באומרי לעצמי, היתכן לקבל התנהגות משונה כזאת מצד זקן ואינו לפי כבודו! הרי עיניו לנוכח יביטו איך מישהו עמד שם מקודם להתפלל, וכיצד יעשה כדבר הזה בלא להתייחס אל השני שעמד שם מכבר? והלוא אין זה מדרך הנימוס כלל, והגם שהוא מבוגר ממני בהרבה שנים, היה לו על כל פנים לפנות אלי ברמיזה לבקש לעמוד במקום זה, כי זהו חובת האדם בעולמו לנהוג כן בדרכי הנימוס. וכך התהפכתי בדעתי לחשוב כי מוזר הדבר לומר שיהודי טוב ומכובד יעשה כדבר הזה, להפריע למישהו אחר לחזור על הפסיעות כשהתפלל כאן לפניו, בלי אומר ודברים.

ואז נצנץ לי רעיון במוחי בהארת עיני השכל, כי לא בכדי קרה זה הדבר, ובוודאי טמונה כאן איזה שהוא השגה והשפעה מן המסבב כל הסיבות, ושמא פן ואולי דווקא ממנו תבוא הישועה. ואכן מיד לאחר סיום התפילה צעדתי אחריו בדרכו החוצה כדי להשיגו, ואז

בדמים מרובים, ומה לך כי תלין...

"כך הם פני הדברים אצלנו", הרי אנחנו יהודים בני המלך החיים בעולם האמונה, וכשהאדם מתפלל אל הקב"ה בתפילה זכה ונאמנה בכל יום בימות השנה, ועל אחת כמה וכמה בימי הרת עולם בימי הדין הבעל"ט, הרי הקב"ה בוודאי שומע לתפילתו, ומוציאו לגמרי ממצבו הקודם שהיה נמצא בו, ומביאו למצב חדש לגמרי, שבו כל הכללים משתנים מן הקצה אל הקצה".

בחור יתום ל"ע לימדני 'פרק' באמונה ובטחון

עד היכן כוחו של האמונה והבטחון, לימדני בחור יתום ל"ע, אשר מרוב הרפתקי דעו עליו גם בינתו נתמעטה בקרבו וכמעט שנסתלקה ממנו... ובעת דברי עמו כבר מלאו לו יותר מארבעים שנה וטרם מצא את זיווגו. פעם אחת דפק על דלתות ביתי בבהלה, באמרו שיש לו משהו דחוף לשוחח עימי, ומטרת בואו היה בשביל לשאול בעצתי, היות ששמע כעת שיש איזה סגולה לזיווג הגון, לומר ארבעים יום - פרשת הקטורת, שיר השירים, למנצח בנגינות, או פרק שירה. מה עדיף לו לומר? עניתי לו כלאחר יד - שיאמר פרק שירה. השיבני הלה, וכי הרב בטוח שזה עובד? על כך עניתי ואמרת - מתפללים ומקוים שהישועה בוא תבוא.

ואחרי זאת ראיתי אותו כמה פעמים איך שהוא אומר פרק שירה בכזה תמימות, ובאותה שעה נכמרו רחמי עליו מאד מאד, כי לדעתי לא היה לו איזשהו שביב תקווה ובטחון בסגולה שהוא עושה שיראה בזה ישועות, וכן היו שאר הבריות מביטים בו בתמיהון על כך שמנסה לפעול סגולות וישועות לדבר שהוא בלתי אפשרי מעיקרו. אבל הקב"ה הוא גבוה מעל גבוה ושליט בעליונים ובתחתונים והיה לו ישועה גדולה בזכות ביטחונו התמימה בה', וכנראה שלימוד פרק שירה גרם לו שהוסיף בו הקב"ה חכמה בינה ודעת, שהרי מאז נשתנה כל מהותו והרגלו מן הקצה אל הקצה, ונהפך לאיש נבון בדעת ובתבונה, ויהי לפלא. וכך צריך להיות הנהגת האדם בכל דבר לבקש מה שצריך, איזה אבא טוב יש לנו בשמים הנותן לנו כל מה שמבקשים ממנו, אין שום סיבה שהקב"ה לא ישמע לבקשתך, וכל מה שמבקשים באמת וזה נצרך לו מקבלים.

ובידי הוי עובדא, פעם אחת הייתי זקוק לסכום כסף מרובה כדי לקבל זכות השתתפות לצורך איזה ענין חשוב ונחוץ. וכדי לזכות בדבר הייתי נדרש להפקיד את הכסף עד ערבו של אותו יום, אך לאמיתו של דבר לא היה לי שום דרך ומוצא מהיכן לקבל סכום מרובה כזה בתוך זמן קצר כל כך. וכשעמדתי להתפלל תפילת מנחה, הצטערתי צער גדול על מניעת הרווח הזה ועל ההפסד הצפוי לי לכאורה בעקבות כך, כי חשבתי ביני לבין עצמי הרי הזמן קצר והמלאכה מרובה להשתדל, ואיני רואה שום עצה ודרך על פי הטבע להיוושע בזה, שהרי אין פת לחם וממון יורדים לפתע מן השמים. ברם, תיכף באותו רגע נתחלפה המחשבה בליבי, באומרי, הכי 'פלא מה' דבר?! הרי הכול מתנהג על ידו בהשגחתו יתברך הפרטית, וכי הוא כל יכול, ועל כן - אמרתי לעצמי כעת שאני הולך להתפלל תפילת מנחה, אבקש רחמים מה' הטוב שיושיע אותי

השגה, ומעולם לא פסק מלדבר בענייני אמונה. ואילו היינו מאמינים כאלו - איזה חיים נהדרים היה לנו.

עובדא נוראה של המלכת השי"ת בחצות הלילה

וכדי לסבר את האוזן יותר בדבר, איך ממלא הקב"ה שאיפת האדם בדברים הרוחניים, ומענין לענין באותו ענין, אספר מעשה י-ה ממה שבדידי הוה עובדא ביום שהעולם כולו זוחלים ורועדים מיום בואו, בליל א' דראש השנה [שנת תש"ס]. וזה היה דבר המעשה: זיכה אותי הקב"ה לחבר פיזים ולהלחין שירין ורחשין, ובאחד הימים ביקשתי לרשום ולהעתיק עלי דף את סדר הניגונים שחיברתי מכבר בס"ד, כדי להדפיסם בסוף הזמירות של שבת קודש "שפת חיים" שהוצאתי לאור, וכוונתי בזה היה, שמכיון והרבה פעמים מגיעים אלי לסעודה שלישית אנשים ובחורים מתחזקים ובעלי תשובה שחלקם עדיין לא יודעים ואינם מכירים את המילים הללו, על כן רציתי בזה לחוקק עלי חרט ולהעלות על גבי הכתב זמירות וניגונים אלו, למען יזמרו אותם כולם כאחד בלב שלם מתוך הכתב לכבוד הבורא יתברך בעידנא דרעותא כדי להתעלות בקירבת אלוקים כי טוב.

ואכן בשעה שישבתי לרשום הפסוקים התעוררה אצלי במערכי ליבי שאיפה קדושה, וכמיהה של השתוקקות וכיסופין, לחבר גם איזה ניגון על פסוקי "מלכות שמים", כדי שיוכלו בני ישראל להשיג שלימות במידת האמונה והביטחון על ידי, ולהסיר מעצמם את כל ההגבלות והמניעות, או אז נכנס במחשבתי לחבר ניגון על המילים 'כי המלכות שלך היא, ולעולמי עד תמלוך בכבוד'. ובגלל הדבר הזה החלטתי לעצמי כבר מעתה לרשום גם את אלו המילים 'ולעולמי עד תמלוך בכבוד, כי המלכות שלך היא, ה' ימלוך לעולם ועד', בינות לשאר הניגונים שחיברתי כבר, על שם העתיד, בציפייה ותקווה שבעזרת האל אזכה לחבר ניגון גם עליהם, כדי שיהא זה לתועלת גדולה להרבות ולהגדיל קדושת שמו יתברך, ולהשיג על ידי זה ריבוי האורות של האמונה, אך בפועל עבר זמן זמנים טובא, ונשתכח ממני כל הענין לגמרי.

ומה נורא הוא הדבר, שנתקיים מחשבתי לפליאתי הרבה בעבור כמעט שנה, ודווקא באותם הימים הקשורים למילים אלו שיש בהם המלכת השי"ת, בזמן הנכון וברגע הנכון, ועוד בטרם הספקתי להבין את הנעשה כבר. ובכן היה זה כאשר מצאתי את עצמי בליל א' של ראש השנה בחצות הלילה, מתבונן במחשבתי על גדלותו של יום גדול וקדוש זה, שבו נידון האדם לפני מלכו של עולם בעת שעוברים לפני כבני מרון, באותה שעה נפשי איוותה והשתוקקה כשואלת ומבקשת להתקרב אל הבורא, לעלות מדריגה יותר, ביום שממליכים את הבורא, כמו דאיתא בחז"ל [ראש השנה טז]. אמרו לפני מלכויות כדי שתמליכוני עליכם. וממחשבה למעשה, התעוררתי אז בהתעוררות רבתית, להיות דבוק בה' יתברך ביתר שאת ועוז.

ואז אז הטעים אותי הקב"ה ממרום טעם אדיר מעין עולם הבא, כאשר ברגע אחד באופן מפליא ביותר, נכנסו לתוך פי הארת המילים האלו יחד עם תנועות הניגון המרומם, מבלי שום מחשבת קדומה והכנה מראש בפסוק זה, עד כדי שלא האמנתי בתחילה למשמע

פניתי ושאלתי על דבר מעשה זה שהוא נגד השכל וההיגיון, והלה החל לפייס אותי ולתרץ מעשיו כפי דעתו ומחשבתו, כי הסיבה לכך היא, באשר לא שמע כל כך טוב את בעל התפילה במקומו הקודם שעמד שם [על אף שאותו בעל תפילה מתפלל בקביעות כל יום לפני העמוד, והיהודי הזה גם מתפלל על מקומו הקבוע שם בדרך כלל]. אך תיכף אמרתי לו במתק שפתיים, ואנוכי חשבתי כי מן השמים שלחוך לעזרני כעת במצוקתי להיטיב לי ולהנות אותי, וכי טובה היא הדרך שהלכת בה...

ולבקשת אותו זקן שטחתי לפניו את בקשתי כפי מאוויי ורצוני, והלה הסכים מיד למלאות את רצוני, ליתן לי את הסכום המדוייק להפליא, באמרו: אם משמים רוצים כך שוב אי אפשר לסרב, והגדיל לעשות עמי שהסתדרו הדברים ממנו על הצד הטוב ביותר. ובזה נתגלה לפני פני הדברים בצד ואופן חדש, כי מעשה אלוקינו וחשבונותינו, מופלאים ונשגבים המה מדעתנו ומהשגותינו, ורק הוא יודע ויכול לסדר העניינים באופן המועיל תמיד בכל הזמנים והמצבים, ובכל מקום ומקום, מדקה לדקה ומרגע לרגע כפי רצון המבקש בדרך לא דרך ומעל הטבע, יען כי הוא הפועל ישועות בקרב הארץ ומלא כל הארץ כבודו להעריצו ולספר הודו. כי אם האדם אומר בכל יום שלוש פעמים, 'גדול ה' ומהולל מאוד ולגדולתו אין חקר' בוודאי לא נאמר זה בדרך מליצה, אלא על האדם להשים לב שהיא מתפלל לא כמצות אנשים מלומדה או בעבור שאביו התפלל כמותו, אלא הוא צריך להפנים שסיבת התפילה היא בשביל שהוא עומד מול המלך שממנו מקבלים הכול. וזוהי יסוד האמונה הטהורה והשלימה, לידיע שה' הוא האלוקים ואין עוד מלבדו, ובידו לשנות את הטבע בכל רגע שירצה.

וכך מספרים שהיה פעם אדם תמים ששמע לדרשת הרב שהפליא לשזור דבריו בגימטריאות נאות לכאן ולכאן, ותמה הלה ושאל הרי מכל הגימטריאות עולה בסך הכל זה הענין, כי ה' הוא האלוקים ואין עוד מלבדו, נו!! ואם כן למאי נפקא מינה איך הגימטריא הולכת וסובבת מהכא להתם. וכאשר האדם יודע זאת במלוא הרצינות, ואף מרגיש בחוש שהדבר כך הוא, לא שייך כלל שיהיה לו עיצבון רוח מכל מיני דאגות ומכאובים, אלא מתפלל על כל דבר ודבר הצריך לו אל הקב"ה, כי הוא הא-ל המושיע, וממנו תבוא לו הישועה.

וכאשר נגשים אנו אל האמונה בה' במלוא התמימות והפשטות, הדבר מביא אותנו אל השלימות הנצחית, כי מתחזק האדם בעשיית רצונו יתברך עד אין שיעור וערך, עד כדי כך שישתנו כל פעולותיו לטובה, כי בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו, מספרים על הגאון רבי ישראל סלנטר זצ"ל שכאשר ראה את החפץ חיים בהיותו עדיין אברך צעיר, אמר עליו שכנראה שההשגחה העליונה כבר הכינה את המנהיג לדור הבא, וכששאלוהו תלמידיו, איך הוא יודע את זה? ענה רבי ישראל ואמר: כי הוא רואה עליו שהאמונה אצלו הוא אמונה חושית, כלומר האמונה היא לא רק טמונה בלבו אלא ממש אמונה חושית, ואכן כאשר ראה הוא, כן ראו כולם אחריו שאמונת החפץ חיים היתה אמונה חושית, שראה את הגיהנום פתוח לפניו, ופחד וברח מן העבירה כמו מפני אש, ולעומתו ראה את הגן עדן כבר

והפנימית, היא יסוד ושורש לכל האדם, והיא דורשת חתירה מתמדת ועקבית, להשקיע כוחות נפשו בדרכי קניינה, למען השרש את הכללים הברורים, כי יש מנהיג לבירה! והוא לבדו עשה ועושה ויעשה לכל המעשים! ואין מעצוא לה' להושיע! להתחזק באמונתו יתברך בדרגה גדולה, עד כדי שירגיש ליבו וכל רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו במציאותו יתברך, שהוא המובחר שבמדרגת האמונה וכמו"ש [שמות יז, יב] וְהָיָה יָדְיוֹ אֱמוּנָה. והשפעת האמונה רבה היא למאוד, שמעמידה את האדם על רגליו, שעל ידו מתעורר האדם לתקן את נפשו, והיא הנותנת לו עוז וגבורה לקיים את כל דברי התורה כראוי וכאמור.

יעזרנו השי"ת שנזכה כולנו לחיות במדרגת האמונה הגדולה לדעת את ה', ולכתובה וחתומה טובה, להיזכר ולהיכתב ולהיפקד ולהיחתם לחיים טובים ארוכים ולשלום, עדי נזכה ולעולמי עד ימלוך בכבוד אמון כן יהי רצון.

אוזני כי שמעתי את עצמי שר שירה במילים הקדושים האלו, באופן שהוא למעלה מכל סברא ושכל, כך שהכל היה נראה אז בעיני כחלום. וכך נתקיימה מחשבתו ורצוני במילואו, עד כדי שלא היה קץ להתפעלותי, שמילא הקב"ה את שאיפתי וחפצי, לעשות רצון קונו ולכבד את ה' מגרוני, ומה' מענה לשון כאוות נפשי בעתו ובזמנו. כי אותה מעשה של השגחה פרטית מן הלילה ההוא, הכול עדיין עומד וניצב לפני גם לאחר עשרים שנה מול עיני. וברוך הוא וברוך שמו שבכוח הניגון התעוררו הציבור מאוד, וזכיתי לפרסם שבחו למעלה ולמטה, ולהמליך את קוני, כי הוא מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא. שכן זהו עיקר מגמתנו ותשוקתנו בעולם, לכסוף ולהתגעגע אל שלימות האמונה, לדעת ברורות כי אין סוף ליכולתו, וחכמתו וגדולתו כי רבה הוא.

ובמעט התבוננות בעובדות אלו מתחזק האדם באמונה גדולה, שממנו תוצאות חיים קדושה וטהרה וחיי נצח. כן האמונה האמיתית

הרב **מאיר שפרוך** שליט"א
הדף היומי בבלי • עברית
2 שלוחה

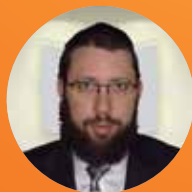
הרב **אליהו אורנשטיין** שליט"א
הדף היומי בבלי • עברית
2 שלוחה

הגה"ח ר' **אפרים סגל** שליט"א
הדף היומי בהלכה • אידיש
2 שלוחה

הגאון ר' **אריה זילברשטיין** שליט"א
הדף היומי בהלכה • עברית
1 שלוחה

הרב **יוסף מגנז** שליט"א
הדף היומי בהלכה • צרפתית
2 שלוחה

הגה"ח ר' **מרדכי שלמה פריינד** שליט"א
הדף היומי בהלכה • אידיש
2 שלוחה

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

חייגו: *4992 או 077-2222-666

הבחורים שמעו כזאת תשובה מפיו של מרנא ה'חפץ חיים' הקדוש, וחשבו שאם ה'חפץ חיים' לא מוכן אפילו להתפלל על החבר שלהם, נראה שבאמת נחתם דינו חלילה וחס. הם פרצו בבכי נורא, ממש בכו בקול, עם דמעות. ה'חפץ חיים' ריחם עליהם, והציע להם שהוא ישב יחד איתם, ושלושתם יחד יאמרו תהילים לרפואתו של החבר

מגיד המישרים הגאון רבי אליעזר יוטקובסקי שליט"א, בשיחה מרתקת על ראש השנה, כוח התפילה והיכולת לשנות את גזר הדין מרה לטובה

יעקב א. לוסטיגמן

מספרים על קדוש ישראל רבי חיים מוולאזין זיע"א, בעל 'נפש החיים', שכשהיה מגיע ביום הראשון של סליחות לקטע שאומרים לפי מנהג ליטא "עזרא הסופר אמר לפניך אלוקי בושתי ונכלמתי להרים פני אליך אלוקי", היה רבי חיים מתעלף ונופל תחתיו. היו צריכים להעיר אותו ולהשיב אליו את רוחו.

שאלו אותו, למה הרב ככה מתעלף. מה כל כך מיוחד במילים הללו? אמר רבינו ה'נפש החיים': "אם עזרא הסופר שהיה כל כולו קודש קדשים, הוא היה כל כולו אש להבת שלהבת של עבודת ה' ויראת שמים טהורה, באופן שאנחנו בכלל לא מסוגלים להבין בשכלנו הדל, והוא, האיש הקדוש והטהור הזה אמר 'בושתי להרים פני אליך...' אז אני, אדם פשוט שנמצא באלף אלפי דרגות מתחת לדרגתו של עזרא הסופר, איך אני יכול להרים את פני אל בורא כל עולמים? איך??? הבושה הנוראה הזאת גורמת לי להתעלף..."

אני חושב שכשאנחנו מדברים על ראש השנה, אנחנו צריכים לפתוח בסיפור הזה לפני הכל. לתת לנו פרופורציות לקראת מה אנחנו צועדים. עם מי אנחנו מדברים, מול מי אנחנו עומדים לעמוד לדין, מי הוא אותו 'שופט כל הארץ', שאנחנו ניגשים לפניו זוחלים ורועדים, בלב קרוע ומורתח.

אם רק נתבונן קצת בגדלות הבורא ובשפלות האדם, ובפער הנורא והאיום שיש בין שני הקצוות הללו, כל הגישה שלנו לראש השנה, ולתפילות באופן כללי, תשתנה מן הקצה אל הקצה.

ישנו סיפור שאולי חלק מהקוראים מכירים אותו, אבל בכל זאת גם אותו כדאי לשנן ולחזור לפני ראש השנה, שהוא יום המלכת הבורא על הבריאה כולה, ובעיקר כל אחד ואחד צריך להמליך את הבורא ברוך הוא, על עצמו!

כשנפוליון שלט בצרפת, הוא ייסד את הקיסרות הצרפתית. מצד אחד מספרים עליו שהיה מאוד עממי, וירד אל העם בהזדמנויות רבות, ומצד שני הוא גם הנחיל לדורות מושגים במלכות, מה היא מלוכה.

בתקופת שלטונו הרם והנישא, החליט נפוליאון לצאת למסע ברחבי ממלכתו, כדי לפגוש את האזרחים לשמוע מה יש להם לומר

ולתת רשם, איך מתנהלת הממלכה ומה צריך לשפר. כדרכם של מלכים, לוח הזמנים נקבע זמן רב מראש, וכל עיר ועיר שבה אמור היה המלך לבקר, נדרשה להכין לשכה מלכותית שבה ישב נפוליאון, ויקבל את האזרחים ופשוטי העם שיבואו לבקש בקשות ולחלות את פניו.

באחת הערים הכינו לו לשכה מרווחת, מושל העיר בכבודו ובעצמו הגיע לפקח על העבודות, קנו שולחן עץ מחוטב באופן פלאי, כסא מלכותי נוח במיוחד ומעוטר בעיטורי זהב, נברשות קריסטל ויקרתיות הובאו במיוחד ונתלו מתקרת החדר, החלונות הוחלפו

בחדשים עם מסגרות מחוטבות ושמשות נוצצות. הכל היה מוכן. במקביל ביקש מושל העיר שיכינו וילון מאוד מאוד יפה, שייטלה על הקיר האחורי, כך ישב נפוליאון כשכולו אומר כבוד והדר על כס המלכות, לפניו שולחן יוקרתי, מעליו נברשת נוצצת ומפוארת, ומאחוריו יהיה פרוש על הקיר כולו, מהתקרה ועד הרצפה, מצד לצד, וילון יוקרתי.

הכינו וילון ממשי צהור, מעוטר ברקמה עדינה ומשובץ באבני חן. ממש פאר היצירה. לא היה וילון יפה כזה בכל רחבי צרפת. שמרו את הוילון בתוך חדר מיוחד שהיה נעול על מנעול ובריה, ורק פעם ביום נכנסו לשם עובדים ובוהירות רבה נייערו קצת את הוילון,

שייכנס אוויר חדש ורענן בין כפלי, כדי שהווילון היקר לא יתעפש חלילה, בזמן שהם ממתנים לבואו של נפוליאון.

פגיעה בכבוד המלך

והנה התקרב היום המיועד. מחר עומד נפוליאון להגיע. מטעמו של ארמון המלוכה נשלח השר הממונה על הטקסים, שבא לבדוק בעצמו אם הכל מוכן כיאה וכיאות לקראת ביקורו של נפוליאון בונפרטה, המצביא הגדול ומייסד הקיסרות הצרפתית.

לכבודו של שר הטקסים עשו את החזרות הגנרליות. התזמורת העירונית פצחה בניגון ההמנון, פרשים רכובים על סוסים לבנים צעדו לשני צדיו של המשטח שעליו יפרש מחר השטיח האדום, כל הטקס התנהל למופת ושר הטקסים היה מאוד מאוד מרוצה.

זמן קצר לפני בואו של שר הטקסים, הורה מושל העיר להוציא את הווילון היוקרתי ולתלות אותו בלשכה המלכותית של נפוליאון כדי ששר הטקסים יוכל כבר עכשיו להתרשם מיופיו הנדיר של הווילון המיוחד.

והנה, נכנס שר הטקסים אל הלשכה, הוא בוחן בעין דקדקנית את השולחן, את הכסא, בודק אם הוא מספיק נוח, אם הוא לא מדי רחב או מדי גבוה, ו... סוקר את הווילון הנהדר הפרוש מאחוריו...

פניו של שר הטקסים מתעקמות בחוסר שביעות רצון. "הורידו את הווילון הזה", הוא פוקד על העובדים במקום. "שימו במקומו וילון אחר, וילון לבן יפה ומכובד, אבל לא את וילון המשי הרקום הזה...".

דממה השתררה במקום. העובדים חשבו ששר הטקסים חמד לו לצון, והחליט לעשות מהם צחוק. מושל העיר הסמיק והחוויר חליפות.

אבל שר הטקסים עומד על שלו, ומורה בשנית, בקול מאוד קשוח ובלתי מתפשר: "הורידו את הווילון הזה ושימו מיד וילון אחר במקומו!".

מושל העיר לא הצליח לעצור ברוחו: "כבוד השר", הוא שאל בקול רועד, "למה? למה להסיר??? הווילון הזה כל כך יקר! כל כך יפה! איזה פסול מצאת בו וילון הזה, שבכל הארץ אין יפה ממנו???".

שר הטקסים לא השיב לו מיד: "קודם תחליפו את הווילון כמו שציוויתי, ולאחר מכן אני אסביר לך...".

הווילון הוחלף אחר כבוד, ורק לאחר מכן הסביר שר הטקסים למושל העיר.

"כשהמלך מקבל קהל, הוא צריך להיות הדבר הכי מעניין והכי חשוב בחדר. מי שעומד מולו ומשוחח איתו, חייב להיות מרוכז אך ורק במלך.

"כשאתה שם כזה וילון מיוחד במינו מאחורי המלך, אני חושש שאולי חלק מהאזרחים לא יצליחו להתגבר על הסקרנות שלהם, והרצון לראות את הווילון יהיה גדול כל כך, עד שהם עלולים להסיח דעת מהעובדה שהמלך יושב מולם ומאזין להם... פגיעה כזאת בכבודו של המלך, היא דבר חמור מאוד. לכן אנחנו משתדלים מאוד שהלשכה המלכותית תהיה מפוארת ומכובדת ככל האפשר, אבל צריכים לזכור את העיקר, העיקר זה כבודו של המלך, וכשכזה וילון מיוחד תלוי מאחוריו, הדבר עלול לפגוע בכבודו".

**כשאנחנו אומרים בראש השנה:
"ותמלוך אתה הוא ה' אלוקינו
לבדך", למה אנחנו מתכוונים?
מה זה אומר "ותמלוך"?
מה זה אומר "לבדך"?!"**

כיצד פרנס מרן שר התורה את משפחתו?

כשאנחנו אומרים בראש השנה: "ותמלוך אתה הוא ה' אלוקינו לבדך", למה אנחנו מתכוונים? מה זה אומר "ותמלוך"? מה זה אומר "לבדך"?

זה אומר שכשאנחנו אומרים 'מלכויות' אנחנו צריכים לחשוב אך ורק על דבר אחד! על מלכותו של הקב"ה, על כבוד שמים. לא על בנקים ולא מפעלים, לא על עמותות ולא על בניינים, לא על ההרחבה של הדירה ולא על השידוך של הילדה, לא הבריאות ולא הפרנסה. מלכות! לבדך! רק על הקב"ה!

אפשר וצריך להתפלל גם על דברים אחרים, אבל בנקודה הזאת של המלכות, זה צריך להיות מוחלט, טוטאלי, בלי שום דבר שמסיח את הדעת ממלכותו של בורא כל עולמים.

וכשעוסקים בתפילה ובקשה, צריכים לדעת שהתפילה של ראש השנה יש לה כח עצום. זה חשוב שנרגיש את זה כשאנחנו מפללים, שנדע שהכל מונח על הכף, ושלמילים שאנחנו מוציאים מהפה שלנו יש כח לשנות את התוכנית השנתית, אפשר להוסיף דפים ל'ספר התקציב', לקרוע דפים מרשימת ההוצאות, למחוק חובות, להגדיל הכנסות, להוסיף בחלוקה של כספים לצדקה ועוד.

"בתפילת ראש השנה אפשר לזווג זיווגים, לעשות שידוכים נפלאים. הכל מונח בתפילות שלנו, וככל שנהיה מודעים בצורה טובה יותר לכוחה של התפילה שלנו, כך התפילה תהיה ממקום עמוק יותר בלב, וממילא גם ההשפעה שלה תהיה גדולה יותר.

שמעתי ששאלו פעם את מרן שר התורה הגר"ח קנייבסקי זצ"ל: "למדנו רבינו... הרי הרב כתב בכתובה שנתן לרעייתו הרבנית ע"ה, ואנוכי אפלח ואוקיר ואיזון ואפרנס יתיכי".

"הרב התחייב לפרנס את האשה והילדים, אז למה הרב לא עושה שום דבר בנידון, למה הרב לא הולך לעבוד כמגיד שיעור, מלמד תינוקות, כל דבר, משהו מינימלי כדי לקיים את ההתחייבות?"

השיב מרן שר התורה, שהוא עושה השתדלות לפרנסה, בוודאי

שהוא עושה. שאלו אותו: "איזו השתדלות? מעולם לא ראינו שהרב עושה משהו בנידון?"

ענה מרן הגר"ח זצ"ל דבר נורא: "בכל שנה, בראש השנה אני פותח ספר תהילים, ואני אומר כמה פרקי תהילים בכוונה גדולה, ומבקש מהקב"ה שבשנה הקרובה ישלח לי כסף לפרנס ולכלכל את עצמי, את אשתי ואת הילדים שלי! זאת ההשתדלות שלי, וככה אני מקיים את ההתחייבות שלי ומפרנס את המשפחה שלי!!!..."

אנחנו שומעים מושגים של רבי חיים??? הוא אומר פרקי תהילים בראש השנה!!! נו... כששומעים דבר כזה, אפשר אחר כך בראש השנה לפטפט ולשרוף את הזמן? או שאנחנו מבינים, עכשיו שכל שניה בראש השנה שווה הון תועפות, שאנחנו יכולים להשיג אם נתפלל במהלכה ונפעל ישועות לעצמנו ולכל עם ישראל בכח התפילה שלנו.

אותם פרקי תהילים

מי שזוכה לפקוד את ציונו של הצדיק הקדוש רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל, בבית העלמין ברמת השרון, יכול לראות בקרבת מקום מצבה של יהודי שהיה תושב המקום, ועל המצבה שלו כתוב סיפור... כתוב שם שבצעירותו הוא נושע בזכות תפילתו של מרנא ה'חפץ חיים' זיע"א.

אני שמעתי את הסיפור הזה, ואמרתי שאני חייב ללכת. ואכן הלכתי לבית העלמין ברמת השרון ומצאתי את המצבה. וכך מספרים זקני הקהילה החרדית ברמת השרון, שזה היה סיפורו של האיש הזה עם ה'חפץ חיים'.

בצעירותו הוא למד בישיבה בעיר וילנא המפורסמת. ביום מן הימים תקפה אותו מחלה כלשהי, והוא החל להשמין. תחילה עלה בכמה קילוגרמים, הוא הפך מבחור רזה וצנום לבחור בעל בשר. הזמן עבר והוא הוסיף ותפח, הוסיף והשמין. התנועות נעשו כבדות, הרגליים שלו התקשו לשאת כזה משקל, ולכן הוא התנוודד לאטו ברחוב כשהלך לישיבה וממנה.

הרופאים בדקו וניסו כל מיני טיפולים ותרופות, עד שלבסוף הם נאלצו להודיע לו שאין מה לעשות. זאת מחלה קשה מאוד, הוא יוסיף וישמין, עד שהגוף לא יוכל עוד לשאת את המשקל העצום הזה ויקרוס תחתיו חלילה וחס.

הגיעו הדברים לידי כך, שהבחור כבר לא היה מסוגל לקום מהמיטה, הוא לא הצליח לעשות כלום. רוחבו הגיע כמעט למידת גובהו. פחד פחדים! שנה שלמה הוא שכב בבית החולים, והרופאים כבר היו בטוחים שבקרוב מאוד הוא ייפח את נשמתו.

היו לו שני חברים שמאוד דאגו לו. הסבל של הבחור הזה נגע לליבם, והם החליטו שהם הולכים לשדד את מערכות הטבע ולהציל את חייו של הבחור.

ראש השנה התקרב, והם עלו לרכבת, ונסעו לראדין. הם החליטו שלא משנה מה יקרה, הם ניגשים ל'חפץ חיים', ותובעים ממנו שיקרע שערי שמים ויציל את הבחור הזה ממוות לחיים.

הם הגיעו סמוך לראש השנה, וכבר לא היה שייך להיכנס ל'חפץ

חיים' לפני התקדש יום הדין. בלילה, אחרי התפילה באו כל אנשי העיר להתברך בכתיבה וחתומה טובה, וממילא לא היתה להם הזדמנות להגיע אל ה'חפץ חיים' ולנהל עמו שיחה, להסביר לו למה הם באו ומה הם רוצים.

אבל ביום הראשון של ראש השנה, אחרי תפילת המנחה הם הצליחו להגיע אל ה'חפץ חיים', ולספר לו את הסיפור...

שמע ה'חפץ חיים' את דבריהם ברוב קשב, נאנח על צערו של הבחור שככה סובל ומתייסר, ואמר לבחורים הללו: "אני כבר אדם מבוגר, אבל אתם צעירים יש להם יותר כח ממני. תקחו תהילים ותתפללו על החבר שלכם. איך אני יכול לעזור לכם???"

הבחורים שמעו כזאת תשובה מפיו של הכהן הגדול מרנא ה'חפץ חיים' הקדוש, וחשבו שכבר הקיץ הקץ. אם ה'חפץ חיים' לא מוכן אפילו להתפלל על החבר שלהם, נראה שבאמת נחתם דינו חלילה וחס.

הם פרצו בבכי נורא, ממש בכו בקול, עם דמעות, ה'חפץ חיים' ריחם עליהם והציע להם שהוא ישב יחד איתם, ושלושתם יחד יאמרו תהילים לרפואתו של החבר.

ואכן, ישבו ואמרו פרקי תהילים בדמעות שלישי, ובתפילה הזאת, הם פשוט גרמו למחפץ. מאותו רגע החל מצבו של החבר שלהם להשתפר. ההשמנה נעצרה והוא התחיל לרדת במשקל עוד ועוד, עד שחזר לממדים הראשונים שלו, והפך להיות אדם חדש, כמו שהיה קודם לכן. הבחור הזה שרד את השואה, עלה לארץ הקודש והשתקע ברמת השרון, שם חי עד זקנה ושיבה, בכח התפילה שהתפלל עליו ה'חפץ חיים' בראש השנה.

אז נכון, אנחנו לא ה'חפץ חיים', והתפילה שלנו אינה זכה ובהירה כמו תפילתו של החפץ חיים, אבל ראש השנה הוא אותו ראש השנה, והתהילים הוא אותו ספר תהילים. גם אנחנו יכולים להחזיק בספר תהילים, להוריד דמעות כמים, ולפעול ישועות גדולות עלינו ועל כל ישראל. שנזכה כולנו לכתיבה וחתומה טובה, ולשנה טובה ומתוקה.

אם אנחנו מדברים על תפילה...

א"א שלא להזכיר את הסיפור עם הגר"א. היתה מלחמה הרוסים הפגיזו את ליטא, וילנא היתה ליטאית היו הפגזות קשות, מתו יותר מ-30 איש ביום אחד, הגר"א אמר שיבואו להתפלל, כולם התפללו היה הפגזה של הרוסים, טיל פגע בכיפה של בית הכנסת למעלה בוויילנא, שרק שריקה נוראית נתקע בכיפה כל בית הכנסת רעד היה פחד נורא, הגר"א אמר בטל בטל בטל, הליטאים נכנעו פתחו את שערי העיר. ונתנו לרוסים להיכנס ובמלחמה הסתיימה.

כוחה של תפילה...

היה יהודי אחד חלם בליל ראש השנה שהשנה הוא יוצא מהעולם, היה בפחד נורא, עמד ובכה כל התפילה, עמד על רגל אחת גם בר"ה וגם ביוה"כ, מה יכול להיות יותר מחלום בראש השנה, היתה השנה הכי יפה. בא לאחד מגדולי ישראל לשאול מה הפשט, אמר לו נורא פשוט, עוררו אותך משמים שזה היה המצב שלך, התעוררת לתשובה אז קיבלת את השנה הכי יפה שיכולה להיות.

בשאלה הזו תמהתי הרבה שנים, קראתי עליה אינספור מאמרים ושיחות, ספרי מוסר מכל הדורות, עד שבא מוישי שלי בן השנתיים וחצי, ולימד אותי דעת מבלי משים...

כך הבנתי את תכלית העבודה של ראש השנה, שהוא יום של המלכת ה'

מאת: הרב ישראל היימן

את הסוד האמיתי של עבודת יום הדין, לימד אותי דווקא הבן שלי בן השנתיים וחצי בסתם יום שיגרת לחוץ ומשעמם.

מעודי, ראש השנה היה אצלי יום מבלבל.

מצד אחד יום של המלכת ה', תקיעת שופר ומלכויות, זכרונות ושופרות, אין מזכירים בו חטא כמובא בהלכה, ואפילו אגוז לא אוכלים כשאחד הטעמים לזה הוא שאגוז בגימטריה חטא...

מהצד השני אלו יומיים שלמים שהם חלק מעשרת ימי תשובה, ימים בהם קודשא בריך הוא מצפה ומייחל שנחזור אליו בתשובה שלימה, הוא וכל פמליה דיליה עומדים הכן לקבל את תשובתו של כל יהודי באשר הוא, לא שייך לפספס אפילו חצי שעה מהימים הנשגבים האלו.

אז מה באמת צריך לעשות, איך חוזרים בתשובה על דבר שאי אפשר אפילו להזכיר אותו? באיזה אופן מנצלים את ימי התשובה מתוך המלכת המלך ובלי להתעסק בחטאי העבר?

בשאלה הזו תמהתי הרבה שנים, קראתי עליה אינספור מאמרים ושיחות, ספרי מוסר מכל הדורות שכותבים מהלכים נפלאים בביאור עבודת התשובה בימי ראש השנה, ועדיין, היה קשה לי להשיב אל לבבי את תוכן העבודה למעשה.

עד שבא מוישי שלי בן השנתיים וחצי, ולימד אותי דעת מבלי משים. זו הייתה שנה בה לימודי המעונות התחילו כמו התאריך הלועזי, וזה יצא שבועיים לפני ראש השנה, עמוק עמוק בתוך אלול.

השעה הייתה שעת צהרים חמה של שלהי דקייטא, צעדתי ברחובה הראשי של השכונה עם תינוק קטן בעגלה, הילדה הגדולה יותר לצידו בצד האחד, ומוישי אוחז את העגלה מצידה השני. הרחוב נראה כמו שהוא נראה כל יום בשעה הזו, אברכים ילדים ובחורים ממלאים את המדרכות והכביש מלא במכוניות. מוישי צועד לצדי זורח מאושר, עם בלון קשור לחוט בידו שהגננת נתנה לו לרגל תחילת השנה במעון. "מוישי", הצעתי לו, "אולי נקשור את הבלון אל העגלה כדי שלא יעוף?", ניסיתי את מזלי, רק חסר לי שהבלון יעוף לכביש וחלילה הוא ינסה לרדוף אחריו...

מוישי לא הסכים בשום פנים ואופן, זה הבלון שלו והוא רוצה להחזיק אותו לבד: "אני כבר בגן של גדולים", הוא מסביר לי...

ארבעה מטרים עברו בשלום, עד שאשר יגורתי בא לי, הסחתי את דעתי לשניות מועטות עם חבר שבא מולי, הבלון עף כמובן ומוישי רץ בעקבותיו אל הכביש הסואן.

כששמתי לב למתרחש, מוישי כבר עמד על אבני השפה של המדרכה, להוט לתפוס את הבלון הסורר.

"מוישי!!!"

צרחתי פילחה את החלל הסואן, הרגשתי חוסר אונים, עוד רגע הוא קופץ לכביש ומי יודע מה יהיה ההמשך, תרחישי אימה עלו במוחי בחלקיק שניה.

מוישי הסתובב באחת, הוא הביט לשניה בפניו של אבא שעושה פרצוף כועס, וכנראה נזכר במה ששיננה לו אימו ובאזהרותיה על הכביש המסוכן, מפניו היה ניכר שהוא ניחם על מחשבתו לפרוץ אל הכביש, ומשאיר את המלאכה המסוכנת של תפיסת הבלון לאבא החזק והגיבור...

הסיפור הקטנטן הזה הסתיים בכי טוב אבל רק כשהגעתי הביתה הבנתי את המשמעות של מה שקרה איתי בדקות האחרונות.

בהתבוננות קלה הסקתי דבר מפעים, הרי כשראיתי את בני הקטן עומד על שפת הכביש בצורה מסוכנת כל כך, חשבתי על הדברים הכי גרועים, הלב שלי חישב להפסיק מלפעום, צעקתי והסבתי את תשומת ליבו ובאותה שניה הוא הסתובב אלי, חצי שניה לקחה עד שהוא הבין מה אני רוצה ממנו ואז כבר נרגעתי, אמנם עוד עמדת שם מספיק זמן לדון איתו מי ואיך יוציא את הבלון המסכן ממלתעות הרכבים, אבל הכל כבר התנהל ברוע...

למה? מדוע נרגעתי? הרי מוישי שלי בן השנתיים וחצי עומד עדיין על מפתן הסכנה? הוא עדיין לא זז משם, למה אני כבר רגוע ומוכן לנהל שיח?

לפני 'בין הזמנים' האחרון דיברתי קצת לפני השיעור עם בחורים בישיבתנו על הנאות העולם הזה אל מול ה'להתענג על השם'. ביקשתי מהם שיגידו לי איזה הנאות הכי מיוחדות ומופלאות מציב העולם הזה לאדם, והם החלו להזכיר סוגים שונים של הנאות

הרב הגאון רבי שמואל ברוך גנוט שליט"א, על הקב"ה, האב הרחמן,
שאוהב אותנו פי אלף אלפי אלפים יותר ממה שאנו אוהבים את ילדינו

שמשוהו רע יקרה, חלילה, לילדיהם.

לא תמיד כל ההורים והמחנכים עושים הכל נכון. לפעמים ישנן
שגיאות חינוכיות. אך בוודאי שכל מחנך נורמטיבי, ובוודאי כל אבא
ואמא נורמטיביים, אוהבים את ילדיהם אהבה עזה וחפצים בכל נימי
נפשם בטובתם התמידית.

"התחושה הרווחת בקרב רבים" - מסביר בספר 'בעצתך תנחני',
שזכה להסכמות נלהבות מגדולי הדור וראשי הישיבות שליט"א
(עמוד 254) - "שאנחנו רוצים דבר אחד והקב"ה רוצה דבר שני. אנחנו
רוצים, כמובן, חיים טובים ונעימים בזה ובבא, והקב"ה רוצה שנהיה
צדיקים, שנתקרב אליו וכדומה. והאמת? הקב"ה רוצה פי כמה וכמה
מאיתנו שיהיו לנו חיים טובים ונעימים! הן כך כתב המסילת ישרים:
'האדם לא נברא אלא להתענג על השם'. ושמעתי מפי הגאון הגדול
רבי משה שמואל שפירא זצוק"ל שמבואר בדברי המסילת ישרים,
שמטרת בריאת האדם היא - להתענג! זה מה שהשם רוצה לתת
לנו. ולא סתם, אלא את התענוג הגדול ביותר שאפשר - העונג על
ה', שאע"פ שאיננו מבינים מהו ("כי מקום העידון הזה באמת הוא
רק העולם הבא", כלשון המסילת ישרים), יש לנו לסמוך שמדובר
בתענוג עילאי מאין כמותו".

לפני 'בין הזמנים' האחרון, דיברתי קצת לפני השיעור עם בחורים

כולנו שמענו על המעלה הגדולה של אימת וחרדת הדין. ספרי
המוסר האריכו שעצם הפחד והחרדה ביום הדין, ה"פלצות", כלשונו
הנודעת של רבי ישראל מסלנט זצ"ל, היא עצמה סגולה להינצל
במשפט הנורא ובוחן הכליות ולב של ראש השנה. אבל אז עולה
השאלה מאליה: מדוע אבינו שבשמים רוצה לזרוע בנו פחד ואימה?
מדוע אנו משתמשים בתזכורות של 'מי יחיה ומי ימות, מי בקיצו
ומי לא בקיצו'? למה לעורר פחד בלבבות היהודים, הבנים האהובים?
נשים לב.

המבט השטחי של מרבית הילדים הוא: המחנך/המחנכת/המנהל/
הר"מ שלי כל הזמן מציק לי. "אל תקום מהמקום, לא לצאת
באמצע השיעור, לא לקפוץ, לא להפריע, מחר מבחן. כדאי שתדעו
את החומר, לא לענות בלי להצביע, לא להגיע לכיתה ללא חתימת
הורים על המבחן". הילד חושב: הוא מעניש אותי על הפרעות
ופיטפוטים בשיעורים, ואם כך, הוא אינו רוצה בטובתי.

נכון, לא כל המחנכים מושלמים ולא כל מחנכי העולם מתאימים
תמיד לתפקידם הפדגוגי. אבל באופן כללי, המחנך רוצה מאד
בטובת הילדים. הוא אוהב ומחבב אותם. רוצה מאד בהתקדמותם
הלימודית והאישית וכל הגערות, הדיברונים, הפרסים וגם לפעמים
העונשים, ובוודאי החזרות, שיעורי הבית והמבחנים, נועדו כדי
לקדם את התלמידים ולא להתעלל או להציק להם.

ילד קטן, שהוריו מכריחים אותו, לפעמים אפילו בענישה או גערה,
לאכול ארוחות מזינות, ללכת לישון בזמן שקבעו לו, להתכונן היטב
למבחנים או לעשות שיעורי-בית, סבור שאם אבא מעניש אותו -
הוא לא מספיק אבא טוב. הוא אינו מבין שהדרישה הנחרצת לישון
בזמן, לא נועדה (בדרך כלל...) שיהיה שקט בבית, אלא כדי שהוא
עצמו יוכל לקום מחר בבוקר בזמן, ולעבור יום שלם ועירני ברוגע
ובבריאות. אלא מאי? הילדים, וברוב המקרים גם נערים ונערות
בוגרים, אינם יודעים להציב לעצמם גבולות, אז ההורים הם אלו
שצריכים להציב אותם. לפעמים בדרכים לא נעימות בכלל.

והרי כולנו, כהורים, יודעים ומרגישים, שמהרגע שילדנו את הילדים,
אנו אוהבים אותם אהבה שאין לה סוף, עסוקים כל חייו בגידולם,
בקידום ובעלייתם, הרוחנית והגשמית כאחד. הדבר המפחיד
והנורא מכל לכל ההורים, הוא לא שיקרה משהו רע לעצמם, אלא

מאות מחברי הספרים שחוברו השנה, מליוני ההורים והילדים שחיו ושמחו והתחנכו והיו בריאים, שמחים ועליזים. גם כל אלו שזכו בלוטו השנה, או הרוויחו מיליארד/מליון/מאה אלף דולר, קיבלו את זה בראש השנה שעבר. הכל נגזר בראש השנה הקודם

את הפרדוקס שבו מצד אחד כתוב בחז"ל שבראש השנה הקב"ה דן חלק מהבריות לחיים וחלק למוות, ומצד שני חז"ל קבעו שעלינו ללבוש בגדים נקיים ולבנים בראש השנה, לאכול משמנים ולשתות ממתקים, כי חדות ה' היא מעוזם. כיצד אפשר לשמוח כשאתה יודע שיש סיכוי גדול שתמות במשפט ראש השנה? תהה הפרופסור. את ההסברים לסתירה-כביכול זו, יודע כל לומד תורה. יהודי יודע שאין סתירה בין הדברים ושפחד הדין אינו סותר את שמחתנו במשפט ה' ובכך שהשופט עצמו רוצה לחלצנו מהדין. ובכל זאת, מדובר בנושא עמוק ומורכב, שלא נצלול לתוכו כעת.

ובכל זאת, הרשו לי לשתף אתכם ברעיון ששטחתי לפני אותו פרופסור. רעיון שעלה בתוך הדברים, כהערה לנושא השמחה בראש השנה. הערה שיש בה גם הארה גדולה ורצון להתעוררות ותקווה, לעניות דעתי.

ראש השנה הוא יום דין נורא ואיום. יום של המלכת ה' וקבלת עול מלכותו עלינו. יום של מצוות ועליה גדולה, אך הוא גם יום של קבלת הזדמנויות רבות, חדשות, מפתיעות ונפלאות.

נכון, מצד אחד- זהו יום בו יכולים לגזור גזר דין מוות. אך מצד שני- זהו גם יום בו יכולים לגזור עלינו חיים מאושרים מאין כמותם. כל אותם אלו שנולדו להם ילדים השנה, קיבלו את המתנה הזאת בראש השנה. כל רבבות הזוגות שנישאו השנה באהבה ואחוה שלום ורעות, אלפי בחורי הישיבות שהתקבלו לשיבה הקטנה/הגדולה שרצו בה, אלפי בנות שהתקבלו לסמינר הרצוי והעדיף להן, מאות מקבלי המשורות השונות, מאות מחברי הספרים שחוברו השנה, מליוני ההורים והילדים שחיו ושמחו והתחנכו והיו בריאים, שמחים ועליזים. גם כל אלו שזכו בלוטו השנה, או הרוויחו מיליארד/מליון/מאה אלף דולר, קיבלו את זה בראש השנה שעבר. הכל נגזר בראש השנה הקודם.

בשיחת התעוררות שמסר הגה"צ רבי יעקב יונגר שליט"א, מנהל רוחני בישיבת סלובודקא, לפני כמה שנים, בכולל "מדרש אליהו"

בישיבתנו על הנאות העולם הזה אל מול ה'להתענג על השם'. ביקשתי מהם שיגידו לי איזה הנאות הכי מיוחדות ומופלאות מציב העולם הזה לאדם, והם החלו להזכיר סוגים שונים של הנאות. הוספתי להם לרשימה עוד רשימת הנאות, איתם עסוקים רק עשירי העולם, ושאלתי: "ומי עשה את כל ההנאות האלה? מי המציא אותם? מי הכניס לאנשים בכל העולם מחשבות ליצור את ים ההנאות והאטרקציות? מי יצר את כל הנופים, הימים, הרי האלפים, המפלים ופלאי העולם?".

"הקדוש ברוך הוא, כמובן"... השיבו כולם.

"נו, הוא הרי יצר והמציא את כל כל תענוגות תבל. והקב"ה אומר לנו שהוא רוצה לתת לנו תענוגות שאין כמותם, וסיכמנו שהוא היוצר כל ההנאות, הטובות והעינוגים, אומר לנו את האמת, ש"יפה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא יותר מכל חיי העולם הזה". "כל חיי העולם הזה" כולל את כל חיי התפנוקים של כל ברואי העולם, מבריאת העולם ועד סופו, וכל זה לא שווה ל'קורת רוח' אחת בעולם הבא. ומהי 'קורת רוח'? הספרים ממשילים זאת לאדם שעובר ליד קונדטוריה ריחנית. הוא לא אוכל מהעוגות, אלא רק מריח מבחון, וריח כזה בעולם הבא, שווה יותר מכל ההנאות והתענוגות בעולם הזה!!!..."

הקב"ה, האב הרחמן, אוהב אותנו פי אלף אלפי אלפים יותר ממה שאנו אוהבים את ילדינו. הקב"ה רוצה שיהיו לנו החיים הטובים והנפלאים ביותר. הוא חפץ לענג אותנו בתענוגות נצחיים שאין כמותם ואין לנו שום השגה בהם. אך כדי שנגיע לתכלית הזאת, אנו צריכים לעשות את המוטל עלינו, ואם ההורים יודעים מה טוב לילדיהם, כל שכן שהקב"ה יודע מה טוב לנו. ואם איננו מספיק טובים, הוא מיישר את אורחותינו, ולכן הוא מעמידנו במשפט, בו נעמוד עוד פחות משבוע. כמו הורים טובים שרוצים כל הזמן לשפר, לבדוק, לתגמל ואולי גם להעניש- כדי שילדיהם יהיו טובים יותר.

"שלא היו קורין הלל לא בר"ה ולא ביוהכ"פ, לפי שהם ימי עבודה והכנעה ופחד ומורא מהשם ויראה ממנו, ומברח ומנוס אליו ותשובה ותחינה ובקשת מחילה" (רמב"ם בפירוש המשניות ר"ה ד, ז).

הקב"ה רוצה שנפחד ממנו ביום הדין, לא מתוך מטרה להפחיד, אלא כדי שנבין מה עלינו לעשות כדי שנצליח "להתענג על השם ולהנות מזיו שכינתו". אם אנו לא מסוגלים, בגלל שאנחנו כמו ילדים שלא מבינים להציב גבולות לעצמם, האבא, אבינו אב הרחמן, מנסה להציב לנו גדרים וגבולות, לפעמים דרך פרסים, מתנות ותשורות מתוקות, ולעיתים, לפי המצב, בעונשים וטרדות, קשיים וניסיונות, שנועדו רק לדבר אחד, לעשות לנו טוב.

בעקבות מאמר שכתבתי, פנה אלי פרופסור ידוע, גאון בפילוסופיה יהודית ופילוסופיה עולמית, ואנחנו התכתבנו מספר פעמים, עד לרגע בו הגעתי לתובנה שהאיש אינו מוסיף לי ביראת שמים, בלשון המעטה, וחדלתי מיד להתכתב איתו.

במהלך התכתבותנו, העלה הפרופסור המלומד שאלה, כיצד נסביר

לאחר כמה דקות נעצר העגלון ליד איזה 'קרעצ'מע' - אכסניה. רבי משה ירד מהעגלה ורץ כמוצא שלל רב אל בעל הקרעצמע היהודי, ושאל אותו אם יש לו אולי משניות סדר נזיקין, "כן" - ענה בעל הקרעצמע - "במקרה, זה הכרך היחיד שיש לי מהששה סדרי משנה..."

מדוע טרח ה'חפץ חיים' לבקש ספר בעצמו? • מדוע לא השתתף רבי אלחנן כבדית של בנו?

הרב ישראל ליוש

"לא בשמים הוא לאמר מי יעלה לנו השמימה ויפקח לנו... (דברים ל', י"ב)
שאלו היתה בשמים היית צריך לעלות אחריה וללמדה" [רש"י]

סיפר המשגיח הגאון רבי ירוחם ממיר זי"ע: פעם הייתי בראדין אצל מרן ה'חפץ חיים' זצ"ל והיה איתי ספר אחד, אינני זוכר את שם הספר, ובא אלי ה'חפץ חיים' וביקש לשאול ממני את הספר. אמרתי לו: "מדוע בא בכבודו ובעצמו? הלא יכול היה כבודו לשלוח אלי משהו לבקש הספר?!"

השיב לי ה'חפץ חיים': "לא בשמים היא", ואפילו היתה בשמים הייתי צריך לחזר אחריה..."

"גאונות" - התפעל ר' ירוחם מתגובתו של ה'חפץ חיים', וממוסר ההשכל שלמד מהפסוק "לא בשמים היא" - ה'חפץ חיים' קיים הכל כפשוטו ממש... - הפטיר ר' ירוחם.

לאור דבריו הקדושים של מרנא ה'חפץ חיים' זי"ע, מתבקש מאוד לספר את הסיפור הבא, אף שהוא כבר סופר פעם במסגרת זו: ידיעותיו בתורה של ראש ישיבת 'ראדין' הגאון רבי משה לנדינסקי זצ"ל היו עצומות ונשגבות, כך גם שקיעותו המופלאה בלימוד התורה הק'. באחת מנסיעותיו לכיוון 'ראדין', עסק כדרכו במה שאהבה נפשו, לימוד התורה. כיון שלא היו עמו ספרים, חזר על משניות בעל פה. לפתע כשאחז באמצע סדר נזיקין, נעצר באמצע אחת המשניות ולא ידע כיצד להמשיך, הוא לא זכר מילה אחת.

לאחר כמה דקות נעצר העגלון ליד איזה 'קרעצ'מע' - אכסניה, בית מלון לעוברים ושבים. רבי משה ירד מהעגלה, ורץ כמוצא שלל רב אל בעל הקרעצ'מע היהודי, ושאל אותו אם יש לו אולי משניות סדר נזיקין, "כן" - ענה בעל הקרעצ'מע - "במקרה, זה הכרך היחיד שיש לי מהששה סדרי משנה..."

לקח רבי משה את המשניות, וכמוצא שלל רב וכשיכור הצמא לין, שעט על הספר ומצא את המילה שהיתה חסרה לו בשטף לימודו, המשיך ללמוד משניות בעל פה, ויצא אל הכרכרה להמשך הנסיעה. כשהגיע ל'ראדין' סיפר ל'חפץ חיים' את אשר קרהו ואת פרשת הניסים הגדולים, איך המציא לו הקב"ה בעל קרעצ'מע יהודי, עם כרך משניות יחיד, סדר זרעים...

שמע ה'חפץ חיים' את דבריו כשראשו כפוף, כדרכו בקודש, והחל למלמל לעצמו... "ר' משה, ר' משה, בעולם האמת אין 'קרעצ'מע'... שם, אם באים ויודעים את המשניות אז יודעים, ואם לא יודעים אף

וכשנעייין בדברי ה'חפץ חיים' בספריו ובדרשותיו על הפסוק 'לא בשמים היא', נבין יותר את תשוקתו הגדולה וצמאונו הרב ללמוד תורה, ולחטוף, כפשוטו, עוד ועוד דברי תורה...

וכך מביא תלמיד את שאמר ה'חפץ חיים' באחת מדרשותיו:

"המקום היחיד שבו אפשר לסגל ידיעת התורה ומעשים טובים, אינו אלא העולם הזה. טעות מרה היא לחשוב ששם בעולמות העליונים תתכן אפשרות ללמוד משהו, זאת ודאי שלא! אפשרות כזו אינה קיימת באף עולם מעולמות העליונים..."

"זוהי כוונת הכתוב 'לא בשמים היא', מרגע שהתורה ניתנה בעולם הזה, בלתי אפשרי אלא כאן בעולם הקטן הזה לסגל נצחיות באמצעות התורה, ומי שהתעצל ללמוד, או לא זכה להשיג חלק בתורה בזמן הקצר של שהותו בעולם הזה, איבד את האפשרות לעולם ועד. אף אם 'אבה למסור את חלקו בעולם הבא תמורת משנה אחת, או דף גמרא, שלא למד בעולם הזה, 'בצר ממנו הדבר!'"
"אם התורה היא אוצר נדיר שכזה, ורכישתה הוא כה קצר, והאפשרויות הם כה מוגבלות, איך ירשה אדם לעצמו להזניחה?!"
- התאונן ה'חפץ חיים' ופרץ בבכי...

לשמוע ולחשמוע

ברכב, בבית, ובכל מקום..

התקשרו לקו השיעורים של 'דרשו'
וקבלו אלפי שיעורים והרצאות להאזנה

077-2222-666

פרשת השבוע מפי מיטב המרצים

חדשות 'דרשו' ועדכונים

מידע לנבחני 'דרשו'

'גישמאק בלימוד'

הרצאות על מתיקות התורה

שיעורי תוספות לפי סדר 'הדף היומי'

הרצאות לחגים ומועדים

תוכניות מיוחדות

שידורים חוזרים מאירועי 'דרשו'

שיעורי 'הדף היומי'
בעברית, אידיש וצרפתית

שיעורי 'הדף היומי בהלכה'
בבקאות ובעיון

'הפותח בכל יום'
תוכנית יומית עם
סיפורים וחיזוקים

קו השיעורים של 'דרשו' לחייג, ללמוד, לדעת

הקול הערב שלו היה מרטיט לנו את כל הפנימיות שלנו. לא יכולת להישאר אדיש כששמעת אותו זועק 'המלך הקדוש'.

"המחזה שלו כשהיה עומד על יד העמוד בראש השנה, היה כמו מלאך ה' צבקות. הוא היה חי את התפילה, פניו היו זוהרות. כששרו 'ויאתיו כל לעבדך', הוא היה כאילו רוקד על מקומו עם תנועות ידיים, עד שנדמה היה שהוא לוקח כתר בידו, ושם אותו כביכול על ראשו של מלך מלכי המלכים.

"גם בברכת כהנים, כשהכהנים היו מנגנים לפני אמירת 'שלום', הוא היה רוקד על מקומו עם שתי הידיים פרושות כלפי מעלה, בתנועה מאוד מיוחדת.

"שאלתי אותו פעם, למה הוא כל כך יוצא מגדרו בברכת כהנים, והוא השיב לי שמוזבא בספרים הקדושים, שבברכת כהנים יורדת ההשפעה מהקב"ה על בעל התפילה, ממנו אל הכהנים ומהם אל העם... 'הקב"ה עצמו מברך אותי ומעביר דרכי את ההשפעה אל הכהנים והעם, איך לא אתרגש?', הוא שאל.

"כמו כן הוא היה עומד לפני התיבה עם שלושה מחזורים. מחזור אחד היה בנוסח ספרד, ממנו הוא התפלל את תפילת הלחש, כי זה היה הנוסח שבו התפלל כל השנה. המחזור השני היה מחזור אשכנז, שממנו התפלל את חזרת הש"ץ כי זה היה המנהג בישיבה להתפלל בנוסח זה, ובנוסף היה לו מחזור עם כוונות של סדר התקיעות והתפילות.

"בהקשר זה של הכוונות, אני רוצה לספר לכם סיפור, שממנו תבינו מה הוא היה מכוון בתפילה...

"בשנות בחרותי היה לי חלום, שאזכה להיות חתן בראש השנה וביום הכיפורים. חשבתי לעצמי, הרי חתן וכלה צריכים להתפלל על החיים שלהם, ועל כל הקורות שיקרו איתם כל ימיהם, ובראש השנה זה זמן שאפשר לשנות את הטבע - אני רוצה להיות בראש השנה רגע לפני החתונה, שארגיש שאני תלוי בחסדי המקום בצורה מוחלטת, ויהיה לי לב נשבר לתפילה אמיתית מעומק הלב.

"ואכן זכיתי שכך היה. התארסתי בחודש אב והתחתנתי בחודש חשוון, כך שבראש השנה וביום הכיפורים הייתי חתן.

"באותה שנה התכוונתי המון לתפילות של ראש השנה. לקחתי את זה מאוד ברצינות, והייתי יושב עם המחזור ועובר על הפיזיטים והתפילות, מעמיק בהבנה כדי שהתפילות של ראש השנה תהיינה בהתאם.

"אחד הדברים שרציתי מאוד לעשות, זה לכוון בתקיעות השופר כמו ראש הישיבה. אבל אף אחד הרי לא ידע מה הוא מכוון, אז פשוט שאלתי אותו. הוא התחמק ממני פעם אחת, פעם שניה, פעם שלישית, עד שלבסוף תפסתי אותו ברגע הנכון, ושאלתי אותו: 'אני רוצה שראש הישיבה ילמד אותי מה לכוון בשמיעת קול שופר...'

"באותה הפעם הוא פלט תשובה בחצי משפט, שאמר בעצם שמי שלא מונח בעניין של השמות והכוונות, ולא לומד את זה בצורה מסודרת, זה רק מזיק ולא מועיל, אם הוא יכוון את זה בראש השנה... 'מתוך דבריו הבנתי שהוא מכוון בשמות הקדושים, ושזה לא מתאים

היו באים כל שנה לשמוע אותו מתפלל. היו כאלו שבאו 25 שנה ברציפות בלי להפסיד אף פעם, הם באו במיוחד לבני ברק עם כל המשפחה, שכרו דירה והיטלטלו עם אוכל מהבית ליומיים או לשלושה ימים, וכל זאת רק כדי לשמוע את ראש הישיבה מתפלל. כי באמת, התפילות שלו היו דבר יוצא דופן. מספר מקומות הישיבה בבית המדרש היה מכפיל את עצמו, הוסיפו ספסלים וכיסאות מכל הסוגים והמינים, והיו גם כאלו שעמדו מחוסר מקום ישיבה.

"הוא התפלל כעיקרון עם הנוסח של ישיבת חברון", מציין הרב היימן. "את הנוסח הזה הוא שמע מרבי שלום שברון, ואולי עוד ממי שהתפלל שם לפניו. עם זאת, הוא היה מכניס המון הייגענות שטיקלאך", היו לו קטעים שבהם הוא היה מוסיף ניגון בעצמו.

"אבל היו קטעים בתפילה שלא היה להם שום נוסח, לא היתה להם שום נעימה. למה? כי הוא היה בוכה כל כך חזק, שפשוט לא היה שייך להכניס נגינה במילים. בדרך כלל היו מקומות קבועים בתפילה שבהם הוא היה מתרגש מאוד ובוכה, וכבר מראש יכולת לדעת שעוד מעט ראש הישיבה יפרוץ בבכי. איזה בכי הוא היה בוכה!!!

משהו שקשה לשחזר אפילו במחשבה, הוא היה מתמוסס בבכי. "ברוב המקרים הציבור הבין למה ראש הישיבה מתרגש. אכן היו אלו מילים מאוד מרגשות, אבל היה מקום אחד בתפילה שאף אחד לא הבין מה עובר עליו. למה ראש הישיבה בוכה במילים הללו? זה אפילו הפך למעין קוריוז, שהיו מדברים על זה שראש הישיבה תמיד בוכה באמירת המילים: "פר אחד איל אחד שבעה כבשים...". אף אחד לא הבין למה הוא בוכה.

"לימים, אזרתי אומץ, וניצלתי את הקרבה הגדולה שהוא קירב אותי, כדי לשאול אותו מה הסוד שטמון מאחורי הבכי הזה... אזרתי אומץ, אפשר לומר גם שלבשתי קצת חוצפה ואמרתי: "למדנו רבינו... מה כל כך מרגש בפר אחד ואיל אחד?".

"חבל שאין לי תמונה שתראה איך ראש הישיבה הסתכל עלי, כששאלתי את השאלה הזאת", מתאר הרב היימן. "שמעתם פעם את הביטוי שמסתכלים על אדם 'כאילו הוא נפל מהירח'? זה בערך היה המבט שהוא נעץ בי..."

"מה זאת אומרת?", הוא שאל בפליאה. 'הרי אנחנו יודעים שכל תפילת המוספין היא כדי לקיים 'ונשלמה פרים שפתינו'. כשאני אומר פר אחד ואיל אחד, אני עכשיו מקריב קרבנות בבית המקדש. יש לך דבר יותר מרגש מזה??? יש לך דבר שמעורר געגוע יותר גדול מזה לבית המקדש??? ציפיה גדולה לבניין בית המקדש מונחת במילים הללו!..."

מוציא, מכבס ומחזיר

"זוגתו הרבנית שרה רסיה ע"ה, היתה אומרת על התפילות של בעלה הגדול בראש השנה וביום הכיפורים, שהוא מוציא מהאנשים הניצבים בבית הכנסת את הלב שלהם, מכבס אותן, ואחר כך מחזיר אותן למקומן... "ואכן, כך הרגשנו. הרגשנו שהוא שוטף לנו את הלב ואת הנשמה.

עבורי, לפחות לא בשלב זה.

"אבל בליל ראש השנה ממש הפצרתי בו, שגייד לי לפחות מה אני צריך לכוון, אם אני לא יכול לכוון מה שהוא מכוון.

"ראש הישיבה נתן לי תשובה מפורטת, שמבוססת על הדרושים שלו בספר 'שי למורא', והמקור שלהם הוא למעשה ב'ספר היצירה', שיש שלושה סוגי מלוכה.

"יש 'מלך על כסאו' שזו מהות המלוכה, ועיקר המלוכה שזה סוד המלכויות במוסף. יש מצב של 'מלך במדינה' כלומר ההנהגה של המלך עם בני העיר והמדינה שזה סוד ה'זיכרונות', שבאים לפניו למשפט והוא מנהיג את העולם, ויש הנהגה של 'מלך במלחמה' - היחסים שלו עם המדינות השכנות כביכול ועם הכוחות הנגדיים. במלחמה היו תוקעים בקרן, ולכן החלק הזה שייך ל'שופרות'. בספרו 'שי למורא' הוא מרחיב בעניין במתיקות מיוחדת במינה, ובהחלט מומלץ לכל אחד ללמוד את הספר הזה, כדי להרגיש ראש השנה אחר לגמרי.

"בהקשר זה אמר לי ראש הישיבה, שבסדרות של התקיעות אני אכוון בתשר"ת כנגד 'מלכויות' - 'מלך על כסאו', בתש"ת כנגד 'זכרונות' - 'מלך במדינה' ובתר"ת כנגד 'שופרות' - 'מלך במלחמה'. ובכל פעם לחשוב על רוממות המלך והדר גאונו במצבים הללו וכו'. "כך אמר לי לכוון גם בשלוש הסדרות של התקיעות דמעומד, תפילת המוסף וחזרת הש"ץ לפי הסדר של זכרונות מלכויות ושופרות, ואילו בתקיעות האחרונות שתוקעים באמירת הקדיש, אמר לי להרהר בתשובה".

"זה מה שאני חושב לפני התפילה"

"אסיים בסיפור נוסף, שיתן לנו עוד הצצה קטנטנה לעולמו הפנימי של ראש הישיבה, ולאופן בו הוא היה ניגש לכל הנושא הזה של תפילות לפני העמוד בימים הנוראים.

"אני עצמי זכיתי להיוולד בבית שיש בו חשיבות רבה לתפילות הימים הנוראים ובכלל. אבי מורי שליט"א משמש כבר הרבה מאוד שנים כבעל תפילה בימים הנוראים, וממילא בבית היינו מתעסקים עם זה, לומדים את הנוסח ומדקדקים בו, גדלתי בעולם הזה.

"כשהגעתי לישיבה התפללתי כמו בן ביישיבה, והייתי מאזין בשקיקה ובשימת לב מרובה לתפילות של ראש הישיבה הגרש"י בורנשטיין.

"בשנים הראשונות אחרי החתונה, הייתי מחלק את התפילות של ראש השנה ויום הכיפורים. הייתי נוסע פעם לישיבה ופעם לאבא שלי.

"שנה אחת נשארנו בבית, ובערב ראש השנה התקשרתי לראש הישיבה כדי להתברך מפיו ב'שנה טובה', וגם לאחל לו מזל טוב ואריכות ימים ושנים, כי בערב ראש השנה היה יום ההולדת שלו.

"ראש הישיבה שאל אותי איפה אני נמצא בראש השנה, ואני השבתי לו שהפעם אני בבית. 'איפה תתפלל?' הוא שאל, ואני אמרתי לו שבבית הכנסת הקרוב לביתי... שאל ראש הישיבה אם אני אמור לגשת לפני התיבה ולהיות שליח הציבור, ואני השבתי בשלילה, אני אהיה אחד המתפללים כמו כל שאר האנשים בקהל.

"הגיע הזמן שתהיה בעל תפילה', הוא אמר לי...

"אבל הראש ישיבה, זה לא בכדי שיעשה', טענתי כנגדו, 'הרי עוד כמה שעות יתקדש היום, בכל בתי הכנסת כבר יש בעל תפילה שהתמנה מבעוד מועד...'

"נכון, השיב לי ראש הישיבה. 'כוונתי היתה שבשנה הבאה אתה כבר צריך להיות בעל תפילה. לא דיברתי על השנה הזאת...'

"נצרתי את הדברים בליבי, אבל לא עשיתי שום פעולה כדי להתקבל כבעל תפילה, והנה שבועיים לפני ראש השנה קיבלתי שתי הצעות, משני בתי כנסת שונים שביקשו ממני להיות בעל התפילה אצלם...

"התקשרתי לראש הישיבה ואמרתי לו שאכן, כמו שאמר ראש הישיבה הציעו לי להיות בעל תפילה, ואני סבור שאני אכן כשיר לכך מבחינה טכנית. גדלתי בבית כזה, אני מכיר היטב את הנוסח, אומרים שהקב"ה זיכה אותי בקול נעים אני יכול לקבל על עצמי את התפקיד.

"אבל אני מפחד!!! הרי חז"ל אומרים שאם יש שליח ציבור שאינו הגון, נפרעים ממנו תחילה רח"ל. וכי אני הגון להיות שליח ציבור? הרי לב יודע מרת נפשו... אני באמת ובתמים נרעש ונפחד, הנני העני ממעש, איך אוכל לגשת לתפילה לחנן ולרצות לפני בורא עולם על ישראל עם קרובו?!

"ענה לי ראש הישיבה תשובה שעד היום כשאני נזכר בה, אני מצטמרר...

"כבר ארבעים שנה אני בעל תפילה', הוא אמר לי, 'אתה יודע מה אני חושב על זה? אני אגיד לך מה אני חושב...'

"בכל שנה, כשמגיע ליל התקדש יום הדין, אני ניגש ברטט ובזיע אל עמוד התפילה, וחושב לעצמי: הרי הקב"ה זיכה אותי בקול נעים ובלב מלא רגש. יש לי את הכח להתפלל לפני התיבה, ולרגש את הציבור שמתפלל בבית הכנסת.

"אני אשתמש בכח שהקב"ה נתן לי, כדי שכל הציבור יתפללו בצורה נרגשת ובכוונת הלב גדולה יותר!!!

"מי יודע, אולי זאת תהיה הזכות היחידה שתעמוד לי שאצא זכאי בדין... אני מודה לקב"ה שנתן לי את הכישורים והיכולת לעשות דבר כזה גדול, שעל ידו אזכה בדין!!!

"גם אתה, תקבל על עצמך את התפקיד, הנחה אותי ראש הישיבה. "תהיה שליח ציבור, ותעשה את זה עם כזאת כוונה כמו שלימדתי אותך עכשיו, ואני בטוח שתצליח!".

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל? שלח מייל ל- dirshu@dirshu.co.il

כנסו מהנהלת הישיבה אל רבינו, כדי להתייעץ איתו, אולי כדי לקחת עורך דין גדול. אמנם הוא יגבה כסף רב, אבל לפחות יש סיכוי שהענין יסתיים בזמן קצר יותר.

החל רבי חיים לצחוק. שאלו אותו: "מדוע הרב צוחק?", ורבי חיים הסביר: "וכי מה אתם חושבים קורה עכשיו בשמים? היהודי הזה שנפטר, יש לו משפט בשמים, ושם דנים האם יש לו די זכויות לכך שכספו ילך לישיבה, או שאין לו מספיק זכויות והכסף ילך ליורשים. המשפט הזה בשמים עדיין לא הסתיים, ולכן הדבר תלוי ועומד, וכי חושבים אתם שאם תקחו עורך דין טוב יותר, הוא יוכל לזרז את הליך המשפט בשמים? מדוע סתם לבזבז כסף? כאשר יגמר המשפט בבית דין של מעלה, אם יגזר עליו שהכסף יגיע לישיבה - באותו יום תקבלוהו, ואם לאו - לא יעזור גם העורך דין היקר ביותר..."

כך חיים עם בורא העולם. לדעת שכוחנו רק בתפילה, בתשובה ובצדקה, אבל ההכרעה אינה בידינו.

(קטעים מלוקטים מתוך הספר 'ומתוק האור פניני רבי חיים')

היה אמר שהזמן להשתדלות לפרנסה ולשאר העניינים, הוא בימים הנוראים, בימי הדין והמשפט - ראש השנה, יום כיפור, הושענא רבה. אז נגמרת ההשתדלות. אחרי זה נשאר לאדם להיזהר ולהישמר שלא לקלקל את הדברים הטובים שנגזרו עליו, שלא יקרע בידיים את ה'פתקא טבא' שלו..."

אמר רבי שלמה קנייבסקי, כי שמע מרבינו לא פעם, שבפרנסה צריך להשקיע יומיים בשנה בלבד - בשני הימים של ראש השנה.

אי אפשר לזכות בשום מעלה בלי תפילה!

לא ניתן לזרז הליך משפט בשמים...

היה סיפור בישיבת לומז'ה בפתח-תקוה, שיהודי הוריש לישיבה ירושה מכובדת. כרגיל במקרים רבים, היורשים שהיו רחוקים מתורה, ערערו על הירושה בפני בית המשפט. במשך תקופה ארוכה התנהל המשפט בין היורשים לבין הנהלת הישיבה, והסוף לא נראה באופק.

בשמי בדרך כלל לא נכון, ואם כן, הרי זה נס".

אין תארים בעולם האמת

המבטים היו חדים ומקוריים. וכך אמר:

"הנה, בעת שקוראים ליהודי לעלות לתורה לא קוראים לו עם תארים ושבחים 'עמוד הגאון הרב פלוני', גם כאשר מתפללים על חולה לא מזכירים שום שבח ותואר 'ותרפא את החולה הרב פלוני בן הרבנית פלונית' (עיי'ן ברכי יוסף יו"ד סימן ר"מ ס"ח ובספר חסידים סי' ת"ת). ומדוע?"

"כי השבחים והתארים שייכים רק לעולם השקר... בעולם הזה שייך המושג של תארים..."

מה להעדיף כבוד או כסף?

דרכו הייתה להרעיף על הנכנס לקיטונו גם דברי תוכחה ומוסר,

שלמרות חריפותם נאמרו בנעימות ונעטפו בחכמה, וברוב המקרים - עם חיוך. ורק כאשר עזבו את הבית, הבינו את משמעות המשפט החרף שנאמר, ואז התוכחה הייתה חודרת ומחלחלת פנימה, כארסו של נחש.

יהודי נכנס להתייעץ: "מציעים לי שתי הצעות של שליח ציבור בימים נוראים, האחת בבית כנסת של אברכים, בו אני מתפלל תמיד, ולחילופין הצעה נוספת של שליח ציבור בבית כנסת של בעלי בתים ברמת גן, עם משכורת של קרוב ל-10,000 ש"ח, את מה להעדיף?"

הגיב הרב ואמר: "אתה רוצה שאענה לך על שאלה, מה להעדיף האם תאוות הממון או תאוות הכבוד..."

לאחר מכן, ייעץ לו לגופו של דבר. גם הפליג בכוח 'זיכוי הרבים' של 'בעל תפילה' בימים הנוראים.

(קטעים מלוקטים מתוך הספר 'חכימא דיהודאי')

זה המבוא לתשובה, בלי השלב הזה אי אפשר לגשת לעשרת ימי תשובה, לא יעזור לעשות ווידוי, כשהכוונה היא להמשיך ולרוץ אל הכביש, לא יעזור להתחרט ובד בבד להמשיך לחלום על אותם חיים כמו שהיינו בהם קודם, מן ההכרח לסובב את הראש, לאמוד את המרחק ממנו לאבא שבשמים ואז ניתן להתחיל את הדיאלוג, לצלוח את הדרך עד אליו יתברך.

זוהי מהות העבודה, זה השילוב הנכון בין המלכת השם לתשובת עשרת ימי התשובה.

"ויתנו לך כתר מלוכה!!"

הסוד הוא כיוון הפנים שלו, גם קודם וגם כעת הוא עומד על שפת הכביש, פסיעה קלה לפני הסכנה, אבל מקודם הוא היה בכיוון של הכביש, זה מפחיד באמת, כרגע הוא אמנם באותו מקום בדיוק אבל עם הפנים אלי, הוא מדבר עם אבא... זו מציאות אחרת לגמרי.

אז הבנתי את תכלית העבודה, ראש השנה הוא יום של המלכת ה', לא מתעסקים בו בכלל בחטא או בעבר, ביומיים האלו אנחנו מתעסקים רק בדבר אחד. 'להטות לבבנו אליו', להפוך את הראש מההסתכלות אל הכביש המסוכן להבטה בו יתברך, עין בעין.

שקיים בביתו, את ההצעות שמציעים לו למציאת מקום עבודה, תוך שהוא מפרט את המעלות והחסרונות שיש בכל הצעה. בסיום דבריו שאל: "מה לעשות? איזו עצה לקחת בנוגע לכל בעיה?" נענה רבי חיים ואמר לו: "אתן לך הצעה חדשה שיש בכוחה לפתור את כל הבעיות גם יחד! תתפלל טוב בראש השנה! זה יפתור לך, בע"ה, את כל הבעיות!". רבותי!
זוהי ההזדמנות שלנו! הבה ננצל אותה! נתפלל טוב בראש השנה! נבכה ונבקש מהשם יתברך עוד ימים של חיים, בהם נוכל לתקן את נשמתנו, שתזכה להאיר באור החיים של חיי הנצח.
(מתוך דורש טוב אלול)

על חיינו הרוחניים. לבקש סיעתא דשמיא על מנת שנצליח לתקן את מעשינו, לעקור את המדות הרעות שבקרבונו, ליישם בצורה אמתית ונכונה את תכלית חיינו. אסור לנו להחמיץ את ההזדמנות! סיפר לי אחד מבני משפחתו של רבי חיים קניבסקי זיע"א, על יהודי שהגיע מאופקים על מנת לשאול בעצתו של הרב. הוא הגיע דקות ספורות לאחר שהסתיים זמן קבלת הקהל, והפציר בנו שנסכים להכניסו ל"שאלה קצרה". הוא סיפר על כך שיש לו צרות רבות בבית, וכי הגיע ממרחק. משנכנס פנימה החל לגולל באזני ר' חיים את כל הבעיות הרפואיות שיש לו ולבני ביתו, את הפתרונות שמציעים לו הרופאים, ואת עלותם הגבוהה שאין באפשרותו לממנה, את החוסר בפרנסה

מינוי שהוא לא ציפה לו כלל וכלל. תביטו ותראו כל כך הרבה אנשים ונשים, שקיבלו השנה הפתעות כל כך נעימות, והכל הגיע מראש השנה. אני מכיר באופן אישי כמה אנשים שקיבלו השנה שטעלס' נהדרים, אישה שהתרפאה השנה לחלוטין לחלוטין בס"ד, חבר טוב שמחתן בן במהלך השבוע הקרוב ועוד המון סיפורים מדהימים. נכון, מי יודע מה צופנת לו השנה הקרובה. אך מי יודע, אולי בכח תפילותינו וקבלותינו, התשובה והצדקה והמעשים הטובים, יפתחו לנו שערים חדשים, כאלו שאפילו לא העלנו בדמיוננו, לא חשבנו עליהם קודם לכן. כי כשם שייסורים וקשיים יכולים לבוא, ברצות ה', כך שמחה גדולה ואושר רב, עשייה ברוכה, שפע הזדמנויות והרבה הרבה דברים טובים ומתוקים, יכולים לבוא, ברצות ה'.
כשם שבראש השנה נקבע מי יחיה, כך נקבע בו גם מי ינוח ומי ישקט, מי ישלו, מי יעשר ומי ירום.

באלעד, דיבר הרב על כך שהאימהות הקדושות נפקדו בראש השנה וחדלו להיות עקרות. יוסף הצדיק שוחרר מבית האסורים ועלה למלוכה בראש השנה, ועוד ועוד.
אני מביט בעצמי ובסובבים לי, יחד עם אין ספור יהודים אחרים, שזכו השנה להזדמנויות חדשות, במגוון תחומים, רוחניים וגשמיים, ברוך ה'. יהודים שלמדו והחכימו את התורה"ק, שהשתדרגו, שהתעלו, שנהנו, שהשכילו, שהרוויחו, ששמחו, שחידשו חידושים, שיצרו יצירות, שחייכו, שהחלו לכהן כמרבצי תורה במוסדות התורה והחינוך ובישיבות הקדושות, שהתקבלו לעבודה נוחה ונעימה, שהתמוגגו, שהתעשרו, והעיקר, שנהיו מאושרים, בכל כך הרבה נושאים ותחומים, ואת הכל הם קיבלו בראש השנה שעבר. לאחד ממכירי, למשל, נולד השנה בן, לאחר 10 שנים בהן לא נולדו להם ילדים, ואותו האדם עצמו התמנה השנה למנהל מוסד חינוכי גדול.

על תלמודו. כעבור תקופה, קיבל רבי אלחנן מברק נוסף, המבשר לו שאשתו ילדה בן במזל טוב, הוא בירך לאלתר 'הטוב והמטיב' והמשיך ללמוד, כפי שמספר החברותא הרב מפוניבז' זצ"ל. לאחר שסיימו ללמוד, פנה שוב למורו ורבו ה'חפץ חיים' זי"ע לידע מה עליו כעת לעשות, האם יסע לקיים מצוות מילה? שאל אותו ה'חפץ חיים': "אתה מוהל...?". גם כאן הבין ר' אלחנן היטב את התשובה ולא נסע לברית של בנו...

אחד לא יתן לך משניות להסתכל בהן, אף אחד לא יתקן אותך, אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו...!".

באוירה זו, שהתורה ניתנת להשגה רק כאן בעולם הזה ולא בשמים היא, חינוך מרן ה'חפץ חיים' זי"ע את תלמידיו. הגדול שבהם, הלא הוא הגאון רבי אלחנן וסרמן הי"ד קיבל פעם מברק מביתו, ובו ספרו לו שרעייתו חולה. כשבא אל רבו ה'חפץ חיים' לשאול כדת מה לעשות, ענה לו בתמיהה: "אתה רופא...?" רבי אלחנן הבין את התשובה, הוא נשאר בישיבה והמשיך לשקוד

שליחת תגובות לכותב הטור הרב ישראל ליוש, כתבו לי: israel.layosh@gmail.com

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל? שלח מייל ל- dirshu@dirshu.co.il

סיכום שבועי ב'דף יומי בהלכה'

- ◆ מדוע לא אומרים 'מזמור לתודה' בשבת?
- ◆ האם מותר לעלות לתורה באמצע פסוקי דזמרה?
- ◆ מי שלא בירך 'אלקי נשמה' לפני התפילה - האם רשאי לברך לאחר התפילה?

אמירת 'פסוקי דזמרה'

- את פסוקי דזמרה יש לומר בנחת, ולא במרוצה, כמונה מעות', דהיינו שלא ידלג על מילים והברות, ולא יבלען, אלא יאמר כל מילה והברה בשלימותן.
- אמירת 'מזמור לתודה' בפסוקי דזמרה נחשבת כהקרבת קרבן תודה. הקרבת קרבן התודה במקדש התאפשרה רק בימות החול, ולפיכך אין אומרים מזמור זה בשבת וביום טוב.
- חובה לומר את הפסוק "פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון" בכוונה, דהיינו עם הבנת תוכן הדברים, ואם לא כוון, ישוב ויאמר מפסוק זה עד סוף המזמור, ואף אם נזכר בכך לאחר התפילה.
- ברכת 'ישתבח' ישנם חמשה עשר שבחים הנאמרים כלפי השי"ת; והשומע קדיש או קדושה באמצע אמירתם - יענה עם הציבור, ולאחר מכן ישוב ויאמר את השבחים מתחילתם.

'הפסק' בפסוקי דזמרה

- אם החלו בתפילת שחרית ועדיין לא התאסף מנין, ימתין החזן לאחר פסוקי דזמרה ולא יאמר 'ישתבח' עד שיושלם המנין; אבל האחרים יאמרו 'ישתבח' מיד בסיימם את פסוקי דזמרה.
- מי שלא היו בידו טלית ותפילין והחל בתפילת שחרית, ובאמצע פסוקי דזמרה הביאו לו טלית ותפילין, יסיים את הפרק שעומד בו, וילבשן ויברך עליהן.
- האוחז בתפילתו באמצע פסוקי דזמרה, ובבית הכנסת קוראים בתורה, וקראוהו לעלות לתורה, יעלה ויברך ואף יקרא בלחש עם ה'בעל קורא', ואם שאלו הגבאי לשמו מותר להשיב לו.
- השומע ברכה באמצע פסוקי דזמרה, יענה עליה 'אמן' אפילו באמצע פסוק, ובלבד שאינו באמצע ענין, ולדוגמה - בפסוק:

"עושה משפט לעשוקים..." , לא יפסיק בין המילה 'עושה' למילה 'משפט'.

• אדם הלומד או מתפלל, ויש בסביבתו כאלו האומרים בקול רם ברכות השחר, ואם יענה על ברכותיהם יפריע הדבר לריכוזו בלימוד או בתפילה - יש שהורה כי הוא פטור מלענות על ברכותיהם.

הדילוג על פסוקי דזמרה למאחר לתפילה

• המאחר לתפילה בבית הכנסת ואם יתפלל בסדר הרגיל לא יספיק להתפלל תפילת 'שמונה עשרה' עם הציבור - אם יספיק לומר קריאת שמע וברכותיה עם הציבור, ידלג על פסוקי דזמרה ויצטרף אליהם; ואם יש בידו מעט זמן יאמר ברוך שאמר, אשרי, וישתבח, ויוסיף מפסוקי דזמרה לפי הזמן. ולדעת פוסקים רבים, אם לא יספיק לומר ברוך שאמר, אשרי וישתבח - יתפלל ביחידות.

• דין הדילוג בתפילה כדי להתפלל עם הציבור, האמור לעיל, הוא רק במקרה שאין אפשרות להתפלל ב'מנין' מאוחר יותר ללא דילוג.

ענינים שונים

- לכתחילה יש לברך את כל ברכות השחר לפני תפילת שחרית, ואם לא ברך לפני התפילה, יברך עד חלוף 'זמן תפילה', ובדיעבד יברך עד חצות היום.
- מי שלא בירך ברכת 'אלקי נשמה' לפני התפילה, יש אומרים שיוצאים ידי חובתה בברכת 'מחיה המתים', ועל כן יש לכוון לכתחילה בברכת מחיה המתים שלא לצאת ידי חובת ברכת אלקי נשמה.
- מותר למנות אדם בעל מום לחזן, ואדרבה, אדם בעל מום לבו נשבר, ונאמר: "לב נשבר ונדכה אלקים לא תבזה"; ויש שמחמירים בדבר, ולפחות בנוגע לראש השנה ויום הכיפורים.

גליון 541
שנה י"א תשפ"ב

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל

דוד לייבוס, תמונה על ידי אריאל לייבוס

סיפורי חז"ל

מלכותא דארעא בעין מלכותא דרקיעא רב ששת סגי נהור היה, פעם אחת הלכו כולם לקבל פני המלך שבא לשם, והלך רב ששת עמהם, מצאו מיין אחד, אמר לו הכדים שלמים הולכים לנהר לשאוב מים, אבל כדים השבורים להיכן הם הולכים? מאחר שסומא אתה ולא תראה היכן תלך ולמה אתה הולך. אמר לו בוא וראה שאני יודע יותר ממך, חלף גדוד ראשון כשהוא רועש, אמר לו אותו מיין בא המלך, אמר לו רב ששת לא בא, חלף גדוד שני כשהוא רועש, אמר לו אותו מיין עכשיו בא המלך, אמר לו רב ששת לא בא המלך, עבר גדוד שלישי כשהוא שותק, אמר לו רב ששת ודאי עכשיו בא המלך, אמר לו אותו מיין זו מניין לך? אמר לו מלכותא דארעא בעין מלכותא דרקיעא. וכתוב "לא ברוח ה', לא ברעש ה', לא באש ה', ואחר האש קול דממה דקה". כשבא המלך, פתח רב ששת וברך עליו, אמר לו אותו מיין את מי שאין אתה רואהו אתה מברך? נתן בו רב ששת עיניו ויצאו ניצוצות של אש וכבו את עיניו של המיין.

(ברכות נ"ח א')

פרשת השבוע

ושבת עד ה' אלקיך ושמעת בקלו (ל' - ב')
יהודי שעבר על עבירות החמורות שבתורה, בא לפני הרה"ק ה"א אהב ישראל" מאפסא זיע"א, וביקש להורות לו דרך תשובה. התרגש הצדיק ואמר במרירות: יהודי שהתנהג כ"כ לא יפה כלפי אביו שבשמים, כלום יש לו עוד תקוה? היוכל לחזור בתשובה? אך מיד חזר בו ושאל בקול אדיר: כן, הוא יבקש מה' 'השיבנו ה' אלקיך ונשובה חרש ימינו כקדם' קד"ם נוטריקון קיין דוד מנשה שעשו תשובה. כן, הוא יכול עדיין לשוב, כי לא ירח ממנו נדח.

ואנכי הסתר אסתיר וגו' (ל"א - י"ח)

הרה"ק ה"סבא" משפאלי זיע"א היה עושה עצמו כמי שלא קרא ולא שנה, אלא שצדיקי דורו ידעו עד היכן הדברים מגיעים, פעם הפציר בו הרה"ק רבי נחום מטשערנוביל זיע"א לומר דברי תורה, פתח ה"סבא" ואמר, "שמעתי שכתוב במקום אחד בתורה "הסתר" והיכן? נענה רבי נחום: כן, כתוב "ואנכי הסתר אסתיר", המשך הסבא ואמר, אם כתוב כך, כן הוא פירושו, אומר הקב"ה אוהב אני להתחבא ולהסתיר את עצמי, אצל מי שמסתיר אותי אצלו.

טפכם נשיכם וגרך וגו' מחוטב עציך עד שואב מימין (כ"ט - ט')
מסופר: אל ביתו של הרה"ק רבי שלום דובער (הרשב"ב) מליובאוויטש זיע"א, נכנס חסיד אחד שעסק במסחר ביהלומים ואבני חן, נכנס החסיד בדברים עם הרבי והשיחה נסבה אודות אנשים פשוטים שהרבי שיבח וקירב אותם מאד. שאל החסיד: מה יש לעשות ענין שלם מאנשים כה פשוטים? השיב הרבי: דע לך שיש בהם מעלות רבות! השיב החסיד אני כלל לא רואה את מעלותיהם. ישב הרבי ושתק.

כעבור זמן מה שאל הרבי את החסיד אם הביא עמו יהלומים ואבני חן, אכן כן, ענה החסיד, ובתוך כך הוציא מכיסו חבילה קטנה, שפך את תוכנה על השולחן ומיד נוצצו לעיניהם יהלומים בגדלים ובגוונים שונים. יהלום זה - אמר החסיד בהצביעו על אחד מהם - הוא יהלום משובח במיוחד. איני רואה הבלד ביניהם - אמר הרבי, ענה החסיד: אכן, צריך להיות מבין כדי לראות ביהלומים. ענה הרבי: שומע אתה מה שאתה אומר? יהודי אף הפשוט ביותר, גם הוא פלאי פלאים, אלא שצריך להיות "מבין" כדי לראות זאת.

זמני השבת

זמני יציאת השבת
ירושלים: 7:10 ת"א: 7:12 ר"ת: 7:48

נצבים

זמני כניסת השבת
ירושלים: 5:59 ת"א: 6:14

אבי בוכה! – נרעדתי, מעולם לפני כן לא ראיתי אותו בצורה כזאת ולא תיארתי לי כי יכול לקרות דבר מעין זה, מלא פחד ודאגה חזרתי ונשכבתי במיטתי והתכסיתי בשמיכה מעל לראשי, אך לא מצאתי מנוחה לנפשי ולא הצלחתי להירדם, הרגשתי שאיני יכול לשאת יותר את התעלומה, עלי לגלותה ויהי מה, ירדתי ממיטתי, נטלתי ידי ונכנסתי אל חדרו של אבי, בתחילה לא הבחין בי וברגע שראה אותי עומד לידו, האיר חיוך רפה את פניו שטופי הדמעות, והוא ניסה לגעור בי בטון רך: מה אתה עומד פה באמצע הלילה? לך לישון!

נשארתי עומד לידו דומם ללא תנועה ולא הצלחתי להוציא מילה מפי, עד שלפתע נפרץ מחסום דמעותי ופרצתי בבכי גדול. למה אתה בוכה, יענקלע? שאל אבא, האם כואב לך משהו? – ולמה אתה בוכה? – פרצה השאלה מפי. אנחה כבדה פרצה מגרונו של אבי, שנתלווה בשתיקה, בסוף חיבק את לחיי ואמר: **קיבלתי הזמנה להתייצב למשפט חמור!** לא הבנתי משמעות המילים, אבי? והזמנה למשפט, איך זה יכול להתקשר בכלל?... יהודי שקט וטוב כמו אבא, איך זה שקוראים אותו למשפט?...?

– מישהו העליל עליך בודאי, – אמרתי, ומיד השאתי לו עצה שנראתה לי טובה ביותר: – אין לך צורך לבכות, אבא, תזמין לך שני עדים טובים, הרב ועוד אחד מחשובי הקהילה, והם יעידו לטובתך שהינך אדם כשר והגון, ושלא עשית שום דבר רע, וכי זו עלילה שפלה של אנשים רעים נגדך. אבא נאנח שוב ואמר: – אין זו עלילה, בני היקר, אני אשם באמת!

הפעם כרסמה בי הסקרנות לדעת מה הדבר שאבא עשה ויחד עם זאת אכלה בי הדאגה לגורלו של אבא בקשר למשפט הקשה שהוא עומד בפניו, והעסיק אותי ההרהור, מה אני יכול לעשות למענו כדי לפעול לשחרורו מהמשפט? במוחי התרוצצו תכניות, האחת חלפה ובטלה ואחרת באה במקומה, עד מהרה נמוגה גם זו וההרגשה של חוסר ישע השתלטה עלי, ופניתי אליו בשאלה: – אבא, מה אתה חושב לעשות? האם אין שום עצה?

– ישנה עצה ילדי! – אמר אבא בקול שקט ובמתינות תוך כדי שהוא מחליק ידו על ראשי – אני יכול להבטיח שלא אחזור לעשות מעשים אלה, ואז יסירו מעלי את איומו של המשפט.

קיבלתי הזמנה להתייצב למשפט חמור

הסיפור של יענקלע: אותו קיץ ביליתי במרחק מעיירת מולדתי, שלחו אותי ללמוד בעיירה בו גר דודי, ואני התגעגעתי מאד הביתה, ועם התקרב חודש אלול, גברו עלי יותר הגעגועים לבית הורי ולאווירת חודש התשובה והרחמים ששררו בבית, ובראות דודי את גודל געגועי, החליט לשלוח אותי חזרה הביתה.

שמחתי היתה רבה להימצא שוב בבית הורי לאחר ארבעה חדשי היעדרות, הכל בבית היה בעיני כחדש, טרי ורענן, עקבתי אחר כל שינוי שחל בבית מאז שעזבתי, וביחוד בלט לעיני השנוי שחל במזגו של אבי, הוא היה שמור בזיכרוני כאדם עליו ושמח המפיץ על הסביבה אורה של שמחה וחוסר דאגה, והנה אני מוצא אותו עם מבע פנים עצוב והבעה של דאגה ורצינות פרושה עליהן, אופן דיבורו שונה מתמיד, הוא מדבר באיטיות ובקול של לחש.

לבי נתמלא פחד ודאגה, חרדתי מפני הסיבה שחוללה את השינוי הזה בטבעו של אבי הטוב והמיוחד, חשבתי לעצמי: מה קרה בבית? האם איזו צרה שעדיין סמויה ממני עתה עלי? פחדתי לגלות את הסיבה ויחד עם זאת הייתי סקרן לגלות פשר העניין. את מי איפה מבני הבית, אוכל לחקור כאן? ידעתי את רגשותיה של אמי, אשר במקום תשובה, תחלנה עיניה להזרים דמעות והיא תנגב אותן בקצה סינרה, ותקמץ את שפתיה, ואולי אשאל את פיו של אחי הבכור? גם כאן ידעתי את נוסחת התשובה שאקבל, ילד קטן כמון לא צריך לתחוב את האף בכל עניני הבית.

ואולי אפנה ישירות אל אבי הרחום? אמנם כן! הרהרתי לעצמי, זוהי הדרך הטובה ביותר, אולם משום מה חסר היה לי את האומץ לפנות אליו, אולי מתוך בושה או פחד מוסתר. כך התלבטתי ימים אחדים, עד אשר לילה אחד באה ההזדמנות לידי. היתה שעת לילה מאוחרת כאשר התעוררתי בבהלה לשמע קול בכי חנוק שהגיע לאזני, מבעד למחיצה שחצתה את חדרי וחילקה אותה לשנים, התרוממתי ממיטתי והצמדתי את עיני אל הסדק שבמחיצה, והנה אני רואה את אבי היקר לי מכל יושב אל השולחן, שעון על גבי מרפקיו וכפות ידיו תומכות את מצחו הגבוה, ספר פתוח לפניו ומעיניו זורמות הדמעות בקילוחים.

משל ונמשל

נושא עוון ועובר על פשע

משל למלך שאהב את אחד משריו, ונתן לו מתנה גמורה בשטר ובקבלת חרם כתיקון השטר, שדה אחד או מחוז אחד. אחר כך מת השר ההוא, והמלך בנה אחר כך בנין חדש בתוך שטח השדה הנ"ל, ובאו בניו וערערו על המלך שנכנס לתוך גבולם. ואמר להם המלך הלא כל עיקר אחוזתכם נתתי לאביכם במתנה, והיתכן שאתם הבאים מכוחו, תפריעו לי בטענה שלא אשיג גבולכם? והשיבו היושבים במשפט, הלא שדה ומחוז ההוא הוא עכשיו שלהם על ידי שטר מתנה וקבלת חרם ושבועה שלך, יהיה איך שיהיה, אין לך רשות להשיג גבול של בנים של השר ההוא. פעם אחת חטאו בני השר ההוא ועברו על שבועה שנשבעו פעם אחת למלך, אז אמר המלך עכשיו פסק הדין והריב שיש לכם עלי בנידון השגת גבולכם הוא בטל ומבוטל, כי כל עיקר השדה לא בא לכם אלא מכח השבועה והדיבור שדברתי ונשבעתי לאביכם, ועכשיו שעברתם על השבועה, גם אנכי אוכל לבטל שבועה אם לא תתרכזו לי על תנאי שארצה. והנה בנידון דידן הקב"ה בחסדו הגדול נתן מתנה ונשבע לאברהם ליתן לו ארץ ז' עמים גם לזרעו אחריו, ועכשיו בני אברהם המה מוחזקים בארץ ההוא בדין גמור והוא שלהם, ואי אפשר להקב"ה ליקח ארצם מידם אם לא בזמן שיעברו ישראל את שבועת התורה, אז יש לו ג"כ רשות שלא לקיים שבועתו.

וזה ג"כ מרומז במידותיו של הקב"ה בתחילה "ורב חסד" שנתת מתנת חסד לאברהם ואח"כ "ואמת", דהיינו אצל בניו הוא אמת, "נוצר חסד לאלפים" לומר שחסד זה של אברהם אתה נוצר לאלפי דורות, ולא תוכל לבטל אפילו אם יעברו ישראל על שבועת התורה ועושים כמה עבירות, מ"מ כיון שמצות התשובה היא אחת מן המצות שבתורה, ע"כ לצורך זה קיבלו עליהם התורה, שאם יחטא אדם בתחילה בתנאי שישוּב בתשובה, וע"ז נאמר "נושא עוון ועובר על פשע" כי כך עיקר קבלת התורה על דעת שתועיל תשובה.

(החתם סופר הק' זיע"א)

פני אורו, תפסתי בידו של אבא ואמרתי בטון החלטתי מהול בתחינה: – תבטיח אבא, שאף פעם בחיים לא תחזור לעשות את המעשים האלה ואז תצא לחופשי! אתה מבטיח לי אבא לעשות כך? שאלתי! – כן ילדי! השיב אבא.

הרגשה של רגיעה מלאה את לבי, והפעם נתפנה בי מקום לסקרנות מהו הדבר שעשה אבי, אשר בשלו הוא עומד בצלו של המשפט הקשה? ואשר שינה את אבי מן הקצה אל הקצה, וגרם לו להוריד דמעות כמים. לא היה בי האומץ לבטא את שאלתי, אולם אבא יכול לקרות אותה בהבעה שהיתה נסוכה על פני, ואז פתח בהסבר:

– בעוד ימים מעטים יהיה ראש השנה, שהוא יום הדין לכל האנשים, נשים וטף, שופטים את כל אחד לפי מעשיו בכל השנה שעברה, כאשר יש לאדם משפט לפני שופט בשר ודם, אז לבו מלא חרדה ודאגה, מה תהיה החלטת השופט, אין יציגו הסנגורים את טענותיהם בפני בית המשפט, איזה ראיות מרשיעות יביאו הקטגורים? ומה יהיו תוצאות המשפט? אם כי יש גם דרכים להתחמק, אך כאן המשפט שלפניו אנו עומדים, הנה השופט הוא מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, שיודע את התעלומות שלנו ואין שום דרך להתחמק מפניו, הסנגורים שלנו הם הנם המצוות והמעשים טובים שאנו משתדלים להרבות בהם ואלה ילמדו זכות עלינו, אבל אין אנו חסרים קטגורים, אלה המעשים השליליים שצברנו מאז ראש השנה בשנה הקודמת שחלפה עלינו כחלום, ולכן עלינו לחשוש מחומרת המשפט, אבל הדרך לתשובה פתוחה לפנינו, וכאן יש לנו מאבק קשה עם היצר הרע ועלינו למנוע ממנו להשתלט עלינו ולחסום בפנינו את הדרך אל התשובה.

ידעתי גם קודם לכן שראש השנה הוא יום דין, והשופר שתוקעים בו בא לעורר את לבנו לתשובה, אבל הפחד שהטילה עלי אותה חווייה התחזק בי והשאיר את רישומו עלי לכל אורך חיי, ואותו חודש אלול מזין את כל חדשי האלול שבאו עלי בשנים שלאחריו עד היום הזה.

צִין אדם לחברו

ומוחל על עלבונו

מסופר על הרה"ק בעל "ויואל משה" מסאטמר זיע"א, שפעם בא לפניו רב חשוב של קהילה ידועה בארה"ב, והתאוונן לפניו במרירות לבו, שבבית הכנסת שלו נמצאים כמה עזי פנים אנשים ריקים ופוחזים יושבי קרנות ועמי הארצות, אשר התארגנו נגדו ושופכים את דמו, מבזים אותו ומלבינים פניו ברבים, ויש לו מזה עלבון גדול. השיאו הרבי לפרק ששי במסכת אבות ושם נאמר, "רבי מאיר אומר כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה ולא עוד אלא שכל העולם כולו כדאי הוא לו וכו', ונהנין ממנו עצה ותושיה ונותנת לו מלכות וממשלה ומגלין לו רזי תורה ונעשה כמעייין המתגבר וכנהר שאינו פוסק". והמשיך הצדיק ואמר לרב, התבונן נא בדברי רבי מאיר עד היכן זוכה האיש הלומד תורה לשמה, עד שכל העולם נהנין ממנו עצה ותושיה, זאת אומרת שנהנין ממנו בדברי תורה ובתפילה ובברכה, וכל העולם ממנו הוא ניוון, וגם מלכות וגם ממשלה יש לו וכו'. אבל מה נאמר בסוף דברי רבי מאיר, מזה המעלה הכי עליזנה והכי גבוהה שזוכה אותו אדם הלומד תורה לשמה, ומה השכר הסופי שרבי מאיר מבטיח ללומדי תורה לשמה, אחרי שכבר השיג מלכות וכבר הגיע לממשלה, הנקודה האחרונה מה היא? "ומוחל על עלבונו" זהו הישג ההישגים של כל אדם הלומד תורה לשמה, זהו השיא, במלים אלה מסיים התנא רבי מאיר את הברייתא שלו "ומוחל על עלבונו", זאת אומרת מסיים הרבי, כי אחרי ככלות הכל אחרי שכבר הגיע האדם להישגים נפלאים כאלה להיות מעיין המתגבר, זכות למלכות וממשלה ושכל העולם

הולכים לאורו, ומקבלים ממנו עצה ותושיה, הוראה והנהגה, ובכל זאת הרי אדם מאושר כזה צריך להיות מוכן לקבל בזיונות ועלבונות, הוא רק מבטיח לכל אדם הלומד תורה לשמה ושכבר זכה למלכות, שיהיה מוחל על עלבונו.

קופות הצדקה ביטלו קיטרוג

מסופר בשם הרה"ק ה"אוהב ישראל" מאפטא זיע"א, פעם היה קיטרוג גדול בשמים ממעל על תושבי העיר אפטא. וכל מזה שמיכאל המלאך אפטרופסא רבא דישראל, היה מלמד זכות על ישראל, עמד נגדו המקטרג ואומר שגם אצל עכו"ם יש זכות הוזה. אבל היה המנהג באפטא, שבכל שמחה גדולה העמידו על שלחנות הסעודה שלש קופות של צדקות העיר, והמליץ המלאך מיכאל מכח הזה והמקטרג נסתם פיו, כי בעכו"ם אין זכר של חסד בעת שמחותיהם, רק הוללות ושכרות.

מוחל לך מחול לך

מסופר על הרה"ק רבי יהודה צדקה זיע"א ראש ישיבת פורת יוסף, שפעם בא לפניו איש חשוך ילדים, והפציר בו שיברכו בבנים, אבל הוא השתמט והעיר לאותו אדם, שאינו כדאי לדחוק את השעה, וכפי שאמרו רבותינו (ברכות ס"ד) כל הדוחק את השעה שעה דוחקת. לאחר מכן היכהו לבבו, אולי פגע ברגשות הזולת וציער אותו, ויחפש אחריו לפייסו בדברים ולבקש בהכנעה את סליחתו, ולא הירפה מן האיש עד שהגיד לו בפה מלא, מחול לך! מחול לך!.

תלולא דצדקיא

יום ראשון כ"ט אלול

הרה"ק רבי משה ב"ר ישראל פערלוב מסטאלין (תש"א)
הרה"ק רבי אברהם יעקב ב"ר יצחק מרדכי מגואדוויץ - סטאלין (תש"ב)
רבי נחום שלמה ב"ר משה מקאזניץ (תש"ב)
יום שני א' תשרי
שרה אמנו (ב' אלפים ע"ה)
רבי אמנון בעל "נתנה תוקף" (ד"א תשע"ב)
הרה"ק רבי נחום ממאקרוב ב"ר מרדכי מטשערנובל (תרי"ב)
הרה"ק רבי מאיר לייבוש (מלבי"ם) ב"ר יחיאל מיכל (תר"מ)
הרה"ק רבי יעקב דוד (הרידב"ז) ב"ר זאב (תרע"ד)

יום שלישי ב' תשרי

הרה"ק רבי נחמן צבי אפשטיין אב"ד קאלמי" ב"ר יצחק (תק"צ)
הרה"ק רבי ישראל מסטאלין ב"ר אשר (תרפ"ב)

יום רביעי ג' תשרי

הגאון רבי ישראל ליפשיץ ב"ר גדליה (תפארת ישראל)
הרה"ק רבי יצחק דוד בידרמן ב"ר משה מלעלוב

יום חמישי ד' תשרי

הרה"ק רבי אברהם דאנציג ב"ר יחיאל מיכל (חיי אדם - תקפ"ב)
הרה"ק רבי יואל הלפרין ב"ר יצחק אייזיק מאוסטראה המכונה בעל שם

יום שישי ה' תשרי

נפתלי בן יעקב משבטי י"ה (ב' אלפים שכ"ז)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

עצונה הלכות

מאת הרה"ג נמליאל הכהן רבטיבין שליט"א
מח"ס "ב"ם או אודך" רמזים יוסף התרים" על המעשים.

אמירת הסליחות (ב')

א) אם התפלל סליחות במנין עשרה, ולא הספיק לומר עמוהם מוזי ומסי, מסתבר שיכול לאומרים לאחר שסיימו הציבור אמירת הסליחות. אפילו שיחיד לא אומר זאת. (אשר ישראל, עמוד תש"ס, סימן שנ"ח)
ב) אין לומר סליחות קודם חצות לילה. (מטה אפרים סימן תקפ"א, סעיף כ')

ג) טוב לעמוד בשעת אמירת הסליחות, ומי שקשה לו לעמוד באמירת הסליחות, על כל פנים יעמוד בשעת אמירת א-ל מלך יושב, ושלוש עשרה מידות, ובשעת אמירת הוידוים. (שם סעיף י"ח)

ד) אין להתחיל אשרי עד שיתאספו שם עשרה, כדי שיוכל לומר החון אחרי אשרי קדיש מיד, ואם א"א להמתין עד שיהיו עשרה, לא יאמר קדיש אחרי אשרי, ומתחילין לך ה' הצדקה. ואם באו אז העשרה, יאמר החצי קדיש אפילו באמצע פסוקי התחינות והסליחות. (שם סעיף י"ז, ובאלף המגן שם ס"ק ל"ג)

כתיבה וחתומה טובה
ושנה טובה ומבורכת

לב"ק מו"ח אדמו"ר עט"ר שליט"א
לכל הנלווים אליו ולכל בית ישראל

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

לע"נ ידידינו הבלתי נשכח
הרה"ח ר' אריה פיינשטיין ז"ל
ב"ר שמואל ז"ל
נלב"ע כ"ז אלול תנצב"ה

פניני עין חמד

יוצא לאור ע"י בית הכנסת שכונת "עין חמד" - מקלחת ציון

פרשת נצבים - הכנה לראש השנה

"אתם נצבים היום כלכם לפני ה' אלקיכם ראשיכם שבטיכם זקניכם ושטריכם כל איש ישראל" (דברים כט, ט)

הצלחה בגורר

יצחק אריאל בן טובה חגי חיים וב"ב שמואל אימן בן אסתר זרי שגית בת רותי מאיר ישראל בן רחל ברכה- יראת שמים ליאור יהושע סומך וב"ב גלית בת מסודי יהודה אריה בן רחל ברכה ארז בן שושנה רונן אברהם וב"ב קסירר אפרים וב"ב רחל ברכה בת פדילה דליה משפ" שטרית נעם יצחק בן רחל ברכה רינה בת סימי וב"ב יוסף ליאור בן דליה אפרת- הצלחה בכל העניינים שלמה ודנה דוד וב"ב אריה ושרה לוי וב"ב י.מ.ש כדורי אקבלי יוסף חיים בן נסכה שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב רח דוד בן לאה וב"ב עמית בן אהרון וב"ב רח דוד בן לאה וב"ב

זיווג הגון וכשר במהרה

אורן חיים בן אלן אסתר רותית בת סימי תרצה בתיה בת ימנה נינט יוסף בן רוחמה אילן בן ג'ולייט יפית שרה בת ג'ינה דרור בן סופיה אנאל חביבה בת שולמית מיטל בת מלכה מאיר בן שרית ואליהו טליה עדן אסתר בת שולמית נעם בן שרה שירי ימנה בת שולמית דוד עומרי בן יהודית שושנה שירה בת סילביה שמעון בן שולמית סיון רבקה בת אלן אסתר עמית בת טובה אברהם גורג'י בן דליה אפרת אורן בן נעמי

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי אליהו דורי בן ימנה אילנה בת רוחמה שמואל אימן בן אסתר זרי סיון בת אסתר רחל מרים בת יהודית דניאל בן שרה ואושרית בת שושנה נעמה בת יפה דגנית בת שושנה אסף בן סופיה נתנאל בן ג'ינה מיטל בת שושנה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה יצחק בן עזרא ימנה ניזרי בת סטה- בריאות ואריכות ימים מרדכי ניזרי בן פרח- בריאות ואריכות ימים סמיה בת עדי דליה אפרת בת נעימה מימי בת סוליקה מיכאל יהודה בן מרים אורן בן אסתר דינה בת מזל נעם יצחק בן רחל ברכה נעמי בת רחל שירה שילת בת אורלי אפרים בן שרה לביא ישראל בן תמר חיה אסתר בת סוליקה מוריה בת רחל ברכה נחום בן כיריה יהודה אריה בן רחל ברכה ישראל בן חווה יפה בת שרה- הצלחה ורפואה רחל בת זוהרה משה בן נזימה עונת בת רחל ברכה רפאל משה בן רחל יצחק בן פנינה רחל ברכה בת פדילה דליה יצחק בן רבקה רותית בת סבריה קסנש בת דגטו יצחק בן חנון רפאל אבידן בן תקווה אליהו בן רחל בנימין בן ברכה אלן אסתר בת שרלוט נעימה בת שרה יהודה לייב בן אסתר מלכה נעם אלימלך בן אושרית- רפואה שלמה ובריאות איתנה יהודית אסתר פראדל בת חיה- בריאות ואריכות ימים

חושבים לפני כל מה שאנחנו מוציאים מפינו. זהירות ממאכלות אסורות- האם אנחנו בודקים את כשרות המאכל וכיו"ב.

יש דברים קטנים שהאדם לא חושב עליהם והם בעצם יכולים להטות את דינו לכף חובה חלילה.

האדם בעולם הזה דומה למלך שממונה על ידי העם למשך שנה שלימה. אחרי שנה מלך אחר בא במקומו. בשנה זו הוא יכול לעשות כל מה שרוצה, הן דברים טובים הן דברים לא טובים. אחרי שנה מורידים אותו ממלכותו.

אם יהיה חכם, אז בשנה זו יאסוף כסף וזהב. אחרי השנה יצא ברכוש גדול. לעומת זאת, אם מעביר את השנה בדברים של מה בכך אז בסוף השנה יוצא בלי שום דבר.

כך לגבי האדם. עליו לדעת שבעולם הזה צריך לנצל את הזמן בלימוד תורה, בקיום מצוות ובעשיית מעשים טובים. אחרי זמן מה כשנפטר, הוא לא יכול יותר לאסוף.

שלמה המלך אמר על כך: **"חכם לב יקח מצות"** (משלי י, ח). אין לך זמן לחכות אלא תתחיל לאסוף מצוות כמה שאפשר.

בדרך כלל פרשת ניצבים חלה לפני ראש השנה, כדי לרמוז לנו את הפסוק: **"אתם נצבים היום כלכם לפני ה' אלקיכם"** (דברים כט, ט).

כולם ניצבים בראש השנה למשפט על מעשיהם לפני בורא עולם. גם האנשים החשובים ביותר נשפטים יחד עם בני האדם הפשוטים ביותר. ביום זה ידונו כל אדם- מי יחיה, מי ימות ח"ו, מי יהיה בריא ומי להיפך חלילה.

הכל נגזר בראש השנה- כל מה שיארע עם האדם, כולל הדברים הלא רצויים. למעשה, אם נתבונן על מה שעבר עלינו בשנה שעברה נבין ונדע שזה מה שנגזר עלינו כבר בראש השנה.

בחודש אלול אנחנו מתחילים לתקוע בשופר כדי לרמוז לנו "עורו ישנים" עבור אלו שעדיין רדומים בהבלי הזמן ולא מרגישים בזמן שחולף.

השופר מרמז לנו שצריך לשפר את מעשינו. אנחנו צריכים לעשות חשבון נפש. למשמש ולפשפש במעשינו. עלינו לבדוק אלו דברים שאנחנו עושים טעונים שיפור, וכן אלו דברים עלינו לעשות ועדיין אנחנו לא עושים.

הדברים שהאדם צריך לחשוב עליהם הם: התפילות- כיצד אנחנו מתפללים, בכוונה או לא בכוונה. הברכות- כיצד אנחנו מברכים, האם מבטאים כל מילה ומילה בכוונה. שמירת הפה מדיבורים אסורים- האם אנחנו

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל

לרפואה שלימה לנוריאל בן אסתר

לרפואה שלימה לאיידה חיה בת אסתר וליילד אלחנן רפאל בן איריס וליילד אורי חיים בן שלי

להצלחת דביר בן גלי רחל
זש"ק, פרנסה טובה ובריאות איתנה לאליהו ניזרי בן ימנה וגלית בת מסודי
להצלחת ולרפואת אברהם גורג'י בן דליה אפרת וב"ב והצלחת יוסף ליאור בן דליה אפרת וב"ב
לע"נ הצדיק ר' חיים אבישלום כהן פרחיה בן בלנקה זצ"ל

בברכת שבת שלום וכתובה וחתימה טובה הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א חבר הרבנות המקומית מבשרת ציון

צאת לכת

19:53	19:09	17:59	י"ג
19:49	19:07	18:17	ת"א
19:51	19:08	18:18	מ"ב
19:51	19:08	18:18	כ"ג

שואל ומשיב בהלכה - ראש השנה - חלק ב'

במה צריך להיזהר בראש-השנה?

Ice ?

תשובה ?

להלן סיכום ההלכה מפי ר' אליהו חיים פנחסי, רבנות מקומית מבשרת מתוך ספרו 'הכשרות למעשה':

מכיוון שראש השנה פותח את השנה החדשה, נוהגים לעשות סימנים גם באכילה, כגון: אכילת דברים מתוקים כדבש - לסימן טוב שתהיה כל השנה טובה ומתוקה. משום כך, יש נוהגים שלא לאכול מאכלים חריפים או חמוצים. אדם שרגיל לאכול מאכלים חריפים או חמוצים ובלעדיהם המאכל תפל לחיכו, מותר לו לאכול אותם ואין כל איסור בדבר.

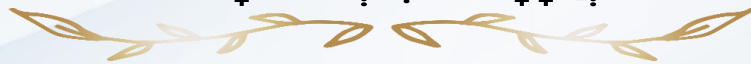
בכל השנה יזהר שלא יכעס, יבכה או יהיה עצוב ובפרט יקפיד על כך ביום ראש השנה. ישתדל לשמוח ולשמח את אשתו ובני ביתו ככל יכולתו. יקנה לאשתו וילדיו דברים שמשמחים אותם, כגון: תכשיטים ובגדים. יעזור לעניים כפי יכולתו. הגברים ישמחו באכילת בשר ויין. עיקר החיוב הוא בשר בהמה. אם לא אוהב בשר בהמה, יאכל עוף.

יזהר לא לבזבז חלילה את היום הקדוש בהוללות ושחוק של הבל. יזהר לא לדבר שיחות חולין. נהגו לא לישון בראש השנה, שאין זה נאה לישון ביום שספרי חיים וספרי מתים נפתחים. אמרו בתלמוד ירושלמי שהישן בראש השנה גורם לכך שמזלו ישן. לא ישתדל לקום בעלות השחר אם יודע כי לאחר מכן יהיה עייף במשך כל היום ולא יהיה מרוכז בתפילה.

אם הוא עייף במשך היום ומרגיש צורך גדול לישון, יעשה זאת לאחר חצות היום. [בדרך מליצה אמרו: מוטב שיהיה מזל ישן ממזל עייף]. היושב בטל ועוסק בשיחה בטלה וכיו"ב כישן דמי. אדם שיושב לפצח גרעינים או לקרוא עיתון וחושב כי העיקר הוא שלא הולך לישון – הרי אלו דברים בטלים.

ירבה באמירת תהילים, מכיוון שהוא יום דין שבו נכתב מה יעלה בגורלו במשך השנה הבאה עלינו לטובה. זכותו של דוד המלך עליו השלום יהיה מליץ יושר עליו ועל משפחתו ועל כלל ישראל, אמן. יש ענין לסיים פעמיים את ספר תהילים העולים למניין 'כפר' (מספר הפרקים בספר תהילים הוא מאה וחמישים. מספר הפרקים בשני ספרים הוא שלוש מאות שעולה בגימטריה כפר).

חזרה בתשובה

לפני מספר שנים מספר אברכים חשובים התכנסו יחד לנסיעה משותפת במונית. האברכים נמנו על חבורה של בני עליה שדרכם היתה להתקבץ מעת לעת ולהתחזק בעבודת ה'. בעת הנסיעה הנהג חשב שמצא לו אוזן קשבת ראויה והתחיל לספר על את הכאב שרובץ על ליבו ולא נותן לו מנוח.

הנהג סיפר לאברכים שבנו לא התבייש לבגוד בו. הוא השליך את אבא ואת בית אבא, חוטא ופושע. האב סיפר בכאב על עוד פשעים איומים שבנו הסורר עשה. הנוסעים שאזנם העדינה לא היתה רגילה לשמוע סיפורים כאלו, וליבם כאב לשמוע את הדברים. הם יכלו בקלות לשער שאם האבא שכל כך מרוחק משמירת תורה ומצוות מעיד שהבן שלו פושע, אז יש דברים בגו...

הנסיעה התקיימה בעשרת ימי תשובה. במשך כל הדרך הכפויה הזו אחד האברכים ישב והתפלץ בליבו שבימי רצון קדושים אלו אוזניו צריכות להאזין לכל התיאור שהאב גולל על בנו, הבן שמרד באביו שבשמיים ושבארץ יחדיו. "למה?" שאל את עצמו, "על מה עשה ה' ככה שהאוזניים שלי צריכות לשמוע דיבורים כאלו מהם אני כל כך מתרחק?"

הגה"צ רבי צבי מאיר זילברברג שליט"א סיפר שהוא שמע את הסיפור הזה באוזניו מפי האברך המדובר. האברך הוסיף שהרבה זמן אחרי שירד מן המונית, השאלה המשיכה להטריד את מנוחתו למה ה' עשה לו ככה. אחרי מספר רגעים נזכר האברך במשהו, ובעצם זאת היתה התשובה לשאלתו. האברך כך סיפר: רגע לפני שירדנו מהמונית, הנהג אמר: "אבל אתם יודעים מה? אם הבן שלי יבקש ממני סליחה, אמחל לו על הכל"...

האברך קלט את המסר ששלחו לו מהשמיים: גם אנחנו פגענו לצערנו כל השנה באבינו שבשמיים. הקב"ה ברחמיו הרבים אומר לנו: "שׁוּבָה יִשְׂרָאֵל עַד ה' אֶלְקֵינוּ כִּי כָשַׁלְתָּ בְּעֹנֶךָ" (הושע יד, ב) ובהמשך בורא עולם מוסיף: "אֶרְפָּא מְשׁוּבְתֵם אֶהְיֶם נְדָבָה, כִּי שָׁב אִפִּי מִמְּנוֹ" (הושע יד, ה)

רש"י הקדוש פירש: "אֶרְפָּא מְשׁוּבְתֵם. אמר הנביא: 'כך אמר לי רוח הקודש, מאחר שיאמרו לפני כן, ארפא משובתם ואוהבם בנדבת רוחי, אף על פי שאינם ראויים לאהבה, אתנדב לאהבתם, כי שב אפי ממנו". אלו הדברים שאנחנו מייחלים ומבקשים בימים אלו: "סלח לנו 'אבינו' כי חטאנו, ו'ישראל' אע"פ שחטא-ישראל הוא' (מס' סנהדרין דף מ"ד ע"א).

מעובד מתוך נעם שיח- אב"ד סאנטוב שליט"א

עושה אירוע שמחה באולם שמחות וברצונך להפוך אותו לכשרות "מהדרין-גלאט?"

צוות משגיחים תלמידי חכמים ידאגו לכך בכל איזור בארץ. ההשגחה החל מזמן אספקת הבשר ועד למנה האחרונה. בפיקוחו של הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א (052-6329144) (הנייד באישור ועדה רוחנית)

מינויים

לקבלת העלון חיים במייל מדי שבוע, יש לשלוח בקשה למייל

PnineEH@gmail.com

הקדשת העלון

ניתן להקדיש את העלון לעילוי נשמה, רפואה שלמה, הצלחה, זיווג הגון, חזרה בתשובה וכו'

נא לפנות לליאור בטל" 052-7652084

כתובת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבושם 26א ת.ד. 83375. מבשרת ציון. מיקוד 9076926

לשאלות בהלכה

נא לפנות לרב אליהו פנחסי

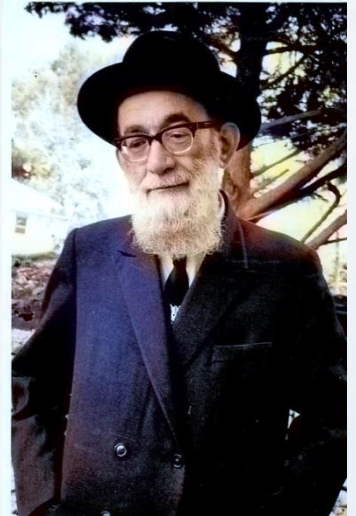
בטל" 052-6329144

(הנייד באישור ועדה רוחנית)

אם ראשונים כמלאכים - הגאון הרב גדליה איזמן זצ"ל

הגאון מרן הרב גדליה איזמן זצ"ל - נולד ב-י"ד אייר ה'תע"ר (1910) בוורשה למשפחה מחסידות אלכסנדר. בבחרותו למד בקלצק שבליטא. בשנת ה'תרפ"ז (1927) למד בישיבת קמניץ כעשר שנים. נודע כעובד ה' ומבקש דעת הצמא לדבר ה' בשקיקה ובכיסופים. בהמשך היה חשש שיגויס לצבא הפולני ולכן נמלט לארץ ישראל. בארץ למד בישיבת 'מרכז הרב'. בבחרותו שימש כמשגיח בישיבת 'מקור חיים' בירושלים. לאחר נישואיו, המשיך ללמוד בכולל של ישיבת 'מרכז הרב'. בשנת ה'תש"ד (1944) התחיל לכהן כמשגיח בישיבת 'קול תורה'. רבינו התמסר כל כולו לישיבה הקדושה והבחורים היו אצלו כבניו ממש. השקיע בכל בחור ובחור שעות רבות מאוד כדי להעלותו על דרך המלך. כאשר היתה בעיה לאחד מבחורי הישיבה הוא לא נח ולא שקט ואף לא עלה על יצועו עד שהעניין לא הסתדר בשלמותו. שום דבר לא עמד לנגד עיניו מלבד טובתם האישית שיתעלו בתורה וביראת שמיים לתפארת. נטע והשריש בקרב תלמידיו את דרכי העבודה והיראה.

שיחות המוסר של רבינו היו מפורסמות בעמקותם. עיצב את אישיותם של התלמידים בהתייחסו באופן אישי לכל אחד מהם כאשר רבים מהם היו ניצולי מחנות השמדה וחלקם התגלגלו בגפם עד שהגיעו לישיבת 'קול תורה'. הגר"י גנס העיד שהמשגיח הגר"ש וולבה זצ"ל אמר לו פעם שבדור הזה יש שלושה בעלי מוסר מובהקים, ביניהם מנה את רבינו. תפילותיו היו לשם דבר בקרב בחורי הישיבה. בשנת ה'תשמ"ב (1982) הודיע להנהלת הישיבה על פרישתו מתפקידו. לתלמידיו הקרובים הסביר שהוא חש שלפעמים בהקפדתו על הנהגה שלילית של תלמיד מתגנבת עצבנות שנובעת מזקנתו, ולכן הוא לא יכול להמשיך בתפקידו. אם הוא לא עומד בכל הדרישות שהוא תובע מתלמידיו, הוא לא ראוי להמשיך בתפקידו. לנוכח ההפצרות הרבות הסכים להמשיך ולשמש כיועץ חינוכי לתלמידי הישיבה. הקדיש שעות רבות מדי יום לשיחות אישיות עם תלמידים במקומו בשולי ביהמ"ד. מסר שיחות מוסר בישיבה במקום המשגיח הגה"צ ר' שלמה וולבה זצוק"ל. נפטר ב-ג' תשרי ה'תשע"ב (2011). חי כ-101 שנים. ציונו בהר-המנוחות בירושלים.

אביו: ר' אברהם. **אשתו:** מרת חיה ליבא (לבית אידלמן מוילנה). **מרבתי:** הגאונים מרן ר' ברוך דב בר ליבוביץ ('ברכת שמואל'), מרן המשגיח ר' יחזקאל לוינשטיין, מרן ר' אהרון קוטלר. **חברותא:** הגאון ר' ראובן גרוזובסקי (ראש ישיבת 'תורה ודעת' בארה"ב למד עם רבינו בישיבת קמניץ). **מתלמידיו:** הגאונים ר' ישראל מאיר לאו (הרב הראשי לישראל), ר' יהודה עדס (ראש ישיבת קול יעקב), ר' שלמה מחפוד, ר' אביגדור נבנצל (רב העיר העתיקה בירושלים), ר' משה שוואב (מנהל רוחני של ישיבת גייטסהד), ר' יהושע נויבירט ועוד אלפים רבים. **בנו:** הגאון ר' יוסף. **חתנו:** הגאון ר' שלמה ברויאר (משגיח ישיבת בית מתתיהו). **מספריו:** **יגידולי מוסר** - נערכו ע"י תלמידיו וחתנו, ר' שלמה ברויאר.

בשכונת בית וגן בעיה"ק ירושלים נמצאת הישיבה הגדולה 'קול תורה'. המשגיח הגה"צ רבי גדליה איזמן זצוק"ל גר בקרבת מקום, ברח' וייסבורד. הדרך מביתו לעבר הישיבה עברה דרך קבע ברחוב הראשי של השכונה, רח' הפסגה. בכל בוקר צועד רבי גדליה היה צועד מביתו לעבר הישיבה לתפילת שחרית, ובחזרה מהישיבה לביתו. מעולם לא הסכים שמישהו יסייע לו ויקח אותו ברכב. דבר אחד מופלא בכל זאת היה שונה בהליכה זו. פעם אחת בשבוע, פעם יחידה, רבי גדליה היה משנה את הליכתו. במקום לצעוד מביתו דרך רח' הפסגה לעבר הישיבה, הוא הלך בשביל צדדי שמחבר את רח' ברגמן עם רח' תורה ועבודה המוביל לישיבה.

זו היתה דרך בשביל עפר לא סלול. בימי גשמים וקור השביל היה מלא בבוץ ולכלוך שהיקשה על ההולכים בו. זה היה דווקא בשבת בבוקר לפני התפילה. מדי שבת בשבתו רבי גדליה הקפיד ללכת דרך אותו שביל למרות שבחזרה מן הישיבה היה חוזר בדרכו הרגילה דרך רחוב הפסגה. בנו, שהיה צועד איתו בקביעות, שם לב לשינוי זה שאביו נוהג.

שבת אחת פנה הוא לאביו ושאל אותו למה הוא משנה את הליכתו דווקא בשבת בבוקר לפני התפילה. הבן הוסיף: "הרי בשבת נצטוונו על כיבודה, וכי עונג שבת הוא ללכת דווקא בשביל רעוע זה, ולא בדרך המלך בה הולכים כרגיל?". רבינו השיב לו: "בכל יום מקפיד אני להקדים לכל אדם 'גוט מארגען', שכן ראוי להקדים שלום לכל אדם. במקרה שאני פוגש באדם מבני עדות המזרח, וחוששני שלא יבין את ברכתי בשפת האידיש, אני אומר לו 'בוקר טוב'."

"בשבת יש לי בעיה עם כך. אם אפגוש באחד מבני עדות המזרח, שאולי לא יבין את הביטוי 'גוט שבת', אצטרך לומר לו 'שבת שלום'. הרי דין הוא שאסור להזכיר 'שלום' לפני התפילה. אם לא אענה לו בפה כדרכי אלא רק בהנהון ראש, שמא יפגע הלה בגללי, לכן דווקא בשבת לפני התפילה אני מקפיד ללכת דרך שביל העפר שבו לא מצויים אנשים. כך לא אצטרך להיכשל באמירת שלום לפני התפילה ואף אחד לא יבוא להיפגע על ידי". הדבר מפליא ביותר. איך יכול יהודי לשנות את סדר יומו במשך עשרות שנים ולעשות דבר המטריחו יתר על המידה, רק כדי למנוע את עצמו מאפשרות של פגיעה כלשהי בכבוד הזולת. (מוסף שב"ק תולדות)

תלמידו, הגאון רבי יהודה עדס (ראש ישיבת 'קול יעקב'), סיפר כי שמע מהרב גבריאל לרר זצ"ל שהבין מהמשגיח כי הוא לא מוסר שיחות לבני הישיבה אם הוא לא אוחד בדרגה של תוכן השיחה הו לא מוסר בעצמו. כל שיחותיו המוסריות היו בבחינת 'הוא היה אומר' וכמו שצדיקים פירשו שמה שהוא היה- זה מה שהיה אומר לאחרים.

בנו, הרה"ג רבי יוסף איזמן, סיפר בימי ה'שבעה' על צדקותו וחסידותו של אביו זצ"ל עוד בבחרותו בישיבת קמניץ. כבר אז קיבל על עצמו קבלות נדירות בעבודת ה'. בין היתר סיפר כי בערוב ימיו מצאנו בפנקסיו מה שכתב בשנות העשרים לחייו. הפנקס היה המלא וגדוש בחשבון נפש אישי על דרכיו ומעשיו יום יום וכו' לצד קבלות רבות שקיבל אז על עצמו.

ויתור והצלה

מעשה זה צרם לי במיוחד! היה לי ברור שמי שישב לידי יודע כי קניתי את המקום והוא שייך לי. לכן הניסיון לא היה קל בעיניי.

זכרתי את מה שהבטחתי לבורא עולם לפני שנים רבות שלא אריב עם אף אדם על מקום ישיבה. עמדתי בדיבורי ולא אמרתי דבר לשכן.

בלית ברירה נאלצתי להושיב את בני הקטן על ברכיי במשך כשעה תמימה. לאחר מכן הבן של אותו יהודי, שישב במקום של הבן שלי, קם מהכיסא.

מספר רגעים לאחר מכן אירע דבר נורא: מאוורר ברזל גדול שעמד תלוי מעל אותו מקום נפל על הכיסא, שכרגע היה ריק, בחבטה נוראה. המאוורר נשבר בעקבות הנפילה.

התפילה נעצרה למשך מספר רגעים. המתפללים חששו לשלומם של היושבים במקומות אלו, אבל התברר שבניסי ניסים אף אחד לא נפגע.

אחרי 'עלינו לשבח' גבאי בית-הכנסת ניגש אלי בפנים זורחות ומאושרות על האסון שנמנע. הוא שאל אותי בפליאה גדולה:

"תספר לי בבקשה איך קרה הפלא הגדול הזה שידעת להושיב באותם רגעים את בנך הקטן על ברכיך? הרי הוא היה אמור לשבת במקום שרכשת עבורו?"

באותם רגעים ניגש אלינו אותו יהודי, שבנו ישב על הכיסא שקניתי עבור בני. לפליאתי הרבה הוא הסביר שהוא הושיב את בנו באותו הכיסא בטעות.

הוא סיפר כי היה נדמה לו כי את המקום הזה הוא קנה עבור הילדים שלו. כמוכן שהודיתי לבורא עולם שנתן לחברי לטעות. בזכות טעות זו חיי בני ניצלו.

למעשה התבררו לי שני דברים חשובים מאוד: א. טעיתי ובגדול כשחשבתי שהחבר שלי ידע באופן ברור כי אני קניתי את המקום עבור הבן שלי. לא היה שום מקום לכעוס על המעשה.

ב. התברר לי ללא כל ספק כי ההבטחה שלי לבורא עולם שלא אריב על מקומות ישיבה הצילה את חיי בני מרדת שחת!

אני מספר את המעשה הזה לבני ולנכדי בכל ערב בימים הנוראים. אני מוסיף את המסקנה המתבקשת: הדרך של האדם להבטיח את מקומו בעולם הזה היא על ידי שיוותר על מקומו לאחרים וידע להעביר על מידותיו...

עד כמה גדולה מידת הוויתור- לא ניתן לתאר ולשער. לא בכדי חז"ל אמרו: "כל המעביר על מידותיו- מעבירין לו על כל פשעיו!"

כידוע מידה כנגד מידה לא בטלה מן העולם. כאשר אדם מעביר על מידותיו ולא מדקדק עם בני אדם - לא ידקדקו איתו בדן.

הגמרא (ראש השנה דף י"ז ע"א) מספרת על רב פפא שבא לבקר את רב הונא שחלה. כשראה את מצבו של רב הונא אמר לבניו שיכינו לו תכריכים ל"ע (כלומר רמז לבניו שיכינו את עצמם לפטירה של אביהם ל"ע).

בסוף רב הונא התרפא בדרך נס. רב פפא התבייש ממנו בגלל מה שאמר לילדיו והיה מתחמק מרב הונא שלא ייפגש איתו. בסוף כאשר רב הונא ראה את רב פפא, הוא סיפר לו כי אכן כבר הגיע למעלה לשמיים וכבר נגזרה עליו מיתה.

אלא שהקב"ה אמר: "מכיוון שהוא לא עומד על מידותיו אלא מעביר עליהן- אל תדקדקו אחריו". מכאן שגם לאחר שכבר נגזרה עליו מיתה והיה כבר במצב של גסיסה, מידת הוויתור הועילה לו להצילו מן הדין ולהשיבו לתחיה.

להלן סיפור מופלא שמעובד מתוך העלון 'מתיקות השבת'. יש בו ללמדנו עד כמה גדולה מידת הוויתור - ויש לה אץ היכולים אפילו להציל ממוות. הסיפור הובא מפי בעל המעשה ר' ש.ק.

עוד כשהייתי ילד קטן, הבטחתי לבורא עולם בערב ראש השנה שלעולם לא אריב עם בני אדם על מקום ישיבה בבית הכנסת.

הסיבה לכך נעוצה בעובדה שאני בעיני ראיתי מריבה שאירעה בין שני מתפללים בשבת שובה על מקום ישיבה. שניהם טענו בלהט כי מדובר במקום הישיבה ששייך להם.

הריב ביניהם 'חצה קווים אדומים'. המשפטים שנשמעו בין שני המתפללים היו צורמים מאוד! הריב ביניהם הוביל אותי לקבלת החלטה זו.

במשך שנים רבות הבטחה זו לא הגיעה לכלל ניסיון. בסיכומי של עניין התנסיתי בניסיון זה לפני מספר שנים, כאשר אני כבר אבא לתשעה ילדים כן ירבו. כך היה סיפור המעשה:

בערב ראש השנה קניתי ארבעה כיסאות בבית הכנסת, בשבילי ובעבור שלושה מילדיי. בזמן התפילה מי שישב לידי הושיב את בנו באחד מהמקומות שקניתי.

הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל הרב שמואל בן שמחה דרוזי זצ"ל וילד יחיא בן יוסף ז"ל פואד אברהם בן רג'ונה ז"ל מאיר מורד בן שושנה ז"ל יצחק בן ברקו דב ז"ל אביבה בת שושנה רייזל ע"ה זהבה בת שושנה רייזל ע"ה יצחק בן ברקו דב ז"ל אברהם בן יונה ז"ל מרים בן דבורה ז"ל אביגדור בן ג'ולי ז"ל סעידה בת תופחה ע"ה ר' שאול בן סילביה זצ"ל צדיק חכם בן חזלה ז"ל מזל בת שמעון ע"ה שני בת אסתר ע"ה דוד בר חסיבה ז"ל יוסף בן מרים נוסרת ז"ל מסודי בת חביבה ע"ה חווה בת יעקב צבי ע"ה יעקב בן אסתר ז"ל אסתר בת גולה גאולה ע"ה יצחק בן רחל ז"ל רחל רפאת בת השמת ע"ה יוסף בר סעדה ז"ל יוסף בן אסתר ז"ל לטיף בן פרחיה ז"ל מרים בן שרה ע"ה מרים בן מרים ז"ל אריה בן מרים ז"ל אביבה לויש ע"ה אלון בן סעדה ז"ל אילנה (מחרוזת) בת שרה ע"ה שרה בת נרקיס ע"ה

הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל רחמים בן רחל ז"ל אליהו אליאס בן אלגריה ז"ל חיים משה גרשון בן שלמה יחזקאל ז"ל ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל אביחי בן אסתר ז"ל יצחק בן חביבה ז"ל נעימה בת גורג'יה ע"ה אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל חי זידי בן קלרה ז"ל דב בן יצחק ז"ל ר' יצחק בן מסעודה קדוש ז"ל אסתר בת נעמי ע"ה סלים בן פרוחה ז"ל סוליקה בת עישה ע"ה ר' דב בן בנימין אלתר ז"ל יעקב בן סלימה ז"ל אורה בת נעימה ע"ה ספירנס תקווה בת נעימה ע"ה יהודה בן סעידה ז"ל מישא אסתר בת זורה ע"ה עפאת בת השמת ע"ה מסעוד בן יקוט ז"ל

גליון
באר
הכהנה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

ראש השנה

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
וכן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימיל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש

באר הפרשה
mail@beerhaparsha.com

אידיש

דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית

Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית

Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatorah.com

צרפתית

Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית

Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית

Колодец Торы
info@kolodetztory.com

מכון **ארה"ב:**
Mechon Beer Emunah
1660 45th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
© 2022 כל הזכויות שמורות להמכון

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון באר האמונה הינו נגד החלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת נצבים - ראש השנה

- ב..... למען הקים אותך - הייסורים מקיימים את האדם.
- ה..... אתיתי לחנך כעני בפתח - כוחה של הכנעה ותפילה מתוך הכנעה.
- ה..... לעברך בברית - כדי שתמליכוני עליכם.
- יא..... ויעשו כולם אגודה אחת - מידת האחדות והצדקה היא מקור הברכה.
- יד..... לעשות את השבת - שבת האחרונה שבשנה.
- טו..... יום אחד בשנה - חשיבות ועבודת יום האחרון בשנה.
- טז..... בזאת אני בוטח - להאמין ולבטוח בהקב"ה שיצדקנו במשפט.
- יח..... יגילו במלכם - שמחה גדולה ביום המלוכה.
- כא..... וחיל ורעדה יאחזון - יראה ופחד ממשפט ודין.
- כב..... יראו וישמחו - וגילו ברעדה.
- כג..... בראש השנה נפקדו - זמן שינוי כל עניני הטבע והמזלות לטובה.
- כו..... ותגזר אומר ויקם לך - עוצם וגודל כח התפילה של כל יחיד בימים אלו.
- ל..... וראה דמע עיני - ענין הבכיה.
- לג..... בספר חיים פרנסה טובה ישועות - החובה והזכות להתפלל על הפרנסה וכל צרכיו.
- לד..... כי תצא למלחמה - התעוררות קודם תקיעת שופר.
- לו..... עורו ישנים - 'לשמוע' קול שופר.
- לט..... כלפנים דמי - בשגב וגדולת זמן התקיעות.
- לט..... זכרון תרועה - סגולת התקיעות ברוח ובגשם.
- מא..... כתבנו בספר זכויות - ענין קבלות טובות.

פרשת נצבים - ראש השנה

ומציבין אתכם לפניו, ודבריו הקדושים הם פיוס צרי ומרפא, יתד נאמן לכל מי שעובר עליו 'פרשת הקללות' ל"ע, ובתרתני. בראש ובראשונה ידע נאמנה שאין מקום ל'אוש, אלא 'כיום הזה שהוא קיים והוא מאפיל ומאיר כך עתיד להאיר לכם', שכשם שהקב"ה הוא ה'מעריב ערבים'*. כך הוא ה'גולל חושך מפני אור', ואם האפיל עליו אזי בוודאי שתאיר עליו השמש*, וראה יראה בישועת ה' כי תבואי*.

למען הקים אותך - הייסורים מקיימים את האדם בפרשתן (כט ט), 'אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלוקיכם' וגו', כתב רש"י בשם ה'מדרש' (תנחומא א) 'למה נסמכה פרשת אתם נצבים לקללות, לפי ששמענו ישראל מאה קללות חסר שתים וכו', התחיל משה לפייסם אתם נצבים היום וכו', כיום הזה שהוא קיים והוא מאפיל ומאיר, כך האיר לכם וכך עתיד להאיר לכם, והקללות והייסורין מקיימין אתכם

א. ועצם הידיעה שכל העובר עליו הוא בהשגחה פרטית ובחשבון מדוקדק ומאת ה' היתה זאת היא עצמה נותנת כח וחיזוק, ולאין אונים עוצמה תרבה, וכמו שיש לפרש בלשון הכתוב 'אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלוקיכם', כי הנה 'ניצב' הוא מלשון עמידה בחוזק וביציבות, והכי קאמר, אתם 'נצבים' ומחזיקים מעמד מתוך האמונה שאתם לפני ה' אלוקיכם המשגיח על כל עולמו ועל כל יציר נוצר.

ויתבאר ביותר במעשה שהיה אצל ה'משגיח' הגה"צ רבי אליהו לאפיאן זצ"ל, שפעם לא חש בטוב, וביקש שיקראו לרופא, וכאשר הגיע הרופא לדרוש בשלומו פתח ושאל האם הוא מרגיש בטוב, השיב ר"א כי אכן מרגיש טוב... חזר הרופא ושאל האם כואב לו באיזהו מקום בגופו, גם על זה ענה ר"א בלא... התרעם הרופא על שקראו לו לחינם, ואמר, אם מע"כ מרגיש בטוב, וגם אין לו כאבים כלל מדוע הטריחו אותי, לבזבז את זמני ואת זמן מע"כ הרב לריק, נענה ר"א ואמר, אעפ"כ, אם 'תטפל' בי תוטב הרגשתי...

לאחר שעשה הרופא מה שעשה והלך מן הבית נגשו בני הבית ושאלו לפרש דבריו הסתומים... השיב ר"א ואמר, הבה נתבונן במעשים שבכל יום, ילד קטן בן כמה שנים רץ ברחבי הבית, לפתע נפל ונחבט כהוגן, כולו אומר מכאוב, זעקותיו עולות עד לב השמים ודמעותיו יורדות עד התהום... ניגשה אליו אימו הרחמנית ומתחילה לפייסו, מרעיפה עליו אהבה וקירבה, אף נותנת לו איזה צוקער'ל (סוכריה), וראה זה 'פלא' - התינוק נרגע וחדל מלבכות, אף הכאבים פוחתים והולכים... מעתה יש לתמוה, וכי בכוחו של צוקערל לרפאות את הרגל החבוטה או שמא היא סם רפואה... אין זאת אלא כי כך הוא מציאות הדברים שהטביע הקב"ה בעולמו, כל הרגשת כאב ממכה או נפילה וכיו"ב יש בה שני חלקים, א. כאב הגוף. ב. כאב הנפש, כלומר שמלבד האבר שבגוף שנחבט גם הנפש מרגישה שנחבטה, ועיקר הכאב הוא מהרגשה הנפשית (90% כאב נפשי ורק 10% כאב הגוף), על כן כשהאם חובשת את כאב הנפש על ידי שמפייסת אותו ומגלה לו ריבוי אהבה ממילא הנפש נרגעת, גם סמוך ליבו ובטוח באמו שהיא נוטלת אחריות עליו ותכנס ל'עניינים' ותטפל בו, ולא נשאר אלא כאב הגוף שהוא 'בטל ביותר משישים' בכאב הנפש, וכאב הגוף בלא כאב הנפש כמעט ואינו כואב.

המשיך ר"א ואמר, אף אני כן, בשעה שתוקפים אותי ייסורים ומכאובים, הריני מתחזק באמונה הטהורה שכל אלו הגיעו אלי מאת אבינו שבשמים, הוא ה'מטפל' בי, והנני סמוך ורגוע שהכל מתנהל על הצד הטוב ביותר... וממילא אין מקום לייסורי הנפש ולרגשות הכאב, אלא רק אברי הגוף חשים שלא בטוב וצריכים עזר וסיוע רפואי, והם ששלעצמם כמעט ואינם תופסים מקום... על כן קראתי לרופא אך בעצם מרגיש אני בטוב...

סח לי רב אחד מעי"ת נ"י יצ"ו, כי מדרך העולם בבואם לאכול איזה דבר מאכל יעיינו ויחקרו אחר ה'השגחה' - מי ה'רב' המכשיר ומה כשרות המאכל, לא פחות מזה על האדם לעיין ולהתבונן כשבא לאכול את לבו, היינו, לאכול את עצמו מתוך כעס וזעם על מצבו, או על פלוני שעשה לו כך, איש זה קלקל לו השידוך, ורעהו הזיק לו

באר הפרשה - פרשת נצבים - ראש השנה

ג

הפרנסה וכו' וכיו"ב... והדבר עולה לו בבריאות גופו ונפשו, יעיין קודם לכן בהשגחה פרטית - שהקב"ה משגיח על פרט הנעשה בעולם והכל מאתו לטובת האדם, וירוח לו...

ב. הנה מברכים אנו בכל יום ויום 'הנותן לשכוי בינה להבחין בין יום ובין לילה', ולכאורה קצת צ"ב, מה החידוש בתרנגול (שכוי), והרי כל חיות ובהמות מבינות להבחין בין יום ללילה, אלא ששאר החיות רק כשרואות את אור היום יודעות כי האור בא לעולם, אבל התרנגול משכיל להבין בעוד החשיכה שולטת בעולם כי האורה עומדת לבוא והוא קורא מבעוד ליל, וזהו מורה דרך לבני האדם, שלא להיבהל בעת שחשיכה להם כל חד וחד בדיליה, רק לדעת ולראות מעתה את האור הממשמש ועתידי לבוא, ומעלה זו 'קובעת ברכה לעצמה' - הנותן בינה להבחין.

רמז נפלא שמעתי מ'בן עליה' דלכן איתא ב'פרק שירה' (פ"ד) תרנגול אומר (בקריאתו הרביעית) לישועתך קיויתי ה', שהרי 'קרות הגבר' זה התרנגול, ובאותו זמן עדיין חשכת הליל שולטת בעולם, ולזה הוא 'קורא' ומודיע לכל באי עולם - אל ירך לבבכם בראותכם 'חשיכה' כל חד וחד בדיליה, אלא לישועתך קיויתי ה'.

בדרך צחות מסופר, על ההוא גברא שהגיע ל'זכרון משה' (שטיבלאך ידועים בתוככי ירושלים) בשעה 12 בצהריים ופתח בקול גדול בברכת 'הנותן לשכוי בינה', אמרו לו, רב יהודי, כבר מזמן שחטו אותו תרנגול שהיה לו בינה להבחין בין יום לבין לילה... וכאמור, שאין זה 'חכמה' לדעת בעת שהשמש בגבורתה ובתוקפה באמצע היום ש'יום' עתה, אלא ה'חכמה ובינה' הוא להבחין מבעוד ליל שהנה היום ממשמש ובא...

ג. ובזכות האמונה גופא יזכה ל'אור הבוקר', וכך ביאר הרה"ק ממונקאטש זי"ע (שער יששכר, תשרי, מאמר הסליחות אות מג) בלשון הפייט שאומרים בסליחות (מוצאי מנוחה) 'רצה עתירתם בעמדם בלילות', שלכאורה היה צריך לומר יותר 'בהשכימם בלילות', אלא הכוונה לעורר זכות בני ישראל העומדים בנסיון האמונה גם כשהם בבחי' בלילות, לגודל החושך והאפלה וההסתר פנים, אך בכל זאת שמך לא שכחנו, ודי בזכות זה כדי לקבל עתירתנו ברצון.

ובאמת עיקרה של אמונה הוא להתחזק גם בשעת הסתר וחושך, וכמו שכתב הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (עיי' חיי שרה תרנ"ב, ועוד) בביאור דברי הגמרא (ברכות יב.) 'כל שלא אמר אמת ויצבי שחרית אמת ואמונה ערבית לא יצא ידי חובתו, שנאמר (תהילים צב ג) להגיד בבוקר חסדך ואמונתך בלילות', ודייקא נקטו ענין האמונה ב'לילה', כי עיקר מצות האמונה היא ב'ערבית' - לעת אשר החושך יכסה את האדם ושרוי בבחי' לילה אז צריך להתחזק באמונתו כי הכל הוא בהשגחה עליונה, ואם לא אמר אמת ואמונה ב'ערבית' לא יצא ידי חובת מצות האמונה.

ובזה ביארו הטעם שבתפילת שחרית מברכים ברכה אחת לאחר קריאת שמע, ולאידך בתפילת הערב מברכים שתי ברכות, כי 'בלילה' אין די בהשרשת האמונה פעם אחת אלא עלינו לחזור ולהשריש אותה עד שיכנסו הדברים אל הלב.

על כגון דא אמרו בדרך צחות - וליכא מידי דלא רמיזי באורייתא [והרי התורה נכתבה בשבעים לשון (סוטה לב.)], לרמז בפסוק (ירמיה ז כח) 'אבדה האמונה נכרתה מפיהם', כי ידוע שבלשון ענגליש (אנגלית) נקראים השעות שמז 12 בצהריים ועד 12 בלילה בשם פי.אמ. (PM), ואילו מחצות לילה עד 12 בצהריים נקרא בשם אי.אמ. (AM), נמצא שכל אותו הזמן שהשמש פונה מערבה כדי לשקוע עד שנהפך היום ללילה (עד חצות ליל) נקרא פי.אמ. ואילו הזמן שבו קרבה השמש לזרוח, וכצאת השמש בגבורתה נקרא הוא בשם אי.אמ. מעתה יש לרמז באופן נפלא, אבדה האמונה מאי טעמא כי נכרתה מ'פיהם' מלשון 'פי.אמ.'... כלומר שבשעה שהתהפך עליו גלגל החמה, ועולם חשך בעדו לא התחזק לעמוד איתן באמונה ברורה. אלא זאת עשו וחיו להחזיר האמונה בפיו ובלבבו, ואף אם עדיין לא עומד בדרגא זו יאמר וישנן וישלש עד שתתישב אצלו האמונה.

ועל דרך שביאר הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע עניין הא דאיתא בגמ' (ר"ה טז.) 'אמר הקב"ה, אמרו לפני מלכויות כדי שתמליכוני עליכם', שכבר נודע מה שאמרו צדיקי הדורות (הרה"ק מלעכוויטש זי"ע, תורת אבות אמונה ובטחון א) בכתוב (תהילים קטז י) 'האמנתי כי אדבר', כיצד אבוא לידי האמנתי, ע"י כי אדבר בדבורי אמונה, והיינו שכשחוזר בפיו דברי אמונה הרי בזה משריש הוא בליבו את תוקף האמונה הטהורה. וכמו שכתב הרה"ק ה'יסוד העבודה' זי"ע באגרת קדשו (מכתב טז) שיש לומר 'אני מאמין' בכל יום אע"פ שעדיין אינו מאמין בזה, שהרי כתב הרמב"ם (הלכות גירושין פ"ב ה"כ) דהמחויב לגרש את אשתו ומסרב לעשות כן, 'מכין אותו עד שיאמר רוצה אני, ויכתוב הגט, והוא גט כשר'. ומבואר הטעם, כי הרצון האמיתי של כל יהודי הוא לעשות רצון קונו, אלא שהשאר שבעיסה (יצה"ר) מעכב, 'וכיון שהוכה עד שתשש יצרו ואמר רוצה אני, כבר גרש לרצונו, וכל שכן שמועילה אמירת 'אני מאמין' להחשיבו כמאמין, כי דיבורי קודש הם סגולה נפלאה לכך. ועל כן אמרו לפני מלכויות - חזרו ואמרו 'פסוקי' מלכויות כי יש בכוחם להביא את האמונה עד שתמליכוני עליכם.

וידו צדקו, ואם יבואם מקרה ישבחו לא-ל וידו צדקו ויכירו כי לטובתם הוא, ומה שעושה הא-ל באמונה הוא עושה, וישבחו בשמחה ובטוב לבב על הרעה כמו על הטובה, כי הרעה טובה הוא אצלם, עכ"ל.

ביסוד הדברים ביאר הרה"ק ה'תפארת שלמה' זי"ע (לר"ה ד"ה ויאמר) בהא דכתיב בפרשתן (כט כג) 'ואמרו כל הגוים על מה עשה ה' ככה לארץ הזאת וגו', ולכאורה צריך ביאור מדוע הזכיר הכתוב שה'גוים' ישאלו על מה עשה ה' ככה, וכי בני ישראל לא יתמהו על כבוד הגלות, ומבאר וז"ל, אך הפירוש בזה, כי דוקא הגוים יהיו תולים כי כבוד הגלות הוא מחמת אשר עזבו שחטאו בני ישראל ושלחם ביד פשעם, אולם בני ישראל מאמינים כפי שסיים הכתוב 'הנסתרות לה' אלוקינו והנגלות לנו ולבנינו לעשות את כל דברי התורה הזאת' (פסוק כח), כי ישראל הם מאמינים ובני מאמינים, הם צריכין להבין זאת כי הגלות הוא ענין נסתר ולעתיד הבל ידעו כי היה לטובה, כמו שנאמר (תהלים צו יא) 'ישמחו השמים ותגל הארץ וכו' ותגל אותיות גלות. עכ"ל.

וללמד בא, כי מפי עליון לא תצא הרעות, וגם הדבר הנראה לעיניים כי הוא הצרה הגדולה אשר אין כמותה, וכדוגמת הגלות המר הלזה שאנו שרויים בו קרוב לב' אלפי שנים, אף הוא ענין נסתר אשר לעתיד לבוא יתברר שהיה לטובה, ומכאן ילמד כל חד וחד ב'גלות' הפרטית שלו, ברוח ובגשם, בגוף ובנפש, כי אין זה רעה אלא טובה, ואף אם נסתרים דרכי ה', אין לו אלא להתחזק באמונה טהורה באבינו שבשמים אשר הוא טוב ומיטיב לכל.

וזכר איתא בזוה"ק (ח"ג קנט). לבאר הא דכתיב בפרשתן (כט כח) 'הנסתרות לה' אלוקינו, שאין לנו לחקור

עוד ישיב אל ליבו מה שכתב רש"י 'הקללות והיסורין מקיימין אתכם ומציבין אתכם לפניו', והיינו שרק ע"י הייסורים יכול האדם לעמוד ולהתייצב לפני השי"ת, וכמו שהביא הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע (שם עולם פ"ג בהגה"ה) בשם הגר"א זי"ע 'שאלמלא היסורין לא ידינו ורגלינו בזה העולם', ומאריך לבאר כיצד בבוא האדם לב"ד של מעלה אחר אריכות ימיו ושנותיו אזי כף החובה נוטה ומכרעת (עיי"ש), 'ובתוך כך יוצאת בת קול שמכריזה ואומרת איה היסורים שהיו לו בעודו בזה העולם, מיד נקבצים כל היסורים שהיו לו בכל ימי חייו, והם רצים כולם לצד ימין והכף זכות מכריעה הרבה והרבה, כי על ידי היסורים נתכפרו לו הרבה מעונותיו והוא נשאר בחזקת צדיק'. והוא שמח ומודה לה' על כל מה שעבר עליו. וכך אמרו חז"ל (ספרי האיניו) 'אמר להם הקב"ה, כל זמן שאני מביא עליכם ייסורים בעולם הזה תזכרו כמה טובות ונחמות עתיד אני ליתן לכם לעולם הבא'.

והדרך להגיע להיות 'שמח ביסורים' אשר הפליגו חז"ל (שבת פח:) ברום מעלתו עד שעליו הכתוב אומר 'ואוהביו כצאת השמש בגבורתו', היא כמו שכתב הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע (שמה"ל שער התבונה פ"ח) וז"ל, כי מדה זו באה לאדם מצד קדושת הנפש ומאמונתה הטהורה בה' שהוא משגיח על כל דרכיו, כמו שכתוב (איוב לד כא) 'כי עיניו על דרכי איש', ועושה הכל לטובתו. עכ"ל.

ובה כתב הרד"ק לפרש מה שנאמר (תהלים לג ג-ד) 'שירו לו שיר חדש היטיבו נגן בתרועה, כי ישר דבר ה' וכל מעשהו באמונה' בזה"ל, חדשו לו שיר תמיד, היטיבו נגן בפה וביד תשתדלו לרנן לו, כי גזירות הא-ל ומשפטיו ישרים, הכל באמונה ואין עול, יכירו

ד. ו'מעשה רב' היה אצל ה'חפץ חיים' עצמו, בעת שנסתלק לעולמו איש פשוט בעיר ראדין שלא היה ידוע כצדיק ותלמיד חכם, ולא הודיעו על כך ל'חפץ חיים', ולאחר ששמע דבר פטירתו התרעם הח"ח על שהעלימו זאת ממנו באמרו שהפסידו ממנו את הזכות להשתתף בהלווייתו של אותו יהודי, תמהו המקורבים והמשמשים ושאלוהו מה ה'הפסד' הגדול, וכי היה צדיק נסתר... אמר להם החפץ חיים, הנה כתיב (משלי יז ג) 'בוחן לבות ה'', והרי שרק הקב"ה שהוא בוחן לבבות וכליות הוא היודע מי הוא 'צדיק', אבל אנו אין בידינו לדעת מי הוא 'צדיק'..., אמנם אמרו חז"ל (ברכות ה.) 'יסורין ממרקין כל עונותיו של אדם', ומאחר שנפטר זה היה 'בעל ייסורים' אם כן ודאי הוא צדיק ונקי, והיה נחשב עבורי זכות לחלוק כבוד אחרון לצדיק...

פעם היה הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע בהלוויית המת, ושמע שהמספידים מונים את שבחיו, שהיה בעל תורה ובעל מידות וכו', נענה הרה"ק ואמר, הפסיקו נא מלדבר כל אלו ה'שבחים', ואך דבר אחד אָמרו נא, שהיה 'בעל ייסורים גדול', וגדולתה וסגולתה היא לאין ערוך.

שבאו עליהן יסורין מבעטים בהן ואינן מזכירים שמו של הקב"ה וכו', אבל ישראל כשהיסורין באין עליהן הן נכנעין ומתפללין, שנאמר (תהילים קטו ג-ד) 'צרה ויגון אמצא, ובשם ה' אקרא', עב"ד המדרש. ותרתי שמעת מינה, א. מעלת ההכנעה - כאשר אדם מכניע עצמו לפני הקב"ה, אשר היא מעבירה מעליו רוע הגזירה. ב. מה גדול ורב כוחה העצום של תפילה מתוך הכנעה שמכניע עצמו לפני המקום ב"ה, שרק מחמתה יש לבני ישראל 'קיום' אף אם עשו דברים שחייבים עליהם כלייה ח"ו (וכמבואר שם באורך).

ביותר הדברים אמורים לענין 'ראש השנה', שהדרך לעורר רחמי שמים שיוציא באור משפטנו הוא ב'תרתי', א. על ידי ה'הכנעה', וכדאיתא בגמ' (כו:): שמצוה לתקוע בשופר של אילי' כפוף, כי 'כמה דכייף איניש דעתיה טפי מעלי', והיינו שהכנעתו 'וכפיפותו'

אחר ה'נסתרות', כי מיהו שיכול להבין ולהשיג עומק דעתו ית' הנסתרת מעיני כל חי'. ואנו אין לנו אלא להתחזק באמונה פשוטה באבינו אב הרחמן המנהיג עולמו בחסד ובריותיו ברחמים.

אתיתי לחנוך כעני בפתח - כוחה של הכנעה ותפילה מתוך הכנעה

עוד כתב רש"י, 'למה נסמכה פרשת אתם נצבים לקללות, לפי ששמעו ישראל מאה קללות חסר שתיים חוץ ממ"ט שבתורת כהנים, הוריקו פניהם, ואמרו מי יוכל לעמוד באלו, התחיל משה לפייסם, אתם נצבים היום, הרבה הכעסתם למקום ולא עשה אתכם כלייה, והרי אתם קיימין לפניו, ומקור דבריו הם מדברי המדרש (תנחומא א) שם איתא עוד בזה"ל, ואם תאמר, מפני מה הגוים נתחייבו כלייה ואנו קיימין, לפי שבשעה

ה. הרה"ק הרי"מ מזלאטשוב זי"ע (תורת המגיד מזלאטשוב ר"ה ד"ה סתרו) ביאר בלשון הפיוט 'נאפד נקמה סתרו יושר עצתו אמונה פעולתו אמת צדיק וישר'. שפעמים נראה לאדם כי הבורא נוהג עמו במידת הדין ובאופן של נאפד נקמה וסתרו יושר - ונסתר מאתו כי כל הנהגת הבורא ביושר היא, עצתו אמונה, שיתחזק באמונה שלימה, ואז כבר יווכח בעיניו שכל פעולתו אמת, צדיק וישר הוא.

ו. וכדאיתא בגמ' (ר"ה טז): 'ש'שינוי מקום' מקרע גזר דינו של אדם, וביאר הרמב"ם (פ"ב מהל' תשובה ה"ד) טעמו של דבר, 'שגלות מכפרת עון מפני שגורמת לו להיכנע ולהיות ענו ושפל רוח', והרי ש'הכנעה' קורעת גזר דינו של אדם ומעבירה את רוע הגזירה.

והוכיח זאת הרה"ק מקאמרנא זי"ע (נתיב מצוותיך שביל התורה א, אות ג) ממה שאמר ירמיהו הנביא לצדקיהו המלך (ירמ' לח יז) 'כה אמר ה' אם יצוא תצא אל שרי מלך בבל וחייתה נפשך, והעיר הזאת לא תשרף באש, וחייתה אתה וביתך', אך אם לא יצא, יהרג בחרב הוא וכל אנשי ביתו, וכל עם בני ישראל יצאו לגלות ובית המקדש יהפך למאכולת אש. ולכאורה יש לתמוה אם כבר נחתמה הגזירה על עיר הקודש שתיחרב ועל בית המקדש שישרף, על אנשי ביתו שיהרגו ועל כל העם שיצאו לגלות המרה, היאך תבטל על ידי שימסור עצמו אל הרשעים. אלא שבכוח הכנעה לבטל כל גזירות רעות, ואילו היה צדקיהו מכניע את עצמו היה מציל בזה את חיי עצמו וחיי משפחתו, ולא עוד אלא מכיוון שהמלך הוא 'לב העם', היה פועל בכך לבטל את הגזירות מעל כל עם בני ישראל, והיה נמנע מאתנו החורבן הנורא וכל הגלות והצרות שיצאו מהחורבן עד עצם היום הזה, ומוסיף הרה"ק ובוזה תבין ענין ההכנעה כמה הוא מפליא פלאות.

ז. איתא בגמ' (ר"ה טז). 'אמר הקב"ה, אמרו לפני בראש השנה מלכויות זכרונות ושופרות, מלכויות כדי שתמליכוני עליכם, זכרונות כדי שיעלה זכרוכם לפני לטובה', ואפשר לבאר סמיכות 'זכרונות' ל'מלכויות', כי הנה איתא שם עוד בגמ' 'אמר הקב"ה, תקעו לפני בשופר של איל, כדי שאזכור לכם עקידת יצחק בן אברהם, ומעלה אני עליכם כאילו עקדתם עצמכם לפני'. והתמיהה ידועה מדוע נבחר ה'קרן' להזכיר עקידתו של יצחק יותר משאר אברי האיל (שהרי באותה מידה יש לכאורה מקום לקחת 'רגל' של איל ולנענע בה...), אלא ביארו צדיקים, דהנה, נאמר בעקידה (בראשית כב יג) 'וירא והנה איל אחר נאחז בסבך בקרניו', וזאת רצו לרמז בתקיעה ב'קרן' האיל - שעיקר החשיבות הוא בדבר הבא בעמל ויגיעה בעת שהוא סבך בסבך אחר סבך, ולא הולך הכל למישרין. ועפ"ז יתבאר שכאשר האדם 'ממליך' את הקב"ה עליו, ויודע שכל 'סבך' שאחוז בו לא נעשה מאליו אלא זהו רצונו של הקב"ה כדי שימליכנו משם דייקא, הרי באותה שעה עולה זכרונו לטובה ונזכר לו עקידת יצחק, ודייקא סבך זה הוא המעורר את ה'רחמים' בעת תקיעת

שופר. ומזה ילמד האדם לנפשו שבראותו שהוא סבוך כל כולו, ועבודתו באה לו בקושי רב, שאם יקבל על עצמו את רצון הבורא באהבה ובהכנעה אזי נחמד הוא מאד למעלה, ומעורר רחמים רבים על עצמו ועל כל העם. וכך למדנו גם מעצם דרך התקיעה בשופר, שצריך לתקוע בצד ה'קצר' דייקא (ואם תקע בצד ה'רחב' לא יצא ידי חובתו), ונתנו הפוסקים רמז לדבר בלשון הכתוב (תהילים ק"ה ה) 'מן המצר קראתי י-ה', ללמדנו כי עיקר התעוררות הרחמים הוא, כשהאדם נמצא ב'מצר' ולא נסוג אחור אלא הוא 'תוקע בשופר' לעשות רצון אבינו שבשמים, אז יזכה לסיפא דקרא 'ענני במרחב י-ה'.

בדרך זה פירשו במה שנאמר (דברים לא יב) 'הקהל את העם האנשים והנשים והטף', והביא רש"י מדברי הגמ' (חגיגה ג.) 'והטף למה באו - לתת שכר למביאייהם', כי מדרך התינוקות להרעיש ולבלבל את כל העם הנמצאים, ומפריעים להם מלשמוע היטב, אם כן 'הטף למה באו', מדוע נצטוונו להביאם, וכי לא מוטב היה שישארו בבית, ותהא היכולת ביד כל העם לשמוע בבירור ובנקל את כל דברי התורה האמורים ב'הקהל'. אלא ליתן שכר למביאייהם - כי עיקר השכר הוא על היגיעה והעמל, וע"כ ציווה הקב"ה להביאם בכדי שאכן יתקשו השומעים, ולפום צערא אגרא. ומכאן חיזוק גדול למי שאינו מצליח לכוון בתפילתו בימים נוראים וקדושים אלו, ומרגיש שלבבו אטום וסתום, אל יפול רוחו בקרבו, אלא ידע כי עבודה זו של התאמצותו להתפלל יקרה היא בעיני ה', ופועלת גדולת ונצורות. וכאשר מסופר על הרה"ק רבי שלום שכנא מפרהאבישט ז"ע, שבאחת השנים כשהתפלל בבית מדרשו של זקנו הרה"ק ה'מאור עיניים' מטשערנאביל ז"ע תפילת המנחה בערב ראש השנה [כידוע שהמקובלים (ע"י בן איש חי פר' נצבים, דיני ר"ה אות ב) הפליגו, שביותר צריך לכוון בתפילה זו האחרונה שבשנה, ועל ידה אפשר להעלות כל שאר התפילות שלא נאמרו כהוגן], היה לו 'קטנות ובלבול המוחין' ולא היה יכול לכוון כלל בתפילתו, אך הוא לא אמר נואש ובכל כוחותיו התאמץ למעלה מהטבע והתפלל ב'פירוש המילות' כפשטן, לאחר התפילה ניגש אליו ה'מאור עיניים' ואמר לו, אמור נא לי אילו כוונות כיוונת עתה בתפילתך, כי אלפי אלפים נשמות היה להם תיקון על ידי תפילתך זו. כי 'עבודה' הבאה לאדם שלא בנקל והוא מתייגע ומתאמץ בכל כוחו, חשובה לפני כסא הכבוד עשרת מונים מבשעה שהכל הולך למישרין.

וכבר ביאר הרה"ק ה'דברי שמואל' ז"ע בנוסח התפילה (בפיוט 'לא-ל עורך דין') 'לצופה נסתרות ביום דין', שהנה רבים מכינים עצמם בהכנה דרבה לקראת ר"ה, אך בהגיע יום הדין פעמים שלא ירגישו כל התלהבות והתעוררות בעת התפילה, ולא עוד אלא שיראה את רעהו שלא הכין עצמו כלל מבעוד מועד, ואילו בר"ה הינו מתפלל בהתלהבות וכל עצמותיו תאמרנה חיות והתעוררות, לא יפול רוחו בקרבו אלא יתחזק באמונתו שהקב"ה 'צופה נסתרות' ולפניו גלויים כל סתרי לב, והוא לבדו יודע את מכאוביו ויסוריו. והוא לבדו יודע כמה 'הכנה דרבה' עשה מבעוד מועד. ידוע דבר המעשה באחד מחסידי הרה"ק ה'צמח צדק' שהיה מכין עצמו במשך כמה שעות לתפילתו, ובא והתלונן לפני רבו כי בבואו להתפלל אין לו כל התעוררות הלב... אמר לו רבו, מה איכפת לך מתי אתה מתפלל הרי כבר התפללת לפני התפילה...

פשיטא שצריך להתפלל ש'אל תביאנו לא ידי ניסיון ולא לידי...', וכמסופר על איש עני ואביון אשר נכנס ביום שישי אל ה'קצב' וביקש ממנו שיואל בטובו לתת לו קצת בשר לכבוד שב"ק בחינם, למען יזכו הוא ובניו ביתו לענג את השבת, ריחם עליו ונתן לו מעט מראש הבהמה ומעט מהלב, כי הם חתיכות אשר אינם ראויים כ"כ לאכילה ואין הבריות קופצים עליהם, וכך נשנה הדבר מידי שבוע, אלא שבאחת השבועות בבואו אל הקצב הודיעו הקצב, כי תם הבשר, פרץ האיש בבכי מר, ואמר בשברון ליבו, מה בקשתי כבר, א ביסלע קאפ און א ביסלע הארץ... (מעט ראש ומעט לב), כך על דרך זה אנו מבקשים, רבש"ע תן לנו א ביסלע קאפ און א ביסלע הארץ, האר עיננו ופתח ליבנו בקדושת היום. גם מן הראוי לומר את התפילה שתיקן הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליז'ענסק ז"ע 'קודם התפילה' בה אנו מבקשים והכן לבבנו... אך אם כבר בא לידי ניסיון אל יתעצב ח"ו. וידע כי תפילה הבאה מתוך יגיעה חשובה היא ביותר בשמים ממעל.

ביותר הדברים אמורים 'לבית יעקב אלו הנשים' הזוכות להיות מטופלים בקטנים הצריכים לאמם, והן הן מגדלות את המשכו וקיומו של כלל בני ישראל, ומחמת זה אינן יכולות להלך לביהכ"ס לשפוך נפשם בתפילה יחד עם רבבות אלפי בני ישראל, שחלילה להם לבוא לידי עצבות במחשבה שלא זכו להתפלל.

וישימו אל לב מה שהעיד הגאון רבי לייבל לאפייאן זצ"ל בשם אביו הגאון רבי אליהו לאפייאן זצ"ל, אבי היה אומר יש לי בקבלה, שהנשים הנמצאות בבית בימים נוראים ומטפלות בילדים, אינן זקוקות לכל התפילות וכל המצב

כלפי שמוא מעוררים עליו רחמים רבים^ה. וכבר נודע וכמפורש כן להדיא בגמ' (ר"ה מז:), 'כל שנה שרשה לשון הרמב"ם (בפירוש המשניות ר"ה פ"ד ד"ה העובר) 'שהם ימי עבודה והכנעה'^ט. ב. על ידי תפילה מתוך הכנעה^י, עושין עצמן רשין בר"ה^{יב}. לדבר תחנונים ותפלה, כענין

שיש בבית הכנסת בכדי שיעלו תפילותיהן למעלה, כי יש צינור מיוחד להעלות תפילתם עד לכסא הכבוד, ובכמה תיבות שיש להם אפשרות לומר ולהתפלל הם מתקרבות לכסא הכבוד ככל הקהל הקדוש העומד שעות ארוכות, מכתיר את המלך, מבקש ומתחנן מאת המלך הקדוש היושב על כסא רם ונשא.

ח. מעתה אל יתרעם האדם על תקלות שונות המתרחשים בר"ה, כגון, שברצונו היה להתפלל במקום פלוני ומשום מה נאנס והוצרך להתפלל במקום אחר, וכן דוגמאות למאות, שהשטן זה היצה"ר מנסה עי"ז להפיל את רוחו של האדם מחמת דברים של מה בכך, אלא המשכיל לא יגרר אחריו ויתחזק להיות בשמחה, וידע כי אדרבה, דייקא 'תקלות' אלו הם 'ימליצו טוב בעדו' אם יכניע עצמו לקבלם ברוגע ובשלווה הנפש מתוך הכנעה לרצון ה'.

ט. ורמזו לה גם באופן התקיעה שצריך לתקוע בצד הקצר והצר, שיש בזה ללמד לאדם להכניע עצמו ולהרגיש שהוא ב'מיצר' לולא ה' עזרתה לנו, ועי"ז יצא למרחב.

י. פעם שמע הגה"צ רבי אליהו לאפייאן זצ"ל את הש"ץ אומר 'המלך' בימים הנוראים, והרגיש בו כי הלה מחזיק עצמו ל'יש', ניגש אליו בהזדמנות ושאלו מדוע לא אמר 'המלך' כהוגן, תמה הלה על שאלתו שהרי בוודאי אמרו בקול ובנעימה כמנהג ישראל תורה, נענה רבי אליהו ואמר 'כשאתה אמרת 'המלך' היו שם שני מלכים, כי אתה בעצמך היית גם כן 'ישות' בפני עצמך, ואין שני מלכים משמשים בכתר אחד'...

יא. סיפר אחד מגאוני וצדיקי ירושלים זצ"ל, שאביו היה משמש כשליח ציבור בימים נוראים בבית הכנסת 'זהרי חמה' שבעיה"ק ירושלים במשך שנים רבות. לפני ראש השנה תרפ"ה הגיע אדם חשוב מחוץ לארץ והביע את רצונו להתפלל כש"ץ בימים הנוראים. אביו הסתפק מאד בדבר, כי קשה היה בעיניו לוותר על מנהגו זה לרדת לפני התיבה, והלך ליטול עצה מאת המקובל הקדוש רבי שלמה אלישיב זיע"א, בעל ה'לשם שבו ואחלמה', כדת מה לעשות. נענה בעל ה'לשם' ואמר לו, כשמזדמנת עגמת נפש לפני יום הדין, היא מועלת רבות - לזכות בדין, אם כן, כדאי לך לוותר. ובכל זאת, אם נגזר עליך להיות ש"ץ יזדמן לך במקום אחר... (אכן, כך הוה שנקרא להתפלל במקום אחר נכבד למאד).

יב. כה כתב הגאון הצדיק רבי חיים פרידלנדר זצ"ל במכתב ממיטת חליו בער"ה תשמ"ה, וז"ל, עושה את עצמו כרש, ודאי אין הכוונה היא שעושה את עצמו כאילו, אלא שר' יצחק נותן לנו דרך בעבודת ר"ה, ביאור הדבר, שהאדם יבין ויבהיר לעצמו בראש השנה, שכל צרכיו בשנה החדשה מדי יום ביומו נגזרים עליו ביום זה. כלומר, כרגע אין לו כלום, וצריך לקבל את הכל מחדש.

ואם תאמר, יהודי זה יש לו ב"ה פרנסה קבועה, ויש לו גם הון שְׁשָׁם במקום בטוח, יש לו כשרונות וקשרים טובים וידידים טובים, יש לו משפחה ובית וכו' איך יוכל יהודי זה לעמוד בר"ה לפני הקב"ה כרש שאין לו כלום כעני בפתח, אלא על האדם לדעת, שכל מה שיש לו הוא רק ברצון הבורא ית', ועד כמה שהבורא רוצה יש לו, ואם ח"ו אין זה רצון השי"ת יכול לאבד את הכל בין רגע ח"ו, או שיחשוב שהכל מה שיש לו לא יעזור לו במצב של אסון ושל מחלה ח"ו.

בראש השנה נגזר עליו על כל יום ויום של השנה הבאה - מה יהיה לו, ועד במה יוכל לנצל את מה שיש לו, ועד כמה יועיל לו, אם כן הוא צריך לקבל עכשיו את הכל מחדש, ועכשיו עומד לפני כסא הדין כעני ורש שאין לו כלום, וכולו תלוי בחסדי השי"ת הוא וכל אשר לו, אם כן ודאי ידבר תחנונים כעני בפתח - שאינו דורש שיתנו לו אלא רק מתחנן... אם האדם מבין כך את הראשית של ראש השנה שהיא ממש התחלה חדשה, לכן מרגיש את עצמו באמת בבחינת רש, כי צריך לקבל את הכל מחדש עבור כל יום ויום של השנה החדשה, אז הוא זוכה לאחרית טובה לגזר דין של חן וחסד.

וכמו שביארו בהא דאיתא בגמ' (ר"ה לב:): 'אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה, רבש"ע מפני מה אין ישראל אומרים שירה לפניך בראש השנה וביום הכפורים, אמר להם, אפשר מלך יושב על כסא דין, וספרי חיים וספרי מתים פתוחין לפניו, וישראל אומרים שירה, ולכאורה יש לדקדק בלשון הגמרא במה שאמרו 'ספרי חיים פתוחים לפניו', שבשלמא פתיחת 'ספרי מתים' מונעת מאמירת הלל מרוב פחד ומורא כי הוא נורא ואיום, אך מדוע פתיחת ספרי החיים סיבה

באר הפרשה - פרשת נצבים - ראש השנה

הזה, ותכלית האי יומא הוא לעברך בברית ה' - בו הננו נכנסים בברית ה' לעשות רצונו ולעבדו בלבב שלם, וכדאיתא בגמ' (ר"ה מז.) אמרו לפני מלכויות כדי שתמליכוני עליכם, וזהו עיקרו של יום ט"ו. להמליך את הקב"ה על עצמו - להיות לו לעבד נאמן, ולהמליך את הקב"ה על כל העולם כולו.

שנאמר (משלי יח כג) תחנונים ידבר רש"י. והרי שעל האדם להרגיש בכניסתו לימים הללו כמי שאין לו מאומה, וכלשון הפייטן (שחרית ליום ב' דר"ה) 'אתיתי להנך בלב קרוע ומורתח לבקש רחמים בעני בפתח'. ו'ברלים ורשים דפקנו דלתיך' י.

לעברך בברית - כדי שתמליכוני עליכם

ובזה מבאר הרה"ק ה'מאור ושמש' זי"ע הטעם שנקט הכתוב לשון 'נצבים' ולא 'עומדים', כשהוא מקדים להביא את דברי הגמ' (ר"ה יח.) לפרש מה שנאמר ב'משנה' בראש השנה כל באי העולם עוברין לפני כבני מרון, מאי כבני מרון וכו', רב יהודה אמר שמואל כחילות של בית דוד, ופירש רש"י 'מרון, לשון מרות ואדנות', וכתב המאור ושמש זי"ע, כי הנה עיקר כוונתנו

בפרשתן (כט ט-יא), 'אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלוקיכם וגו', לעברך בברית ה' אלוקיך', בספה"ק האריכו הרבה לפרש דברי הפסוק בדרך הרמוז על פי הנודע ש'היום' רומז לראש השנה (עי' זוה"ק ח"ב לב), ובא הכתוב לומר, דעו כי אתם נצבים היום - בראש השנה לפני ה' אלוקיכם, הוא היום בו כל באי עולם יעברו לפני ית' כבני מרון, ומי לא נפקד כהיום

היא שלא לומר הלל, אלא, כי אין הדין בר"ה רק מי ימות ח"ו (ומי שאין ראוי לכך לא יענש), אלא דנים בשמים מי יחיה, כי עם התקדש ראש השנה נברא העולם מחדש, ויש דיון האם יזכה הוא לקצבת חיים, וצריך לזכות בדין... ומי יאמר זיכיתי... ועל כן אי אפשר לומר הלל במצב כזה... ואין עצה אלא רק להרבות בתפילה ובתחנונים ולתלות עין למרום עד שיחננו ויוציא לאור משפטנו.

הגרי"ז מבריסק צדוק"ל היה נוהג להרבות באמירת תהלים במשך כל היום כולו של ראש השנה, וביאר הנהגתו זאת, כי ביום הזה דומה האדם כמי שהתמוטטו לו נכסיו רחמנא ליצלן, שגם מי שעד עכשיו היה מסודר בפרנסתו וכל בני משפחתו היו בריאים ושלמים וכן בשאר הדברים, ברגע זה הכל תלוי על בלימה, ועולה על כף מאזניים, וההכרעה תלויה בידו - על כן יש לו להרבות בתפלה, לבקש רחמים ותחנונים לפני המקום שיתן לו שנה טובה, וזה פשטות כוונת התפלה 'כדלים וכרשים דפקנו דלתיך', שברגע זה עומד בעירום ובחוסר כל כפשוטו ממש. והסביר, שעל כן הוא מעדיף לומר תהלים יותר מללמוד שיעוריו הקבועים, כי בדרך לימוד מתעורר אצלו הערות וקושיות על הנלמד, ועליו לחפש בספרים כדי למצוא יישוב לקושיות, ולפעמים יכול לבוא עי"ז לבזבז רגע כמימרא בעת החיפושים, לכן הוא מעדיף לעסוק באמירת תהלים כדי שבכך ינצל את כל עיתותיו בתכלית השלימות. יג. עובדא ידענא באברך שבימים שלפני ראש השנה נפל בחלקו ירושה גדולה - סכום שלפי הנהוג בקהילתו היה בו כדי להשיא את כל צאצאיו בהרחבה, וכה אמר האברך, נכסתי לראש השנה מתוך הרגשה כי 'מסודר' אנכי... ולא היו תפילותי מקרב לבי... סוף דבר היה שלא עלתה השנה יפה.

יד. הגאון רבי נפתלי טרופ זצ"ל אמר פעם בדרשה לפני תקיעת שופר בישיבתו של הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע, כי לכן אומרים וכופלים 'כדלים וכרשים דפקנו דלתיך' - דלתיך דפקנו רחום וחנון, כי המקבץ נדבות בין פתחי הבתים - פרוטה לפרוטה מצרפת, אם דלת אחת לא תפתח בפניו, לא יתעכב האיש שם זמן רב, אלא ימשיך במלאכתו לדלת הבאה, אמנם, אדם הרעב והצמא שכבר כמה ימים לא בא דבר מאכל לפיו, ומרגיש כי בלא אכילה ושתייה תשוב נשמתו ליוצרה בעוד כמה רגעים, לא יסוב מדלת סגורה לדלת הבאה, אלא ימשיך לדפוק בכל כוחו, עד שיפתחו לו הדלת לרווחה, וישיבו את נפשו, כן אנו אומרים, דלתיך דפקנו - כי כביכול אנו מרגישים שבלא... לא נוכל להמשיך, אלא נדפוק ונדפוק עד אשר יפתחו בפנינו השערים, וישיבו את נפשנו בכתיבה וחתימה טובה. טו. נפלאים המה דברי רבינו המאירי (חיבור התשובה מאמר ב פ"ב) שמיישב המנהג לומר 'זכרנו לחיים' בברכת 'אבות', אף שקיימא לן שאסור לשאול צרכיו בג' ברכות הראשונות שבשמו"ע, ומבאר בזה"ל, אבל תוספות אלו אינם אלא תפלה על 'חיי הנפש' והערת השתדלם בתשובה עד שיגיעם עזר אלוקי להיותם דבקים בה' עד שיאמר עליהם חיים כולכם היום, והוא אמרם זכרנו לחיים וכו', עכ"ל, ומשום כך מותר להתפלל על כך גם בתחילת התפילה, שלא אמרו שלא ישאל צרכים אלא רק כלפי צרכי הגוף ולא בעניין 'חיי הנפש'.

הגלגל ונחדש שם המלוכה, כי כמעשהו ב'ששת ימי בראשית' שברא עולמו 'יש מאין', אף בזו העת הוא בורא את העולם כולו מחדש, ועלינו 'לחדש את המלוכה', לקבל על עצמנו את מלכותו, לעשות רצונו ולעבדו בלבב שלם.

וזוה ביאר רבינו סעדיה גאון (בטעמו הראשון) מדוע תוקעים בשופר, וז"ל, וכן עושין המלכים בתחילת מלכותם, שתוקעין לפנייהם בחצוצרות וקרנות וכו', וכן אנו ממליכין עלינו את הבורא יתברך ביום זה, וכן אמר דוד (תהלים צ"ו) בחצוצרות וקול שופר הריעו לפני המלך ה'.

ועל ידי זה יזכה שיוכל להמליך את הקב"ה על עצמו גם במשך כל ימי השנה הבאה עלינו לטובה, כי מראש השנה נמשך הכח והקדושה לכל השנה י"י. וכך ביאר הרה"ק ה'מאור ושמש' זי"ע (רמזי ר"ה ד"ה אמרו לפני) בלישנא דגמ' אמרו לפני מלכויות שתמליכוני עליכם, וז"ל, שהכוונה שתאמרו המלכויות בר"ה בכל לבכם, שעיי"ז תמליכו את ה' ב"ה כל השנה ברוב עוז, ע"כ. וכל השנה תלויה עד כמה מקבל ע"ע באמת ובכל ליבו ונפשו בראש השנה, וכלשונו שם עוד 'ואשרי מי שהוא זוכה לקדש ולטהר עצמו ומחשבותיו ולהבין עצמו לקראת אלוקינו בכל המ"ח שעות שבר"ה, שבזה

בר"ה, להמליך עלינו ועל כל העולם כולו את מלך מלכי המלכים הקב"ה, ולהכיר אלוקותו ית"ש, ולזה אנו אומרים המלכויות, גם המלך הקדוש והמלך המשפט, עכ"ל, וזוה יתבאר הטעם שנאמר אתם נצבים כי הוא מלשון 'נצב מלך' (מלכים א' כב מה), ורומז על 'אדנות', וזהו שאמר הכתוב אתם נצבים - שהינכם מקבלים עליכם את השי"ת למלך ואדון בזה 'היום' דא יומא דדינא.

ואכן מבואר בספה"ק כי זה 'תקפו של יום' להמליך את הקב"ה על עצמו - לקבל עליו עול מלכות שמים י"י, וכן להשתוקק על גילוי כבוד מלכותו ית' בכל העולם י"י, שעל כן הרבה מתפילותינו ביום הזה נסובים על מלכות שמים דוגמת מה שאנו זועקים בסיום 'נשמת' המלך... המלך... גם במשך התפילה - מליך על כל העולם כולו... ויאמר כל אשר נשמה באפו ה' אלוקי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה, המלך הקדוש.

כי זה היום תחילת מעשיך, וכפי שמדייק הגה"ק רבי יהונתן אייבשיץ זי"ע (יערות דבש ח"ב דרוש ה) שלא נאמר 'היום היה הרת עולם', אלא 'היום הרת עולם' שביום זה עצמו הוא הרת עולם, וביום זה נבראים מחדש השמים ושמי השמים, הארץ וכל אשר בה. ועל כן בכל שנה מתחדשת מלכותו יתברך, וכמו שרמזו בספרים על יום זה בפסוק (שמואל א' י"ד) 'לכו נא

טז. והזמן גרמא ל'תשועת הנפש' מיד 'שונא' הוא היצר הרע, וכך כתב הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע, איתא (ר"ה י"א) בר"ה יצא יוסף מבית האסורים, וצ"ב, למאי נפק"מ, הרי מאי דהוה הוה, ויש לומר, דהנקודה הישראלית נקראת יוסף, והיא יוצאת מבית האסורים שלה בר"ה, כלומר, שאפילו אותם האנשים שהם ביד לבם והם אסורים שלא יכולים לצאת לחופש - מיצרים ותשוקות לבם וכו', יוצאים בר"ה לחופש, כי על כן החודש הזה נקרא 'תשרי' מלשון 'שרי ואסר' (קשר והתיר הקשרים), שהחודש הזה מתיר אסורים.

יז. כה אמר הנביא (צפניה ג ח) 'לכן חכו לי נאם ה' ליום קומי לעד', ואיתא בפסיקתא דרב כהנא (פכ"ה, במאמר גילי סימן ל"ד) וז"ל, שבועה היא מלפני שכל מי שמחכה למלכותי אני מעיד בו לטובה, עכ"ל. ונציין שב'שומר אמונים' (מאמר הגאולה ד) הביא פסוק זה על יום ראש השנה, ומי אינו מייחל שהקב"ה בכבודו ובעצמו יעיד עליו לטובה ביום הדין הלזה, מה יעשה יתעסק כראוי בקבלת עול מלכות שמים ויזכה לעדות ה' לטובה.

יח. הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע ביאר, שראש השנה הוא הגליפה של כל השנה, וכמו שאדם נוהג בר"ה כך יתנהג עמו כל השנה. ולכך אין אוכלים דברים חמוצים בראש השנה, כי האוכל דברים חמוצים מעוות את פניו לרגע מחמת החמיצות, ויישאר ח"ו 'גליפה' כזאת לכל השנה (אמ"פ תפא).

ומוסיף שם, שלכן לא רצה (הרה"ק מקאריץ) לדרוש בר"ה שמא ח"ו יצא מפיו דבר שאינו הגון, והוא מורא גדול ביום כזה שנעשה רושם על כל השנה, ולכן אין לאדם בראש השנה כי אם לעסוק כל היום בתורה ובתפילה, גם אחר הסעודה.

והסביר ענין ר"ה, שהוא דומה לבנאי הבונה בניין גדול לשם ולתפארת, שקודם לבנייתו ישרטט את כל הבניין על צורה קטנה, כל חדר וכל פינה אשר ברצונו לבנות בבנין הגדול, לא יפול דבר משרטוט זה. כמו כן בראש השנה משרטט הקב"ה שרטוט על כל השנה, ולכן כל ענין קטן שעושים בראש השנה, עושה רושם גדול על כל השנה כולה.

מלכויות כדי שתמליכוני עליכם^ט, ואז או אוכל להשפיע עליכם כרצוני הטוב.

ומצינו להרה"ק השם משמואל^ז זי"ע (נצבים תרע"ג) ענין נפלא, וז"ל, ובוזה לימוד גדול לאיש הנלכב בימי הנוראים שלא להיות קר רוח, אלא יעשה כל עבודת החודש השביעי בהתלהבות יתירה וברגש עצום, ובכח זה עומדין בקומה זקופה ומנצחין דינא, וכל איש ואיש לפי מדרגת התלהבותו וזכה בדין, ואתם הדבקים בה' אלוֹקֵיכֶם חיים כולכם היום.

וביאר בזה הנאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל (דרש משה ראש השנה), כי הנה שלא כמידת בשר ודם בשעת משפט היא מידת הקב"ה, שבמלכותא דארעא אין לדיין אלא מה שענינו רואות, ואם מתברר הדבר שאכן הנתבע חטא אזי מחויב השופט לגזור את דינו כפי חוקי המלכות, ומלך במשפט יעמיד ארץ, אבל הקב"ה נוהג בחסדו כל דור ורוצה בתשובה^כ, ואם ה'נתבע' יחזור בתשובה אזי יזכה בדין, ונמצא שהדין מסור ביד הנתבע אם יעזוב רשע דרכו וישנה אורחותיו לטובה^{כא}, אם לא... ובוזה יתבאר אומרו (נחמיה ה י) 'חדות ה' היא מעוזכם', ר"ל, חדוות ה' - הקב"ה שש ושמה שמסר את הכרעת הדין לידי בני ישראל אם יחזרו בתשובה, והא גופא היא מעוזכם ומבטחכם.

ימשוך קדושה ודבקות ה' על כל השנה, שיוכל להיות דבוק בנועם ה' כל היום, וכל חלק מחלקי השעות שבר"ה יתנו עזר וסעד לכל יום מימי השנה להמליך הבורא ב"ה, עכ"ל.

וכן כתב ה'פלא יועץ' (ערך ר"ה) 'ולו בכח יגבר איש בראש השנה להיות לבו מלא יראה ורתת וזיע מפחד השם ומהדר גאונו וכו', ימצא עזר כנגדו ומצא כדי גאולתו וחייתה נפשו לכל השנה כולה'.

והנה כתב הרה"ק ה'תולדות יעקב יוסף' זי"ע (פר' ראה) לבאר בהא דאיתא בגמ' (ר"ה טז:) 'שלשה ספרים נפתחין בראש השנה, אחד של רשעים גמורין ואחד של צדיקים גמורין ואחד של בינוניים, צדיקים גמורין נכתבין ונחתמין לאלתר לחיים', שפותחים בפני האדם שלשה ספרים אלו, ובידו הברירה והבחירה היכן לכתוב את עצמו, שכפי שגומר בדעתו כיצד יתנהג לשנה הבאה כן נכתב מלמעלה, אם מקבל על עצמו להיות מה'צדיקים הגמורים' אזי אכן נכתב הוא שם לאלתר לחיים ולשלום, וכן על זה הדרך לגבי שאר הספרים.

ולהדיא איתא בגמ' (ר"ה טז:), 'אמר הקב"ה, אמרו לפני מלכויות כדי שתמליכוני עליכם', כלומר שאבינו שבשמים רוצה להוציא לצדק דיננו, ולהשפיע עלינו שנה טובה ומעומרת, על כן מבקש מעמנו אמרו לפני

יט. וכך אמר הרה"ק המגיד מטריסק זי"ע (מג"א ריש פר' ויקרא) שכאשר נתמנתה אסתר למלכה עשו לכבודה משתה גדול והנחה למדינות עשה (אסתר ב יח). כיו"ב, ביום ראש השנה - שאנו מוסיפים כוח בפמליא של המלך עושים הנחות והטבות לבני המדינה, דהא מלכותא דרקיעא הווה כעין מלכותא דארעא, ולכן נקרא ראש השנה בשם יום הזיכרון, כי ביום זה יעלה זכרונו לפני השי"ת לזכות לישועות גדולות ונפלאות, כאמרם (ר"ה יא.) 'בראש השנה בטלה עבודה מאבותינו במצרים', כן יש ביד כל אדם לצאת 'ממצרי'.

כ. וכמו שביארו בטעם הדבר שלמדו חז"ל 'מאה תקיעות' מאותם מאה יבבות של אם סיסרא, שבאו חז"ל לרמז לנו עד כמה הקב"ה מצפה לבניו אהוביו שישובו אליו, כי כשם שאמו של סיסרא לא יכלה לשאת את איחורו, ובמר ליבה בכתה והורידה דמעה אחר דמעה 'מדוע בושש לבוא', כך כביכול אמא עילאה - השכינה הקדושה מבכה על בניה שישובו ויתקרבו באמת ובתמים, וכלשון הפסוק 'הבן יקיר לי אפרים אם ילד שעשועים כי מדי דברו בו זכור אזכרנו עוד על כן המו מעי לו'... וכדאיתא בתנא דבי אליהו (רבא, פל"א) מעיד אני עלי שמים וארץ, שהקב"ה יושב ומצפה להן לישראל יותר ממה שמצפה האב לבנו שיעשו תשובה.

כא. הרה"ק רבי מרדכי מלעכאוויטש זי"ע (תורת אבות ר"ה ט) היה אומר בפסוק (ירמיה לא יט) 'כי מדי דברו בו זכור אזכרנו עוד, על כן המו מעי לו רחם ארחמנו נאם ה'', שהאדם משיח לבו לפני ה' - 'מדי דברי בו', בתרעומת על עצמו, וכי זה נקרא 'זכור' שהנני זוכר את ה' העומד עלי וציווני לקיים תורה ומצוות, לא, אלא מהיום והלאה 'אזכרנו עוד' אוסיף לזכרו ביתר שאת ויתר עוז. ובוזה הרי הוא זוכה לסיפא דקרא - 'המו מעי לו', שיתעוררו עליו רחמי שמים, וישיב לו הקב"ה באותה מדה, 'רחם' וכי לרחמים אלו רחמים ייקרא, מהיום - 'ארחמנו נאם ה'', שירחם עליו עוד, ויזכה לשנה טובה.

ויעשו כולם אגודה אחת - מידת האחדות והצדקה היא מקור הברכה

באופן אחר פירשו בלשון הכתוב על פי האמור ש'היום' רומז ליומא דדינא, כי נתן הכתוב עצה ודרך כיצד נזכה בדיון לשנה טובה ומתוקה בכל העניינים, לזה אמר הכתוב אתם נצבים היום כולכם, שעל ידי שנהיה 'כולכם' באגודה אחת ובאחדות הלבבות^ג, נזכה לכל הטובות והישועות שבעולם^ג, ברוחניות ובגשמיות^ג.

ובבלל ה'תמליכוני עליכם' הוא חיזוק ויסוד עמוד האמונה שהקב"ה מלך על כל הארץ^ג, עשה ועושה ויעשה לכל המעשים, ואין דבר הנעשה בזה העולם שלא ברצונו, או נעלם מנגד עיניו^ג. וגם כאשר 'ההשגחה העליונה' מוסתרת וכגון בעת צרה ועקתא ח"ו, יעמוד באמונתו לדעת כי 'הכל בידי שמים'^ג, ויקבל את כל העובר עליו באהבה, כי כל מה העביר רחמנא לטב עביר.

כב. הנה בכל יום טוב עורכים בני 'ארץ ישראל' רק יום אחד ובני חו"ל עורכים שני יו"ט של גלויות, זולתי ביו"ט של ראש השנה שהכל עורכים ב' ימים של יו"ט... וביאר הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע, כי רצו חז"ל שכל בני"י יהיו שווים ויעשו כולם אגודה אחת לעשות רצונך בלבב שלם' - ולא יהיו 'אגודות אגודות'. וביאר בנו הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע שמבואר מהגה"ק רבי יונתן אייבשיץ זי"ע (יערות דבש ח"ב דרוש א, ומקורו בתנדב"א זוטא כב) ש'עשרת ימי תשובה' הם כנגד 'עשרת הדברות', נמצא שב' ימים דראש השנה הם כנגד 'אנוכי ה' אלוקיך... לא יהיה לך', ושני דברות אלו עיקרי האמונה הם, בענין זה אי אפשר שיהיה איזה 'ספיקא דיומא' אלא יומא אריכתא כי הכל אחד ושלא יהיה כל הפרש וחילוק בין אחינו בני ישראל.

כג. הנה ילפינן (תוס' ר"ה לג: ד"ה שיעור, בשם הערוך) 'מאה קולות' בתקיעת שופר דר"ה מ'ותייבב אם סיסרא' (שופטים ה כח), ולכאורה צריך ביאור, וכי לא מצאנו מהיכן ללמוד רק מגויה זקנה (אן אלטע ערביקע), אלא, כי ידוע מאמרם שמלאך מן השמים עמד וספר כל פעיה ופעיה וכאן גילו לנו שאפילו דמעותיה של ערביה זקנה אינם במקרה אלא כל דמעה שדמעו עיניה היה קצוב ושקול מן השמים, ומלאך 'ספרן' עד שהגיעה ל'מאה קולות' שהיו קצובין לה מן השמים, ק"ו לכל דמעה וכל פעולה קטנה של כל בר ישראל יהיה מי שיהיה, הכל מדוד ספור ומנוי מן השמים. וכן איתא ברש"י (ר"ה לג: ד"ה שלוש יבבות) 'תרועה - קול כל דהו', לרמז שכל קול אפילו קטן ככל שיהיה עולה לרצון למעלה, כי אין 'קרעכץ' (אנחה) אחד ההולך ריקם.

כד. בהרבה קהילות מבני ישראל נהגו שהחזן המתחיל (בסוף תפילת 'שמתי') ב'המלך', אומר תיבת המלך במקומו, ורק לאחמ"כ ניגש לעמוד התפילה, וביארו בזה, כי רבים האומרים - איי, איי, אילו הייתי במקומו של פלוני, במצבו של פלוני, אילו הייתה פרנסתי כפרנסתו של פלוני, אביו ואמו של פלוני, בביהכנ"ס פלוני ובקהילה פלונית, וכו' וכו' ממחשבות בני אדם - אז הייתי קרוב אל ה' ועובד אותו, אכן, אומרים לאדם - על מקומך... שם תמליך את ה', לא בכל אלה חפץ ה' ממך, רק שתעבדהו באותו מקום ומצב שהוא העמידך, וזוהי קבלת עול מלכות שמים שלימה. כה. אחד מצדיקי הדור שליט"א ביאר באופן נפלא בטעם מנהג רבים לומר בערב ראש השנה לאחר מנחה (בסיום השנה ממש) פיוט 'אחות קטנה' שכל כולו בקשה על 'תכלה שנה וקללותיה', כי צריך לזכור את אחינו בני ישראל הנתונים בצרה ולהתפלל לישועת הכלל, וזו היתה עומק התקנה לומר 'אחות קטנה' באותה שעה, למען נבין ונשכיל כי 'הכניסה' לראש השנה היא על ידי שיחשוב על אחרים וישתדל בטובתם ויתפלל עליהם.

הנה איתא בגמרא (ר"ה לד.) 'אתקין רבי אבהו בקסרי, תקיעה שלשה שברים תרועה תקיעה, והקשו, מה נפשך אי ילולי יליל ליעבד תקיעה תרועה ותקיעה, ואי גנוחי גנח לעביד תקיעה שלשה שברים ותקיעה, ותירצו - מספקא ליה אי גנוחי גניח אי ילולי יליל, וביארו הראשונים, דצורת ה'בכיה' נעשית בכל מקום באופן אחר, יש מקומות שבוכים בילולי ויש בגנוחי, לכן צריכים להריע ב'תרועה' כל סוגי הבכייה. וביארו בזה, שזו היתה 'תקנתו' של רבי אבהו, שכ"א יתקע במקומו כצורת ה'בכיה' של מקום אחר, כי הבוכה רק כצורת מקומו, כלומר, שאינו מבכה אלא את הנעשה אצלו, על חורבן המונח לפניו, זה אינו נוהג כראוי, רק יהיה 'נושא בעול', עד שכל אדם יבכה גם על צרותיו של רעהו, ואפילו הרחוק ממנו, וזהו 'תקנת רבי אבהו' - שבכיו של איש יהודי אינו בכייה פרטית אצלו בביתו על צרותיו, רק שמשותף ומרגיש בצרות של כל בני ישראל.

כו. הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרנ"ד ד"ה זכרנו) מביא מזקנו הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע שאמר כי בר"ה צריכין להיות טוב עין אפילו לאומות, ורימז לה בהא דאיתא בגמ' (ר"ה כה.) שאמר רבי לר' חייא זיל לעין טב וקדשיה

וזכר אמרו חז"ל (מדרש משלי יד) על הפסוק (משלי כא) 'רודף צדקה וחסד ימצא חיים צדקה וכבוד' - רודף צדקה וחסד בעולם הזה ימצא חיים צדקה וכבוד ליום הדין [ואף שכפי פשוטו 'יום הדין' הכוונה לעתיד לבוא, אך מ"מ גם ראש השנה לא יצא מכלל 'יום הדין'...].

ונודע מה שאמרו (עיי' ר"ה טז:) 'תשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה', נוראות כתב ה'לקט יושר' (הל' ימי הסליחות יב), בשם 'החבר משה מיניץ', לפרש היאך אפשר לקרוע ולבטל גזירת קשות ורעות על ידי מצות גמילות חסדים, דהא כתיב (משלי יז) 'מלוה ה' חונן דל', ובגמרא (ב"ב י.) אמר רבי יוחנן 'אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאומרו, כביכול עבד לזה לאיש מלוה' שהקב"ה נעשה כלוה מן האדם והאדם הוא ה'מלווה', והנה בכל מקום קיימא לן (ח"מ יד א) שהתובע הולך אחר הנתבע (והדין יתקיים בב"ד שהנתבע רוצה לילך אליו), מכל מקום בהלואה מחוייב הלווה - הנתבע ללכת אחר המלווה - התובע. מעתה, אם אמרנו שהקב"ה הוא כביכול כלוה ממי שגומל חסד לחברו, נמצא שביד האדם - המלווה להחליט לפני איזה ב"ד הוא רוצה לעמוד בדין, וממילא אפשר לו

וכן איתא במדרש (תנחומא א) על פסוק זה 'אף אתם כשאפלה (כשאפיל) לכם עתיד להאיר לכם אור עולם וכו', אימתי בזמן שתהיו כולכם כאגודה אחת, שנאמר (לעיל ד ה) 'חיים כולכם היום'.

וכך פירש הרה"ק ה'תפארת שלמה' זי"ע בלשון הכתוב (לעיל בג י) 'כי תצא מחנה על אויביך ונשמרת מכל דבר רע, וז"ל, הנראה לרמוז בזה על יום ראש השנה הבעל"ט, אשר מחנות הסט"א הם קמים על האדם ביום הדין, וכמו שנאמר (איוב ב א) 'ויבאו בני אלהים להתייצב על ה' וכו', ועיקר ההכנה על יום הנורא הזה להיות אחוה וריעות בין בני ישראל, כמו שנאמר (תהילים צח ו) 'בחצוצרות וקול שופר הריעו לפני המלך ה'', לשון אחוה וריעות וכו'. וזה הרמז בפסוק שהתחלנו כי תצא מחנה על אויביך ונשמרת מכל דבר רע, לבל ידבר ח"ו רע על חברו ולא יראה בלל בחסרונו רק במעלת חברו, וזה שנאמר (שם לד יג-טו) 'מי האיש החפץ חיים' - לבקש בראש השנה כתבנו בספר החיים, נצור לשונך מרע - לבל ידבר על חברו, סור מרע ועשה טוב, וזהו הכנה ליום הדין להוציא משפטנו לאורה, כי אם האדם מחזיק את חברו בחזקת צדיק אזי גם אותו יכתוב בספרי הצדיקים, עכ"ל.

לירחא' (וכפי פשוטו היינו שילך למקום הנקרא עין טב ויקדש שם את החודש, עיי"ש), ונרמז בזה שקידוש החודש והשנה תלוי ב'עין טב' - בעין טובה. הוסיף ה'שפת אמת' ונראה שבמדה שאדם מודד מודדין לו. וכמו הטוב עין שיש לבני בר"ה, כך מתראין לפנינו לטובה, כמו שנאמר (משלי כב ט) טוב עין הוא יבורך'.

דבר נפלא אמר הגה"צ רבי חיים ברים זצ"ל, שהנה אותה ברכה שאמר הקב"ה לאברהם אבינו 'ואברכה מברכיך' לא לאברהם בלבד נאמרה, אלא נכלל בה גם לזרעו אחריו עד סוף כל הדורות, שכל המברך איש יהודי זוכה ומתברך מפי הקב"ה (וכדאיתא בסוטה לח:), מעתה כאשר עומד אדם ומאחל במאור פנים את רעהו בליל ר"ה ברכת 'לשנה טובה ותחתם לאלתר לחיים טובים ולשלום' הרי באותה שעה אף הקב"ה עומד כנגדו לברכו בברכת 'לשנה טובה... וככל שמרבה לברך יותר כך חוזר ומתברך מפי הגבורה, ומי הוא האיש אשר לא יחפוץ בברכה מאת הקב"ה בליל ר"ה...

כז. לעומת זאת אמר הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע בלשון הכתוב בהמשך העניין (פסוק יג) 'ולא אתכם לבדכם אנכי כורת את הברית הזאת', שלא אתכם כשאתם 'לבדכם' בפירוד הלבבות ר"ל אנכי כורת את הברית הזאת... אלא רק כשתהיו בבחי' כולכם'.

כח. ביסוד הדברים פירש הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע את המובא ב'נביא' (נחמיה ח) שנאספו כל העם בראש השנה, ועזרא קרא לפניהם את התורה, וכתוב שם (ט-י) שאמרו עזרא ונחמיה 'היום קדוש הוא לה' אלוקיכם אל תתאבלו ואל תבכו כי בוכים כל העם כשמעם את דברי התורה, ויאמר להם לכו אכלו משמנים ושתו ממתקים ושלחו מנות לאין נכון לו' וגו', ופירש רש"י 'כי בוכים כל העם' - מפני שלא קיימו התורה כראוי, וביאר מהרי"ד, שהיה נשבר ליבם בקרבם מאוד על שלא הכינו עצמם וליבם מקודם כראוי, על כן אמר להם אל תבכו ואל תעצבו אלא שלחו מנות לאין נכון לו - היינו לעני שלא הכין לעצמו 'מנות' ליו"ט כי אין לו משלו, ועיי"ז ינהג בהם הקב"ה במדה כנגד מדה, ויקבל תפילותיהם אע"פ שאין להם משלהם...

באר הפרשה - פרשת נצבים - ראש השנה

יג

לטעון שרוצה לעמוד בפני מדת החסד והרחמים ולא בפני מדת הדין.

מה רב שכרם של גומלי חסדים להעביר רוע הגזירה, ובפרט אם גומל חסדים למי שאינו מכירו ואינו

מאוהביו, כדמצינו נוראות בדברי ה'משך חכמה' (פר' אמור ד"ה במדרש) המבאר מדוע קבע הקב"ה את יום הדין - ראש השנה בחודש תשרי, והרי בימות החמה עסוקים בני ישראל בעבודת השדה, בקציר ובציר ושאר

זבזה ביארו מה שאנו אומרים בתפילה (בפיוט ונתנה תוקף) 'ויכון בחסד כסאך, ותשב עליו באמת', שע"י גמילות חסד יהא בידנו להחליט באיזה כסא ישב כביכול לדון אותנו כ"ס.

כ"ס. מעשה באברך מחסידי הרה"ק רבי שלמה מזוועהיל זי"ע ששהה לצד מיטת ידידו החולה במשך כל היום של ר"ה, ולא בא לבית המדרש רק לעת התקיעות, ומשראהו הרה"ק אמר, זה האיש בן עולם הבא (אף שבדרך כלל לא שמעו ממנו דיבורים כאלו) כי גדולה גמילות חסדים לזכות על ידה לעולם הבא. ויש להסמיך מה שאמר הרה"ק ר' יעקב מפשעווארסק זי"ע על הא דאיתא בגמ' (מגילה לב.) שהגולל ספר תורה נוטל שכר כנגד כולם, ואמר בדרך רמז ומליצה 'יאך זאג פשט איז' (אני אומר ש'הפשט' הוא) שהגולל וסוגר את הספר שלומד בו כדי לעזור לאחרים הרי הוא נוטל שכר כנגד כולם...

נוראות מצינו ב'מטה אפרים' (אלף המגן ס' תקפג סק"ד) בשם ספר 'אמרי קודש' בזה הלשון, הזהיר להיות על שולחנו אורח בכל סעודתו אזי נחשב לו כאילו כיון כל כוונת האר"י ז"ל.

מעשה נפלא שמעתי מאחד מצדיקי הדור שליט"א ששמע מפי הרה"ח רבי הערשל הופערט ששמע מפי ה'אופה', כי בשנות המלחמה אחר ה'בליץ' (כשהפציצו הרשעים בלאנדאן) ברחו רבים מלאנדאן דרומה, גם הרה"ק רבי שלום משאץ ברח וישב בגייטסעד, דרכו של הרה"ק להסב סעודותיו עם אורחים המסובים על שולחנו. בכורח המציאות דאז שרר 'מחסור' גדול בעולם, ולא זכו לדגים ובשר רק עם 'תלושים' (vouchers) וגם אז קיבלו חתיכות קטנות מאד בעדם, אמנם, קמח בצל ותפוא"א (Potato) היו להם בשפע רב ואלו היו עיקר מאכלם, ואכן במשך השבוע טבלו פיתם במרק תפוא"א, ורק לקראת שב"ק היו מבשלים לליל שב"ק מים ובהם מעט דמעט בשר ולזה קראו 'מרק', ליום השב"ק הכניסו מעט בשר לתפוא"א ונקרא שמו טשולענט... בשנת תש"ה חל 'ראש השנה' ביום ב' - ג'. לקראת שבת האחרון של השנה הקודמת אפה ה'אופה' היחיד בכל העיר חלות כהרגלו, אולם לקראת ראש השנה אפה את חלותיו רק במוצאי שב"ק עד שעה 4 לפנות הבוקר בהגיע זמן אמירת סליחות 'זכור ברית', גם ביום הגדול של ערב ר"ה נהג האופה במנהגו להתענות ביום זה ולא אפה מאומה, וממילא לא הספיקו החלות לכל בני העיר לשני ימי ר"ה. ואכן בליל א' דר"ה אחר הסעודה הודיע המשב"ק להרה"ק משאץ כי לסעודת יום א' דר"ה עדיין יש בבית כדי 'כזית' לכל המסובין המונים בליעה"ר כשלושים נפשות, אבל לליל ב' וכ"ש ליום ב' אין אפילו כזית אחד לצורך סעודות יו"ט - וכל זה מחמת שהאופה לא אבה לוותר על סליחות זכור ברית ועל עוד עניינים נעלים שהוא נוהג בהם בערב ראש השנה (בשנים אחרות היה אופה לפני ער"ה, משא"כ בזאת השנה שהיום שלפני ער"ה חל בשב"ק).

ויהי ממחרת וישכם הרה"ק ללכת לבית הטבילה 4 לפנות הבוקר, והנה בדרכו הוא רואה את ה'אופה', ויען הרה"ק ויאמר אליו, הנה אנוכי בדרכי לביתך (אחר המקווה) לצוות עליך כדברים האלה, הנה עתה השעון מורה על 4, זמן התקיעות בבית מדרשנו בשעה 12, לפניך 8 שעות פתח נא את בית אפייתך - ותאפה חלות כדי סיפוק כל בני העיר, כי פטור אתה מתהלים וכיו"ב, את תפילתך תתפלל בין אפיה לאפיה (כי עד שהחלות נגמרים כדי אפיתם יש הפסקות קטנות) רק לתקיעת שופר תכנס לביהמ"ד, ואם תתאחר אחר 12 אמתין עליך עם התקיעות. נחרד האופה ואמר לרבי, הרי היום 'יעמיד במשפט כל יצורי עולם' השכמתי קום לאמירת כל ספר התהלים לפני התפילה - כיצד אפנה לבית מלאכתי לעסוק בדברי חולין כאלו... א"ל הרה"ק אני אומר תהלים במקומך, ויאמר האופה, כיצד אוכל ללא אמירת 'לקל עורך דין' ושאר פיוטים, אמר לו הרה"ק אף זאת אגיד במקומך... פשט האופה את אצבעו כלפי שמיא, ושאל את הרבי, וכי בשמים ממעל תסכימו להחליף עמי - שייחשב הדבר כאילו אנוכי עמדתני בביהכ"ס בעבודת הקודש ביום הדין הגדול והנורא א' דר"ה ואילו הרבי עמד ואפה חלות עבור כל בני העיר... אמר לו הרה"ק, אני בוודאי מסכים לך, אבל אם גם אתה מסכים לך הרי שאינך 'סוחר' כלל וכלל... כי בקדושתו הבין שאין לך גדול ממי שדואג למזונם של בני ישראל, ואין לך 'זכות' גדולה כזו לקראת יום הדין (אף שבוודאי על כל אחד לסדר סדריו שיוכל לשהות בימים קדושים כאלו בביהכ"ס וביהמ"ד בעבודת הקודש, אבל זה שלא טרח לאפות בער"ה, ונמצא שכעת תלוי בידו להאכיל פיות בני ישראל הרעבים בוודאי עליו לאפות חלות עבורם).

מניחים פאה, לקט ושכחה, יותר מ'תרומות ומעשרות' שהם ניתנים למכירתם הבהנים ויש להם מזה 'שובת הנאה', אבל לקט שכחה ופאה שהבעלים עוזבים את השדה ומניחים מ'עמלם' ויגיעם לכל הזוכה, ואף ייתכן ששונאו זוכים בזה, ע"ז יזכו להיכתב לחיים טובים ארוכים ולשלום, כי א"א לדון בשמים אם הוא ראוי לחיים או לאו, שהרי יש לנהוג בו 'מידה כנגד מידה', והוא חנן דלים אף למי שאינו ראוי. ומכאן ילמד כל איש לנפשו להיות 'טוב ומיטיב לכל לרעים ולטובים'.

ואל יחשוב האדם שלא נאמרה מצות צדקה כי אם לעשירים, כי אפשר לקיים מצות חסד בגופו, ואדרבה גדולה ויתירה היא ממצות צדקה שבממון, וכמו שאמרו (סוכה מט'): 'בשלשה דברים גדולה גמילות חסדים יותר מן הצדקה, צדקה בממונו גמילות חסדים בין בגופו בין בממונו, צדקה לעניים גמילות חסדים בין לעניים בין לעשירים, צדקה לחיים גמילות חסדים בין לחיים בין למתים'.

לעשות את השבת - שבת האחרונה שבשנה

כתב הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תני"ה) ז"ל, ובאמת צריבין להתחזק בשבת אחרונה שבסוף השנה ל', כמאמרם ז"ל אילו שמרו ישראל שבת אחת מיד נגאלין, ויכולה השבת שתרחם (שבת יב.), עכ"ל. ומה גדלה מעלת שב"ק זו, וכמו שהגיד הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (הובא בבית ישראל כמ"פ) כי 'שבת האחרון מהשנה כולל כל שבתות השנה שעברה, ויש כל הכוחות משבתות השנה' לא'.

ובך איתא ב'בית אהרן' (קכט: ד"ה עיד) בזה"ל, זה אנו מדברים תמיד, ששבת קודם הרגל הוא הבנה

העבודות, ואילו בימות החורף הם מרבים זכויות כשהם יושבים ועוסקים בתורה, אם כן היה עדיף לקבוע את 'יום הדין' בחודש ניסן בחג הפסח, כי אז יצאו ישראל זכאים בדין, אחר שעברו עליהם ימות הגשמים מתוך עסק התורה, ולעומתם הנכרים עסוקים בתאוות עולם הזה ודברים אסורים, והוא פלא.

אלא מבאר ה'משך חכמה' עפ"י מה דאיתא בגמרא (ב"ב יא.) תניא אמרו עליו על 'בנימין הצדיק' שהיה ממונה על קופה של צדקה, פעם אחת באתה אשה לפניו בשני בצורת אמרה לו, רבי פרנסני. אמר לה, העבודה (לשון שבועה) שאין בקופה של צדקה כלום. אמרה לו רבי אם אין אתה מפרנסני הרי אשה ושבעה בניה מתים, (משמע את דבריה) עמד ופרנסה משלך. לימים חלה ונטה למות, אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה, רבש"ע, אתה אמרת כל המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא, ובנימין הצדיק שהחיה אשה ושבעה בניה ימות בשנים מועטות הללו, מיד קרעו לו גזר דינו, תנא הוסיפו לו עשרים ושתיים שנה על שנותיו. ומביא ה'משך חכמה', שמעתי שלא לחינם נקרא 'צדיק' ובוודאי היה מלא מצוות ומעש"מ, ואעפ"י כבבואו לסכנת חיים, כשבלתה קצבת חייו, כדי להוסיף לו חיים לפני משורת הדין הוכרחו למצוא לו זכות צדקה וחסד שהחיה לאותה אשה ושבעה בניה משלו. מעתה תתיישב התמיהה מדוע לא קבעו יום הדין אחר החורף, כי אם היה הנידון בראש השנה רק אודות פרנסה ובריאות אכן היה מועיל לבני ישראל זכותם שהם עוסקים בתורה לעומת הגויים העוסקים בשפלות תאוותם, אבל מביוון שבר"ה הנידון הוא 'מי לחיים ומי ל...'. לזה מוכרחים זכות צדקה וחסד לפני משורת הדין, וזאת יש בידם דייקא אחר הקציר ובציר שהם

ל. איתא ב'לבוש' (סי' תכח ד) שקריאת פרשת 'אתם נצבים' צריכה להיות בשבת קודם ראש השנה, לפי שנכתב בה רבות מענייני התשובה.

לא. וכך אמר הרה"ק ה'שמח ישראל' מאלכסנדר זי"ע (נו"י סוף אות א) בשם צדיקים קדמונים, שכדוגמת המטה, כאשר מרימים אותו אף רק בקצהו, מתרומם כל המטה כולו, כמו כן בשבת זו בקצה השנה, על ידי שיתרומם ויתקרב אל בוראו ירומם בזה את כל השנה כולה, להפכה לטובה ולברכה.

ובעניין 'הימים האחרונים של השנה' נביא מה שאמר הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (ד"ה הכל) ז"ל. 'הכל הולך אחר החתום' - אלול הוא בחי' ערב שבת ותשרי בחי' שבת, וכמו שאמרו רבוה"ק זי"ע שכל ההשפעה היורדת מש"ק לימי החול הוא ע"י 'תוספת שבת', מה שאיש יהודי מוסיף מחול אל הקודש - כי קדושת שבת עצמה גבוהה מאוד, כמו"כ ההשפעה והברכה לכל ימות השנה הוא ממה שמוסיף בתשובה ומעש"ט מאלול על תשרי, ואם עברו ימי אלול עד עכשיו, ועדיין לא הוסיף בהם כלום ישתדל לכה"פ שאלו הימים האחרונים לא יעברו לריק.

יום אחד בשנה - חשיבות ועבודת יום האחרון בשנה
 מה יקר היום הזה - יום אחרון בשנה לדי, וכפי שהמליצו
 עליו צדיקים בדברי חז"ל (ר"ה ב): יום אחד בשנה
 חשוב שנה, והרי דין זה נאמר במנין השנים למלכים
 (בשטרות), וכלומר שהמלך שנתמנה למלכות אף ביום
 אחרון של שנה ייחשב לו ממחרת כשנה שניה, כיו"ב
 לענין המלכת ממ"ה הקב"ה על עצמו, המקבל עול
 מלכות שמים על עצמו ביום זה, נחשב לו כמו שעברה
 עליו כל השנה בקבלת עול מלכות שמים (הובא בליקוטי
 הר"ם, ער"ה) לה"י. ואף ברגעים אחרונים של השנה ל"י עדיין
 בידו להתנתק לגמרי מן היצר הרע בשעתא חדא וברגעא
 חדא. וכעין שכתב הרמב"ם (הלכות תשובה ב ב) 'ומה
 היא התשובה, הוא שיעזוב החוטא חטאו ויסירו ממחשבתו
 ויגמור בלבו שלא יעשהו עוד'.

כתב ה'טור' (או"ח ר"ה סימן תקפא) נוהגין באשכנז להתענות
 כולם ב'ערב ראש השנה', וסמוך לזה ממדרש ר'
 תנחומא, משל למדינה שחייבת מס למלך ולא נתנו
 לו, בא אליה בחיל לגבותו כשנתקרב אליה בעשרה

לרגל הכתיב 'תחילה למקראי קודש', כי משבת נשפע
 הקדושה בהרגל, עכ"ל. והרחיב בדבר הרה"ק ה'באר
 מים חיים' זי"ע (ר"ה אתם נצבים) 'כל הברכות והטובות
 והחסד שנעשה בכל ימי השבוע לכללות העולם או
 לאדם פרטי, הכל נעשה ונמשך בשבת קודש שלפניה
 וכו', ונמצאת למד מזה שגם ביום הגדול והנורא עת
 משפט עמו ישראל בראש השנה והקצבת חיותם
 ופרנסותיהם ומוזנותיהם, הנה הכל נעשה ונמשך בשבת
 שלפניו במקור מים החיים, ועל כן מבואר בשולחן ערוך
 (תכח ד), שלעולם קורין 'אתם נצבים' קודם ראש השנה,
 לפי שהוא מרמוז על ראש השנה, ד'היום' דא ראש
 השנה (וזה"ק פנחס רלא), והראש השנה נרמוז ונחקק בשבת
 שלפניו על כן קורין אותו בשבת הזה, והיינו ש'כולם
 עוברין לפניו כבני מרון מתחיל כבר בשבת זו, והערום
 יעשה ברעת לנצל כראוי שבת גדולה כו"ל'.

עוד איתא מהרה"ק רבי פנחס מקאריין זי"ע (אמ"פ אות
 תמב) שבעת סעודה שלישית נגזר איך יתנהגו עם
 האדם כל השבוע ל"י.

לב. ו'תוספת ברכה' יש בשב"ק זו, כדברי הרה"ק בעל ה'תניא' זי"ע בשם רבו המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע שאמר
 בשם מרן הבעש"ט הק' זי"ע, שבשבת זו אין מברכין את החודש על אף שהיא שבת הקודמת לחודש תשרי,
 כי בשבת זו הקב"ה בכבודו ובעצמו מברך את החודש, ובכח 'ברכת החודש' זו אנו מברכין את כל שאר חדשי השנה
 ('קובץ מכתבים', בסוף תהלים אהל יוסף יצחק ע' 193).

לג. עוד אמר, שלכן נקרא סעודה דזעיר אנפין - שצריך להיות קטן ושפל בעיני עצמו, והוסיף הרה"ק רבי שמעריל
 (ווארחיווקער) ז"ל - שהא בהא תליא, שבשעת סעודה שלישית אפשר לו לבקש על שפלות. ולכך יש לבקש
 בסעודה שלישית דשבת לפני ראש השנה שיזכהו השי"ת להיות לו הכנעה ושפלות בראש השנה (שהרי אמרו [ר"ה כו]:
 בר"ה 'כמה דכייף אינש דעתיה טפי מעלי').

לד. ובעמדתו מקץ שנת השמיטה עלינו להביא מה שמובא ב'אמרי פנחס' (אות תנב) וז"ל (הרה"ק רבי רפאל מבערשיד זי"ע) אמר
 לר' יאקל בשנת תקע"ב שהייתה שנת השמיטה, שלא ישכח לכוון בסליחות ער"ה במה שאומרים ב'סליחה' אנא
 עוררה, ואשר יהיה לך את אחיך תשמט ירך - שישמוט השי"ת עוונותינו, כיוון שהשמיטה משמטת בסופה (ערכין כח).
 לה. ושם הובא שאמר כן לחסיד אחד בעת רדת היום בער"ה, בתוספת דברים ש'מקצת היום ככולו' (פסחים ד.) וא"כ
 'ברגע' אחרון של השנה אפשר לתקן את כל השנה - ע"י תשובה אמיתית מעומק הלב.

לו. ועל דרך שביאר הרה"ק רבי שלום מבעלזא זי"ע את בקשתנו בתפילת המנחה לעת ערב בער"ה 'ברך עלינו את
 השנה הזאת' כי ישועת ה' כהרף עין, וברגע כמימרא יתגלה למפרע כי כל השנה שעברה הייתה לטובה.
 מיהו האמת יאמר, דקושיא מעיקרא ליתא, וכפי שרגיל אחד מגדולי מירושלים זצ"ל לספר, על אחד שהיה מעלה
 קושיא זו באוזניו תמיד, מדוע צריך להתפלל שיברך השי"ת 'את השנה הזאת' בער"ה כאשר כבר תמה השנה, עד
 שבאחת השנים אחר שהתפלל תפילת מנחה קיבל הודעה מעבר לים שכל עסקיו הגדולים שבארה"ב ירדו לטמיון
 ברגע כמימרא, ומאז הבין היטב כמה צריך להתפלל אף על אותן שעות ספורות שלא יארע לו שום תקלה וצרה ח"ו.
 כע"ז אמר הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע בשם אביו הרה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע שלכן מבקשים על השנה הזאת
 להראות ולהכריז כי בלא עזר וסיוע ממעל אין בכוחנו עשות מאומה לא לטב ולא למוטב, ובכל רגע ורגע נצרכים
 אנו לסייעתא דשמיא ול'ברכת השנים'.

רק בשאר עדות, אבל נאמן הוא על מומין שבנופו, והרי אמרנו שעל ידי החטא עשה האדם לעצמו 'מומין' שבנופו' כפיסח או עיוור, ועל כך יש בידי השטן להעיד אף בעדות היחידה של השמש, והעצה היעוצה היא רק והיה לפנות ערב בפנות השנה, ירחין האדם במים - בדמעות, את נפשו רוחו ונשמתו, וינקה אותם מכל סיג ופגם, וממילא יסורו מאתו כל המומים שבנופו, ובוזה כבוא השמש להעיד לבדו כנגד בני ישראל, לא יקבלו את עדותו, ובני ישראל יזכו לבוא אל תוך המחנה שכינה, ויצאו זכאים בדין.

וזכר כתב ה'מאירי' ב'חיבור התשובה' (מאמר ב פרק א) על הפסוק (ישעי' נה ו) 'דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב', ובדרש אמרו ז"ל, על ענין היותו קרוב, שראוי לכל אדם להשתדל קודם ראש השנה בהפצת תפלות, כדי שיכנס בראש השנה במהרת הלב.

בזאת אני בוטח - להאמין ולבטוח בהקב"ה שיצדקנו במשפט כתב ה'טור' (סי' תקפ"א) וז"ל, רוחצין ומסתפרין בערב ראש השנה וכו', מנהגו של עולם, אדם שיש לו דין לובש שחורים ומתעמף שחורים ומגדל זקנו ואין חותך צפרניו לפי שאינו יודע איך יצא דינו, אבל ישראל אינן כן, לובשים לבנים ומתעמפים לבנים וכו' ומחתיכין צפרניהם ואוכלין ושותין ושמים בראש השנה לפי שיודעין שהקב"ה יעשה להם נס, לפיכך נוהגין לספר ולכבס בער"ה ולהרבות מנות בראש השנה. הוסיף ע"ז ה'מ"ו' (סק"ה) 'מכבסין ומסתפרין בער"ה, הטעם במור להראות שאנו בטוחים בו יתברך שיוציא לצדק משפטינו' לה'. והיינו משום שהבטחון עצמו הוא גורם שנזכה בדין לט'.

פרסאות, יצאו גדולי המדינה לקראתו ואמרו לו אין לנו מה ליתן לך, הניח להם שליש. כיון שנתקרב יותר, יצאו בינוני העיר לקראתו, הניח להם שליש השני. כשנתקרב יותר יצאו כל בני העיר לקראתו והניח להם הכל. כך, המלך זה הקב"ה, בני המדינה אלו ישראל שמשגלים עונות כל השנה. ער"ה הגדולים מתעניין לוי' ומוותר להם שליש עונותיהם, בי' ימים בינונים מתעניין ומוותר להם ב' שלישים, ביוה"כ הכל מתעניין, ומוותר להם הכל. נמצא האי יומא חלק מכפרת עמו בני ישראל.

הגה"ק ה'נודע היהודה' זי"ע מבאר (דרושי הצ"ח דרוש א אות ו-ח), את הכתוב (לעיל כג יב) 'והיה לפנות ערב ירחין במים וכבוא השמש יבוא אל תוך המחנה', כי מי שנשבה ברשת יצרו ונכשל בראיית מראות אסורות רח"ל, הריהו נחשב כ'עיוור', כמו כן, השומע דברי איסור נחשב כ'חרש', ומעתה היאך יגש אדם זה להתקרב אל בוראו, והא כתיב (ויקרא כא יח) 'כי כל איש אשר בו מום לא יקרב איש עור או פסח', ואף זה בכלל אלו ה'בעלי מומין' ייחשב. עוד מקדים להביא בשם ה'כלבו' (והוא מפורש בזה"ק ח"ג ערה). שכאשר בא יבוא השטן להשטין ולקטרג על עם בני ישראל ביום הדין, אומר לו הקב"ה לך נא והבא 'עדים' נאמנים אשר יעידו כדברך, ואכן, השטן הולך אל השמש והירח ומבקשם לבא להעיד לפני בית דין של מעלה. והנה, השמש שומעת לו ובאה להעיד, אך הירח אינו רוצה לספר בגנותו של ישראל, לכן מתכסה באותה שעה כמו שנאמר (תהלים פ"ד) 'בכסה ליום חגנו', וממילא נשארת השמש לחוד, ועד אחד אין עדותו עדות, עד כאן דברי ה'כלבו'. מוסיף על זה הצ"ח, שהנה אמרו (קידושין סו:) שאף שעד אחד אינו נאמן מכל מקום הינו

לז. כתב ב'גליון חתם סופר' (על השו"ע סי' תקפ"א) 'והגדולים המתבטלים ממלאכת שמים אינם מתענים בשארי ערב ר"ח, רק בערב ר"ה לקבל פני המלך ית"ש'.

לח. סיפר הגרא"מ שך זצ"ל שבימים האחרונים לחיי הגרי"ז מבריסק (שנלב"ע ערב י"ב), כאשר היה חולה מוטל במיטתו, הזכיר לפניו שצריך לבטוח בה' כי יוציא לאור צדקנו, אמר לו הגרי"ז וכי לזה בטחון ייקרא - והרי איננו מפחד כלל. ומתי בשם 'בטחון' יקרא, כאשר מתיירא האדם ואעפ"כ מתחזק לבטוח בה'. ואכן זה כלל גדול נקוט בידך, אי אפשר ליראה בלא בטחון, ואי אפשר לבטחון בלא יראה, שכן יראה לבדה יכולה להביא על האדם מרה שחורה רח"ל, ולעומת זאת בטחון בלא שתקדם לו היראה אינו בטחון כלל, ואף יכול להביא לידי פריקת עול ח"ו. אלא זאת תורת העבודה כמו שכתב הרמב"ם בפירוש המשניות (ר"ה פ"ד ד"ה העובר) 'שהם ימי עבודה והכנעה ופחד ומורא מהשם ויראה ממנו ומברח ומנוס אליו'. וכפי שיש בנוסח הסליחות 'אתכסה מחמתך בצילך'.

וכדברי ה'פרישה' (או"ח סו"ס תקפ"א) שהביא, יש מקשים על מה שכתב ה'טור' ללבוש בגדים לבנים בראש השנה, לפי שישראל יודעים שהקב"ה יעשה להם נס ויצאו זכאי בדין, דאם כן יש ללבוש בגדים מרוקמים וצבעי ארגמן,

ושיקרע רוע גזר דיננו. רוביא, ירבו זכויותיו. כרתי, יכרתו שונאינו. סילקא, יסתלקו עוננו. תמרי, יתמו שונאינו, יתמו עוננו. ומוזה יוכל כל משכיל לדעת, כי רבותינו עליהם השלום רמזו על זה שלא יסמוך אדם על הנחשים וסימנים (ומוזה יבוא לחשוש ולפחד מהם), רק שישים בטחונו בצור אדון הכל אשר בידו להפוך את הקללה לברכה מאי, שהרי בזה תראה שכל אלו הפירות שהם קרכס"ת שמותיהם משונים ונוטים יותר לרוע משוב, וכיונו על זה שיתפלל האדם^{מב}. שרוע השמות יהפוך אותם הצור יתעלה על כלוי העונות והאויבים, שהרי לשון קריעה לשון קשה הוא, ונבקש מאתו שיקרע רוע גזר דיננו, וכן לשון רוביא מורה על לשון ריב ומדון, ואנו מהפכין אותו בתפלתנו לריבוי הזכות, וכן כרתי שיכרתו שונאינו, וסילקא שישתלקו אויבינו ועוננו, ותמרי שיתמו אויבינו ויתמו חטאינו, על בן ראוי לכל אדם לאמת בלבו שאין עוד מלבדו, ומאתו ישאל העזר והטוב, ולא ילך אחר נחשים, כי הרעים יהפכם על אויביו לרעה ויהפכם אליו לטובה. עכ"ל.

וזהו שאנו אומרים בסליחות לערב יום הקדוש, 'בידי אין מעש ועל זאת ליבי יפחד, אבל עתה בזכרי מלכות שם המיוחד, ועל זאת אני בוטח באומרים ה' אחד', כי באלו הימים צריכים ביותר לבטוח על אחד יחיד ומיוחד, אלוקינו שבשמים, הוא המנום ומפלט לנו, כדאמרי אינשי שהאות דל"ת שבתיתב אחד (בשמע ישראל) היא ד' רבתי, לומר כי מקום יש לכל בר ישראל להיכנס ב'דלתות' האמונה השלימה באחדות ה', וכל הרוצה לחסות תחת כנפי השכינה יבוא ויכנס^{מב}.

ובענין הזה כתב אחד מרבותינו הראשונים ה"ה הר"מ מנרבונא (הו"ד ב'ספר המאורות' על מס' ר"ה, אחר גמר דבריו על המסכתא) בביאור מנהג אכילת ה'סימנים' בליל ר"ה, וז"ל, גרסינן בהוריות (יב.) 'אמר אביי, השתא דאמרת סימנא מילתא היא, יהא רגיל איניש למיחזי בריש שתא קרא ורוביא כרתי 'סילקא ותמרי', סימן קרכס"ת, ע"כ. ונהגו עלמא למנקט כל חד וחד, ואומרין אקרא יהי רצון מלפניך ה' או"א שיקראו לפניך זכויותנו,

'ויש לומר, שאם כן אין הוכחה שבטוח בהשי"ת, כי שמא אינו מפחד כלל מיום הדין, ואינו חש [ומרגיש כלל שיש דין ומשפט בעולם], אבל עכשיו שלובש לבנים זיכרון ליום המיתה מראה שזוכר ביום הדין, אלמלא שבטוח בהשי"ת'. והוא כעין מה שהבאנו לעיל, שמצד אחד זוחלים ורועדים מאימת המשפט מלפני ה' כי בא לשפוט את הארץ, אך לאיך גיסא יבטח במלך חפץ בחיים שיכתוב אותו בספר חיים טובים.

לט. יש שביארו בנוסח הסליחות 'חסות בצילך הנה באנו', דהנה בגמ' (ב"מ פה:) מסופר על רבינו הקדוש שסבל יסורים נוראים למשך י"ג שנים, ואיתא שם שהיסורים באו לו מפני מעשה שהיה, ואף הלכו ממנו על ידי מעשה, ומעשה שהיה כך היה, יום אחד עבר לצדו של רבינו הקדוש עגל שהוליכוהו לבית השחיטה, העגל שפחד מהשוחט רץ ותפס מחסה תחת גלימתו של רבי, שילחו רבינו הקדוש ואמר לו, זיל, לכך נוצרת, ועל כך גזרו עליו משמיא לסבול מכאובים רבים למשך תליסר שנים. לכאורה צריך ביאור וכי עד אז לא שחטו עגלים, או שמא תאמר שלאחר מעשה זה נאסר עלינו לשחוט עגלים, לא ולא, אלא ביאורו, דכשבריה אחת מבריותיו של מקום באה לתפוס מחסה תחת כנפיו של אדם - אף שלא בצדק, אין לו לשלחה מעל פניו. וכן ייאמר לדידן, בימים אלו באים ומתחננים אל קל רחום וחנון ואומרים לו, אף שעוונותינו ענו בנו, מכל מקום 'חסות בצילך הנה באנו', והיאך תוכל לשלחנו מעמך, לימדתנו בתורתך שאסור לאדם לשלוח את הבא לחסות תחת כנפיו מפחד השוחט, ואם כן חוס ורחם עלינו והשפיע עלינו שנה מאירה ומצליחה, ללא כל פגע חלילה.

מ. ועל זה רמזו את אמרינו בתחילת הסליחות 'כדלים וכרשים דפקנו דלתיך' כי הכוונה על האות דל"ת, שאנו רוצים לזכות ולהיכנס בה, בצילא דמהימנותא שלימתא.

מא. וכך כתב הרה"ק ה'יסוד העבודה' זי"ע וז"ל, רבינו הקדוש [הר"ן] מלעכוויטש זי"ע בכל ראש השנה היה מרגלא זאת בפיו הקדוש 'חדות ה' הוא', ר"ל שמחה וגודל נחת רוח לפני השי"ת הוא מה שאתם חושבים ומאמינים בחסד השי"ת אשר הוא מעוזנו, וזהו 'היא מעוזכם', עכ"ל.

מב. ידועים דברי השל"ה הקדוש (עיקר דבריו הובאו במשנ"ב שם סק"ב) דהעיקר הוא להתעורר באותה שעה לתשובה, דמנא ליה שעל ידי אכילת 'כרתי' יכרתו שונאינו, והלא כמו כן יתכן חלילה איפכא, שיכרתו זכויותיו ח"ו, ופשיטא שאין עצם האכילה גורמת להכרית השונאים אלא התפילה והבקשה עם התשובה פועלות לעורר רחמים בשמים ממעל.

באר הפרשה - פרשת נצבים - ראש השנה

שחרית, כל מה דעביד רחמנא לטב עביד וגם זו לטובה, ולכן מהאי טעמא תיקנו לאכול מאכלים טובים ומתוקים ולומר עליהם בן, כדי שאם ח"ו נגזר להיפוך יהיה נהפך על ידי אמירה זו לטובה, אמון בן יהי רצון, עכ"ל.

יגילו במלכם - שמחה גדולה ביום המלוכה

אמר קרא (תהילים צו יא-יג), 'ישמחו השמים ותגל הארץ ירעם הים ומלוואו, יעלוו שדי וכל אשר בו וגו', לפני ה' כי בא לשפוט הארץ, ומכאן הוכיח רבינו המאירי (חיבור התשובה מאמר ב פ"ז) על מצות השמחה

כתב הגאון רבי שלמה קלוגר זצ"ל (הנהות חכמת שלמה או"ח תקפג א) על עניין אכילת ה'סימנים' בליל ר"ה, שאין הכוונה לאכול מאכלים הללו דרך תפילה - 'דאין מקום לתפילה בשעת אכילה', אלא עיקר טעם אכילתם הוא כדי לגלות ולהראות שהוא מאמין בהשי"ת שיפסוק עליו שנה טובה, 'ובפרט לפי מה שכתבתי בדרושים לפרשת תבא שנת תרי"ב, דבראש השנה יהיה משמח ואומר כל מה שעושה הוא יתברך הוא לטובה, ובוה יהיה נהפך באמת לטובה^{מג}, ולכך מהאי טעמא נראה, שיהיה אדם רגיל לומר בר"ה אחרי תפילת

מג. מעשה באחד שהתאונן בפני רבו על שלום ביתו המעורער עד היסוד, ובתוך כדי הדברים סיפר לו עד היכן הגיעו הדברים, שבלייל ר"ה נתנה לו נור"ב את זנב הדג, נענה הרבי, וכי מפני זה אמרת שנהיה לזנב, והלא העיקר תלוי באמירה, ומה לך כי העמידה זנב ולא ראש. וכבר איתא ב'משנה ברורה' (תקפ"ג סק"ה) שיהיה מאד שלא יכעוס בימים אלו, מלבד גודל האיסור, כדי שיהיה לסימן טוב.

פעם הגיע אברך אל הרה"ק הרמ"ח סלאנים זי"ע כי לא השיגה ידו לקנות 'ראש' ומי יודע איזו שנה תעלה בגורלו, אמר לו הרמ"ח, קח נא את זנב הדג, ואמור בקול גדול שכבר יהיה סוף וקץ לכל צרותינו. והעומק שבדבר, כי ביד כל איש ל'סדר' מצבו יהיה מה שיהיה לטובה ולברכה על ידי שיאמין כי אכן יעזרהו הקב"ה לטובה... מדוע יתאונן ויבכה, בכל עת יש מוצא לסבך שהוא שרוי בו.

ידוע דבר המעשה שהגאון רבי יהודה פתייה זצ"ל ישב פעם בליל ר"ה בסעודת היום כשהוא מיסב בחבורת אורחים כולו אומר כבוד והדר, לבוש בבגדי לבן, ועל השולחן מנורה גדולה מאירה בנרות גדולות, והנה אחד המסובים דחף בטעות את השולחן נפלה המנורה וכבו הנרות... וחשיכה השתררה בחדר... רבי יהודה עצר בעצמו שלא לכעוס, מכיוון שחשך כל פני הבית לכן כשיצאה הרבנית ומגש דגים בידה נפל המגש והכל נשפך לארץ... ויקם רבי יהודה לראות ולהבין מה אירע עם הדגים אך אז... שוד ושבר... הרב החליק מציר הדגים ונפל על הארץ וכל בגד הלבן נתלכלך וניטף... ובכל זה שלט ר"י בעצמו לא כעס ולא רגז מאומה... בגמר השנה העיד ר"י על עצמו כי מעולם לא הייתה לו שנה טובה ומתוקה כשנה זו, בהארת פנים ממעל, בכל אשר שלח ידו הצליח ה' דרכו, אף היה לו חידושים גדולים וגילויים נפלאים בתורה...

מכאן יבין כל איש לפי מצבו באשר הוא כי העיקר בלילה (וביום) הקדוש הזה - לקבל את הכל באהבה ושמחה, מתוך שלווה הנפש כי הכל לטובה ולברכה, ואז אכן, כל אשר יארע לו לא יהא לו אלא עוד 'סימנא טבא' לטובה, ברכה והצלחה.

וכך היו אומרים זקני ירושלים, שאם נהגו לאכול בר"ה חלה ותפוח בדבש כדי לרמז שתהיה לנו שנה טובה ומתוקה, ק"ו שאין לך סימן יותר טוב מלהיות זיסע יוד (יהודי מתוק), כלומר, להסתובב ביום הזה בשמחה ובפנים צוהלות, וזה יהא לו לסימן להיות כן בכל ימות השנה.

סיפר הרה"ק ה'נתיבות שלום' זי"ע על אחד הצדיקים, ששנה אחת בליל ראש השנה בבואו לקדש על הכוס נשפך היין, וכשחתך את פרוסת המוציא נפלה החלה מידו, וכן הדגים נשרפו ולא היו ראויים לאכילה. משהבחינה הרבנית במקרים אלו התחילה לחשוש אולי יש בכך סימן לא טוב מן השמים, ובפרט בר"ה שמרבים בסימנים טובים, והתעצבה על לבה מה זאת עשה אלוקים לנו. אך הצדיק השיב בניחותא, שאין כלל ממה לחשוש, דכל הטעם שעושים את הסימנים בעת האכילה מדברים טובים ומתוקים היינו מפני שזה גורם לטבע האדם להיות רגוע ושמח, נמצא שעיקר הסימן טוב הוא בפנימיותו של האדם שהוא שליו ושמח ובטוח בישועת ה', וא"כ הגם שאירעו לנו כמה סימנים לא טובים, מיהו אם נישאר שלווים ובטוחים בחסדי ה' אזי בוודאי נזכה לשנה טובה, כי פנימיות הלב הוא הסימן הטוב ביותר לרחמים וחסדים (ואדרבה, דייקא שלווה הנפש אחרי מהפכות כאלו תחשב שלווה הנפש באמת).

לא יזכר ולא יפקד כי הוא מסיטרא דקליפא וסיטרא דדינא ואין לעורר דין ביום ההוא... ע"כ. ומפורש נתנבא הנביא (נחמיה ח י) ואל תעצבו כי חרות ה' היא מעוזכם מ'.

ראיה עצומה הביא בשו"ת 'שואל ומשיב' (מהדורה רביעאה ח"ג תשו' קב"ה) וז"ל... לכאורה ראיה מפורשת דלא שייך בזה יומא קשיא דהרי אנו מברכין שהחיינו עליו, והרי מבואר דשהחיינו אין מברכין רק על דבר שמחה (ולכך בספירת העומר אין מברכין שהחיינו מטעם דאינו דבר שיש בו

שיש ביום ר"ה מ'ד, כי בא ה' לשפוט את הארץ, ואנו זוכים לקבל את פניו מ'ה.

ובך איתא בדרשות 'חתם סופר' (ו"ך אלול תק"ע) וז"ל, אבל הענין כי יום ר"ה הגם כי הוא יום נורא - יום דין ומשפט על כל יצורי תבל, מכל מקום אינו יום עצבון, ואדרבה דווקא בחדוות לב של תשובה ואהבה ודביקות ובכיה של שמחה - הטיבו 'נגן' בתרועה. ב'שמך יגילון כ'ל היום ר"ת בכיה, אבל עצבות ושברון

מד. ה'שאגת אריה' (סימן קב) האריך להוכיח מכמה ראשונים, דכולהו סבירא להו שיש מצות שמחה מן התורה בראש השנה, ובמשנ"ב (תקצו סק"א) מסיק כן להלכה, ועיי' הגהות חתם סופר לשו"ע (סימן תקצו) שדייק מלשון המשנה (ר"ה כט:): 'יום טוב של ראש השנה שחל להיות בשבת', שיש דין יו"ט לראש השנה ומחויב במצות שמחה (ועיי' שועה"ר).

ורמז לה הרה"ק המגיד מטריסק זי"ע (כי תבוא ד"ה והיה) על פי מה שכתבו המקובלים כי צירוף שם הוי"ה ב"ה השייך לחודש תשרי הוא 'והי"ה', והרי אין 'והיה' אלא לשון שמחה, ללמדנו על עבודת ה' שבחודש זה שצריכה להיות מתוך שמחה.

וכן רמז הרה"ק האמרי חיים' זי"ע (ליקוטי אמ"ח) שהר"ת של מ'לכיות ז'כרונות ש'ופרות (עם הכולל) עולה בגימטריא שמח, ללמדנו דאע"פ דהוא יום הדין מ"מ צריכים להיות בשמחה.

מה. ידוע משלו של הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע, פעם שלח הצאר ניקולאי ימ"ש הודעה מבית המלכות לכל עיירות מדינת רוסיא, שהמלך עתיד להופיע במקומם ביום פלוני, ועליהם להיות מוכנים ומזומנים ליום הזה. ה'קבלת פנים' הראשונה הייתה בעיר המלוכה פעטערבורג והיא הייתה בשלימות עם כל הכבוד כראוי, לאחמ"כ נתקיימה קבלת פנים במוסקבה - שנערכה גם כן באופן מכובד מאד, אלא שכבר הייתה במעט פחות מפעטערבורג, וכן בכל עיר ועיר לפי ערכם ומעמדם. והנה מנהג משונה היה בעיר אחת רחוקה ונידחת שהיו תושביה פוערין (כפריים נבערים חסרי דעת), שכל אורח שהגיע לעירם התקבל בקבלת פנים מיוחדת - שהיו כולם סוקלים אותו באבנים. על כן כאשר קיבל מושל העיר את ההודעה מבית המלכות לא ידע את נפשו מרוב בהלה, ומיהר ואסף את כל בני העיר לאסיפה דחופה, בה הסביר להם שהמלך עומד לבקרם, והאריך בגודל הזכות שיש להם לקבל את פני המלך, ובזאת ביקש מהם מעומק הלב שאינו מבקש מהם לטרוח ולעשות מאומה לצורך הקבלת פנים - לא לנקות את הרחובות ולא לקשטם בפרחים נאים, רק שיזהרו בדבר אחד ווארף'ט ניט קיין שטיינער, אנא אל תזרקו אבנים עליו ועל מרכבתו. ואמר ה'חפץ חיים' דבכל שנה יורדת השכינה לעולם בראש השנה, ועלינו לערוך 'קבלת פנים' כראוי וכיאות לכבוד מלכו של עולם [וכדאיתא מהרה"ק ה'ערבי נחל' זי"ע (ר"ה דרוש ג) לפרש נוסח התפילה (שחרית דר"ה קודם קדושה) לשמוע תפילות מלבות באות, שכביכול הקב"ה מקדים ובא טרם יבואו בני ישראל להתפלל בבית המדרש] והנה האבות הקדושים שהיו מרכבה לשכינה היו מקבלים פניה ברוב פאר והדר כדוגמת פעטערבורג, אחריהם היו משה ואהרן ושאר הנביאים שהייתה 'קבלת הפנים' שלהם כמעט כהאבות, וכן לאחריהם בכל דור ודור - תנאים, אמוראים, גאונים והראשונים, שהיו עורכים בכל ר"ה 'קבלת פנים' לכבוד השכינה הקדושה, עד דור האחרון שלנו, מה דורשים מאתנו - ווארף'ט ניט קיין שטיינער - אל תזרקו אבנים, אך בה' אל תמרודו... כל חד וחד לפום דרגא דיליה (הובא בלקט רשימות להגרנ"מ וואכטפויגל זצוק"ל - אלול ימים נוראים).

וכבר אמר הרה"ק מקאצק זי"ע בדרך צחות כי הנה העולם נוהגים שלא לאכול אגוזים בר"ה כי 'אגוז' בגימטריא 'חטא' (והיינו 'אגוז' עם הכולל) וכמובא ברמ"א (סי' תקפג ס"ב), ועל דרך זה צריך להיזהר שלא לחטוא ח"ו כי גם 'חטא' הוא בגימטריא 'חטא'...

מו. ומוסיף עוד ה'חתם סופר' (טור ג ד"ה והיות) שלכן לא התפללה חנה לזש"ק עד שפייסה אלקנה בדבריו, כי הייתה בעצבות ובלב נשבר וידעה שהתפילה לא תועיל, אבל אחר שנתיישרה דעתה מדברי הפיוס של אלקנה אז 'ותקם ותתפלל'.

באר הפרשה - פרשת נצבים - ראש השנה

אפשר מלך יושב על כסא דין, וספרי חיים וספרי מתים פתוחין לפניו, וישראל אומרים שירה, ואם כן מה מקום היום לשמחה.

והביאור בזה כמו שכתב ה'ספורנו' על הפסוק (ויקרא כג כד) 'זכרון תרועה', וז"ל, זכרון תרועת מלך בה יגילו במלכם^{מ"ו}, כאמרו (תהלים פא ב) 'הרנינו לאלוקים עוזנו הריעו'. וזה מפני היותו יושב אז על כסא דין, כמו שבא בקבלה (ר"ה מז.), כאמרו (שם פסוק ד) 'תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו כי חק לישראל הוא משפט לאלוקי יעקב', וראוי לנו לשמוח אז יותר על שהוא מלכנו^{מ"ח}, שיטה כלפי חסד ויזכה אותנו בשפטו אותנו^{מ"ט}.

הנאה רק עגמת נפש - זכר לחורבן בית מקדשנו) וא"כ אם נימא דעינום נפש הוא ודינא קשיא פשיטא דלא שייך שהחיינו... וע"כ דאין נקרא דינא קשיא, והוא רחום יכפר עון והיום קדיש, וכבר נפקדו האמהות באותו יום, וכל הטובות ושפעת קדושה נשפעו ביום ההוא, והרי עד היום עושין בר"ה שני ימים אף בא"י (ואילו ר"ה היה יומא קשיא לא היו מתקנים לעשות ב' ימים לר"ה רק משום מנהג אבותנו), עכ"ל.

שמו תאמר 'לשמחה מה זו עושה' ביום הדין, שהלא כבר איתא בגמ' (ר"ה לב:) 'אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה, רבש"ע מפני מה אין ישראל אומרים שירה לפניך בראש השנה וביום הכפורים, אמר להם,

מז. וכך ביאר הרה"ק ה'עבודת ישראל' זי"ע (פר' נצבים ד"ה אתם) את טעם הדבר שאין נפילת אפיים בערב ראש השנה, לומר שאין לאדם להסתובב בימים אלו בפנים נפולות. וכבר איתא בתנא דבי אליהו (פ"ט"ז) אמר לי רבי ומה נשתנה ישעיה בן אמוץ מכל הנביאים שנתנבאו כל הטובות והנחמות לישראל. אמרתי לו בני מפני שמקביל עליו מלכות שמים בשמחה.

מח. נפלאות מצינו בגודל הקירבה שיש בין קוב"ה לישראל בדברי הרה"ק רבי יחזקאל מראדמסק זי"ע (נכדו של התפאר"ש) וז"ל, בכל ימי השנה וכו' דיש מסך המבדיל בין ישראל לאבינו שבשמים, אבל ביום ראש השנה אין שום מבדיל וחוצץ בין ישראל לאביהם שבשמים...

מט. מסופר על יהודי מתושבי ארה"ב (כהיום יושב על התורה ועל העבודה בארה"ק), שאביו ואמו שהו במחנות העבודה בתקופת המלחמה, ולאחר המלחמה פרקו מעליהם עול מלכות שמים לגמרי רח"ל, אולם מאחר שהיו מיוצאי פולין שוחחו בבית בלשון ה'אידיש', ובוזה היה כל הזיקה של בנם ליהדות. משנעשה בן עשרים החל לעסוק במסחר ה'סמים' ביחד עם שני שותפים גוים, כעבור חמש שנים תפסו אותו אנשי השלטון בעיצומו של המסחר. אחד מהשותפים הצליח לברוח ולהימלט, השני הפך להיות 'עד מטעם הרשויות' (עד מדינה) בתמורה להקלת עונשו, ועליו רצו לגזור לשבת בבית האסורים כעשרים וחמש שנה כפי חוקי המדינה. מיד שכר 'עורך דין' מומחה שיעמוד לימינו, אולם העו"ד אמר לו שלפי הנראה אין מנוס מעונש שיאסרוהו לשנים רבות בבית האסורים, ואין בידו אלא לנסות להמעיט במקצת מקצבת השנים. הלה נבהל עד מאד ותיפול רוחו בקרבו. לאחר כמה ימים פגש (במסעדה שבציריך) באיזה יהודי זקן, היהודי שראה כי פניו נפולות שאלו הגידה נא לי מה אירע עמך ולמה נפלו פניך, ה'סוחר' לא אבה לענות לו באמרו וכי מה יועיל לי זקן זה. אולם הזקן הפציר בו, והוסיף לומר לו, הנה עברתי את המלחמה וכבר עברו עלי צרות רבות ורעות, אולי יש בידי לעזור לך, ויספר לו כל הקורות עמו, נענה לו הזקן, כפי הנראה לא תצמח ישועתך מה'עורך דין', בוא נא עמי לצדיק פלוני ובוודאי תועיל לך ברכתו, ולקחו לצדיק עליון שהתגורר אז בניו יארק וברכו בהצלחה.

בהגיע יום המשפט המתינו הכל לעורך דין שיגיע, אולם 'אחרו פעמי מרכבותיו' והלה בושש מלבוא, עד שהתקשר להודיע שאיחר את המטוס (פליגער) וכבר אין בידו להגיע, והינו שולח את אחד מתלמידיו למלא מקומו. ואכן, ויבוא תחתיו איש אשר היה ניכר בעליל שאינו אלא 'מתחיל', הלה פתח פיו בדברי סנגוריה שלא מן הענין, ודיבר דיבורים שאין בהם כל טעם וריח, וכך האריך בדבריו במשך שעה אחת... כתום דבריו הודיע השופט שהיות ואין שום הוכחות וראיות לתביעה שאכן הלה חטא, על כן הכל בטל ומבוטל, והלה יצא לחפשי חינם. לא האמין האיש למשמע אוזן, שהנה נתהפך עליו הגלגל בבת אחד ויצא מאפילה לאורה, וניגש אל העורך דין המתחיל לשאלו כיצד הצליח להשפיע על השופט ולהטות ליבו מן הקצה אל הקצה, נענה לו העורך דין ואמר, הנה השופט הוא זקני, והיות שזה לי לראשונה שהנני מופיע כסנגור בבית המשפט, רצה זקני לעודדני ולהחדיר בי את הביטחון והאמונה בכוחותיי, על כן פטרך לגמרי מהעונש. חזר אותו האיש להודות לצדיק שברכו, הצדיק ביקש ממנו שיתחיל להניח תפילין כהודאה לה' על הניסים והנפלאות שעשה עמו עד ששב בתשובה שלימה. ולדידן אם 'בשר ודם' ריחם בדין על 'נכדו', ק"ו ש'אבינו שבשמים' ירחם עלינו בעמדנו לפניו למשפט כרחם אב על בנים, אלא שעלינו לזכור שאנו 'בנים למקום'...

יב) מרשית השנה ועד אחרית השנה, מראשית השנה נידון מה יהא בסופה^{יב}, ופירש רש"י, הקב"ה הן בתשרי את כל באי העולם כל הקורות אותם עד תשרי הבא^{יג}. וכך אנו אומרים בפיוט 'ונתנה תוקף' מי יחיה וכו' וכו', ומלאכים יחפזון וחיל ורעדה יאחזון ויאמרו הנה יום הדין... עוד מצינו בזה"ק (ח"ג צח:) על הכתוב (קהלת ג יד) 'והאלוקים עשה שיראו מלפניו' שקאי על יום הדין, שהוא יום יראה ופחד מה' ומהדר גאונו^{יד}.

וכבר כתב ה'צל"ח' (חגיגה יד.) לבאר הטעם שאמר הכתוב (במדבר כט א) 'יום תרועה יהיה לכם', שלכאורה היה צריך לומר 'תעבירו שופר תרועה' וכמו

כאמרו (ישעיה לג כב) 'כי ה' שופטנו ה' מחוקקנו ה' מלכנו הוא יושיענו', עכ"ל^י.

באופן אחר כתב הרמ"ק ה'שפת אמת' זי"ע (ר"ה תרמ"ח) שישראל עם קדוש מלאים ביום זה שמחה וחדווה, כי על אף שהוא 'יום הדין', אבל בני ישראל מבקשים להתראות לזיכרון לפניו לטובה, ולכן שמחים הם ביום זה.

וחיל ורעדה יאחזון - יראה ופחד ממשפט ודין איתא בגמ' (ר"ה ח.), 'באחד בתשרי ר"ה לשנים', ונתבאר שם שהכוונה 'לדין^{יג}', דכתיב (דברים יא

נ. כתב הסמ"ק מצורף (מצוה צא, הערה רעו) שלובשים בגדים לבנים בר"ה 'לפי שיש שמחה גדולה, כדי שלא תזוח דעתו עליו ולכך לובשה על בגדיו שיזכור יום המיתה'. ונראה ביאור דבריו בדרך משל למלך שרצה להכתיר את בנו יחידו להיות 'ממלא מקומו', וציווה לעשות לקרוא לכל השרים והנכבדים מכל מדינות המלך, והוציאו את הכתר המפואר מבית הגנזים ונתנו לאחד מהמשרתים העוסקים תדיר בנקיון הארמון שהוא יניח את הכתר על ראש המלך, פשיטא שיכול 'לצאת מדעתו' מרוב שמחה שאיש פשוט כמותו הוא הנבחר מכל השרים והמלכים לזכות להניח את הכתר במקומו, והרי זה למעלה מדעתו ומהשגתו... כך הקב"ה בחר בנו מכל ריבי רבבות מלאכים שרפים וחיות הקודש העומדים לפניו לשרת וביקש מעמנו 'תמליכוני עליכם' - שאנחנו נמליך אותו על כל העולם, על כן הנהיגו ללבוש לבנים להזכיר יום המיתה, ובזה תתיישב דעתנו.

נא. הגאון רבי יוסף חיים זאנענפעלד זצוק"ל לא היה מתעסק במשפחתו בשידוכים (באמצע השנה) למי שעדיין לא דובר בו שידוכים בראש השנה העבר, מפני שלא התפלל עליהם בר"ה. פעם אחת דחקו בו מאוד, ושינה מהרגלו ואירס את בנו אף שלא הקדים תפילה על כך בראש השנה שחלף, ולדאבון לב לא זכו לבנים ולאחר כמה שנים התפרדה החבילה רח"ל (מפי נכדו). ודאי שאין הדברים אמורים הלכה למעשה, ולא נהג כן אלא לפי מדרגתו, אך לא הובא אלא למען נשכיל כי הכל תלוי ועומד בר"ה, ועד כמה צריך להרבות בתפילה בר"ה על כל דבר ועניין. עובדא הוה, שפגע איזה זבוב בהגה"ק ה'חזון איש' זצוק"ל, והיה מסבב סחור סחור סביבותיו, וכמה שהעומד בסמוך לו ניסה לסלקו לא עלתה בידו, נענה אליו החזו"א ואמר, עזוב נא, הרי זה ראש השנה דיגע פליגעל (הרי זה זבוב של ראש השנה), כלומר לפני עידן ועידנים בימי ר"ה כבר נפסק שהזבוב יטריד אותי ולא יועילו כל טצדקי שבעולם להפריעו מלקיים גזירת וציווי ה'.

נב. יש שביארו בנוסח התפילה מדוע בכל הרגלים אומרים 'זמן שמחתנו, זמן חרותנו', ובראש השנה אין אומרים אלא 'ותתן לנו את יום הזכרון הזה', כי כל המועדים הינם זכר למה שהיה (אלא שבכל שנה מתעורר ענין המועד מחדש) אבל בראש השנה אינו על שם העבר, אלא ע"ש ההווה והעתיד... וכל מהותו של מועד, הוא כי היום הוא יום הזכרון לכל ברואי עולם להיפקד ולעבור לפני קונם כבני מרון.

פעם בימי שבט נפל למשכב אברך צעיר לימים בחולי הריאות מחמת הצינה עד שהשיב נשמתו ליוצרה, נענה הגר"ח שמואלביץ זצוק"ל ואמר וכי חושבים אתם שאברך זה מת עתה בימות הצינה וממנה, הרי הוא כבר 'נפטר' בעת שהחמה יקדה בראש כל אדם בתוככי המחזור של ר"ה... (שם הצטטן כי תפלתו הייתה בקרירות). אין הכוונה לייאש אותנו, אלא אדרבה, הבה נרבה במעשים טובים, ונוסיף בתפילה, ואז ישמע הקב"ה לקול שוועתנו וננצל מכל צרה וצוקה ומכל נגע ומחלה, ואך טוב וחסד ירדפנו כל הימים.

נג. מן הראוי לעורר בדברי המגן אברהם' (תקצ"א בסופו), ש(פעמים) בראש השנה אחד דנים לפעמים לכמה שנים, כדוגמת חלומו של פרעה שהיה בראש השנה וחלם על שבע שני השבע, והמשכיל בעת ההיא יתפלל וירעיש עולמות כי בתפילה זו יפעל לטובה לשנים רבות.

נד. איתא בגמרא (ר"ה לג:) דילפינן אופן ה'תרועה' בראש השנה מאם סיסרא, כדכתיב (שופטים כח ל) 'בעד החלון נשקפה ותיבב אם סיסרא בעד האשנב מדוע בושש רכבו לבוא מדוע אחרו פעמי מרכבותיו', ושם בתוס' (ד"ה

(בסוף ספר קול שמחה) שבימים אלו השמחה והראגה מסותרת בפחד, יזכהו ה' להיות שניהם גם יחד.

ומפורשים הדברים ב'ספר החינוך' (מצוה שיא) 'ומשורשי מצות המועד הזה, שהיה מחסדי הא-ל על בראיו לפקוד אותם ולראות מעשיהם יום אחד בכל שנה ושנה, כדי שלא יתרבו העוונות ויהיה מקום לכפרה, והוא רב חסד ממה כלפי חסד, וכיון שהם מועטים מעביר עליהן, ואם אולי יש בהם עוונות שצריכין מירוק נפרע מהם מעט מעט וכו', נמצא שהיום הנכבד הזה הוא קיומו של עולם, ולכן ראוי לעשות אותו יום טוב, ולהיותו במנין מועדי השנה היקרים, ואולם מהיותו יום

שנאמר לעניין יובל, ומהו 'יום תרועה יהיה לכם', וכי כל היום מריעים בשופר, ומבאר בזה"ל, אבל הכוונה שאין זה כשאר מצוה זמנית, כמו נטילת לולב שאם נטלו כבר יצא, אבל כאן כל היום יהיה 'יום תרועה' ומתרגמין יבא או גנחתי גנה או ילולי יליל, וכינה היום על שם דבר זה לומר שאימת היום יהיה עליך, עכ"ל¹.

יראו וישמחו - וגילו ברעדה

מערתה תעלה התמיהה, כיצד ניתן להיות בשמחה וביראה גם יחד... אך באמת אין בזה סתירה כלל, וכמו שכתב הרה"ק הרר"ב מפשיסחא זי"ע במכתב

שיעור) - שלכן תוקעין מאה קולות כנגד מאה פעיותיה. יש שביארו את עומק הכוונה, שאם סיסרא ידעה שבנה סיסרא מנצח תדיר בכל מלחמותיו ויוצא מהם כשידו על העליונה, אך כעת כשראתה שבושש לבוא, נכנס החשש בליבה שמא הפעם שונה הדבר וקרב המלחמה מתנהל בקשיים רבים, ובפחדה כי רב החלה לבכות ולייבב מאה פעיות. כמו כן לדידן בראש השנה עלינו לעורר את לבנו על ידי מאה הקולות, שהנה אכן, עד השתא הכא זכינו לחיות בטוב ובנעימים, ועודנו נמצאים על פני האדמה, מכל מקום מי יודע אם גם הפעם יעבור כל הדין עלינו בשלום ובשלווה, ועל דא וודאי קא בכינן, להתעורר לשוב אל ה' ולפעול שנה טובה ומתוקה.

הרה"ק הישמח ישראל זי"ע (מאורן של ישראל למוצש"ק סליחות) ביאר את דברי הפייטן (בפיוט 'במוצאי מנוחה' א' דסליחות) 'זוחלים ורועדים מיום בואך, חלים כמבכירה מעברת משאך', שבני ישראל חלים ומתפחדים כאשר היולדת את בנה בכורה, ומדוע המשיל פחדם של בני ישראל למבכירה דיקא, כי לעולם יגדל הפחד מדבר שעדיין לא עבר עליו כדוגמת המבכירה שמעולם לא עברה צער לידה והיא חוששת ומפחדת יותר מלידתה השניה והשלישית שכבר יודעת לקראת מה היא הולכת. אף אנו לעת עתה דופקים אנו בשערי רחמים בכסה ליום חגנו כי על כל עניני האדם מעמדו ומצבו דנים בשמים ממעל מחדש, והכל מכוסה מאתנו ואין איש יודע מה יהא בדינו בשנה עתידה זו, ועל כן חלים, זוחלים ורועדים מיום הדין הנורא.

נה. כבר אמרו המושלים על הא דאמרין בתפילת ונתנה תוקף 'כבקרת רועה עדרו, מעביר צאנו תחת שבטו, כן תעביר ותספור ותמנה נפש כל חי', ומהו הדמיון לרועה, אלא הכוונה לעת אשר הרועה 'מעשר' את עדרו, שהרי הוא מעבירם אחת לאחת דרך פתח צר, ועל כל 'עשירי' שבהם מכה בשבט הטבול בסיקרא (מין דיו אדום). הצאן שכבר עברו את הפתח נכנסים לחצר הסמוכה וביניהם אף כל ה'עשיריים' אשר הסימן האדום על גביהם, וכולם משתובבים יחדיו, ואילו היו יודעים שסימן זה בא לומר שתיכף יבוא הרועה וימסרם לשחיטה, ודאי שהיו ממהרים כל עוד רוחם בנפשם לשטוף ולהעביר מעליהם סימן ואת זה. כמו כן בימים אלו ישנם אנשים אשר ל"ע נכתבים ונחתמים לאלתר ל... אך אינם יודעים ומכירים בזה וממשיכים את הילוכם בנחת עם כל הקהל הקדוש בטוחים ושאינם במקום שיחושו למהר לרחוץ את עצמם מכל ה'סימנים' שאינם טובים. ועל כל אחד להתעורר לרחוץ רשימה וחתימה זו על ידי 'תפילה רותחת' ובמעייין דמעוות המתגבר, אולי ירחם עליו האלוקים.

משל נורא משלו (ז' הגה"ח רבי שמעון אהרן הרשקוביץ זצ"ל) לבאר את הכתוב על ראש השנה (תהלים פא ד) 'תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו', מהו אומרו 'בכסה' שהוא מלשון כיסוי. משל ליהודי אחד שהלך לבית עולמו והוא עדיין צעיר לימים ל"ע, ותיהום כל העיר, ובאו המספידים להספידו והוא שוכב על הארץ מעוטף בטלית, כל העם העומדים מסביבו מבכים מרה את האסון הנורא אשר מי ירפא לו, ובתוך כל הקהל סבב בנו הקטן, שעדיין אין ביכולתו להבין גודל הצרה אשר נחתה עליו, כמה יחסר לו אביו כל ימי חייו, והחל משחק עם הטלית ולמשוך בציציתו, ניגש אליו מאן דהו ואמר לו, יקירי, האם הינך יודע מי מכוסה מתחת טלית זה, הלא הוא אביך אוהבך ששוב לא תזכה לראותו. כך אף עלינו להתעורר בראש השנה, כי כולם מסתובבים שלווים ושמחים, אך אין איש יודע מה

לך חיך מתוק מזה, על זה אנו אכן ששים ושמחים כי חג ה' לנו. אך לאידך גיסא בוכים אנו כי איננו יודעים מה ילד יום, ומה טומן בחובו השנה החדשה הקרבה ובאה, ולכן זוחלים ורועדים אנו ביום הדין^נ.

בראש השנה נפקדו - זמן שינוי כל עניני הטבע והמזלות לטובה

בגמ' (ר"ה י:), 'בראש השנה נפקדה שרה רחל וחנה', וכתב המהרש"א (יא. ד"ה אתיא) וז"ל, לכך נקרא ר"ה יום הזכרון, דבו ביום זכרון כל המעשים בא לטוב ולרע, ואלו הנשים שהיו עקרות מצד טבעם ומזלם, ועלה זכרונם לטובה בר"ה לשנות טבעם ומערכה שלהם, עכ"ל^נ. ודבריו הם כ'מועט המחזיק את המרובה', שבתוכן ספורות אלו כתב המהרש"א 'תוקף קדושת היום' אשר ניתן להפוך בו את כל הטבעים והמזלות ולשנותם לטובה מן הקצה אל הקצה^נ.

מועד לדון כל חי, ראוי לעמוד בו ביראה ופחד יותר מכל שאר מועדי השנה^נ.

ו'סתירה' זו כבר עסק בה הרה"ק רבי פנחס מקאריין זי"ע (אמ"פ החדש תס"ט), שלכאורה יש קצת סתירה כי מצד אחד מקרא מפורש הוא (נחמיה ח י) 'אכלו משמנים ושתו ממתקים... ואל תעצבו כי חדות ה' היא מעוכם', ומאידך גיסא מצינו להאר"י הקדוש (שעה"כ דף צ. הובא בבאה"ט תקפד ג) שאומר שמי שאינו בוכה בתפילות ראש השנה, סימן הוא שאין נשמתו שלימה. אלא ביאורו, שהוא כמו שמחת נישואין, ששמחה גדולה היא ולאידך הלב דופק מאימה ופחד ברצונו שיעלה הזיווג יפה (ומקדימים הרבה תפילות ובכיות קודם הנישואין, ובעת העמדת החופה). כמו כן ביום הגדול הזה, היום הרת עולם, מצד אחד יש כאן שמחה גדולה שמחדשים את המלוכה, ואנו קרוצי חומר זוכים להמליך את השם הנכבד והנורא ולהכריז בכל העולם כולו 'המלך', היש

מונח 'בכסה' ליום חגנו 'מה מכוסה מתחת הטלית', ומה יבוא על כל אחד ואחד לאחר גזירת וחתימת הדין בהאי יומא, אמנם על ידי תפילה ותחנונים לפני המקום נזכה שיתכסה לנו 'תחת הטלית' שפע רב וכל טוב.

נו. משל למה הדבר דומה למי ששרוי בעת שמחתו, ויוצא במחולות וריקודים כשבנו הקטן בחיקו, והנה אם יהיה שקוע כל כולו רק ב'שמחה' אזי יכול הבן להישמט מידי ולהימנע בין שאר הרוקדים ח"ו, אמנם אם יתן ראשו בדאגה על שמירת הבן ולא יסיר עיניו ממנו הרי לא ישמח כלל, ואין מקומו בתוך המעגל... אלא הרי הוא שמח ודואג על הקטן כאחד. כיוצ"ב ייאמר לענין ר"ה, כי צריך להיות בשמחה גדולה מעבודת היום ומגודל הכוחות אשר ניתנו בידו לפעול לעצמו אך טוב וחסד, ומאידך צריך לדאוג מאימת הדין, ואם יאחו רק במידת השמחה אזי יחסר לו במידת היראה, לעומת זאת אם ירבה בדאגה תחסר לו השמחה, ולא ינצל את סגולת היום כראוי. אלא צריך לקיים בעצמו 'וגילו ברעדה' בבת אחת.

נז. וביאור הדברים, כי מדרכו של עולם, שאין זורקים מהבית את השולחן אשר נשרט ונסדק, אבל הבא לקנות שולחן חדש בודק מכל צדדיו אם שלם הוא, ולא יקנהו אפילו עם שריטה אחת קלה. כמו כן, אף שמשך כל ימות השנה מוותר הבורא כביכול לאדם אף אם אין הנהגתו כל כך כדבעי, אך בראש השנה, אינו כן, כי כל העולם נברא מחדש, והשי"ת אשר מלוא כל הארץ כבודו מביט על האדם, ובוחן כליות ולב אם עובדו כראוי. ואם הוא מושלם ללא כל שריטה, אז הוא משית עליו כל טוב, אמנם לא יתייאש אלא יזעק אנא עבדא דקוב"ה, ובזכות זה ירחם ה' עליו ועל עמו להצילו מכל רע להיטיבו באחריתו.

וכן דימו את היום הזה למה שנהגו בנקיון הבית לקראת הפסח - שרבים יריקו את כל החפצים המונחים אחר כבוד בארונם זה כשנה תמימה (מפסח העבר) ויבחנו היטב כל חפץ וחפץ האם עדיין צורך יש בו... אף כאן 'וכל באי עולם יעברון לפניך כבני מרון'... ושמחה גדולה היא שעושים 'סדר' בעולם, לאידך פחד גדול יש בזה, ואין לנו שיעור רק כח התפילה.

נח. ידוע משם הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע (עיי' ח"ח עה"ת, הח"ח חיינו ופעלו עמו' תתשיח) שלכן אנו קורין בראש השנה 'זה' פקד את שרה' כי לידה זו הייתה כנגד ולמעלה מדרך הטבע, שהרי לא היה שייך בסדר העולם שיהיה לה ילדים (עיי' יבמות סד:), ולהורות לנו כי ר"ה הוא זמן של מהפיכות לטובה ולברכה למעלה וכנגד הטבע, ואף אם ח"ו עד עתה היו לו צרות למעלה ראש מעתה 'דף חדש' מתחיל, והכל יתהפך לטובה.

נט. כיוצ"ב אמר הרה"ק ה'שם משמואל' זי"ע (ר"ה תרע"ד ד"ה מנהגנו) דע"כ מטבילין בדבש בימים אלו, להורות כי הדבש הוא טהור היוצא מן הטמא (שהרי הדבורה עצמה אסורה באכילה) שנהפך הטמא והאסור להיתר גמור (גם הדבורה

ונראות אמר הרה"ק השם משמואל' זי"ע (תרע"ד ד"ה נראה), שהנה שינוי הבריאה הגדול ביותר -

שלא היה כמוהו עוד בעולם הוא להפוך ולד זכר לנקיבה, ושינוי בזה אירע בראש השנה, ומדייק זאת מדברי הפייטן (שחרית ליום א'), זכר לה יושר ארחות, עובר להמיר בבטן אחות, חושבה כהיום זכרה להאחות - שבר"ה נהפך ולד הזכר שבמעיי לאה אמנו ונולד ממנה בתה 'דינה'. והיינו, כי זה היום מיועד למהפכות^ס.

עוד אמרו שם בגמ' 'בראש השנה יצא יוסף מבית האסורים'^{סא}, בראש השנה בטלה עבודה מאבותינו במצרים'. והרי שאין לך ישועה הנעשית בעולם ליחיד או לרבים שלא 'נכתבה בספר' ביום זה, וכמובא לעיל מתשובות ה'שואל ומשיב' וז"ל, זכבר נפקדו האמהות באותו יום, וכל המזכות ושפעת קדושה נשפעו ביום ההוא. והיינו משום ש'זה היום תחילת מעשיך' והבריאה מתחדשת כבתחילתה.

והיינו טעמא כי בראש השנה נברא העולם מחדש בלא שום שייכות למה שהיה מקודם לכן, ואף אם ב'עולם הקודם' היה מזלו רע, הרי עתה מתחיל הכל מחדש וכתינוק שנולד דמי. וכפי שאמר הרה"ק רבי פינחס מקאריין זי"ע (אמרי פנחס השלם תפא) שיום זה הוא כמו שלוקחים חתיכת מלח שנקרא 'טאלפין' ומבשלים אותו בקדירה לעשות 'טאלפין' חדש, וכל המלח נבלל ונתהפך שם מלמעלה למטה, ומלמטה למעלה, עד שאי אפשר להכיר איזה מהם היה העליון

אף לנו ייאמר, לכל יהודי באשר הוא, זה היום תחילת מעשיך, לעמוד ולהתחדש בזה היום הן ברוח - בתורה ועבודת ה'. הן בגשם - בכל עניני חייו בפרנסה וכלכלה, ברפואות וישועות וכל שאר השפעות, שביד כל אדם לפעול לעצמו שנה טובה ומתוקה בבני^{סב}. חיי ומוזוני^{סג}, ולצאת מ'בית האסורים' כל חד וחד בדיליה,

'רודפת' את האדם ועוקצת ואילו הדבש הוא הדבר המתוק ביותר), ולא עוד אלא שכל דבר טמא שנפל לתוך דבש הותר הוא עצמו באכילה, שנהפך להיות כדבש עצמו (שו"ע י"ד פא ח), להורות לנו, שכך יש בידינו כוח להפוך את כל מצבנו ברוח ובגשם ביום הזה, ולהפוך את הדינים לרחמים מגולים.

ס. ומסיים השם משמואל', ואיש הנלבב יקח מזה תוכחת מוסר לנפשו שאין זמן מוכשר להתהפך מרע לטוב יותר מר"ה, כי אם כך נעשה בעניני הגוף, ק"ו שבעניני נפש יש ביד האדם להפוך מהפכות אדירות לטוב לו כל הימים.

סא. הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע אמר פעם קודם ראש השנה לאברכים שהשקיעו מיטב כספם באיזה 'עסק' ואבדו את כל ממונם ונעשו רשים וחסרי כל, הנה, בראש השנה יצא יוסף מבית האסורים ומיד החלו שבע שנות השבע, והרי שגדול כוחו של יום זה, להפוך את מצב האדם מן הקצה אל הקצה, התחזקו להתפלל ויגביה הקב"ה קרנכם למעלה למעלה.

סב. הנה כתיב ברש"י (יבמות סד): ד"ה שלש פקידות. וז"ל. שהקב"ה פוקד העקרות לשמוע תפלתן בר"ה וגוזר עליהן הריון. ואיתא מהרה"ק מראפשיץ זי"ע (זרע קודש ר"ה ד"ה וה' פקד) וז"ל בראש השנה שאז נברא העולם הוא עת פקידת עקרות. וכן איתא מהרה"ק 'אמרי נועם' זי"ע (ר"ה ד"ה בנוסח) כי ראשי תיבות של 'נפקד כהיום הזה' הוא הנ"ך שהוא השם הממונה על ההריון, כמו שכתוב (בראשית טז יא) 'הנך הרה' כידוע.

וכבר אמרו צדיקים (אמרי נועם אות יב) רמז לכך - כי 'וידגו לרוב בקרב הארץ' בגמטריא ראש השנה. וב'תפארת שלמה' (ליה"כ ד"ה רב איקלע) פירש (בנוסח ונתנה תוקף) 'כמה יעברון כמה יבראון', כמה יעברון - כמה יתעברו בזאת השנה, וכמה יבראון - שיבראו ויתרפאו מחליים. מסופר על אברך שהמתין זמן רב לזש"ק, וציוה לו הרה"ק ה'פני מנחם' זי"ע שיכוון ליבו בתיבות 'כמה יעברון' להיפקד, והוסיף לומר שהוא בדוק ומנוסה.

וכן כתב הרה"ק ה'אוהב ישראל' זי"ע (ליקוטים חדשים, ימים נוראים) וז"ל. 'מה שאנו קורין בר"ה ביום הראשון 'וה' פקד את שרה', כי בזה אנו יכולין להמשיך ולפקוד עקרות' (וכן הוא שם פר' ויצא בנוגע לכל השנה).

סג. כתב הרה"ק רבי לייבל אייגער זי"ע (תורת אמת תרל"ט יום שני) ביום הזה בוודאי מתעורר כל מיני שפע להשפיע - חיי בני ומוזוני, וכאשר נשפע בראשית הבריאה ביום זה. חיים - נאמר ביום זה 'ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה' (בראשית ב ז). בני - נשפע גם כן הכח המוליד במאמר 'פרו ורבו' (שם א כח) וכאשר היה בפועל כידוע. מזוני - הוכן לו עוד במאמר 'תדשא הארץ' (שם יא).

איש איש כפי מחסורו^{סד}. ואין הדבר תלוי אלא בדינו ואשר על כן חלילה לנו^{סה}. מלבזבו אפילו רגע אחד ב'תשובה תפילה וצדקה המעבירין את רוע הגזירה'^{סה}. בהאי יומא^{סה}, כשכל השערים פתוחים לרווחה^{סה}.

סד. הרה"ק רבי מאיר שלום מקאלשין זי"ע היה מפרש בלשון התפילה (ברכת זכרונת) מי לא 'נפקד' כהיום הזה, מלשון וה' 'פקד' את שרה, וזה הכוונה מי לא נפקד אין איש שלא נפקד וזכר לכל מיני ישועות ביום הזה. וכך כתב הרה"ק רבי משה מקאזניץ זי"ע (דעת משה לאלול ד"ה איתא בילקוט) וזכורני כד הוינא טליא, הייתי תמיד מתמה עצמי על כבוד הה"ק אאמו"ר זצלה"ה (המגיד מקאזניץ זי"ע) שבר"ה היה שמח עד למאוד, ולכאורה ביום ההוא לשמחה מה זו עושה, אמנם הוא הדבר אשר דיברנו, מחמת שהוא ראשית השנה יורד בו קדושה וטהרה ו'כל טוב' לכל ימי השנה.

סה. על כן יאמרו המושלים לאמור, כי שנים המה 'מנהיגים', זה מנהיג 'רכב', וזה מנהיג 'מטוס', אלא שאותה פעולה של נסיעה (לחיצת רגל או יד על הכפתור - הדוושה, המיועדת לצורך נסיעה) תקדם את הרכב בכמה וכמה מטר, ואילו המטוס יתקדם בכמה וכמה ק"מ, וההבדל פשוט, כי הרכב בהיותו על הארץ מוגבל הוא בנסיעתו, הן מחמת עיקולי הדרך והן מחמת כח המשיכה של כדור הארץ המגביל את מהירות הנסיעה, לעומת זאת בשמים ממעל הכל פתוח... באין מעצור ומפריע... כך בימים אלו כשעדיין לא נקבע הדין לשנה הבעל"ט הרי 'הכל פתוח'... ותנועה אחת בכוחה לפעול גדולות ונצורות...

והנה נאמנים עלינו דברי חז"ל, אך שמא תאמר כי הדברים נאמרו רק ל'אנשים גדולים' ולא לפחותי ערך כמוני, על כן שמע נא עדותו של תלמיד חכם חשוב מירושלים הקורא בכף ידיהם של הפונים אליו (המבקשים מאתו שילגה להם ממטמוניות כף ידם) ומגלה להם את מזלם, מצבם ומעמדם בעבר ובעתיד, אבל בימים שבין ראש השנה להושענא רבא אינו מקבל את קהל הבאים, וטעמו ונימוקו עמו, שאין כל טעם למשמש בסימני הידים בזמנים אלו, כי מדי יום ביומו הם משתנים בפועל ממש, ושינויים אלו ניכרים לכל ה'מבינים' בחכמת שרטוט הידים (אלא שאדם מן השורה לא יוכל להכיר בכך), ואומר הרב הנ"ל, אם יכניס אדם את ידו בכל יום מימים אלו במכונת הצילום ויצלם תמונת שרטוטי ידיו, יוכלו להראותו כי ישנם שינויים גדולים מיום אל יום, כי כל מה שיארע בו בכל ימות השנה נקבע בימים אלו ובידו לבטל מעליו כל גזירות קשות ואכזריות...

סו. יש שפירשו מה שאומרים בליל ר"ה 'שנהיה לראש ולא לזנב', שהנה מדרך בעלי חיים שכשרוצים להביט על זנבם הרי הם מסובבים ראשם לאחור, ועל דרך זה אנו מבקשים שנהיה לראש - שנצל את ראש השנה כדבעי, וממילא לא נצטרך בכל השנה להביט לאחור בכאב ובצער מדוע לא נצלנו את ר"ה העבר 'עד תומו'.

דבר נורא אמר הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע, שהגם שאין לנו שמץ השגה בקדושתם של האבות והאמהות הק', אך מדברי הגמרא ששרה ורחל נפקדו בר"ה מבואר שאף הן לא היו יכולות לפעול לעצמם זרע של קיימא, אלא רק בר"ה לגודל סגולת היום. ומכאן נלמד ק"ו בן בנו של ק"ו אלף פעמים לדידן, עד כמה עלינו להשתדל בכל עוז ותעצומות לנצל את ר"ה, כי ממנו תוצאות חיים.

סז. כה אמר הגה"ח רבי ישראל שמעון קאסטעלאניץ ז"ל בשם הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע, שהיה זועק בימים אלו מנהמת לבו הטהור 'מען זאל זיך נישט דרייען ווי א נאר אויפן מארק', פירוש, שלא יהלך בימים אלו כשוטה המסתובב בשוק באפס מעש במקום שאפשר לו להרוויח הון רב.

סח. וכמו שכתב רבינו סעדיה גאון (בטעם השני לתקיעת שופר), וז"ל, כי יום ראש השנה הוא ראשון לי' ימי תשובה, ותוקעין בו בשופר להכריז על ראשינו כמי שמזהיר ואומר כל הרוצה לשוב ישוב ואם לאו אל יקרא תגר על עצמו, ע"כ. וכלומר, שמכריזים ומודיעים לכל, דעו נא כי עתה פתוחים כל השערים עד אחרי נעילה, ומי שאינו מנצל זמנים אלו כל יבוא בטענות אח"כ...

מעשה היה בקהילה אחת שנתיישבה בעיר חדשה בארץ הקודש, מכיוון שעדיין לא בנו בנין מפואר ל'בית הכנסת' מיהרו להזמין קרוואן (caravan) נאה ומתוקן, ביום המיועד הגיעה משאית (טראק) גדולה אשר הובילה את הקרוואן למקומו, קשרו הפועלים את הקרוואן אל המנוף (קרעי"ו) בחבלים עבותים, והחלו מכוונים את הקרוואן בעודו באויר למען ינוח על מקומו הנכון, כשהפועלים מכריזים לנהג המנוף 'ימין'... ו'שמאל', עד עד שעמד על מכונו בדיוק נמרץ, לא פחות ולא יותר, התירו את החבלים ויצקו מעט בטון (סעמענ"ט) לחבר את הקרוואן למקומו לבל יזוז. נכנס ה'מרא דאתרא' לבדוק שהכל כשורה, ונבהל לראות כי בטעות העמידו את ה'ארון הקודש' קרוואן הפוך, ה'מזרח' במערב...

באר הפרשה - פרשת נצבים - ראש השנה

וכבר רימו זאת הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (ד"ה כל) בלישנא דגמ' (שבת יא.) 'כל מיחוש ולא מיחוש ראש', שכשם שאינו דומה מיחוש שבראש למיחוש בשאר אבריו, כי אדם הלוקה מכה חזקה בכל רמ"ח איבריו, אף אם המכה תכאב מאד לא יבא בדרך כלל לידי סכנה, אבל מכה שבראש עלולה לגרום לו נזק עצום לכל ימי חייו ח"ו, כי העיקר תלוי בראש, כך לגבי ראש של השנה, שאם אם עברו עליו כל ימי השנה 'במיחושים' שונים, אך ישמור על ר"ה כבבת עינו שלא

יעבור רגע בבטלה. וכן רמזו בפסוק (קהלת ב יד) 'החכם עיניו בראשו', שהמשכיל רואה שהכל תלוי ב'ראש' ס"ט, ומבין כמה יקר ערך של כל רגע ורגע בראש השנה י", שהוא המשפיע על כל השנה י"א.

ותגור אומר ויקם לך - עוצם וגודל כח התפילה של כל יחיד בימים אלו

איתא במשנה (ב"מ קה:) ונפסק להלכה (ש"ע ה"מ שכב ס"ב) החוכר שדה מחברו (ששוכר את שדהו בסכום

עליונים למטה ותחתונים למעלה... ונמצא ש'ארון הקודש' עומד לכיוון ההפוך, מיד נענה אחד הפועלים, מה כל הרעש, הנה אצעק שוב 'ימין ושמאל' עד שההיכל יעמוד כדת וכדין... גערו בו, שטיא שכמותך, בעוד שהקרוואן היה באוויר אכן היה ניתן לצעוק ימין ושמאל ולסדרו בנקל, עכשיו שכבר הוא מונח על גבי קרקע ומחובר לה כבר לא יועילו צעקות ואף לא לחיצות על כפתורים למיניהם...

לדין ייאמר, עתה בימים אלו, עדיין לא 'נקבע' גזר הדין לשנה הבעל"ט אלא הוא 'תלוי ועומד באוויר', ובידנו הדבר 'להזיזו' ולשנותו כפי הצורך, אל נמתין עד לאחר הכתיבה והחתימה שלא נצטרך להזיע הרבה בתפילה ותחנונים לבטל את הגזר דין החתום...

סט. וכן אמרו שמניין השעות בראש השנה הוא ארבעים ושמונה כמניין 'מח', לרמז שר"ה הוא ה'מח' של כל השנה שהכל תלוי בו, וחי' למי שיש נקב במוחו אפילו כמלוא נימה...

ע. ידוע שהרה"ק בעל התניא זי"ע היה מרבה באמירת תהילים כל יום ר"ה עד לאחר תפילת מעריב בליל ב' דר"ה ואפילו 'מאמר' לא אמר, ולא משה ידו מתוך ה'תהלים - מחזור, מחזור - תהלים' [אף שכבר נודע חשיבות מאמרי הדא"ח בעינינו] מאחרי מנחה של ער"ה עד אחר ערבית בליל ב' (ספר השיחות רי"צ תחילת תש"ב, והביא שם שכן היה מנהגו של המגיד ממעזריטש).

אף הוא היה מזהיר את תלמידיו בראש השנה על שני דברים, שימעטו בשינה [היינו להימנע מתוספת שינה על ההכרח, כי הישן פחות ממה שגופו צריך עלול להיות עייף ומבולבל, ויצא שכרו בהפסדו], וכן ימנעו משיחה בטלה. הנהגות אלו שווים הם לכל אדם, וראוי להחזיק בהם ולקיימם.

וכן הייתה דרכו בקודש של הרה"ק רבי אלימלך מליז'ענסק זי"ע, שהשכים קום בר"ה, וכבר מעלות השחר עמד בבית המדרש והתחיל להתפלל פסוקי דזמרה בדביקות, ושימש כשליח ציבור בכל התפילות מרישא ועד גמירא, וכן תקע את התקיעות בשופר, ואת תפילת מוסף סיים כשעה אחר חצות היום, ואז הלך לאכול ולשתות כמצות היום, אולם כל הסעודה ארכה לו כחצי שעה, ואז חזר לבית המדרש והגיד תהלים בציבור בהשתפכות הנפש עד סוף היום (הובא באהל אלימלך אות שמב).

וכבר מצינו בפוסקים (עי' משנ"ב תקפא סק"ג) שמן הראוי לסיים שלוש פעמים ספר תהלים מר"ח אלול ועד יום הכיפורים, ואין לנו כלי זיין חזק יותר מאמירת הפסוקים שחיברם דוד המלך ע"ה לכל הדורות, לשפוך את הלב לה' ולעורר רחמים וחסדים בעולם.

עא. הגיד הגאון ה'חפץ חיים' זצ"ל, שמי שאינו מתעורר בראש השנה לעמוד בתפילה ובתחנונים, הרי הוא דומה לבעה"ב שארמונו עולה בלהבות, והוא נח על משכבו בנחת וברוגע, ואף שכולם צועקים לעברו 'אש, אש', הרי הוא מתעלם מהם ואינו טורח להביא מים כדי להציל את רכשו, והנמשל ברור, שבעת כזאת יש בידו לפעול שיפסקו עליו שנה של שפע וברכה, ואילו הוא בסכלותו מתנהג כאותו טיפש שאינו מתאמץ להציל מן הדליקה, ובזה מבואר דברי הירושלמי (הובא ברמ"א תקפג ס"ב) 'מאן דדמיך בריש שתא דמיך מזליה', היינו שאינו נותן אל לבו לנצל את הזמן 'בריש שתא'.

בדרך צחות אמרו, כי הנה מ'חובת' האדם ומ'זכותו' להיות 'אויס בעטען' (לבקש), וא"כ תחילה וראש עליו להיות 'אויס בעטען' (להפסיק לישון)... ונכלל בזה כל פירושי השינה...

הפחות מל"ו צדיקים נסתרים, אלא כל יהודי יהיה מי שיהיה בידו לטעון אני בקשתי בתחילת השנה על חיטום - וללא כל ספק שאם היית שומע לקולי לא הייתה התבואה נפסדת אף ב'מכת מדינה'... ועל ידי טענה זו מוציאים ממון בדין תורה... ואילו היה אפילו ספק ספיקא שלא תועיל התפילה כיצד הוא מוציא ממון עי"ז - והרי המוציא מחברו עליו הראיה, ומכאן, שתפילת כל יהודי פועלת בימים הללו כתפילתו של צדיק הדור ע"ב, ומובטח לו שתפילתו תתקבל לפני ארון הכל ע"י.

לדין הדברים אמורים, אם זה האיש הפשוט בידו לפעול בתפילתו ש'בראשית השנה' להנצל מ'מכת מדינה' - כלומר שכל העולם יפסידו ממנום והוא ישאר ברווחיו, אף אנו נפעל כיו"ב, בכל העניינים, לרפואה שלימה כנגד דעת כל הרופאים שכבר ייאשהו, או לרוות נחת דקדושה אף בשכל המחנכים הרימו ידיהם בייאוש, להפקד בוש"ק כנגד דעתם של כל המומחים, להעמיד הבית על תילו אף אם כל עושי השלום עזבוהו לנפשם, וכיו"ב איש איש בנגעו ומכאובו יש בידו לעלות על דרך המלך ע"י תפילותיו עתה בראשית השנה.

ואף אם נגורה כבר הגזירה רח"ל, אזי בכח התפילה בראשית השנה ע"י לבטל כל גזירות קשות ורעות ע"י.

קצוב לשנה) אם נשדפה השדה ונתקלקלה כל תבואתו יחד עם כל שדות המדינה (מכת מדינה) אין החוכר צריך לשלם על שנה זו, שהרי כל השדות שבמדינה נשדפו ולכן נחשב כאילו לא קיבל מאתו שדה לשנה זו. ונסתפקו בנמרא (ק.) באם ציווה עליו המחכיר לזרוע שם חטים והחוכר שינה מדעת בעל הבית זרע שעורים ונשדפו השעורים במכת מדינה, האם חייב החוכר לשלם, שהרי כל השדות נשדפו במכת מדינה וא"כ ההפסד של בעל השדה הוא ולא של החוכר, או שנאמר, שבעל השדה יכול לומר לו - אילו היית זרע חטים כמו שציוויתך היה מתקיים בי (אויב כב כח) 'ותגזר אומר ויקם לך', ופירש רש"י (ד"ה ותגזור) מה שתבקש מן היוצר יעשה, ואני לא ביקשתי מן השמים בתחילת השנה שיצליחני בשעורים אלא בחטים. ומסקנת הש"ס כצד השני, כלומר שאנו מקבלים טענתו, ואומרים שמאחר שהתפלל בראש השנה שיצליח ה' דרכו בחטים שיזרעו בשדהו, בוודאי היה מצליח בחטים - אעפ"י שכל בני המדינה הפסידו את תבואתם, ורק מכיוון שהחוכר שינה זרע שם שעורים הפסיד יחד עם כל בני המדינה שהרי על זה לא התפלל בתחילת השנה.

בין והתבונן נוראות בכח התפילה, כי לא נאמר דין זה דווקא אם המחכיר מצדיקי הדור הוא או לכל

עב. והוסיפו בזה דבר נפלא, שהנה פסוק זה של 'ותגזר אומר ויקם לך' נאמר על חוני המעגל (תענית כג.) שפעל בתפילתו כפי רצונו וכבן המתחטא על אביו ועושה לו רצונו, וללמדנו שכל 'יהודי פשוט' יש לו כח בר"ה לפעול בתפילתו כחוני המעגל...

עג. ברבים מספרי הקודש לדורותיהם האריכו לרמז ענין ראש השנה במזמור ב' שבתהילים, שם נאמר (פסוק ז) 'אספרה אל חק בני אתה אני היום ילדתיך', כי 'חק' רומז לראש השנה, וכמו שנאמר (פא ד-ה) 'תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו, כי חק לישראל הוא משפט לאלוקי יעקב', וכן 'היום' - דא יומא דדינא, והיינו שבהאי יומא רבא הקב"ה אומר לכל אחד ואחד מבני ישראל בני אתה, ואני היום ילדתיך - כי ר"ה הוא זמן חידוש העולם, וכדאיתא במדרש (שוח"ט קב) 'אתה בורא אותם בריה חדשה', ומה כתיב מיד, שאל ממני ואתנה, שהשי"ת פונה ואומר, התפללו לפני ותשאלו כל מאווייכם ורצונות ליבכם, ואתנה...

עד. מעלה יתירה יש בה בתפילה שבלייל ראש השנה, וכמו שכתב המגיד מדובנא זי"ע (קול יעקב, איכה ב יט) על הפסוק 'קומו רוני בלילה לראש אשמורות שפכי כמים לבך נכח פני ה'" ומבאר בזה"ל, משל לאחד שהיה דר בעיר מלאה נכרים אין שם יהודי בלתי הוא לבדו, והעיר היתה מתנהגת ע"פ ממונים אשר הפקיד השר עליה, והשר לא היה דר בעיר ההיא כי אם רחוק מאתה, ומשפטו לבא אחת בשנה לפקח על עסקי העיר ועניניה, וכל יושבי העיר היו שונאים את היהודי תכלית שנאה וישטמוהו תמיד ויארבו לנפשו, ובבוא השר אל העיר ליום המועד הנה ברצות היהודי להתייצב לפניו לשחר פניו ולהפיק רצון ממנו על כל נגעי לבבו, היה מוצא תמיד את מבקשי רעתו עומדים לפניו ומדברים שטנה עליו ומשניאים אותו בלב השר עד אשר לא יכול היהודי להרים פניו אל השר לשאול צרכיו ממנו וגרם לו זאת שירד מטה מטה וידל מאד, לימים נתייעץ עם אוהביו מה לעשות בזה ויעצוהו לשמור

וכמו שהוכיח ב'ערבי נחל' (דרוש לפסח דרוש ב) דהנה וענו אותם ארבע מאות שנה' - והיא גזירת 'שעבוד בברית בין הבתרים אמר הקב"ה (בראשית טו יג) 'ועבדום מצרים' שיצאה מפורש מפי הגבורה, ואעפ"כ כש'ויאנחו

את יום המועד בבוא השר העירה, ואז ישכים הוא להתייצב לפני השר קודם אור היום אולי עוד לבדו ימצאנו בטרם יבואו שוטניו להלשין עליו, ואז יפיק רצון ממנו לכל משאלותיו, אחר שאין עומד לנגדו לשטנו הנמשל הוא, כי גם זאת העצה היעוצה לנו מחז"ל הקדמונים, להשכים בליל ר"ה להתפלל כל הלילה על כל נגעי לבבנו, בטרם בוא יום הדין אשר השטן עומד על ה' לקטרג עלינו ולהסך בעדנו מעבור תפילה, וזהו קומי רוני בלילה לראש אשמורות, רומז על מה שנאמר (איוב א) ויהי היום ויבואו בני האלהים להתייצב על ה' וכמאמר חז"ל שהוא ר"ה, וראש אשמורות הוא קודם ר"ה, וזהו כמים לבך נוכח פני ה' כלומר דרשוהו בהמצאו לבדו, בטרם עוטרם על ידו שוטניו, ושפכו לבבכם נוכח פניו בעצמו, אולי יחנן ה' צבקות אותנו, אחר שאין שטן ואין פגע רע עדיין עלינו, עכ"ל. וכלומר, מעלה יש בזה הלילה, כי המלך כבר נמצא עמנו - 'כי כבר בא' לשפוט הארץ, אבל עדיין לא נתיישב על כסא הדין, ועדיין לא התייצבו המקטרגים, וזוהי השעה המוכשרת ביותר להתחנן לפני המלך.

סגולה גדולה ונפלאה שמעתי מאנשי מעשה, לומר ולסיים ב' פעמים את כל ספר תהלים בליל ראשון דראש השנה, והיא מסוגלת מאד לישועות גדולות, [וכבר שמענו רמז לדבר בפסוק (תהלים פא ח) 'אענך באתר רעם', בסתר ר"ת ב' ספרי תהלים ראש השנה]. האף אומנם כי סגולה זאת קשה לרבים לקיימה - בפרט שלמחרת היום יש לעמוד שעות ארוכות בתפילה במוח צלול, עכ"ז הובאה זאת הסגולה למען ידעו דורותיכם חשיבותה וכוחה של האי סגולה, והעיקר הוא לנצל את הזמן כראוי ולא לבטל אפילו רגע אחד ביום קדוש זה, ויאמר עכ"פ פ"א תהלים או חלק ממנה כ"א כפי יכולתו או יחלקם בין בני הבית וכיו"ב.

ומידי שנה בשנה מעידים עדים נאמנים 'אותות ומופתים' שזכו בזכות זה, שינוי המזל מן הקצה אל הקצה, ואף בדברים שהיו נראים כלאחר גזירה' - שאין שום סיכוי בעולם שיהפכו לטובה, בבני חיי ומזוני, בזיווגים הגונים, איש איש די מחסורו אשר יחסר לו.

דוגמת משפחה אחת אשר היו בה ארבעה מעוכבי שידוכים - כל אחד ואחד מהם עם 'סיפור' משלו - אחד כבד יותר ממשנהו, באמצע הסעודה בליל ראש השנה נדברו מסגולה זאת, ותהי 'חרדת אלוקים' במקום, חלקו ביניהם את התהלים כנ"ל, ובתוך אותה שנה נישאו כל הארבע עם זיווגים הגונים 'לכתחילה שבלכתחילה'. וכן הוא בבני - שמעתי מאיש נכבד ומוכר בפלורידא, שהמתין כעשרים שנה לזש"ק, וכל פעולות שעשה אך לתוהו הועילו, ובשנה שעברה אמר בכוונה וביראה פעמיים תהלים ונושע למעלה למעלה מדרך הטבע, וכל זה רק טיפה מן הים הנשמעים במשך השנה מישועות נפלאות הבאות לאחר קיום סגולה נפלאה זו.

(והגם שאיננו בקיאים בחשבונות שמים כלל וכלל, ושמעתי מתאוננים האומרים קיימנו הסגולה ולא נושענו, דע לך כי פעמים הוא דומה לאיש שכמה ימים לא בא דבר מאכל לפיו, ונכנס לחנותו של חברו בבקשת תחנונים, אנא, עברו עלי כמה ימים בתענית, הב לי מנה יפה של מאכל חריף פלוני, והמוכר שנאמן לידידו לא נתן לו אלא מיני מאכלי חלב קלים, בידעו שהמאכל החריף הריהו כסם המוות אחר תענית בן כמה ימים, אף אנו איננו מכירים בחשבונות שמים, את המוטל עלינו נעשה, ומן השמים ירחמו עלינו, ובוודאי נזכה לשפע רב וישועות גדולות בכפלי כפליים, עכ"פ בדברים הראויים לנו דוגמת הידיד שנתן ל'מתענה' אוכל המשיב נפשו...).

עה. הרה"ק ה'ערבי נחל' (לר"ה) מביא מעשה נורא על אחד מתלמידי האר"י הק' זי"ע (בספר היכל הברכה הביא מעשה זה והזכיר שמו של אותו תלמיד - רבי יוסף מערבי) 'שביום ראש השנה בא אליו אליהו הנביא ז"ל ואמר לו למען השם התחזק להרבות בתפלה ותחנונים, כי גברו מאד המקטרגים עד שמיכאל השר הגדול המזכיר זכותן של ישראל נשתתק ותש כוחו ואין בפיו מה לדבר', שאלו התלמיד שהרי באותה שנה למדו תורה הרבה, ואיה זכות התורה, השיב אליהו שעל הא גופא הקטרוג כיון שלמדו שלא כהוגן (עיי"ש). חזר ושאלו 'ומה אברהם אומר לדבר זה, הלא הוא אבי ישראל ולמה אינו בא לשם הלא לא ישיבוהו ריקם, השיב לו שאברהם אומר שהוא בוש ונכלם מלילך לבקש על נפשם' וכו'.

ויהי כשמוע הרב את דבריו עמד בפחד ורעדה, וצעק בקול מר עם ה' חזקו ונתחזקה בעד עמנו ובעד ערי אלוקינו, שובו והשיבו מכל פשעיכם, מי יודע ישוב וניחם ה' על הרעה, כי יצא הקצף מלפניו כי רבו חזקו יד המקטרגים ולא נשאר עוד מענה בפי מליץ שלנו, וכל כך צעק בדברי כיבושים שיקבלו תשובה על עצמם, עד שבא אליו אליהו ז"ל ואמר לו שנתלבש אברהם אבינו עליו השלום בכח התשובה של אותו בי כנישתא, ובא לפני הקב"ה להרחיק

זכה כתב הרה"ק ה'אור המאיר' (ר"ה) וז"ל. ואין לך ח"ך מתוק מזה, שהאדון ה' צבאות ביקש בזאת מידינו, לאמר לפניו מלכיות וזכרונות כנוכר, כדי שתבוא זכרונכם לפני לטובה. ונמצא בל עצמו יתברך דורש טובתנו, להטיב לנו באחריתנו (ומוכיח בזה לאלו האנשים שכשמאריכים התפלה בר"ה נחשב להם כמשא כבד). וכזה רמז הנביא (ירמיה לא יט) 'הבן יקיר לי אפרים, אם ילד שעשועים, כי מדרי דברי בו זכור אזכרנו עוד'. הכוונה, הבן יקיר לי אפרים - כל ישראל מכונים בשם אפרים... והוא לפני ילד שעשועים, ובודאי אין כוונתי להכביד עליהם משא כבד, אלא הכל לטובתם ושלימותם, ומדרי דברי בו - זכור, כלומר מה שאני מצוה שיאמרו לפני זכרונות, כוונתי לטובת עצמם, (כי רוצה אני לזכרם תמיד

בני ישראל מן העבודה ויזעקו' מיד 'ותעל שועתם אל האלקים מן העבודה' (שמות ב כג) ויצאו לחרות אחר מאתיים ועשר שנות גלות בלבד. והיינו שכן הוא רצון מתחילה בעת הגזר דין, שעל ידי הצעקה ישתנה דינו, פירוש, שמיד בעת שהקב"ה גזור את הגזירה גזור גם כן שתבטל ע"י התפילה.

וזכה אמרו ליישב מדוע אומרים בראש השנה זכר ליציאת מצרים, מה ענין יום תחילת מעשיך ויום הדין של ראש השנה ליציאת מצרים, אלא, לומר לך, כמו שבני ישראל פעלו 'מהפיכות' ובטלו גזירות ע"י התפילה עד שיצאו ממצרים קודם הזמן, כך בידו של כל איש ישראל לעשות מהפכות ביום זה ע"י, ואין דבר עומד בפני התפילה ע"י, לבטל כוחם של כל המקטרגים והמשיטנים ע"י.

דינם של ישראל עד יום הכיפורים כדי שבתוך כך ישובו מדרכם וכו', ומיד אחר ר"ה כתב הרב ההוא לכל מקומות הקרובות שיעמדו על נפשם לשוב בכל האפשרי והודיעם כל הדברים. עכ"ל.

והדברים מרעידים כל לב עד היכן גדול כוחה של תפילה, שבאותה שעה קשה לישראל, שמיכאל שר ישראל כבר לא היה בכוחו להמליץ טוב, אברהם אבינו 'אבי ישראל' מתבייש ללכת לבקש על בניו, אך עדין תפילה יכולה לבטל כל הדינים ולהשבית כל מקטרגים וכמו שאמר אליהו הנביא למען השם התחזק להרבות בתפילה ותחנונים.

עוד זאת למדנו על גודל הכח שנתן הקב"ה לברואיו בעולם הזה, שרק ע"י התשובה היה כח לאברהם אבינו לדחות את הדין עד לאחר יום הכיפורים, והרי שיתכן שאדם בתפילותיו ובתשובתו 'מזעזע' את כל העולמות, וגורם לעליונים' להתעורר לבקש מלפניו ית' על אותו אדם.

עו. וכך כתב רש"י על האמור בפרק פ"א בתהילים שהוא ה'מזמור של ר"ה' (פסוק ח) 'בצרה קראת ואחלצך אענך בסתר רעם' - 'אתה קראתני בסתר ביני ובינך, ואני עניתך בקול רעם, הודעתי גבורות ונוראות בפהרסיא', והרי שהתפילה פועלת 'גבורות ונוראות בפהרסיא' (והגם שהתפילה מועילה בכל השנה, אך גדול כוחה ביותר בר"ה).

עז. מעשה נורא אירע בישיבה דגייטסעד לפני כשלושים שנה, באותה שנה נלב"ע ל"ע בחור צעיר מבני המקום, מכיוון שכן הרי ב'נתנה תוקף' בימים הנוראים לאחמ"כ הייתה התעוררות עצומה בקרב תלמידי הישיבה, ובהגיעם לתיבות ותשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה נעו אמות הספים לגודל הזעקות וקולי הקולות שנשמעו בהיכל, אף ה'בעל תפילה' הגאון הנודע רבי מתת' סאלאמאן שליט"א משגיח דישיבת ליעקוואד (שהיה אז משגיח דגייטסעד) זעק בקול גדול ותשובה ותפילה... עד שדם ניתז מגרונו על המחזור שעמד לפניו ונמחקו תיבות 'רוע הגזירה'... וראה זה פלא, כי אכן 'נמחקה' רוע הגזירה... ובשנה שלאחמ"כ לא נפקד מהם איש, ולא נפטר אפילו יהודי אחד בכל גייטסעד באותה השנה.

עח. אמנם, לא יהא שוטה המאבד מה שנותנים לו, וינצל את כוחו זה ב'השגות גדולות'... כמו שהיה הרה"ק רבי נפתלי מראפשיץ זי"ע מעורר בדבר מעשה שהיה, באחת המלחמות בתוך סערת הקרב ירו האוחזים בחיצים חץ מוות בצאר ניקולאי ימ"ש, אחד החיילים שראה את אשר עומד לקרות בעוד רגע קט החל לזעוק בקול מר, הסוס אשר עליו רכב הצאר נבהל מהקולות וקפץ למעלה, וכך נכנס החץ בגוף הסוס והרגו ואילו הצאר נשאר בחיים. כשוך חמת המלחמה קרא הצאר לאותו חייל, ואמר לו כי ברצונו להכיר לו טובה על אשר הצילו ממוות לחיים, על כן יבקש ככל העולה על דעתו וימלאו כל משאלותיו, נענה החייל, שהיות והממונה עליו בצבא המלך מציק לו ומתעלל בו על כן מבקש שימנו אחר תחתיו, נענה לו המלך אכן אעשה כבקשתך.. אך שוטה שכמותך מדוע לא בקשת להיות בעצמך מפקד. על זה הדרך נאמר לדידן, הקב"ה נתן בידינו כח התפילה לפעול גדולות ונצורות לטוב לנו לכל השנה הבעל"ט - אל תהיו כאותו שוטה המאבד מה שנותנים לו, אל תכניסו את כל כח תפילתכם בזוטות ושטויות - אלא כל בר דעת יסדר לעצמו בתפילתו 'שנה טובה ומתוקה' בכל ענייניו...

כלשון המקרא 'ובכן אבוא אל המלך' (אסתר ד טז), לפי שהוא עתה יום הדין ואנו באין לפני מל"ה הקב"ה. ואמר המהרי"ד שכוונתו לומר כסיפא דההוא קרא 'אשר לא בדת', וכלומר שאף מי שנראה לו שאינו כדאי להתפלל אל ה' אל יתייאש, אלא יבוא אל המלך ויזעק אל ה' מעומק לבו.

וראה דמע עיני - ענין הכביה

כתב ב'שער הכוונות' (דף צ. ג.) גם היה נוהג מורי ז"ל לבכות הרבה בתפילת ר"ה אפי' שהוא יו"ט ומכ"ש בתפילת יוה"כ, והיה אומר מוז"ל כי מי שאין בכיה נופלת עליו בימים האלו הוא הוראה שאין נשמתו הגונה שלימה פ. ואכן הפליגו צדיקי הדורות במעלת תפילה היוצאת מן הלב בבכי ותחנונים, כי הקב"ה מתרצה בדמעות פ.א.

נפלאות מצינו ב'ספר חסידים' (אות קל) וז"ל, יש אדם שאינו זכאי שיקבל המקום תפלתו, אלא בעבור תוקף תחנונים ודמעה עיניו אשר תמיד בוכה ומתחנן, אע"פ שאין בידו זכות ומעשים טובים מקבל הקב"ה תפלתו ועושה חפצו.

עוד - כדי שתבוא זכרונם לפני, וזהו דברי בו זכור, כוונתי כדי שאזכרנו עוד לטובה, עכ"ל.

וזכר איתא במדרש (שוח"ט) על הפסוק (תהלים קב יח-יט) 'פנה אל תפילת הערער ולא בזה את תפילתם, תכתב זאת לדור אחרון ועם נברא יהלל קה', אמר רבי יצחק, כלפי דורות אמרו, שאין להם לא נביא ולא כהן ולא בית המקדש שיכפר עליהם, אלא עוד תפילה אחת שנשתייר להם שהם מתפללין בראש השנה ויום הכפורים, ולא תבזה אותנו מהם, הוי 'ולא בזה את תפילתם'. 'תכתב זאת לדור אחרון ועם נברא', אלו הדורות שהן כמתים במעשיהם ובאין ומתפללין לפניך בראש השנה וביום הכפורים, ואתה בורא אותן בריה חדשה. וללמדנו כי הקב"ה שומע תפילת כל פה ואפילו אם נחשב כ'מת במעשיו', אך גדול כוחה של תפילה בר"ה עד שנברא כברייה חדשה ע"ט.

וזכר אמר הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע (מועדים הגש"פ ד"ה ובמקלות) בביאור דברי הטור (או"ח סימן תקפב) על נוסח התפילה 'ובכן תן פחדך' - ותקנו לומר 'ובכן'

ע"ט. הנה אנו מתחילים את פסוקי מלכויות עם על כן נקוה לך, ולכאורה צריך ביאור, שהרי פסוקים אלו נאמרו על ידי עכן, ושמו מרומז בר"ת ע"ל כ"ן נ'קוה ('סדר היום' כאן, בשם התולעת יעקב), והרי מבואר בגמרא (סנהדרין מד.) שעכן עבר על החמורות שבחמורות, ומדוע מזכירים את שמו מיד בתחילת המלכויות... אלא, אדרבה, להורות, כי ביום הזה (ובכל השנה) ניתנה הרשות אף לגרוע שבישראל להמליך על עצמו את הקב"ה כאילו לא חטא מעולם, כי הקב"ה כביכול ממציא את עצמו לכל בניו יהיה מי שיהיה, ומצפה שיחזור בתשובה, וביותר בימים אלו 'דרשו ה' בהמצאו'. כי אכן, ענין מלכויות שייך לכל אחד, וגם מי שנמצא [לדעתו] בהרי חושך ומלא עוונות וכו' גם עליו יש חיוב 'להמליך' את הקב"ה עליו ועל מעשיו.

ולא יאמר הן 'מחוסר כפרה הנני', כי ע"י ההכנה והתעוררות נכנס להיות 'צדיק גמור' וזוכה להיכתב בספרם של צדיקים גמורים. וראיה לדבר מדברי הגמרא (קידושין מט:) 'המקדש את האשה על מנת שאני צדיק, אפילו רשע גמור מקודשת שמא הרהר תשובה בדעתו', והקשה המנחת חינוך (שסד א) שהרי לא התוודה כלל וכיצד נהפך לצדיק, אלא שהוידוי בא לכפרה וצדיק ורשע אינו תלוי בכפרה כלל 'נהי דאין לו כפרה בתשובה בלב מכל מקום הוי צדיק כיון שמתחרט לפני קונו יתברך'.

פ. וכתבו הפוסקים שמי שאינו בעל כפי לכל הפחות ישא את קולו ויעשה עצמו כבוכה, בכדי להתעורר ולעורר זכויות של מעלה. והסמיכו לכך את הפסוק (תהלים ו ט) 'כי שמע ה' קול בכי' (אלף המגן תקפב סקמ"ה, ועיי' מעשה רב להגר"א, רז). פ"א. הרה"ק מסאטמאר זי"ע המשיל את הענין, לבן המלך שהורחק מבית אביו לאחר שסרח והזהר רבות ע"י אביו המלך, ולא שת לבו לכל האזהרות... כעבור שנים נתעוררה האם - המלכה בגעגועים אחר בנה ויצאה למסע ארוך - לתור אחריו ולבקרו, עד שהגיעה לאותה מדינה מרוחקת, מקום אשר הבן כלוא תחת בית מגודר הנעול בשלשלאות ומנעול כבד, מאחורי הגדר זעק הבן לאמו 'זעקה גדולה ומרה' כי רע ומר גורלו, יסורים קשים ומרים נחלתו, כה הוסיף הבן להתחנן ולעורר רחמי אמו שתצילנו מבור הגלות הלזה... ותען האם - המלכה הנה אזרוק לך מבעד לחרכים את המפתח בו תפתח את המנעול ותצא לחפשי... נטל הבן את המפתח הכניסו למנעול... ולא נפתח, שוב ניסה ולא נפתח... זעק הבן אל אמו, אני אנה אני בא, הדלת והשער אינם נפתחים... אולי אין זה המפתח הנכון, אמרה האם בטוחה אני שזה המפתח הנכון... אלא שברבות השנים שלטה החלודה במנעול ולכן אין

כתב בספר 'דרך משה' הנספח על 'ספר הגן' (תוכחת חז"ל (ברכות לב): מרוב חשיבות של תפלות שבדמעות פב. מוסר, ליום כ"ד) התפלה שמתפללים בדמעה היא והנה, הפתח אשר נכנסים שם התפלות אשר המה חשובה וקרובה מאוד להתקבל, כידוע על פי מאמר בדמעות אינו פותח אותו פתח שום מלאך או ממונה,

המפתח פותח... עצה אחת לך בני היקר, שפוך נא דמעות כמים על גבי המנעול וזוה תוסר כל החלודה, יפתח המפתח את המנעול ויבוא הבן אל אמו... אף אנו אין לנו אלא לשטוף את שערי הלב בדמעות וותחות וזוה יסורו כל המחיצות והחציצות ונזכה לצאת ממאסר הגלות והצרות, להתקרב אל אבינו שבשמים ולפעול שנה טובה ומתוקה. הרה"ק רבי נפתלי ממעליץ זי"ע (קדושת נפתלי ר"ה) רמז כזאת, דבש ר"ת 'שימה דמעתי בנאדך' (תהילים נו ט), ומבאר שלפעמים רוצה הקב"ה לכתוב טוב על ישראל, ובא השטן ומייבש את הנאד של דיו - ע"מ שלא יוכלו לכתוב בו טוב עליהם. ע"ז מבקשים, רבש"ע, 'שימה דמעתי בנאדך' - שתשים הדמעה תחת הדיו, 'הלא בספרתך' - ובאופן זה תכתבנו בספר חיים טובים.

הרה"ק הי"שמח משה זי"ע (תוכחת חיים לר"ה יד) המשיל את מעלת הבכיה במשל למלך שכעס על עבדיו ורצה להענישם, התכנסו כל העבדים והמשרתים לטכס עצה איך לפייס את המלך. נעמד שר המשקים ואמר, כי כפי שהוא מכיר את המלך זה שנים רבות לא יצליחו לפייסו בשום מתנה או דורון ורק עצה אחת יש להם, להגיש לפניו משקה פלוני אשר ידעתי כי המלך אוהבו ביותר, ויצרפו למשקה כתב התנצלות, ומסתבר שבעידן ריצוי ושמחה כזה יסלח להם על עוונם. והנמשל, כי הקב"ה מתרצה בדמעות שהאדם שופך מעומק לבו כמים מפני שזהו כביכול ה'משקה' החביב אצלו יתב"ש, ובאותה שעה יש בידו האפשרות לבקש גם מחילה על פשעיו.

וזוה לשון הרה"ק הערבי נחלי זי"ע (דרוש לר"ה) הנה העת לפייסו על כל מה שעשינו לו, ובמה מפייסין לו הנה השי"ת נקרא מלך מתרצה בדמעות שיכולין לפייסו בדמעות, אין אנו יכולין לפייסו בדבר אחר רק בדמעות. כן מספרים על הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זי"ע, בשעת עמדו על הבימה קודם תקיעת שופר הרים את ראשו אל עבר עזרת הנשים ופנה ואמר - נשים צדקניות, שטפו את השופר אשר בידי בדמעותיכן, בכדי שאוכל לתקוע בו כראוי וכיאות.

וזוה טעם הדבר אשר מצינו תפילות שונות שתיקנו גדולי הדור במשך הדורות בשפת האידיש, כיוון ששערי דמעות לא ננעלו (ב"מ נט). ורק כאשר יבינו את אשר הן מתפללות תיזל דמעה מעיניהן (כי נשים רבות לא היו מבינים בלשון הקודש), אמנם לאנשים לא תיקנו תפילות בשפת האידיש, על אף שבצוק העיתים רבו העמי ארצות וכדו' שלא ידעו קרא וכתוב, כי האשה דמעתה מצויה.

עוד יש בכח הדמעות לרוחץ את הלב... הנה איתא בגמ' (ב"מ נט) 'אעפ"י ששערי תפילה ננעלו שערי דמעות לא ננעלו', וביאר הגאון רבי אליהו דסלר זצוק"ל שאינו מדבר על השערים אשר בשמים, כי וודאי שערי שמים עדיין פתוחים ועומדים לקבל תפילותיהם של בני ישראל, ולא דיבר אלא על שערי הלב שנסתם ונחתם עד שאי אפשר לו להתפלל ולשפוך נפשו לפני ה', מה תקנתו אעפ"י ששערי תפילה ננעלו שערי דמעות לא ננעלו - יפתח מעיני הדמעות ויזיל דמעה כמים וזוה יפתח את סגור לבו ויוכל לעמוד בפני בוראו בתפילה ותחנונים לפעול דבר ישועה ורחמים.

מסופר שפעם אחת הגיע הרה"ק ה'צמח צדק' זי"ע לבקר קבוצת חיילים מצבא הצאר הרוסי (וכידוע עד כמה הפליגו גדולי הדורות במעלת יהודים אלו אשר עמדו בעוז ובתעצומות בנסיונות קשים ומרים לשמור על יהדותם), בתוך הדברים אמרו לו, הנה כבסנו וצחצחנו את הכפתורים שעל המדים שאנו לבושים בהם לכבוד ראש השנה, יורנו הרבי כיצד 'נכבס' את הנשמה, שאלם ה'צמח צדק' במה ניקיתם את הכפתורים, השיבו בחול ומים, אמר להם ב'אלו' תנקו גם את הנשמה, כי תהילים הם כנגד החול והדמעות הם המים שבהם רוחצים ומצחצחים את הנשמה עד שתשוב להבהיק כבראשונה, ובתהילים ובדמעות נצחצח נשמותינו (צמח צדק, ספר השיחות, ער"ה תר"ד).

פב. משל למלך שהרחיק את בנו למקום רחוק, והיה הבן מתגעגע לאביו ושולח לו מכתבים בדם ליבו 'אב הרחמן, השיבני אליך ואשובה', אך לא קיבל שום 'תשובה', ולא הצליח להבין, כיצד אביו אוהבו אינו מתייחס למכתביו כלל ואינו משיב לו מאומה, עד ששאלו ידידו, הגידה נא, כיצד הנך שולח את המכתבים, השיב הבן ששולח אותם דרך בית ה'דואר', אמר לו ידידו, אכן נודע הדבר, כי בבית הדואר יושבים שונאים, והם משמידים את המכתבים הבאים ממך, ועדיין לא באה לידי אביך אפילו 'אגרת' אחת... אין לך עצה אחרת, רק לשלוח אותם באניה עד לעבר הים, ומשם יקחנו שליח לבית המלך.

כי אם הקב"ה בעצמו ובכבודו וכו', והקב"ה ברחמיו יעתר לו וימלא משאלותיו לטובה אמן בן יהוה רצון, עב"ל פג.

מעשה נורא מובא בזוה"ק (ח"ג רה.) על בוחם של דמעות לפעול במרומים תחיית המתים בפשוטו ממש, וכך איתא, רבי יוסי דפקיעין הסתלק מן העולם והשאיר אחריו בן קטן, הוי געי ההוא ינוקא ובכי ואמר וכו', עד שיצאה בת קול שאמרה 'זכאה אנת רבי יוסי,

דמילין דהאי גדיא זעירא ודמעוי סליקו לגבי בורסייא דמלכא קדישא, ודנו דינא... והא עשרין ותרין שנים אוסיפו לך' וכו' [ובלה"ק - אשריך רבי יוסי שדברי הגדי הקטן הזה ודמעותיו עלו אל כסא המלך הקדוש ודנו דין.. והרי עשרים ושתים שנים אוסיפו לך]. ובהמשך איתא שם אמר רבי אלעזר זכאה חולקנא דחמינא תחיית המתים וכו'. ואמר רבי יוסי 'תלת מאה ושתין וחמש דמעין דאושיד ברי עאלו בחושבנא קמי מלכא

כך פעמים שהאדם מתפלל ולא נענה וחוזר ומתפלל ושוב לא נענה... ובמר ליבו שואל מדוע לא עלתה התפילה לרחמים ולרצון לפני אדון כל... אכן פעמים שיש עליו 'מקטרגים' הסותמים שערי תפילה ומונעים ממנה לעלות למרומים, ואין לו עצה אלא כלשון הכתוב (איכה ב יח) 'הורידני כנחל דמעה', להרבות בנהרי דמעה, ואז 'תפליג' תפילתו בנהרות אלו ותגיע למחוז חפצה מבלי מפריעים ומקטרגים.

מעין הדברים פירש הרה"ק הישמח משה זי"ע במה שנאמר (קהלת יא א) 'שלח לחמך על פני המים כי ברוב הימים תמצאנו', שהכוונה היא לבקשה הנשלחת למרומים על פני המים - אלו הדמעות ששופך כמים, שהם עושות רושם רב במרומים, ופועלות כמו עבודה וגיעה של ימים רבים, וזהו כי ברוב הימים - הנפעל ברוב הימים תמצאנו בנקל אם תבקש בדמעות.

זה לשון הגה"ק הרבי ר' יהונתן אייבשיץ זי"ע (יערות דבש ח"א דרוש ד) ואשרי למי שמתפלל בדמע ובלב נשבר ונדכה כי לא ישוב ריקם.

פג. אך פשיטא שאין הכוונה לבכיה מתוך עצבות ח"ו, אלא מתוך שמחה, וכמו שכבר הזכרנו מה שכתב ה'חתם סופר' זי"ע כי 'בשמך יגילון כל היום' ר"ת בכיה, ללמדך שהשמחה והבכיה משולבים זה בזה ואינם תרתי דסתרי. שמא תאמר כיצד אכן ניתן לשלב בין השמחה לבכיה, כבר כתב ה'לבושי מרדכי' (חותנו של המהרי"ץ דושינסקי) בלישנא דקרא (תהילים מז ח) 'כי מלך כל הארץ אלוקים זמרו משכיל', שאם אנו מתעוררים כי הוא 'מלך על כל הארץ' כיצד שייך לומר לפניו, אך על כך אמר הכתוב 'משכיל' - שמי שיש בו דעת ושכל יודע שאין זה סתירה כל וכלל. וכבר ביארנו בזה במשל נחמד, למלך שהיה לו בן יקר, שלמגינת לבו וצער הרב הפסיק מוחו לפעול לפתע פתאום רחמנא ליצלן, ואע"פ שדרש ברופאים גדולים ומומחים לא הצליחו למצוא מזוז ורפואה למכתו, בלית ברירה נאלץ המלך להכניסו למוסד מיוחד לחולי נפש. והנה מנהל מוסד זה שמח על כך כמוצא שלל רב, מפני שהמלך שילם לו ביד רחבה על כל יום ויום שטיפל בבנו במסירות, ולפיכך כאשר לאחר כמה חודשים נרפא בן המלך לא הסכים המנהל לגלות על דבר רפואתו למלך, כי ידע שאז יוציא אותו משם ושוב לא יקבל מאומה מבית המלך. בכל יום ויום חיכה בן המלך שיבואו להוציאו משם, אך תוחלתו נכזבה, על כן שלח מכתב בקשה לאביו המלך בו נאמר שב"ה כבר הבריא מחליו, והוא ממתין בכליון לשוב לחיק אביו, המנהל שלא רצה לשלחו השמיד מיד את המכתב וכך קיווה לא תגיע דבר הבשורה אל המלך, אך הבן הוסיף לשלוח עוד ועוד מכתבים ולא ידע מדוע לא יבוא אביו לקחתו, והרי גדולה אהבתו לאביו ואהבת אביו אליו, עד שהתבונן בנעשה והבין שהמנהל מונע מבוא המכתבים ליעדם, מחמת רצונו להשאירו שם. מה עשה הבן, הערים וכתב 'מכתב' בו כתב דברים מקוטעים וציורים שונים כדרך הפעוטות בני שלוש... ובין השורות הסתיר כמה אותיות, בהם זעק למלך שיוציאו משם, המנהל שראה מכתב 'מהודר' כזה שמח ושלחו לבית המלך, שהרי בזה יחשוב שבנו עומד עדיין במצבו הראשון. ויהי כאשר נתקבל המכתב בבית המלך התעמק המלך בחכמתו בקשקושי הדברים, והבין מיד את זעקת ובקשת בנו החביב, ותיכף שלח להוציאו משם. והנמשל, כי בני ישראל זועקים אל ה' בתפלה ובתחנונים, שהמקטרגים אינם מניחים ומעכבים את התפילות מלהגיע לפני כסא הכבוד, ולכן מתחכמים בני ישראל ובחכמה מתחילים לשיר זמירות ותשבחות למלך א-ל חי וקים, ואלה עולים למעלה באין מפריע מפני שהמקטרגים אינם מתאמצים לעכבם, בסוברם שאין בהם שום תחינה ובקשה, אך האמת שבתוך הרנה והשירה מסתירים דברי תפלה ובקשה, והקב"ה אב הרחמים שומע לקול תפילות עמו ישראל וממלא משאלותיהם לטובה ולברכה.

קדישא... וקוב"ה אתמלי רחמין עלי'] - שלש מאות שישים וחמש דמעות ששפך בני נכנסו בחשבון לפני המלך הקדוש... והקב"ה התמלא רחמים עלי].

בספר חיים פרנסה טובה ישועות - החובה והזכות להתפלל על הפרנסה וכל צרכי הנה ביום הזה נכתב בספר קצבת מזונותיו של כל בריה בעולם^{פד}. (ביצה טו.), והזמן גרמא להתפלל

פד. איש חסיד היה בדורות הקודמים בעיה"ק ירושלים ושמו הרב יוסף וויינבערג ז"ל אשר הקב"ה בירכו בעשירות, פעם אחת אירע 'משבר' גדול בענייני המסחר, וכל ה'סוחרים' שבירושלים הילכו כשהם דואגים טרודים ומבולבלים - כי כל עתידם היה תלוי ועומד כיצד יגמר זה המשבר... זולתי ר' יוסף הלז ששלוות נפשו לא פסקה בכהוא זה, באחד הימים נסע ר' יוסף לטבריא ופגשו הרה"ק ה'ברכת אברהם' זי"ע שהיה דר אז בטבריא, ושאלהו הרבי כיצד היו בכ כוחות הנפש לעזוב את ביתך ועסקיך בזמן כזה במצב כזה שהכל תלוי ועומד, ענה ר' יוסף ואמר מיין יריד איז ראש השנה (ה'יריד' שלי הוא בר"ה), כלומר כי אז הוא הזמן לשנות את הקצוב לו לאדם, אבל במשך השנה אין בזה אלא 'גילוי' כמה ומה נקצב בר"ה... מאז היה ה'ברכת אברהם' חוזר הרבה על דבריו אלו מיין יריד איז ראש השנה... מיין יריד איז ראש השנה...

פה. כה אמר הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע (בליל ר"ה תש"ט, בשנה הראשונה להנהגתו), זקני ה'חידושי הרי"ם' זי"ע אמר בשעתו ובזמנו, שביום ראשון דר"ה אין לבקש על גשמיות, כי אם על מלכות שמים ועל 'יודישקייט', ורק ביום השני אפשר לבקש על פרנסה וכיו"ב, והוסיף ה'בית ישראל' שהרי שני ימים של ר"ה נחשבים כ'יומא אריכתא' וכקדושה אחת, ואכן גם יודישקייט ופרנסה קדושה אחת הם, והא בהא תליא, כי בכדי שנוכל לעבוד את השי"ת בתורה ותפילה ולגדל צאצאינו כראוי זקוקים אנו לשפע של פרנסה בכבוד, וממילא ניתן לבקש על פרנסה גם ביום א' דר"ה (פאר ישראל ח"א עמ' רצג).

וכיו"ב אומרים משם הרה"ק רבי משה מקאברין שרבו הרה"ק מלעכוויטש הקפיד על מי שכתב בקוויטל (פתקא בבקשת רחמים) בימים הנוראים בקשות על פרנסה, באמרו, איך באפשרי לאדם לחשוב בעת זה על צרכי הגוף בעת שצריך לחשוב במה יתרצה העבד אל אדוניו. מ"מ אמר הקאברניער אך עתה היהודי שמבקש על פרנסה מבקש על טהרת הנפש, כי תוכן רצונו שיהיה לו דעה צלולה להתפלל עבור לפני המקום, או לאמר קאפיטל תהלים בדעה צלולה או ללמוד, לכבד שבתות לשלם שכר לימוד, והכל הוא לעבודת ה' יתברך.

וכבר פירש הרה"ק רבי בונם מפרשיסחא זי"ע מה שאמרו בגמ' (ר"ה טז): שתוקעין מיושב וחוזרין ותוקעין מעומד כדי לערבב השטן, כי עיקר התירוץ של האדם על שלא השלים עבודתו למקום כראוי הוא משום טרדות וערוב הפרנסה, שלא היתה לו דעה צלולה ללמוד ולהתפלל. אך השטן טוען, שאין זה תירוץ, כי היית צריך לעבוד לבוראך ולא להשגיח על טרדת הפרנסה, לזאת אנו תוקעין בשופר ומתערבב השטן (ואינו יכול לטעון את טענותיו), ורואה השטן כי באמת זהו תירוץ כי מי שנתערבב שכלו מחמת הטרדות אינו יכול באמת לעבוד עבודתו בשלמות (שיח שרפי קודש). וכיו"ב כתב הרה"ק רבי יצחק מווארקא זי"ע (שמועת יצחק, שבת תשובה אות ו) והוסיף בצחות הלשון, שאז אומר לו המלאך מיכאל הבט וראה, הנה מתקיעה אחת מיד אתה נבהל, א"כ, איך מלאך ליבך לדבר על 'בני אדם', שאתה 'מלאך' ובכל זאת נבהלת, מה יעשה 'אדם' קרוץ חומר כשטרדות מבבלים אותו.

פו. יש שהמליצו, כי אדרבה המתפלל רק על ענייני רוחניות בלבד (אף בכל השנה) נראה חלילה כ'כופר' במקצת. כי הרי הוא כאומר - בכדי להתעלות ברוחניות נצרך הנני לסייעתא דשמיא וע"כ אתפלל ע"ז, אבל בענייני גשמיות יש בידי זיך אליינס אן עצה געבען' (לשית עצות בעצמו ולהסתדר)...

וכן אמר להדיא הגאון רבי ישראל סלאנטער (כוכבי אור עמו' רסב), וכן הורה מרן החזו"א שיום זה ניתן לבקשות - אף לכל צרכי האדם (מעשה איש ח"ג עמו' קנז).

פז. אדרבה, הן הן עיקר התפילות, וכפי שאמר הרה"ק מוהר"ש מליובאוויטש זי"ע, כי האנחה והבכיה על המצב הגשמי בראש השנה, הוא תשובה עילאה (הובא בליקוטי דיבורים ח"ד עמוד תשכ).

רבי דוד מטאלנא זי"ע (בנסת חוד, ערך הון את הכל), והעמיסו בנוסח התפילה קדוש אתה ונורא שמך - הרי הקב"ה קדוש ונורא, ואיך אפשר לבקש מאתו על קויליטש (חלה), ושאר עניני פרנסה, לזה אומרים 'ואין אלוה-ה מבלעדיך', כי אין לנו למי לפנות אלא על הקב"ה הון את העולם. כי ממי נבקש אם לא מאתו יתב"ש.

כי תצא למלחמה - התעוררות קודם תקיעת שופר

בספרי הקודש האריכו בהרחבה יתירה אודות הזמן שקודם תקיעת שופר, בו 'יוצאים אנו למלחמה' פט. לערבב את השמן ולהמתיק כל הדינים ולהפכם לרחמים גמורים אכ"ר, כאשר מי לא יירא ויחרד. מאימת הדין צ"א, וכלשון הפייטן (ונתנה תוקף) 'בשופר גדול יתקע, וקול דממה דקה ישמע, ומלאכים

ביוצא בזה הובא ב'אמרי פנחס' (תפח) בשם הרה"ק רבי פנחס מקאריין זי"ע, וז"ל 'שומים רעדין זיך איין (מתפתים לחשוב) צווחין ככלבים הב הב, ואין מתפללים בר"ה ויו"ב על פרנסה, דאס האבין זיי ניט, און דאס בעטין זיין ניט' [אינם במדרגה זו שלא לבקש על הפרנסה, וכיון שאינם מבקשים אינם זוכים לפרנסה, ונמצאים 'קרח מכאן ומכאן'].

עוד שם (אות תפח) וגם פעם אחת ציוה לומר פרשת המן בכל עשרת ימי תשובה, וכמה פעמים שמעתי שהיה מזהיר להתפלל על הפרנסה ושאר הצטרכויות ולהאמין שהש"ת ימלא שאלתו בוודאי, והיא מצווה רבה פ"ה.

ויש הטוענים, האיך נתפלל על בני חיי ומוזני לפני מלך א-ל רם ונישא, כבר הפריך טענתם הרה"ק

יש שרמזו זאת בלשון הכתוב (קהלת ט ד) 'כי לכלב חי הוא טוב מן האריה המת', שהנה המתפלל על עניינים ורוחניים דומה הוא ל'אריה' אכן המתפלל על גשמיות כבר דימו אותו בזוה"ק ל'כלב', אך טוב הכלב החי - טוב המבקש על פרנסה בחיות ומתוך ליבו, באמונה שהקב"ה שומע תפילתו ויכול למלאות משאלתו מזה שמתפלל על רוחניות ואינו אלא כמת... שמתפלל בלא לב.

פח. פעם באה קבוצת חסידים להסתופף בצל קדשו של הרה"ק רבי אשר מסטאלין זי"ע, אך שהו שם רק בשעת התפילה ואילו את הסעודות אכלו במקום אחר, משהבחין בכך הרה"ק נענה ואמר בדרך צחות 'חסידים אלו מתפללין כאן על הפרנסה, ואילו אכילתם במקום אחר הוא...' עמד שם החסיד רבי נתנאל רדזינר ז"ל [זקנו של הרב נתנאל רדזינר ז"ל מבני-ברק, שהקים את בית המדרש לתורה ולחסידות 'אש קודש', וזכותו קיימת לעד] והרהר לנפשו, הלא איתא בזוה"ק שאין להתפלל על הפרנסה בראש השנה, ומהו שאמר להם הרבי שהם מתפללים כאן על הפרנסה, ויהי כאשר עבר החסיד לפני הרה"ק מסטולין להתברך בברכת שנה טובה, עצר אותו הרבי ואמר לו מה שאסור להתפלל על הפרנסה היינו רק לאדם שיש לו פרנסה ומבקש עוד, אבל מי שאין לו פרנסה כלל מותר לו להתפלל על כך בראש השנה...

והוסיף, שבזה מדויק היטב לשון הזוה"ק 'צווחין ככלבים הב הב' ולא אמר פעם אחד 'הב', והיינו מפני דקאי על אלו שיש להם ומבקשים להוסיף עוד על מה שכבר ניתן להם. אולם מי שאין לו - ואף המבין להשים עצמו כ'רש' - בידיעה שבראש השנה הכל חשבון חדש והרי הוא כמי שעדיין אין לו כלום, לו נאה ויאה לבקש 'הב לן מזוני'. פט. דבר נפלא כתב הגאון רבי שלמה קלוגער זי"ע (הג' חכמת שלמה סי' תקפה ס"ב) וז"ל, ולפענ"ד, יש לומר התוקע קפיטיל (מזמור) קמ"ד בתהלים קודם התקיעות, משום שנאמר (שם א) 'המלמד ידי לקרב אצבעותי למלחמה', כי היא מלחמה גדולה אשר אנחנו נלחמים יום זה, ויש לו להתפלל ע"ז מקודם, ולפענ"ד הוא מסוגל אם יאמר בכוונה, עכ"ל.

צ. פעם כאשר הוצרך הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זי"ע להוכיח בעל עבירה באמצע ימי החורף, קרא לו ואמר לו בקדושתו 'כיצד לא פחד לבך, והלא עוד מעט יגיע הזמן שלפני תקיעת שופר...' אמנם כבר מילתנו אמורה שאין הפחד והתעוררות היראה סתירה לשמחה, וכבר כתב הגאון רבי חיים מוואלוז'ין זצוק"ל (בסוף סידור הגר"א, 'כתר ראש' אות קד) שרבו הגר"א מוויילנא זי"ע היה שמח שמחה גדולה בטרם ניגש לתקיעת שופר. ובזה מבאר 'הלבוש' (סי' תקפד ס"ב) מה שכתבו הפוסקים שנוהגים שהבעל תוקע עולה לתורה בראש השנה, כי פקודי ה' ישרים משמחי לב, ובזה יעלה בידו לתקוע את התקיעות מתוך שמחה וחדוה. ונתנו רמז בדבר כי 'שופר' ר"ת שחוק פינו ולשונו רינה' (תהילים קכו ב), ללמד על חובת השמחה שבתקיעת שופר.

צא. ומהאי טעמא כתבו בספה"ק שלא להתוודות קודם התקיעות, בכדי שלא להזכיר שום חטא ח"ו ולא לתת ל'בעל דין' מקום למצוא טענה ועלילה בזמן נורא כזה (וכל הדין ודברים שנוכר בפוסקים לגבי וידוי בלחש ובמחשבה הוא רק

'בין התקיעות' - לאחר שכבר החלו לתקוע, וכבר החל השופר לפעול פעולתו לטובה).

שופר עליתי לבימה ולקחתי השופר ביד, והתבוננתי מי המצוה, ומיד התחילו ארכובותי דא לדא נקשן, והתחלתי לתקוע (הובא בנמטעי אשל עמו' תל"ב, בשם הרה"ח רבי חיים לובין שראה בכת"י ישן באוצר הספרים).

ועל כן הזמן גרמא לשוב בתשובה שלימה^{צ"ג}, ואף מי שעדיין לא 'התעורר' - יחוס על עצמו ועל נפשות בני ביתו^{צ"ד}. וירויץ לתפוס מבעוד מועד^{צ"ה}, וכל אחד יקבל על עצמו קבלה טובה^{צ"ו}. לכל השנה הבעל"ט^{צ"ז}, והיא שתעמוד לו לזכות בדין ולקבל את כל ההשפעות הנוראות והעצומות שעל ידי השופר, וכמו שכתב הרש"ש

יחפזון וחיל זרעדה יאחזון, ויאמרו הנה יום הדין לפקוד על צבא מרום בדין כי לא יזכו בעיניך בדין, וכל באי עולם יעברון לפניך כבני מרון. וכאותו לשון נורא שכתב הגה"ק רבי יהונתן אייבשיץ זי"ע (יערות דבש דרוש יד) 'עמדו נא וראו מה נורא יום ה' אשר תלהט אש סביב, ועד תקיעת שופר אלפי אלפים פרסאות גחלי אש בוערות, ולזאת אפילו מלאכי השרת יאחזון רעדה וכו' כי אי אפשר לשער גדול האש עד שבא השופר^{צ"ב}. ומי לנו גדול מרבינו הרמב"ם אשר העיד על עצמו בזה"ל, אני משה בן מימון, בר"ה בזמן תקיעת

צב. יש ש'דרשו סמוכים' בדברי הגמרא (שבת קיז): 'תקיעת שופר ורדיית הפת...', שנסמכו זה לזה ללמד, שכשם שברדיית הפת מזדרזים מאוד כי אש בוערת בתנור ואם לא ימהר להוציא תשרף הפת... כך יש לך לדעת בראש השנה כי הזמן בוער כאש ויש למהר להציל, וההצלה תהא ע"י השופר.

צג. הא לך לשונו של הגה"ק רבי שלמה קלוגער זי"ע (חכמת התורה שנת תקפ"ט דרוש א לר"ה) והנה מזה נמי יש סמך להקדים הבכיה אל השופר, וכן נאמר בשיר השירים (ב יד) 'הראיני את מראיך השמיעני את קולך', וא"כ כיון שהקב"ה רוצה לראות אותנו תחלה ואח"כ לשמוע השופר, וא"כ אם המלך מלכי המלכים רוצה לראות אותנו תחלה, צריך לראות לרחוץ הפנים תחלה היטב יפה כראוי, לכך צריך לרחוץ הפנים שלנו בדמעות ונהיה ראויין להראות לפניו ית' ואח"כ נשמיענו את קולינו בהשופר. עכ"ל.

צד. שנה אחת קודם התקיעות פנה מרן ה'בעל שם טוב' הק' זי"ע וזעק מנהמת לבו - הבאתם את טפכם ובניכם הנה, עשו כל איש 'חשבון נפשו' שמא הוליק את בניו לבית המדרש כמו שהוליק אברהם אבינו את יצחק בנו לעקידה וכו', על כן עשו תשובה גדולה והתפללו בעד בניכם' (כתר שם טוב אות שלה).

צה. ובוזה ביארו מנהג ישראל לומר 'למנצח לבני קרח מזמור' (תהילים מז) קודם התקיעות, שהרי אף הם היו באותה עצה, וכבר עמדו סמוך לשאול תחתיה, אלא שברגע האחרון... 'על פתחה של גיהנום', עצרו בעצמם ושבנו אל ה' בלבב שלם, וכמו שאמרו חז"ל (מגילה יד.) 'מקום נתבצר להם בגיהנם', ובא ללמד, להתעורר עתה בתשובה 'ברגע האחרון' שקודם התקיעות...

באופן אחר אמרו, שיש בזה לימוד זכות על בני ישראל, שהנה בני קרח חזרו בתשובה ממש 'בסוף' ונתקבלה תשובתם 'ובני קרח לא מתו', אם כן נתקבל תשובת בני ישראל בזה היום אף למי שהגיע עד לשאול תחתית... החסיד המפורסם הרה"צ רבי מרדכי ראקוב זצ"ל נענה פעם מתוך שמחה אל רבו הרה"ק ה'חזוה' מלובלין זי"ע - היום אירעו נסים ונפלאות לבני ישראל, שאלו הרבי לפשר כוונתו, השיב החסיד, כי אילו היו קובעים לומר קודם התקיעות ז' פעמים פרק קי"ט לא הינו מגיעים לתקוע בשופר מחמת אריכות הפרק... הגם שבפשטות נראים הדברים כמילתא דבדיחותא בעלמא, מ"מ עומק יש כאן, שהרי פרק קי"ט מדבר על 'תמימי דרך' השלימים בעבודתם, שם נאמר אשרי נוצרי עדותיך... בכל לבי דרשתך... ותורתך חנני, דבקתי בעדותיך, זכרתי משפטיך מעולם, חצות לילה אקום... טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף... מעתה, אם היו אומרים פרק זה לפני התקיעות היו המקטרגים מתעוררים לטעון שיפשפשו במעשיהם של בני ישראל האם 'קיים זה מה שכתב בזה'... ומי יעמוד בדקדוקי המשפט. אכן נס גדול הוא שאומרים 'למנצח לבני קרח מזמור'...

צו. והיות ש'הזמן קצר והמלאכה מרובה'.. ואין שעת הכושר ביישוב הדעת כל כך להתחיל להתבונן בעצמו איזו קבלה טובה יקבל על עצמו לפי מצבו ועניינו, קבלה אשר יוכל לעמוד בה באמת... על כן עצה טובה קמ"ל לעשות כל אותו 'חשבון הנפש' בעוד היום גדול (ואפילו מקודם ר"ה...) מתוך מתנינות ושיקול הדעת, ואז יגמור בדעתו הנהגה טובה שינהג בה בל"נ במשך כל השנה הבעל"ט, ומקודם התקיעות יתן דעתו על אותה קבלה שכבר חשב מקודם, ויחזור ויקבל אותה ביתר שאת וביתר עוז.

צז. וכאותו מעשה בחסיד שנכנס אל הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זי"ע קודם ראש השנה והזכיר את עצמו שהוא משמש כ'בעל תוקע' ומבקש שהרבי ילמדנו את כוונת התקיעות. נענה הרבי ואמר 'בשעת התקיעות יש לכוון

והמתרשל בזמן הזה מן התשובה אין לו חלק בה' אלוקי ישראל, שכל השנה אין ההתעוררות מצוי כל כך ואף מדת הדין מתייאשת ממנו וממתנת לו עד זמן זה, והוא אצלי מה שאמרו אין ב"ד של מעלה נכנסין לדין עד שיקדשו ב"ד של מטה את החודש, עכ"ל.

וזוודאי מידה טובה מרובה, כי המתעורר בימים אלו יש לו חלק באלוקי ישראל, ויזכה לשנה טובה ומתוקה ושפע רב עד בלי די.

ערו ישנים - 'לשמוע' קול שופר

ידועים דברי הרמב"ם בהלכות תשובה (פ"ג ה"ד) 'אע"פ שתקיעת שופר בראש השנה גזירת הכתוב, רמו יש בו, כלומר עורו^ט. עורו^ק. ישנים משנתכם^{קא},

(נהר שלום בסדר תפילות ר"ה ותק"ש) וז"ל. עת רצון הוא זמן התקיעות להתחרט חרטה גמורה על כל אשר נואלנו ואשר חטאנו 'בכלל ובפרט', ולקבל כל א' ממנו לשוב מאיזה עוון שבידו, ואל יפחות כל אחד לשוב מאיזה חטא - קל או חמור, כי בזה זוכה להיות צדיק בעל תשובה ומכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות^{כח}.

נוראות כתב המאירי (ר"ה טו:) - אף על פי שבכל יום ויום ראוי לאדם לפשפש במעשיו לשוב מדרכו הרעה, כמו שאמרו ז"ל (אבות ב י) שוב יום אחד קודם מיתתך, מ"מ בזמן הזה, ר"ל בראש השנה ראוי לו להתעורר ביותר, אמרו ז"ל דרך משל ג' ספרים נפתחים בר"ה על הרשעים ועל הצדיקים ועל הבינונים, ר"ל שכל אחד נידון כפי מעשיו כמו שביארנו במשנה, ויתעורר לפשפש במעשיו ולחזור ממה שהוא בידו מן העבירות,

'רחמנא אמר תקעו' [ולקיים מצות עשה דאורייתא], אולם בכל ימות השנה תזכור שהנך 'בעל תוקע'... והדברים אמורים לכל אחד ואחד, שבכל השנה כולה צריך לזכור את ימי הדין. ואפשר לרמוז כן בלשון הכתוב (ויקרא כג כד) 'זכרון תרועה' - שהחובה לזכור את התקיעות בר"ה גם באמצע השנה.

וכן פירש הרה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע, שיום ר"ה נקרא 'יום הזכרון' כי על האדם לעשות פעולות שבכל השנה יזכור כי עבר עליו 'ראש השנה' בתחילת השנה. ע"י שיקבל ע"ע קבלה שתלווה אותו בכל השנה.

צח. הנה חז"ל (עיי' ר"ה לג:) למדו כמה וכמה הלכות ב'תקיעת השופר' של ראש השנה מתקיעות דיובל, ולכאורה צריך ביאור הרי תקיעת היובל הייתה תקיעה אחת (של ב"ד) לחמישים שנה, ובס"ה כל מנין תקיעות הללו בכל שנות קיומו של 'כלל ישראל' אינו עולה כי אם כ"ז יובלות שנהגו בעם בני ישראל, ומדוע למדו משם לראש השנה הנהוג זה אלפי שנים וכבר תקעו ויתקעו ריבי רבבות של תקיעות, ושפיר היה ללמוד יובל מר"ה ולא להיפך, אלא אפ"ל עומק הכוונה דבא ללמדנו דכמו שביובל ע"י 'תקיעה אחת' יצאו אלפי עבדים לחרות עולם, ואלפי שדות שבו לבעליהם, והכל בכוח אותה תקיעה אחת, אם כן יש לנו ללמוד לדידן - שבאיזה מצב שרק נהיה, אפשר לנו בתקיעה אחת לצאת לחרות עולם מידי של יצר זה... להיות אדם חדש.

צט. ועפ"ז ביאר הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (ד"ה אני ישנה) 'ולכן מן התורה מספיק רק קולות אחדים בתקיעת שופר, שעל ידם יתעורר הישן, אבל מרוב עתים וימים שנתמעטו הדורות התקינו חז"ל מאה קולות, כי לא בקל יתעורר הישן מתרדמת הבלי הזמן, וצריך הרבה לעוררו עד שיתעורר'.

ק. ואפשר לבאר הטעם שכפל הרמב"ם בלשונו וכתב 'עורו עורו' [כן נדפס במהדורת 'פרנקל' על פי כתב יד קדשו של הרמב"ם], שבא לרמוז שעלינו להתעורר מקול השופר ולא נהיה בבחינת 'וישן ויחלום שנית' אלא נתעורר בכל כוחנו לעבודת השי"ת, ואף לאחר שנתעורר נחזור תמיד שוב להתעורר.

כמילתא דבדיחותא מספרים, שאחד ביקש מחברו שיעירנו למחר להשכמת הבוקר, הלה הגיע בשעה היעודה וניסה להעירו, אך הוא ישן בתרדמה עמוקה, ואף לאחר שדחפו ואף שפך עליו מים לא התעורר כלל, בלית ברירה התייאש הראשון והלך לדרכו. לאחר כמה שעות פגש בחברו אשר שאלו בתרעומת, מדוע לא העיר אותו כמו שסיכמו בערב, השיב הלה בהצטדקות, שהוא קיים את הבטחתו, ואף שפך מים עליו וניסה עוד שאר תחבולות כדי להקיצו, אך הוא לא התעורר, נענה חברו ואמר 'אכן, זכור הנני בחלומי היאך שמאן דהו שופך עלי מים באמצע השינה...' ולענייננו אפשר ללמוד, ששייך לפעמים להתעורר בתוך החלום, וזה בא הרמב"ם להדגיש, שעל האדם להתעורר בפועל ממש, ולדעת שהכל עומד כרגע על כף המאזנים, ובקל יכול להטות הכף לזכות אם יתעשת ויחזור בתשובה על ידי קול השופר.

קא. כבר אמרו להמשיל, לשריפה שפרצה בבית, ובאותה שעה היה אחד מבני הבית ישן על מיטתו בשלוות נפש, והנה באו כמה 'חכמים' אשר רצו 'להציל' את הלה מן הדליקה, והחלו למדוד גודלם של חלונות הבית וגם

ונרדמים הקיצו מתרדמתכם קב, וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה, וזכרו בוראכם אלו השוכחים את האמת בהבלי הזמן, ושוגים כל שנתם בהבל וריק אשר לא יועיל ולא יציל, הביטו לנפשותיכם, והטיבו דרכיכם ומעלליכם, ויעזוב כל אחד מכם דרכו הרעה, ומחשבתו אשר לא טובה. שעל ידי קול השופר צריך להתעורר ולחזור בתשובה קב. ויכניע עצמו קב. לעשות רצונו ולעבדו בלבב שלם.

את מידות המיטה בניחותא ובכבוד ראש, זעק להם מאן דהו שוטים, בטלנים, הרי תוך כמה רגעים ישרף הלה עם מיטתו גם יחד - העירו אותו... הקיצו אותו... ויברח כל עוד נשמתו באפו... כיו"ב לדידן, אחינו בני ישראל, ביום הדין הנורא, הפסיקו למדוד וללכת הנה והנה, הקיצו עצמכם, התעוררו להתחיל להלך בדרך המלך - מלכו של עולם. פעם נכנס הגאון הגדול הרב מפוניבז' זצ"ל אל היכל ישיבתו הרמה, ושאל את תלמידי הישיבה כדת מה לעשות באדם הישן, אשר רואה בחלומו אריה גדול הפוער פיו לבלעו חי, ובפחדו כי רב זועק האיש זעקות נואשות עד לב השמים שיחושו להצילו משיני הכפיר השואג לטרף, שאל הרב מפוניבז' האיך נוכל להצילו, הוא מותיב לה והוא מפרק לה, מ'זועקט איהם אויף... מ'זועקט איהם אויף... (מעוררים אותו משנתו העמוקה), ובזה סר כל הפחד והמוות, ומוסר ההשכל מדבריו הוא, שלפעמים שוקע האדם במשך השנה בתרדמת הזמן, והוא מהלך בדמיונות היצר הרע, ולזה בא קול השופר לעוררו משנתו, ויתפקח מכל 'חלומותיו', ויראה שלא דובים ולא יער, וכל היצר הרע על שלל תאוותיו אינו אלא חלום ודמיון בעלמא.

וכן מצינו בכל מקום שנכתב בשו"ע ופוסקים אודות ה'סליחות' נכתב לקום לסליחות, וברבינו יונה (שע"ת א ג) כתב 'לא ימצא איחור התשובה אלא בעמי הארץ אשר המה ישינים שוככים', כי זוהי 'פתחה של תשובה' להתעורר ולהתנער משנתו בהבלי הזמן, להתפכח ולהתחיל לעבוד את ה'.

קב. הנה מצינו ג' לשונות מעניין השינה, 'תנומה' שהיא הקלה שבשינה, למעלה ממנו 'שינה', ו'תרדמה' קשה מכולם (עד שנפסק שאפשר לצרף את הישן למנין, שו"ע או"ח נה ו, ואילו שיכור השרוי בתרדמה אינו מצטרף למנין, משנ"ב צט י), ולזה הביא הרמב"ם כי הרמז לתקיעת שופר הוא בלשון 'עורו... ונרדמים הקיצו מתרדמתכם', כי הכל מתעוררים לקול השופר. קג. ביאור נורא ביאר הרה"ק האור המאיר זי"ע (עפ"י דבריו בד"ה א"י היתקע), דלכאורה אם השופר בא לעורר את ישראל לתשובה, מדוע הוצרכו ל'שופר' אפשר לתקן שבכל עיר ועיר ידרוש החכם 'דרשת התעוררות' בקול חוצב להבות אש. ומבאר בדרך משל, לעיירה מוקפת חומה שהתגוררו בה עניים ועשירים, והעמידו שומר בפתח העיר שישמרו אותם מן המזיקים והגנבים, והנה כאשר יבחין השומר בכנופיית גנבים המתקרבים לעיר ויצעק גנבים... גנבים... לא יתאספו אצלו כי אם העשירים לבדם הדואגים על כספם ורכושם, ורק הם יסייעו לשומר להתגבר כנגד הגנבים ולגרשם מתחום העיר, ואילו העניים ישארו בבתיהם, כי לא איכפת להו כ"כ אם יכנסו הגנבים בתוך העיר, מאחר שבלאו הכי אין מה לגנוב מהם, אך אם יצעק השומר בקול אש... אש... שהעיירה בוערת וכל הרוצה להציל את נפשו עליו לעזוב את העיר, אזי ימלטו כולם על נפשם.

והכי נמי אם היה החכם דורש לפני העם להתחזק בענייני תפילה, היו חלקם אומרים שהם מתפללים כהוגן ואין הדברים מכוונים אליהם, ואם היה מעוררם בלימוד התורה היו התלמידי חכמים מתנערים ואומרים שהם עסקו בתורה כל השנה כולה, ואם היה מוכיחם על ענייני גמילות חסדים היו העסקנים הולכים בלב רגוע, שלא אליהם נאמרה התוכחה, ולכן אמרה תורה לתקוע בשופר בקול רעש גדול, שזה מעורר את כל אחד ואחד לחזור בתשובה בכל מצב שהוא, ולב יודע מרת נפשו והוא עצמו מכיר בנגעי עצמו, וכדוגמת השומר הזועק אש... אש... הגורם לכולם לברוח ממקומם.

קד. סיפר הרה"ח הישיש רבי זאב אייזנבאך זצ"ל ששמע מאחד מזקני ירושלים ששמע מזקנו בעל המעשה, בהיותו ילד קטן נסע עם אביו באחת השנים לשהות בראש השנה בצל הרה"ק רבי אהרן מטשערנאביל זי"ע, והיה אז שם ציבור גדול מאד של חסידים, ומחמת הדוחק והצפיפות היו חייבים להוסיף עוד מקום לעמוד בעת התפילה, לכן עשו חור גדול בגג של בית המדרש, והרבה מן החסידים עמדו על הגג ושם הביטו אחרי הרה"ק מטשערנאביל בעבודתו בקודש.

אך עדיין שרר דוחק גדול בבית המדרש, ומחמת גודל הדוחק והצפיפות שהיו קודם התקיעות התעלף בעל-המעשה חסר אונים, מיד מיהרו לעוררו מעלפונו והשיבוהו אצל הבימה - מקום ששלט האוויר (תחת החור שבגג) בסמוך להרה"ק מטשערנאביל, מפני שהותו במקום קרוב כ"כ זכה אז לשמוע דברות קודש שדרש הרה"ק מטשערנאביל באותה

ומצינו ב'ר"ן' (ר"ה ג. מדה"ר ד"ה למה) שביאר בדברי הגמ' (ר"ה טו.) 'למה תוקעין ומריעין כשהן יושבין ותוקעין ומריעין כשהן עומדין, כדי לערבב השמן', וכתב וז"ל, פירוש כדי להכניע את היצר, כדכתיב 'אם יתקע שופר בעיר והעם לא יחרדו', וכדריש לקיש דאמר (ב"ב טו.) הוא שטן הוא יצר הרע'. והרי שעניין התקיעות הוא לגרש את ה'שאור שבעיסה', אותו יצר הרע המסית ומדיח אותנו בכל השנה ק"ה. וכן כתב ה'חינוך' (מצוה

שיא) 'וזהו ענין זכרון תרועה הנזכרים בו, כי התרועה קול שבור, לרמוז שישבור כל אחד תוקף יצרו ק"ה ויתנחם על מעשיו הרעים'.

והזמן מסוגל ביותר שתתקבל התשובה וכמו שהביא ה'פלא יועץ' (ערך ר"ה) בשם הרש"ש (נהר שלום בסדר תפילות ר"ה ותק"ש) כי התעוררות תשובה מועילה היום בנגד טורח גדול בזמן אחר ק"ה.

שנה בקול חוצב להבות אש קודם התקיעות, וכה אמר, ה'תקיעה' היא קול שופר חלק המורה על מדת הגאווה, ואילו תרועה מורה על שברון לב ומדת ענווה, וזהו הרמז בפסוק (תהילים מז ו) 'עלה אלוקים' כדי לסלק מדת הדין המרומז בשם אלוקים, צריך לקיים 'בתרועה' שיהא לבו נשבר בקרבו, אך סילוק שם ה' המורה על רחמים נעשה חלילה 'בקול שופר', דהיינו קול התקיעה שנדמה בעיניו שהוא חלק ואין בו פגם, רחמנא ליצלן. ויהי כאשר שמעו הקהל את דבריו הקדושים יוצאים מעומק לב טהור געו כולם בבכי, והעיד הילד שמן הגג נשפכו דמעות כמים שהרטיבו את כל בגדיו מכף רגל ועד ראש.

כיוצא בדבר כתב הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (דרשות שסט:) כי 'בחצוצרות וקול שופר הריעו' (תהילים צח ו) ר"ת 'בושה', כי העיקר הוא ה'בושה' על מעשיו הרעים מתוך שברון לב. וכן רמז לה הרה"ק ה'נתיבות שלום' זי"ע (ח"ב עמ' קלא) כי 'שופר' עם האותיות עולה כמניין 'שברון לב' (590), כי עניין השופר הוא להביא לידי שברון לב אמיתי. וכבר כתב ה'פרי מגדים' זי"ע (סי' תקצ"ב ס"ק א) בשם 'הגאון מהר"ח ראפאפארט' לבאר את נוסח הברכה במוסף של ראש השנה, 'כי אתה שומע קול שופר ומאזין תרועה ואין דומה לך', דלכאורה יש לדייק מדוע אמר שומע בתקיעת שופר ו'מאזין' בתרועה. ועוד, מהו 'ואין דומה לך' - וכי אין עוד מי שביכולתו לשמוע קול שופר ולהאזין לקול התרועה. אלא, דהנה חז"ל (תנחומא האזינו ב) פירשו את הפסוק (דברים לב א) 'האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי', שהאזנה פירושה מקרוב ושמיעה מרחוק. ועל כן כשדיבר משה רבינו אל בני ישראל אמר האזינו השמים, כיוון שהיה קרוב לשמים, ואילו לארץ שהייתה רחוקה ממנו אמר ותשמע הארץ אמרי פי. עוד יש להקדים, שתקיעה קול פשוט היא, ורומזת לצדיק מעיקרא שמעולם לא נכשל, ואילו תרועה קול שבור הוא, ורומזת לבעל תשובה שרחוק היה ונתקרב אל ה' ולתורתו. וזהו שאומרים שומע קול שופר, את קול התקיעה - קול פשוט כקולו של צדיק מתחילתו, את קולו הוא 'שומע' רק מרחוק. אך 'מאזין תרועה' לקולו של 'בעל תשובה', וקול זה שומע ה' מקרוב אחר שיש בו מעלת 'לב נשבר', ו'קרוב ה' לנשברי לב'. ובדבר הזה אנו משבחים ומפארים את הבורא ש'אין דומה לך', כי הקב"ה משתמש במאנין תבירין ואילו מלך בוד"א אינו משתמש בכלים שבורים.

קה. הרה"ק רבי יחיאל ממוש זי"ע נכנס פעם אל בית מדרשו לתקיעת שופר, וכבר עלה אל הבימה, ולא אבה לתקוע בהראותו שבסמוך עומד 'דבר אחר' האוכל ומכלה פירות בשדהו של אחד היהודים, ולא יוכל לתקוע עד שיגרשוהו משם, ואכן שני אברכים יצאו וגירשוהו ומיד החל בתקיעות. כעבור שנים סיפר הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע סיפור זה, ונענה ואמר 'אזא מעשה פון דער מוש'ער האב איך נאך נישט געהערט' (סיפור נורא כזה מהרה"ק ממוש עוד לא שמעתי), נענו החסידים ואמרו, שלבטח התלהבותו של הרבי היא ממעשה החסד והצדקה של הרה"ק ממוש, שאף בזמן מרומם קודם 'תקיעת שופר' דאג לשדהו של יהודי [כדוגמת המסופר על הרה"ק רבי דוד מלעלוב זי"ע שמצאוהו קודם תפילת 'כל נדרי', כשהוא מנדנד תינוק בעריסתו אשר אמו עזבתו והלכה לביהכ"נ, כי זה כל מהותם של צדיקים, שאף בזמנים אחוזי שרעפים זוכרים הם את עם ה' לעשות עמהם חסד ואמת]. אך ה'בית אברהם' נענה ואמר בלהב, 'מדוע אינכם מבינים עמקות המעשה, הרי כל כוונת התקיעות היא לעקור את ה'דבר אחר' מכרם ה' צבאות בית ישראל', כי זהו כל התקיעות שכל אחד יעקור את כל הרע מגופו רוחו ונשמתו.

קו. וכבר הבאנו מה שכתבו בספה"ק כי 'שופר' ר"ת 'שורש פורה ראש ולענה' (דברים כט יז), כי בכח השופר לעקור כל השרשים הרעים אשר המה 'אבות נזיקין' לכל החטאים.

קז. אף על העבירות החמורות ביותר יש בידו לשוב באותה שעה, וכמו שאיתא ב'צמח צדק' (ליקוטים אות ג), דגבי שופר כתיב (תהלים פא ד) 'תקעו בחודש שופר', ואצל יעקב אבינו נאמר (בראשית לב כו) 'ותקע כף ירך יעקב',

כלפנים דמי - בשגב וגדולת זמן התקיעות

איתא בגמ' (ר"ה נו.) שופר של פרה פסול ואין יוצאים בו חובת התקיעות, משום דאין קטיגור נעשה סניגור, וכיון שהעגל נולד מן הפרה לכן אי אפשר לרצות את הקב"ה כאשר מזכירים עוון זה, ודיננו שווה ל'כהן הגדול' שאינו נכנס בבגדי זהב לקודש הקדשים, כדי שלא ייזכר כל רמז הטא בעת ה'ריצוי' לפני ולפנים. ורק ב'היכל' לא חששו כ"כ, ומותר לגשת אל הקודש בבגדי זהב, מעתה, יש לתמוה, וכי 'תקיעת שופר' של ר"ה ב'קודש הקדשים' היא, וביארו בגמרא ביוון דלזכרון הוא כבפנים דמי (ולכן אין לתקוע בשל פרה כדי שלא להזכיר אותו עוון). מכאן הוכיח הרה"ק ה'שפת אמת' ז"ע (תרמ"ה, תרמ"ט, וכן הגידו רבים מצדיקי הדורות), שהתקוע בשופר דראש השנה בכל מקום שהוא, הרי הוא חשוב ככהן גדול הנכנס לקודש הקדשים לפני ולפנים ק"ה. ככל חוקתו ומשפטו - אף לאסור שופר של פרה.

'אלא, דקאי על מה שאמרו 'אמרו לפני', ואיך יכולין להתקרב לפניו - ע"י השופר.

בדברים אלו כתב גם הגאון רבי ישראל סלנטר זצ"ל, ומסיים 'כאשר כח הציור מועיל למוסר [היינו כשאדם מצייר לפניו הדברים לנגד עיניו יועילו לו זה להתעורר לתוכחת מוסר], יצייר האדם עצמו אילו היה כהן גדול והיה צריך להיכנס ביום הכיפורים לבית קדשי הקדשים היה חרד מאד לנפשו בל יפגעהו רעה חלילה, כן יחזק אמונתו אמונת חכמי התלמוד אשר פסקו וחדלו [פירושי, שאסרו ופסלו] שופר של פרה, משום אין קטיגור נעשה סניגור, ואכן השופר ביוון דלזכרון אתו, והאדם נזכר ונשפט על כל מעשיו, ככהן גדול הנכנס לקודש הקדשים דמי, והדברים בהווייתו, ומאד מאד יחרד לב האדם המעמיק בדבר הנורא הזה' (הובא באגרות ומכתבי הגר"י סלנטר, מכתב עג).

זכרון תרועה - סגולת התקיעות ברוח ובגשם

אמרו במדרש (ויק"ר כ"ג) בשעה שישראל נומלין את שופריהן ותוקעין לפני הקב"ה, עומד מכסא הדין ויושב בכסא רחמים ק"ה. וכבר נזכר מה דאיתא בגמ' שעל ידי השופר עולה זכרון בני ישראל למוצה ק"ה.

ובמקום אחר (שנת תרמ"ה ר"ה איתא) מפרש לפי זה מה שאמרו (ר"ה ט"ו) 'אמרו לפני זכרונות כדי שיעלה זכרונכם לפני למוצה, ובמה בשופר', ובפשטות אינו מובן הקושיא וזכמה, והרי כבר אמר 'אמרו לפני זכרונות - כדי שיעלה זכרונכם לפני למוצה'. ומבאר,

ואותיות 'תקעו' הן אותיות 'ותקע', ללמדנו שבעת תקיעת שופר יכול האדם לתקן אף מה שפגם בירכו דהיינו אביזריהו דגילוי עריות.

והרש"ש (הובא בפלא יועץ' שם) הוסיף, שאפילו מחטיא את הרבים מתכפר על ידי תשובה בעת התקיעות, וכן יש תיקון גם לכל ה'פגמים' עליהם איתא בזה"ק שלא מועיל עליהם תשובה רח"ל.

קח. הוסיף ע"ז עוד ה'שפת אמת' (תרס"ה ד"ה איתא) כי הנה בשלושה רגלים נצטוונו במצות 'עליה לרגל', אמנם אין בני ישראל יכולים לעמוד אלא בעזרת ישראל, אמנם בר"ה ניתן 'להיכנס' עד לקדש הקדשים, הרבה הרבה יותר מבשאר רגלים. ומבאר טעמא דמילתא כי 'מקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד', ועל ידי התעוררות התשובה שמכח תקיעת שופר זוכים אנו להתקרב ביותר לאבינו שבשמים ולהתעלות עד שאנו עומדים במקום שצדיקים גמורים אין יכולים לעמוד, דהיינו בשלושה רגלים בעת העלייה לרגל.

קט. כך המליץ הרה"ק ה'אהבת שלום' ז"ע, כי כביכול הקב"ה משתומם על עצמו - כיצד הגעתי הלום, לשבת על 'כסא דין', אין זה אלא כי 'השטן' קטרג על בני ישראל, ופיתה אותי לכעוס על בני ישראל, הרי לי שכח אדיר יש לשטן בפיתויו, א"כ מה טענה יש לי על בני ישראל כשהם חוטאים, הרי כל חטאם אינו אלא מחמת כוחו הגדול של השטן לפתותם... מטעם זה עצמו עובר קוב"ה מכסא דין לכסא רחמים.

וכעין שביאר הרה"ק המהרי"ד (פרי וירא) את נוסח התפילה 'כמו שכבש אברהם אבינו את רחמיו וכו' כן יכבשו רחמיו את כעסך מעלינו', ולכאורה קשה, הנה אנו מבקשים שהקב"ה יעורר רחמיו ויכבוש את כעסו, ואילו אברהם אבינו כבש את רחמיו ועורר את מדת הדין והגבורה לשחוט את בנו.

והסביר המהרי"ד, דהנה אמרו חז"ל (תנחומא פרשת וירא פרק כב) שבלכת אברהם אבינו אל ה'עקידה' בא השטן למנעו שלא יקריב את יצחק, לאחר שראה שכל ניסיונותיו אינם מצליחים החל לטעון טענות שונות ומשונות מדוע יש לאברהם להימנע מעשיית העקידה, עד שענה לו אברהם, אכן, צדקו דברך, אלא שאתה 'שטן' אתה, וכלל מסור בידנו לעשות

ונתן מהחיות שבו לתוך גוף האדם. וכך מתחדש העניין בכל שנה ושנה, 'כי זה היום תחילת מעשיך זכרון ליום ראשון', וע"י תקיעת שופר מתחדש בריאת האדם. ושוב אין לו שייכות לעבר אלא הרי הוא נולד מחדש כאיש אחר לגמרי, ואף אם עד עתה היה נוטה מזלו לרע, אזי מעבשיו יכולים כל השרשים שבו וכל מזלו להתהפך לטוב.

ואכן אין בקוצר שכלנו להשיג גודל הרחמים המתגוללים על ידי 'סדר התקיעות' ק"י. לבטל כל גזירות רעות ק"י, ולהשפיע כל מילי דמיטב, הן בסיעתא דשמיא בכל מלאכת עבודת הבורא ק"י, והן בהשפעות טובות

וביארנו צדיקי הדורות (הרה"ק בעל התניא, שם משמואל תרע"ט בשם אביו הרה"ק האבני נור, ועוד) כי הנה איתא (ירושלמי ר"ה פ"א ה"ג) שכביכול הקב"ה מקיים את כל המצוות שבתורה, ונמצא שבשעה שישראל נוטלין את שופרותיהן ותוקעים הרי כביכול מתעורר בן גם למעלה, ואף הקב"ה 'תוקע' בשופר, ועל זה נאמר ובשופר גדול יתקע. וענין התקיעה של מעלה הוא כדכתיב (בראשית ב' ז) 'ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה', שהרי 'מאן הנפח מדיליה נפח' - וכלשון הרמב"ן (שם) 'כי הנופח באפי אחר מנשמתו יתן בו', וכביכול הקב"ה נפח באדם הראשון 'משלו', ועי"ז נעשה לנפש חיה, כי הקב"ה הוא מקור החיים

תמיד איפכא מדברך. כיו"ב אנו מבקשים מאת ה' להשיב למקטרגים לאמר 'אכן, צודקים אתם בטענותיכם, אלא שעלי לעשות 'איפכא' מטענותיכם', ואכתבם בספרן של צדיקים גמורים לאלתר לחיים טובים ולשלום, אמן כן יהי רצון. קי. כתב ב'חידושי הרשב"ץ' (ר"ה טו:) וז"ל, אמרה תורה תקעו לפני בשופר כמו שתוקעים בשופר לפני המלך ואומרים 'יחי המלך', ואותה תקיעה תעלה לפני לזכרון לפקוד אתכם לשלום כמלך המקלס על עבדיו העובדים אותו, עכ"ל, וכלומר שבתקיעה מכריזים אנו כי אבינו שבשמים הוא מלכנו, ועולה לנחת רוח לפנינו עד שפוקד לשלום את עבדיו. באופן אחר נתבאר בספה"ק בדרך משל לבת מלך שיצאה מארמון המלוכה ותעתה בדרכה ולא מצאה 'דרך המלך', וברוב הדרך נתקלו רגליה באבנים ונפלה כמה וכמה פעמים, עד שנקרעו בגדי המלוכה וכל מראה תואר פניה הושחת עד שלא היה ניתן להכירה. בהגיעה אל 'בית אביה' עכבוה השומרים מלהיכנס, אמרה להם, הניחו לי כי בת המלך אנכי, השיבו לה כנגדה, כל היום מגיעים הנה 'אורחי פרחי' הטוענים שהם ממשפחת המלך... עד שזעקה בקול מר, אבי, אבי, אף אם אינך מצליח להכיר אותי אך הקשב לקולי והכר נא האם בתך אני אם לא. כיוצא בדבר, אנו אומרים אל הקב"ה, אף אם אנו מלאי עוון עד שלא ניתן להכיר עלינו כי אנו בניך, אך שמע קולנו, ותיווכח כי אכן הננו בניך ואתה אבינו. וזהו ענין קול שופר, קול העולה לשמי מרום לעורר רחמים כי בנים אנחנו למקום ב"ה, ועי"ז עולה זכרונו לפני לטובה. והדברים אמורים גם לגבי השמעת קול תפילה ובקשה, שהקב"ה 'שומע' את הקול, כי קולך ערב, ומתעורר זכרונו לפני לטובה.

קיא. כך הביא הגה"ק ה'חתן סופר' (מקנה וקנינים עמ' קנו) שהנה האר"י הק' זי"ע רמז בכתוב (בראשית ט יד) 'והיה בענני ענן על הארץ ונראתה הקשת בענן', שה'ענן' רומז על מה שנאמר (איכה ג מד) 'סכותה בענן לך מעבור תפילה', והיינו כשהחושך מכסה ארץ והקטרוג מתגבר ומעכב את התפילות מלעלות לשמי מרומים ח"ו, ומה העצה לכה, שתיראה ה'קשת' בענן, ורומז על תקיעת שופר, שהרי תיבת 'קשת' עולה ל'ראשי תיבות' של תקיעה שברים תרועה (זח"ג רל:), וכלומר, שעל ידי התקיעות מתפזרים כל ה'עננים', ויתגלה האורה, וכמו שדרשו חז"ל (שוח"ט) מה שנאמר (תהלים כז א) 'לדוד ה' אורי וישעי' אורי בראש השנה.

קיב. כתב בספר 'פנים יפות' (אמור ד"ה בחודש) רמז נפלא על הפסוק (תהלים פא ד) 'תקעו בחדש שפר בכסה ליום חגנו', כי הנה ידוע שהאותיות יכולות להתחלף עם האותיות שלפניהם (שער הכוונות, ענין הפסח דרוש ב). אותיות הקודמות לתיבת 'חדש' הוא 'גזר', והקודמות ל'כסה' הוא 'דין', והוא רמז ל'גזר דין' שבראש השנה, והאותיות שקודם לתיבת 'שפר' הם קר"ע. וכלומר שע"י השופר קורעין גזר דין, וכמו שאנו מבקשים 'קרע רוע גזר דיננו'.

קיג. כה כתב הרה"ק רבי צדוק הכהן זי"ע (דברי חלומות יד), וז"ל, בכל מצוה ישנה קדושה מיוחדת כפי אור של אותה מצוה, מצוה שופר מביאה יראה בלב וכמו שנאמר (עמוס ג ו) 'אם יתקע וגו' ועם לא יחרדו', וזהו עיקר המבוקש מאיש הישראלי, וכמו שנאמר (דברים י יב) 'מה ה' א' שואל מעמך כי אם ליראה' ונאמר (קהלת יב יג) 'סוף דבר הכל וגו' את האלוקים ירא וגו' כי זה כל האדם, ועל כן מצוה זו בראש השנה להכניס היראה בלב על כל ימות השנה... ומסיים שם, וכל מחשבות של יראת שמים הבאים ללב האדם בכל ימות השנה הכל מקיום מצות שופר בראש השנה. וכאותו לשון כתב הוא עצמו (רסיסי לילה אות לה) שכל כוחנו לעסוק בתורה בכל השנה כולה בא מכוחו דשופר בר"ה.

ועל ידי זה יעלה ויתעלה בעבודתו ית"ש. והדברים אמורים ביותר בעמדנו בשערי השנה החדשה, שצריך האדם לקבל על עצמו על כל השנה הבעל"ט קט"ו. וכך היה אומר הרה"ק ה'צמח צדק' זי"ע, ש'קבלה טובה' שמקבל האדם על עצמו בימים הקדושים האלו הוא 'המלבוש החדש, לנפש החדשה, לשנה החדשה'.

וזו העצה היעוצה לזכות בדין, וכמו שכתב הריטב"א בהא דאיתא בגמ' (ר"ה טו:) ש'שינוי מעשה' מקרע

בבני חיי ומזוניק"י, לטוב לנו כל הימים, וכבר אמר הרה"ק מרוז"ן זי"ע (עירין קדישין השלם) אילו היו יודעים בני אדם בה זעת רצון של תקיעת שופר היו מחזיקים את הזמן בשתי ידיים קט"ו.

כתבנו בספר זכויות - ענין קבלות טובות

בלל גדול ב'דרכי התשובה', לקבל על עצמו קבלות טובות וגדרים וסייגים, כל אחד לפי עניינו ומצבו,

קיד. הרה"ק ה'עטרת ישועה' זי"ע אמר (ליל ר"ה קודם קידוש ד"ה בהפטרות פנחס) ש'תקעו' בגמטריא 'עושר', לרמז על כח השופר לפתוח שערי פרנסה טובה בהרחבה לכל בני ישראל. עוד אמר לבאר עפ"י דברי חז"ל (ר"ה כו:) 'שופר מאריך' - שע"י השופר נזכה לאריכות ימים (עטרת ישועה פר' תצא ד"ה א"י כי תצא). ואף יזכה ל'ארוכה' ורפואה שלימה (שם, פר' ראה ד"ה א"י ראה).

כן הוא מסוגל לפקידת עקרות, כי האותיות שאחר עקרה הם שופר, וכלומר שהשופר יוציאם מלהיות בכלל עקרה. הרה"ק ה'תפארת שלמה' זי"ע (לר"ה ד"ה תקיעת) כתב על דברי חז"ל (שבת קיז:) 'תקיעת שופר ורדיית הפת...' ללמדנו שתקיעת שופר משפיעה פרנסה.

איתא ב'שער המלך' (ש"ג פ"ד) וז"ל. ובשעת תקיעת שופר בשעה שקולו מחזיק ברכה 'ברכת השופר' יתעוררו את עצמן בבכיה רבה, וביותר בעניית אמן אחר הברכה, שבעת ההיא יכתב קצבת הפרנסה וכל השפע לכל השנה כולה, עכ"ל. סיפר הגה"ח רבי אברהם גאטליב שבבחרותו למד בישיבתו של הרה"ק רבי מנדל מווישווא זי"ע, פעם באו לעיר שני תלמידים משיבת ראדין בשליחות לדבר מצוה, ובצאתם את העיר נתבקשו לשאת כמה דיבורים לפני בני הישיבה, סיפרו השניים, שבראדין היה נהוג לעשות 'הפסקה' לפני תקיעת שופר כנהוג בכל תפוצות ישראל, והנה, רבים מבני הישיבה ניצלו את הזמן להכנה לקראת התקיעות, אך גם היו כמה מהתלמידים שלרוב שעמום היו מטיילים ברחובות העיר ומתבוננים בכל בית הכנסת - כמה מתפללים יש שם, מי הבעל תפילה, והיכן הם עומדים עתה... ובחזרם לישיבה השמיעו לרבים את אשר ראו עיניהם, בעמדם בחוצות הישיבה ונשאו 'מדברותם' נכנס הח"ח ל'תקיעות' ושמע את שיחתם, והבין היטב את המדובר, עלה הח"ח על מדרגות ארון הקודש, ופתח פיו, משל ל'בן יחיד' ששלחוהו הוריו ללמוד בישיבה הרחוקה לגודל מסירות נפשם למען יגדל בנם יחידם בתורה וביראה טהורה, בימים ההם היה קשה מאד לשמור על 'קשר' מעיר לעיר ובפרט כשהם במרחק כה גדול, כך עברו ימים ושנים שלא שמעו זה מזה, לדאבון לב חלתה האם וכעבור כמה שנים השיבה את נשמתה ליוצרה, ולא ידע האב כיצד יודיע 'בשורה' כזאת לבנו יחידו, נמלך בכמה ידידים נבונים, שיעצוהו לשלוח לבנו 'בגד חדש' ובכיסוי יטמינו 'פתקא' בה תיכתב דבר הבשורה, וכך יקל מעט על הבן וימתיק בשמחת הבגד את עצבונו על פטירת אמו... וכן עשו, הבן שמח עד מאד בקבלת בגד חדש בשליחות מעיר מולדתו, אך משמצא את הפתקא והבשורה הנכתב בה נהפכה שמחתו לאבל ותוגה ל"ע... והנמשל, היום הרת עולם היום יעמיד במשפט כל יצורי עולמים, וכדי שלא נקבל את הבשורה בקושי הטמינוהו ביום חג וכו', זהו 'בכסה' ליום חגנו, אך דעו נא - מהי הדרך להמתיק ולבטל את הגזירות הנכתבים בפתקים הללו, לזה הקדים הכתוב ואמר תקעו בחודש שופר - וע"י 'תקעו' זה ממתיקים את כל הכתוב ב'כסה' - את כל הדברים הנכתבים בפתקאות הללו שלא לטובה, כיצד העזתם לדבר 'דברים בטלים' בזמן נעלה כזה... אדרבה, כל ערום יעשה בדעת להכין עצמו כראוי לקראת התקיעות, ויזכה להפך הכל לטובה ולהמתיק לעצמו את השנה לשנה טובה ומתוקה

קטו. כתב ב'אור דוד' (להגה"ק רבי דוד מייזליש, אסתר א א) אמרו חז"ל (ר"ה כז:) כל הקולות כשרין בשופר, היה קולו עב או דק כשר. ענינו ללמוד, דבעת תקיעת שופר הוא עת רצון מאד והתגברות הרחמים אשר אז נתקבלו כל התפילות, וכל הקולות כשרין ונתקבלו, הן 'קול עב' היינו על עניני גשמיות ועניני עולם הזה, או 'דק' היינו צרכי עבודת השי"ת, הכל כשר.

קטז. כך פירש הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (ליקו"א אות כט) בפסוק (משלי לא כז) 'צופיה הליכות ביתה', שכשם שהנוסע ליריד אזי כל דעתו בעת שהותו ביריד הוא לקנות דברים הנצרכים לו לאחר שיחזור לביתו, כך צריך לזכור בכל זמן טוב למלא אסמיו בקניינים שיהיו לו גם 'כשישוב לביתו'.

פלונית, בזה גופא 'קונה לו פרקליט' ליום הדין. וכך מתאמרא בשם צדיקים על הפסוק (תהלים כו ג-ד) 'אם תקום עלי מלחמה בואת אני בוטח, אחת', שבואת אני בוטח - במה יבטח האדם ב'זמן מלחמה' וביום הדין, באחת, היינו ב'קבלה' הטובה שקיבל על עצמו להתחוק - להמשיך את ה'ימים הנוראים' לכל השנה, ואפילו רק ב'אחת' - דבר אחד קטן, והיא תעמוד לו למליץ קיט.

יה"ר מלפני אבינו שבשמים שתחדש עלינו שנה טובה ומתוקה קיט, שישתלקן אויבינו משטינינו ומקטרינו, וירחם עמו ביום דין קיט, תחל שנה וברכותיה, ובקרוב נתבשר בבוא לציון גואל.

גור דינו של אדם, שאין לומר שהכוונה ששב ממעשיו הרעים, שהרי אין תשובה מבלי שישוב מדרך הרעה, שלא יהיה כטובל ושרץ בידו, אלא הכוונה ל'מעשים של רשות שאינם הגונים קצת', ועי"ז ישתנה דינו לטובה קיט.

וכך ביאר הגה"צ רבי אליהו לאפייאן זצ"ל (לב אליהו, מערכות התשובה עמ' שמא) בדברי המשנה (אבות ד א) 'רבי אליעזר בן יעקב אומר, העושה מצוה אחת קונה לו פרקליט אחד', ויש לדייק מהו שכתב בלשון הווה העושה מצווה אחת ולא בלשון עבר מי שעשה, ועוד, מהו מצווה 'אחת', אלא לומר לך, שלא מדובר במקיים איזה המצווה, אלא ב'קובע' ומקבל ע"ע שיקיים מצווה

ואכן מילתא דפשיטא שאין די בקבלת עול מלכותו ית' רק בימים אלו... בצחות רמזו בפסוק (תהלים סא ז) 'ימים על ימי מלך תוסיף', שלא ימליך את הקב"ה רק לימים הנוראים ואח"כ ישכחנו, אלא יוסיף ימים על 'ימי מלך' אלו ימים הנוראים שאומרים בהם 'המלך', וישעבד כל רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו אליו יתב"ש בכל עת ובכל שעה. קיז. ביום י"ב כסלו בשנת תש"פ אירע אסון בקרב אחינו בית ישראל כאשר נכנסו נכריים מרצחים שפלים לחנות של יהודים יראים ושלמים בשכונת דזערסי סיטי (בני דערוזי) והרגו כמה נשמות קדושות, והנה אשה אחת מספרת את הנס שאירע עמה, כשנצלה ממות בזכות 'קבלה' טובה, כי חודשיים קודם - בהיותה בבית הכנסת ביום הכיפורים, בהגיעם לאמירת 'ונתנה תוקף' התעוררה האשה בהתעוררות עצומה, וקבלה על עצמה 'הידור' מסוים באופן שהיא מכסה את ראשה.

כעבור ימי המועדים נפנתה להזמין את הכיסוי אשר קבלה על עצמה, באופן שהובטח לה 'משלוח' עד פתח ביתה. אלא שהגעת המשלוח נתעכב עד אותו יום - י"ב כסלו, באותו היום יצאה מביתה בדרכה לאותה חנות, ובעמדה על מפתן הבית מצאה שהחבילה הגיעה בשלמותה, מיד חזרה הביתה, וטיפלה בחבילה, ובאותם רגעים התרחשו היריות, כך שלולי אותה חבילה הייתה שוהה באותו זמן בחנות, ומי יודע מה היה עולה בגורלה... קיח. ויש להסמיך לדברים מה שפירש ב'דרשות רבינו יוסף נחמיה' (קארניצער) בלשון הפייטן (אזכרה אלוקים) 'מידת הרחמים עלינו התגוללי ובעד עמך רחמים שאלי', כי הוא מלשון 'שאלה' והלוואה, והכוונה היא, כי הנה אנו מבקשים מהקב"ה שירחם עלינו ויוציא לאור דיננו, אכן אין בידנו מעשים, על כן אנו מבקשים שיואל 'להשאל' לנו עתה ו'נשלם' לו במעשינו הטובים בשנה הבאה עלינו לטובה.

קיט. כה המליץ לטובה הרה"ק הרמ"מ מליובאוויטש זי"ע דלכן מוסיפים לומר 'ומתוקה', ולא סגי ב'שנה טובה', כי 'טובה' עדיין נקראת בשם טובה גם כשהיא מסותרת בקושי וההסתרה, שהרי בני"י מאמינים שהכל 'לטובה', אבל את הטעם של המתוק חייבים להרגיש בפועל, ובלאו הכי אינו נחשב למתוק, לכן מבקשים, אנא ה', הב לנו שנה טובה - שתהא לנו גם מתוקה וערבה...

קכ. מליצה נאה וישרה שמעתי ממגיד מישרים איש צדיק ונבון לפרש בנוסח התפילה 'אם כבנים רחמנו כרחם אב על בנים, ואם כעבדים עיננו לך תלויות' וכו', עפ"י מה דאיתא בגמ' (כתובות נט): שהגרושה אינה מחויבת להניק את בנה התינוק, אכן אם כבר התינוק כבר מכירה (וממילא לא ינק מאחרת) הרי היא מחויבת להניקו - מפני הסכנה, ומובא שם (ס) את הדרך לדעת האם התינוק כבר מכיר אותה אם לאו, להושיבה בשורה של עוד כמה נשים, יעבירו את התינוק ביניהן, אם כשיגיע לאמו ישא עיניו להביט בה, הרי זה מוכיח שהוא אכן מכירה ומחייבים אותה להניקו. מעתה יש לפרש כמין חומר, שכך אנו אומרים אל הקב"ה, אם כבנים - אם אתה קורא לנו 'בנים' כי אנו עושים רצונו של מקום, אזי רחמנו כרחם אב על בנים, ואם כעבדים - שאתה טוען שאין אתה 'מחויב' בנו כי איננו עושים רצונו של מקום ח"ו ואנו כעבדים ולא בנים, הרי עיננו לך תלויות, ומאחר שאנו נושאים עיננו למרום הרי זה מוכיח שאנו 'מכירים' אותך, ומן הדין כביכול עליך לטפל בנו... על כן תוציא כאור משפטנו...

לעילוי נשמת
הר"ר משה יהודה
ב"ר שלמה ז"ל
מרמורשטיין
נלב"ע כ"ז אייר תשע"ח
ת.נ.צ.ב.ה.
הונצח ע"י המשפחה

לעילוי נשמת
מרת שושנה ע"ה
ב"ר משה יהודה ז"ל
זילברשטיין
נלב"ע כ"ט כסלו תשס"ד
ת.נ.צ.ב.ה.
הונצח ע"י המשפחה

פניני פרשת השבוע

נושא השבוע: ראש השנה

פרשת נצבים

בס"ד | גיליון מס' 398

מה גרם לבחור אבוד לשמוע תקיעות בדקות האחרונות?

היום הרת עולם!

בהמשך את הקירות ואת תכולת הארמון כולו. עומד העשיר ומשקיף על האש האימתנית המכלה את רכושו, ולא עושה כלום! - היתכן כדבר הזה? הרי לבטח נאמר שנשתבשה עליו דעתו, מדוע אינו מזעיק עזרה, קורא למכבי האש, עושה משהו כדי לעצור את הקטסטרופה המתרגשת ובה עליו?!

אותו הדבר באדם המגיע ליום ראש השנה, ולא מנצל כל רגע לזעוק לה'. הרי יהודי אתה, כח התפילה ניתן בידך. אבא שבשמים ממתין לשמוע את זעקתך, קרוב ה' לכל קוראיו. הכיצד לא תנצל את שעת הכושר לזעוק מעומק הלב? איך תוכל לשבת בחיבוק ידיים ולא להתפלל בכל רגע? איך ניתן להביט בגורל שלנו כשהוא נקבע לשנה שלימה - ולא לעשות הכל כדי לצעוק, לזעוק, להתחנן ולבקש, אולי יחוס בורא עולם אולי ירחם!

אחים יקרים! הרגעים המכריעים את גורל השנה כבר לפנינו, הימים בהם ייקבע גורלנו ממשמיים ובאים. אין לנו אלא לנצל כל רגע כדי להתפלל מכל הלב, לבקש מבורא עולם, שוב ושוב, במילים המופיעות בסידורים ובמחזוריים כמו גם במילים משלנו, בשעת התפילה כמו בכל שעה אחרת, בתפילה בבית הכנסת ובאמירת התילים איש לנפשו. כל תפילה, כל בקשה, כל תחנון - עשויים להיות הרי גורל לשנה הבאה, יתכן שהם יכריעו איך תיראה השנה שלנו!

'המלך יענונו ביום קראנו' - כמו בפיוט המפורסם: 'א-ל עורך דין', הוא גם 'עונה לקוראיו ביום דין'. ככל שנתפלל אליו, נבקש ממנו, נזעק אליו, נתחנן על חיינו ועל חיי משפחתנו ולמען כל בית ישראל - כך נזכה שהוא ישמע את שוועתנו ויחיש שוועתנו, ויכתבנו ויחתמנו לחיים טובים וארוכים, לשנה טובה ומתוקה, שבה בה יתקבלו תפילותינו ברחמים וברצון!

הדמעות שהביאו לתקיעות....

הסיפור הבא מתרחש בטבורה של עיר חרדית נודעת במרכז הארץ, בעיצומם של ימי ראש השנה. הרב יצחק א. רועייתו נכנסים לראש השנה בלב כבד, כשמועקה כואבת מטילה צל כבד על שמחת החג. לבני הזוג בן יקר, שגדל וחונך על ברכיהם בחינוך מיטבי ואיכותי, אולם ארס היצר פעפעע בו וחולל הרס בנשמתו, חברים לא טובים הוסיפו שמו למדורה, ובנם האהוב הלך והידרדר...

ר' יצחק ורעייתו עשו כל שבידיהם כדי להשיב את בנם למוטב, אולם התקשו למצוא מסילות ללבבו התועה. מצבו הרוחני הלך וירד, הוא עזב את המוסד החינוכי בו למד לטובת שריפת זמן על הברזלים עם פרחי השכונה, וכדי ביזיון וקצף. כעת, לקראת ראש השנה, נטל הילד שקית קטנה עם כמה חפצים אישיים, קם ועזב את הבית.

ליבם נקרע לגזרים, וניתן לומר שהתפוח שנטבל בדבש - נמהל בלא מעט דמעות מלוחות. הם השתדלו להתחבק בשמחה כי יום חג הוא, נלחמו להדחיק את הכאב ולתת מקום לאווירת החג. יומו הראשון של ראש השנה עבר עליהם בתפילה ובתחנונים בבית הכנסת כמו כל כלל ישראל, כמו גם היום השני - והילד איננו. לא חוזר, לא בא ולא שב, נעלם ולא הגיע, בחג הנעלה בשנה!

ביום השני של ראש השנה, בשעת אחר הצהריים, ר' יצחק ורעייתו כבר סיימו את סעודת החג, וליבם מחשב להישבר. ר' יצחק מתחזק באמונה כי בכי ותסכול אינם תוכניות עבודה מעשיות, ולפיכך - הוא ורעייתו מחליטים לפעול. ולפעול פירושו:

ניצבים ועומדים אנו ערב ראש השנה, יום הרת עולם. כל לב יהודי נרגש ודרוך לקראת המלכתו של מלך מלכי המלכים, כל נשמה יהודית בוערת בשרעפי קודש לקראת הישמע קול תקיעת השופר. לאחר כמה ימי סליחות ולקראת רגעי ההכרעה - הנפש היהודית מטולטלת באימה ופחד מיום הדין, בהתרגשות כבירה שאין מילים לתארה.

נעימות החג הערבות כבר נשמעות בכל פינה, מכניסות אותנו לאווירה הנכונה. ויידע כל פעול כי אתה פעלתו - גואה השירה מפיות הילדים, ומכניסה גם אותנו לתקווה הגדולה לראות במלכותו יתברך במו עינינו. 'חמול על מעשיך ותשמח במעשיך' - מנעימים הם במתיקות כובשת, והשאפה הזו גואה גם בלבבות שלנו...

אנו יודעים ש'ראש השנה', כשמו כן הוא. היום הזה קובע ומכריע לכל השנה כולה. כולנו עוברים לפני בורא עולם כבני מרון, והוא חותך קצבה לכל אחד מאיתנו: האם נזכה לחוש קרבת ה' בשנה הקרובה? איך תהיה בריאותנו במהלכה? כמה נחת נרווה מילדינו? האם בכלל ייוולדו לנו ילדים? האם נזכה לחוות רגעי אושר או שעות של כאב חלילה? כמה פרנסה תהיה לכל אחד מאיתנו? כמה נהיה מקובלים בחברה? וכמה נצליח במעשי ידינו...

הכל נקבע ומוכרע בימי ראש השנה. זהו היום הגורלי, הדרמטי, המכריע והקובע!

עתה, נתאר לעצמנו אדם העומד למשפט הכי גורלי בחייו. לא משפט על עבירת מס או עבירת תנועה, לא דיון מקדים אודות טענה כל שהיא, אלא משפט אמיתי, שמכריע את חייו לשבט או לחסד. כמה התייעצויות, כמה כסף, כמה כוחות נפש וכמה שעות היה משקיע בהיערכות למשפט כזה, כמה אנרגיה ומשאבים היה משקיע כדי לשפר את מצבו...

המשפט שלפנינו - חמור כפליים, גורלי שבעתיים. הרי כולנו מכירים אנשים שעברו שנה נוראית, רח"ל, במהלכה התבשרו על מחלות קשות, על קשיים בגידול הילדים, על תקלות במסלול חייהם, על פיטורין או קושי מהותי בפרנסה. כולנו גם מכירים כאלה שהבריאו השנה, שערכו שמחות באופן מפתיע, שהצליחו מעל ומעבר, שהתעשרו באופן פתאומי. אלה וגם אלה - מה שעבר עליהם לא קרה באמצע השנה. הוא נקבע בראש השנה, ורק יצא לפועל במהלכה!

אז מה עושים? אין לנו אלא את כח התפילה, שהרי 'תשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה'. את התשובה עורך כל אחד עם עצמו, צדקה - כולנו נותנים יותר מיכולתנו. עתה נתמקד בכח התפילה - בזכות והחובה לנצל את שעת הכושר, את ימי הדיונים, את רגעי ההכרעה, כדי לזעוק אל ה', לצעוק בכל הכח, להתחנן אליו מכל הלב!

הרי איש מאיתנו אינו 'זכאי' בדין, לאף אחד מאיתנו אין 'זכויות' בעזרתם יכול הוא 'לתבוע' שנה טובה. יש לנו רק כלי אחד, והוא עוצמתי במיוחד: לעמוד לפני מלך העולם, ולבקש, עוד ועוד ועוד, בכל דרך, בכל זמן, בכל מקום שהוא. פשוט לזעזע את אמות הסיפים בשמים בזעקות מעומק הלב, בתחנונים למענו, למען משפחתנו, למען עם ישראל כולו!

נתאר לעצמנו - כך כתב הגאון ב'חפץ חיים' זצ"ל - אדם עשיר שעומד ורואה את ארמונו עולה באש. הלהבות עולות ומלכות תחילה את החצר, אחר כך את השערים,

מצוה לפרסם! סגולה בדוקה לעורר רצון לקדושה, לטבול לעילוי נשמת

הרה"ח רבי פתחיה טעלישער בן הר"ר יוסף יונה ה"ד רזנברג
מזקני חסידי בעלזא, נעקח"ש בשנות הזעם - י"ג בסיון תש"ד

לעילוי נשמת

ר' שלמה פרץ ז"ל בר' מאיר הלוי גולדשמיט (ארא"ל)
ת.נ.צ.ב.ה.

אגעד אנק

על פרשת השבוע

פרשת נצבים תשפ"ב

כל הזכויות שמורות למו"ל. אין לקרוא בזמן התפילה

בס"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: g.agedank@gmail.com

חזר אל ראש הישיבה ושאל אותו: כבוד הרב מה כוונת דבריו? השיב לו: כשהייתי בחדר וראיתיך ישן שנת ישרים דקות לפני סוף זמן קריאת שמע חשבתי בלבי שאם תתעורר ותיווכח כי עבר הזמן, תתעלף מרוב צער וחלישות דעת. הנה אני רואה שהגעת ל"סדר" כרגיל, כלומר הכל עבר בשלום, אם כן כנראה באמת יש לך לב חזק...

(ציוני תורה)

הנסתרות לה' אלהינו והנגלות לנו ולבנינו עד עולם לעשות את כל דברי התורה הזאת (כט, כח)

חכמינו אמרו שלפיכך לא גילתה התורה טעמיהן של מצוות ומתן שכון, כדי שלא יניח אדם מצוות שמתן שכון מועט ויעשה רק את המצוות שמתן שכון מרובה. ורק שתי מצוות גילתה לנו התורה את שכון והן "כבוד אב ואם" ו"שילוח הקן". במצוה החמורה ביותר "כיבוד אב ואם", ובמצוה הקלה ביותר "שילוח הקן", ובשתיהן התורה הבטיחה "למען ייטב לך והארכת ימים" ללמדנו שכל המצוות שוות, ויש לקיימן כולן במידה שווה.

זהו איפוא פשוטו של פסוק: "הנסתרות לה' אלהינו" הסתיר השם יתברך מאתנו את מתן שכון של המצוות, אולם גילה לנו מתן שכון של שתי מצוות: "והנגלות לנו ולבנינו" אחת נוגעת "לנו" שילוח הקן. ואחת נוגעת "לבנינו" כיבוד אב ואם. וזה כדי "לעשות את כל דברי התורה הזאת" למען נעשה את כל המצוות, ולא נבחר לנו רק את המצוות ששכון מרובה. (כתב סופר)

"והיה כי יבואו עליך כל הדברים האלה הברכה והקללה אשר נתתי לפניך... ושבת עד ה' אלקיך" (ל, א-ב)

הכתוב אומר כי מה שיכול להביא את היהודי למצב של "ושבת עד ה' אלוקיך" הם "הברכה והקללה אשר נתתי לפניך" ומקשה על כך הרב ארנרייך בספרו "אבן שלמה": העובדה שקללות וצרות משיבות את האדם למוטב ידועה ומפורסמת היא, אולם כיצד אומרת התורה שגם הברכה תביא את האדם לתשובה, הלא דרכו של שפע להביא את בעליו לידי חטא, כמו שנאמר (דברים לב, טו): "וישמן ישורון ויבעט שמנת עבית כשית ויטוש אלוך עשהו..."?

בכדי להבין את תירוצו של הרב ארנרייך נקדים במעשה הבא: רבי שאול רובין היה יהודי מבני ברק שכיהן כראש כולל בעפולה. באחד הימים פגש בארוע כלשהו באחד ממפקדי השב"ס, התפתחה ביניהם שיחה, ותוך כדי כך סיפר לו המפקד אודות בעיה כלשהי המטרידה אותו ביותר: באחד מבתי הכלא בארץ מוחזק אדם אחד במשך שנים ארוכות משום שאינו מוכן לתת לאשתו גט, ולמרות זאת הוא עדיין מתעקש על כך, אולי יש לרב עצה לפתרון הענין המוזר הזה? - שאל המפקד. "אני מוכן לפגוש אותך" - השיב הרב. עד מהרה אורגנה הפגישה, ולאחר מכן הגיע הרב למפקד השב"ס ואמר לו: "אדם זה לא יתן גט לעולם, משום שבכלל לא רע לו בכלא, ואם תשאל כיצד יתכן הדבר? התשובה היא שהשנים הרבות שהוא עשה שם, גרמו לו שישכח את טעמו של החופש, והוא כלל אינו סובל אצלכם. אם אתם רוצים שהוא יתן לאשתו גט, הוציאו אותו לחופש של חצי שנה, אחר כך תכלאו אותו שוב - ותראו שיתן". המפקד קיבל את הדברים והתחיל להפעיל ועדות שונות על מנת לאשר את השחרור יוצא הדופן הזה, הענין הגיע עד לכנסת, ובסופו של דבר ניתן לכך אישור, ואותו סרבן גט התבשר להפתעתו המרובה שהוא יוצא לחופשי. לאחר חצי שנה - שוב עצרו אותו, ולא חלפו ימים אחדים עד שנתן גט... כעת, כאשר זכר הימים הטובים שבחוץ, היה לו ענין לשוב אליהם.

כך אומרת התורה - אומר הרב ארנרייך - הקב"ה יתן לך צרות כדי להשיבך אליו, אולם כדי שלא תתרגל לרע, הוא גם ישפיע עליך ברכה מפעם לפעם, וכשתזכר במה שאתה מפסיד, כשאינך עושה את רצונו, יגרם לך הדבר לשוב בתשובה שלימה.

(ומתוך האור)

אתם נצבים היום כלכם לפני ה' אלקיכם (כט, ט)
כתב רש"י (ד"ה והוא יהיה) "למה נסמכה פרשת אתם נצבים לקללות לפי ששמעו ישראל מאה קללות חסר שתיים חוץ ממ"ט שבתורת כהנים, הוריקו פניהם ואמרו מי יוכל לעמוד באלו, התחיל משה לפייסם אתם נצבים היום, הרבה הכעסתם למקום ולא עשה אתכם כליה, והרי אתם קיימים לפניו".

המפרשים עמדו על שינוי הלשון ברש"י "מאה קללות חסר שתיים", למה לא כתב צ"ח קללות כמו שכתב בהמשך "מ"ט שבתורת כהנים"? תירץ על זה ה"כתב סופר", שבתוך הקללות הרי כתיב "כל חלי וכל מכה אשר לא כתוב בספר התורה הזאת", אם כן יש אכן ק' קללות חסר שתיים ששתיים מהם לא ידועים...

ועוד כתב, בהקדם דברי המדרש על פסוק זה "הפוך רשעים ואינם ובית צדיקים יעמוד", שאיתא במדרש וכל חלי וכל מכה אשר לא כתוב וכו' זה מיתת צדיקים", וכאן נתבאר כלל ישראל שאפי' שיהיו צדיקים אולי יענשו בעבור הרשעים, לכן פייסם משה - כדכתב רש"י - ראו כמה עברתם והכעסתם וכו'. וזה כוונת המדרש על פסוק זה, שלפי דברי משה רבינו "הפוך רשעים ואינם - הרשעים יענשו בעצמם במיתתם - ובית צדיקים יעמוד".

(עפ"י כתב סופר)

אתם נצבים היום כלכם לפני ה' אלקיכם... מחוטב עצך עד שואב מימך (כט, ט)

ידוע מהזוהר הק' ש"אתם נצבים היום" קאי על ראש השנה בו כולם נצבים לדין לפני ה'. בספר "דמשק אליעזר" מבאר את המשך הפסוק ע"פ הידוע מספה"ק שעבודת ימי הרחמים מתחילה מט"ו באב, והיו צדיקים שכבר מאז התחילו לאחל "כתיבה וחתומה טובה", והם נמשכים עד אחר חג הסוכות, ומרומז זה כאן בפסוק "מחוטב עציר" - היינו חמשה עשר באב שאז הוא יום טוב לישראל כדברי הגמ' סוף תענית ואחד הטעמים שביום זה פסקו מלכרות עצים למערכה - עד "שואב מימך" היינו חג הסוכות בו מקיימים מצוות ניסוך המים, או "שמחת תורה בו מבקשים על המים".

(עפ"י דמשק אליעזר)

והתברך בלבבו לאמר שלום יהיה לי כי בשררות לבי אלך (כט, יח)
דברים אלו המה מוסר אל האנשים שהם טובים לבריות ורעים לשמים, וכשמוכיחים אותם על עבירות שבין אדם למקום אומרים שדי להם במה שיש להם "לב טוב" לרחם על הבריות, וזה והתברך "בלבבו" היינו בלבבו הטוב יתברך במה שיש לו לב רחמן לכן יאמר אף כי בשרירות לבי אלך, ואעשה כל רעה שבעולם בכל זאת שלום יהיה לי, אבל באמת לא יאבה ד' סלוח לו, ויענישו על העבירות ויתן לו שכר על המצות, כי אין מצוה מכבה עבירה וכן להיפך.

(כתב סופר)

והתברך בלבבו לאמר שלום יהיה לי כי בשררות לבי אלך (כט, יח)
רש"י פירש, "בשרירות" לשון "במראות ליבי", אבל ב"רבינו בחיי" פירש: "ויתכן לפרש בשרירות לבי, בחוזק, והוא לשון חז"ל אשרתא דדייני (כתובות כא ע"ב), שהוא קיום בית דין" עיי"ש.

לפירושו של "רבינו בחיי", אפשר להוסיף סיפור מן העניין: (מובא ב"עלי ורדים") מספרים על הרב הצדיק ממנצ'סטר, הרב יהודא סגל, שפעם נכנס לחדר בפנימיית הישיבה, והבחין באחד הבחורים שעדיין ישן, אחרי שכבר העירו את כל הבחורים, והיה זה כמה דקות לפני סוף זמן קריאת שמע, הוא לא העיר את הבחור שוב. כעבור שעה, בעיצומו של ה"סדר" נכנס הבחור לבית המדרש, קרא לו הרב ואמר "יש לך לב חזק". ולא הוסיף.

התיישב הבחור במקומו, והתחיל לחשוב מה פשר דברי הרב, האם היתה זו ברכה? או אולי הערה? ואולי זו גערה עטופה ברמז?

לא בשמים היא (ל, יב)

מרגלא בפומיה של הגאון רבי יוסף שלמה כהנמן זצ"ל מפוניבז' משמו של ה"חפץ חיים" זצ"ל:

מסופר במדרש (ריש קהלת רבה) רבי חנינא בן דוסא ראה בני עירו מעלין נדרים ונדבות לירושלים, אמר הכל מעלין לירושלים ואני איני מעלה דבר? יצא למדברה של עירו, וראה שם אבן אחת, ושבבה וסיתתה ומיקרה, ביקש לשכור לו פועלים (להעלותה) אמרו תן לנו חמשה סלעים. ולא נמצא בידו דבר. לשעה, זימן לו הקב"ה חמשה מלאכים, והסכימו להעלותה ואמרו לו "ובלבד שתתן ירך ואצבעך עמנו", נתן ידו ואצבעו עמהם (וברגע עפו ופרחו) ונמצאו עומדים בירושלים.

לכאורה, שאל ה"חפץ חיים", תמוה הדבר: מפני מה עיכב הקב"ה עד שחיפש לשכור אנשים, ולא שלח לו המלאכים תיכף בתחילת הענין? ומה פשר התנאי שהעמידו המלאכים לרבי חנינא בן דוסא "ובלבד שתתן ירך ואצבעך עמנו"?

"אין זאת" המשיך "אלא ללמדנו שהאדם מחויב לפעול בכל מצב שהוא, ולעשות מצדו את כל מה שניתן לעשות אפילו אם בדרך הטבע המשימה שלו נראית כבלתי אפשרית, ולא מסתבר כלל שיספיק לבצע מחשבתו רק אז שולח לו הקב"ה עזרתו מקודש בדרך נס. רק אחרי שעשית מצדך את כל מה שיכולים לעשות יבוא הסיוע ממעל".

"סיעתא לדבריני", הוסיף הח"ח, "מוצאים אנו בפרשת נצבים: "לא בשמים היא" ובפירש"י "שאלו היתה בשמים היית צריך לעלות אחריה וללמדה" ואיך אמר "היית צריך לעלות" הרי אפילו אם נעשה אלף סולמות לא נגיע לשמים? משמע אם כן, שאנחנו מצדנו חייבים לעשות ממש כל מה שביכולתנו לעשות, אפילו אם ברור מראש שאין כח עשייתנו להשיג את המטרה, כי אז הקב"ה עוזר לנו מחוץ לדרך הטבע." ("מאוצרותיהם של צדיקים" בשם ספר "הרב מפוניבז'")

ומן הענין לציין בזה למובא בס' "תולדות החפץ חיים" לבנו הג"ר לייב ז"ל, כי החפץ חיים היה נאנח ואומר כי אילו היו יוצאים להילחם נגד מפירי ברית רשעי ישראל שברוסיה בחרב ובחנית כהחשמונאים בשעתם מבלי הבט על היות הלוחמים למען קדשי ישראל המעטים והחלשים ודאי שהיו מנצחים עיי"ש. ה' יגמור בעדי.

מאוצרות המגידים

ושבת עד ה' אלקיך ושמת בקולו (ל, ב).

הזמן המיוחד לשוב אל ה' הוא ימי הרחמים והסליחות – חודש אלול ועשרת ימי תשובה.

בימים אלו ניתנת לנו הזדמנות מיוחדת, ורבי שמשון פינקוס זצ"ל, לשמו ולזכרו תאות נפש, הסביר את ההזדמנות המיוחדת הזאת באופן נפלא:

לקהילה אחת לא היה בית כנסת להתפלל. הם השתוקקו בכל ליבם ובכל נפשם להקים בית של קבע לתורה ולתפילה, לרווחת כל בני הקהילה, לכבוד השי"ת. הם התאמצו לגייס תרומות, למצא תורמים – אך הדבר לא עלה בידם.

בסופו של דבר הם החליטו להקים קרוואן. פועלים הכינו את התשתית להנחתו עם משאית ענקית, 'א באמבע', הביאה אותו. מנוף ענק החל להרים את הקרוואן באויר.

מהמשאית יצאו שלשה פועלים בריזנים, ג'לובער'ס, שהחלו לכוון את הקרוואן בצורה כזאת שהוא "ישב" באופן מדויק על התשתית שהוכנה מראש: סובבו אותו קצת ימינה, קצת שמאלה, כמה סנטימטרים אחורה, כמה סנטימטרים קדימה, ושוב ימינה, שמאלה, קדימה, אחורה... לקח להם עשרים דקות עד שהושיבו את הקרוואן על מקומו ושחררו אותו מהמנוף. המנוף התקפל והמשאית נסעה לדרכה.

במקום כבר נוכחו החשמלאי, האינסטלטור ושאר בעלי המלאכה, שהחלו מיד במלאכתם, בו ברגע שהקרוואן הונח במקומו.

אה! ברוך השם! הקרוואן עומד על תילו, לשם לתהילה ולתפארת! הגיוואלדיגע שמחה!

לפתע! שוד ושבר! נורא ואיום! זעקה אדירה נשמעה! התברר כי הקרוואן הונח הפוך! הצד בו עומד ארון הקודש – הונח בצד מערב! א מוראדיגע מעשה! מה עושים? כולם עמדו במקומם כשהם אובדי עצות...

עמד שם בחור אחד ותמה: "רבותי! מה הבעיה? יש לי עצה פשוטה! בא נרים את הקרוואן ונסובב אותו..."

אמרו לו: "השתגעת? הרי הקרוואן שוקל כמה טונות..."

השיב להם הבחור: "מה זאת אומרת? הרי ראינו מקודם ששלשה אנשים הצליחו לסובב אותו ימינה ושמאלה, קדימה ואחורה, אם כן גם אנחנו נצליח! אמנם לא בעזרת שלשה אנשים אבל בעזרת שלשים – יכול נוכל!"

"או! טיפש שכמותך!" – הסבירו לו – "כשהקרוואן היה באויר, והמנוף אחז אותו – היה עוד אפשר לסובב, להזיז, לשנות... אבל עכשיו... אי! אי! אי! עכשיו, כשהקרוואן כבר מונח על מקומו – מאוחר מידי מכדי לשנות!"

מורי ורבותי! הדברים נוקבים ויורדים עד התהום! באלול הכל עוד באויר, שום דבר עוד לא כתוב וחתום... אפשר עוד לשנות! אחרי אלול כבר יהיה מאוחר, לא תהיה אפשרות לשנות! רק באלול יש לנו את ההזדמנות...

רבותי! שהדברים האלו לא יהיו "סתם דיבורים". שהדברים האלו יהיו "למעשה"! שכל אחד ואחד מאיתנו יראה מה עליו לתקן! שכל אחד יתחזק בדקדוק הלכה, ובקיום המצוות בשלימות, בשמחה, בווארמקייט. והשם יתברך יהיה בעזרנו, שהרי "הבא ליטרה – מסייעים אותו".

(יחי ראובן)

בקצה השמים

"אם יהיה נדחך בקצה השמים", פרש רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל, שיחזיקו לפחות בקצה של הרוחניות, במשהו. בספרים הקדושים אמרו שלפיכך נשאר מהגוף עצם קטנה, הלז, שאינה כלה, כדי שממנה ישוב ויבנה בתחית המתים. שלפחות משהו ישאר, ואז: "משם יקבצך ה' אלקיך, ומשם יקחך" (דברים ל, ד).

אשרינו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו ומה יפה ירושתנו. עם כל חסרונותינו, עם כל מגרעותינו, עם מועקותינו וזעזענו על מצבנו הרוחני, "בקצה השמים" אוחזים אנו!

כשאנו משוים עצמנו לאחינו שבשדות, לאובדים ולנדחים, כמה יש לנו לתת שבח והודיה על חלקנו!

מעשה בשני רבנים שנסעו להרצות ב"יום שכולו תורה" בחיפה. על אם הדרך התחיל הרכב לקרטע. הנהג סרב להמשיך ולנסוע, נכנס למוסך שליד קבוץ מעברות. התענינו, והודיעום שהתיקון יארך כשעה וחצי. הוה אומר, לא פחות משלש שעות.

אמר האחד לחברו: "בא ונסייר בקבוץ".

למה, מה פתאום, איך יסתכלו עלינו, הלכו.

ראו ילדים משחקים. שאלו: "ילדים, מי שבר את הלוחות?"

ענו במקלה: "לא אנחנו!"

תמהו. המשיכו בדרכם וראו כמה מבוגרים בפלחה. "אמרו לנו בבקשה, אלי אתם יודעים מי שבר את הלוחות?"

משכו בכתפיים: "לא ראינו", והמשיכו בעיסוקם.

זה כבר מקומם, בורות שכזו. נכנסו למזכירות, והתקבלו בנימוס: "כן?! "תראה, לא נעים, אבל פגשנו ילדים ושאלנו מי שבת את הלוחות, ואמרו: לא אנחנו. שאלנו מבוגרים, ואמרו: לא ראינו. מה זה כך אתם מחנכים?!"

שמע המזכיר, והרגיע: "אל תעשה מזה עסק. תביא קבלה, ואני מאשר תשלום..."

כואב הלב.

איך מחברים אותם, ולו ל"קצה השמים"!

(והגדת) אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלקיכם.

פרש"י שזהו כהמשך לקללות דפרשת כי תבא, 'לפי ששמעו ישראל מאה קללות חסר שנים חוץ ממ"ט שבת"כ הוריקו פניהם ואמרו מי יוכל לעמוד באלו, התחיל משה לפייסם אתם נצבים היום, הרבה הכעסתם למקום ולא עשה אתכם כלייה, והרי אתם קיימים לפניו: היום - כיום הזה שהוא קיים והוא מאפיל ומאיר כך האיר לכם וכך עתיד להאיר לכם והקללות והיסורין מקיימין אתכם ומציבין אתכם לפניו'.

וביאור הגה"ק רבי שלמה קלוגר זצוק"ל ע"פ הפסוק בפרשת ויקרא 'נפש כי תחטא, ושמעה קול אלה, והוא עד או ראה או ידע, נפש שחוטאת, ושמעה פרשת כי תבא, שהוא קול אלה רח"ל, והוא עד, - שאבריו של אדם מעידים בו, ונשמתו של אדם מעידה בו, וזהו אתם נצבים היום כולכם, כשאדם צריך לעמוד להעיד על מעשיו.

וכשעמד מהרש"ק להוכיח את עדתו קודם הימים הנוראים, אמר איך אעמוד ואוכיח אתכם לתקן מעשיכם, הרי תאמרו לי 'קשוט עצמך תחילה'.

זו הידיעה האחת שהשרישה לנו התורה. כשם שדרך התורה היא החיים והטוב, כך הדרך האחרת היא המות והרע! כל עברה היא חץ מורעל!

והידיעה השניה, שזה לעומת זה עשה האלקים (קהלת ז, יד), באיזון ושווי משקל מוחלט: "ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב, ואת המות ואת הרע" (דברים ל, טו).

הגמרא (סכה נב ע"א) מספרת ספור.

אביי שמע שאדם אומר לאשה זרה: נשכים מבעוד לילה ונצא לדרך. אמר אביי: אעקוב אחריהם ואמנעם מעברה. עקב אחריהם שלוש פרסאות [עשרים וארבע אלף אמות כארבעה עשר קילומטרים] בין קני הסוף שעל שפת האגם. כשהגיעו לפרשת דרכים ונאלצו להפחד, שמעם אומרים: "חבל שאיננו יכול להמשיך יחד, ולהמשיך לשוחח". תמה אביי כמה גדול כחם לעמוד בנסיון. אמר לו אותו זקן [אליהו הנביא (תוספות חולין ו ע"א)]: כל הגדול מחברו יצרו גדול ממנו. ולאותו אדם יש יצר טוב זעיר וחלש, לכן גם היצר הרע אינו תוקפו בחזק, כדי לשמר את כח הבחירה.

כי עולמנו עולם ההתמודדות והבחירה. ואם אין התמודדות אין שכר. כמאמרם: לפום צערא, אגרא (אבות פ"ה מכ"ג). ואספר –

בימי אברכותו, היה רבי שלום שבדרון זצ"ל מכנס את נערי השכונה לשעור תורה, ובמתקן שפתיו ספוריו ומשליו האהיב עליהם את הלמוד. פעם נעדר אחד הבחורים, למחרת שב והופיע.

"איפה היית אמש", שאלו.

ענה: "אומר לרב את האמת. אני אוהב לבוא לשיעור, אבל אוהב עוד יותר לראות פוטבאל, משחק כדורגל. אתמול היה משחק, לכן לא באתי". ענינו של רבי שלום נצת: "אני יודע שהתורה מתוקה מדבש ונופת צופים. כעת אני שומע שיש דבר מתוק עוד יותר! אדרבה, ספר לי: פוטבאל זה, מהו?"

הנערים גחכו, אבל הלה שמח להחכים את רבו: "אז ככה. יש מגרש, ובני צדיו שערים. ויש שתי קבוצות, וכדור. כל קבוצה מנסה להבקיע כמה שיותר את שער הקבוצה היריבה".

"ככה?! ומה היתה התוצאה במשחק?"

"שתיים אחת", ענה.

"כמה זמן נמשך המשחק?" חקר רבי שלום.

"תשעים דקות", שעה וחצי.

רבי שלום התהרהר: "שעה וחצי, לשלושה שערים... יש לי רעיון. יש פה מגרש קרוב?"

"כן, ודאי!"

"אז תביא מחר כדור, ונצא למגרש. וכעת, בואו ונלמד!"

למחרת, לאחר השיעור, הלך עם הבחור למגרש. סקר את הרחבה והשערים ואמר: "תורת ה' תמימה, מחכימת פתי. מצות ה' ברה, מאירת עינים. בכח התורה מצאתי דרך, איך להבקיע שלושים שערים בחצי שעה. תשעים, במשחק אחד!"

הנער לא האמין למשמע אזינו.

רבי שלום לקח מידיו את הכדור, התכופף והניחו לרגליו. אמר לו: "בעט!"

"מה?"

"בעט לשער, הבקע אותו!"

אתה תבעט, ואני אעמוד שם ואחזיר לך את הכדור. שער בכל דקה.

נו, למה אתה מחכה, למה אתה מתמהמה?"

"הרב", אמר נבוך, "שער כזה לא נחשב..."

"למה?" הגיע תורו של רבי שלום לתמוה.

"כי אין כאן שחקנים שיתקיפו וינסו למנוע ולחטוף את הכדור, ואין שוער בשער שינסה לזנק ולחסום את דרכו של הכדור. אין זו רבותא להבקיע שער ריק..."

"אה, הבנתי!"

כעת תבין גם אתה –

הלימוד מתוק מדבש. וכי רבותא היא לבוא לשיעור כשיש שעה פנויה ואין משחק כדורגל?! הרבותא היא להתגבר על המניעה ולהבקיע את שערו של היצר הרע!"

וזה לעומת זה. אם בקבוצה האחת יש אחד עשר שחקנים, צריכים להיות כן גם בקבוצה השניה. וכל הגדול מחברו, צריך להיות יצרו גדול ממנו, כדי שתהיה לו רבותא לנצחו!

אך אומר לכם ע"פ משל לרופא העיר, שהיו כל בני העיר מחשיבים אותו למומחה גדול ברפואה, פעם אחת הכיר הרופא שהוא עצמו חולה במחלה גדולה וצריך רפואה, והרי אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים, והוא ידע שבלמברג יש רופא גדול, שיוכל לרפאותו. אך עולה הון עתק להביא את הרופא מלמברג העיקר הגדולה עד למקום עיירתו הקטנה. מה עשה, מצא עצה לנפשו, כשעבר ברחוב ראה את עשירי העיר מטיילים ברחוב, הסתכל להם עמוק בעיניים ועשה פנים רציניות ואמר להם 'לפי הערכתי אתם צריכים רופא באופן דחוף', העשירים נבהלו ואמרו זה לזה, כפי הנראה שתינו משהו לא טוב. מה עשו העשירים, קראו לרופא המומחה הגדול מלמברג, הוא בדק אותם וראה שהם בריאים ושלמים, שאל אותם הרופא, מדוע קראתם אלי. אמרו לו העשירים, הלא פלוני הרופא הגדול אמר לנו כך. הלך המומחה אל הרופא ושאל אותו מדוע עשית כך? אמר לו הרופא, אומר לך האמת, מכיון שאני הוצרתי אליך באופן דחוף, ולא היה ביכולתי לקרוא לך לביתי, ולכן עשיתי בתחבולה וערמה שתבא לביתי. [כמובן שאסור לעשות כן, וממילא המעשה לא היה מעולם]

כך אמר מהרש"ק לעדתו, עמדו וראו, אני רופא העיר אבל אני בעצמי צריך רפואה גדולה מאד, הרפואה היא התשובה. ואני מעורר אתכם תשובו בתשובה כדי לעורר את עצמי. כך אמר משה רבינו לבני ישראל, באמת עוררתי אתכם בתשובה כדי שאנו אשוב בתשובה.

(הגרמ"י רייזמן)

"החיים והטוב, המות והרע"

"ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע, ובחרת בחיים" (דברים ל, טו-טז). אין ספק, התורה והמצוות הם חיים, "כי הוא חיך וארך ימך" (דברים ל, כ). ברכות סא ע"ב, ומרבה תורה מרבה חיים (אבות פ"ב מ"ז), ועל עם הארץ אמרו שעל חייו לא חסו, על חיי אחרים לא כל שכן (פסחים מט ע"ב).

ידוע.

וכל תוספת בתורה היא דרגה אחרת של חיים, שעל כן "תלמיד שגלה [לעיר מקלט על שהרג בשוגג] מגלין רבו עמו, שנאמר: [ונס אל אחת הערים האלו] וחי" (דברים ד, מב), דאג לכך שיחיה" (מכות י ע"א). וכתב הריטב"א: ואף על פי שיש ישיבה בערי מקלט [מגלים אליו את רבו, לפי] שלא מן הכל אדם זוכה ללמוד (עבודה זרה יג ע"א). ותוספת ההבנה שתהיה לו מרוב, היא דרגת חיים אחרת!

מובן אפוא: "ראה נתתי לפניך את החיים". כל תוספת בתורה ובמצוות היא תוספת בחיים.

ויש לנו לדעת שהוא הדין: "ואת המות". שדברים כפשוטם, ועברה היא מיתה רוחנית!

גמרא מפורשת היא, ומסתמכת על פסוק מפורש, והכל יודעים ואינו נותנים לב: "בכל יום ויום יצרו של אדם מתגבר עליו ומבקש להמיתו, שנאמר (תהלים לו, לב): צופה רשע לצדיק, ומבקש להמיתו" (סכה נב ע"א, קדושין ל ע"ב). להמיתו!

הסבא מקלם זצ"ל נכנס פעם להיכל ה"תלמוד תורה" בשעת סדר מוסר, ומצא את תלמידיו הגדולים לומדים מוסר בעיון מעמיק, בקול דממה דקה. התרגש וקרא: "וכי כך מתעמתים עם גזלן שבא להרוג ולבזוז את כל הרכושי?!"

גם זו גמרא מפורשת (נדרים ט ע"ב): תניא, אמר שמעון הצדיק, מימי לא אכלתי מבשר אשם נזיר טמא, אלא אחד. שפעם בא נזיר מן הדרום, וראיתיו שהו איפה עינים וטוב רואי וקצוותיו סדורות לו תלתלים.

אמרתי לו: בני, מה ראית להשחית את שערך זה הנאה [בתגלחת שבסוף ימי הנזירות].

אמר לי: רועה הייתי לאבא בעירי. הלכתי למלאות מים מן המעיין, ונסתכלתי בבבואה שלי. ופחו עלי יצרי, ובקש לטרדני מן העולם. אמרתי לו: רשע, למה אתה מתגאה בעולם שאינו שלך, במי שהוא עתיד להיות רמה ותולעה. העבודה [לשון שבועה] שאגלחך לשמים.

מיד עמדתי ונשקתיו על ראשו. אמרתי לו: בני, כמוך ירבו נזורי נזירות בישראל, עליך הכתוב אומר: "איש כי יפליא לנדר נזיר להזיר לה" (במדבר ו, ב).

אני רואה בחורים מדקדקים במצוות, מביטים בראי לכוון מקום תפלין של ראש. ואין אחד מהם שיצרו פוחז עליו, אכשר דרא. מי מרגיש, חש וחושש שיצרו מבקש לאבדו מן העולם. מי צועק עליו: "רשע!" מי חש "כי השונא הגדול שיש לך בעולם הוא יצרך... והוא יורע עליך בחציו הממיתים, לשרשך מארץ החיים" ("חובות הלבבות", שער יחוד המעשה פרק ה)!

והרוחנו להבין פשט בגמרא (סכה נב ע"א): לעתיד לבוא הקדוש ברוך הוא מביא ליצר הרע ושוחטו בפני הצדיקים ובפני הרשעים. צדיקים נדמה להם כהר, ורשעים נדמה להם כחוט השערה. ואלו אלו בוכים. הצדיקים בוכים, איך יכלנו לכבוש הר כזה. והרשעים בוכים, איך לא יכלנו לכבוש את חוט השערה.

ולא מובן: מה באמת היצר הרע, הר או חוט השערה?

והתשובה מובנת: לרשעים הוא חוט שיערה, כי גם יצרם הטוב הוא כחוט השערה, ויש להקטין עבורם את להט היצר כדי לאפשר את ההתמודדות והבחירה. ולצדיקים, שיצרם הטוב כהר, גם היצר הרע כן, כדי לאפשר את בחירתם: "ראה נתתי לפניך את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע", בשוה!

באים לפני אברכים, בני עליה מסולאים בפז, ממייתים עצמם באהלה של תורה ומתעלים ביראה, ונבוכים: היצר הרע מגיע ותוקף ככזו עצמה – ואינם מבינים שזו העדות וההוכחה והראיה לשגב מעלתם – שהרי זה לעומת זה עשה האלקים, "ובחרת בחיים"!

(והגדת)

הפרשה פותחת - אתם נצבים היום כלכם לפני ה' אלקיכם ראשיכם שבטיכם זקניכם ושטריכם כל איש ישראל.

כותב הזוהר הקדוש – היום, זהו ראש השנה.

ממילא אם כותב אתם נצבים היום כלכם לפני ה' אלקיכם, הכוונה היא לראש השנה.

הזוהר הקדוש, מביא את זה בכמה מקומות – בספר איוב (א, ו) ויהי היום ויבאו בני האלקים להתיצב על-ה' ויבוא גם-השטן בתוכם...

(מלכים ב' ב', ד) ויהי היום ויבא שמא ויסר אל-העליה וישכב-שמה...

אם כותב כאן אתם נצבים היום כלכם לפני ה' אלקיכם, הכוונה היא לראש השנה. כולנו נתייצב לדיון, בראש השנה, כמו שכותב לנו ר' אמנון ממגנצא בפיט שלו – "וכל בעלי עולם, יעברון לפניו כבני מירון".

לפני שניגש לדבר על הנושא שאנחנו רוצים לדבר בו היום, שזה ענין ראש השנה ועבודת השופר בראש השנה, נעמוד קודם כל על נושא בפרשת השבוע, נקודה קטנה, ולאחר מכן, נעבור לעסוק בענין ראש השנה.

אומר רש"י על הפסוק - והוא יהיה לך לאלקים. לפי שדבר לך ונשבע לאבותיך שלא להחליף את זרעם באמה אחרת, לכך הוא אוסר אתכם בשבועות הללו, שלא תקניטוהו אחר שהוא אינו יכול להבדל מכם. עד כאן פרשתי לפי פשוטו של פרשה. ומדרש אגדה, למה נסמכה פרשת אתם נצבים לקלות, לפי ששמעו ישראל מאה קלות חסר שתיים, חוץ ממ"ט שבתורת כהנים, הוריקו פניהם ואמרו מי יוכל לעמוד באלו, התחיל משה לפיסם אתם נצבים היום, הרבה הכעסתם למקום ולא עשה אתכם כליה והרי אתם קימים לפניו.

שואלים כל המפרשים, על דברי חז"ל האלה - לכאורה, משה עשה כאן דבר והיפוכו, הוא הפחיד את עם ישראל ב-צ"ח קלות, או עוד 49 קלות, בפרשת כי-תבוא, וביחד 147 קלות, ואחרי שעם ישראל נבהל, הוא אומר להם - הרבה הכעסתם למקום ולא עשה אתכם כליה, אז אל תהיו בלחץ.

לכאורה, הדבר הזה לא מובן, אם אתה מעוניין להביא אותם לחרדה, אז למה אתה מרגיע אותם? זאת השאלה שכולם שואלים.

ישנו משל נפלא של המגיד מדובנא – משל למלך, שהיה לו בן חולה מאוד, והבן שלו שכב במיטה עם חום גבוה, קודח מחום, כבר לא אוכל כמה ימים, וכל הרופאים מנסים למצוא מה פשר המחלה, ולא מוצאים את הסיבה...

אומרים למלך – תשמע, יש רופא אחד באוסטריה, מומחה גדול, אולי תזמין אותה, והוא אולי ימצא מזור לבנך.

הזמין אותו המלך ואמר לו – תקבל כל סכום שתמצא, רק תרפא את הילד שלי.

הרופא מגיע, הוא בודק את הילד ואומר למלך – אדוני המלך, מצאתי את הבעיה של הבן שלך, יש לו דלקת בקיבה, הוא צריך להקיא את הדלקת הזאת, אחרת יצטרכו לפתוח את הבטן.. אין ברירה אחרת..

שואל אותו המלך – איך גורמים לכך, שהוא יוציא את הדלקת? אמר לו הרופא – אם הוא יקיא כמה פעמים, אז ההקאה תוציא את המיצים של הקיבה, וזה יגרום לו להקיא את המוגלה.

אמר הרופא – ארשום לו כדורים, הוא יתחיל להקיא - פעם, פעמיים, שלוש.... עד שתצא מוגלה עם דם, ונדע שהוא התרפא.

אומר המלך לרופא – אדוני, הבן שלי לא לוקח כדורים, חוץ מכדורי פלאפל, הוא לא מכניס שום כדור לפה ©

אם אתה רוצה, אתה יכל לתת לו בזריקות.

אמר הרופא – אין לזה זריקות. או סירופ או כדורים.
אמר לו המלך – לא זה ולא זה. בפה, הוא לא מכניס כדורים.
אמר לו הרופא – בסדר.... מוציא את הפנסק, ומתחיל לרשום מרשמים....

שואל אותו המלך – אדוני הרופא, למי אתה רושם את זה? למי זה הולך?

זה בשביל הבן שלך!

אדוני, לא שמעת שהבן שלי, לא בולע כדורים???

שמעתי, ואני רושם תרופות.

טוב... הוא מסיים לרשום ונותן למלך – קח, לך תשלח מישהו שיביא את התרופות.

הולך השליח, וחוזר מבית מרקחת, עם שתי סלים ותרופות.

הוא נכנס לחדר, והמלך מסתכל ושואל אותו – למי זה הבית מרקחת הנייד הזה?!

זה לבן שלך.

הבן שלי?! אין סיכוי, הוא אפילו כדורי מציצה לא לוקח, אין מה לדבר!

טוב שמעתי אותך... תן לעבוד... לוקח את הכדורים ומתחיל לכתוש אותם...

המלך מסתכל ולא מבין מה הולך כאן....

אחרי שגמר לכתוש חצי שקית, התחיל לפזר אותה מסביב לראש של החולה...

החולה נושם את הריח של האבקה... פתאום.... בעעעע.... התחיל להקיא...

יופי.... זה עובד...

לוקח עוד אבקה... עוד פעם מקיא... עוד אבקה... עוד פעם מקיא.... ככה עשר פעמים.

ב"ה יצאה המוגלה...

אמר לו הרופא למלך – אחרי שאמרת לי שהוא לא מוכן לקחת תרופות, הבנתי מה שאתה מדבר. אם הוא היה מוכן לקחת תרופות, יכלנו לפתור את זה בקופסה אחת, אבל אם הוא לא מוכן לקחת, אז אין ברירה, צריכים לכתוש לו הרבה תרופות.

אומר המגיד מדובנא - אם עם ישראל היתה בו יראה, לא היו צריכים את הקללות מה ה' אלקיך שאל מעמך כי אם ליראה

כשהקב"ה ראה שהם לא מפחדים, אז צריכים 98 קללות.

כשעם ישראל מפחד מזה, אמר להם הקב"ה – זה מה שרציתי. אם הייתם מפחדים בלי זה, לא היה צריך את כל הקללות. כל ה-147 קללות, צריכים כדי להביא אתכם למורא. זה היסוד!

באים רבותינו ואומרים - אתם נצבים היום כלכם - אחד הדרכים

להגיע לזכייה בדיון, הוא זה שאדם מפחד מן הדין. אם אדם ניכנס שקט ושליו, ליום הדין, הוא מאחל לעצמו ברכה "שלום יהיה לי", הוא מאחל לעצמו, כתיבה וחתומה טובה.

"מה רע, שישים שנה לא השתניתי, לא לטובה ולא לרעה, אז למה שיהיה לי יותר גרוע?"!

אומרת התורה - (דברים כט, יח) והתברך בלבנו לאמר שלום יהיה לי כי בשורות לבי אלך למען ספות הרוה את הצמאה - זה הדבר הכי גרוע שיכל להיות! {יט} לא יאבה ה' סלח לו...

ממילא, אחד הדברים שמסייעים לאדם לזכות בדיון, זה כאשר אדם מפחד מיום הדין. עצם זה, זה מראה, שהוא יודע שיש כאן מלך, שיושב בדיון, וגוזר, וכותב וחותם, וכולם כעוברים לפניו, אחד אחד. אי אפשר לשקר אותו, הקב"ה בוחן את הלב שלך, הוא יודע אם ההבטחה שלך, היא הבטחה. אם ההבטחה היא אמיתית וכנה באותו זמן, זהו יום הדין. ברגע שאדם בא עם מורא ופחד, ביום הדין, זה עצמו מהווה זכיה ביום הדין.

(ברוך שאמר)

"כי אתם ידעתם את אשר ישבנו בארץ מצרים ואת אשר עבדנו בקרב הגויים אשר עברתם ותרואו את שקוציהם ואת גלוליהם עץ ואבן כסף וזהב אשר עמהם, פן יש בכם איש או אישה או משפחה או שבט אשר לבנו פנה היום"

מה היה שם בארץ מצרים? הלא בשנה האחרונה לפני צאתם הם נבדלו מהמצרים מאד. שנה שלימה היו עטופים בניסים ללא שעבוד, העלו אותם לשמים כביכול. ה' הכניס אותם לבית הספר השמימי, הכינו אותם לקראת

"פונה מעם השם". רק פונה מעט, אבל כאשר פונים מעט לצד וממשיכים ללכת באותה פניה הולכים עקום עוד ועוד (הולך ישר לכיוון העקום) "ללכת לעבוד את אלוהי הגויים האלה" ואם הולכים עוד "פן יש בכך שורש פורה ראש ולענה".

רק שורש לא צריך הרבה יותר - זורעים שורש בארץ, והוא חלילה צומח ופורה - עד שיכול לפרות ולרבות ולמלא את כל העולם בראש ולענה!
ואיך נכיר אם הוא כזה סוג של פורה ראש ולענה?!

"והיה בשמעו את דברי האלה הזאת והתברך בלבבו שלום יהיה לי כי בשרירות ליבי אלך", מה הפירוש "והתברך בלבבו"? הלב דופק לו בקרבו כאשר שומע את הקללות, אך הלב מברך אותו מנחם ומרגיע את עצמו בתוך עצמו: "שלום יהיה לי". מהיכן מגיעה ברכה וכיצד מגיעה? "כי רצונו בשרירות ליבי אלך".

"למען ספות הרוה את הצמאה" כבר תראו לבד את הפשט הנורא בדברי הרמב"ן ומי שהוא בעל נפש ייבהל ויחרד מדברי הרמב"ן, כי כבר אינני ראוי לומר דברים קשים כאלו בפניכם.

האדמו"ר ליד הנהר. למדנו כי הלב הוא עולם מלא, קר וחם, קשה וקל, לב פונה, הולך, פורה, מתברך בלבבו וכו', לבבו פונה היום וכו' וכו' הלב כביכול יש לו רגלים, ידיים, יש בו עמקים - עשרה עמקים! יש בו הכל. ואם הוא פונה לצדי הדרך, התזוזה הזו של הלב הולכת עוד ועוד עד שישנו רצון ללכת לעבוד את אלוהי הגויים האלה.

מספרים כי בעיצומו של החורף ברוסיה אחד האדמו"רים פסע ליד הנהר הגדול הקפוא, הוא נעמד והביט זמן ארוך. הסתכל הרהר והביט שוב. היו שם ילדים גויים שקצים ששיחקו על המים הקפואים, כמה מהם ציירו בקרח צורת שתי וערב הרבי המשיך להסתכל. התפלאו החסידים, והרבי הסביר להם את מחשבותיו מול הנהר הקפוא:

חשבתי לעצמי, מה קרה לנהר? ואיך הגיע עד הלום שהשקצים לאך מציירים שתי וערב על הקרח?

הנה. בסוף הקיץ הנהר זרם בשפף. כאשר התחיל להיות קריר מעט אנשים מיעטו לבוא, אך עדיין היו שרחצו בנהר - באו לשחות. חלף עוד שבוע שבועיים, מי שהכניס יד כבר הרגיש כי המים קרים ממש, ואז הנהר כבר שמים לא היו רוחצים כלל. אבל המים עדיין זרמו בכח. עוד שבועיים שלושה, המים כבר לא מפכים, אינם חיים, איטיים. השטף פסק. עוד שבוע, והנהר התכסה במין ברק דק על המים, כפור. אך עדין הכל רואים מים, נהר, מים קרים. לאחר שבועיים, כבר היה קרח על רום המים, ועדיין אפשר לשבור את הקרח ולחדור למים שתחתיו זורמים. אח"כ השכבה העליונה נעשית עבה וקשה, עד שמכסה אותם קרח בגובה מטר או מטר וחצי. אפשר לפסוע על הנהר, לדרוך ולרוץ, ואז גם באים השקצים ומציירים שתי וערב. שתק הרבי וסיים: "כך בדיוק התהליך בליבו של אדם".

"לבבו פונה היום" קרירות קלה מנשבת בליבו, לא מבחינים כלום. החברים, הידידים, לא רואים עליו כלום. והנה, חלילה, הקור גובר. עדיין הוא רחוק מאד מהשקצים, רק שהעיניים של הלב כבר רואות עקום. הקור של הלב הולך וגובר, מתקרב עוד ועוד, אט אט מתרחק, קר, קר. וי! עד שמגיע היום שיכולים לצייר על הלב... הוא קר קרח עד שהשקצים יכולים לחקוק בו צלב, וי, וי.

"לא יאבה ה' סלוח"

ועל כך ממשיך הכתוב "לא יאבה ה' סלוח לו" וקשה להמשיך את המשך דברי הכתוב "כי אז יעשן אף ה' וקנאתו וגו'".

אמר פעם הרבי שלי:

אדם יכנס לחנות של כלי עבודה, ברזל ומתכת ויבקש: תמכרו לי אפרסקים ותפוחים" וכי הוא בר דעת? כי הנכנס למקום לרכוש דבר עליו, לדעת אם כאן בכלל המקום למבוקשו. הגביה הרבי שלי את קולו: אנו באים לבית הכנסת לבקש סליחה מהקב"ה, נכנסים לחנות לבקש, ושמא כאן לא השעה ולא הזמן לבקש סליחה, מי אמר לך שמקבלים כאן סליחה, אולי אתה בכלל אלו שנאמר עליהם "לא יאבה ה' סלוח לו" נכנסת לכאן בטעות... אולי אתה!

כבר אמרתי, הלוואי שהיו מעוררים אותי ומדברים באוזני, והנה אני הוא האומר מוסר לפניכם, כואב לי, אך כבר התנצלתי שהכל מרבותי ולא מעצמי... ובזאת נסיים בדבר נפלא:

הנקודה הטהורה של היהודי

"מי כעמך ישראל!" דווקא כאן מגלים בפסוקים כי אין לנו את הכלים להעריך מה הוא לב של יהודי!

שהרי התורה עוסקת כאן ביהודי החושב "שלום יהיה לי" שמעתי את כל הקללות ולא נורא, "בשרירותי לבי אלך וכו'" קר קרחה. ובכל זאת התורה סבורה שאם היא תאיים עליו ותזהירו "לא יאבה ה' סלוח לו" הוא יפחד. הוא יחזור בו, כי יותר אינו מסוגל. הוא מזדעזע מעצמו: "וכי לא תהיה לי סליחה מהקב"ה?" עד כדי כך? אני מוכרח להשתנות ולעזוב את דרכי" בפנימיותו של היהודי! טמונה יראת השמים הזו.

לדוגמא מהימים הללו, הנה חודשים רבים אנשים חושבים: שלום יהיה לנו וישנים בהבלי הזמן. לא רוצים לחשוב על משהו רע, אבל כאשר מגיעים ימי האלול או לקראת ראש השנה ויום כיפור, מתחילים לפחד. היכן היית עד

היציאה ביד רמה, בגילוי שכונה, ואח"כ קריעת ים סוף, ולאחר מכן קבלת התורה. משה רבינו מדבר לפני אותו דור המדבר, דור דעה, דור מקבלי התורה, אוכלי מן ההולכים עם ענני הכבוד וארון הקודש. בני הדור הוא שהלכו אחרי ה' "לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה", דור כזה גבוה שלא היה כמותו מעולם.

ולהם הוא אומר "פן יש בכך שורש פורה ראש ולענה שלבבו פונה מעם ה'" מדוע אני חושש כך? אל תתמהו שאני חושש מאלו דברים (לאנשים גדולים כמוכם) כי אתם בעצמכם יודעים "את אשר ישתם בארץ מצרים", סוף כל סוף ישבנו בארץ מצרים וכן עברנו בקרב גויים אותן האומות שנתנה רשות לעבור בהן, ואז הרי ראיתם "את שיקוציהם עץ ואבן כסף וזהב אשר עימהם". לכן אפשר לחשוש כי יש בכך שורש פורה ראש ולענה...
למדים אנו מה יכולה הסביבה הרעה לעשות לבני אדם.

שמעתי עוד מהרבי שלי וכן שמעתי מהרב מבריסק בסגנון שונה מעט - אבל אותם דברים ממש, וכה אמרו: "ותראו את שיקוציהם ואת גילוליהם עץ ואבן אשר עימהם".

ראיתם שיקוצים וגילולים - פוי. הם היו בעיניכם שקץ ומיאוס. אמת. כך בפעם הראשונה שראיתם.

בפעם השנייה הנוספת, שפגשתם בהם בשיקוצים, כבר לא היו בעיניכם שיקוף וגילול אלא כעץ ואבן "עץ ואבן אשר עימהם" כלומר? כלום. לא משוקץ ולא מכובד.

ובפעם השלישית, כבר נראו בעיניכם: "כסף וזהב"...

היינו שהתורה לא מציינת כאן שלושה סוגים של עבודה זרה - שיקוף וגילול, עץ ואבן, כסף וזהב, אלא הכוונה לאותה עבודה זרה עצמה במבטים שונים. בתחילה היא מאוסה. אט אט מתרגלים. עד שהיא נראית ככסף וזהב, הפלא ופלא.

שלוש פעמים בוונציה

נכון שיושבים כאן תלמידי חכמים מכובדים ומה שאני רוצה להמשיך עתה, לא כל כך ראוי לומר בפניכם, אבל בכל זאת כיון שזה מעשה שהיה איתי ממש, אולי כדאי להזכיר בקצרה (ואין בכך "חציף עלי מאן דמפרסם חטאיו"). אין חכם כבעל הנסיון. בשנת תשט"ז כאשר נסעתי לראשונה לחו"ל. הפלגנו באונייה על הים, נסיעה ממושכת.

באחד הימים בשעות הבוקר, אני מבחין כי הנוסעים רצים ועולים על גג האוניה - על הסיפון. יצאתי גם אני אחריהם, כמעט כולם עלו ובידם משקפות, היו כאלו עם פטו (מצלמות) עמדו ליד הגדר, הסתכלו, הביטו ואפילו מחאו פניים: "הנה! הנה!".

הסתכלתי גם אני וראיתי את וונציה:

בתים על הים. ומסביבם מים מלוכלכים. כאשר כל עשרים וחמש מטר הבחנתי כי מתנוסס שתי וערב. שיקוצים וגילולים. העיר ונציה.

לאחר אותה נסיעה כתבתי לחבר שלי מכתב בו ציינתי, כיצד עמדתי על הסיפון וממש לא הבנתי מה כל כך מתפעלים, נכון, כבר שמעתי כי ישנה עיר ונציה על המים, והנה גם ראיתיה, ומה זה בסך הכל? מים מלוכלכים, צלמים ובתים כמו שיש בכל העולם, אלא שהבית אינו על היבשה מכל צדדיו אלא על קו המים. במקום כביש ומדרכה, ישנה סירה. וכי לא ראינו סירות מימינו? מה מתפעלים כל כך?!

כששבתי מחו"ל באותה נסיעה חזור, שוב הכל רצו, עלו על הסיפון. אם כולם רצים, אדם חושב לעצמו (בתת הכרה) כנראה שבכל זאת זה דבר מעניין במיוחד, עליתי גם אני, ומה ראיתי? בתים לבנים, וחשבתי לעצמי "מעניין, איך באמת הם עומדים על המים?" אך מיד הוספתי להרהר "טוב, נו, בסך הכל זה לא כלום. סך הכל דבר פשוט. בנו בתים על גבול המים", כך ממש חשבתי.

תשמעו, בפעם השלישית שהזדמן לי לחלוף בניסיעה על יד ונציה, היה זה לאחר כשלוש שנים, ממש כמו שאני אומר לכם, עליתי על סיפון האוניה אימצתי את העין לראות, ואפילו ביקשתי מאחד הנוסעים שיתן לי את המשקפת לראות בה... "כסף וזהב אשר עמהם" נורא ונפלא.

ואיך הגדולים הללו כבר ראו את הכל בתוך התורה, את כוחות הנפש של עיני האדם וליבו!

ולפיכך אמר להם הקב"ה, כביכול, אל תתרעמו שאני אומר פן יש בכך "איש או אשה". כי בתחילה געלה נפשכם מהשיקוצים אבל במשך הזמן חלילה מתרגלים.

ונבאר את המשך הפסוקים:

בתחילה "איש" אחד. אח"כ מהאיש נעשתה "משפחה" ומהם "או שבת" - שבת שלם "אשר לבבו פונה היום מעם ה' אלוהיכם". איך מאיש אחד נהיה משפחה או שבת? כבר אמרתי לכם פעם מה ששמעתי מרבה של ירושלים הרב דושינסקי זצ"ל: "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם" אחר שכבר ראיתם אחרי שחשב על עבודה זרה - לא תתורו אחרי עיניכם וראיתם, די, די, אל תמשיכו אחרי הראיה לתור ולעסוק במה שתרתם וחשבתם בלב ובעין. אבל כאשר כן ממשיכים, הסובבים שואלים נו, מה ראית? מה שמעת? הוא מספר ועוסק בכך - מאיש אחד, הדבר מתפשט הלאה למשפחה וכו'.

היום? עד היום פשוט לא חשבתי על סליחה ומחילה, אבל כאשר מבקשים מה' שיאמר לנו סלחתי, חוששים: מי יודע אולי אין לי סליחה, ופחדים. נפלא מאד. גיוואלדיג.

אמרנו מי כעמך ישראל! אני יכול לספר לכם עובדה שעדיין מצלצלת באזני למרות שחלפו מאז שבע עשרה שנה (בתשכ"א) כשראיתי איך אפילו רשעים שבך יש בהם ריח יהודים!

בליל יום הכיפורים הלכנו יחד בחזרה מהתפילה, משיבת חרון - לשערי חסד.

היה שקט ברחוב. אתם יודעים כי השקט שורר ברחובות בליל יום כיפור, זהו לילה כמעט יחיד מכל לילות השנה. הקב"ה שולח לעולמנו יום כזה מלא השפעה של קדושה, אך הנה כאשר הגענו לא רחוק מכיכר הדווידקה, שמענו שירה שבאה מרחוק. שרים! מי שר? ועוד שירה בתערובת!?

פסענו הלאה בדרכנו דרך מחנה יהודה, לכיוון שערי חסד, והתקרבו למקור השירה, שומעים את השירה: "מה נשתנה הלילה הזה?" אחד שר וכולם אחריו:

מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות, שבכל הלילות אנו אוכלים שתי כיכרות והלילה הזה איננו אוכלים כלל?
כי היום - יום הכיפורים."

שבכל הלילות אנו רוקדים והלילה לא?

"כי יום כיפורים היום". כך המשיכו לפרט חטאים ועונות שהלילה הזה, לא. "כי יום הכיפורים". אחד שר והכל אחריו בשיר ובזמר...

בתחילה נדהמתי, אבל ברגעים שאח"כ אמרתי לעצמי: ריבוננו של עולם, כזה כל נדרי אצל כאלו עמי הארצות - שווה משהו בכל זאת. הם הרי בורים שאינם יודעים מאומה ועם זאת יום הכיפורים שווה בליבם - כל נדרי הלזה גם כן עולה לפני כסא הכבוד, כי בוודאי שגם את אלו הקב"ה לא יעזוב - "כי לא ידח ממנו נידח" אף הם אולי יזכו ל"ושבת עד ה' אלוך!" אם יהודי נאחו אפילו במשהו קל ביותר - בפירור. "אם יהיה בקצה השמים משם יקבצך ומשם יקחך" את אותו לב של יהודים אלו. ה' רואה.

שנזכה! שנתקרב לה' לתשובה שלימה וגאולה קרובה. "ושבת עד ה' אלוך" ושמעת בקולו."

"ושבת עד ה' אלוך ושמעת בקולו" (א)

לפעמים הקב"ה מאיר לאדם את דרכו אפילו על ידי בעלי חיים!
בספר "עיני ה'" מספר הרב ד"ר מאיר וינקלר סיפור מדהים בענין זה:

דניאל אביר מתגורר באחד מפרוורי העיר בני ברק. חזית הבנין שלו פונה לעבר העיר המאוכלסת בצפיפות, אולם מאחורי הבנין משתרע שדה פתוח, רחב ידיים. דניאל אוהב את מיקומו של ביתו, המשלב את היתרונות הטמונים במגורים בקרב קהילה דתית גדולה, יחד עם המרחבים של השדות הסמוכים. אחת הסיבות לכך שדניאל מעדיף את המרחבים הללו, היא שהם נוחים לו ולחית המחמד שלו. דניאל לא מגדל בביתו כלב או חתול. יש לו תוכי גדול, ירוק כנף ופטטן! אמנם, בדרך כלל לא תמצאו חיות מחמד בבתי דתיים, ובוודאי שלא תוכים, אולם דניאל אוהב ציפורים מכל הסוגים. וכאשר מתגוררים בבית בקצה העיר, פחות אנשים עלולים להיות מטרדים מפרצי הקרקורים הרעשניים, התוקפים את התוכי לפעמים.

כאשר רכש דניאל את התוכי שלו, הוא החליט ללמדו מלים או ביטויים שיתאימו לסביבה הדתית בה הוא גר. לאחר אילוף ממושך וסבלני, למד התוכי לומר "גוט שאבעס" ו"שמע ישראל", ובתשובה לשאלה: "מה שלומך?" היה משיב: "ברוך ה'!"

מדי פעם הוטרדו אמנם, שכניו של דניאל מקרקוריו של תוכי, אולם ההנאה שנגרמה לילדי השכונה מן הציפור המשעשעת, פיצתה אותם על המהומה והרעש.

יום אחד, עלה דניאל על גג ביתו, לבדוק את דוד השמש שלו. זרם המים נחלש לאחרונה, ודניאל רצה לחסוך את התשלום לטכנאי, והחליט לנסות ולתקן את התקלה בעצמו.

הוא עמד על הגג, והתוכי יושב על כתפו כרגיל. בעוד התוכי מקרקע בקול: "ברוך ה'! גוט שאבעס! שמע ישראל!" ניגש דניאל לביצוע מלאכת התיקון, בשיטת "עשה זאת בעצמך".

בעוד הוא מתעסק עם צינורות המים, פרץ לפתע זרם מים רותחים, והקפיצו לאחור.

הוא אמנם היה רזיז דיו כדי להינצל מכוויות, אולם התוכי נבהל כהוגן, והתעופף הרחק מן המקום. במרחק של קילומטר וחצי בערך, במגרש כדור גל שומם, צנח התוכי, המום ומטושטש.

באותה עת, פסע לו נתנאל אלחנן לצד המגרש, כאשר הבחין לפתע בערימת נוצות בצבע ירוק עז. הוא התקרב כדי לבדוק במה מדובר, ונדהם למראה התוכי, שהיה אמנם חי, אך חלש מאד. נתנאל הוא אדם עדין וחובב טבע מטבעו, ומיד החליט לקחת את התוכי לביתו, ולטפל בו עד שיתחזק.

המחשבה השניה שהתעוררה בו היתה: כמה ישמחו ילדיו הקטנים למראה התוכי. ללא היסוס, אסף דניאל בידו את התוכי התשוש, ולקחו לביתו.

לאחר מספר ימי טיפול מסור בבית משפחת אלחנן, התחזק התוכי, ולקראת סוף השבוע שב לקרקר במלוא הבטחון. חלפו שבועיים נוספים, והוא החל "לדבר".

בוקר אחד, החל התוכי קורא בקול: "שמע ישראל ה' אלוךנו ה' אחד!" נתנאל לא האמין למשמע אזניו. הוא עצר על מקומו. האמנם קראה הציפור קריאת שמע? שאל את עצמו. לאחר מספר דקות קיבל את תשובתו.

התוכי שב על דבריו. ובכן, הוא לא טעה! הציפור אמנם קראה קריאת שמע!

לאחר שלושה ימים של קריאות אלו, הרגיש נתנאל שהוא המום. "אלישבע", פנה לאשתו, "האם חשבת על כך שאפילו אני לא קורא קריאת שמע - והנה לפני יצור - ציפור - הקוראת קריאת שמע כל יום!"

נתנאל לא יכול היה להרגע. למרות שלא היה דתי, ומעולם לא היה דתי, ידע מספיק כדי להכיר את מילות קריאת שמע. והמחשבה שציפור אומרת אותן הטרידה אותו ולא נתנה לו מנוח. לבסוף, אמר לאלישבע שהוא חושב להתפלל שחורית בבית הכנסת המקומי, כדי לומר קריאת שמע בבוקר. (לעתים השתתף בתפילות, וכך ידע שקריאת שמע נאמרת בכל יום.)

להפתעתו, לא רק שאלישבע הסכימה לכך, היא בהחלט עודדה אותו. "כמובן שעליך ללכת!" אמרה, "התוכי יכול לומר 'שמע' בבית, אבל רק יהודי יכול לכת לבית הכנסת"

ואמנם, נתנאל הלך לבית הכנסת, והרגיש שם כל כך טוב, עד שהחליט לשוב למחרת.

תוך זמן קצר, הפך לאחד מן התפללים הקבועים במנין של הבוקר. לבסוף, החל נתנאל להרגיש מבוכה כאשר הסיר את הכיפה מעל ראשו בתום התפילה, לאחר צאתו מבית הכנסת. יום אחד השאיר אותה על ראשו, ושוב - להפתעתו - ביטאה אלישבע את הסכמתה.

וכך, בהדרגה, החליטו השניים לטעוד סעודת ליל שבת עם המשפחה, כולל נרות דולקים וקידוש. מנהג זה הוביל אותם לרצות לשמור שבת כהלכתה, ולבסוף להרחבת ידיעותיהם ביהדות.

צמאונים לדעת עוד ועוד הביא את משפחת אלחנן לסמינר של "ערכים" לזוגות צעירים. עבורם, חיזק הסמינר את המחויבות אותה חשו עוד קודם לכן. בסמינר הושמעו הרצאות שונות מפי צוות "ערכים", וכן התקיימו סדנאות שונות, אותן ניהלו מתנדבים מקומיים. אחד מהם היה דניאל אביר.

במהלך ההפסקה הקצרה, הסתובב דניאל בין המשתתפים וערך היכרות קצרה איתם. הוא הציג עצמו בפני כל אחד, וכאשר נתקל במישהו מן הסביבה, הזכיר את התוכי שנעלם לו. "האם ראית במקרה תוכי ירוק? לפני מספר חודשים נאבד לי..."

כאשר שמע נתנאל את דניאל שואל אנשים על התוכי, הבין מיד שבודאי זהו התוכי החדש "שלו". הוא לא אמר לדניאל דבר, משום שלא רצה להחזירו, אך יחד עם זאת בירר והשיג את שמו וכתובתו של דניאל.

למחרת, שוחח נתנאל עם רב בית הכנסת שבשכונתו. "כבוד הרב, האם עלי להחזיר את התוכי? כולנו מחבבים אותו כל כך, ואשתי ואני קשורים אליו במיוחד, משום שדרכו מצאנו אתה דרך חזרה ליהדות".

הרב התיישב והסביר לו באורך רוח כי השבת אבידה הינה מצווה גדולה מן התורה (דברים כב: א-ג). "בתקופה זו הנך לומד ומתחזק בקיום המצוות, ולכן" הטעים הרב, "עליך להתייחס לכך כהודמנות נפלאה לקיים מצוה חדשה.

בנוסף לכך", הוסיף הרב ואמר, "ציפור זו היא שהביאה לכך שכל בני משפחתך חזרו בתשובה. האמנם אין זה מן הצדק שתקיימו את מה שהתורה מלמדת אתכם, ותשיבו את התוכי לבעליו החוקיים?"

נתנאל הסכים. למחרת, הביא את התוכי לדניאל, והסביר לו את השתלשלות העניינים.

דניאל שמח מאד על כך שהתוכי והשב לו, אך יותר מכך שמח כאשר נודע לו מה הספיק התוכי שלו לבצע בתקופת היעדרו.

"ידעתי שזה רעיון טוב ללמד את התוכי שלי קריאת שמע", אמר לנתנאל בסיפוק, "אך מעולם לא חלמתי עד כמה טוב הוא הרעיון!"

(לאור הנר)

כך דרכו של היצור הרע

"ואם יפנה לבבך ולא תשמע, ונדחת והשתחית לאלהים אחרים, ועבדתם" (דברים ל, יז), פרש רבנו יצחק קארו זצ"ל [דור מן ה"בית יוסף" זצ"ל] שעברה גוררת עברה (אבות מ"ד מ"ב), ומפנית לבבך, שלא תשמע לדברי התורה, תתן מקום ליצר הרע להדיחך. ובודאי ידיחך, כי התבלין שבראתי ליצר הרע הוא התורה (קדושן ל ע"ב), כמו שאמרו: אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש, אם אבן הוא נמוח ואם ברזל הוא מתפוצץ (סכה נב

אגעד אנק

על פרשת השבוע

י"ט ראש השנה תשפ"ג

© כל הזכויות שמורות למו"ל. אין לקרוא בזמן התפילה וקריה"ת

בס"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: g.agedank@gmail.com

אלא, כותב הגאון הקדוש מאוסטרובצא זי"ע הפי' הוא כך, דיודע דפרה אדומה היא חוקה. וקשה, הרי באמת יש טעם של ר' משה הדרשן לכפר על עון העגל? ואומרים בשם הרבי רבי אלימלך מליזענסק זצ"ל, דפי' הוא כך, שהשטן והאומות העולם מונין את ישראל מה טעם יש במצוה זו, והם שאלו במכוון כדי שאנו נשיב להם שהיא לכפר על עוון העגל, והם מתכוונים להזכיר מעשה העגל כדי לעורר קטרוג על ישראל אז אנו צריכין להשיב להם זאת חקת התורה, שהפרה היא חקה בלי טעם ויסתם פיהם. וכן העניין בתקיעת שופר, הטעם האמת הוא כדי לערבב השטן, אבל אנו מתכוונים להסתיר הטעם הזה שזה יזכיר שיש לנו עונות לכן אנו צריכים לומר "רחמנא אמר תקעו", בלי טעם, כדי לסתום פיות משטיננו ומקטריגיננו. (מאיר עיני חכמים)

אמר רבי יצחק למה תוקעין בראש השנה למה תוקעין רחמנא אמר תקעו אלא למה תוקעין ומריעין כשהן יושבין ותוקעין ומשעין כשהן עומדין כדי לערבב את השטן (ראש השנה ט"ו) ופרש"י כדי לערבב שלא יסטיין כשישמע ישראל מחבבין את המצות מסתמין דבריו. קשה להבין, למה יחדל השטן להסטיין כשיראה ישראל מחבבין מצוות?

וי"ל, חז"ל אמרו "גדולה תשובה שזדונות נעשות כשגגות איני והא אמר ריש לקיש גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כזכיות לא קשיא הא מאהבה זדונות נעשות כזכיות הא מיראה זדונות נעשות כשגגות" (יומא פ"ו) לכן כשיראה השטן שישראל מחבבין המצוות שזה מוכיח שהתשובה שעושים היא מאהבה ולא רק מיראה ותשובה מאהבה זדונות נעשות כזכיות שוב ירא השטן מלהשטין כי כל שהוא יסטיין יותר חטאים כן ירבו הזכיות לישראל מתוך כך מסתתמים דבריו ויחדל להשטין על ישראל.

(בעל ההפלאה, אוצר מרגליות)

פרשת העקידה

מצינו בפרשת העקידה שאמר לו הקב"ה לאברהם (בראשית כב יב): "אל תשלח ידך אל הנער..." מביא רש"י בשם המדרש: אמר לו אברהם אפרש לפניך את שיחתי, אתמול אמרת לי "כי ביצחק יקרא לך זרע" וחזרת ואמרת "קח נא את בנך" עכשיו אתה אומר לי "אל תשלח ידך אל הנער?" תמה הגאון מבריסק, רבי חיים הלוי זצ"ל, מדוע המתין אברהם אבינו לפרש את שיחתו עד האמירה השלישית "אל תשלח ידך אל הנער?" למה לא נקר במוחו שאלה זו מיד בשעה שציווהו הקדוש ברוך הוא "קח נא את בנך" אתמול אמרת "כי ביצחק יקרא לך זרע?"

בבואו להסביר את הענין סיפר רבי חיים: מעשה בחסיד אחד ששאלו מדוע מפללים "מתנגדים" תמיד בקושיות?! על מי הם מקשים, על הקדוש ברוך הוא? מכיון שבתורה כתוב כך - שיהיה כך; מה לכם ולקושיותו?

הצדיקו רבי חיים במדת מה, אלא שיש צורך להציב גבולות, אמר, איפה מותר להקשות ואיפה אסור. מהו הגבול?

שנינו בברייתא דרבי ישמעאל: שני כתובים המכחישים זה את זה, עד שיבוא הכתוב השלישי ויכריע ביניהם.

כל זמן שלא מצינו "כתוב שלישי" המכריע, אסור להקשות על שני הכתובים הנראים כסותרים - למה כאן אמרה התורה כך, ובמקום אחר כך, גזירה היא ואין לך רשות להרהר. אולם כאשר מצינו כתוב שלישי, באופן זה נתנה לנו תורה רשות לחקור ולדרוש על אותם שני כתובים המכחישים זה את זה.

קושיא כזו היא אחת מהמידות שהתורה נדרשת בהן - והיא גופה תורה! מעתה, תתישב קושיתנו הנזכרת, כאשר שמע אברהם אבינו שני כתובים המכחישים זה את זה - אתמול שמע "כי ביצחק יקרא לך זרע", והיום שמע "קח נא את בנך", לא שאל ולא היקשה מאומה, כי

יש נוהגין לאכול תפוח מתוק בדבש (טור), ואומרים: תתחדש עלינו שנה מתוקה (אבודרהם), וכן נוהגין. (רמ"א, או"ח תקפג, א)

מה שאוכלים דבש, מובן, כיוון שהוא מתוק, אבל למה דוקא עם תפוח? כתב בזה הגה"צ רבי נתן גשטטנר זצ"ל (שו"ת "להורות נתן" יו"ד סימן קא) עפ"י דברי התוספות בברכות (לו, א) שתפוחים הם מכלל המאכלים שאינם הכרחיים לאדם, רק בגדר של תענוג בעלמא. וזה מה שמבקשים מהקב"ה שתהיה שנה טובה לא רק במה שמוכרח אלא בהרחבה ובהרווחה גדולה.

בספר ציוני תורה כתב: בהקדם דברי הגמרא (שבת פח, א) "אמר רבי חמא ברבי חנינא מאי דכתיב כתפוח בעצי היער וגו', למה נמשלו ישראל לתפוח? לומר לך, מה תפוח זה פריו קודם לעליו, אף ישראל הקדימו נעשה לנשמע.

ממשיכה הגמרא ומספרת: ההוא צדוקי דחזייה לרבא דקא מעיין בשמעתא ויתבה אצבעתא ידיה (אצבעות ידיו) תותי כרעא וקא מייץ בהו (היה ממעכן ברגליו ואינו מבין, מתוך טירדא - רש"י) וקא מבען אצבעתיה דמא (עד שנטף ממנו דם) אמר ליה: עמא פיזיא דקדמיתו פומייכו לאודנייכו, אכתי בפחזותייכו קיימיתו, ברישא איבעיא לכו למשמע אי מציתו קבליתו ואי לא לא קבליתו, אמר ליה אנן דסגינן בשלימותא (התהלכנו עמו בתום לב, כדרך העושים מאהבה וסמכנו עליו שלא יטעננו בדבר שלא נוכל לעמוד בו - רש"י) כתיב בן תמת ישרים תנחם, הנך אינשי דסגן בעלילותא כתיב בהו וסלף בוגדים ישדם."

חזינן מהכא שהתפוח מרמז על אמירת "נעשה ונשמע", וכמו שכתב שם רש"י שזה מורה על אהבת התורה, והרי התורה נמשלה לדבש כדכ' דבש וחלב תחת לשונך. ואולי הבקשה ל"שנה טובה ומתוקה", קאי על דברי תורה, שמבקשים להצלחה בעמל התורה במתיקות, ולאהבת תורה, ולכן לוקחים דייקא את התפוח ומטבילים אותו בדבש ששניהם מורים על כוונה אחת של מתיקות ואהבת התורה.

בראש השנה יכתבון

לפני חלון ביתו של הבעל שם טוב עבר פעם שואב המים העירוני חייקל, קרא לו הבעש"ט ושאל, מה שלומך חייקל? נאנח חייקל ואמר: אוי רבי, רע ומר, לא עליכם, סוחבים את דליי המים הכבדים על המדרגות הגבוהות, ופרנסה מזה איננה. למחרת בראותו את חייקל עובר לפני חלון ביתו עיכב אותו הבעש"ט עוד פעם, ושאלו: ובכן מה שלומך חייקל ומה מעשיך? מה יש לעשות, משיב חייקל, תודה להשם יתברך על היש והקיים, כפי שהרבי רואה אותי, הריני כבר יהודי בא בימים ואף על פי כן השבח לאל עליון, יש לי עוד כח לסחוב ולשאת את דליי המים הכבדים על המדרגות הגבוהות, וברוך השם איכשהו מתפרנסים מזה.

אותה שעה פנה הבעש"ט אל תלמידיו, ואמר, תמיד היתה מטרידה אותי הסתירה בין שני מאמרים, במקום אחד אומרים חז"ל "אדם נידון בראש השנה", ובמקום אחר "אדם נידון בכל יום" (ראש השנה ט"ז) והנה בא חייקל שואב המים ויישב לי את הסתירה הזאת כפי שאתם רואים, הרי זה אותו חייקל עצמו, אותם דליי מים כבדים עצמם, אותן מדרגות גבוהות עצמן, אף על פי כן היה חייקל אתמול ממורמר והתאונן על מצבו הקשה, ואילו היום הוא שמח ומרצה.

וזה הוא הפשט של שני מאמרים הללו, לעולם באמת אדם נידון בראש השנה, ואז מזונותיו של אדם קצובין לו, אז קובעים שיהא חייקל מתפרנס כל השנה משאיבת מים, אבל אם יהיה חייקל מרוצה מאומנותו או לא, על כך אדם נידון בכל יום, בכל יום ויום קובעים בשמים למעלה איך יהא חייקל מרגיש עצמו באותו יום, מרוצה או אינו מרוצה חלילה. (מאוצרנו הישן)

תקעו בחודש שופר

בגמ' למה תוקעין רחמנא אמר תקעו וכו'. יש להבין, וכי לא ידע התנא טעם התקיעות כדי לערבב השטן?

בכגון דא אין קושיות! חוקה היא מחוקי ה'! כעת ששמע כתוב שלישי - "אל תשלח ידך אל הנער", הבין שניתנה לו רשות לדרוש ולחקור ולברר את הכרעת הפסוקים והציוויים. ואכן מה היתה הכרעה זו? אמר לו הקב"ה לא אחלל בריתי ומוצא שפתי לא אשנה - כשאמרתי לך "קח" לא אמרתי לך שחטוהו, אלא העלהו, אסקתיה - אחתיה (העליתו - הורידו)

והיה שרוי בצער. לפיכך נסתלקה הימנו השכינה, כיון ש"אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה..."

מאוצרות המגידים

גלה כבוד מלכותך עלינו הקיסר הצרפתי נצחיהו הרוסים, ובקשו לתפשו, ומשום כך ברח לאן שהולכיהו רגליו, באמצע הדרך, נכנס לביתו של חייט יהודי, וביקש הימנו להחביאו, עשה כן היהודי, והחביא את הקיסר במיטתו, ובשמיכות כיסהו בשיכבה על גבי שיכבה, נכנסו הרודפים לבית החייט ערכו חיפוש אך לא מצאוהו.

משנסתלקו הרוסים, יצא הקיסר ממחבואו, וגילה ליהודי כי הוא לא אחר מאשר הקיסר עצמו, ואיפשר לו לבקש הימנו שלשה דברים בזכות שהציל את חייו, חשב החייט לתומו, ולפי עוני דעתו מה יבקש, והחליט לבקש תחילה שיתקנו לו את גג ביתו הדולף בחורף בימות הגשמים כי הרי זה עיקר ההפרעה אצלו...

"וכי זה מבקשים מקיסר?! נשמעה צעקת הקיסר "בקשה פשוטה וחסרת ערך כזו?!"

הרהר החייט בדעתו מה יבקש, עד שהחליט לבקש בקשה שניה: לסלק את שכנו החייט המתחרה בו ומקפח את פרנסתו...

שוב הרים הקיסר את קולו עליו והתכעס על שהתחפץ לבקש מילתא זוטרתא כזו. בקשתו השלישית של החייט לא היתה אחרת מזו שיואיל הקיסר לתאר לו איך הרגיש בשעה שערכו הרוסים חיפוש ליד המיטה בה הסתתר...

עכשיו כבר פקעה סבלנותו של הקיסר, והחל נוזף בו "מחוצף שכמוך! מזולזל אתה בכבוד המלך, והרי בן מות אתה!"

וכבר עמד החייט להתלות, ולפתע פקד הקיסר לשחררו, ואז פנה אל החייט באומרו "מעתה תבין מה היתה הרגשתי בשעה שעמדו הרודפים לידי וסכנת מות ריחפה עלי..."

הרבה מן המוסר טמון בסיפור זה אומר הגאון רבי יעקב ניימאן זצ"ל ראש ישיבת לידיא פלך ווילנא, ניצבים אנו לפני הקדוש ברוך הוא בימים אלו, ימי הרחמים והסליחות, לאיזה בקשות נתנים אנו דין קדימה? פרנסה, חיים טובים, דברים קטנים פחותי ערך מבקשים אנו מהמלך הגדול, מלך מלכי המלכים, וכי זו הדרך? עיקר שאיפתנו צריכה להיות מתי נזכה להתגלות כבוד מלכותו "גלה כבוד מלכותך עלינו והנשא עלינו לעיני כל חיי"

אילו היינו מבקשים את הבקשה העיקרית ממילא היינו זוכים גם בשאר ההצטרפויות הגשמיים, כדמות ראייה אפשר להביא מן ההלכה הפוסקת באם שכח "זכרנו לחיים" אינו חוזר לראש התפילה ואילו אם שכח "ובכח תן פחדך" עליו לחזור לראש התפילה, משום שזוהי עיקר התפילה בימים הנוראים.

למה הדבר דומה? למלך שהתרצה לקרוביו, והבטיחם למלאות את כל משאלות ליבם, ביקש אחד סחורה, והשני חנות ואילו השלישי ביקש שיתן לו המלך את בתו לאשה, ובכך ישיג את שאר מאוויי לבו. כך, אם נבקש להשיג את העיקר נזכה לקבל גם את הטפל.

בכדי להמחיש ביותר את דברינו, ולשבר את האוזן נביא בזה עובדא נוספת, שסיפר הגאון ובי משה רוזנשטיין זצ"ל משיגה דישיבת לומז'ה.

פעם נסע רבי משה ברכבת ופגש בחסיד מודז'יץ שסיפר לו מעשה ברבו הקדוש, חסיד אחד נכנס אל הרבי ממודז'יץ זצ"ל וביקש עצה בדבר פרנסתו, דחאו הרבי מפניו באמרו "איני מתעסק בהבלי עולם הזה", ויהי אך יצאו יצא החסיד, נכנס חסיד שני ושוחח עם הרבי כשעתיים, ורק בענייני פרנסה.

חזר החסיד הראשון אל הרבי ושאלו מדוע לא רצה לשוחח איתו בעניינים אלו, ואילו עם חבירו טייל הרבי בארוכה בעסקי פרנסה?

"אמשול לך משל", ענה הרבי, "נכנס עגלון לחנות בה מוכרים כל מיני סחורות יקרות, וביקש שימכרו לו מעט שמן לשמן את גלגלי העגלה, מיהר בעל החנות וסילקו משם, "איני סוחר שמן לעגלות" זעק, לא נשאר העגלון חייב ותמה "מדוע לקונה שלפני נתת שמן לצורך העגלה?"

הסביר לו בעל החנות: הקונה שלפני רכש סחורה יקרה, עליה הרווחתי סכום נכבד, לכן נתתי לו גם שמן לצורך גלגליו, לא כן אתה, אינך מבקש רק שמן, ולכן עלי להודיעך כי איני מוכר שמן לגלגלים."

הפטיר הרבי ממודז'יץ לאותו חסיד: פלוני שואל תמיד בעצתי, בענייני חינוך הבנים, בקביעות עיתים לתורה, ושאר ענייני עבודת ה', לפיכך כשבא פעם להתייעץ בענייני פרנסה, הקדשתי לו מזמני לשוחח איתו. לפי שאי אפשר לחנך בנים ולעבוד את ה' בלי פרנסה בהרחבה, לא כן אתה שבאת רק עבור פרנסה בחינת "שמן לגלגלים" לכן גיליתי לך שאיני "סוחר של שמן!"

כן הדבר ברוחניות, סיים רבי משה המשגיח, אדם הקובע עיתים לתורה, מקיים את המצוות ועושה נחת רוח ליוצרו ובראש השנה מבקש הוא את צרכיו הגשמיים, נותן לו הקדוש ברוך הוא משאלות

"חיים שיש בהם" בשם "תורה לדעת")

ויקרא אליו מלאך ד' מן השמים.. אל תשלח את ידך וגו' כשנצטווה אברהם אבינו לקחת את יצחק ולהעלהו לעולה - מפי הקב"ה נצטווה. ואילו "שלא לשחטו", נצטווה מפי המלאך.

בטעם הדבר, כתב הרה"ק בעל הבני יששכר זי"ע, שלעשות מצווה על חשבון השני, ושיהיה צער לשני, זה לא היה עושה אברהם אבינו אף אם היה נצטווה מפי המלאך הגדול ביותר. ורק כששמע מפי הקב"ה בעצמו הסכים לכך. אבל שלא לעשות צער, זה מספיק אף לשמוע ממלאך.

ותראה לפניך עקידה שעקד אברהם אבינו את יצחק בנו מבקשים אנו בתפילת מוסף של ראש השנה "ותיראה לפניך עקידה שעקד אברהם אבינו את יצחק בנו" ובגמרא ראש השנה ט"ז הסבירו חז"ל למה תוקעין בשופר של איל? אמר הקדוש ברוך תקעו לפני בשופר של איל כדי שאזכור לכם עקידת יצחק בן אברהם.

ולכאורה תמוה מדוע דוקא שופרו של איל מזכיר את העקידה - מתאים היה לקחת סכין, כדי להזכיר את העקידה? כך תמה הגאון רבי צבי הירש המגיד מווידיסלאב זצ"ל, אביו של האדמו"ר רבי בונם מפשיסחא זצ"ל.

ללמדך, שאם כי מתכוונים אנו להזכיר את מעשה העקידה עצמו, את זכות אברהם שהיה מוכן להקריב את בנו יחידו, ואת יצחק שפשט צוארו על מנת להישחט - יתירה על זו כוונתנו, להזכיר שהקדוש

ברוך אינו חפץ בקרבנות אדם, ותראה שתמורת קרבנו של יצחק ציוה להביא קרבן של איל.

מעתה, בבואנו להתפלל בראש השנה לפני ה' יתברך, ושופכים שיח לבקש על נפשנו, נא אל תענישנו! תוקעים אנו בשופר של איל, לרמז - כשם שנהג ה' ביצחק והורה להקריב תמורתו איל, כן ינהג גם עמנו, שהרי נאמר כי לא אחפוץ במות המת, כי אם בשובו מדרכו וחיה!

אם ישוב מיד תקבלו בנוהג שבעולם, כאשר סוחר מביא איתו סחורה לשוק, ממשמשים בה הקונים, ובודקים אותה בשבע עיניים, שכן איש אינו רוצה להשקיע את כספו בסחורה עם פגמים. במה דברים אמורים - בכל ימות השנה, אך כאשר מדובר בסחורה בעונתה שהכל קופצים עליה, גם אם יש בה פגם קל מצליחה היא להימכר.

אמר רבי יצחק מווארקי זצ"ל (הובא בספר מקראי קודש) שהתשובה כמוה כסחורה. אם אדם עושה תשובה במשך השנה, עליה להיות נקיה ושלימה כדי שתתקבל בשמים. אך בעשרת ימי תשובה, זו ה"עונה" לעשיית תשובה, ועל כן אין מדקדקים בה כל כך, אלא גם אם יש בזה חסרון כלשהו - היא מתקבלת! וכבר כתב המבי"ט בספרו "בית אלוקים": "תועלת תשובת יום הכיפורים גם כי לא תהיה כל כך שלימה".

והוסיף ודרש רבי יצחק: זהו שאומרים "בנתנה תוקף" "אם ישוב מיד תקבלו". אם אדם שב בימים אלו שהם זמני תשובה, אזי "מיד תקבלו" - תשובתו נחטפת מן הידים כסחורה מבוקשת, ומתקבלת ללא דרישות וחקירות רבות... (ומתוק האור)

ובכן צדיקים יראו וישמחו כיצד שייך שמחה במקום היראה?

על עניין זה שוחח פעם האדמו"ר מגור בעל ה"בית ישראל" עם רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל, כפי שמובא בספר "מלך ביופיו".

השיחה נסובה אודות המנהג המקובל בחצר חסידות גור ובעוד חסידויות להרבות בניגונים של ערגה ושמחה אפילו בתוך תפילות הימים הנוראים. רבי יחזקאל התעניין בסקרנות רבה, מה פשר המנהג ומהיכן מקורו, וחפץ היה לדעת, האם אין ראוי יותר, ביומא דדינא להרבות בבכיות ובתחנונים שיש בכוחם לעורר לתשובה.

וכך סח הרבי מגור, כתשובה לשאלה:

מצינו אצל יעקב אבינו, שביקש לגלות את הקץ לבניו ונסתלקה ממנו שכינה. מדוע? למה נסתלקה השכינה? אולי בכדי שלא יתאפשר לו לגלות את הקץ?! הרי יכול הקב"ה לצוותו על כך, ולאסור עליו את גילוי הקץ!

אלא, פירש המגיד רבי הירש מוואדיסלאו זצ"ל, אביו של רבי בונים מפשיסחא זצ"ל, בחיבורו "עשרה למאה", וכך הסביר: כאשר ביקש יעקב אבינו לגלות את הקץ, הוא צפה בעתיד הדורות הבאים, וחזה בצער הגלות הנוראה ובסבל וביסורים שעתידיים בניו לעבור. בשל כך התעצב אל ליבו

ליבו, בכדי שיוכל לעבוד את ה', אבל מי שמבקש רק פרנסה ושוכח את העיקר, ידוע שאין הקדוש ברוך הוא סוחר של פרנסות!!! (דרכי מוסר)

מוסיף על זה בספר ציוני תורה: וכי מה יעשה אדם, שמה שמעיק על ליבו זה דווקא ה"אובדרפט" בבנק? מה יעשה שמה שטורד את מנוחתו זה אי הצלחתו בנושא כזה או אחר? הרי בן אדם הוא!

לפני שנענה על הקושיא הזאת, נציב שאלה נוספת, על סמך מה אנו מעיזים לבקש מהקב"ה כל טוב וטוב? הרי לב יודע מרת נפשו כמה שחטאנו כלפיו במשך השנה שעברה.

אלא, מבקשים אנו "זכרני לחיים מלך חפץ בחיים וכו' למענך אלוקים חיים", אם יתבונן אדם בצרכיו, ויתעלה לרגע ממצוקת ליבו בזה, יקל עליו למצוא את הקשר הרוחני שטמון בזה, לדוגמא, אם זקוק הוא למנה נוספת של הצלחה בחינוך הילדים, הרי שיוכל להתבונן על זה במבט שהוא רוצה לראות נחת, אבל במחשבה שניה, רוצה בזה את כבוד ד', שבנו יקיים המצוות ביתר התלהבות, שבנו יימשך יותר ללימוד התורה, ובאם זקוק הוא לפרנסה, הרי יהיה ליבו פנוי יותר ללימוד התורה, ואף יוכל לקיים המצוות ביתר שמחה ורוגע הלב, וזהו הכוונה "למענך אלוקים חיים", וכשיתבונן האדם בכל בקשה שצריך, הרי שיוכל לשפוף ליבו לכל מה שחסר לו, ויכוון גם לבקש על מלכות שמים, שנגזר מה.

"רחמנא אמר תקעו" - הגר"י גלינסקי זצ"ל:

"תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו, כי חק לישראל הוא משפט לאלקיעקב" (תהלים פא, ה'). ובאורו, שידועים דברי הרמב"ם ("מורה נבוכים" ח"ג פרק מח), והסכים עמו הרמב"ן (דברים כב, ו), שאין ספק שי שלמצוות טעמים ונשגבים, ובכלן טעם ותועלת ותקון לאדם, אלא שאנו איננו משיגים טעמן, ועבורנו הן חק, וזהו שנאמר: "כי חק, לישראל הוא". אבל "משפט, לאלקיעקב", שהוא יודע טעמן.

ועל כך אמרו (ראש השנה טז ע"א): למה תוקעין בראש השנה. ושאלו: למה תוקעין: רחמנא אומר תקעו! "כמו שאמר אדוני מורי ורבי הרב הקדוש רבינו אלימלך זצ"ל [מליזנסק] שהגמרא מקשה למה תוקעין, כלומר מה היא הכונה של התקיעות, ותראה: רחמנא אמר תקעו, פרושו שזו תהיה עקר הכונה, לעשות רצון הבורא ברוך הוא" ("מאור ושמש", רמזי ראש השנה).

וידוע שרבי ברוך ממזיב"ז זצ"ל המליץ על כך ("בוצינא דנהורא", עבודה אות יז) את הכתוב: "כי הגדלת על כל שמך אמרתך" (תהלים קלח, ב). שבודאי יש בכל מצוה "שמות" וכונות קדושות, אבל הכונה היותר גדולה היא: "אימרתך", שאמר ונעשה רצונו (רש"י זבחים ב ע"ב, מו ע"ב).

ושינוי במשנה (שבת יא ע"א): לא יקרא לאור הנה. ופרשו הטעם בגמרא, שמא יטרד בלמודו וישכח ששבת היום, ויטה את הפתילה, ויעבר על אסור הבערה. אמר רבי ישמעאל בן אלישע: אני אקרא לאור הנה, ולא אטה. ושכח, והטה. כתב על פנקסו: אני ישמעאל בן אלישע קרתי והייתי, וכשיבנה בית המקדש אביא חטאת שמנה. אמר: כמה גדולים דברי חכמים, שאמרו לא יקרא לאור הנה. ופרש הגר"א זצ"ל (חדושי מהר"ץ חיות, שם), כמה גדולים דבריהם, שאסרו לחלוטין בלי נתינת טעם. וכיוצא בכך אמרו (בסנהדרין כא ע"ב) מפני מה לא נתגלו טעמי תורה, שהרי שני מקראות נתגלה טעמם ונכשל בהם גדול העולם: "לא ירבה לו [המלך] נשים ולא יסור לבבו" (דברים יז, יז) ואמר שלמה אני ארבה ולא יסור לבבי, וכתוב: "ויהי לעת זקנת שלמה נשיו הטו את לבבו" (מלכים א יא, ד), "ולא ירבה לו סוסים ולא ישיב את העם מצרימה" (שם), שמצרים היתה מקור הסוסים, ולבסוף שלח להביאם ממצרים (מלכים א י, כט).

ובענין זה תובן כפית ההר כגניית למתן תורה, אף שאמרו "נעשה ונשמע" (כקשית התוספות שבת פח ע"א). "שנעשה ונשמע" (שמות כד, ז) הינו נבין ונקבל. והורונו שלא כך עלינו לקבל את התורה, אלא כמצוים ועושים, בין אם מבינים ובין אם לאו. ואפילו כשמבינים, אין אנו עושים מפני הבנתנו אלא מפני הצויו. "רחמנא אמר תקעו", ותו לא! - מספרים, שהיה כומר צור, מלמד ומשכיל וחכם להרע, ששכנע את המושל לקים וכוח פומבי עם היהודים על הגשר הנטוי מעל הנהר השוצף והגועש. והשוטר יעמד הכן, הראשון שיודה שאינו יודע להשיב ישלך אל הנהר בלי טענות ומענות!

הסכים המושל, ושלח להודיע לרב הקהלה. שמע הרב, וגזר יום תענית ותפלה לעזרת שמים מיד צר.

הגיע יהודי כפרי למכר תוצרתו בעיר, והחניות סגורות, הרחוב היהודי נטוש, אין נפש חיה. תמה. פנה לבית הכנסת, ושמע קל תחנה ועקה. חשכו עיניו: ודאי חג הוא, ושכח. חללו ברכיבה ומשא, עשה חג חל! בוש בעצמו, ונכלם בבגדי החל. עלה לבית הכנסת ושאל בלחישתו: "איזה חג היום?"

"חג? יום אבל הוא!" ענוהו, וספרו על הגזרה.

נחה דעתו. אמר: "הביאוני לפני הרב". הודיע, שמוכן הוא להתעמת עם הכומר הצורר.

נד לו הרב: "אתה?! הן אדם משכיל הוא ויודע ספר, בקי בלשון הקדש וחכם להרע. מסתכן אתה בנפשך!"

"אף על פי כן", ענה, "הריני מוכן ומזמן!"

יהי כן, הודיע למושל, והמעמד זמן. במרכז הגשר נבנתה ביבה, וההמונים התגודדו משתי גדות הנהר. המושל ישב על כסאו, הכומר נצב בהתרסה, והנה עולה לגשר יהודי כפרי, לא תאר לו ולא הדר. "לא מצאו היהודים את מי לשלח, אלא אותך? הן מתאבד אתה!" לעג הכמר בבזו. הכפרי לא הגיב.

אמר הכמר בגבהות לב: "שאל את השאלה, ותזכה בעוד דקת חיים!"

שאל הכפרי: "אמר נא מה פרוש המלים העבריות לא ידעתי פרושו?"

"אני לא יודע מה הפרוש", תרגם הכמר לשפה המדברת.

שמע השוטר את ההודאה המפורשת, אחז במתני הכמר והשליכו אל המים השוצפים מתחת, כן יאבדו כל אויבי ה'!

המוני הגויים נאקו בבהלה, ובקרר היהודים שמחה וצהלה. הכפרי הרכב על כתפים והובא לבית הכנסת לתפלת הודיה בקול רנה ותודה והמון חוגג.

שאלו הרב: "אמר נא, כיצד עלה בדעתך רעיון מפלא זה?"

"פשוט מאד", ענה. "יהודי פשוט אני, ולומד פרשה חמש ורש"י עם תרגום עברי טייטש, לאידיש המדוברת. ראיתי שרש"י מפרש את המלים: ועמק אין מראה, לא ידעתי פרושו (ויקרא יג, ד). לא הבנית מה זה. והסתכלתי בתרגום. ראיתי שהוא מודע: אני לא יודע מה הפרוש. נו, אם המתרגם אינו יודע, הכומר הרשע הזה ידע? ידעתי שגם הוא לא ידע..."

כך יש לנו לקים את המצוות, בפשיטות ובתמימות, והולך בתם ילך בטח! זהו שנאמר בפרה אדמה "זאת חקת התורה" (במדבר יט, ב), לפי שהשטן ואמונת העולם מצערים את ישראל לומר מה המצוה הזאת ומה טעם יש בה, לפיכך כתב בה "חקתה", גזרה היא מלפני ואין לך רשות להרהר אחריה (רש"י).

ומדוע נאמר: "זאת חקת התורה", מדוע לא "חקת הפרה האדמה", כמו "זאת תורת העלה" (ויקרא ו, ב), "המנחה" (שם, ז), "החטאת" (שם, יח), "האשם" (ויקרא ז, א) ו"זבח השלמים" (שם יא). אלא לומר לך שכל התורה כלה הקשה לחקת הפרה האדמה. חקה היא, גזרה שאין רשות להרהר אחריה.

ונאמר, שזו גם הוראת "זאת התורה, אדם כי ימות באהל" (במדבר יט, יד), שדרשוהו (בברכות סג ע"ב) שאין התורה מתקימת אלא במי שממית עצמו עליה. והינו ממית את דעתנותו, והולך בתמו.

סיפר לי ראש הישיבה, הגאון רבי אברהם יפה'ן זצ"ל: היה בחור פשוט, נער בער, טפס וסכל, והכל נדו לו ורחמו עליו, מה יהא בסופו.

ומה היה בסופו? היו לו כמה קופיקות ומלא טפס הגרלה, והעיר רעשה וגעשה: ניחש נכונה את שלשת המספרים שעלו בגורל. זכה בחמשת אלפים רבליים, הון עתק באותם ימים.

מדושן ענג היה. כשהחמיאו לו על מזלו הטוב, אמר: "לא היה זה מזל! היה זו הארה ממרום!"

תמהו, והסביר: "לא עלה בדעתי להשתתף בהגרלה. אבל ראיתי בחלום את המספרים שבע עשרה, שמונה עשרה, שלוש מאות ושבעים. והבנתי, שמראים לי את מספרי המזל!"

לא הבינו: "אבל היו רק שלושה מספרים בטפס!"

חיך חיך נצחון: "זהו! צריכים פקחות כדי להבין חלום לאשורו! רצו שאצרף את המספרים, ועלו לכדי ארבע מאות וחמש עשרה. ואכן, זה המספר שעלה בגורל!"

חישב אחד, ותמה: "אבל צירופם הוא ארבע מאות וחמש בלבד!"

"ככה?! אז איזה מזל שאיני יודע חשבון..."

מעשה שהיה, ומה רצה לומר כספרו? שאינו יודע מאומה. לא מה טוב ומה רע, לא מה נכון ומה שגוי, החסרון עלול להתברר כמעלה והמעלה כחסרון, ואין עלינו אלא למסור עצמנו לבוראנו, ולהניח לו להנחותנו!

זהו שאמרו (חלין ה' ע"ב), אדם ובהמה תושיע ה'" (תהלים לו, ז), אלו בני אדם שהן ערומין [פקחים] בדעת [כאדם הראשון (רש"י)], ומשימין עצמן כבהמה, שנמשכת אחרי בעליה באמון מחלט, כמו שאמרו: בהמה על דעת בעליה הולכת (קדושין כב ע"ב), וכדרך שאמרו (ויקרא רבה כז) אף על פי שאדם אנו, נמשכין אחריו כבהמה.

כמה מתאימים הדברים לענינו: "למה תוקעין, רחמנא אמר תקעו". שאמרו (בירושלמי תענית פ"ב ה"א) שתקיעת שופר [בתענית], "לומר, חשבנו, כאלו גועים כבהמה לפניך!"

אוצרו של הגר"ס

אמסור לכם מתנה, אוצר יקר. מפתח זהב לזכיה בדין.

ואמרו שם בגמרא: מפני מה אין כהן גדול נכנס בבגדי זהב לפני ולפנים לעבד עבודה, לפי שאין קטגור נעשה סגור, והזהב יזכיר את חטא עגל הזהב.

ושאלו: אם כן, מדוע עובד הוא בבגדי זהב בבית המקדש? וענו: מבפנים קא אמרינו, אין הדברים אמורים אלא בקדש הקדשים. והקשו: והלא השופר מבחוץ הוא, ומדוע אסרו שופר של פרה מטעם "אין קטגור נעשה סגור", והלא אין כלל זה אמור אלא בקדש הקדשים. ותרצו: כיון דלזכרון הוא, מבפנים דמי.

וכתב על כך רבי ישראל מסלאנט זצ"ל, וזו לשון קדשו: "וכאשר כח הציור מועיל למוסר, יציר האדם בעצמו, אילו היה כהן גדול, והיה צריך להכנס ביום הכפורים לבית קדש הקדשים, היה חרד מאד לנפשו פן תפגעהו רעה חלילה -

כן יחזק אמונתו באמונת חכמים רבותינו חכמי התלמוד ז"ל אשר פסקו ופסלו שופר של פרה משום שאין קטגור נעשה סגור. הגם שבבית המקדש המקדש בבגדי זהב נכנסים, אכן שופר כיון שלזכרון בא, והאדם נזכר ונשפט על כל מעשיו, ככהן גדול הנכנס לקדש הקדשים הוא, והדברים כהויתם! ומא מאד יחרד לב האדם המעמיק בדבר הנורא הזה!" איזה אוצר הנחילנו!

לדמות עצמנו בשעת תקיעת השופר, כאלו אנו עולים בחיל וברעדה בט"ו מעלות עזרת הנשים, נכנסים בשערי ניקנור הנשאים, ובאים לעזרה. משמאל מתנשא המזבח הענק, עשר אמות גבהו, ומולנו כתל המקדש, מתנשא לגבה מאה אמות, מחפה רבדי שיש כחל ירק ולבן, כאדות ים. עולים במעלות אל שער האולם, וסביבו שריגי גפן הזהב, המקיפים אותו סביב סביב לרום ארבעים אמותיו, עד לנברשת הזהב והאלמטרות שבגבהו, ופנימה בחרדת קדש.

מזבח הקטרת מולנו, השלחן מימין והמנורה דולקת משמאל. מצדה, פרופה הפרכת הנשאה, ואור מפלא רום מעלה נוגה בעדה, האור המבהיק הבוקע מבית קדשי הקדשים.

בחיל וברעדה נכנסים אנו בשביל שבין שתי הפרוכות, והאור הולך ומתעצם, בוהק ומסנור.

עוד מעט נפנה, ונעמוד מול -

נעמוד מול -

מול ארון הברית, ובו לוחות הסנפירינן החקוקים באצבע אלקים. כפרת הזהב ועליה שני הכרובים פורשי הכנפים. משם בקע הדבור למשה, זה מקום השראת השכינה. ואני, כמו שאני, אני בלי כחל ושרק, אני בקטנותי ובחסרונותי, נסקר ונסרק ונזכר -

אני, שאמש בקשתי בזחיות שנה של תפוח בדבש, שאהיה לראש ולא לזנב, עומד ורועד, חשוף לאור השכינה, בשקוף מחלט -

ורעדה זו, חרדת הדין, היא שתועיל, שתצדיקני במשפט!

אוצרו של רבי ישראל מסלאנט.

אבל הבטחנו גם סיום. ונפתח בספור מן המדרש (בראשית רבה סה, כב). כשבא יעקב לקבל את הברכות, נאמר: "וירח [יצחק] את ריח בגדיו, ויאמר: ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה'" (בראשית כז, כז), ודרשו בגמרא (סנהדרין לו ע"א): אל תקרי "בגדיו" אלא בוגדיו". וכאורו, שעמד לתת הברכות לא לבנו בלבד, אלא לעם שיקים. והשקוף ברוח קדשו מי יהיו בני העם, עד לאחרונים שבהם, עד לבוגדים, ונחה דעתו. וכדגמה, הביא המדרש סיפורו של יוסף משיתא.

בשעה שבקשו שונאים להכנס להר הבית, אמרו: יכנס מהם ובהם תחלה. אמרו לו: "עלה, ומה שאתה מוציא יהיה שלך".

נכנס, והוציא מנורה של זהב.

אמרו לו: "אין דרכו של הדייט להשתמש בזו. אלא הכנס שוב, ומה שאתה מוציא יהיה שלך".

ולא הסכים.

הציעו לתת לו גבית המס בכל ארץ ישראל לשלוש שנים, ולא הסכים. אמר: "לא דיי שהכעסתי לאלקי פעם אחת, אלא שאכעיסנו פעם שניה!" מה עשו, כבלו אותו בשלחן של נגרים, והיו מנסרים בו, והיה צווח ואומר: "וי, אוי, אוי, שהכעסתי לבוראי!"

תמה הרב מפוניבז' זצ"ל: מה ארע כאן -

אדם שהיה מוכן להכנס לבית המקדש ולבזז אוצרותיו בעד בצע ממון, שהחפץ הראשון יהיה שלו. ומה יכול היה להרויח מהמנורה, הן הציעו לו את כל גבית המיסים בכל הארץ לשלוש שנים, מאות מיליונים -

איך, מדרגת היהודי השפל ביותר, המתיוון היחיד שהסכים לבזוז את בית ה', הפך בתוך שעה לקדוש, למוסר נפשו בפעל של קדשת השם!

וענה: כי נכנס לבית המקדש. והנכנס לבית המקדש, אפילו יהיה מתיוון שפל, אפילו אם נכנס לבזוז, יצא אדם אחר, מוסר נפש על קדשת השם!

ואם כך - אוי, אם כך -

לא משלי הוא עצה נפלא וסגולה בדוקה של קדוש ישראל, רבי ישראל מסלאנט זצ"ל ("אור ישראל", אגרת ז), אלא שאנו נוסיף לה הקדמה וסיום.

ידועים דברי רבי ישראל מסלאנט זצ"ל, שהעצה לזכיה בדין היא חרדת הדין. וראיתו מדברי הגמרא (ראש השנה טז ע"ב) שכל שנה שרשה ועניה בתחלתה מתעשרת בסופה, ופרש רש"י: שישאל עושים עצמם רשים ועניים בראש השנה לדבר בתחנון ותפלה. כענין שנאמר: "תחנונים ידבר רש"י (משלי יח, כג). והיו בשברון הלב, כמו שאמרו (ראש השנה כו ע"ב) ששופר של ראש השנה מצותו שיהא כפוף, לרמוז שכמה שמכופף ומשפיל עצמו בתפלתו, עדיף.

השאלה, איך מגיעים לכך והלב אטום ומאובן, סגור ומסוגר. איך בוקעים, איך סודקים, איך פותחים וכו' כחדה של מחט.

ויש לו כאמור עצה, והיא יסוד עמק בנפש האדם. לכן ראוי להציבו ולבארו. שנינו (סנהדרין מב ע"א), שכל מברך את החדש בזמנו כאלו מקבל פני שכינה. מדוע, מכל התפלות והברכות, נתיחד ענין קדוש הלבנה והשוה לקבלת פני שכינה? פרש רבנו יונה (בבאורו על הרי"ף, סוף פרק ד דברכות) שאמרו (ראש השנה כה ע"א) שהירח "פעמים שבא בארכה, ופעמים שבא בקצרה". בכל שעה משעות היום, יודעים אנו לומר היכן השמש עתה. אבל מי יודע היכן יראה הירח הלילה? מקומו תמיד מפתיע. ומכיון שכך, מעורר התפעלות ואנו רואים בו את יד ה' הממקמו במשמרתו ברקיע כרצונו, וזה ענין "קבלת פני שכינה". וכבר העיר רבי ירוחם ממיר זצ"ל ("דעת חכמה ומוסר" ח"א מאמר מ) שהיודעים והמבינים מכירים מסלול הירח ואינם מפתעים. אך אין זה משנה עבורנו. כי עלינו להתפעל גם מזריחת השמש ושקיעתה, ולהלל על כל נשימה ונשימה. אבל זו ידיעה בשכל בלבד, והידיעה השכלית אינה פועלת על הלב. שפת הלב היא התפעלות, ואם אנו מתפעלים מן הירח, הרי זה בגדר "קבלת פני שכינה" עבורנו.

כשנפטר הסבא מקלם זצ"ל, מסרו בנו וחתנו את סדור כתביו, המוני שיחותיו ומאמריו לתלמידו רבי ירוחם ממיר. במשך שנים שקד על מיונם וסדורם, מקיפים הם ים של נושאים. ומה בחר לקבע בראש, במה בחר לפתח את שני כרכי "חכמה ומוסר"? במאמר אודות "כח הציור", שהוא הפועל על הלב ומביא להתפעלות. ומצאו בצווי התורה: "אם כסף תלוה את עמי", איך יוכל האדם לפעל על עצמו להלוות, ובלא רבית, ושלא להיות כנושה, ושלא ירע ללבו, באמצעות "את העני עמך" (שמות כב, כד), פרש רש"י: הוי מסתכל בעצמך, כאלו אתה עני: באמצעות "כח הציור"!

נצטוונו לזכור את יציאת מצרים, ולספרה בהרחבה. "יכול מראש חדש, תלמוד לומר: ביום ההוא. אי ביום ההוא, יכול מבעוד יום? תלמוד לומר: בעבר זה, לא אמרתי אלא בשעה שמצה ומרור מנחים לפניך". מה מוסיף ליל היציאה, ומוסיפים המצה והמרור? ציור מוחשי!

לא נחה דעת הסבא מקלם, עד שבקש מהקודש ברוך הוא שיראהו ולו בחלומו, את הגיהנם. וראיה היתה לו, שהראיה תשפיע רבות. שאמרו (במדבר רבה כג, ה. תנחומא מסעי ד) שהקדוש ברוך הוא הראה למשה רבינו מה שבשמים ממעל ועל הארץ מתחת. הראהו גיהנם, והתחיל משה מתירא. הרגיעו: "הראיתך בעיניך, ושמה לא תעבר" (דברים לד, ד). והלא על משה רבינו אמרו (ברכות לג ע"ב) שהיראה דבר קטן היא לגביו, ועם כל זאת כשראה נתירא יותר: כח הציור!

הסטיפילר זצ"ל הביא דברי הגמרא (נדרים כב ע"א): כל הכועס כל מיני גיהנם שולטין בו, ולא עוד אלא שחלי התחנותיו המכלה עינים ומדאיב את הנפש שולט בו. ותמה: הרמב"ן כתב (בהקדמה פרושו לאיוב) ששעה אחת בגיהנם נוראה משבעים שנות יסורי איוב בעולם הזה. ולאחר שאמרו שכל מיני גיהנם שולטין בו, כל הסוגים והמדורים, הוסיפו: "ולא עוד", יותר מזה, ששולט בו חלי התחנותיו? אבל מה נעשה, וזה האדם: הגיהנם בידיעה, והתחנותיו מרגשת ומוחשית. האדם אינו מתפעל מידיעותיו אלא מתחושותיו!

הכלל: לא נחה דעת הסבא מקלם זצ"ל עד שקבע נחרצות: "ההפרש מה בין צדיק לרשע הוא רק כח הציור - כי מי לא ידרוש טובה מתמדת, וכלו טוב? רק כח הציור חסר לרשע, ולא חסרון אמונה כסברת העולם, ("חכמה ומוסר" ח"א מאמר כח). שהרי "יודעים רשעים שדרכם למיתה" (שבת לא ע"ב), אלא שהידיעה אינה משפיעה על האדם. ו"איזהו חכם, הרואה את הנולד" (תמיד לב ע"א). גם הרשע יודע את הנולד. ברם החכם רואהו, במוחשיות. מגיס את כח הציור, ולכן גובר הוא על יצרו.

נסכם, אפוא: העצה לזכיה בדין היא חרדת הדין, ואיך נוכל לחרד והלב אטום. והתשובה, שהלב מתפעל מדבר מוחשי, מציור חי. ואם נמצא ציור שכזה ולבנו יפתח, נזכה בדין. מצא עבורנו רבי ישראל מסלאנט ציור כזה בדברי הגמרא (ראש השנה כו ע"א).

ששינו במשנה: כל השופרות כשרים, חוץ משל פרה. ואחד הטעמים, משום שיזכיר את חטא העגל, ואין קטגור נעשה סגור.

הרי "שופר, כיון דלזכרון הוא, כלפנים דמי" -

לא כבית המקדש, כאולם וכהיכל, אלא כקדש הקדשים ממש -
הרי צריכים לנו לצאת משם אחרים! אוי, כמה אחרים! (והגדת)

למנצח לבני קרח מזמור - רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל

כתוב בפרשת קרח "ויקם משה וילך אל דתן ואבירים וילכו אחרי זקני ישראל" מבאר רש"י מדוע הוא הלך אליהם? "כסבור שישאו לו פנים". משה רבינו רצה להציל אותם ברגע האחרון, אולי אם אבוא במיוחד אליהם יהיה להם אביסלע' דרך ארץ = מעט דרך ארץ. מה הם עשו? "ודתן ואבירים יצאו ניצבים פתח אוהליהם ונשיהם ובניהם וטפם".

יהודי רגיל הלומד ומבין כי הנה משה רבינו ניסה, רצה, אך לא הצליח לפעול מאומה. איש האלוקים קם והלך אל החוטאים האלו אך ללא הצלחה ליבם נשאר קשה כאבן - "ויאבדו מתוך הקהל".

והנה כאשר תעיינו במדרש תראו "בשכר שהשכים משה לפתחם זכה להציל ארבעה צדיקים מדינה של גיהנום ואלו הם שלוש בני קרח ואון בן פלת" (ולא קשה ממה שאמרו חז"ל "און בן פלת אשתו הצילתו" כי כידוע זה זה גורם).

ברגע האחרון ממש שאפילו בפה כבר לא יכלו לשוב, בשנה האחרונה בלב "רחש ליבם דבר טוב" ואז "מקום נתבצר להם". כיצד באמת התנהלה החזרה בתשובה שלהם, הרי הם היו עם קרח?!

חז"ל מגלים ומספרים לנו.

בעיצומה של המחלוקת הם ישבו ביחד עם אביהם קרח, והנה משה רבנו ע"ה עבר לפנייהם. הם חשבו לעצמם: מה עושים עכשיו? אם נעמוד לכבודו של משה רבינו זו פגיעה באבא והתורה אמרה 'כבד את אביך ואת אימך'! אך מאידך גיסא לא לקום וכי אפשר?! הם התגברו על עצמם וקמו "באותה שעה רחשו ליבם לתשובה" מה הכוונה? הם לא שבו עדיין בתשובה כי אם שבו מה חיפשו בגיהנום, אלא שמעשה ההתגברות, אע"פ שהיה לא נעים שברו את עצמם וקמו, המצווה הזו נתנה להם את הכח אחרי זה - שיחזרו בתשובה.

אנו לא יודעים כיצד הדברים הללו עובדים בדיוק. אדם עושה מעשה שלכאורה כלום, כמו מעשהו של משה רבינו ע"ה, שהיה אפשר לחשוב כי לא פעל שום דבר בהליכתו, אבל חז"ל מלמדים אותנו כי בשכר הליכתו פעל אצל אחרים. בתפילה מצינו כעין זה: באבות דר' נתן כתוב "יש תפילה שמועלת אחרי מאה שנה", אתה מתפלל ולא עוזר ולפתע בעתיד הרחוק התפילה מועילה. הסטייפלער זי"ע היה אומר: רואים בעלי תשובה שגם אבא ואמא שלהם היו חוטאים לה', אך שבו בתשובה מחמת הדמעות של הסבתות, הינו שהתפילות הועילו לאחר עשרות שנים. כך גם במעשים.

המגיד דורש לאוזניים אטומות

אתם יודעים? המגיד מקולמאני רבי הלל זצ"ל, נסע ברכבת וראה חייל יהודי שמוציא מתיקו כריך (סנדוויץ) ומתחיל לנגוס ובתוכו בשר לבן רח"ל (על פניו הכיר כי הוא יהודי), המגיד ניגש ושאל: "מה אתה אוכל?" "כן, כן, אני אוכל מה שאתה רואה..."

"אתה יהודי?"

"כן, נכון". "יהודי אוכל דבר אחר?! תמה. כן".

המגיד החל לומר לו מוסר, לדרוש דרשה, הסביר לו מה זה עבירה בכלל? ומה חומרתן של מאכלות אסורות. דיבר ודיבר. דרשה ארוכה. ובעודו דורש החייל לועס ולועס... המגיד המשיך בדבריו כי ה' הטובה עליו שפך את ליבו. ההוא סיימ סנדוויץ אחד והוציא כריך שני, והמגיד המשיך לדבר על ליבו...

לפתע החייל הפסיק מלעיסתו ושאל: "תגיד לי אתה שפוי?"

"למה לא?!"

"אתה רואה כי אני אוכל וממשיך ואיני שת ליבי לכל המוסר שאתה אומר מה אתה ממשיך לדבר, וכי אינך מבין שדבריך לא יועיל מאומה, מדוע אתה ממשיך?!"

"אני אדבר ואמשיך. ואם אתה שואל מה התועלת, רצוני לומר לך משהו. אתה עכשיו חייל צעיר עם כל הכח והעוצמה, אתה חושב כי כל העולם שלך אב לא תמיד אדם נשאר הגיבור הכי גדול, מגיעים זמנים שלא הולך כל כך טוב, כל בן אדם יש לו זמנים שונים, ובפרט לעת הזקנה הכוחות אוזלים ויכול להיות כי אז הכוחי ועוצם ידי ירד קצת, הדיבורים של עכשיו יעלו בזיכרון, כי הנה ישב על ידי יהודי ונדנד לי: מה זו מצוה, מהי עבירה, ואז יועיל לך משהו. ואפילו אם כל החיים ממש יהודי חי לו כפורק עול אבל בשעת מיתה שכבר וי וי, אולי תיזכר משהו ויעלה בליבך הרהור תשובה, גם כדאי לי!..."

כללו של דבר, אדם לא יכול לדעת כלל, מה יועילו הפעולות שלו, ולהיכן יגיעו מעשיו. על קרח ודתן ואבירים לא השפיע, אבל השפיע על אחרים להצילם מדינה של גיהנום, ויש בכך הרבה עובדות מידי דור ודור.

נמצינו עוד מחז"ל כי מעשה טוב שלהם, כבישת הייצר, ממשיך ועושה בשבילם הלאה שאח"כ יצליחו להרהר בתשובה.

לפני תקיעת שופר אנו אומרים בהתעוררות "למנצח לבני קרח מזמור", מה אנחנו בדיוק אומרים? בפשטות מטרת האמירה היא "מלכויות! אך יכול להיות שיש סיבה ורמז נוסף לעורר את הלבבות.

בני קרח, אוי בני קרח!, מתי זכו לתשובה? רגע לפני האחרון!. אדם יכול לתפוס את עצמו גם ברגע האחרון. אומרים לך לפני תקיעות שופר, ברגע אחרון, תפוס את עצמך. ספרי חיים וספרי מתים פתוחים, תיזכר נא בבני קרח ותתפוס את הרגעים הללו להרהר בתשובה שלימה. וה' יעזרו לנו לשוב לפניו באמת.

(להגיד)

"בארבעה פרקים העולם נידון בפסח על התבואה בעצרת על פירות האילן בחג ניידונים על המים בראש השנה כל באי עולם עוברים לפניו כבני מרון שנאמר היוצר יחד ליבם המבין אל כל מעשיהם" (ראש השנה דף טז) המשנה בתחילת ראש השנה אומרת: "ארבעה ראשי שנים הם... אח"כ המשנה מוסיפה "בארבעה פרקים העולם נידון בפסח על התבואה, בעצרת דנים על פירות האילן, בחג ניידונים על מים, בראש השנה כל באי עולם עוברים לפניו כבני מרון" שואלת הגמרא (בדף יח) מה הכוונה כבני מרון? מבארת הגמרא בשלושה פירושים.

פירוש ראשון: כחילות של בית דוד. הצבא של דוד היו הולכים אחד אחד. - כך בראש השנה אנו עוברים לפניו כבני מרון אחד אחד, כאותם גדולים וחשובים.

פירוש שני: "כמעלות בני חורון". הר גבוה, שבגובהו יש שביל, בו אפשר לעבור רק אחד אחד, כך ממש בראש השנה עוברים לפני הקב"ה זה אחר זה.

פירוש שלישי: "כבני אימרנא". כאשר מעשרים את הצאן, הן עוברות דרך דלת קטנה שרק אחד יכול לעבור וכך סופרים עד עשר, אחד ועוד אחד. אינני מבין, וכי כדי להסביר שכל אחד עובר לחוד צריך שלושה משלים? כחילות, כמעלות בני חורון, כבני אימרנא, אתמהא?!

וכדי ליישב, אספר לכם סיפור קטן: היה פעם סוחר גדול שנסע ליום השוק והשקיע שם את כל כספו ברכישת סחורה יקרה וגם כספי הלוואות שחברים נתנו לו, הוא החליט להסתכן ולעבור בגניבה את הגבולות כדי להיפטר מהמכס על הסחורה וכך יוכל להתעשר, הוא לא נח ולא שקט עד שמצא עגלון המוכן לעבור איתו את הגבול.

הוא סידר את כל תוכנית הבריחה - מסלולי הנסיעה לשעות לילה שאין אור של ירח, ולילות שאין חילים רבים ליד הגבול וכו'.

הגיע הלילה המיועד. הסוחר העמים על העגלה את כל סחורתו היקרה. ושניהם, הסוחר והעגלון, עלו על העגלה. העגלון מבחין כי בעל הבית הסוחר יושב על הכסא - ושיניו נוקשות דא לדא, ידי ורגליו רועדים.

שאל אותו העגלון בלגלוג: מה אתה רועד, הרי יש עוד יותר מחמש שעות עד שנגיע ליער, מה הפחד שלך כאן ליד הבית?

"למה שלא אפחד, אני עושה חשבון פשוט, אם אצליח במשימתי, איזה עושר ימלא את כיסי, ההון האישי שלי יהיה פי עשרה ממה שהשקעתי, ממחר - אחיה חיי עושר וכבוד, מה נפלא. אבל אם חס ושלום לקראת עלות השחר ניפגש חלילה בשוטר הגבולות שיכריז 'עצור! הרם ידיים!' הסחורה תלך למשטרה, פרוטה לא אראה ממנה, ואת עצמי אפגוש בבית האסורים, בעלי חובות ירדפו את משפחתי וכו', א"כ למה שלא ארעד, בעוד כחמש שעות אני על פתח עושר או על פי תהום ואיך לא ארעד?. נסעו ונסעו. הגיע חצות לילה. החלו כבר להיכנס ליער, חצו את הגבול, ראה הסוחר שהעגלון רועד קמעה. שואל אותו: עגלון, מדוע אתה רועד?"

משיב לו העגלון, "שמע נא, בסך הכל אני גם בן אדם, ואנו מתקרבים לרגעים קשים ומסוכנים, נכון שאין לי כאן סחורה פרטית, אבל לא נעים לשבת חודש בבית סוהר, וגם העגלה והסוסים שיטלו ממני לא באו לי בחינם".

ממשיכים לנסוע פנימה במעבי היער בין השבילים המוכנים מראש, והם שניהם רועדים, קילומטר ועוד קילומטר, מה הם רואים בבידור, כי הסוסים אינם רועדים, לא מבינים כלום.

הפחד השורר כל כך לא מדבר אליהם כלום. הסוס נשאר בעל חיים לפני הגבול, בתוך הגבול ולאחוריו. נשאר כמו קודם.

הנה כל זאת מרמזת ואומרת הגמרא בשלושת הדוגמאות.

יש יהודי שלקראת ימים נוראים מתחיל לרעד.

עוד בשבת מברכים כאשר מכריזים "ראש חודש אלול" הוא כבר מתחיל לרעד "כחילות בית דוד" שאינם עוברים סתם כך, אלא מתאמנים קודם, משקיעים כוח ומאמץ זמן רב עוד לפני המפקד המכריע.

ויש סוג שני, שעד ראש השנה הוא חלש ביראת שמים. אבל כאשר בא ראש השנה מתחיל לרעד "כמעלות בני חורון" כי כאשר צועדים בשביל

המסוכן כאשר משני צדדים תהום, רועדים, פוסעים עוברים אדם אחר חברו - בפחד, כמו כן, בשעה שעוברים לפני המשפט, ביום המשפט הפחד שורר.

אבל יש סוג שלישי, יהודים הדומים לבני אימרא כהצאן, אותם כבשים שקטים צוהלים ומתרוצצים שנכנסים בפתח וסופרים אותם אחד אחד ואינם מבינים כלום, אוי, הכבש העשירי לא יודע כי בעל הבית סימן לו פס אדום על גבו...

"בראש השנה יכתובו וביום צום כיפור יחתמו כמה יעברו מי יחיה ומי ימות" קו חיים על הגב וחס ושלום להיפך פס אדום - "מי ימות". היכן השכל שלך?

הקב"ה יושב בראש השנה על כסא דין, אך המשפט לא הגיע בפתאומיות "כנשר יעיר קינו על גוזליו ירחף" - הנשר הזה הוא רחמן על בניו ואינו בא לקינו בפתע פתאום אלא מקשקש מאילן לאילן ומסוכה לחברתה כדי שיעורו בניו ויהא בהם כח לקבלו. כך הקב"ה דופק לנו כל חודש אלול בשופר, עורו ישנים משנתכם ונרדפים הקיצו מתרדמתכם. לעוררנו לקראת ראש השנה - כאשר נפתחים ספרי חיים ומתים.

(להגיד) אנחנו בע"ה היום, רוצים לעסוק בעבודת השופר, ובע"ה להיכנס לעומק עבודת ראש השנה:

השופר רמוז בפרשה שלנו, במילים (דברים כט, יז) שרש פרה ראש ולענה ר"ת שופר.

לפני שנדבר על ענין השופר, ואני אומר כבר עכשיו, שהענין הוא קצת עמוק, אני מקווה שבס"ד נזכה להעביר את הדברים, אבל צריך לדעת, כשאנחנו מקיימים מצות שופר, כי הקב"ה אמר לתקוע בשופר, כמו שהגמרא אומרת (מסכת ראש השנה טז, א) - ואמר רבי יצחק למה תוקעין ברה"ל למה תוקעין רחמנא אמר תקעו.

אנחנו מברכים "אשר קדשנו במצוותיו וציוונו לשמוע קול שופר", כל אחד שומע קול שופר, וזו המצווה שאנחנו מקיימים. זו המצווה, וכל מה שנאמר עכשיו, זה יהיה רק כדי להעמיק במצווה, בתוכן שלה, אבל המצווה עצמה, זה לשמוע קול שופר ולהמליך את הקב"ה בשופר.

בואו נתחיל שלב אחר שלב, ובע"ה אנחנו נבין דברים שרבותינו מגלים לנו מה מונח בשופר:

צריך לדעת, שכל זמן שלא תוקעים בשופר, בראש השנה, הקב"ה מנהל את העולם בדין ולא ברחמים, כך כתוב במדרש (ויקרא רבה, פרשת אמר, כט, ג) - רבי יהודה ברבי נחמן פתח (תהלים מז, ו): עלה אלקים בתרועה ה' בקול שופר, בשעה שהקדוש ברוך הוא יושב ועולה על כסא דין, בדין הוא עולה, מאי טעם, עלה אלקים בתרועה, ובשעה שישראל נוטלין את שופריהן ותוקעין לפני הקדוש ברוך הוא, עומד מכסא הדין ויושב בכסא רחמים, דכתיב: ה' בקול שופר, ומתמלא עליהם רחמים ומרחם עליהם והופך עליהם מדת הדין לרחמים, אימתי בחדש השביעי.

ממשין המדרש ואומר - רבי יאשיה פתח (תהלים פט, טז): אשרי העם ידעי תרועה ה' באור פניך יהלכון, רבי אבהו פתר קרא בחמשה זקנים שהם נכנסים לעבר את השנה, מה הקדוש ברוך הוא עושה מניח סנקליטין שלו מלמעלן ויורד ומצמצם שכינתו ביניהם מלמטן, מלאכי השרת אומרים הא תקיף הא תקיף, הא אלהא הא אלהא, מי שכתוב בו (תהלים פט, ח): אל נערץ בסוד קדשים רבה, מניח סנקליטין שלו ומצמצם שכינתו ביניהם למטה, כל כך למה, שאם טעו בדבר הלכה הקדוש ברוך הוא מאיר פניהם, הדא הוא דכתיב: באור פניך יהלכון.

אמר רבי יאשיה, כתיב: אשרי העם ידעי תרועה, וכי אין אמות העולם יודעים להריע, כמה קרנות יש להן, כמה בוקינוס יש להם, כמה סלפירגסי יש להם, ואמרת: אשרי העם ידעי תרועה, אלא שהן מכירין לפתות את בוראן בתרועה, והוא עומד מכסא הדין לכסא רחמים ומתמלא עליהם רחמים והופך להם מדת הדין למדת רחמים, אימתי בחדש השביעי. לשון המדרש הוא, שרק עם ישראל יודעים "לפתות" את הקב"ה, שום אומה אחרת לא יודעת לעשות זאת.

והשאלה שנשאלת היא - מה הפיתוי שיש בתקיעת שופר? ולמה אם גוי ייקח שופר, ויתקע, הוא לא ידע "לפתות" את הבורא?

שאלה נוספת, שמובאת בגמרא (מסכת ראש השנה טז, א) - אמר רבי אבהו למה תוקעין בשופר של איל אמר הקדוש ברוך הוא תקעו לפני בשופר של איל כדי שאזכור לכם עקידת יצחק בן אברהם ומעלה אני עליכם כאילו עקדתם עצמכם לפני.

פירוש הדבר, שאנחנו תוקעים בשופר, כאילו אנחנו בעקידה. והשאלה שנשאלת היא - מה יש, אנחנו לא עושים שום פעולה. אנחנו יושבים ושומעים תקיעת שופר, ואמרת הגמרא, שבזה שאתה שומע תקיעת שופר מאיל, נחשב לך כאילו עקדת עצמך.

איפה העקידה? מה עשינו פה?! לא פשטנו צווארנו שום דבר ... איפה בא לידי ביטוי כאילו עקדתם עצמכם לפני?

הזכרנו בשבוע שעבר, למי שזוכר את דברי הספרי, שאומר שעקידת יצחק הייתה בראש השנה.

הוא מביא על זה פסוק (בראשית כב, יד) אשר יאמר היום בהר ה' יראָה. היום זהו ראש השנה, כך מביא הוזהר, וכך גם אומר הספרי.

אומר המדרש (תנחומא פרשת וירא, אות כג), מביא המדרש את אותם דברים, כמו של הספרי, רק הוא לא אומר שזה היה בראש השנה - אמר לו: כשם שהיה בלבי מה להשיבך ולומר לך, אתמול אמרת לי כי יצחק יקרא לך זרע, עכשו אתה אומר לי העלהו שם לעלה, וכבשתי את יצרי ולא השבתיך, כך כשיהיו בניו של יצחק חוטאין וכנסין לצרה, תהא נזכר להן עקדתו של יצחק ותחשב לפניך כאלו אפרו צבור על גבי המזבח ותסלח להן ותפדם מצרתן. זוהי בקשתו של אברהם אבינו

אמר לו הקדוש ברוך הוא, אתה אמרת את שלך ואמר אני את שלי. עתידין בניו של יצחק לחטוא לפני ואני דן אותם בראש השנה. אלא אם מבקשין שאחפש להן זכות ואזכר להן עקדת יצחק, יהיו תוקעין לפני בשופר של זה. אמר לו: ומה הוא השופר? אמר לו: חזור לאחורייך. מיד, וישא אברהם את עיניו וירא והנה איל אחר נאחז בסבך בקרניו.

בפעם הראשונה, שאברהם אבינו רואה שופר, שזה כשהאיל הסתבך בקרניו

זה אחד מעשרה דברים שנבראו בין השמשות. נאחז בסבך בקרניו, אמר לו הקדוש ברוך הוא: יהיו תוקעין לפני בקרן איל ואושיעם ואפדם מעונותיהם. והוא שדוד משבח, מגני וקרן ישעי משגבי ומנוסי (ש"ב כב, ג).

עד כאן דברי התנחומא.

במדרש רבה (בראשית רבה, פרק נו, ט) מובא - וישא אברהם את עיניו וירא והנה איל אחר (בראשית כב, ג), מהו אחר, אמר רבי יודן אחר כל המעשים ישראל נאחזים בעברות, ומסתבכין בצרות, וסופן לגאל בקרנו של איל, שנאמר (זכריה ט, יד): וה' אלקים בשופר יתקע וגו'.

אמר רבי יהודה בר סימון אחר כל הדורות, ישראל נאחזים בעברות, ומסתבכין בצרות, וסופן לגאל בקרנו של איל, הדא הוא דכתיב: וה' אלקים בשופר יתקע.

עד כאן, דברי שתי המדרשים.

יוצא, שבתקיעת שופר אנחנו נושעים, הקב"ה מוחל לנו על העוונות, "בתקיעת שופר, כאילו עקדתם עצמכם לפני".

אנחנו רוצים להבין, מה המיוחד בשופר הזה, מה יש בשופר הזה, שכל הישועות נאמרו בו?

רעיון נוסף, מופיע בדברי גמרא (מסכת ראש השנה טז, א) - בארבעה פרקים העולם נידון בפסח על התבואה בעצרת על פירות האילן ברה"ל כל באי עולם עוברין לפניו כבני מרון שנאמר {תהלים לג-טו} היוצר יחד לבם המבין אל כל מעשיהם ובחג נידונין על המים.

אומרת הגמרא, באותו עמוד למטה - תניא א"ר יהודה משום ר"ע מפני מה אמרה תורה הביאו עומר בפסח מפני שהפסח זמן תבואה הוא אמר הקב"ה הביאו לפני עומר בפסח כדי שתתברך לכם תבואה שבשדות ומפני מה אמרה תורה הביאו שתי הלחם בעצרת מפני שעצרת זמן פירות האילן הוא אמר הקב"ה הביאו לפני שתי הלחם בעצרת כדי שיתברכו לכם פירות האילן ומפני מה אמרה תורה נסכו מים בחג אמר הקדוש ברוך הוא נסכו לפני מים בחג כדי שיתברכו לכם גשמי שנה ואמרו לפני בראש השנה מלכיות זכרונות ושופרות מלכיות כדי שתמליכוני עליכם זכרונות כדי שיעלה זכרוניכם לפני לטובה ובמה בשופר.

מובא כאן, שכמו שאם נותנים בחג הפסח תבואה, מתברכים התבואות, וכמו שבחג העצרת נותנים שתי הלחם, אז מתברכים הפירות, וכמו שבחג הסוכות מביאים מים, מתברכים המים, כך בראש השנה, כמו שאומרים מלכיות וזכרונות ושופרות, כך הקב"ה מולך עלינו, וזה שהוא מולך עלינו, זו הברכה הכי גדולה שיכולה להיות!

איך ממליכים את הקב"ה?

ואמרו לפני בראש השנה מלכיות זכרונות ושופרות מלכיות כדי שתמליכוני עליכם!

אז לכאורה, במה זה מספיק?

בזה שאנחנו אומרים זכרונות מלכיות ושופרות, זה מספיק.

ממשיכה הגמרא ואומרת - מלכיות כדי שתמליכוני עליכם זכרונות כדי שיעלה זכרוניכם לפני לטובה ובמה בשופר.

הגמרא סוטררת את עצמה, מיני ובי, בהתחלה אומרת הגמרא - ואמרו לפני בראש השנה מלכיות זכרונות ושופרות - זה מספיק, וכשהגמרא מסיימת, היא אומרת - ובמה בשופר.

אז אם אתה אומר ובמה בשופר, אז זה לא ואמרו לפני.

היה צריך לומר תקעו לפני מלכויות זכרונות ושופרות, אבל הגמרא לא אומרת את זה, אלא היא אומרת - ואמרו לפני בראש השנה מלכויות זכרונות ושופרות, ובסוף היא שואלת - ובמה?

מה זה ובמה? בפה!
אתה אומר ואמרו לפני, אם אמרו, אז זה אמירה בפה בלבד. למה הגמרא ממשיכה ובמה בשופר? כך שואלים המפרשים, על דברי הגמרא.

אנחנו בע"ה, רוצים להעמיק בדברים:
ישנו ספרי, בפרשת בהעלותך, שהוא הקטע המסיים את סדר השופרות (במדבר י, י) ובוים שמחתכם ובמועדיכם ובראשי חדשיכם ותקעתם בחצצרת על עלתיכם ועל זבחי שלמיכם והיו לכם לזכרון לפני אלקיכם אני ה' אלקיכם.

רבתי, זה המקור בתורה, כמו שאומר הספרי, למלכויות זכרונות ושופרות.

אומר הספרי - ותקעתם בחצצרת, הרי שופרות. והיו לכם לזכרון, הרי זכרונות. אני ה' אלקיכם, הרי מלכויות.

שואל הספרי - אם ככה יוצא, שבתורה כתוב קודם כל שופרות, זכרונות ובסוף מלכויות, והרי אנחנו לא אומרים ככה, אלא קודם כל מלכויות, זכרונות ובסוף שופרות - זה נגד מה שכתוב בתורה!

מה ראו חכמים, לומר מלכויות בהתחלה, אם בפסוק כתוב אני ה' אלקיכם בסוף? אלא, המליכהו עליך בתחילה, ואחר-כך, בקש רחמים מלפניו.

קודם כל תמליך את הקב"ה, ואחרי שהמלכת אותו, בקש רחמים! במה תמליך אותו, שואל הספרי?

ואומר - בשופר. ואין שופר, אלא של חירות, שנאמר (ישעיה כז, יג) ביום ההוא יתקע בשופר גדול.

שואל הספרי - אבל איני יודע מי התוקע?
תלמוד לומר (זכריה ט, יד) וה' אלקים בשופר יתקע.

ועדין איני יודע מאין התקיעה יוצאה?
תלמוד לומר - (ישעיה סו, ו) קול שאון מעיר קול מהיכל

אומר לך הספרי - בתורה כתוב לך מה הסדר - ותקעתם בחצצרת, הרי שופרות. והיו לכם לזכרון, הרי זכרונות. אני ה' אלקיכם, הרי מלכויות. אז למה אנחנו לא עושים ככה?

אומר לך הספרי - קודם כל תתחיל מלכויות, תמליך את הקב"ה, ואחרי זה תבקש ממנו!

שואל הספרי - במה ממליכים אותו?
ואומר - בשופר.

מי תוקע בשופר?
הקב"ה.

מאיפה יוצאים הקולות?
מבית המקדש.

תשאל את המתפללים - מי תוקע כאן?
יגידו לך - משה... דוד... יחזקאל...

אומר הספרי - יש לך טעות! אתה יודע מי תוקע בשופר? האלוקים תוקע בשופר, שנאמר (זכריה ט, יד) וה' אלקים בשופר יתקע.

זאת אומרת, שמי שיתקע בשופר בע"ה, זה יהיה הקב"ה! ולא משה, ולא דוד, ולא יחזקאל!

כל המפרשים מנסים להבין, למה הספרי מתכוון.

אנחנו בע"ה, רוצים להבין את הענין, בואו וניכנס לעומק הדברים:

רעיון נפלא, מביא אותנו המהרש"א, במסכת ראש השנה, אבל מקור הדברים קודם הרבה יותר, הוא מופיע בכתבי ר' יוסף אלבו (בעל העיקרים חלק א, מאמר א, פרק ד).

רבתי, אני אומר קודם כל, את היסוד שלו:

מי שראה פעם את ספר העיקרים, של ר' יוסף אלבו ... אנחנו לאחור התפילה אומרים, חוץ מעלינו לשבח שדיברנו בשבוע שעבר, אומרים, או שש זכירות, לפי מה שאומרים האשכנזים, או עשר זכירות, שאומרים בני עדות המזרח, ולאחר מכן יש י"ג עיקרים.

הרמב"ם חילק את העיקרים, ל"ג חלקים.

ר' יוסף אלבו, חולק עליו וסובר שישנם רק שלושה עיקרים, וזה הספר שנקרא ספר העיקרים.

ר' יוסף אלבו, הוא אחד מהראשונים, והוא חולק על הרמב"ם. הוא סובר שיש רק שלושה עיקרים והשאר כמו ענפים היוצאים מן העץ.

נקריא את מה שהוא כותב, וממנו נתחיל את העבודה - הדרך הנכון, שיראה לי בספירת העיקרים, שהם שורשים ויסודות לתורה האלוקית

הוא, כי העיקרים הכוללים לדת האלוקית הם שלושה - מציאות ה',

השגחה לשכר ולעונש, תורה מן השמים. ואלו השלושה, הם אבות לכל העיקרים.

הראיה שלי, שאלה היסודות - מראש השנה.

בראש השנה, באו אנשי כנסת הגדולה, ותיקנו לנו סדר עבודה, בתפילת המוסף - מלכויות, זכרונות ושופרות.

המורה על היות שלושת העיקרים האלו, שהם שורש ויסוד לאמונה, אשר בה יגיע האדם אל ההצלחה האמיתית, הוא מה שיסודו לנו, אנשי כנסת הגדולה, בתפילת המוסף של ראש השנה, שלוש ברכות -

מלכויות, זכרונות ושופרות.

מלכויות, כנגד מציאות ה'. זכרונות, כנגד שכר ועונש. שופרות, כנגד תורה משמים.

כי ברכת המלכויות, היא כנגד מציאות ה', וזה מה שאנחנו אומרים - על כן נקוה לך ה' אלקינו... יכירו וידעו כל יושבי תבל. כי לך תכרע כל ברך.

תשבוע כל לשון... ויקבלו כולם את עול מלכותך .. זה מלכויות. יסוד ראשון, מציאות ה'.

זכרונות, שכר ועונש - אתה זוכר מעשה עולם ופוקד כל יצורי קדם. נח היה צדיק, ניצל בתיבה - "וגם את נח באהבה זכרת". הרשעים שלא היו ככה, תבעו במבול - שכר ועונש.

וברכת השופרות, לרמוז על העיקר השלישי, שהוא תורה מן השמים, ועל כן נאמר אתה נגלית בענן כבודך על עם קדשך לדבר עמם מן השמים

השמעתם קולך, ולפי שמתן תורה היה באמצעות קול שופר חזק מאוד, לכן הוא נקרא שופרות.

וזהו שאמר הנביא ישעיהו (לג, כב) כי ה' שפטנו ה' מחקקנו ה' מלכנו הוא יושיענו - אתה רוצה ישועה, תאחוז בשלושת היסודות האלה.

כי ה' שפטנו זה יסוד שכר ועונש. ה' מחקקנו זה תורה משמים, שנאמר (דברים לג, כא) כי שם חלקת מחקק ספון

ה' מלכנו זה יסוד מציאות ה'.

ממשיך ר' יוסף אלבו וכותב - על כן סיים הוא יושיענו, כלומר, כי עיקר הצלחת האדם תלוי באמנתם, יש לו בהם יתרון גדול על כל העולם, וראוי שיושיענו בייחוד על כולם.

אומר לנו ר' יוסף אלבו - אתה רוצה להיוושע?? כל יהודי צריך ישועה בראש השנה... הישועה טמונה בשלושת הדברים האלה. זה מה שאומר הנביא הוא יושיענו! אם אתה מאמין במציאות ה', אם אתה מאמין שהוא השופט, אם אתה מאמין שתורה מן השמים, הוא יושיענו - זו הישועה!

באו אנשי כנסת הגדולה, שידעו מה נעשה בשמים ביום הדין, ואמרו לנו - אתם רוצים ישועה בראש השנה???

זה הסדר - מלכויות, זכרונות ושופרות!

לאחר ההקדמה הזאת, של ר' יוסף אלבו, שעומד עליה גם המהרש"א, במסכת ראש השנה, אני רוצה ברשותכם, לחזור לשיעור הקודם, ולהזכיר כמה עקרונות, שדיברנו בשיעור הקודם:

רב, שכתב את תפילת ראש השנה, כתב לנו שנדע, שיום הדין, ראש השנה, נקבע כבר לפני 5771 שנים.

הקב"ה אמר אותו לאדם הראשון, באותו יום, א' בתשרי, לפני 5771 שנים.

"מראשית כזאת הודעת, ומלפנים אותה גילית, זה היום, תחילת מעשיך, זיכרון ליום ראשון"

כל מה שאנחנו עושים בראש השנה, חוזרים לנקודת ההתחלה של יום ראשון.

עפ"י זה, הסברנו בשבוע שעבר, למה אנחנו משתחוים בראש השנה. מה זה "ואנחנו כורעים ומשתחוים"? מה זה "עלינו לשבח"? מה זה ההשתחויה?

זה כנגד מה שהנחש פיתה, את אדם וחווה לא להשתחוות ... זה דיברנו בשבוע שעבר, ואנחנו רוצים להמשיך.

כותב הר"ן (מסכת ראש השנה, פרק ג, דף ג' מדפי הרי"ף) את הסדר של היום הראשון.

היום הראשון, הכוונה לא' בתשרי, יום בריאת האדם, יום השישי בשבוע.

אומר המדרש (ויקרא רבה, פרשת אמר, כט) - בשעה ראשונה עלה במחשבה, בשניה נתיעץ עם מלאכי השרת, בשלישית כנס עפרו, ברביעית גבלו, בחמישית רקמו, בששית עשאו גלם, בשביעית נפח בו נשמה, בשמינית הכניסו לגן, בתשיעית נצטוה, בעשירית עבר, באחת עשרה נדון, בשתיים עשרה יצא בדימוס. אמר הקדוש ברוך הוא לאדם, זה סימן לבניך כשם שעמדת לפני בדין היום הזה ויצאת בדימוס, כך עתידין בניך לעמד

אומר המדרש (ויקרא רבה, פרשת אמר, כט) - בשעה ראשונה עלה במחשבה, בשניה נתיעץ עם מלאכי השרת, בשלישית כנס עפרו, ברביעית גבלו, בחמישית רקמו, בששית עשאו גלם, בשביעית נפח בו נשמה, בשמינית הכניסו לגן, בתשיעית נצטוה, בעשירית עבר, באחת עשרה נדון, בשתיים עשרה יצא בדימוס. אמר הקדוש ברוך הוא לאדם, זה סימן לבניך כשם שעמדת לפני בדין היום הזה ויצאת בדימוס, כך עתידין בניך לעמד

לפני בדין ביום זה ויוצאין לפני בדימוס, אימתי בחדש השביעי באחד לחדש.

זאת אומרת, שהקב"ה אמר לאדם הראשון, דע לך, מהיום והלאה, כשם שדנתי אותך היום, וקבעתי את דינך, שאתה צריך לעבוד קשה לפרנסתך, ועל אשתך גזרתי, שבעצב תלד בניים, ועל הנחש גזרתי, שעפר יאכל כל ימי חייו, זה היה בראש השנה! כבר 5771 שנה, יושב הקב"ה בדין, בכל שנה ושנה.

אנחנו, יש לנו נשמה, את הנשמה הזאת, נפח הקב"ה באדם הראשון, וכולנו היינו בתוכו, כל נשמות העולם, היו בתוך אדם הראשון. הקב"ה נפח בו נשמה, בשעה השביעית, של יום השישי.

מה פירוש הדבר נשמה? למה קוראים לנשמה, נשמה? הפירוש הפשוט של הדבר – נשמה, מלשון נשימה, ויש לזה סימוכין מדברי מדרש (בראשית רבה, פרק יד, אות ט):

רבי ביסני ורבי אחא ורבי יוחנן בשם רבי מאיר אומרים, הנשמה הזו ממלאה את כל הגוף, ובשעה שאדם ישן היא עולה ושואבת לו חיים מלמעלה. רבי לוי בשם רבי חנינא אמר, על כל נשימה ונשימה שאדם נושם צריך לקלט לבורא, מה טעם (תהלים קנ, ו): כל הנשמה תהלל יה, כל הנשימה תהלל יה.

ההלכה, אם קובעים שאדם מת, זה לא א.ק.ג, אלא לוקחים נוצה ושמים אותה ליד האף.

כל זמן שיש אוויר והנוצה זזה, מפנים עליו את הגל, אפילו שיודעים שנפל לו על הראש חצי טון. מבחינת התורה, אם יש אוויר, הוא חי. זו הנשמה – מקור החיים.

בא ר' חיים מוולוז'ין (נפש החיים שער ג, פרק טו ואומר – אם בגלל הנשימה, היו קוראים לזה נשמה, גם בהמה נושמת, גם קוף נושם וגם ינשוף נושם, אז מה תגיד, שיש להם נשמה! אז למה קוראים לזה נשמה?

לא בגלל שהם נושמים, כי הקב"ה נפח באדם נשמה.

הנפילה, שהקב"ה נפח באדם, לכן הנשמה נקראת נשמה, שנאמר ויפח באפו נשמת חיים.

אומרים לנו חז"ל – מה שהקב"ה נפח, הוא נתן משלו, אז חלק אלוה ממעלה, שנקראת נשמה, נמצאת בנו, ממתני?

מהשעה השביעית של יום השישי, היום הראשון בבריאה.

רבתי, אם אלה פני הדברים, אני רוצה בע"ה לעמוד על משפט אחד, שכותב השם משמואל, בספרו, במערכות ראש השנה, מה שאביו אמר לו, משפט אחד:

הגיד לי, כבוד קדושת אבי זצ"ל, האדמו"ר מסוכטשוב – ענין השופר של ראש השנה, הוא מעין מאן דכתיב באדם הראשון ויפח באפו נשמת חיים, וזה מה שכתב בספרי, בפרשת בהעלותך, שהקב"ה, הוא התוקע. כולם מתפללים, מי תוקע?

דוד תוקע, משה תוקע, יחזקאל תוקע... אומר הספרי – לא! הקב"ה תוקע!

אומר השם משמואל – אמר לי אבי, בראש השנה, אנחנו חוזרים לנקודת ההתחלה, שהרי נאמר זה היום תחילת מעשיך זיכרון ליום הראשון ומה היה ביום הראשון?

ויפח באפו נשמת חיים. כשאנחנו לוקחים את השופר, ונופחים בו, אנחנו חוזרים לנשמת הנשמה, שהקב"ה הכניס באדם הראשון. זה מה שקרה בראש השנה, ולכן אנחנו תוקעים בשופר.

שואל הספרי – ומי תוקע בשופר?

אומר הספרי – הקב"ה תוקע בשופר.

שאלנו – הרי דוד תוקע, משה תוקע, יחזקאל תוקע...

אומר לך השם משמואל – לא! אבי אמר לי, שמה שאנחנו תוקעים בשופר, זה זכר לויפח באפו נשמת חיים.

אז כמו שהקב"ה נפח באדם נשמה, בראש השנה, אנחנו עושים את זה באמצעות שופר.

עד כאן, יסוד מספר אחד.

רבתי, אנחנו אומרים בכל בוקר "אדון עולם אשר מלך, בטרם כל יציר נברא"

הקב"ה מלך כאן, עוד בטרם היה כאן אדם הראשון. מה קרה אחרי שאדם הראשון נברא?

לעת נעשה בחפצו כל, אזי מלך שמו נקרא. מה ההבדל בין קודם לאחרי כך?

לפני שאדם הראשון נברא, הקב"ה היה מושל. אחרי שאדם נברא, הקב"ה נהיה מלך.

מקודם הוא היה **אדון עולם אשר מלך**, הוא מלך בכוח כביכול, ולאחר מכן שאדם הראשון נברא, היה כאן מצב חדש **לעת נעשה בחפצו כל, אזי מלך**

שמו נקרא, עכשיו יש משהו שיקרא לו מלך. עכשיו יש את המהות של מלך.

מלך, לא יכל להיות בכפיה – ומלכותו ברצון קיבלו עליהם.

אומר הגאון מוילנה - (תהלים כב, כט) כי לה' המלוכה ומשל בגוים – על ישראל הוא מולך ברצון, על הגוים הוא מושל.

מושל זה בכוח, מלך, זה ברצון!

אני רוצה להגיד יסוד, שראיתי אותו בספר **דולה ומשקה**, של הגאון ר' יעקב הורביץ זצ"ל, בשם מורו ורבו, ר' יצחק קוטנר.

כשראיתי את זה השבוע, פשוט תפסתי בהלה ממה שהוא כותב. ברגע הראשון, לא הבנתי איך הוא עלה על הרעיון הזה. **תשמעו מה הוא אומר**

:

האריה, הוא מלך החיות.

הנשר, הוא מלך העופות.

השור, הוא מלך הבהמות.

שואל ר' יצחק קוטנר – למה שהנשר, לא יהיה מלך החיות?

הוא יכל לבוא לאריה מלמעלה, כמו אפצ"י, ולתת לו קטנה בראש ☺,

למה הוא לא נחשב מלך על האריות? כך הוא שואל.

ולמה האריה, שיש לו כזאת רעמה, ושהוא נותן שאגה כל היער זו, לא יכל להיות מלך על העופות?

אומר ר' יצחק קוטנר – מלך, יכל להיות רק במינו. נשר, יכל להיות מלך, רק במינו – על העופות.

אריה, יכל להיות מלך על החיות. השור, הוא על הבהמות. מלך שייך רק במינו.

שואל ר' יצחק קוטנר שאלה מפחידה – תגידו לי, מה אתם ממליכים את הקב"ה בראש השנה??? מה יש לכם איתו?? מה אתם ממליכים אותו,

הוא במין שלכם???? מה יש לו איתך???

אתה קורא את השאלה הזאת בפעם הראשונה, אתה חוסף שוק!

חמישים שנה אתה צועק "אין לנו מלך אלא אתה" ... מה יש לך איתו???

אומר ר' יצחק קוטנר – אם תבין מה יש בראש השנה, תבין מה יש לך עם המלך.

מה עשה הקב"ה?

הלך ביום ראשון שישי בשבוע, א' תשרי, בשעה השביעית, אדם הראשון שכב על הרצפה, היה גולם. בא הקב"ה, ונפח בו נשמה. מה אומרים חז"ל?

הוא נתן יחידה משלו לתוך האדם. **בצלם אלוקים ברא את האדם.**

הוא ברא אותך בצלמו כדמותו! הוא הכניס בך יחידה ממנו!

הגוף שלך פועל מכוח אחד – מהכוח שהקב"ה נפח בך נשמה!

אם ככה, אומר ר' יצחק קוטנר – במה אתה ממליך את הקב"ה?

החלק ששייך אליו, הוא זה שממליך אותו, מהו?

הנשמה!

ממה יוצאת הנשמה?

אתה תוקע בשופר, ומשם יוצאת הנשמה.

זה לא שייך לגוף, זה לא שייך למיתרי הקול, זה לא שייך לבטון, זה יוצא ישירות מהנשמה, משם יכולה לצאת מלוכה!

כי מלך, הוא מלך רק על מינו! על הנשמה, שם יש מלך!

אם שם יש מלך, אומר לנו הקב"ה - **ואמר לפני בראש השנה מלכות זכרונות ושופרות.**

מלכויות, כדי שתמליכוני עליכם. זיכרונות, כדי שיעלה זיכרוכם לפני לטובה... ובמה?

מה זה **ובמה?**

בפה שאני מדבר.

מי אתה שתמליך אותי?

ובמה? בשופר! כי השופר בא ישירות מהנשמה!

השופר, הוא זה שמחבר אותך עם הקב"ה! אחרת אתה לא במינו, אין לך שום קשר איתו!

כל היכולת שלך להמליך אותו, הוא בזה שאתה ממליך אותו ע"י השופר, שהוא הכוח של הנשמה, הנמצאת באדם.

אם ככה, בואו נחזור בחזרה, למה שהיה לפני 5771 שנה :

אומר הפרקי דרבי אליעזר (פרק יא) – לאחר שזרק הקב"ה נשמה באדם הראשון, נעמד על רגליו, והיה מתואר בדמות אלוקים. ראו אותו כל

הבריות ונתייראו, כסבורים היו שהוא בוראם, ובאו כול להשתחוות לו, אמר להם – באתם להשתחוות לי?! בואו, אני ואתם, ונלך ונלביש גאות ועוז, ונמליך עלינו את מי שבראנו, לפי שהעם ממליכין את המלך, ואין

המלך ממליך את עצמו אם אין העם ממליך אותו.

"אני אדם הראשון, יש לי במה להמליך אותי!"

למה מקודם, האריות והנמרים והחתולים לא המליכו?

כי הוא לא במינו.

כשנברא האדם, שהנשמה היא חלק אלוה ממעל, היא יכולה להמליך, כי זה במינו!

לכן בא אדם הראשון להמליך אותו, ומה הוא אמר?

(תהילים צג, א) ה' מלך גאות לבש - זה הפרק שאנחנו אומרים אותו, בכל יום שישי בשבוע.

"היום יום שישי בשבת, שבו היו הלויים אומרים במקדש" ה' מלך גאות לבש, למה?

כי זה הפרק, שאמר אותו אדם הראשון ביום שישי.

זה הפרק שאנחנו ממליכים את הקב"ה ביום שישי, כמו שאדם הראשון עשה.

אם ככה, נוכל עכשיו להבין:

לאחר מלכויות, אנחנו תוקעים בשופר, למה?

כי במלכויות, אנחנו ממליכים את הקב"ה, במה?? בשופר!

השופר מוציא את הנשמה, הנשמה יכולה להמליך את הקב"ה.

רבנות, נעבור לסדר הזיכרונות:

ואמרו לפני בראש השנה מלכויות וזכרונות ושופרות מלכויות כדי שתמליכוני עליכם זכרונות כדי שיעלה זכרוניכם לפני לטובה ובמה

בשופר.

מה עכשיו שופר?

בשלמא, להמליך עכשיו את הקב"ה בשופר, כי הנשמה שהיא חלק אלוה ממעל, היא יכולה להמליך, אבל מה שייך לומר ואמרו לפני בראש השנה

מלכויות וזכרונות ושופרות מלכויות כדי שתמליכוני עליכם זכרונות כדי

שיעלה זכרוניכם לפני לטובה ובמה בשופר?

רבנות, שופר, זה סוד תחיית המתים, זה שופר.

ביום הראשון לבריאה, לפני 5771 שנה, בשעה השביעית, הקב"ה לקח אדם, ששכב על הרצפה והיה יסודו מעפר, נפח בו נשמה, ואחרי זה, הוא

נהיה בן-אדם. מתי זה היה?

בראש השנה. אז מה הקב"ה עשה?

נפח נשמה.

נפחת הנשמה, הפכה אותו ממת לחי! הוא קם על רגליו!

אומרים חז"ל - תגיד זיכרונות, כדי שיעלה זיכרוניכם לטובה, תגמור את זה ותתקע בשופר.

למה לתקוע בשופר?

כי גם עקידת יצחק, זה תחיית המתים. למה?

בואו נקרא מה שכתוב בחז"ל (ילקוט שמעוני, בראשית, אות ק"א. פרקי דרבי אליעזר, לא):

אמר יצחק לאביו - אבא, קשור את שתי רגלי ואת שתי ידי כדי שלא אבעט בך, כי אם אבעט בך, יכל הקרבן להיפסל. ועשה כן. והקב"ה רואה את האב מעקיד ואת הבן נעקד בכל לב, ושלח ידו ליטול את המעכלת,

ומלאכי השרת צועקים ובוכים, שנאמר (ישעיה לג, ז) הן אראלם צעקו חצה מלאכי שלום מר יבכיון. אמרו מלאכי השרת, לפני הקב"ה, ריבוננו של עולם, נקראת רחום וחנון, שרחמיק על כל מעשיך. רחם על יצחק,

שהוא בן-אדם, ונעקד לפניך כבהמה. ר' יהודה אומר, כיון שהגיעה החרב על צווארו, פרחו נשמתו של יצחק. כיון שהשמיע הקב"ה, את קולו מבין הכרובים, ואמר אל תשלח ירך אל הנער, חזרה הנפש לגופו.

היה כאן מת, וחזר חי. מה קרה באמצע?

מי שרוצה, יסתכל באור-החיים הקדוש, ויראה שהנשמה של יצחק אבינו, עברה מהפך - מנשמת נקבה הפכה לנשמת זכר.

תפתחו אור-החיים הקדוש, ותבינו למה קודם לכן, לא היה לו שידוך.... לא ניכנס להסבר.

את אומרת, שלא רק שהוא מת, אלא באה נשמה חדשה.

אומר הקב"ה לאברהם אבינו - אתה רואה את האיל הזה, אתה רואה את השופר?

בשופר הזה, הם יסתבכו בראש השנה, יהיו להם עבירות, קח את השופר הזה!

יוצא שבעקידת יצחק, היה כאן מוות, וממוות חזר לחיים.

"אמרו לפני זיכרונות...". מה זה זיכרונות??

זה עקידת יצחק. אתה גומר את זה, תתקע בשופר. למה לתקוע בשופר? כי שופר זה תחיית המתים. בשופר יש ויפח באפו נשמת חיים.

שופר, זה ביטוי לתחיית המתים!

בשעה שיצחק נעמד על רגליו, כשהוא ירד מעל גבי המזבח, מה הוא אמר??

"ברוך אתה ה' מחיה המתים", כך כתוב בפרקי דרבי אליעזר.

כתוב בשיבולי הלקט, שמלאכי השרת צעקו "ברוך אתה ה' מחיה המתים", ובמדרש כתוב, שיצחק אבינו אמר, כי זה היה תחיית המתים.

אם ככה, ויפח באפו נשמת חיים של מלכויות - תוקעים בשופר.

ויפח באפו של יצחק נשמת חיים - תוקעים בשופר.

אם ככה, הגענו לשופרות:

ואמרו לפני בראש השנה מלכויות וזכרונות ושופרות מלכויות כדי

שתמליכוני... ובמה בשופר.

מה זה קשור לשופרות??

מה אנחנו אומרים בשופרות?

אתה נגלית בענן כבודך על עם קדשך לדבר עמם מן השמים השמעתם קולך כו'

מעמד הר סיני, כמו שכותב היעב"ץ, תורה מן השמים!

מה קרה במעמד הר סיני??

אומר המדרש (שמות רבה, פרק כט, ד) - אמר רבי לוי, שני דברים שאלו

ישראל מלפני הקדוש ברוך הוא, שיראו כבודו וישמעו קולו, והיו רואין את כבודו ושומעין את קולו, שנאמר (דברים ה, כא); ותאמרו הן הראנו ה'

אלקינו את כבודו ואת גדלו, וכתוב (דברים ה, יא): ואת קלו שמענו מתוך

האש, ולא היה בהם כח לעמד, שכיון שבאו לסיני ונגלה להם, פרחו

נשמתם על שדבר עמהם, שנאמר (שיר השירים ה, ו): נפשי יצאה בדברו.

אבל התורה בקשה עליהם רחמים מלפני הקדוש ברוך הוא, יש מלך משיא בתו והורג אנשי ביתו, כל העולם כלו שמחים ובנין מתים, מיד חזרה

נשמתן, שנאמר (תהלים יט, ח): תורת ה' תמימה משיבת נפש...

יצא שגם בקבלת התורה, יצאה הנשמה וחזרה!!!

ואמרו לפני בראש השנה מלכויות וזכרונות ושופרות מלכויות כדי

שתמליכוני... ובמה בשופר, כי כל היסוד של שופר זה - ויפח באפו נשמת חיים.

ומי תוקע בשופר, שואל הספרי - הקב"ה. למה??

כי שופר זה ביטוי לתחיית המתים.

אם שופר זה ביטוי לתחיית המתים, אז מלכויות של היום הראשון, זה תחיית המתים של ויפח באפו נשמת חיים.

עקידת יצחק, זו התקיעה השניה, והשלישית זה שופרות.

במעמד הר סיני, יצאה נשמתם וחזרה בחזרה. זה היסוד של שלושת הקולות.

אם ככה, נוכל בע"ה להבין יסוד נפלא:

אנחנו מסיימים את סדר השופרות, בפסוק שממנו לומדים, שהקב"ה תוקע בשופר - כי אתה שומע קול שופר ומאזין תרועה ואין דומה לך.

מה זאת אומרת?

למה, אם אני יקח שופר, ויתקע באיזה אוזן של מלך, בא נגיד אובמה, הוא לא ישמע את זה??

מה זאת אומרת כי אתה שומע קול שופר ומאזין תרועה ואין דומה לך? אף אחד לא שומע שופר חוץ ממך? מה, אף אחד לא שומע שופר? כל אחד שתתקע לו באוזן שופרות, ישמע שופר.

ראיתי פעם פירוש, לא זוכר בשם מי:

ראש השנה, זה יום הולדת של העולם. אדם נברא, כל תכלית העולם, זה בשביל האדם. אמר הקב"ה, אברא את הכל, כדי שאברא את האדם, הכל יהיה מוכן.

כל מלך, ביום ההולדת של הממלכה שלו, אוהב שישירו לו. עושים לו במה גדולה, יושבים שם כל השרים, מושיבים אותו על כיסא גבוה,

עוברים כל ראשי הצבא, מצדיעים לו, שרים לו שירי הלל, מדברים לו דברי שבח...

הקב"ה אומר - תשמע, יום הולדת, זה ראש השנה. אני מבקש ממך יום תרועה יהיה לכם!

אתה יודע מה זה יום תרועה?

שואלים חז"ל - יום תרועה, יבבה או יללה? או "לילילי" או "לולולו", תעשה כל הזמן קולות של בכי.

תגיד, זה מה שאתה רוצה, ביום שאתה נהיה מלך? זה מה שאתה רוצה??!

מה הוא רוצה???

"אני רוצה שתבקשו חיים, אני רוצה שתבקשו פרנסה, אני רוצה שתבקשו ילדים, אני רוצה שתבקשו חינוך" למה???

"כי אם אתם מבקשים, זה סימן שאני המלך!!!"

מלך ביום ההמלכה, לא רוצה שיהללו לו במוח, הוא רוצה כבוד! זה שהמלך אומר "תיילל ביום הזה!" אין מלך שדומה לזה.

אין מלך בעולם שאוהב שמייילים לו ביום המלוכה, חוץ מהקב"ה! כך ראיתי פשוט, אבל הפשט העמוק שבדבר - כי אתה שומע קול שופר ומאזין תרועה ואין דומה לך.

איפה אנחנו אומרים את המילה הזאת ואין דומה לך?

שלוש פעמים ביום - מי כמוך בעל גבורות, ומי דומה לך, מלך ממית ומחיה ומצמיח ישועה.

ומי דומה לך - כולם יכולים להרוג, אבל אף אחד לא יכל להחיות! תחיית המתים, יכל לעשות רק הקב"ה, הוא מחיה המתים! הכיניו ומי דומה לך, נאמר תמיד על תחיית המתים.

מי כמוך בעל גבורות, ומי דומה לך, מלך ממית ומחיה - בזה אין לך דמיון .

בא רב וכותב לנו - כי אתה שומע קול שופר ומאזין תרועה ... מה זה קול שופר?

קול שופר, זה תחיית המתים! הקב"ה תוקע בשופר! ומי דומה לך - אין דומה לך! תחיית המתים ושופר, אין דומה לך!

זה העבודה של ראש השנה, לזה אין מתחרים, לזה אין שום מלך שיכל. ואין דומה לך - זה היסוד של ראש השנה.

אם אלה הם פני הדברים, זכינו בס"ד להבין, מה זה שופר. שופר, יסוד המלכות, מחזירים אותנו אחורה ל - ויפח באפו נשמת חיים. היסוד השני של ראש השנה - עקידת יצחק, מחזירים את יצחק לחיים. היסוד השלישי, של תורה מן השמים, מחזירים את כל עם ישראל לחיים ע"י שופר.

אם אלה הם פני הדברים, נוכל להבין, מה אנחנו מבקשים מהקב"ה: מבקשים מהקב"ה, (ישעיה יח, ג) כל-ישבי תבל ושכני ארץ כנשא-נס הרים תראו וכתקע שופר תשמעו - מה אנחנו מבקשים???

שהקב"ה יחיה את מתי ישראל. כותב רבינו בחיי, זה מה שכתוב כאן - כל-ישבי תבל אלו החיים, ושכני ארץ אלו המתים, מבקשים מהקב"ה, שידאג שתהיה הגאולה כנשא-נס הרים תראו וכתקע שופר תשמעו... (כז, יג) והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האבדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים והשתחוו לה' בהר הקדש בירושלם

מתי זה יהיה?? בתחיית המתים. תחיית המתים העתידית, תהיה באמצעות שופר! איך אני יודע? מצאתי מדרש נפלא, מופיע במדרש אותיות דר' עקיבא באות ט' שאומר - כיצד מחיה הקב"ה המתים, לעתיד לבוא? נוטל הקב"ה שופר גדול בידו, שהוא אלף אמה באמה שלו. ותוקע בו, וקולו הולך מסוף העולם ועד סופו.

[יום של הקב"ה, זה אלף שנים שלנו, תארו לכם מה זה אמה של הקב"ה!] בתקיעה ראשונה, העולם רועש, בתקיעה שניה העפר מתפרד, בשלישית עצמותיהם מתקבצים, רביעית אבריהם מתחממים, בחמישית עורותיהם מתרקמים, בשישית רוחות ונשמות מתכנסות, ובתקיעה השביעית חיים ועומדים על רגליהם.

למה בשביעית? כי חוזרים לשעה השביעית, של היום הראשון בבריאה, לפני החטא של אדם הראשון. תחיית המתים, חוזרים לתחילת המסלול, לפני החטא, עוד לפני שהיצר הרע היה באדם! חוזרים לשחיטת היצר הרע! חוזרים לנקודת ההתחלה! זה מה שאנחנו מבקשים מהקב"ה.

ריבונו של עולם, תקע בשופר גדול לחירותנו, קח כבר את השופר הגדול הזה בידים! תחייה את מתי ישראל, זה סוד השופר! למה הוא תוקע בשופר, כדי להחיות אותם???

כי סוד תחיית המתים, נמצא בשופר! יכל לעמוד כאן דוד ויחזקאל ויוקטור, לתקוע בשופר, אבל לא אתה תוקע!

אומר לנו הספרי - הקב"ה תוקע! אומר השם משמואל - כי חוזרים ל - ויפח באפו נשמת חיים, וזה פירוש הדבר, שה' תוקע.

עד כאן השיעור, עכשיו אני יתן לכם מרגלית טרייה מהיום: בוכות הציבור, חיפשי מרגלית לראש השנה, ומצאתי זוהר, שפשוט זה היה בתוך אוטו, ולא יכולתי לרקוד, אבל רקדתי קצת, אז הנהג אומר לי "תפסיק, אתה הורס את השי"י"

בקיזור, מצאתי זוהר, והזוהר הזה ממש ברכה, למה שאמרנו עד עכשיו. הבנתי שהשופר בא מהנשמה, הבנתי רעיון נפלא שכולם אומרים, אבל למה בשופר?? מה יש לשופר, שהוא המבטא את תחיית המתים???

למה נעשה בשופר???

אומר הזוהר הקדוש (חלק א, קי"ד. חלק ב, ר"ג) - גדול כוחו של השופר, לעורר רחמים למעלה ולסתום פי המשטין והמקטרג, משום שיוצא ממנו קול, שמעורבים בו אש, רוח ומים.

בחללו רוח, המעורב בלחות מים, ובחמימות הבל פיו, היינו אש.

אדם לוקח שופר, נופח בו, יש רוח, הרוח היא חמה, אז היא גם יסוד של אש וגם יסוד של רוח, וגם בשופר יש רוק.

עד כאן דברי הזוהר, לכאורה דברים שם פלא. בא הספר זאב יטרף, במערכות ראש השנה, ומביא כמעט את אותו רעיון, שמופיע בהשם משמואל, אבל ממש בלשון נפלא.

שואל הספר זאב יטרף, שאלה עצומה, הוא מביא מהר"ל על התורה, אבל לא מצאתי את זה. זה מופיע במהר"ל (תפארת ישראל).

הקב"ה הוריד את התורה להר סיני, כתוב שם, שבמעמד הר סיני, היו קולות וברקים וענן כבד וקול שופר.

אומר המהר"ל - ע"י שנתן הקב"ה תורה לישראל, נעשו עליונים ותחתונים כאחד. עד לפני זה, היה משהו אחר לגמרי - השמים, שמים לה', והארץ נתן לבני אדם.

שואל המהר"ל - למה נתן הקב"ה את התורה, בקולות וברקים ובענן כבד על ההר? הוא יכל לתת את זה בשני סוגי שמש, בשלוש סוגי ירח...

כותב המהר"ל - קולות וברקים וענן כבד - קול זה רוח, ברק זה אש, וענן זה מים. שלושת הכוחות האלה, הם מלמעלה. וכאשר ירד הקב"ה על הר סיני, עם קולות וברקים וענן כבד, ובני האדם קיבלו את התורה, בני האדם הם יסוד העפר.

דהיינו, אומר המהר"ל - קולות וברקים וענן כבד, זה יסוד המים הרוח והאש. האנשים שקיבלו את התורה למטה, עם הר סיני שהיה למטה, זה יסוד העפר.

במעמד הר סיני, חזרו לנקודת ההתחלה, של בריאת האדם. ממה האדם נברא?

תפתחו שערי קדושה, לר' חיים ויטאל, שאומר - האדם נברא מארבע יסודות - רוח, מים, אש ועפר. אלה ארבעת היסודות.

אם ככה, כותב הספר זאב יטרף - אם אתה אומר, שהיסוד של מעמד הר סיני, היה בקולות וברקים וענן כבד על ההר, זה שלושת היסודות של רוח, מים ואש, ובני האדם שקיבלו את התורה למטה, הם יסוד העפר.

בארבעת היסודות האלה, זה השלמה של בריאה מחודשת. במעמד הר סיני, היתה כאן בריאה מחודשת! היה כאן תחיית המתים, ואנשים נולדו מחדש!

איך ניתנה תורה? בארבעת היסודות.

בקול שופר, כותב הזוהר הקדוש, יש לך רוח, שהיא חמה, זה יסוד האש, ויש לך רוק, שזה יסוד המים. האדם שתוקע, הוא יסוד העפר.

זהו השלמות, של ארבעת היסודות, של בריאת האדם! אם אתה רוצה לדעת, למה הקב"ה אומר לך, לקחת שופר ולתקוע בו, ובוזה תעשה תחיית המתים... כי ארבעת היסודות של תחיית המתים, זה מים, אש, רוח ועפר. בתקיעת שופר, מתחברים ארבעת הדברים האלה ביחד.

אלה היסודות הנפלאים, שלמדנו היום בענין תקיעת שופר, וכאן בע"ה אנחנו רוצים לסיים, אבל לא לפני שנאמר כמה מילים לפני ראש השנה, דברים הקשורים לעבודת ה':

אם למדנו היום בשיעור, בכל שנה ושנה בראש השנה, מתחילים חיים חדשים, וזה שנאמר ויפח באפו נשמת חיים. והבקשה הראשונה, שאנחנו מבקשים מהקב"ה, בתפילת ערבית של ערב ראש השנה, מה מבקשים?? זכרנו לחיים!

זו הבקשה הראשונה. למה מבקשים את זה? כי זה היסוד של ראש השנה, התהליך של ראש השנה בשעה השביעית, נפח בו נשמה.

בכל שנה מחדש, כותב הרב מבריסק בספרו, בראש השנה, מתחילים את היצירה מחדש, נותנים חיים!

בא בן-אדם לקב"ה ואומר לו - תשמע, מה שיש לי, שלי. אני ב"ה, יש לי בבנק מיליון דולר - יש. שתי דירות לילדים - יש. ב"ה יש, בזה ריבונו של עולם אל תיגע. את זה כבר נתת לי, זה שלי.

עכשיו אני יגיש לך רשימה חדשה, לקראת השנה הקרובה, ותרשום... ריבונו של עולם, קצת חיים... מה אני מבקש ממך... זכרנו לחיים, מלך חפץ בחיים, כתבנו בספר חיים, למענך אלקים חיים...

אתה רוצה חיים? קיבלת.

אתה יודע איזה סוג של חיים? יש אנשים שחיים, יש להם בלון על הגב, ויש להם צינור לבן כזה, מחובר לאף, עם שנורקל מאחורה, הם חיים! בא כל שלושה ימים טנדר של חמצן, ממלא לו את הבלון, והוא ישן ככה...

הוא חיי???

כן, הוא חי, הוא אפילו מדבר בטלפון! אפילו נוסע לטיול!

ריבוננו של עולם, תגיד, זה חיים?? אני ביקשתי חיים עם בלון?? אתה יכל ככה לסחוב?!

ריבוננו של עולם... אני מבקש ממך... מי נמוך אב הרחמים זוכר יצוריו ברחמים... חיים ברחמים ריבוננו של עולם... לא התכוונתי עם בלון ... בסדר, אתה רוצה בלי בלון? קיבלת! אני ייקח אותך למחלקות בבילינסון, יש שמה אנשים בלי בלונים, אבל יש דברים אחרים... יש כאלה שלא יכולים לקום מהכיסא... הם יושבים בלי לזוז, אבל הם חיים! זה חיים! אתה גומר את כל התפילה... מגיע למודים אנחנו לך... פתאום אתה מקבל אומץ!

וכתב לחיים טובים כל בני בריתך... ריבוננו של עולם, נגמר הבקשות על חיים ברחמים, אני מבקש חיים טובים!

"אני לא צריך להסביר לך מה זה חיים טובים... אתה רוצה שאני יסביר לך? אתה הרי יודע יותר ממני, מה זה טוב... תפתח פרשת בחקותי, ושם כתוב 'אם תשמע בקול ה'...' כתוב שם, מה זה חיים טובים!" גמרת את ה-18, נהיית מגיש בקשת סיוע - בספר חיים, ברכה ושלוה, פרנסה טובה, גזירות טובות, נחמות וישועות... לא אני לבד, לבד לא שווה לי כלום. אנחנו! מי זה אנחנו?

אני, המשפחה שלי, החברים שלי, הדודים שלי, כולם! ועוד לא גמרנו... וכל עמך בית ישראל, לחיים טובים ולשלום! "אולי, ריבוננו של עולם, לא הבנת למה אני מתכוון... חכה רגע... אני רק יעשה עושה שלום"....

גמרת "עושה שלום", יש רשימה של 44 בקשות - אבינו מלכנו מלא ידינו מברכותיך: אבינו מלכנו מלא אסמינו שבע... תרשום ריבוננו של עולם... תראה מה זה... לפני עשרים דקות ביקשת רק קצת אוויר, עכשיו אתה מבקש את כל הסופר שיהיה שלך! איזה רשימה של בקשות, מאיפה אתה מקבל כזה ביטחון?!

האמת היא, שיש כזה מדרש בתהילים, אני יעשה אותו קצת מצויר, שלא תחשבו לרגע, שכך זה כתוב במדרש, אבל הנוסח מופיע במדרש: מעשה באדם אחד, שדפק על דלת, ומבקש מבעל הבית קצת מלח - סליחה אדוני, אולי יש לך קצת מלח?

מלח... מי לא יתן מלח? ☺ אפילו אשתו של לוט נתנה מלח. מוציא לו את המלחייה ונותן לו קצת מלח... מה זה?... סליחה אדוני, מה רצית שאני יעשה עם זה?... ביקשת מלח, לא?

כן.. אבל מה אתה רוצה שאני יעשה עם זה? תביא איזה עגבניה... משהו... איך אני יאכל את המלח לבד... מביא לו בעל הבית עגבניה...

תגיד, מה נראה לך שאני צמחוני?! אוכל עגבניות אמצע היום... מה אתה חושב שזה תפוח?! נו אז מה אתה רוצה?! תביא לי איזה בגט!

מוציא לחמניה מהפריזר... מפשיר לו אותה ונותן לו...

עגבניה... מלח... לחמניה... תגיד, מה זה, סעודה מפסקת לפני ט'

באב?!! תשים איזה חביתה, קצת חומוס, תמרח, 'יקמץ! ☺☺☺

אומר המדרש - מממה הוא התחיל????

התחיל עם מלח ויצא עם סעודה.

המדרש לוקח את זה, לסדר הבקשה של דוד המלך (תהילים כז, ד) אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש שבתי בבית ה' כל ימי חיי לחזות בנעם ה' ולבקר בהיכלו

ביקשת אחת, הבאת 15?!

זאת השיטה, תבקש מלח תוציא בגט ☺

אתה בא מגיש רשימת בקשות... אבל יש כלל - בתחילת ה-18 ביקשת חיים - ריבוננו של עולם תן לי חיים!

עם בלון? לא. בכיסא גלגלים? לא. אז מה אתה רוצה?

אני רוצה חיים טובים, אתה רוצה לדעת איזה?

"ובספר חיים ברכה ושלוה ופרנסה טובה וישועה ונחמה וגזרות טובות, נזכר ונכתב לפניך אנחנו וכל עמך ישראל לחיים טובים ולשלום!"

מה קרה, למה לא ביקשת על ההתחלה??

היית בא על ההתחלה, ואומר - מלך עוזר ומושיע ומגן... ובספר חיים ברכה ושלוה ופרנסה טובה וישועה ונחמה וגזרות טובות...

היית דופק בדלת ואומר - תשמע, אני רוצה בגט, עם צ'יפס, עם סלט, עם חומוס...

מה אתה חשוב שאני מסעדה?! טורק לך את הדלת בפרצוף!

מלח? מי לא ייתן מלח... חיים עם בלון?!

עזוב אותך... בלון תיתן לאמישרגז☺

אני רוצה לחיות חיים עצמאים.. בלי בלון...

איפה מתחילה היכולת של לבקש???

היכולת לבקש, מתחילה ב- מודים אנחנו לך. כל זמן שאתה נמצא

באבות, אתה נמצא בהתחלה...

הגעת לסוף התפילה, התכופפת ואמרת מודים אנחנו לך... מודים לך על כל נשימה ונשימה...

אהה, אתה יודע להודות... אם ככה, אתה יכל לבקש - וכתוב לחיים

טובים...

אומר הקב"ה - אתה יודע להגיד תודה רבה, עכשיו אתה יכל לבקש! הקב"ה אוהב לתת, למי שיודע להגיד תודה! זה יסוד ראש השנה... לפני שניגשים!

אנחנו נבוא ביום רביעי הבא, נתחיל עם רשימה של בקשות - תכתוב..

ותכתוב.. ותכתוב..

יגיד הקב"ה - תגיד, השנה עברה פחות או יותר בסדר, נכון? בלי בלון, נכון שיש לך קצת מינוס בבנק, אבל אתה נושם בלי קשיים.. נכון? אתה חי.. אתה לא מתחת לאדמה... לא סוחבים אותך עם אלונקה...

כמה פעמים עמדת בצד בלי תפילה? ביום ראשון, תשב, תפוס סידור, ותעשה חשבון נפש, איך עברו עליך 12 החודשים!

ריבוננו של עולם... עוד מעט השנה נגמרת, אני רוצה להגיד לך ריבוננו של עולם - תודה רבה!

לבד, בלי סדר תפילה, תדבר כמו בן אל אבא - אבא, אני רוצה להגיד לך תודה! איזו שנה נתת לי, זיכיתי ללמוד תורה, זיכיתי להתייגע, זכיתי להבין... תרשה לי להגיד לך תודה!

זה היסוד! אחרי שאתה אומר תודה, אתה יכל לבקש!

אחר-כך, אנחנו עוברים ל - ויפח באפו נשמת חיים... הקב"ה מתחיל

חיים חדשים, זה ה - ויפח של ראש השנה.

לפני שאתה בא לבקש, תגיד תודה. זה היסוד של ראש השנה!

כאן המקום, להודות לקב"ה, שזכינו בס"ד, שנה שלמה שיעוריים, לחדש בתורה בס"ד, להביא את דברי הראשונים והאחרונים, ואת דברי המפרשים, ללמוד ולהבין. הקב"ה הראה לנו נפלאות מתורתו, צריכים להגיד תודה רבה, על זה שזיכה אותנו לשבת באוהלה של תורה, לשבת ולהתייגע בתורתו!

אם אתה מודה, יש לך רשות לבקש!

(ברוך שאמר)

ראש השנה איז נישט 'בולקע ארויף בולקע אראפ'

רצינו לברר דיבור מפורסם שאומרים בשם הבית אהרן ובשם הרה"ק רבי ברוך ממעז'בוז ז"ע שאמרו לפני חג השבועות, שהעולם עושים עסק מראש השנה, זה סך הכל יום הדין, אם בולקע ארויף בולקע אראפ, - קצת יותר לחם או קצת פחות לחם, הרי עיקר יום הדין הוא בשבועות שבו דנים את האדם כמה יזכה לקבל את התורה הקדושה.

וכמוכן שהצדיקים לא אמרו את זה בערב ראש השנה, בדקתי בבית אהרן במאמרי ר"ה לא מצאתיו שם, בקארלין אומרים בזה הלשון בשמו: 'ראש השנה איז בולקע ארויף בולקע אראפ, שבועות איז הוילע הארץ' אך בספר בית אהרן אין רמז כלל מענין בולקעס בראש השנה, אדרבה כל המאמר על ר"ה הוא גם 'הוילע הארץ' = כולו לב, וכן בבוציא דנהורא לא מדובר בדרושי ר"ה על המזונות. אלא שאנשים זוכרים את המימרא לגבי שבועות, לכן חושבים מזה בר"ה, וקונים סכין סגולה לעשירות, ובאי "ה דכתר מתפללים יהי רצון שיהיה עשירות גדולה.

אך באמת זה המאמר נאמר רק לחזק את ענין שבועות, אך לא להחליש ח"ו את ענין ראש השנה.

ואדרבה הנצי"ב כתב שבראש השנה אין דנים על הפרנסה, שהרי אמרו חז"ל 'בחג נידונין על המים' והמים הוא שורש כל המזון והמשקה, כי כשהיינו בארץ ישראל הייתה עיקר הפרנסה בעבודת האדמה שעיקר הצלחתה תלויה במימי הגשמים, וזה נידונים בחג, א"כ בר"ה אין נידונים כלל על הפרנסה רק בסוכות.

ומה שאמרו 'בראש השנה' היינו בתחילת השנה והכוונה על סוכות. ובכתבי האריז"ל יש כוונות שובע בליל א' דסוכות. אך בר"ה לא הוזכר בסידור האריז"ל ענין שובע ופרנסה.

בשום ספר יהודי לא מופיע הדבר שיהיה אדם עסוק בר"ה על עשירות ומזון, מדברים רק ממלכות השם.

תפילת 'זכרינו לחיים' שנוכח להתקרב להשי"ת ולהתדבק בו

ונבאר הדבר ע"פ דברי הרמח"ל בספרו 'מאמר החכמה', כי הגם שאנו כן מבקשים 'זכרינו לחיים', אין הכוונה שצריך להיות עצבני בראש השנה שלא יבואו מחלות כל השנה ח"ו, האם זה מה שצריך לכוון בתפילת 'זכרינו לחיים'?

לזה פי' הרמח"ל, והגר"א בשו"ע סי' תקפ"ב ס"ט שהאדם נדון בבר"ה להמנות אם הוא זוכה להיות בין הצדיקים, ופשוט בדברי הראשונים שזהו ענין ספרי חיים וספרי מתים, אין הכונה אם יהיה או ימות, הרי רואים בעין שיש רשעים שחיים וצדיקים שמתים, הנה בשנת תשע"ה לדאבון לבנו נסתלקו ממנו צדיקים רבים, האם נאמר שבשנת תשע"ה בר"ה נחתמו בספרי מתים הרב וואזנער ורבי חיים גריינמן, והאדמו"ר מסערט וויזניץ והאדמו"ר מטאהש? היתכן כזאת, הרי צדיק שעולה מדרגה לדרגה הוא גודל עוד עוד, וזה ממש בושה וחרפה לחשוב שבשנה קודמת חתמו את הרב וואזנער בספרי מתים, הס מלהזכיר ח"ו, אלא בוודאי ענין ספר החיים היינו מי שנקבע בין הצדיקים, נחתם בין החיים, והנדהה והנקבע בין הרשעים הוא הנכתב בספר המתים, והתלוי והעומד הוא הבינוני שדינו תלוי ועומד עד יו"כ. נמצא שתפילת 'זכרינו לחיים' היינו שיהיה נכלל בין הצדיקים, ולא שתתרגם תיכף שהכוונה שיהיה לך הצלחה בבני חיי ומוזני, זה לא הנושא כלל, הרב וואזנער לא הצליח בחייו, כי אין תכלית לאכול בולקעס ודגים לנצח, אלא זכה למקומו האמיתי, להתדבק בחי החיים, עיקר החיים הוא לחיות עם הקב"ה, ולא שהוא בריא והבדיקות דם יוצאים מוצלח, הלזאת חיים יקרא, האם הנחש שהקב"ה דוחה אותו מעל פניו, נקרא הנחש חי?

הרי אדם שנדחה ח"ו מספר החיים, ולא יזכה כל השנה להתפלל בכונה ולהתקרב להשי"ת, רק להיות עץ יבש מרוחק ומגורש מארצות החיים הטובים, הלזה יקרא חי, כשירצה ללמוד גמ' ירצדו לו עיניו ולא יוכל ללמוד שורה אחת, ויפתח תהלים וירגיש לב מת ולא יוכל לשפוך לבו כמים נוכח פני ה', זהו בחי' רשע שנחתם בספר המתים, אך ספרי החיים הם קרבת השם, שיש בזה מדרגות עד אין קץ.

(הגרמ"י רייזמן)

השופר מעורר הדין, ומזה בעצמו מתבלבל השטן איך אנו מעוררים הדין

אין ביערות דבש [ח"א דרוש ו', מה שדרש בין כסה לעשור שנת תק"ה בק"ק מץ] שלפי מה שכתוב בספ"ק בדברי חז"ל בכ"מ, פעולת השופר הוא להפוך ממתד הדין למדת הרחמים, שהמלך יעמוד מכסא דין וישב על כסא רחמים. וקשה שהרי בגמ' מו"ק דף טז כתב 'אפיק שופרא ושמתיה' היינו שהיו מוציאים שופר כדי להחרים, וכן אמרו בגמ' שברק החרים את הכוכב 'מרוז' על שלא בא לעזרת ה' בגבורים, וי"א ש'מרוז' הוא אדם בעל כח, שהיה יכול לסייע במלחמה כנגד יבין מלך כנען, ושר צבאו סיסרא, והיה תוקע ד' מאות שופרות כדי להחרים. וכן מצאנו הרבה פעמים בדברי חז"ל שהשתמשו בשופר לעורר דין וחרם, לעשות משפט ולכלות קוצים מכרם ה' צבאות, ולא להפכו לרחמים?

ובאמת ע"פ סודן של דברים מעורר השופר סוד עולם הבינה שהוא בינת גבורה, כנודע שהחכמה מצד ימין והבינה מצד שמאל, ואי' בזה"ק שהבינה מינה דינין מתערין, ואעפ"כ בה כל הדינים נמתקין שהוא ענין המתקת הדין בשרשן.

וביאר רבי יהונתן שאין הכי נמי השופר מעורר הדין, ואין רשות למקטרגים לכנוס עד ששומעים קול שופר, ואז מתחיל הדין, וכ"כ בפיוט 'ונתנה תוקף' 'ובשופר גדול יתקע ויאמרו הנה יום הדין לפקוד על כל צבא מרום בדין', כי השופר מעורר הדין, אלא שהיצר הרע מאד מתבלבל כשוראה אותנו תוקעים בשופר, שאע"פ שאנו יודעים שהשופר מעורר הדין אעפ"כ אנו באים לבית הכנסת ומברכים בשופר, ובפרט למנהג המקובלים שתוקעים תיכף בעלות השחר לפני תפילת שחרית, השטן מתבלבל מאד מזה, שהם תוקעים וגורמים שישבו כסאות למשפט, ואומר השטן בלבו, מה זאת, היה להם לשתוק ולדחות זמן הדין שלהם, אין זה אלא כי הם חפים מפשע ויודעים בעצמם כי בהשפטם יצאו צדיקים ולכן אין מפחדים מהדין, ומזה נחרד השטן ונסתם טענתו מלקטרג על ישראל.

משל לראובן ושמעון שבאו לדון, ראובן היה בטוח שהצדק עמו, והיה בטוח ששמעון יבא ברעד ופחד לבית דין, שהוא הוא בוודאי גנב אותי. אך הנה כשבאו לבית דין, ראה ראובן איך ששמעון מסתובב בפנים מאירות ושמחים, ראובן מתבלבל וחושב שבוודאי יש לשמעון איזה טענה ניצחת שינצח בדין. אם לא, לא היה מסתובב בשמחה כזאת. כי דרך הצד המפסיד שהוא דוחה את הדין תורה, בתחילה הוא מסרב פעם ופעמיים, עד שמוכרח כבר לבא לבית דין, ובא בקושי ברגע האחרון לבית דין, כי מפחד שלא יוציאו עליו כתב סירוב. אך מי שהוא בטוח בדינו, מקדים להזמין את הדין תורה מה שיותר מוקדם. ונמצא ששניהם אמת, כי באמת ענין השופר הוא לעורר הדין, ולכן מכניסים בחרם ושמחה עם שופר, וכן בשמים זה גורם לשבת על כסא דין, אך באותה שעה תיכף עומד מכסא דין ויושב על כסא רחמים, כי נתבלבל השטן ואינו מקטרג.

על אחת כמה וכמה כשזוכה לתקוע בשמחה גדולה בקיום המצוה, כמובא מהבעש"ט ז"ע שצריך להיות בשמחה בשעת תקיעת שופר. שהרי זהו עיקר בלבול השטן מה שאנו תוקעים בשמחה. וכמ"ש בטעמים דרבי האי גאון. וכ"ש אם הוא לובש בגדי שבת ושמח במצוות דראש השנה ומקיים 'אכלו מעדנים ושתו ממתקים', בזה הוא עיקר ביטול קטרוגו של השטן.

והאריך לבאר שזהו סוד נפילת אפיים בכל יום שאומרים 'ניפלה נא ביד השם', היינו שישלוט הדין ח"ו, כך אמר דוד המלך, כי כשאדם תובע דין למטה אין דין למעלה, וכן בתקיעת שופר מתחיל הדין ובוזה בעצמו בטל הדין. ולכן התקיעות הראשונות הם תקיעות דמיושב כי בתחילה הקב"ה מעיין בזכותן של ישראל כמה מצוות וכמה מעשים טובים שעשו, בישוב הדעת כביכול, ואח"כ תקיעות דמעומד בבחי' 'בקום למשפט ארץ'.

עוד כתב רבי יונתן ביערות דבש ח"ב דרוש ה', ביאור נוסף בענין השופר, שהמלאכים גם הם נתונים בדין והם נבהלים מאד משמיעת קול שופר, וכמ"ש 'ובשופר גדול יתקע, וחיל ורעדה יאחזון ויאמרו הנה יום הדין לשפוט על כל צבא מרום בדין', וכיון שהמלאכים רועדים על עצמם, ממילא נסתלק הכח לקטרג על בני ישראל.

(הגרמ"י רייזמן)

לזה פי' הרמח"ל, והגר"א בשו"ע סי' תקפ"ב ס"ט שהאדם נדון בבר"ה להמנות אם הוא זוכה להיות בין הצדיקים, ופשוט בדברי הראשונים שזהו ענין ספרי חיים וספרי מתים, אין הכונה אם יהיה או ימות, הרי רואים בעין שיש רשעים שחיים וצדיקים שמתים, הנה בשנת תשע"ה לדאבון לבנו נסתלקו ממנו צדיקים רבים, האם נאמר שבשנת תשע"ה בר"ה נחתמו בספרי מתים הרב וואזנער ורבי חיים גריינמן, והאדמו"ר מסערט וויזניץ והאדמו"ר מטאהש? היתכן כזאת, הרי צדיק שעולה מדרגה לדרגה הוא גודל עוד עוד, וזה ממש בושה וחרפה לחשוב שבשנה קודמת חתמו את הרב וואזנער בספרי מתים, הס מלהזכיר ח"ו, אלא בוודאי ענין ספר החיים היינו מי שנקבע בין הצדיקים, נחתם בין החיים, והנדהה והנקבע בין הרשעים הוא הנכתב בספר המתים, והתלוי והעומד הוא הבינוני שדינו תלוי ועומד עד יו"כ. נמצא שתפילת 'זכרינו לחיים' היינו שיהיה נכלל בין הצדיקים, ולא שתתרגם תיכף שהכוונה שיהיה לך הצלחה בבני חיי ומוזני, זה לא הנושא כלל, הרב וואזנער לא הצליח בחייו, כי אין תכלית לאכול בולקעס ודגים לנצח, אלא זכה למקומו האמיתי, להתדבק בחי החיים, עיקר החיים הוא לחיות עם הקב"ה, ולא שהוא בריא והבדיקות דם יוצאים מוצלח, הלזאת חיים יקרא, האם הנחש שהקב"ה דוחה אותו מעל פניו, נקרא הנחש חי?

הרי אדם שנדחה ח"ו מספר החיים, ולא יזכה כל השנה להתפלל בכונה ולהתקרב להשי"ת, רק להיות עץ יבש מרוחק ומגורש מארצות החיים הטובים, הלזה יקרא חי, כשירצה ללמוד גמ' ירצדו לו עיניו ולא יוכל ללמוד שורה אחת, ויפתח תהלים וירגיש לב מת ולא יוכל לשפוך לבו כמים נוכח פני ה', זהו בחי' רשע שנחתם בספר המתים, אך ספרי החיים הם קרבת השם, שיש בזה מדרגות עד אין קץ.

כי עיקר החילוק בין צדיק לרשע הוא קרבת ה' או התרחקו ממנו ח"ו. ועל זה אנו מתפללים ואומרים 'זכרינו לחיים מלך חפץ בחיים וכו' למענך אלקים חיים, וכן 'מי כמוך אב הרחמים וזכר יצוריו לחיים ברחמים', לא מדברים משום ענין אחר כלל, רק לגבי קרבת ה', והרב וואזנער כן הצליח בזה בוודאי, גם בשנתו האחרונה הזאת.

בחלק האחרון שבתפילה כן מבקשים על פרנסה וגזירות טובות, עבור כלל ישראל

ומוסיף הרמח"ל, 'ואמנם יש עוד דבר בראש השנה' שהוא ענין הדין על פרנסת האדם כל השנה, והוא מלבד דברי הנצי"ב הנ"ל שדחה את כל ענין הפרנסה לסוכות, אלא שהוא ענין משני ולא עיקרי כלל, [ובבעלזא נהגו שלא לכוון בקשת פרנסה כלל ביום ראשון, וכן לא ביום שני דר"ה, רק בעריכת שלחן הטוהר באמירת לדוד מזמור בליל ב' דר"ה, וגם פרק זה מדבר רק ממלכות כבוד ה', אלא שיש שם שם היוצא מר"ת וס"ת שהוא בגימ' ענין השובע] כי יש כמה בחי' יסורים וחסרונות, שאפשר שהצדיקים יהיה להם יסורים כאלה, אך לא משום זה אין נכתבים בספר החיים, כי הרבי ר' זושא גם כשלא היה לו לחם לאכול, היה מאושר עלי אדמות מקרבת ה', וכן יתכן שהרשע יצליח בבני חיי ומוזני, לתת לו שכרו בהאי עלמא, על כל אלו הדברים מתפללים 'זכתוב לחיים טובים' ו'בספר חיים ברכה ושלום'.

נמצא שבתחילת התפילה מדברים רק מהחיים האמיתיים, קרבת השם, וסוף התפילה כן מדבר מבקשת ההצלחה בגשמיות, בספר חיים וכו' פרנסה טובה וגזירות טובות נזכר ונכתב לפניך אנחנו וכל עמך בית ישראל לחיים טובים ולשלום.

וכתבו הראשונים שגם בזה אסור להתפלל על עצמו בפרטיות, כי אין מבקשים בג' ראשונות וג' אחרונות לאיש פרטי, ובכלל בר"ה אין כדאי לעולם להיות איש פרטי, אלא בתוך עמי אנוכי יושבת, רק יתפלל למען כל כלל ישראל. וכ"כ מהר"ל וכ"כ הגר"א.

כל חלק מהנשמה שאיבד, הרי הוא כמת באותה בחינה

וכן כתב הבכור שור מבעל התבואות שור שמבאר ע"פ דברי הזה"ק 'זכה יתיר יהיבין ליה רוח, זכה יתיר יהיבין ליה נשמה' מה החילוק בין אחד שזכה לנפש של יהודי, או לרוח של יהודי, וכו' ומשה זכה לבחי' חיה, ומשיח זכה לבחי' יחידיה, מה החילוק בין זה לזה, האם הוא חי יותר, וכן מה שיש לנו בשבת נשמה יתרה, האם אנו חיים יותר? אלא פשוט מה שכל אחד יודע שבשבת קודש מרגישים יותר קרבת ה', כי אנו זוכים לנשמה. כך תתפלל בר"ה על כל השנה שתזכה לנשמה יותר גבוהה, לא להכנס לספרי המתים, היינו אדם שאיבד נשמה וזכה רק לבחי' רוח, הרי איבד חיות אלקות, איבד קרבת ה', והוא בבחי' מת בזה. ועל זה אנו מתפללים זכרינו לחיים. אם מבקש רק בני חיי ומוזני, הרי הוא נמשל כבהמה וכ"כ החיד"א בפתח עיניים, ומוסיף 'אדם ביקר ולא יבין', יש שאדם זוכה להיות קרוב לה' מאד, אנו מדברים מצדיקים שהם זכו להיות קרוב לה', חיו חיים של גן עדן בזה העולם, אך 'ולא יבין כבהמות נדמו', אם אינו מבין קרבת ה' הרי הוא כבהמה. כי גם הבהמה היה לה הצלחה בשנת תשע"ה, ב"ה היה לה עוד בנין, וכתב ע"ד אין מספר, והיא בריאה וחוקה. יכולים לחיות כבהמה, אך יכולים להתרום מבהמה, ולהיות אדם, עוד יותר זך ועוד יותר זך, יכולים לחיות הרבה יותר זך ממה שהיינו חיים עד היום. ומה

ת.ד 102 בני ברק
פקס : 03-5055919
9139191@gmail.com

זכר מואמינים

גליון שבו עי מבית 'בני אמונים'

פרשת נצבים תשפ"ב שנה ט | גליון מס' 451

פניני אמונים

פניני תפלה בפרשה

פרתחו שערים

דבר מוסד ונשיא 'בני אמונים'

לשנה טובה – בחברותא

בליל ראש השנה הקרב ובא עלינו לטובה, בודאי נתעכב פלנו בבית הנסות, כמנהג כל ישראל לברך איש את רעהו בברכת השנים. אנו משתדלים לברך ולהתברך מפי מתפללים רבים ככל האפשר, ויש המוסיפים והולכים לשם כך לבתי קרוביהם וידידיהם.

אכן זו הנהגה מפלגה, מרוממת ומשובבת עין, עם ישראל מתגלה בתפארתו, פאשר בליל יום הדין, כלם פאיש אחד בלב אחד, מאחלים ומיחלים איש לרעהו להפתב ולהחתם לשנה טובה לאלתר לחיים טובים.

יחד עם זאת מעודי תמהתי, אם פה חשובים הם הברכות והאחולים הנאמרים בלילה קדוש זה, מדוע לא כל הצבור מקפיד לענות אחריהם אמן? ברכות נפלאות שפאלו, הנאמרות ביום פה קדוש, בכבד ראש ומקרב לב - מדוע שלא נוסף מאמץ קטן ונקימן בענית אמן?!

הלא איש לא ישיל ספק בעבדה ששעה זו, עם התקדש יום הדין, לאחור הכנה ארפה בתשובה, תפלה וצדקה היא שעת רחמים ועת רצון מיחדת. הן לא לחנם עם ישראל פלו, מנצל שעה יקרה זו להאציל ברכות לכל. מדוע אם פן לא ננצל אותה בשלמות ונקפיד לענות אמן על ברכות אלו?!

לא פחות ממה שזועקים אנו אמן מקרב לב בעת שהחנן משורר את הפייט הנפלא: "היום תאמצנו; היום תברכנו" וכו', עלינו לענות אמן על כל ברכה שזוכים אנו לקבל מכל יהודי.

ידועים הם דברי חכמים (ירושלמי ברכות ח ח): "אמר רבי תנחום: אם ברכך גוי - ענה אחריו אמן, דכתיב (דברים ז ד): 'ברוך תהיה מכל העמים'". על אחת כמה וכמה פאשר זוכים אנו לשמע ברכות מיהודים, בודאי עלינו לענות אמן.

אמת וחובה להזכיר, שאין דינה של אמן זו פדין עניית אמן על הברכות שאנו מברכים את הקדוש ברוך הוא או עניית אמן על קדיש, שהן חובה מחלטת. עניית אמן על ברכה או אחול שאנו שומעים מחברינו אינה חובה, ואולם היא זכות שה'מבינים' לא יותרו עליה. וכאמור, בפרט בלילה שבו אנו מבקשים להרבות זכיות - נשם שעניית אמן על ברכה שמברכים את ה' מקימת את הברכה, פה גם עניית אמן על אחול ששומעים מחבר מקימת את ברכתו.

נצטרף פלנו למקפידים לענות אמן על אחולי הברכה מפי ידידנו בליל ראש השנה ובכל השנה, ונזכה פלנו להתברך בשנה טובה ומתקה אמן ואמן.

בברכת 'לשנה טובה תפתבו' אמן,

שבת שלום,

278 213 מכאולין

בלשון העקר המביע את האמונה בביאת המשיח ולא הסתפק במלים "אני מאמין באמונה שלמה בביאת המשיח", אלא הוסיף והדגיש: "ואף על פי שיתמהמה, עם כל זה אחכה לו בכל יום שיבוא"; הוספה זו באה ללמדנו שאין די באמונה בביאת המשיח, אלא יש לצפות לביאת המשיח, והעבדה שהוא מתמהמה אינה אמורה לגרע כמלוא הנימה מצפיה זו (פניני רבנו הגרי"ז עמ' פה).

תשובה תפלה וצדקה כבר בחדש אלול

"ומל ה' אלקיך את לבבך ואת לבב זרעך לאהבה את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך" (ל ב)

בתפלת 'ונתנה תקף' אומרים: "ותשובה ותפלה וצדקה מעבירין את רוע הגזרה". רבי אפרים זלמן מרגליות מבראד למד מפה שיש להקדים ולעסק בשלושה דברים אלו עוד בחודש אלול, ובכך מבטלים את רע הגזרה ביום הדין. ואף דרש לכך רמז משלשלת הפסוקים שבהם מרמז חדש אלול בראשי תבות: א. הפסוק שלפנינו: "ומל ה' את לבבך ואת לבב מרמז לכך שיש להקדים לשוב בתשובה כבר בחדש אלול. ב. הפסוק (שה"ש ו ג): "אני לדודי ודודי לי" מרמז שחדש אלול הוא זמן מסגל לתפלה. ג. הפסוק (אסתר ט כב): "איש לרעהו ומתנות לאבינונים" מרמז שיש לתת צדקה לעניים בחדש אלול (אלף למטה' על משה אפרים' תקפא א).

עד פסא הכבוד

"ושבת עד ה' אלקיך ושמעת בקלו ככל אשר אנכי מצוך היום ונניח בכל לבבך ובכל נפשך" (ל ב)

רבנו אפרים דרש כי המלים "עד הנה" הם בגימטריה מאה - ללמדנו שהמברך בכל יום מאה ברכות בכונה, ברכותיו עולות למעלה עד פסא הכבוד. הוסיף ובאר החיד"א: לך פתח הפתוח ב'ושבת', ללמדך שלפני אמירת ברכה צריך המברך לשוב בתשובה, כדי שברכותיו תהיינה ראיות לעלות לפני ה' (פסא דוד' דרוש כ' לשבת תשובה).

תכלית התשובה - 'עד ה' אלקיך'

"ושבת עד ה' אלקיך ושמעת בקלו ככל אשר אנכי מצוך היום ונניח בכל לבבך ובכל נפשך" (ל ב)

דרש החיד"א: הרמב"ם (תשובה ב ב) פותב כי מצות התשובה מחיבת את השב לקבל על עצמו שלא יפשל מקאן ולהבא בחטא שעליו הוא מתחרט ושב בתשובה. קבלה זו צריכה להיות פה אמיתית וחזקה עד שיעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב לזה החטא לעולם. לדברים אלו רמז הפתוח שלפנינו: "ושבת עד ה' אלקיך" - אל תקרי 'עד' אלא 'עד'; "ושבת" עד שיהיה 'עד ה' אלקיך" שמכאן ואילך "ושמעת בקלו" ולא תשוב עוד לחטא בחטא זה (נחל קדומים).

מהות הצפיה לביאת המשיח

"ושב ה' אלקיך את שבותך ורחמך ושב וקבצך מכל העמים אשר הפיצה ה' אלקיך שמה" (ל ג)

הרמב"ם (מלכים יא א) כתב כי פסוק זה מבשר על גאלת ישראל לעתיד לבא, פהבטחת הנביאים שעתיד מלך המשיח להתגלות, לקבץ נדחי ישראל ולגאלם, ולפיכך "כל מי שאינו מאמין בו, או מי שאינו מחכה לביאתו, לא בשאר נביאים בלבד הוא כופר, אלא בתורה ובמשה רבנו", שהרי כאמור כבר הבטחנו על הגאלה בפסוק זה.

מלשון הרמב"ם: "כל מי שאינו מאמין בו, או מי שאינו מחכה לביאתו", מבאר כי האמונה בביאת המשיח פוללת את החובה להאמין שהוא יכול לבוא בכל רגע, ומתוך כך לחכות תמיד לבואו. שכן מי שמאמין באמת שהמשיח יכול לבוא בכל רגע, בהכרח יצפה לו ויחפה לבואו בכל עת, והרי על כך אנו אומרים בתפלה: "כי לישועתך קוינו כל היום".

הגרי"ז סולוביצ'יק מבריק באר כי ליסוד זה פון מסדר נסח "אני מאמין" הנאמר בסיום התפלה, בכך שבשונה מנסוהם של יתר העקורים, האריך

בגישה מפתיעה ברגע האחרון

והתור היה ארוך מאד. עמדת לפני בתור, ואני שהדרך אצה לי מאד, ברגע שהאוטובוס הגיע ועשרות אנשים החלו להדחף, דחפתי אותך בברוטליות כדי שאוכל לעלות לפניך ולא אאלץ להמתין שעה ארפה.

ברגע שעליתי לאוטובוס, והלחץ נרגע מעט, הצטערתי על מה שעשיתי, אך את הנעשה לא היה נתן להשיב. האוטובוס נסע לדרכו ואתה נותרת בתחנה המום ונכלם. דמותך נחרטה בזכרוני ומאז ועד היום התפללתי לקדוש ברוך הוא מדי יום ביומו בלב שבור שיפגיש אותנו בשנית כדי אוכל לבקש ממך מחילה גמורה.

השנה הסתיימה, ואני עדין לא התאשתי מלפגש אותך. לא היה לי כל משג מי אתה, וכל שנותר לי היה להתפלל ולבקש מלפני ה' שאספיק לבקש את סליחתך עוד לפני יום הכפורים.

כאשר חלפו כבר מרבית עשרת ימי תשובה ותפילתי טרם התקבלה, הייתי טרוד מכך מאד. ידעתי שאני מחיב לבקש את מחילתך לפני יום הכפורים, ולכן לא התאשתי, אלא המשכתי להתפלל לפני ה' שימציא לי את מחילתי.

בינתיים החלטתי לפקד את מעונו של אחד מגדולי מורי ההוראה, כדי שיפסק לי מה עלי לעשות כדי שתשובתי תתקבל, אם לא אזכה לפוגשה, והנה כאשר הגעתי למעונו התאכזבתי לגלות שקבלת הקהל בביתו תחל רק בעוד כשעה. בדרך כלל אני רגיל להסתפר במספרה הנמצאת בקרבת מגורי, אולם עתה, פיו שבין כך ובין כך הצרכתי להמתין באזור, החלטתי להכנס למספרה זו כדי להסתפר והנה גליתי לתדהמתי כי אתה יושב בין הממתנים בה..."

הפעם היה תורו של שרגא להתרגש. הוא היה המום מההשגחה הפרטית המפלאה שנגלתה לנגד עיניו. הוא השלים את חלקו וספר לאיש כיצד סובב מסובב הסבות ונגלגל שהספר שרגיל לספרו התעכב פעם אחר פעם שלא כהרגלו, עד שבליט ברה החליטי 'במקרה' לפנות למספרה זו.

לשמע הדברים התרגש בן שיחו עוד יותר, וכשדמעות בעיניו הוא בקש את מחילתו. שרגא נענה בשמחה והרגיעו כי הוא מוחל לו במחילה גמורה. השנים נפרדו באחולי שנה טובה, כשהם מלויים בתחושה המפלאה שרק מי שאכה לראות בעיניו כיצד "קרוב ה' לכל קראי לכל אשר יקראוהו באמת" זכה להרגיש.

שיח יוסף ח"א עמ' נח

הערב בגישה חשובה ומחממת לא יתאפשר לו להגיע.

בלית בררה סכס אתו שרגא שיגיע בעוד יומים, אלא שלמרביה אכזבתו ופליאתו הוא נאלץ שוב להמתין לחנם. 'משהו קרה למשה... ה'משחק' הזה לא מתאים לו' - הרהר שרגא לעצמו בטרם הסכים לתת למשה 'צ'אנס' נוסף. מיתר לצין פי גם הפעם משה לא הופיע, וכך חלף לו יום הדין כשלארשונה מזה שנים שרגא לא הכין עצמו לפניו בתספרת.

בעצומם של עשרת ימי תשובה, לאחר עכובים ודחיות שחזרו על עצמם, לא נותרה לשרגא בררה אלא לפנות לראשונה בחייו לאחת מהמספרות המפורות בעיר ולהמתין בסבלנות לתורו. העמס הרב ששרר במקום הסביר לו היטב כמה טוב הוא עשה עד היום כאשר בכר להסתפר אצל ספר שיגיע לביתו, אולם לא היתה לו בררה אלא להמתין בסבלנות לתורו.

בעודו ממתין לתורו נכנס למספרה אדם בלתי מוכר, וכאשר הוא הבחין בשרגא התרגש עד עמקי נשמתו ובקש ממנו לצאת עמו החוצה לכמה דקות. שרגא שבין כך ובין כך המתין, הסכים. אף על פי שלא היה לו כל משג מיהו האיש ומה רצונו ממנו.

כאשר עמדו השנים זה מול זה ברחובה של עיר, הצליח שרגא להבחין כי האיש שמולו נסער עד מאד. הוא לא הצליח להעלות בדעתו את הסבה לכך, אך האיש לא נתן לו לתהות למשך זמן רב; "אין לה משג", הוא אמר, "כמה התפללתי השבוע לקדוש ברוך הוא שיזמינך לפני. לא ידעתי את שמך ואת כתבתך ולא יכלתי לאתר אותך בדרך אחרת, והנה עכשו, כאשר פמעת והגיע יום כפור, שמע ה' לתפילתי והזמינך לפני בארח פלא".

"אכן ארח פלא, הסכים שרגא בלבו תוך שהתמיהה שבלבו הולכת ומתעצמת, והאיש המשיך: "האם אתה זוכר כיצד לפני כמחצית השנה היינו יחד בפתל המערבי?" "שאל, "לא" השיב שרגא. במחצית השנה האחרונה כבר הספיק לשוב ולבקר בפתל המערבי לא מעט פעמים.

"אינך זוכר?!" המשיך האיש והזכיר לו, "בסיום התפלה עמדנו שנינו בתחנת האוטובוס ביציאה מהפתל והמתנו לאוטובוס שבושש מלבוא... האוטובוס אחר,

'איפה משה?' ככל שנקפו הדקות הלכה התמיהה וגברה. משה היה ידוע פדיקון משבע. מעולם לא אחר, ולו במחצית הדקה, ואלו היום כבר עברה חצי שעה מהמועד שקבע, והוא טרם הגיע. אחר שפזה היה מאדע המחיב הסבר שיניח את הדעת.

כמה ימים לפני ראש השנה, התקשר שרגא למשה הספר כדי לתאם עמו מועד להגעתו

בלית בררה סכס אתו שרגא שיגיע בעוד יומים, אלא שלמרביה אכזבתו ופליאתו הוא נאלץ שוב להמתין לחנם. 'משהו קרה למשה... ה'משחק' הזה לא מתאים לו' - הרהר שרגא לעצמו בטרם הסכים לתת למשה 'צ'אנס' נוסף. מיתר לצין פי גם הפעם משה לא הופיע, וכך חלף לו יום הדין כשלארשונה מזה שנים שרגא לא הכין עצמו לפניו בתספרת.

1 או בדרך לכתל לפני כחמשים שנה

לביתו כדי שיספרו לקראת יום הדין, כמנהג ישראל הנודע והמפורסם שהובא בשלחן ערוך. שרגא קבע זמן, הזמן המועד הגיע, ומשה בושש מלבוא.

לאחר מחצית השעה של המתנה התקשר שרגא למשה והתענין לפשר האחר. הוא הפתע לחלוטין כשבתגובה התנצל משה עמקות ואמר שהדבר פרח מאזרונו לחלוטין. 'קורה...' - חשב שרגא לעצמו ובקש לקבע מועד חדש לתספרת. משה קבע לבוא למחרת בערב. שרגא רשם זאת ביומנו, אלא שבבקר שלמחרת שוב הפתע כאשר משה התקשר אליו והתנצל כי נקבעה לו לאותו

בְּרַכָּה עַל שְׂמִיעַת קוֹל שׁוֹפֵר

הפסק בין הברכה לתקיעות

תוקעים בשופר לפני תפלת מוסף [תקיעות דמישב] (טו"ש א"ח תקפה א), וכן בתפלת מוסף לאחר כל אחת משלוש הברכות האמצעיות - 'מלכיות', 'זכרונות' ו'שופרות' [תקיעות דמעמד] (שם תקצב א). למעשה נוהגים להוסיף על תקיעות אלו ולתקוע בסף הכל מאה קולות (רמ"א תקצ"א א; מגו אברהם' שם ב).

את ברפת המצוה מברכים לפני 'תקיעות דמישב'. הן התוקע והן השומעים צריכים להקפיד שלא להפסיק בדבור עד סיום 'תקיעות דמעמד' שתוקעים בתפלת מוסף, לפי שהברכה עולה גם על תקיעות אלו (שו"ע א"ח תקצב ג; משנה ברורה' שם ח). יש שכתבו שאף לאחר סיום 'תקיעות דמעמד', אין להפסיק בדבור עד לסיים התקיעות שנהגו להוסיף להשלמת מאה קולות (ח"י אדם' קמא ט; פ"פ החיים' א"ח תקצב יז. וראה 'קצה המטה' על המטה אפרים' שם ו).

התוקע מברך את הברכה בקול, והצבור שומע את הברכה ועונה אמן. לאחר סיום הברכה נוטל המברך את השופר ותוקע (מטה אפרים' תקפה ג). ואולם יש הסוברים שיחזיק המברך את השופר כבר בשעת הברכה ('אלף המגו' שם ז).

המצוה והברכה

על מצות השופר צותה התורה בפסוק (במדבר כט א): "ובחדש השביעי באחד לחדש מקרא קדש יהיה לכם... יום תרועה יהיה לכם". נחלקו ראשונים האם המצוה היא לשמע את קול השופר או שהמצוה היא לתקוע בו. יש הסוברים שהמצוה היא לשמע את קול השופר, ומשום כך תקנו חכמים להזכיר את השמיעה בברכה ולברך: "אשר קדשנו במצוותיו וצונו לשמע קול שופר", ולשיטה אחרת: "לשמע בקול שופר" (שו"ת הרמב"ם סי' קמב; רא"ש ר"ה ד י). ואולם יש החולקים וסוברים שהמצוה היא לתקוע בשופר, ולשיטתם מזכירים בברכה את התקיעה: "אשר קדשנו במצוותיו וצונו על תקיעת שופר", ולשיטה אחרת: "לתקוע בשופר" (שאלות דרב אחאי שאילתא קעא; סמ"ג עשה מב; ברפי יוסף' א"ח תקפה ה).

ואולם הפרי קדש' סובר (שם ב) כי נסח הברכה אינו מבטא את מהות המצוה, ואף לדעת הסוברים שמברכים "על תקיעת שופר", מפל מקום המצוה היא שמיעת קול השופר ולא עצם התקיעה בו. אלא לפי שבפעל התקיעה היא המעשה שאותו יש לעשות כדי לשמע קול שופר, מזכירים בברכה את התקיעה.

למהר"ם חביב שיטה מחדשת במהותה של מצוה זו: לדבריו מצות השופר כוללת שני חלקים: תקיעה ושמיעה, כאשר את החלק העיקרי - השמיעה - חייב כל אדם לקיים בעצמו, ואלו את חלק התקיעה נתן לקיים גם על ידי אדם אחר, מדין שליחות (יום תרועה' ר"ה כט א).

להלכה יש לברך על מצוה זו: "אשר קדשנו במצוותיו וצונו לשמע קול שופר" (רמב"ם שופר ג י; טו"ש א"ח תקפה ב). ומפל מקום אם ברך "על תקיעת שופר" או "לתקוע בשופר" - יצא (שו"ע הרב שם ד; משנה ברורה' שם ד).

נשים בברכה זו

נשים פטורות ממצות שופר, כשם שהן פטורות משאר מצוות עשה התלויות בזמן, ואולם אשה הרוצה לקיים מצוה זו, הרשות בידה (שו"ע א"ח תקפט ו).

נחלקו הראשונים האם אשה המקיימת מצות עשה התלויה בזמן מברכת ברפת המצוה. הרמב"ם (ציצית ג ט) סובר שאינה מברכת, וכן פסק השולחן ערוך' (שם). ואולם בעלי התוספות (קדושין לא א ד"ה דלא) סוברים שמברכת, וכן פסק הרמ"א (שם).

בשו"ת מן השמים' (סי' א) כתב שאף לדעת הסוברים שנשים אינן מברכות על קיום מצות עשה התלויה בזמן, מפל מקום על קיום מצוה זו יכולות לברך. זאת לפי שאמרו חכמים (ר"ה טז א) שהתקיעה בשופר מעוררת את זכותם של ישראל ומזכירה אותם בזכרון טוב לפני הקדוש ברוך הוא. והואיל ואף הנשים זקוקות לזכרון זה, הרשות בידין לברך על קיום מצוה זו.

בנות אמן

אמן - אמת היא שקדשנו הקדוש ברוך הוא במצוותיו וצונו לשמע קול שופר, ואני מאמין בזה.

הברכה בזמן התלמוד

בעל המאור (ר"ה י ב בדה"ר) סובר שהברכה על מצוה זו נתקנה רק לאחר חתימת התלמוד. לפי שלדבריו קדם לכן היו תוקעים בשופר רק לאחר הברכות האמצעיות בתפלת מוסף, ומשפך היו יוצאים ידי חובת ברפת המצוה בברכות אלו ולא הצרכו לתקן ברכה מיוחדת על תקיעת שופר. רק בתקופה מאחרת יותר כשתקנו לתקוע 'תקיעות דמישב' לפני מוסף, תקנו לברך עליהן ברכה מיוחדת כשאר המצוות.

ואולם הרמב"ן (מלחמות ה" שם) חולק עליו וסובר שכבר בזמן הגמרא תקנו חכמים להוסיף ולתקוע 'תקיעות דמישב' לפני התפלה, וממילא אף תקנו לברך לפנייהן. והוסיף שאף בתקופה שתקנו רק על סדר ברכות התפלה, היו מברכים ברפת המצוה לפני שתקעו, כשם שהכהנים מברכים ברפת המצוה לפני שגושאים את פניהם בתפלה.

ההגלה התקום אי"ה ביום ראשון ה' בחשוון תשפ"ג. הזוכים יקבלו הודעה ושמותיהם יפרסמו במוקד 'דרוך אמונה' שלושה 3.

אברך יקר!
בעונתך אמן אחר המברכים בבית הכנסת תזכה שיפתחו שערי שמים לתפלתך ותתקבלנה בקשונתך ברחמים וברצון.
המקפידים על כללי מיזם 'דרוך אמונה' במהלך חדש תשרי, זכאים להשתתף בהגלה על 10 מלגות בסך \$ 500 כל אחת.

מוקד 'דרוך אמונה'
03-91-7-91-91

שלושה 1 - שמיעת כללי המיזם | שלושה 2 - הרשמה להשתתפות בהגלה, בין השעות 20:00-22:00 | שלושה 3 - שמיעת שמות הזוכים

אבינו מלכנו פתח שערי שמים לתפלתנו

בזהר הקדוש (ויקרא רבה ב) מובא שבאשר ישראל מזהרים לענות אמן פראוי, אזי פאשר הם מתפללים לפני הקדוש ברוך הוא על צדוניהם. הקול מכריז בכל העולמות: "פתחו שערים ויבא גוי צדיק שמר אמונים" (ישעיה כו ב) - אל הקרי 'אמונים' אלא 'אמונים'; 'פתחו שערים' - כשם שישראל פתחו שערי הברכות, כך יפתחו בפניהם שערי תפלה, ותתקבל תפלתם.

מכתב מקורא נאמן

למערכת הגליון הנכבד 'וכל מאמינים' השלום והברכה!
יש כחכם על הגליון הנפלא, מלא בתורת האמן ומאיר באור האמן, היוצא לאור ומאיר לזור מדי שבת בשבת.

שמעתי מפי יהודי חכם, מפעתיקי השמועה ומדורשי הרשומות בעיר בני ברק, מאמר נפלא על עגית אמן. ואמרת לא אמן טוב מבעליו, אעלה הדברים עלי כתב, למען יראו הדברים אור בגליונכם הנכבד:

שני פנים לה לעגית אמן; מצד אחד נתן לה השפיע על ידה רחמים וחסדים גדולים, ומאידך הזלזול בה גורם שאפלו בעל הרחמים יושב על כסא דין, חס ושלום.

נתן לשלח מכתבים לפקס שמוספרו 08-9746102
או לכתבת המייל: 9139191@gmail.com

בספרן של צדיקים

ה'חרדים' (פרק סו אות קעז) מביא בשם תקוני זהר כי מכסות הדברים שבקדשה הנאמרים מדי יום, מרמזים במלה 'צדיק': צ' - תשעים אמינים, ד' - ארבע קדושות, י' - עשרה קדישים, ק' - מאה ברכות. וכתב המהר"ם פופרש (אור הישר' עמוד העבודה ו כב): "אין אדם נקרא צדי"ק, עד שיטלים צ' אמינים, ד' קדושות, י' קדישים וק' ברכות".

על פי זאת כתב בעל הפלא יועץ, כי האדם החפץ להכתב בראש השנה בספרם של צדיקים גמורים לא לתר לחיים טובים, יקבל על עצמו להקפיד מיום זה והלאה להקפיד על מכסות הדברים שבקדשה הרמזים במלה 'צדי"ק' (אלף המגן דרוש לר"ה).

בוכות אמן זוכים בדיו

באחת השנים, כאשר נועץ רבה של רמת אלחנן הגר"י זילברשטיין בראש הישיבה בעל 'אגלת השחר' במה עליו לחזק את הצבור לקראת ראש השנה, הפתיעו ראש הישיבה ברעיון מקורי ומגמק היטב:

המשנה האחרונה במסכת מכות מביאה את דברי רבי חנניה בן עקשיא: "רצה הקדוש ברוך הוא לזכות את ישראל, לפיכך הרבה להם תורה ומצוות". הרמב"ם (פירוש המשניות סם) מפרש משנה זו כך: "מיסודות האמונה בתורה שאם קיים האדם מצוה מתרי"ג מצוות פראוי ונהגו, ולא שתף עמה מטרם ממטרות העולם הזה כלל, אלא עשאה לשמה מאהבה כמו שבארתי לה, הרי הוא זוכה בה לחיי העולם הבא. לכן אמר רבי חנניה כי מחמת רבוי המצוות אי אפשר שלא יעשה האדם אחת בכל ימי חייו בשלמות ויזכה להשארות הנפש באותו המעשה". מדברי הרמב"ם עולה שהזכות הגדולה העומדת לאדם לזכות בעולם הבא היא עשית מצוה לשם שמים בלבד ללא שום פניה אחרת.

"לדעתי", סכם ראש הישיבה את דבריו, "מצות עגית אמן היא מצוה שנתן בקלות לקימה לשם שמים. שכן בענינה בכונה אין האדם משיג מטרם גשמית כלשהי, ולרב פשוטה וקלותה, אין בקימה אף חיש לגאונה. נמצא אפוא שעגית אמן פהלכה היא הדרך הראויה שבאמצעותה יכול אדם לזכות בדיו" (כפאל תערג' מועדים עמ' ססא).

יצן כי רעיון זה הזכיר ראש הישיבה אף בדברים שנשא בכנס לחזק עגית אמן שהתקיים בקימת 'בני אמונים' בייג אלול תש"ע, וכה היו דבריו: "בעגית אמן פהלכתה יש מעלה גדולה ועצומה, בכך שהיא כל כך פשוטה וקלה לקיום עד שכבכול אין מה להתגאות בה!"

והמשיך: "הרי לפנינו מעלה נוספת בעגית אמן; מצוה פה נשגבה שאדם יכול לקבל על ידה את כל המעלות והברכות, ויחד עם זאת, קיימה אינו פרוץ בסרף גאונה. זוהי המעלה הגדולה ומזלם - לעשות דבר טוב שאין מערב בו סרף גאונה!"

צדיק באמונתו

אמן וברכות במשנת בעל ההלולא

דיקו של ה'מגן אברהם' ז"ע

ה'מגן אברהם' ז"ע ג' בתשרי תמ"ג

רבי אברהם הלוי אבלי גומבינר זצ"ל נולד בשנת שצ"ז בעיר גומבין שבפולין לאביו רבי חיים הלוי ה"ד, שהיה מדיני העיר ונרצח על ידי הקוזקים ימ"ש. למד תורה אצל רבה הראשי של פולין רבי יצחק מפאנון זצ"ל, והיה גדול בתורת הנגלה והנסתר. משעמדו על גדלותו מנחה בני קאליש עליהם כמורה צדק ומגיד שער לחריפים שבישיבתם.

כיון שרבו סרב לשאת במשרת רבנות של ממש, היתה משרתו מצומצמת והוא סבל מעני כל ימיו. לעתים אף לא היה בידיו די כסף כדי לרכש לעצמו גליונות לכתבת חדושי. הדברים שדרו בביתו לאחר פטירתו ספרו כי כאשר היה מתקלף הטיח בבית שבו התגורר, היו נחשפות שכבות יסודות של טיח, ועליהן כתובים חדושי תורה בכתב ידו.

רבנו החל לכתב את חבורו הגדול על השלחן ערוך בשנת תכ"ה, עת היה בן עשרים וחמנה שנים. בענותנותו לא רצה ששמו יזכר על חבורו וכנהו 'נר ישראל', אך בנו רבי חיים שהוציאו לאור ובקש להנציח את שם אביו, קראו 'מגן אברהם', ושם זה נקבע לדורות.

רבנו הסתלק לבית עולמו בצום גדליה, ג' בתשרי ה'תמ"ג, והוא בן ארבעים ושש שנים בלבד, ומנוחתו פבוד בעיר קאליש. בצואתו הורה לכתב על גבי מצבת קברו את המלים הבאות בלבד: "פה נטמן רבי אברהם הלוי אבלי מחבר הספרים 'נר ישראל' וזית רענן".

אמן על 'מגן אברהם'

להלכה יש שלוש פונות בעגית אמן: על ברכה שתכנה שבח בלבד מכונים: "אמת היא הברכה". על ברכה שתכנה תפלה ובקשה מכונים: "יהי רצון שיתקיימו דברי המברך", ועל ברכה הפוללת שבח ובקשה כאחד מכונים את שניהם: "אמת... ויהי רצון..." לאור זאת פסק הב"ח (או"ח קכד) שעל ברכת 'מגן אברהם' יש לכוון 'אמת' בלבד, לפי שכלה שבח.

אולם ב'משנה ברורה' (שם כה) כתב כי מדברי בעל ה'מגן אברהם' (שם י) משמע שיש לכוון בברכת 'מגן אברהם' גם 'יהי רצון'. ובאר: לפי שבברכה זו טמונה בקשה לקרוב הנאלה במלים: "וזוכר חסדי אבות ומביא גואל לבני בנייהם", לכה סובר ה'מגן אברהם' שיש לכוון בעגית אמן על ברכה זו גם 'אמת' וגם 'יהי רצון'.

אמן אחר הרחמן

כתב המגן אברהם' (רטו ג): "איתא במדרש כששומע אדם מתפלל דבר, או מברך לישראל אפלו בלא הזכרת השם ח"ב לענות אמן, ולכן ענין אמן אחר הרחמן בברכת המזון".

'ואמרו אמן' - 'ונאמר אמן'

ה'מגן אברהם' (קפט א) באר שהסבה שבסיום בקשת 'הרחמן הוא יברך את בעל הבית הנאמרת לאחר ברכת המזון, אמורים 'ונאמר אמן' ולא 'ואמרו אמן' כסיום "עשה שלום", היא לפי שעל ברכת בעל הבית אי אפשר לגזר ולחייב לענות אמן, אלא לבקש: "ונאמר אמן", אף על שבחו של הקדוש ברוך הוא המוזכר ב"עשה שלום" אפשר לגזר ולחייב לענות אמן ולכך מסיימים בלשון 'ואמרו אמן'.

איש לרעהו

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות
מפרשת השבוע

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת

ע"ש ר' עבי יהודה דומוביץ ז"ל – רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402
טל: 02-5671812-02 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

ליקוט ועריכה: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס בלי רשות בכתב

שבת קודש כח אלול תשפב: הדלקת נרות: ירושלים: 5:59 תל-אביב: 6:14 חיפה: 6:05 מוצאי שבת: ירושלים: 7:10 תל-אביב: 7:12 חיפה: 7:11 ר"ת: 7:50

פרשת נצבים (וילך בעמוד 3)

אחדות ושלום

מעלה טובה לכל אדם מישראל להיות קשור ומאוחד עם הרבים!
נלמד מהפסוק: "אתם נצבים היום כולכם..." (פרק כט-ט)

והובא בדעת זקנים (לבעלי התוס'): [אמר משה רבינו לישראל] אימתי תהיה לכם הצבה והעמדה: היום כולכם, כשתהיו באגודה אחת כולכם. וכן אמרו חז"ל, אמר משה לישראל, אם אתם אגודה אחת, אתם נצבים היום. מה היום פעמים מאפיל, פעמים מאיר, אף אתם אעפ"י שאפילה לכם, הקב"ה עתיד להאיר לכם אור עולם... אימתי: כשתהיו באגודה אחת (מדרש לקח טוב)

למדנו מכאן מה רב הכח הטמון באחדות, כאשר מתחברים ה"יחידים" ונעשים לאגודה אחת! ומעיר הכלי יקר, כי שנת השמיטה בה אין בעלות על תבואת השדה והכרם, שנה אשר בה העשיר והרש שוים בקיומו של הפסוק: "והיתה שבת הארץ לכם לאכלה לך ולעבדך ולאמתך ולשכירך ולתושבך הגרים עמך", היא הגורמת לאחדות ושלום, שכן ריב מצוי כאשר "זה אומר כולה שלי וזה אומר כולה שלי". לא כן בשנת השמיטה, ומתבטאת האחדות במצות "הקהל" שניצטוו במוצאי השמיטה.

ובמקום אחר כותב ה"כלי יקר", כי מעלה זו של אחדות, סגולה היא לזכות בכפרת יום כיפור, ניתן ללמוד זאת מהפסוק "ועל כל עם הקהל יכפר" (ויקרא טז-לג). ולכאורה: מה פשר כפל המילים "עם הקהל", הלא "עם" היינו "קהל"?

אלא, מפני שיום כיפור אינו מכפר על דברים שבין אדם לחברו שיש בהם פירוד ואיבה בין זה לזה, לכך הדגיש הכתוב: "עם הקהל" כלומר: עם המקובץ בהקהל יחדיו, יכפר! לא על עם שאינו "קהל" אלא מפוזר ומפורד בלבם.

ואמנם כותב הגאון מליסא (בספרו נחלת יעקב), כי בלי קדושה וטהרה בעם ישראל, לא תתכן שתהיה אחדות ושלום! "כי הקדושה היא שורש האחדות והשלום, ואילו הטומאה היא שורש הפירוד והתחלקות הלבבות!" וממלא "בהשכין [הקב"ה] שכינתו בתוכינו ומשפיע עלינו שפע קדושתו, על ידי זה בא השלום והאחדות".

והיה כ"ק האדמו"ר מוויז'ניץ – רבי חיים מאיר הגר זצ"ל דורש בפסוק "ולא אתכם לבדכם אנכי כורת את הברית הזאת" (כט-יג) – כלומר: בזמן שאתם "לבדכם" איש איש לבדו. אינכם מאוחדים. אזי אינני כורת ברית. הברית ביננו רק כשאתם מלוכדים יחדיו באחוה ורעות.

על דרשת חז"ל "לא תתגודדו!" – לא תעשו אגודות אגודות (ובמות יג): שאל **כ"ק האדמו"ר מסטמאר – רבי יואל טייטלבוים זצ"ל**: אם מזהיר הכתוב שלא לעשות פילוג ומחלוקת, מדוע נקטה התורה בלשון "תתגודדו" שהוא לשון של אגודה, היה צריך לומר: "לא תתפלגו" שהוא לשון מחלוקת?!

אלא מכאן יש להסיק שדוקא ריבוי האגודות למיניהם הוא שיוצר את הפילוג והמחלוקת, לפיכך כשבא הכתוב להזהיר מפילוג אומר לא תעשו אגודות אגודות שהוא הגורם.

[וגם בימים אלו, בהכוונת גז"ה"ת, מאוחדים ב' התנועות של עולם התורה והחסידות (אלו שמצייתים להוראת גדולי הדור האחרון, להצביע בבחירות) ואף שהאיחוד עלול לגרום לירידה במנדטים (בהעדר המסירות והמוטיבציה וד"ל) אבל ודאי זה עדיף מחילול ה' של פילוג, מחלוקת, לשוה"ר, וביזוי גז"ה"ת וכו'. ובזכות זה יגן השי"ת בעדינו שבכל תוצאה, לא יארע כל נזק ליהדות בארה"ק]

"משום שנתגלו דברי ריבות..."

משימת נפשו הגדולה של כ"ק האדמו"ר מקלויזנבורג – רבי יקותיאל יהודה הלברשטאם זצ"ל הייתה: להפיל מחיצות שהפרידו בעיקר בין שבטי ישראל. בדרשות שהיה נושא ובשיחות שהיה מוסר, הצביע בכאב פעמים רבות על התופעה המעציבה, שיצר הפירוד והמחלוקת גובר ומתפשט בימינו.

באחת משיחותיו, הביא את הפסוק (דברים יז-יח) "כי יפלא ממך דבר למשפט, בין דם לדם, ובין דין לדין... דברי ריבות בשערך". שאל האדמו"ר: הכיצד קורה שנעלם פתאום מחכמי ישראל דין מדיני התורה הקדושה?!

אלא התשובה היא: משום שנתגלו "דברי ריבות בשערך" – בגין המחלוקת והפירוד. משום שאין אחדות הלבבות בשערים המצויינים בהלכה! **לפני האש**

אל תפרוש מהציבור...

היתה תקופה בישיבת פוניבז' שהדחקות היתה רבה והאוכל היה מועט ותפל. ההתמרמרות על כך הביאה את הבחורים להכריז על שביתת... אבל, חלילה, לא להשבית את לימוד התורה, אלא החליטו לעלות כולם וללמוד בעזרת נשים.

כולם עלו פרט לאחד. היה זה מתמיד הישיבה הגאון **רבי חיים ברמן שליט"א**, שמאז כן עתה, מזה שנות דור, אינו זו מקביעותו ומקומו. מופת לשקידת התורה.

והנה נכנס המשגיח – הגה"צ **רבי יחזקאל לוינסטיין זצ"ל** לבית המדרש והוא ריק, מלבד רבי חיים ברמן שישב במקומו הקבוע. ניגש אליו ושאל: "איפה כולם?" "החליטו ללמוד בעזרת נשים" – השיב רבי חיים.

הקפיד המשגיח: "אז מה אתה עושה כאן? מדוע הוצאת עצמך מן הכלל?! נטל רבי חיים את הגמרא ועלה לעזרת נשים... **הלמות עמלים**

"איש לרעהו" פרשת נצבים הוקדש לעילוי נשמת
ר' נפתלי בן ר' שלום ז"ל בלנק
נלב"ע א' אלול
ת.נ.צ.ב.ה.

לקוראי עלון "איש לרעהו" ולכל בית ישראל ברכת כתיבה וחתומה טובה

יעביר על מדותיו, יוותר וימחול אף למי שהרבה להכעיסו!

נלמד מהפסוק: "אתם נעבים היום כולכם לפני ה' אלוקיכם" (פרק כט-ט)

וכתב רש"י (להלן יב): למה נסמכה פרשת "אתם נעבים" לקלות: לפי שעם ישראל הוריקו פניהם ואמרו מי יכול לעמוד באלו. התחיל משה מפייסם אתם נעבים היום, הרבה הכעסתם למקום ולא עשה אתכם כליה והרי אתם קיימים לפניו. עכ"ל. כי על כן, כך דרכו ומדותיו של הקב"ה, א-ל רחום וחנון, אך אפים ורב חסד, נושא עוון ופשע. וכמו שהאריך בביאור ענין זה הרמ"ק בספרו תומר דבורה (פ"א) עיי"ש. א"כ, על האדם ללמוד מדרכיו ומדותיו של הקב"ה, כמו שדרשו חז"ל מהפסוקים "והלכת בדרכיו" ו"לדבקה בו" מה הוא רחום וכו' אף אתה. מה הוא סובל ומאריך אפו למכעיסיו, כן האדם יסבול רעותו של חברו ויעביר על מדותיו היינו "שלא ידקדק למדוד מדה למצערם אותו, אלא מניח מדותיו והולך לו", (כלשון רש"י ר"ה יז).

הקשה השפת אמת (ועה"ת - מצורע): אם מבטיחים לנו חז"ל שכל המעביר על מדותיו מעבירין לו על כל פשעיו, אם כן, כל אדם יעשה מה שלבו חפץ, יפשע ויעבור עבירות, ולאחר מכן יעביר על מדותיו ואזי יעבירו לו על כל פשעיו!

ותירץ השפ"א, כי לאמיתו של דבר אין באפשרותו של החוטא להגיע לדרגה כזו - להשפיל עצמו ולהעביר על מדותיו, כי אדם שיש באפשרותו להשפיל עצמו עד כדי שיעביר על מדותיו, הוכחה היא שכבר תיקן מקודם לכן את חטאיו ושב עליהם בתשובה שלימה.

נמצא שדברי הגמרא הידועים "כל המעביר על מדותיו מעבירין לו על כל פשעיו", פירושם שהעברה על המדות אינה הסיבה למחילת העוונות אלא סימן שתיקן חטאיו ולכן מעבירין לו על כל פשעיו.

הגה"צ רבי יצחק בלזר זצ"ל מבאר בשם רבו **הגה"צ רבי ישראל סלנטר** זצ"ל (בספרו **אור ישראל**), כי כשם שיש ביד האדם כח לא רק לכבוש את טבעם של בעלי החיים במאסר רצונו לבל ירעו ולבל ישחיתו, אלא אף לעשותם בני תרבות ולשרש רוע תכונתם, כן האדם בעצמו יש בכוחו לא רק לכבוש טבעו הרע, אלא אף לשנות טבעו לטוב, וזאת ע"י לימוד והרגל!

הוא שאמר שלמה המלך ע"ה בחכמתו: "טוב ארך אפים מגיבור, ומושל ברוחו מלוכד עיר" (משלי טז-לב), שני בחינות נאמרו כאן, אך אפים היא בחינת כבישת הרצונות כפעולות חיוביות הפכיות, ומושל ברוחו - היינו שמשרש מלבבו מידה ותכונה רעה ומשכין תחתיה תכונה ומדה טובה.

מבקשים אנו בתפלה: "אבינו מלכינו כלה כל צר ומשטין מעלינו" ושוב חוזרים ומבקשים: "אבינו מלכינו סתום פיות מסטינו ומקטרגינו"... ותמה **החפץ חיים** (בחוברת **השמירה פ"ו**): אם יכלו לגמרי כל משטין מעלינו, למה לנו לבקש שיסתם פיהם?! אלא מבאר הח"ה, כי לפעמים זכותינו אינה כה גדולה שיכלו לגמרי, על כן מבקשים שלכל הפחות יסתם פיהם שלא יקטרגו.

מעשה יתכן לומר, שאם אדם מעביר על מדותיו ובולם את פיו בשעת מריבה, מתנהג עמו הקב"ה במדה כנגד מדה וסותם למעלה את פי המקטרגים, שלא יוכלו להסטינו!

נוסיף יתר על כן: בגמרא (מגילה כז:) מובא ששאלו התלמידים את רבם "במה הארכת ימים?" ביאור שאלתם, שהרי ידוע שהחיים, לא בזכותא תליא אלא במזל, כמבואר בגמרא (מועד קטן כח.). וא"כ שאלתם היתה: אלו דברים מסוגלים לשנות את שנות החיים שנקצבו לאדם ולהאריך אותם?

ותשובת הרב היתה, שאכן אין זה בזכות המצוות שחייבים לעשות אלא בזכות אותם דברים שהם מעבר לחובות הרגילים כמו דברי חסידות ודברים שלפנים משורת הדין, דברים התלויים בהעברה על המדות.

שומע חרפתו ושותק...

פעם ניגש לרבינו **החיד"א** זצ"ל אדם שהטרידו בשאלות קנטרניות. החיד"א השיב לו בסבלנות ואורך רוח. ואולם דבר זה הרגיז מאוד את האיש והחל מטיח דברים קשים כלפי החיד"א כי הוא מזלזל בכבוד תלמידי חכמים...

ניסה החיד"א להתנצל בפניו ולפייסו, אך הלה לא אבה לשמוע ולהתפייס אלא המשיך להטיח בחיד"א דברי חרפות וגידופים.

החיד"א שמע חרפתו ושתק ואף ציין זאת ביומנו: "ושתקתי ואמרתי, זה יהיה לכפרת עוונותי" כמש"כ "כל המעביר על מדותיו מעבירין לו על כל פשעיו".

מרן החיד"א הקדוש

להטיב כדי להוציא הקפדה מלבו...

בנישואי אחת מנכדותיו של הגה"צ **רבי אברהם יפה** זצ"ל שנערכה בארה"ב, נכחו בשעת החופה גדולי עולם מפורסמים כמו הגאון **רבי אהרן קוטלר** זצ"ל ונוצר קושי גדול היאך לחלק את הכיבודים בין כל גדולי התורה הללו.

והנה לתדהמת כל הנוכחים הורה הרב יפה לתת כיבוד לאחד הרבנים הפחות ידועים, שנכח במקום. הכל תמחו מה ראה על ככה לתת כיבוד לרב זה שלא נמנה בין גדולי התורה, בשעה שלא יודעים איך לחלק את הכיבודים לכל גדולי התורה שטרחו להופיע.

פשר הדבר נודע רק לאחר פטירתו של הרב יפה כפי שסיפרה הרבנית: רב זה (שהיה תלמידו של הרב יפה) הגיע להזמין את הרב יפה לתנונת בתו שנערכה במקום רחוק מביתו. בתחילה סירב להזמנתו מחמת ריחוק המקום, אך לאחר הפצרות מרובות לא יכל לעמוד בפני הפצרותיו והסכים להשתתף.

כאשר הגיע יום החתונה, היה מן ההגיון שבעל השמחה, ישלח רכב להביא את הרב יפה למקום. אך זה לא קרה. חשבה הרבנית שבמצב כזה אין עליהם חובה להטלטל בקושי גדול בדרכים, אך הרב יפה טען שמכיון שהבטיח לבוא, חייב להגיע.

וכך נסעו הרב יפה והרבנית ברכבת התחתית ורק לאחר קושי ומאמץ גדול בחיפוש אחר המקום הגיעו לחופה. אך למגינת לבה של הרבנית, לא כיבד בעל השמחה את הרב יפה בשום כיבוד בחופה, כפי שהיה מתבקש לכבד גדול בתורה כמותו, במיוחד לאחר כל הטרחה וכל תלאות הדרך שעברו עליהם. הדבר חרה מאוד לרבנית אך בראותה את שתיקתו של בעלה, שתקה אף היא.

כאשר נערכה החופה של נכדתם, הופיע הלה להשתתף בחופה. החליט רבי אברהם יפה שכדי להוציא מלבו כל תרעומת על התנהגותו הלא ראויה של אותו רב (שהיה תלמידו בעבר) יעביר הוא על מדותיו ויתן לו כיבוד בחופה במעמד גדולי עולם.

הלמות עמלים - ח"ב

ההכנה הטובה ביותר ליום הכיפורים...

אחד מנכדיו של הגה"צ **רבי חיים ברים** זצ"ל השקיע כסף רב כדי להוציא מרפסת תלויה לזמן קצר כדי לבנות בה את סוכתו. ואכן סמוך ליום הכיפורים כבר עמדה הסוכה בשלימותה בנויה על תילה.

ואולם אחד השכנים טען שהסוכה מפריעה לו בכך שחוסמת את האור לאחד מחלונותיו. כל הסבריו שמדובר רק על ימי הסוכות וכי מיד לאחר סוכות יפרק את המרפסת לא הועילו לו. ולכן פירק מיד את סוכתו וכל השקעתו הכספית ירדה לטמיון.

שכן אחר בבנין שהיה ממקורבי רבי חיים ברים עלה אליו וסיפר לו על "בטלנותו" של הנכד שלא התאמץ יותר בדין ודברים עם השכן כדי לשכנעו, כשמוע רבי חיים על ויתורו הנאצל של נכדו, נהנה מאוד ואמר:

"אכן זוהי ההכנה הטובה והמתאימה ביותר לקראת יום הכיפורים, שיוותר אדם על כל הטוב והיקר עבורו, ובלבד שלא להצר לאיש, גם אם הלה אינו צודק!"

שנות חיים

פרשת וילך (שובה)

ללמד תורה לתלמידים

ללמד בטוב טעם ובסבלנות עד שיהיו הדברים ברורים ורהוטים בפי התלמידים!

נלמד מהפסוק: "ולמדה את בני ישראל שימה בפיהם" (פרק לא-יט)

ודרשו חז"ל: מנין שחייב אדם לשנות לתלמידו עד שילמדנו? שנאמר "ולמדה את בני ישראל" ומנין עד שתהא סדורה בפיהם? שנאמר "שימה בפיהם" (עירובין נד:). וכתב הרמב"ם (פ"ד מתלמוד תורה ה"ד): "הרב שלימד ולא הבינו התלמידים כראוי, מפני עומק הסוגיא, או מפני שהיתה דעתם קצרה, לא יכעוס עליהם ולא ירגז, אלא חוזר ושונה הדבר אפילו כמה פעמים עד שיבינו עומק ההלכה.

רבינו הגרא"מ שך זצ"ל היה רגיל לומר: "הדרגה הנבונה ביותר היא להעמיד תלמידים!" והיה מציין את מה שכתב **בעל הפרי מגדים** בהקדמתו, על מעלת המלמדים: "מהם זוכים להרביץ תורה ברבים עם תלמידים, ומגדיים נעשו תישיש ותרב הדעת. ויש אשר לא זכו לזה, מצאו עיצה לנפשם שכותבים בעט ברזל ועופרת ושמעתייהו מבדרים בעלמא".

ובהמשך הוסיף וכתב: "ואני הדל והצעיר יוסף מלמד תינוקות הייתי בק"ק לבוב והעמדת מעט תלמידים, תלמידי חכמים חשובים. ושוב חתם בסוף ההקדמה "הצעיר יוסף מקרי דרדקי מלבוב, עבד נאמן למלמדי הזמן". הרי מוכח שראה כל מעלתו כ"מלמד תינוקות" ו"מלמד דרדקי". וחשב שעיקר זכותו בהעמדת תלמידים.

והוסיף הרב שך: למען האמת אין אנו צריכים לכך, שהרי על הקב"ה אומרים "המלמד תורה לעמו ישראל", ואם כך נאמר על הבורא ית"ש, וזהו השבח הגדול שבו תיקנו חכמים לשבח, קל וחומר שעלינו לדבוק במידותיו ולהיות בבחינת ה"מלמד תורה", כל אחד ואחד כפי יכולתו.

לדעת הגרא"א דסלר זצ"ל (במכתב מאליהו), מי ששאפתו ללמד באה מתוך מדרגה פנימית של חסד, הרי בשבילו ככל שיהיו התלמידים קטנים יותר וחלשים בלימוד, כן יגדל ערך החסד ותגדל דביקותו בקונו. אך מי שחסר לו בפנימיות, ובשאפתו ללמד, מעורב גם "שלא לשמה" כמו כבוד וכדומה, הרי אז ככל שהתלמידים גדולים יותר, עדיף יותר, כי הוא יבנה מהתלמידים, וגם זכותם תסייע לו.

כידוע, בסיום ברכת התורה "לעסוק בדברי תורה", מוסיפים בקשה מיוחדת: "והערב נא ה' אלוקינו את דברי תורתך בנינו... ונהיה אנחנו וצאצאינו... כולנו יודעי שמך ולומדי תורתך לשמה..."

תמה על כך **הגר"ש פינקוס זצ"ל** (בתפא"ש): מדוע לא מוסיפים הוספה כזו בכל ברכת המצוות כגון "יהי רצון שיהיו מצוותיך מתוקות בפנינו" שהרי את הפסוק "חכו מחמדים וכולו ממתקים" דרשו חז"ל על המצוות, ומדוע תיקנו חז"ל לומר נוסח כזה רק בברכת התורה?

מבאר הרב פינקוס פשרו של דבר, כי עיקר תפקיד המלמד הוא להקנות לילד את החשק ואת ההרגשה שהתורה היא דבר מתוק. טמון בה אור. והרי ידוע המנהג המובא **בקדמונים** שכאשר מכניסים ילד ל"חיידר", מורחים על האותיות הקדושות דבש, כדי שהילד ירגיש "דבש וחלב תחת לשונך". אם הילד לא ירגיש שהתורה היא בבחינת "דבש" לא עשינו דבר!

כדי להקנות לילד אהבה לחומר הנלמד, חייב גם המלמד בעצמו לאהוב ולחיות את הדברים. אם המלמד אינו אוהב אהבת נפש את דף הגמרא או את הפסוק מהחומש אותו הוא מלמד, הוא אינו יכול להעביר לילד את תחושת הערבות והמתיקות.

"הסביר בסבלנות, בהטעמה ובנחת..."

סיפר רבי בן ציון ידלר זצ"ל על המהרי"ל דיסקין זצ"ל: בצעירותי קבענו ללמוד עם חבר בספר "חפץ חיים". יום אחד כאשר למדנו והגענו לסוגיית דיבור לשוה"ר "באפי תלתא" נתקשינו מאוד בהבנת הדברים. החלטנו לעלות לביתו של המהרי"ל דיסקין כדי שיבהיר לנו את הענין.

כשכנסנו, קרבנו המהרי"ל בסבר פנים יפות. הוא הושיב אתנו לידו והסביר לנו בסבלנות, בהטעמה ובנחת את פשט הדברים בהם נתקשינו ולא נתקררה דעתו עד שלמד עמנו את כל הפרק, והכיר שירדנו לעומק הענין כדבעי.

בטוב ירושלים

תלמידים כבנים...

הגאון רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל אהב את תלמידיו באהבת נפש, כמו אב שאוהב את בנו. הוא דאג לבריאותם של התלמידים, שמח בשמחתו וכאב את כאבו של כל תלמיד ותלמיד, ומה מאד היה שרוי בעצב כאשר שמע פעם על שני תלמידים שסרו מן הדרך הישר, עד שלא היה מסוגל למסור שיעור באותו יום...

פעם התארס תלמיד צעיר ולא היו לו חברים רבים שישתתפו במסיבת האירוסין. נסע רבי בן ציון עם עוד תלמיד. הציבור היה עממי והמוני ולא היה עם מי לשוחח שם. אעפ"כ ישב שם רבי בן ציון זמן רב, שר שירים ודרש באריכות.

בדרך חזר שאל התלמיד את רבו: היאך יכול ראש הישיבה לשהות זמן כה רב בחברה כה פשוטה?

השיב לו רבן ציון בתמיחה: "בן מתארס, וכי אביו לא ישתתף במסיבת האירוסין, משום שיש לו ביקורת על רמת המשתתפים במסיבה!?"

ופעם התבטא רבי בן ציון: "אין יום בו איני מעביר לנגד עיניו את כל התלמידים, היאך מצב כל אחד ואחד ברוחניות ובגשמיות מכל הבחינות!"

הלמות עמלים

באהבה ובמסירות אין קץ...

הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצ"ל היה יוצא מגדרו כדי לסייע ולהעלות תלמידים על דרך המלך. פעם הובא לפניו בחור שהיה צריך לחזקו. בחור זה לא היה מתלמידיו בישיבה. האפשרות לחזקו היתה בכך שיקבע עמו לימוד באופן אישי...

הישב רבי מיכל יהודה, איזה זמן יכול להקדיש עבורו ולא מצא זמן פנוי, עד שאמר: "יש לי חצי שעה ביום לכתיבת ספרי "מנחת יהודה". את הזמן הזה אתן עבור הלימוד עם הבחור!"

בפינקס קבלותיו היה כתוב: "לקיים מצות ואהבת לרעך כמוך על ידי התעסקות בתלמידים". ואכן הכל הרגישו כי תלמידי חקוקים על לוח לבו ונשא אותם באהבה ובמסירות אין קץ, מעולם לא משך ידו ולא התייאש משום תלמיד.

מעשה שביקש המשגיח בישיבה מרבי מיכל יהודה שיאמר דברי מוסר לאחד התלמידים בענין מסוים. אולם הוא סירב ונימוקו עמו: "עדיין לא נתתי לו מספיק קירוב, כדי שאוכל לתת לו מוסר..."

הלמות עמלים

"ביקשתי שיתחיל להרביץ תורה..."

שח הגאון חכם שלום כהן זצ"ל למקורבו: "לפני שלושים שנה, פניתי לתלמיד חכם אחד ואמרתי לו, כיון שחסרים מגידי שיעור ספרדים - בזמן ההוא, לא כמו היום שיש בשפע - ביקשתי ממנו שיצא מהכולל ויקבל עליו תפקיד 'מגידי שיעור', ויתחיל להרביץ תורה לתלמידים".

"ענה לי אותו תלמיד חכם: "אני קיבלתי על עצמי להיות ה'חזון איש' של הספרדים, רק אח"כ אצא להרביץ תורה". התפלאתי על דבריו. אבל תראה מה קרה איתו, האברך הזה ישב ועסק בתורה וב"ה כיום הוא אחד מתלמידי החכמים החשובים ביותר בעולם התורה, הוא מרביץ תורה ברבים ומוסר שיעורים ברחבי הארץ. אמנם הוא עדיין לא חזון איש... אבל אם לא שנהג בעצמו כ"פתי" לשאוף להיות "חזון איש", לא היה זוכה להגיע לאותן דרגות גבוהות שהגיע..."

מתוך מאמר

ומי כעמך ישראל

בין איש לרעהו – סיפורים בני זמננו

תזותר לעצמך!

למריבה, בו בזמן שהוא כלל לא היה קשור אליה...

למרות שלא היה אשם, נטל על עצמו את האחריות כדי להשכין שלום בין איש לרעהו!

אגב; בתחום זה של השכנת שלום, עמד לימינו חוש ההומור המצוין שלו. באמצע ויכוח לוהט היה זורק בדיחה ומרכז את האווירה בבת-אחת.

* * *

למה נזכרנו בסיפור הזה בדיוק עכשיו?

הגמרא במסכת שבת (דף קנא עמ' ב') אומרת "כל המרחם על הבריות מרחמים עליו מן השמים - וכל שאינו מרחם על הבריות אין מרחמים עליו מן השמים".

אומר הרמח"ל בחיבורו 'מסילת ישרים' (פי"ט בביאור חלקי החסידות): "זה פשוט כי הקדוש ברוך הוא מודד מידה כנגד מידה. ומי שמרחם ועושה חסד עם הבריות, גם הוא בדינו ירחמוהו וימחלו לו עונותיו בחסד - שהרי מחילה זו דין הוא, כיון שהיא מידה כנגד מידתו".

מוסיף שם הרמח"ל ומביא את הגמרא במסכת ראש השנה (דף יז עמ' א') "כל המעביר על מידותיו מעבירין לו על כל פשעיו". הגמרא דורשת את זה בלשון הפסוק במיכה (ז, יח) "נשא עון ועבר על פשע" למי נושא הקב"ה עון? למי שעובר על פשע!

"ומי שאינו רוצה להעביר על מידותיו" אומר הרמח"ל "או אינו רוצה לגמול חסד, הנה הדין נותן שגם עימו לא יעשו אלא שורת-הדין".

"ראה עתה, מי הוא זה ואיזה הוא שיוכל לעמוד אם הקדוש ברוך הוא עושה עימו שורת-הדין? ודו המלך מתפלל ואומר 'ואל תבוא קְמִשָּׁפֶט אֶת עַבְדְּךָ כִּי לֹא יִצְדָּק לְפָנֶיךָ כָּל הַיּוֹם' (תהילים קמג, ב). אמנם העושה חסד, יקבל חסד. וככל מה שירבה לעשות - כך ירבה לקבל!"

* * *

וזה לשון 'אלף המגן' (תקפו, טו):

"אם מוותר על שונאיו העושים לו רעה, גם מהשמים יוותרו לו על עוונותיו גם כן, ואפילו אם שונאיו המה רעים וחטאים להשם מאוד, מכל-מקום יתפלל עליהם שיחזרו בתשובה לפני השם יתברך, וזה באמת סגולה נפלאה שיועיל מאוד לתפילתו ותחינתו שתקובל ברחמים וברצון".

תארו לעצמכם שאתם מתקבלים לעבודת חינוך במוסד, כאשר חלק מתנאי ההעסקה כוללת דירה למגורים. המטרה: שתמציאו בקרבת המוסד, והחניכים יוכלו לקבל מכם כמה שיותר. אתם עוברים דירה, מתחילים את עבודת החינוך ברגל ימין, ואז מגלים: על הדירה רובץ חוב ישן לרשויות בסך אלפי שקלים, ואין מי שייקח על עצמו אחריות בקשר לזה.

מעצבו, אה?

* * *

זה בדיוק מה שקרה לאיש-החינוך בצלאל בלום זכרוננו לברכה. החוב שרובץ על הדירה שהמוסד העמיד לשימוש היה: 5,000 ₪ (לפני מעל 20 שנה, בערכים של היום מדובר בסכום גבוה יותר!).

וכך אומר אחד מאנשי החינוך באותו מקום: "בעיני, היה זה ברור שהמוסד חייב לפרוע את החוב. אבל הנהלת המוסד סירבה לשלם, מתוך נימוקיה היא. בצלאל שקל את המצב והחליט שכדי למנוע מחלוקת הוא ישלם את החוב בעצמו.

"שמעתי על החלטתו והדבר כאב לי מאוד. ניגשתי להנהלה והתווכחתי על ההחלטה!

"בצלאל שמע על הרעש שאני מקים, והוא מיהר לבוא ולהתחנן בפני: לא לעורר מחלוקת!

"הוא 'בלע את הצפרדע' ושילם את החוב".

* * *

אבל דומה שעיקרו של הסיפור עדיין לא סופר:

"בצלאל שילם את החוב והמשיך בדרכו בש-מ-ח-ה!"

מי שהכיר את בצלאל יכול לדמיין אותו משלם 5,000 ש"ח שהוא לא חייב, ושועט הלאה בשמחה. הוויתור לא נעשה מתוך חולשה אלא בשמחה ובטוב לבב.

* * *

ולא רק על כסף ויתר בצלאל למען השלום.

היו מקרים בהם פרצו מריבות בין אנשים. מדובר במריבות אשר לא היו קשורות אליו. אבל כאשר הוא הבין שהתנצלות בפני אחד הצדדים יכולה לסיים את המריבה, היה ניגש ומתנצל על מעשים רעים שהוא בכלל לא עשה!

הצד ששמע את ההתנצלות הבין שבצלאל הוא זה שגרם

היית מעורב בסיפור שקשור לבין אדם לחבירו? שמעת ממקור ראשון?

ספר לנו עכשיו! פקס: 077-7671812 דוא"ל: ahavemet@012.net.il

{ אז נדברו }

פרשת נצבים תשפ"ב | לסדר: "אתם נצבים היום" | גליון מס': 575

להצטרפות לרשימת התפוצה

במייל:

a8447168@gmail.com

ניתן לקבל את הגיליון בנקס
באמצעות שיחת טלפון:

079-5319191

נודה להשתתפותכם

בהוצאות הגדולות!!

בנק: בנק פאני

סניף 182

חשבון 747815

ע"ש: שב שמעתא (ע"ר)

ניתן לקבל קבלה מוכרת להחזר מס
(ס' 46)

באשראי: "נדרים פלוס"

בטלפון: 0799-654321

בזואר: פולק, גאולה 15 חיפה

למענה אנושי: 052-7683095

תודה מראש!!!

ראש השנה מגיע ואני מרגיש ד פ ו ק !! איך יוצאים מזה??

שבוע האחרון ניגש אלי מישוהו כולו נשבר לב... הוא מספר לי: אני מרגיש כ"כ דפוק... כמה חטאתי השנה לה... כמה נפילות רוחניות... ו... ואחרי כל זה... הנה... אני אמור להגיע לראש השנה עם כל המחדלים שלי... וככה!! ככה אני אמור להמליך את ה'... אני מרגיש שאני לא מסוגל... זה פשוט לא מסתדר לי... **ואז הוא שאל אותי את השאלה המוכרת והידועה:** למה יש קודם ראש השנה ואחרי זה יום כיפור?? הרי כעת אני מרגיש כ"כ גרוע עם עצמי... כ"כ מלוכלך בעבירות... אני מתבייש!!! מתבייש ככה להופיע ולהמליך את ה' ולא רק זה... עוד לבקש ממנו שנה טובה... בתור מה?? איך?? אני לא מסוגל... זה בכלל בכלל לא מתאים עכשיו... היה לי הרבה יותר מתאים שקודם יהיה עשרת ימי תשובה... נחזור בתשובה... ואז יגיע יום כיפור ונתנקה מכל העבירות כבן שנה... ואז אני אגיע לראש השנה כולי נקי ומאיר... וכעת שייך להמליך את ה'... כעת יש על מה לדבר לבקש מה' שנה טובה... **אז למה? למה זה בדיוק הפוך מההיגיון??**

אז כידוע על השאלה הזו יש כמה וכמה תשובות... דא עקא שהמכנה המשותף בין כל התשובות (ע"פ במקרה הנוכחי) שלא זכרתי אף אחד מהם... אמרתי לו: תקשיב... אני כנה איתך... יש כמה תשובות אבל כעת אני לא זוכר אף אחד מהם... אבל... האמת היא שאני לא צריך... התשובה פשוט זועקת ממך!!!!!! היא זועקת מעצם הצגת השאלה שלך!!! שים לב מה קורה פה... אתה מאוד מאוד היית רוצה שקודם יהיה יום כיפור ואח"כ יהיה ראש השנה... למה? כי לא נוח לך!!! לא נוח לך לעמוד מול הרבש"ע בגודל טבעי עם כל העבירות והחולשות והמחדלים שלך ולהמליך אותו ככה... זה לא נעים לך... זה לא מתאים לך... ותאמין לי שאני איתך... אני מבין אותך לגמרי,

אז רגע... אולי זה בדיוק הצורה הנכונה... אולי בדיוק היא היא!!!!!! זו הסיבה שר"ה הוא דווקא לפני יום כיפור... כדי שתופיע לפני ה' ככלי מלא בושה וכלימה וכך תמליך אותו!!! להופיע לפניו בהכנעה ובתחושה של "ראה עמידתנו דלים ורקים..." ובצורה זה להגיש לפניו כתר מלכות... זה הצורה הכי נכונה איך להמליך את ה'... ולמה?? כי... כי בינינו... תחשוב רגע... מה האופציה השנייה... תנסה לדמיין אחרת... איך היית רוצה להמליך את ה' **לא** בצורה הזו? תן לי אפיוזדה אחרת איך היית רוצה להיראות כשאתה בא להמליך את זה?? נו... איך??

מסתמא היית רוצה להיות צדיק גמור לגמרי... ואז היית מגיע לר"ה כמו איזה אדוני השופט... היית מגיע כמו גבבר... וממליך את ה' בקשיחות כזו... עם קול תקיף נו קדימה... המלך... ? ? ?

אז זהו ש... שאין כזה דבר!! אל תשכח שבזואר עולם הוא מלך מלכי המלכים!!! ואילו האדם יסודו מעפר וסופו לעפר... הניגוד הקוטבי הזה הוא כ"כ גדול שההופעה היחידה והנכונה איך ניתן להופיע במעמד של המלכת ה' זה רק ואך ורק בהופעה של הכנעה ותחושה של דלים ורשים!!! זו הפוזה היחידה שיכולה להלום כזה מעמד!!!! וממילא התחושה הכי נכונה והכי מתאימה לזה יום זה רק התחושה הזו שלמרב האבסורד אתה כ"כ מנסה לברוח ממנה...

למה?? אל תברח ממנה... תגיד תודה שאתה מרגיש את ההרגשה הכי נכונה והכי מתאימה למעמד הזה... שישראל עושים עצמם רשים לפני המקום!! זה מה שחז"ל אומרים: שמדוע השופר כפוף?? כי בראש השנה כמה דכייף איניש טפי מעלי... בר"ה הפוזה הנכונה היא כפיפות והכנעה, לא תמיד זה הולך!! אבל אם לך זה הולך... אם אתה כבר בלאו הכי מרגיש ככה... תגש שליח ציבור... אתה הכי מתאים פה... (אני מוכרח לומר: הראש השנה שזכור לי הכי רע... זה היה ר"ה אחד שלא יודע מה קרה לי... הגעתי לר"ה עם מצב רוח מזור... משהו כזה זחוח כזה... קליל... צחוקים... עמדתי בסליחות ולא ככזה הבנתי על מה יש לי לבקש סליחה... הרגשתי צדיק גמור ומגיע לו... עכשיו: אני לא טיפש... ידעתי בשכל שזה לא נכון!! וגם הרגשתי את זה טוב ביום שלפני כן וביום שאח"כ אבל בשעת מעשה לא הצלחתי להתנער מהמצב רוח המזור והטיפש הזה... ותאמין לי... **אם יש כבר להרגיש דפוק בר"ה... זה היה בר"ה הזה**... אני עומד מול מלך איום ונורא שסביביו נשערה מאוד והן בקדושתן לא יאמיין... ואני לא מצליח לכופף את הראש... עומד לי עם יד על המותן ואומר אדיר אדירנו... תאמין לי שההרגשה הזו הייתה הרבה יותר גרועה ובעיקר בעייתית מאשר התחושה המבווישת והמתוקה שלך... כי התחושה המבווישת שלך היא במקום!! זה הזמן להרגיש ככה!!! כן... זו תחושה אמנם קצת מרירית אבל זו הנקודה... "שישראל עושים עצמם רשים לפני המקום..." ואילו להגיע לר"ה ולהרגיש כזה גבבר... זה היה בלתי נסבל... הייתה לי עבודת פרך באותו ר"ה... כל כמה דקות שוב ושוב מסרתי מודעא, אנא ה': זכור כי עפר אנחנו... אתה יודע שחכח החמירות שלי לא תמיד מתואם איתך... והפעם הוא החליט לעוף על עצמי... ואני מתנער מהמחשבות האלו... ואנא... אני מאמין שאתה מרחם לא רק על דלים ורשים... אלא גם על מי שהוא כזה למרות שהוא לא מרגיש ככה... ה' עזר והייתה לי אח"כ שנה טובה... אבל מה שבטוח ראש השנה היה גרוע ביותר)

בקיצור: לא להיבהל מתחושת המבוכה והבושה וההכנעה בראש השנה... תן את זה לה'!!!!!! זה מתוק!! זה אהוב לה'... תן לה' את ההופעה המתוקה הזו... אל תתעקש להתגבר עליה... לפעמים ניתן לראות צעיר שמקמט עוד יותר את המצח ונלחם עם עצמו במאמץ נואש להפגין כן איזשהו שליטה במצב... כן... אני מבין מה קורה פה... ואני עובד על זה... והנושא בטיפול...

לא!!! תן להרגשה של הדלים ורשים מקום אצלך... תן לה להתפשט בכל נימי נפשך... תופיע ככה מול מלך יושב על כסא רם ונשא... ומשם!!! מהמעמקים האלו תזעק... המלך!!! קראתי שמך ה' מבור תחתיות... אני הקטן והשפל ממליך אותך... ואז!!! ברגע שאתה מוכן לעמוד כפוף לפני ה' בכניעה ובהכנעה... אז מגיעים הפסוקים שמיד אחרי תקיעת שופר... אשרי העם יודעי תרועה... בשמך יגילון כל היום ובצדקתך ירומו!!! כי תפארת עוזמו אתה וברצונך תרום קרננו... שים לב: אתה לא נשאר כפוף... אתה לא נשאר דל ורש... פתאום הגב מזדקף והראש מתרומם... אבל ממי?? בצדקתך ירומו!! ברצונך תרום קרננו... כן... בתפילת מוסף אני כבר מרגיש פחות נבון... מה קרה?? הסכמתי להתכופף... הסכמתי להופיע כנוע מול ה'... והוא ברצונו החליט להרים קרני!! ובשמי תרום קרנו... בקיצור: לא להילחם ברגשות ההכנעה והמבוכה... תשאר ככה... תן!!! תן לרבש"ע את העונג להרים את קרנך... אל תעשה את זה במקומו...

גיבורי הכח שממשיכים הלאה... גם במוצאי שביעית...

אבא שבשמים... בשבוע זה מסתיימת לה תקופה אצילית של מפגן עוצמתי של אותם גיבורי הכח שבמשך שנה תמימה החזיקו חזק וקיימו רצון ה' והפקירו את שדותיהם... במשך שנה תמימה עמדו גיבורי הכח איתנים בחזית הקרב של מלחמת היצר... לא התקרבו לשדה... לא זרעו ולא חרשו... וכעת אותם גיבורים מסיימים בשבוע זה את המלחמה והם מקבלים רשות שוב לחזור לשדה... כולנו מצדיעים להם ומלאי הערצה אליהם על הגבורה והעמידה האיטנה מול הניסיון גדול... אנחנו מראים להם את הדרך חזרה לשדה... זכו במחקכם... עמדתכם בניסיון... ויום טוב עושים לכם שיצאתם בשלום ובגבורה משנת השמיטה.

אבל כידוע!!! כבר הוזכר כאן שבגמ' קידושין מוזכרת עוד שיטה מי נקרא "גיבורי כח עושי דברו..." דעה אחת אכן אומרת שזה הולך על שומרי שמיטה... אבל הדעה השניה אומרת שזה הולך על אותו רווק הדר בעיר ואינו חוטא... כן... הם!!! הרווק הדר בעיר... ועוד איזה עיר... עיר נוסח דור שנת 2022 עם כל הניסיונות והפיתויים... כשהם עושים הכל כדי לשמור על רוחניותם הרי הם נקראים גיבורי כח עושי דברו... אבל אבא שבשמים...

נפשי בשאלתי ועמי בבקשתי: מתי המוצאי שביעית של גיבורי הכח מהסוג השני??

מילא שומרי השמיטה... יש להם אמנם שנה אחת קשה של ניסיון... אבל לפני ואחרי כן יש להם הפסקת אש... הם לא נשארים כל הזמן בשדה הקרב ולהיות גיבורי כח... החזית קיימת רק שנה אחת... לפני כן יש להם זמן להתארגן... ואחרי כן יש להם זמן להתאושש... אבל גיבור הכח של דורנו... אותו רווק הדר בעיר ואינו חוטא... האם גם לו יש תאריך לסיום תקופת הגבורה?? לא!!!! אין לו תאריך... גבורי הכח מהסוג הזה... זה יום שעה שעה... יום ולילה לא ישבותו... בשנה ששית ובשנת שביעית ובמוצאי שביעית... גיבורי הכח מהסוג הזה זה היוצא צבא בישראל המיתולוגיים!!! שאין להם יום ואין להם לילה... הם חיל המלך שעומדים תמיד מוכנים לקרב... תמיד מוכנים להתמודדות...

ברגעים מסוימים זה קצת נשמע מייאש... רבש"ע: אני משווע לקצת מנוחה!!! לקצת רגיעה נפשית... אבל רשמית אין!!! לגיבורי כח האלו אין תאריך... לא תאריך התחלה ולא תאריך סיום... אבל נא לא לשכוח... כמו להתמודדות שלהם אין קצבה... גם לשכר שלהם אין קצבה... מה רב טובך אשר צפנך ליראיך... הם החיילים האמיתיים של ה'...

אבל בכל זאת!!!!!! אליך גיבור כח התמידי והבלתי פוסק... כעת תקשיב טוב טוב למה שאני אומר לך: השנה נפל אצלי דברו!!! אם שמת לב אני כותב הרבה בנושאים של התמודדות, אני מציע מידי פעם עצות חלקיות... פתרונות נקודתיות... אבל השנה בקיץ האחרון לראשונה הרגשתי שינוי מהותי!!! הפעם אני מרגיש שעליתי על פתרון פורץ דרך... שאני עוקב אחריו במשך שנה וחצי בחשדנות ייתר... תבין: כמוני כמוך... אני גם מאוכזב בכל מיני רעיונות פתרונות קסם שקייית שהנה... סיימתי איתו... עם היצירה... ובסוף אתה מגלה שהוא כנראה יותר חזק ועמיד ממה שחשבת... אז אני כבר לא ממחר להתלהב... אבל הפעם זה נראה רציני!!! אני מתחיל לעכל שהנה... מצאתי מרשם טוב... אני די מתבייש לומר לך מה המסקנה החדשה שלי... כי היא מאוד נדושה וממש לא פופולרית... אני בטוח שאחרי כל ההקדמות שלי... ברגע שתשמע את זה... אתה תתאכזב... ברור שתתאכזב...

ובכן: מתברר שהעצה הטובה ביותר מול התמודדויות בקדושה זה שקיעות בלימוד!!!

זהו זה... זו האמת הישנה נושנה נדושה ומוכרת מבית המדרש הישן... והאמת היא שתמיד ידעתי את זה ותמיד אמרו לי את זה... וזה כתוב בפירוש בחז"ל בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין... אבל זה היה נשמע לי כזו עצה ששייכת לדורות הקודמים... עצה שיכולה לעזור לגעציל משיבת וולזין שהיה לו פיתוי להסתכל בספרים החיצונים... בפרט שבדרך כלל מי שמצטט את העצות מהסוג הזה זה אחד שלא מספיק נראה שהוא מונח בפיתויים האדירים שקיימים דורנו... בקיצור: אף פעם לא אימתי את העצה הפשוטה הזו לדייט! ובשנה וחצי האחרונות פשוט ניסית... בפרט בשנה האחרונה... שדף היומי הצמיד אותי למסכת יבמות וכתובות... והם פשוט הפכו לי את החיים!!! מסכת יבמות לא נתנה לי הנחות... היא הכריחה אותי להיכנס לריתוק!!! לשקוע לסוגיות, להשקיע ולא לחפץ... מסכת יבמות לקחה את הזמן שלה... ואח"כ כתובות... ואז הגיע הקיץ וגיליתי שמשוהו אחר קורה פה!!! זה היה קיץ אחר!!! ההתמודדויות היו יותר מינוניות... העסק היה יותר בשליטה... בין הזמנים אב אני תמיד נערך לקראת מלחמת עולם (או לבידוד מרצון) מול הגוינגל של הרחוב המופקר... ואילו השנה?? השנה בין הזמנים נפל בדיוק בפרק אלו נערות!!!! אלו נערות פשוט גנב את הבמה... במקום להתקשקש עם ניסיונות... הייתי עסוק בקים ליה בדרכה מיניה... אין לוקה ומשלם... הגמי הצליחה לאתגר ולעצבן אותי כהוגן... התישה אותי... ופשוט לא האמנתי למראה עיני!!! הקיץ הזה עבר רגוע כפי שלא היכרתי... ובקיצור: לראשונה!!! לראשונה אני מוצא את עצמי עומד מול עצה ממשית ופתרון משמעותי להתמודדויות בענייני קדושה בדורנו... פשוט להיות שקוע בלימוד!!! כמוני כמוך... כבר ניסיתי כל מיני פתרונות קסם איך להימלט מהתמודדות... ותכל'ס... קלטתי שאין!!! אין פתרון קסם... יש ניסיונות, הם קיימות וצריך פשוט להילחם, להיאבק, לבעוט עם כל הכח, לפעמים לספוג כשלונות, ולהמשיך להילחם, אבל הפעם אני חושב שגיליתי פה פריצת דרך אמיתית!!!! בפרט להיות שקוע בלימוד זה לא נקרא פתרון קסם!!!! סו"ס להיות שקוע בלימוד זו עבודה... זו יותר סוג של המרה... להמיר את מלחמת היצר במלחמתה של תורה...

בקיצור: איש בשורה אני!!! מסכת יבמות וכתובות הפכו לי את השנה!!! ואני כעת מדבר ספציפית ביחס לקדושה... ולא תאמין... אני מכיר כמה וכמה שהעידו על עצמם ששקיעות בלימוד זה הדבר היחיד שעזר להם לצאת מהתמכרות לרשת... אני אמנם מכיר רק כמה כאלו... לא בגלל שרק הם הצליחו... אלא בגלל שרק הם ניסו... כל השאר הם כמוני כמוך שלא חלמו בכלל לנסות את השיטה ה"חדשנית" הזו... (אז הנה לך!!! אתה גבור הכח שפותח כעת את שנת מוצאי שביעית... ומביט בקנאה על אלו שסיימו את השירות הצבאי שלהם ואילו אתה נשאר פה בחזית המלחמה בודד עייף ויגע ו)לאן ירא אלוקים... אז הנה לך חיזוק לקראת השנה החדשה... מהיום גם לי מגיע קצת הפוגה... גם לי מגיע לקבל קצת תגבורת ותחמושת... אז הנה!!! משכחו לבית המדרש... אל תזלזל בעצה הזו!!! הפעם זו עצה של חז"ל!!! והכי הכי זה לא פתרון קסם... כן... זה לבחור במשנה תחליפי דברי המהר"ל... שתורה עבודה וגמילות חסדים זה כנגד ע"ז גילוי עריות ושפיכות דמים... תורה מקבילה לגילוי עריות... תנסה!!!! בדוק ומנסה... מעוגן בתורתנו...

**נאחל ברכת כתיבה וחתומה טובה
מעומק לב, לכל נציגינו ומפיצי
העלון שבכל ישיבה ועיר,
ולכל קוראי גיליון זה, (וגם למי שאינו
קורא) בארץ ובעולם,
שנזכה להמליך את ה' כבנים,
שארשת שפתינו תערב לפניו
יתברך, ימלא ד' משאלות לבנו
לטובה.**

**היום תאמצנו, היום תברכנו, היום
תגדלנו, היום תשמע שוועתנו, היום
תתמכנו בימין צדקך.
שנה טובה ומבורכת בישועות
גדולות לכלל ולפרט.**

--

**גם השנה יצאה לאור מהדורה נוספת של
החוברת המבוקשת לנשים (שיצאה בשנים
האחרונות) העוסקת בתפקידן הרוחני בראש
השנה, הרחק מבית הכנסת ומהאווירה של
התפילות וימים הנוראים**

שם החוברת:

"והיא תהלתך"

**ניתן להשיג בכל מוקדי המכירה של
גיליון זה.**

לברור הנקודה הקרובה אליך

ולהזמנת כמויות:

052-7683095

055-6728458

מה בחוברת??

- כיצד ניתן להרגיש את אורית הימים הנוראים והתפילות הרחק מבית הכנסת... מתוך המטבח, וההתעסקות עם הילדים וכדו'??
- למה נשים פטורות מתקיעת שופר, וכי היתקע שופר בעיר ורק הגברים יחרדו??
- למה דוד המלך מקנא בעוה"ב הבטוח של הנשים בו בזמן שבעוה"ב שלו הוא מסופק?
- והיא תהלתך- המקצרות בתפילתן ומובטחות בישועתן!!
- אילו קבלות מומלץ לנשות ישראל (לא) לקבל על עצמן... [מאמר חדש מהשנה]

הבחור שבזבז כסף בהימורים מהכסף שלו...

אם שמת לב: בסליחות, כשאנחנו מגיעים לשלב של הוידי... יש שם שני וידוים אחד לצידי השני... הוידי הראשון והמוכר זה "אשמנו, בגדנו, גזלנו, דברנו דופי..." אבל! מיד אח"כ יש עוד וידוי: "אשמנו מכל עם, בושנו מכל דור, גלה ממנו מוש, דוה לבנו... לעינינו עשקו עמלנו, ממושך ומורט ממנו, סבלנו על שכמנו" וכו' וכו'... מה זה?? מה זה הוידי השני הזה???

מה ההבדל בין שני הוידיים האלו??? העניין הוא כך:

ביודיו הראשון אנחנו מבקשים סליחה מה'!!!

ואילו ביודיו השני אנחנו מבקשים סליחה לא פחות ולא יותר מעצמנו!!!

שים לב: ביודיו השני כמעט ולא מוזכר הנושא של חטא... מה כן מוזכר?? הצרות שלנו... והמכאובים שלנו... והבושות והחרפות והביזיונות והסבל... זה הוידי!!! וידוי שמתמקד בחטא ופשיעה ועוון... שחטאנו ועוינו ופשענו... למי?? לעצמנו!!! מה שנקרא: "מאשר חטא על הנפש..." כמו שהנזיר צריך להביא אשם על שהוא חטא על נפשו, בזה שציער עצמו מן היין. ככה אנחנו צריכים להתוודות על עצמנו... על מה שעוללנו לעצמנו... עכשיו: רגע רגע... שלא תבין לא נכון... זה לא מדויק!!!

זה לא שבאמת אני פה עומד מתוודה ומבקש סליחה מעצמי... לא!! לא להיסחף... ברור שגם הוידי השני הוא וידוי כלפי שמיא... רק מה??

אני מתוודה לפני אבא שבשמים ומבקש ממנו סליחה... על מה?

על מה שעשיתי לבן שלו... הלא הוא אני!!!

כלומר: אני כן מתוודה לפני ה'... אבל הפעם החטא הגדול שחטאתי לפניו, זה מה שעשיתי לעצמי... מה שהתעללתי בבנו- הלא הוא אני...

כן... אבא ואמא הרבה פעמים כועסים על יענקי שהוא לא מתנהג יפה... אבל בסיידר... זה עוד נסבל... זה קורה במשפחות הכי טובות... אבל ברגע שאבא הזהיר את יענקי בכל לשון של בקשה שלא יטפס על המעקה... כי זה מסוכן והוא יכול לשבור את הכתף וזה יכול להסתיים חלילה בדברים הרבה יותר מסוכנים... ויענקי זלזל ולא שמע ושוב טיפס על המעקה בגובה ארבע קומות והתגלגל עליו... ואז רח"ל הוא נפל... ואז ה' ישמור... עברו על אבא ואמא כמה ימים מאוד קשים ומדאיגים בבית חולים... היה בהתחלה חשש לפגיעה בלתי הפיכה בחוט שדרה ונכונו לו עוד ימים רבים בריתוק למטתו של יענקי... כעת יענקי מרגיש מאוד מאוד לא נעים מאבא ואמא... יענקי מתוודה ומבקש סליחה... אבא... סליחה... ש... שמה?? שטיפסתי על המעקה???

לא!! לא כל כך... זה שהוא טיפס על המעקה זה לא הסיפור הגדול... בינינו... הרי אם לא קרה מה שקרה... יתכן מאוד שיענקי בשניות אלו גם היה ממשיך לטפס על המעקה... זה שיענקי עבר על האזהרות של אבא... לא זו העבירה הגדולה של יענקי... הוידי הגדול של יענקי כעת... סליחה אבא ואמא שנפלתי ושרתתי את הגפיים... סליחה ששרתתי את הכתף... סליחה על החוליה השבורה שמסבה לי כאבים איומים ולראות אותי סובל כ"כ זה פשוט מטרף את דעתכם... סליחה שאני לא מרגיש- לכם טוב... סליחה שכואב לי- לכם... סליחה על הדאגה שהימטתי עליכם... ובינינו... על זה יענקי צריך לבקש סליחה... אוהו... הרבה הרבה יותר מזה שהוא טיפס על המעקה... כי סו"ס אל תשכח שכל הסיבה שאבא כ"כ הזהיר אותו לא לטפס על המעקה זה רק בגלל זה!!! זה בגלל שאבא כ"כ פחד שזה מה שיקרה... ממילא... כשה קרה... הוידי הגדול של יענקי מתמקד לא פחות בסבל שלי שגרמתי לכם!!! רבש"ע... אנחנו מתוודים ש-אשמנו מכל עם, בושנו מכל דור, סליחה שגרמנו לך את הצער הזה... לראות אותנו מבווישים ונכלמים... סליחה שגרמתי לך ללוות אותי בגלה ממנו מוש ודוה לבנו בחטאינו... לעינינו עשקו עמלנו... יהודי שלא סינן את הבית שלו מפגעי הטכנולוגיה... והתוצאה העגומה הייתה שלעינינו עשקו עמלנו... הילדים שלו נאבדו לו בזה אחר זה... וכעת הוא מרגיש נקיפות מצפון... הכל בגללי... אני אשם שהילדים שלי ירדו מהדרך... הוא מודה ומתוודה: אני פשעתי בחינוך של הילדים שלי... זה אמנם נכון!!!

אבל אל תשכח... יש עוד וידוי... אל תשכח שלאבא שבשמים יש המון המון עגמת נפש לפגוש אותך- את בנו אהובו, כשיש לך כ"כ הרבה מפח נפש ומורת רוח מילדים שלא הולכים בדרך ישר... כמה צער יש לאבא שבשמים לראות אותך מצטער... תבקש ממנו סליחה על הצער שיש לך!!!

אבא שבשמים רואה במו עיניו איך כל העמל שלך בילדים הולך וטובע ביאור של ניסיונות דורנו... כמה חבל לאבא שבשמים על ההפסד שלך...

לבחור צעיר אולי קשה להבין כאלו מסרים... אבל תנסה לדמיין בחור שהלך לעבוד בבין הזמנים... עבד קשה וסו"ס הרויח סכום נאה... אלפיים שקל... יופי!!! והנה... משום מה הוא החליט לקחת את כל האלפיים שקל והוא בזבז אותם על הימורים... זה כ"כ כואב לאבא שלי!!! זה שורף!!! דווקא לבחור עצמו... נו... אני לא יודע עד כמה זה כואב לו... סו"ס אל תשכח שיש לנו עסק עם בחור קצת... קצת טיפס... ובשבילו נו... בסדר... אז הוצאתי את הכסף על הימורים... מבחינתו זה גם סוג של הוצאה... (סו"ס טיפס זה טיפס... אבל אבא שלו? אבא שלו מתפוצץ מבפנים... למה?? למה אתה עושה את הטעויות האלו? למה??

אבל בעצם סליחה אבא... מה איכפת לך...?? זה הרי לא כסף שלך... לא גנבתי לך כסף מהארנק ואיבדתי אותו... זה בסה"כ כסף שלי... אז תן לי... זכותי... זכותי לעשות גם שטויות בכסף שלי...

מה עונה אבא??? נכון... אבל אז מה... אז מה זה לא כסף שלי... אבל אתה ילד שלי!!! ולראות את הילד שלי עובד קשה ומרויח והכל הולך לטימיון בכזו טפשות... זה מטרף את הדעת... זה מצער את אבא לא פחות מאשר אם זה היה הכסף שלו... נו... בחור יקר... הבנת את זה?? אולי שרק כשתיה שם תבין את המקום הזה...?? אני חושב שאתה יכול להבין... אבל זכותך להתעקש לא להבין... (ועל זה כן צריך לבקש סליחה מאבא!! גם אם לא הפסדתי את הכסף של אבא כי זה כסף שלי!!! אבל הכסף שלי גם נוגע ללב שלו... העגמת נפש שלי גם מאוד מאוד משנה לו... ועל זה אנחנו מתוודים ביודיו השני... אשמנו מכל עם... יופי אדמתנו לנכרים...

הוידי השני הזה הוא מאוד חשוב!!! משתי סיבות:

גם בגלל שבאמת צריך להתוודות על זה... כי במשך השנה באמת ציערנו המון את ה' בצער שלנו... אבל זה לא רק זה!!! לוידי הזה יש חשיבות בפני עצמו... להפנים את המסר: אבינו מלכנו!!! יש לנו עסק עם מלך שהוא גם אבינו... כמה שחטאנו לה' וצריך להתוודות על זה... אסור לשכוח שהחטא ההכי גדול שלנו... זה המחיר שאנחנו משלמים על הטעויות שלנו... בסופו של דבר הצער הגדול ביותר שיש לאבא שבשמים זה לראות את ה"לעינינו עשקו עמלנו ממושך ומורט ממנו..."

כעת בא נתרם את זה למילים פשוטות:

כשאתה שוב נכשל ונופל לאותו בור קבוע שכבר התמכרת אליו... (כל אחד בחולשות הקבועות שלו... באותו רגע יש כאן חטא!!!! אבל חוץ מהחטא שחטאת כלפי ה'... יש פה אותך!! את התסכול שלך... את היאוש שלך... את השנאה העצמית שאתה חש כעת כלפי עצמך... אוף... עוד פעם נפלת... אז זהו!!! שתדע שה' חווה את זה יחד איתך... ועצם ההפנמה שה' חווה יחד איתך... לא רק את האשמנו בגדנו... אלא גם את האשמנו מכל עם בושנו מכל דור... עצם התחושה שה' פה איתי בתסכול של החטא... וחולק איתי יחד את הכאב הזה... זה נותן מבט אחר לגמרי על התשובה... זה מוריד מחסומים בדרך לתשובה...

כלפי מה הדברים אמורים??? כעת אני רוצה לנגוע בנקודה מעניינת:

אחת התופעות המצויות ברגעים של נפילה ומעידה... שברגע שקורה משהו לא נעים כזה... בדיוק אז אתה נתקף במין כזו תחושה של התקפת עצבים... די... תעזוב אותי... לא מעניין אותי כלום... אז מה ועשיתי עבירה... לא רוצה לחזור בתשובה... תן לי ללכת לישון...

מה הפשט בזה?? ממה נובעת תחושת העצבים הזה??

לענ"ד אחת הסיבות להתקפת עצבים הזו... זה כך:

למה פעם היו משתמשים בנימה הרבה יותר תוקפנית... ה' כועס עליך... תפסיק כבר עם השטויות שלך... ה' לא יוותר... ואילו היום אנחנו עסוקים בעיקר להוכיח שה' פה... חומל... מרחם... חס... ובא תשוב אליו...

אבל ההסבר הוא ככל הנראה כך: פעם היהודי באופן טבעי הבין את גודל מעלתו... הוא ידע שהוא חשוב לקב"ה... שהמעשים שלו יקרים לה'... ואדרבה... מרוב שזה היה ברור לו והוא היה איתן בדעתו ובהשקפותיו... אז אדרבה... הוא היה לפעמים נכשל במחשבות זרות... אה רבש"ע... אתה צריך אותנו... אז תחכה לינו! ולכן פעם היו עסוקים בקרקוע... ההלו... תרגע... אל תעוף על עצמך... ה' לא יסלח... לא יוותר... תזדרז... אם לא תתפוס את עצמך מהר... ה' יחפש מטאטא אחר...

כן... זו שפה נכונה למי שמבין יותר מידי טוב את גודל מעלתו... אבל היום אנחנו נמצאים במקום ההפוך לגמרי... אנחנו מבינים הכי טוב עד כמה אנחנו כלום... וכל הנימה הזו היא בשבילנו היא "יהודה ועוד לקרא", ולכן אין ביררה!!! הגישה היום חייבת להיות הפוכה!! זה לא שיש פה שיטה חדשה אלא מה שפעם היה ברור לכל אחד שה' אוהב אותנו וכואב איתו, הרי כעת אנחנו חסומים רגשית וזה ממש לא ברור לנו... **ואתה יודע איפה אני רואה את זה בצורה מאוד בולטת??** בכל מיני תפילות של קדמונים שמוזכר שם באריכות את שפלות האדם ופחיתותו ויותר מידי מאריכים בזה... ובלב שלי אני לא מצליח להבין... מה כ"כ הרבה מאריכים בזה?? וכי משהו חשב אחרת?? אדם כחציר יבש, כצייץ נובל, כצל עובר, וכרוח נושבת... בשביל מה צריך להגיד את זה?? אני לא חושב שיש משהו בדור שלנו שחושב אחרת??

אלא מאי?? כנראה שפעם אנשים ידעו את ערכם!!! הם ידעו שנוכח אמן שבשופר גדול יתקע ומלאכים יחפזו... אבל מי יקבע את הסדר יום?? אני!!! אני במעשים שלי יקבע מתי ה' ישב על כסא הדין... את זה פעם יהודי הבין מצוין... והוא פחות הבין עד כמה ה' לא יחכה לו עד אין קץ... וכאן הגיע רבינו יונה ומתחיל להצליף בשוט... ההלו... תרגע... תנוח דעתך... ה' גדול ואתה פיצי פיצי... ומה מהר לחזור לסדר... ואילו היום אנחנו אלופים בקטן קטן קטן הזה... וכאן צריך להוציא מהבוידם משפטים שרבינו יונה לא היה צריך לומר אותם כי זה היה פשוט להם... ולנו זה לא פשוט!!! להבין שהצער הכי גדול לאבא שבשמים זה הצער שלי... האסון הכי גדול שיוסף יכול להמיט על אבא שלו זה טרופ טרופ יוסף... ואם כך, לא לברוח!!! לגשת לאבא שבשמים עם כל הכאב שלנו... עם המכוננית השבורה ועם הלב השבור שלנו... ולכאוב איתו... ולבקש ממנו שיתן בלבנו לעזוב לו דרך רשע ולהחיש לו ישע...

לי שהמכוננית שלו לא תשבר... ולכן אין לו בעיה להגיע אלי עם המכוננית השבורה... ולהצטער ולהתחרט יחד איתי על מה שקרה... **הבנת את הנקודה העדינה והדקה???**

מה עושים כשחלילה קורה מעידה... מה עושים שלא לברוח כמו אדם הראשון בשעתו?? דבר ראשון: תבין שהחטא העיקרי הוא עצם הצער שיש לך עכשיו... המכוננית השבורה שלך שה' כ"כ ביקש ממך לא לשבור אותה... המעשה הזה והזה שה' יודע שזה לא יעשה לך טוב... ועשית אותו וכעת רע לך... כעת עיקר החטא הוא עצם התחושה שלך!!! ולכן אל תפצל את התחושות... אם אתה מרגיש רע עם עצמך... תרגיש את זה יחד עם ה'... תבין שגם ה' חווה את התחושה שלך וזה כואב לו... ואם כבר תצטער יחד איתו על העגמת נפש המשותפת שלכם...

אגב: רואים את זה מאוד בולט בחטא אדם הראשון... שברגע שאדם הראשון חטא הוא הבין שהוא ערטילאי וזו הוא מיד הלך והתחבא... ואז כשהקב"ה פונה אליו... מה הטענה הראשונה שה' אומר לו?? למה אתה מתחבא?? נו... בינינו, וכי זה הנושא? זה הרי בסה"כ סימפוטום קטן כתוצאה מהחטא?? נו... מה התשובה??

ברגע שאדם הראשון חטא... באותו רגע התעוררו אצלו שתי בעיות... יש לו בעיה אחת עם עצמו שהוא ערטילאי ונאלץ להתחבאות מרוב בושה... וחוף מזה כעת יש לו גם בעיה עם הרבש"ע שכועס עליו...

פונה אליו ה' ואומר לו: לא!! זה לא שתי בעיות... זו בעיה אחת!!! הבעיה שלך זו הבעיה שלי!!! אם לך יש כעת מצוקה שאתה כעת ערטילאי ונאלץ להתחבאות מבושה... זה בדיוק גם הכאב הגדול שלי... לראות אותך בכזו שפלות... לראות את יצור כפי איך הומעטה קומתו והושפלה גבהותו וארורה אדמה בעבורו ובעצבון יאכלנה ואל עפר ישוב

העבודה שלנו היא לכה"פ לא לטעות בטעות השניה של אדם הראשון!!!

(אם את הטעות הראשונה אי אפשר למנוע... "כי אדם אין טוב בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא..." אז לפחות לא לאמץ את הטעות השניה של אדם הראשון...) (אם כבר קורה איזה מעידה רוחנית... לכה"פ לא לברוח ולהתחבאות... לא לעשות מזה שתי נוסאים... יש לי את הבעיה שלי ויש לי את הבעיה איך מסתדרים עם הבוס... **לא!!! יש פה רק נושא אחד...** אבא שבשמים... חטאתי לפניך... צפצפתי על עצמי!!! כמה פעמים החלטתי שאני לא נופל שוב בחולשה הזו ושוב פעם רמסתי את הכבוד של עצמי... כואב לי על הכבוד שלי... גם מציד... וגם מצידך שגם לך מאוד חשוב הכבוד העצמי שלי... אז בואו נכאב ביחד... אני מצטער על העגמת נפש שגרמתי לך בשמים... אני מצטער על ה"סבלנו על שכמנו פורק אין מידם..." אנא ה' תסלח לי... והשיבנו ה' אליך ונשובה...

תוך כדי שאני כותב שורות אלו אני כל הזמן מהרהר לעצמי... למה המשפטים מהסוג הזה הם יחסית מודרניים... הם משפטים שלא כ"כ שמענו אותם... אמנם הם מעוגנים בחז"ל וזה אמת... אבל תכל"ס... זה מנגינה שלא מספיק מוכרת לנו מבית מדרש הישן...

אתן לך דוגמא: אני בדרך כלל מאוד רגיש לזולת... אם קרה שמישהו נפגע ממני אני מיד רץ להתנצל בפניו... אין לי בעיה להתנצל ולבקש סליחה... אבל קרה לי כמה פעמים שבדיוק לא הרגשתי טוב... ובדיוק קמתי נורא מאוחר והרגשתי נורא דפוק עם עצמי... ובדיוק אז משהו גם נזכר להיעלב ממני... כאן התעצבנתי עליו... די... עזוב אותי... מה אתה רוצה מהחיים שלי?? גם אותך חסר לי כעת על הראש???

הבנת את המשל?? כמובן שלהבדיל אלף אלפי הבדלות... אבל כפי שסיכמנו בכל נפילה רוחנית, ישנם שתי תחושות קשות שבאים במקביל: מצד אחד אני מרגיש רע עם עצמי... מאוד מאוד רע לי עם עצמי... אני כעת שונא את עצמי... מואס בעצמי... מרגיש סמרטוט... ומצד שני: חוף מזה... אל תשכח שגם חטאתי לה'... ועברתי על רצונו... וכעת צריך לבקש ממנו סליחה כי זה לא בסדר וכו' וכו'... אז הנה!!!! היות ושתי התחושות האלו מגיעות בד בבד ביחד... שבדיוק ברגע שאני מרגיש כ"כ רע עם עצמי... בדיוק אז גם צריך לבקש סליחה מה'... **מה הפלא!!! מה הפלא שהתגובה היא:** תעזוב אותי... לא רוצה כלום... לא רוצה לחזור בתשובה... תן לי לישון... כן!! זה בדיוק התגובה שאני מגיב כשאני כעת נמצא במצב רוח בטטה... ובדיוק עכשיו נדרש ממני לבקש ממישהו סליחה... אני מגיב בעצבים... עזוב אותי... אני כעת בקושי סוחב את עצמי... אין לי כח עכשיו גם לסחוב אחרים על עצמי...

זו בדיוק התחושה ברגע של חטא... לא זו בלבד שאני מרגיש כ"כ רע עם עצמי... אני עוד צריך לבקש סליחה מה'... גם לה' יש בעיות איתי... אין לי כוחות נפש לזה... אז זהו!!! על זה באתי... אנא ואנא... אל תפצל את התחושות... אל תפריד ביניהם... אל תעשה מזה שני נושאים שונים... כאילו יש לי בעיה עם עצמי וחוף מזה אני צריך להסתדר עם הבוס... **לא!!! זה לא ככה!!!**

תבין שברגע של נפילה ומעידה... כעת אתה מרגיש דפוק עם עצמך?? אז תדע לך שה' פה איתך בהרגשה הדפוקה!!! ואם כבר יש לך כעת מה לבקש סליחה מה'... זה על מה שאתה מרגיש עכשיו... ה' סליחה על העגמת נפש שיש לי עכשיו... אשמנו - מכל עם... זה מאוד מזכיר לי הילד שלי שיום אחד זחה דעתו עליו והוא החליט לבדוק את החוסן של המכוננית... הוא התחיל לזרוק אותה ולחבוט אותה בקיר ובריצה... והתחננתי לפניו... תפסיק לזרוק את המכוננית בפראות על הריצה כי זה ישבר... וחבל... אתה אוהב את המכוננית הזו... והוא המשיך לזרוק והמשיך וכפצוי זה נשבר... ואז הוא הגיע אלי עם המכוננית השבורה ועם דמעות בעיניו... כעת תגיד לי: מה הוא מרגיש?? הוא עצוב שהמכוננית נשברה... ו... והוא עצוב גם בשבילי ש... שמה?? שהמכוננית שלו נשברה גם לי... שמת לב?? אצלו לא שתי מחשבות שונות... הוא לא מצד אחד עצוב על המכוננית ומצד שני הוא מרגיש חוטא ופושע בייחס אלי... (כי אם זה היה ככה... הוא לא היה מגיע אלי עם המכוננית... הוא היה בורח למיטה כמוני כמוך שברגע של נפילה רוחנית אנחנו בורחים עם האוטו השבור ומתחבאים מה')

לא!!! אצל הילד שלי יש פה דבר אחד!!! עצוב לו פעמיים על המכוננית שנשברה... זה עצוב לו גם מצידו... ועצוב לו גם מצידו שהוא יודע שהיה איכפת

האם לבקש בקשות פרטיות בר"ה או

לא???

אחד הפולמוסים המסוכנים... האם לבקש בקשות פרטיות בראש השנה או לא?? יש בזה דעות לכאן ולכאן... גם מי שאומר שאסור, החפץ חיים כבר אמר: שברגע שיענקי ילד חסום רגשית, אבא רוצה לשמוע אותו גם מבקש שוקו וממתקים, העיקר תפתח את הפה,

על כל פנים הפשרה הכי טובה זה אמנם לבקש בקשות פרטיות אבל מכיון של כבוד שמים!!! והדוגמא המוכרת ביותר זה חנה אם שמואל... שעמדה והתפללה בעיצומו של ראש השנה... על מה?? על זה שהיא רוצה בנים!!! והנביא מדגיש: ותתפלל על ה'!!!

בתפילה שלה היא לא התמקדה בצורך שלה... לא התמקדה בצער הפרטי שיש לה בזה ש"כעסתה צרתה" וכו'... אלא היא התמקדה בצער השכינה... בצער שיש לה על עיכוב הישועה שלה...

או אמנם השונמית דווקא ביקשה מהנביא שלא יתפלל עליה בר"ה על ילדים... כי בראש השנה עדיף "בתוך עמי אנוכי יושבת" אבל חנה כן!!! חנה התפללה על ה' ומתמקם הזה היא כן התפללה.

עד כאן הדברים כהווייתם... עכשיו: תכל'ס... בינינו... זה נשמע משהו מופשט מידי... אתה רוצה שאני אתפלל על הצרכים שלי... אבל לא מצדי... אלא מצד ה'... נו... באמת: על מי אתה בדיוק עובד???

אתה כאילו רוצה שאני אפנה לה' ואבקש ממנו על כל הבעיות שלי... אבל לא... לא מצדי... לי לא אכפת... רק מצידך רבש"ע...

נו... באמת?? מה זה העבודה בעיניים הוו???

אז זהו שלא!!! הדברים הם הרבה יותר פשוטים ובהירים ממה שאתה חושב... (ושוב: או שתתחבר או שלא... תכן שיה עדיין ישאל גדול עליך... גם לי ארך זמן להיכנס לזה...) ובכן: צריך לדעת שכשאני מצטער, הצער שלי עצמו כואב לרבש"ע הרבה הרבה יותר מהצער שלי בעצמו!!! (עיין מאמר בדרך 4 שהורחב בנושא זה...) ואני יכול להעיד: המתנתי לילדים... זה קשה!! וקשה מאוד!! אבל אני יכול לומר עם יד על הלב: לאבא שלי זה היה הרבה יותר קשה!!! (עד כדי כך שכבר הגיע מצב שהתפללתי לה' לזכות בילדים ולו בשביל אבא שלי... ואגב: ואני לא היחיד שמעיד על כך) ואם קשה לך לעכל את הנתון הזה... אני אסביר לך את זה מאוד פשוט: תאר לעצמך ילד כפיתי בבית!!! נוטל ידיים מאה פעמים ביום... וההורים שלו עומדים מולו ועיניהם רואות וכלות על הסבל הנפשי שעובר עליו... איך שהוא שוב סוגר את הדלת ואיך הוא מרביץ לעצמו (ושוב...) (ולא אלאה אותך בתיאורים עטומים)

תגיד לי: למי יותר רע?? לילד הכפיתי או להורים שלו??

ברור שלהורים שלו!!! מסיבה פשוטה: הוא סוגר את הדלת בפעם המאה... למה?? כי... כי "היא לא סגורה"... כל הבעיה שהדלת עדיין לא נסגרה... (אמנם כבר מאה פעמים היא לא נסגרה...) אבל אצל אבא ואמא שלו זה... זה יענקי שלנו... רחמנות... מה עובר עליך... איזה אומלל אתה... אתה נרדף מרוח רעה... על כן המו מעי עליו רחם ארחמנו... אתה מבין?? כשאתה בוכה לה' על כל מיני פיצ'פיקס של כפייתיות ונהנתנות דורנו... לך מפריע משהו יחסית נקודתי... אבל אבא שבשמים שומע פה מצוקה הרבה הרבה יותר עמוקה שאתה ילד קטן מידי בשביל לזהות את החוסר ישע שטמון כך...

ממילא בא נתפלל על ה'!!! נתפלל עליו... שמעך אחד וישיע אותי ויתן לי מה שאני רוצה... ומצד שני שיוציא אותי אותנו מהבור... שיעשה אותנו ילדים גדולים... והשב שכינתך לציון עירך... ודו"ק...

סדר מעמד הסליחות לבעלי תשובה בשעה תשע בבוקר בסנהדרין קטנה...

ארבעה ימים לפני ראש השנה... זוחלים ורועדים מיום בואך... ובעיירה שלנו כל העומס מתקבץ לסנהדרין קטנה של רבי יהושע בן חנניה... ר' יחזבד ור' ישבאב הם מהתלמידי חכמים היושבים מידי יום בג' שורות של כ"ג תלמידים שעושים שימוש מידי יום במושב הסנהדרין מהנך החמה עד שעה ששית... שאז פורשים לסעודת שחרית ומשם לשינון ותנוני והעמדת השמועה בבית המדרש ממה שנתחדש היום בבין דין... (אבל בימים אלו יש עומס חריג בבית דין... אשריהם ישראל... לא יאומן כי יסופר... עומדים להם נערים צעירים בתור ארוך וגודשים את בית הדין... והם לא מוותרים... הם רוצים משהו... תנחש מה הם רוצים?? לא תחלום... אין סיכוי שתנחש...

כל הצעירים שאתה רואה פה... זה מה'חברה' נוער הברזלים של העיירה שלנו וכל הכפרים הסמוכים... כל אחד שעומד כאן 'מוכר למשטרה', כל אחד ותעלוליו... כל אחד והסיפור האישי שלו... אצל חלקם מדובר במעשים פלילים של ממש... וחלקם קצת פחות... אבל עכ"פ כל מי שאתה רואה פה בתור זה כאלו שלפני שנה שנתיים לא היית רואה אותם פה... בעצם סליחה... כן יכולת לראות אותם פה... אבל מובלים בכח ע"י שליח ב"ד... ע"י השופטים והשוטרים שתתן לך בכל שערך... אבל כעת אף אחד לא הביא אותם בכח לכאן... והם הגיעו לכאן מעצמם!!! ומרצונם הטוב... ותנחש מה הם רוצים???

הם רוצים להתנתקות!!! רוצים להיטהר!!! רוצים להגיע טהורים ונקיים לראש השנה וליום כיפור... אז הנה מוטי... הוא הדוגמא היותר עדינה... מוטי רק בחודשים האחרונים תפס את עצמו לידיים... אבל בתחילת השנה נתפס אוכל במסעדה לא כשרה... התרו בו שמאכלות אסורות זה לאו שיש בו מעשה והוא זלזל... באו שני עדים והעידו עליו בבית דין והוא התחייב מלקות... זהו... עקרונות פה נגמר הסיפור...

עכשיו שתבין: מלקות כידוע זו משימה לא נעימה שלאף אחד אין אינטרס לקדם אותה... בית דין לא נהנים לחלק מלקות... וגם העדים שנאלצו להעיד על מוטי לא עשו את זה בכין... (בקיצור: תורה זה לא פרקליטות, שיש להם עניין לייצר תיקים ולספק הפללות) ואותו מוטי שמגיע לו מלקות... הוא בודאי לא ירוץ לבית דין... נו... תתנו לי מלקות... (בפרט אם הוא מחכה להזדמנות מתאימה שיהיה לו איזה שפעת או קורונה... ודווקא אז הוא יבקש לקבל את המלקות... ואז יש סיכוי שהרופא יאמרו אותו שלפי מצב בריאותו מגיע לו הכי פחות מלקות... עכשיו, בינינו, האם זה חכם לקבל 21 מלקות בתור חולה, או 39 בתור בריא... זה עוד שאלה...) ולכן ע"פ רוב כל המשימות הלא נעימות האלו נדחות ונדחות... ובדרך כלל זה נדחה עד חודש אדר שזה סוף שנה יהודית... ואז הזמן דוחק כי יש כלל שצריך לסגור את כל התיקים בב"ד לקראת תחילת שנה יהודית... ככה זה ע"פ רוב... אבל כמו שלקראת חודש ניסן, ב"ד נאלצים בעל כרחם לסגור תיקים... אז זהו!!! **שלקראת ר"ח תשרי**... לקראת ראש השנה קורה אותו דבר... **אבל יחי ההבדל הקטן**... כאן זה לא מגיע מצד בית דין... אלא זה מגיע מצד הנאשם בעצמו... עומדים פה כעת שורה ארוכה של צעירים שהמכנה המשותף ביניהם שהם נתחייבו בבית דין!!! אם מלקות דאורייתא, אם מכת מרדות דרבנן, או חיובי מסוין, או קנס... כל אחד והתיק שלו... ואתה מבין לבד שאם הם חייבים מלקות הם לא הצדיקים הכי גדולים...) זה אומר שהוא עבר על לאו שיש בו מעשה במזיד ובהתראה... (וכעת, אף אחד משליחי בית דין לא רודף אחריהם כעת עם מקל ולא תופס אותם בגרון... **והם הגיעו מעצמם!!!**

ומיחמתם!!! והם תובעים ודורשים... אני רוצה מלקות!!!! למה?? ראש השנה מתקרב... יום הדין בפתח... ובאתי לסליחות!!!! באתי לקבל סליחה... לכן אני רוצה להיטהר ולהתרחצ לפני ה' ולספוג את העונש שמגיע לי בב"ד על עוונותי... אלה המכות אשר הוכיתי בית מאהבי...) אמנם יו"כ מפער על העבירה... אבל את חיוב המלקות הוא לא מסלק... כך שנשאר שטר חוב שלא נפרע... ויש פה לחץ!!! מיום ראשון של סליחות כל החברה של העיירה לשעבר... כל אחד פה נזכר בפעקאלע שלו... בחיוב מלקות או תשלומין שהוא צבר בשנה האחרונה או בשנים עברו) באחד כזה שרק השנה הוא תפס את עצמו לידיים... והם לא מוותרים!!! והם לא מסכימים להידחות לאחר ראש השנה...

והנה... יש לנו פה את גלעד!! על גלעד זה אפילו לא לשון הרע... את גלעד כולם מכירים... עד לפני שנה הוא היה ראש המאפייא... אין אחד שלא שמע עליו... הוא סיפק לנו פה הרבה אתגרים... הוא כבר ביקר בבית דין הרבה פעמים בסיטואציות שונות... הוא שיהיה בריא... צבר פה במשך השנים שיא של שמונה חיובי מלקות דאורייתא ועוד שלוש עשרה מכת מרדות דרבנן... אתה קולט איזה תיק זה??

אתן לך רק טעימה: רשימה חלקית על מה הוא חייב מלקות... קח דף ועט ותרשום: ובכן: המלקות הראשונה על הקעקוע החביב שהוא עשה בתחילת שנה שעברה... התרו בו שהוא יתחייב מלקות) אל תבקש ממנו שיראה לך את זה... על זה נאמר, אין אומרים לבעל תשובה זכור מעשיך הראשונים... ב. בחודש כסלו האחרון הוא נתפס קוצר ספיחין אבל לא סתם אלא כדרך שקוצרין כל השנה. (שזה חיוב דאורייתא... ג. בחג השבועות הוא נתפס כשהוא שולה דגים מן הביבירן שלא לצורך אוכל נפש... כי זה לא היה מן הסוכן, וממילא בלאו הכי לא היה אפשר לאכול את זה בבי"ט... ד. באותו חג השבועות בעצמו, הייתה פה חגיגה שלם!!! הכל התחיל מאיזה כהן שתקף את הבכור בעל מום של גלעד... (לא מצא עם מי להתחיל) גלעד לא היה יכול להתנגד שהרי תקפו כהן וכו'...) (כיון שבכור בעל מום הוא לכהן, אז אם הכהן תפס לא מוציאים ממנו) גלעד זעם!!! אבל הוא החליט להבליג... אבל אז הוא ביקש מהכהן בקשה צנועה... שלכה"פ "יבד לו קצת" מהבשר הרך והטעים של הבכור שהוא צלה לכבוד יום טוב... והכהן לא הסכים, הוא נתן לכל הכהנים ורק לגלעד הוא לא הסכים לתת) וזה כבר היה יותר מידי בשביל גלעד... וכאן הוא החליט לקיים בעצמו גם דינא דתקפו כהן... והוא תקף בחזרה את הכהן... ולקח ממנו בחזקה כזית בשר בכור בעל מום ואכל אותו... התרו בו שזה אסור, (הסבירו לו שגם אם כהן שתקף לא מוציאים ממנו... אבל זה לא קשור אליך... כי אצלו זו סוגיה של ח"מ ואצלך זו סוגיה של איסור והיתר, אסור לור לאכול בשר בכור בעל מום) ועל זה הוא התחייב מלקות מספר 4... ה. זה כבר סיפור מזעזע ממש!!! שהתרחש לפני שנתיים... פרשיה שרק בשנה האחרונה היא הסתיימה) ועדיין לא בטוח) גלעד היה אז בשיא תקופת השפל שלו... בגיל 14 הוא קידש נערה, ואח"כ לא התאים לו לשלם לה את הכתובה המרובה שהוא כתב לה... אז הוא פשוט שכר עדים) בעשירית ממחיר הכתובה) כדי להוציא עליה שם רע, ואז התחיל בלגן... הגיעו עדים והזימו... ותכל'ס... השנה הוכרע סופית שהיו אלו עדי שקר, הם התחייבו סקילה ואילו הוא התחייב מלקות) אבל ממאה כסף הוא נפטר בגלל שהיה בת גרים... (בכך מזעזע?? עומד פה לפנינו בן אדם שלפני שנתיים הוציא שם רע וזמם להרוג בן אדם על לא עוול בכפו... אבל מה נעשה שמאז עברו שנתיים וגלעד עשה מהפך מאה שמונים מעלות... ולאחרונה הוא נהיה בעל תשובה גמור... והנה!!! כעת הוא מופיע בבית דין... וגם עכשיו הוא מופיע עם כל השרירים שלו!!! הוא לא מוותר!!! הוא דורש לספוג את כל החיובי מלקות שמגיע לו... הוא טוען שהוא יכול! מי כמוהו יודע מה זה מכות... ולראות את גלעד עומד כאן בפתח של ב"ד ולא מוותר!! הוא דורש תשובה... רוצה לשלם על כל הבעיטה שלוש והסנוקרת חמש שכבר שוכבים בב"ד שנתיים ואף אחד לא הולך לתבוע את זה מסונו... הוא לא מוותר!! הוא רוצה להתנתקות... הוא עומד פה אמנם עם דמעות בעיניים... אבל עם אותה עוצמה!!! הוא לא מוותר... הוא רוצה להיטהר לפני ה' ועד הסוף... כן... בראש השנה יעקב מביא מטעמים ליצחק אביו בעל הדין... ואז ירחיק את ריח בגדיו... אלא תקרי בגדיו אלא בוגדיו!!! אשריהם ישראל... אפילו ריקנים שבהם שידעים להתרחצ לפני אדונם...

איך לא מתוסכלים בערב ראש השנה ???

קורא יקר: אני מתנצל שאתה צריך לסבול מהתסכולים שלי... אבל מה אעשה... ר"ה מתקרב ואני שוב מוצא את עצמי בפיק ברכיים... איפה אני... עם מה אני מגיע ליום הדין?? מה עם קבלות ליום הדין וכו'??

אבל זה היה כדאי... כי מצאתי!!! מצאתי מציאה נפלאה שמאוד הרגיעה אותי לקראת יום הדין... העניין הוא **שפשוט נהייתי שדוק!!!**

הסיפור מתחיל מזה שהשנה... מתחילת שנת הלימודים הנוכחית אני צריך לקחת את הילדה שלי למטפלת... ואני כל בוקר צריך להכין תיק ובקבוק וצריך לטפס 60 מדרגות עד הגן... והיות ואני לא רגיל לזה... אין לי טיפת סבלנות ועצבים לזה... אין לי סבלנות להכין בקבוק וסנדוויץ... אין לי עצבים להיסחב בכל המדרגות של חיפה עם עגלה... אבל בסיידר... אל תרחם עלי... אני לא מפונק... וגם אני עוד אתרגל לזה... הכל בסיידר... **דא עקא!!!** שהבעיה העיקרית פה... **שלא זו בלבד** יש עוד משהו!!! עוד משהו נוסף שמעיק עלי בימים האחרונים ומוציא אותי משלוות נפשי... **תנחש מה??** יש איזה ר"ה שקרב ובא... שצריך לקבל קבלות ולהמליך את ה' ואני לא יודע מה לקבל... ואני מסתובב עצבני... והעצבים האלו דווקא משתלבים טוב עם העגלה והמדרגות והסליחות והסנוויצים והקבלות לר"ה... בקיצור: הכל ביחד... בלבד אותי לגמרי... **מימיני** עגלת תינוק... **ומשמאלי** הקבלות של ר"ה... ועל ראשי עצבים... בעצם אין לי כבר ראש... **ואז נפל לי רעיון עוצמתי!!!**

בא נעשה **ש י דן | מצד ימין** של י לי כעת עגלה לסחוב עד לקומה הרביעית... **ומצד שמאל** יש לי את ראש השנה וקבלות וכו'... **בא נשדר אותם!** רבש"ע: הנה הקבלה שלי לראש השנה!!! את מה שאני כבר עושה... את העגלה שאני כבר סחב פה כל בוקר 60 מדרגות... אני **מקבל על עצמי** לעשות את זה בשמחה... למענך!!!

באותו רגע שהחלטתי את זה... אל תשאל... עושה שלום במרומיו הוא יעשה שלום עלינו... שלוה ניסכה זה... הנה... הרגעתי... הכל טוב... המדרגות מצד אחד כבר לא מעצבנות... ומצד שני גם ראש השנה נהיה מסודר... הוא נכנס לי לטוויץ וילדה הלא רגועה... כולם נהיו מרוצים...

ואז קלטתי שבעצם!!! בעצם ש-מה זה **"קבלה"??** מה זה לקבל קבלות? למה קוראים לזה קבלות? **התשובה היא:** שיש דברים שאנחנו אמנם עושים אבל אנחנו **לא מקבלים** אותם!! (מקבל מלשון מעכל) אני אמנם לוקח את הבת שלי לגן... אבל אני **לא מקבל** את זה... לא מספיק שלם עם זה שזו כעת השליחות שלי... וזה כעת רצונו יתברך ש"ואני אתנהלה לאיטי לרגל המלאכה ולרגל הילדים..." אבל ברגע שהחלטתי **לקבל את זה** והיות שלם עם זה... כעת אני עושה את זה בשמחה... פשוט לקחתי את שני מוקדי העצבים ביחד ושידכתי אותם ביחד כמו בעל תל ובעל הריץ וככה שני הבעיות נפתרו ביחד!!! במקום לטפס במדרגות עם עגלה בעצבים ולחשוב מה לקבל בראש השנה... הנה... תקבל את זה!!! תהיה שלם עם השליחות הזו... והכל בא על מקומו בשלום... (אגב: מוכרח להסתייג: התיאור הזה הוא לא באמת... השתמשתי בורק לצורך ההמחשה אדרבה... אני מודה לה' על טרדות שאכיל... התפלת עליהם... ומעל שאינו כפי טובה... אם כי זה לא סתירה שיש פה גם מקום לקבלה!! לקבל את זה!! כל אחד בשליחות שלו... להיות שלם שזו עבודת ה' שלו... זה שאנחנו לא מתלוננים זה לא סיבה שצריך לקבל...)

עד כאן דברנו במושגי אברכים... כעת בא נתרגם את זה אלך בחור יקר: אתה ב"ה בחור טוב!!! אתה שומר על עצמך... לא נחשף לכל מיני מכשירים או סרטים ושאר מיני בישין שיש היום... זה לא הולך לך בקלות... ובינינו... אולי רק אני יודע... אבל יש לך הרבה רגעים של תסכול ומרמור... גם אני רוצה... גם לי מתחשק לתת לפעמים דרוך הפקרות שלי... (למה רק החבר חדר שלי יכול לחגוג ולעשות ככה העולה על רוחו?? גם לי מתחשק) גם אני רוצה להרגיש בעניינים... וקשה לך עם זה!!! טוב... בסיידר... נכון שקשה... אבל בגדול זה בסיידר... אתה ב"ה נלחם ושורד ומצליח בדרך כלל...

דא עקא!!! שכעת בשבוע האחרון נפל עליך תיק נוסף. קוראים לזה ראש השנה וצריך לקבל קבלות ולחזור בתשובה, או אוי... רבש"ע אין לי כח... **גם זה על הראש שלי???** אין לי כח גם ללחץ הזה וגם לזה... בקיצור: אם עד היום היה לך התמודדות אחת על הראש... אז כעת אתה מוקף בדברים מעיקים גם מימין וגם משמאל... **מימין** יש לך את המאבק הקבוע והיומיומי לשרוד על המעמד הרוחני התובעני שנדרש ממך... **ואילו משמאל** ראש השנה נושף לך בעורף... ונו נו נו... קבלות... ודי... אני לא עומד בזה... אז הנה!!! כפי שסיכמנו... השבוע נהייתי שדוק!!! והגעתי פה להושיע אותך... תקשיב טוב: קח את הקושי שיש לך **מימין** ותשדר אותו עם הקבלות של ראש השנה **משמאל**... כלומר: עד עכשיו שברת את הראש מה לקבל בר"ה... אז הנה... תפזול שמאלה... מה מעיק עליך?? הקושי היומיומי להחזיק מעמד ולא להיחשף למושגים הקלוקלים של החברה... נו... הנה... תקבל על עצמך לכבוד ר"ה שמהיום אתה **מ מ ש יך** בייתר שאת לעמוד על המשמר להישאר שמור לה' ולתורתו ולא להיחשף לתכנים קלוקלים ולא סתם אלא בשמחה, בקבלה... אבל לא... אתה לא מתלהב מהרעיון... למה??

כי הוי באמת... מה הקשר... לקבל על עצמי **להמשיך** שלא להיחשף לתכנים מסוימים זה לא נקרא קבלה... כי... כי זה משהו שאני כבר עושה אותו בלאו הכי... ואילו קבלה אמורה להיות איזה בשורה חדשה... לא??

אז זהו שלא!!! יש לך טעות!! יש פה משהו מאוד חדש!! זה שעד היום שמרת על עצמך... כל הכבוד, אבל זה עדיין לא אומר **שקבלת את זה!!!** אתה אף פעם עדיין לא קבלת את זה כקבלה!!! רוצה שאני אוכיח לך שאף פעם לא קבלת את זה?? ההרואיה ש... שזה כ"כ קשה לך... למה זה כ"כ קשה לך?? למה כל פעם מחדש אתה מרגיש שאתה מפסיד ואתה לא בעניינים?? כי למעשה אתה לא מקבל את זה!!! אתה לא באמת שלם עם המעמד הרוחני שלך... (ושוב: אני מתכוין מקבל מלשון מעכל... אתה אמנם שומר על עצמך... ומאוד משתדל שלא ליפול בכל מיני דברים לא טובים... אבל אתה לא באמת שלם ומעל ועומד מאחורי ההחלטה הזו שככה זה אני!!! ולכן כל הזמן לא שוב בך לך ושוב קשה לך עם זה... אז הנה... בדיוק בשביל זה יש לנו את ר"ה... ובר"ה צריך **לקבל!!!** מה פירוש?? לקחת משהו שאני אמנם כבר עושה אותו אבל בשלעפצץ... עושה אותו בקושי... (וממילא גם עלול להיכשל בו הרבה פעמים בגלל שקשה לי לעכל את זה)... ומהיום אני **מקבל** את זה!!! מהיום אני מחליט ומקבל שזה מה שאני! אני שלם עם המעמד הרוחני הזה!!! זה הכל... אני יושב ביני לבין עצמי ומעביר לנגד עיני את המאבקים היומיומיים שלי... את הקושי שלי מול החברה ה'סטנליים' של הישיבה... בא לי... בא לי להיות כמותם... ובא לי גם לחגוג איתם... אז הנה אבא שבשמים... היום אני **מקבל** על עצמי... מה?? מה אני מקבל?? מקבל ושלם שזה המעמד הרוחני שלי ומהיום אני שמח עם זה!! טוב לי עם זה...

אני רוצה קצת לחדד את הדברים... מה פירוש לקבל את זה?? מה פירוש להיות שלם עם ההתגברות שלי?? **אני אתן לך דוגמא:**

תשמע סיפור: לפני כמה שנים חיפשתי רופא שיניים טוב... המליצו לי על מישהו מסוים... אמרו לי: זה רופא טוב!! אבל!! יש לו מחירים בהתאם... הלכתי ועשיתי אצלו כמה סתימות... הייתי אמנם מרוצה... אבל זה באמת עלה הרבה כסף... לא הייתי שלם עם המחיר!!! היה לי קשה **לקבל** את המחיר שהוצרכתי לשלם לו... היה לי חבל... אולי אפשר לקבל את אותו שירות ולשלם פחות... טוב... בפעם הבאה החלטתי שאני הולך לרופא שיניים זול... (מראפת מוציא שן רע...) (והוא אכן עשה לי סתימה וזה נשבר אחרי שבוע... והשירות שלו היה מעל הפנים... בקיצור: יום אחד זהו!!! הבנתי... הבנתי את העניין... חזרתי על ארבע לרופא שיניים הקודם... ומאז זהו!!! כמה אני כבר **מקבל** את המחיר הזה?? לא כי נהייתי עשיר... אלא כי כעת אני מבין **שזה שווה** את המחיר!! פעם לא קבלתי את המחיר הזה... כי חשבתי שניתן לעשות את זה במחיר יותר זול... אבל כעת... כשראיתי שזול שווה זול... כעת אני מקבל את המחיר הזה!! אני מבין שזה המחיר!!! **הבנת את הסיפור?? וכעת הנמשל:**

אתה בחור שמור... ואתה נלחם על זה ומשלם על זה מחיר יקר... וקשה לך עם זה!!! **למה?? למה ל"כ קשה לך??** כי אתה מתקשה **לקבל** את המחיר!!! למה אני צריך להקריב ל"כ ולשלם מחיר כ"כ יקר בשביל להיות בסה"כ בחור שמור?? זה מה שעומד מאחורי המרמור שלך...

ואז לפתע מגיע ר"ה... והנה... כעת תראה את החברים שלך... תראה איך שגם הם בסה"כ רוצים לחזור בתשובה... תראה איך שהם בסה"כ רוצים מאוד מאוד להצליח להיות כמך... רק מה?? היות והם **לא מוכנים** לשלם את המחיר היקר שאתה משלם!!! נו... מה התוצאה?? שהסתימה נשברת תוך תקופה קצרה... החיזוק שלהם לא מחזיק מעמד... חבר שלך הזה... הרי הוא מממת להיות גיבור כמך!!! מאוד מאוד רוצה ומשתוקק לסתום את החורים שלו בעבודת ה'... אבל היות והוא לא מוכן לשלם את המחיר שאתה משלם... אז כל שנה הוא שוב מגיע עם אותם חורים... שוב סותם אותם בזול... ושוב הם נשברים והוא חוזר לאותו רופא זול... לא רחמנות?? לכן!!! בדיק בשביל זה... אתה לפחות תבין עניין... ותחליט מהיום שאתה שלם עם המחיר!!! היות ואתה בעיניים שלך רואה שמי שלא מוכן לשלם את המחיר... הוא לא מצליח לעשות את מה שאתה עושה... אז זהו... מהיום תהיה שלם עם המחיר... **תקבל** את הקושי הזה באהבה... אל תתמרמר איתו... מה אפשר לעשות... זה המחיר הנדרש בשביל לקבל שירות כזה של רמפה ורמה רוחנית כשלך... **אז הנה... בא נסכם:** מה הקבלה שלך לר"ה?? אני מקבל על עצמי שמהיום אני **ממשיך** להיות שמור!! מה פירוש?? עד היום הרי גם עשיתי את זה... אבל לא **קבלתי** את זה... לא הייתי שלם עם זה... עם המחיר וההקרבה שכרוכה בזה. והיום אני **מקבל** את זה!!! מקבל ומעכל ומבין שבשביל לזכות לשיעור קומה הרוחני שלי זה המחיר ואני שלם איתו...

כן... הגיע הזמן להיות שלם עם זה שאין כזה דבר גם וגם!!! אני גם אהיה צדיק וירא שמים ועובד ה'... וגם אבליה בכל מיני מחוזות מפקפקים... אין גם וגם!!! וקשה לנו לעכל את זה... כי אנחנו כן רוצים לחטוף מכל העולמות... אנחנו מרגישים שברגע שאנחנו דוסיים... אנחנו מפסידים משהו... **אז זהו שלא!!!** אתה לא מפסיד... ולמה לא??

כי אתה משלם!!! זה לא הפסד אלא תשלום... היות ואין גם וגם!! אז אתה צריך להחליט על מה אתה מוכן לוותר ואת מה אתה מוכן לשלם... והיות והחלטנו לבחור בדרך התורה... לא נותר לנו אלא פשוט להיות שלימים עם זה... להבין שבית של תורה לא הולך עם חשיפה און ליין לרשת... ואם אני רוצה בית של תורה להיות שלם עם המחיר!!!

כן... בא נודה בפה מלא... אנחנו לא שלמים עם המחיר... ואתה יודע למה לא?? כי יש כאלו שדואגים לשכנע אותנו שאפשר גם וגם... יש כל מיני פרצופים חרדים כאלו... יפים כאלו... שהם טורחים תמיד להוכיח שאפשר גם וגם... ומי כמך יודע שאצלם בעצמם אין גם וגם... הם בכלל בכלל לא חרדים... אפילו לא בצחוק... ולהיראות כמותם הרי לא היית רוצה... לא נותר אלא לבחור, או להיות כמותם ולהפסיד בית של תורה או לוותר עליהם ועל סגונם בלב שלם ולקבל תמורתו בית של תורה...

ואגב: בסופו של דבר יש פה גם חשבון מתמטי... כי אל תשכח שכמה שרופא שיניים טוב הוא יותר יקר... אחרי הכל לבא כל שנה מחדש שוב לחדש סתימה... בסוף זה יוצא רק יותר יקר... למי שיוודע...

כלומר: כלפי מה הדברים אמורים? נניח בצניעות... כמה שקשה לקבל החלטה נוקשה ולהתחזק חזקוון וממשי... כמה שזה גובה מחיר יקר!! סוף כל נשכח שהאופציה השנייה היא לא הרבה יותר זולה... כי זה כל פעם מחדש לאכול את הלב שאני לא בסדר ושוב להתחזק ככה בערך... ואז שוב ליפול... ושוב להחליף בגדים... ושוב לאכול את הלב... בסוף גם מי שמתעקש לשלם זול... בסוף הוא משלם את אותו מחיר רק בתשלומים... להגיע לר"ה מחדש עם אותם בעיות, ושוב להתחזק ושוב ליפול... זה לא זול... זה גם מחיר!!! אז אתה שזכית להיות אסתיטי ולקבל החלטה נוקשה ולעמוד בה עד הסוף... תדע שאתה בסה"כ חסכת... שילמת פעם אחת על טיפול כירורגי קשה!!! אבל מאז אתה לא צריך כל פעם מחדש לפתוח ולסגור... ליפול ולקום ולכבות שריפות...

אם ככה: בא נקבל!!! בא נקבל את המאמץ שנדרש מאיתנו!!! בא נחליט שאת מה שעד היום עשינו, ולא היינו שלימים עם זה... כעת נקבל את זה... פשוט נשמח עם זה ונסכים להיות אחד עם ה'... שנה טובה.

גיליון מס' 488 פרשת נצבים ר"ה
תשפ"ב שנה עשירית

לכל ידידינו היקרים
ברכת השנים
לשנה טובה תכבתו ותחתמו לאלתר
לחיים טובים ולשלום
בברכה מרובה
יצחק גולדשטוף

דברי שי"ה

ממרוז רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי זצוק"ל

מקור שי"ח

הנהגות שראיתי ושמעתי מרבינו זללה"ה בענייני סליחות וימים נוראים

- א. ראיתי שרבינו זללה"ה אומר אחר כל י"ג מידות את הפסוקים כרחם אב וכו', ושאלתי לרבינו אם אומרים אותו אחרי כל י"ג מידות ושאל למה לא, והראיתי לו שבמע"ר הנדפס בסוף סידור אישי ישראל (אות ר"ב) כתב: אין אומרים קודם כל סליחה כרחם אב וכו' כי אם קודם סליחה הראשונה וקודם עקידה. והתפלא רבינו והראה לי שבסידור אישי ישראל שלו לא מופיע כן, אבל היה ניכר שיש שם איזה השמטה, ואז העתיקו בכת"י ע"ג גליון הסידור, ואמר שעלינו לקיים דברי הגר"א, ומ"מ ראיתי שהמשיך במנהגו לאמר כרחם תמיד, ושאלתיו מדוע אומר, והשיב לי שאין בזה פסידא (כנראה שאחר שכבר הורגל לאומר היה קשה לו לדלג). וככלל רבינו זצ"ל הקפיד מאד שלא לדלג שום סליחה, פזמון, או שלמונית, הכל אמר עד גמירא, זולת פיוט 'מכניסי רחמים' [וכן מה שנתייחד ע"ז פזמון בעשי"ת], וכ"כ בתשובה לשאלתי: **מכניסי רחמים אין לומר ומלאכי רחמים התיר החזו"א**. וכן הוא בכתבי רבינו מהנהגות החזו"א: **שמעתי משמו שאין להקפיד מלומר הנוסח מלאכי רחמים כו' שאין זה אלא כמו דרך ענוה שמראה שאינו ראוי לבקש בעצמו (וכ"ה בתשו' מהר"י מברונא סי' ער"ה ולא כמ"ש בכתר ראש סי' צ"ג וחת"ס או"ח סי' קס"ו)**. אבל מכניסי רחמים לא אמר הקה"י ז"ל, וכ"כ בארחות רבינו (ח"ב עמ' ר"ט), ובס' אלא ד"א (פנ"ו ס"ו): מכניסי רחמים מדלג לפי שאין מבקשים בקשות ממלאכים. והגר"ב ספטימוס שליט"א בס' ימי הרחמים (סי' תקפ"א סק"ה) הביא שרבינו זצוק"ל חילק בזה שבפיוט מכניסי רחמים נראה שהוא מבקש מהמלאכים להדיא, משא"כ בפיוט מלאכי רחמים שהוא מבקש דרך ענוה. עוד אמר רבינו שבפיוט י"ג מידות, משנה ואומר מידת הרחמים עלינו נגלגלה וכו', בנוסח המתוקן באופן שלא מבקש מהמלאכים.
- ב. אגב רבינו זיע"א היתה לו חזקה לאורך השנים בבית הכנסת לדרמן, לגשת כש"ץ לסליחות הארוכות בערב ר"ה ובצום גדליה [וכן בערב יו"כ], והיה עומד כל הזמן, ובפזמונים היה מקפיד לומר כל הפזמון בקול, [וכן היה ש"ץ באמירת הקינות בת"ב שחרית].
- ג. הורה רבינו ז"ל דמי שאוחז באמצע הסליחות והתחילו הציבור א' מלך יושב, יפסיק ויאמר עמהם, ואח"כ ישלים הסליחות, אבל אם אוחז באמצע אמירת הוידוי לא יפסיק, אלא יסיים הוידוי ואח"כ יאמר הי"ג מידות, שא"ז הנהגה ראויה להפסיק באמצע שמתוודה [וכע"ז ראיתי בס' שמענו כן ראינו (פ"ו סי' כ"א) שאין לענות לקדיש וקדושה באמצע שאומר עושה שלום, וביאר שם בן רבינו הגר"ש שליט"א דבאמצע משפט אין ראוי להפסיק].
- ד. המנהג שמר"ה אין טובלים הפת במלח אלא רק בדבש עד הו"ר. [כן שמעתי מרבינו וכ"כ בארחות רבינו (ח"ב עמ' רט"ז) שכן היה מנהג הקה"י]. ובס' תורת המועדים לנכדו הרה"ג ר"ד קולדצקי שליט"א (סי' תקפ"ג סק"ג) הביא מרבינו זצ"ל שהטעם לזה משום שמלח ודבש הם תרתי דסתרי, ולכאורה הפירוש הוא שהמלח בא לזכרון ברית מלח ואילו דבש אסור להקריב ע"ג המזבח, ועי' במורה נבוכים (ח"ג פמ"ו). ובס' אב בברכה עמ"ס ברכות (עמ' ט"ו) שאל מרבינו: האם צריך ליתן מלח על השולחן בראש השנה משום ברית מלח, והשיב: **לא נהגו רק דבש**. ושאל: מה מגין עליהם מפני קטרוג השטן בשעה שממתינים זה לזה עד שיטלו ידיהם, והשיב: **הדבש**.

מדור זה מוקדש לע"נ א"מ הרבנית מ' ברכה רבקה רוזנברג ב"ר שלמה אריה הכ"מ

מבצע השותפים הגדול שע"י מערכת "קובץ גליונות"
להצטרפות למבצע ולקבלת הספרים שיצאו על רבינו זצוק"ל
ניתן לפנות: 053-3145900

לקבלת כל פרטי המבצע שלחו מייל לכתובת: k.gilyonot@gmail.com

להתפלל

מתוך ספרו של רבינו "ארחות יושר"
ס"ז. בברוך שאמר יש לעמוד ויאחז הציצית בידו.

להצטרפות לרשימת מקבלי הגליון במייל ניתן לשלוח בקשה לכתובת: divreysiach+subscribe@googlegroups.com
ניתן לתרום ולהקדיש ע"ג הגליון לע"נ, לרפואה ולהצלחה וכד', נשמח לקבל עובדות, הנהגות, וש"ת מרבינו.

החובות של רבינו בערב יום הדין

באחד השנים בערב יום כפור אחה"צ אמר רבינו לנכדו חביבו הרה"ג רבי גדליה שליט"א "יש לי חובות" שאלו נכדו הרי בבוקר סבא סיים את כל הספק לימודיו כשישבתני על ידו וכידוע שרבינו קורא להספק לימודיו חובות. אמר רבינו יש לי חובות לחזור בתשובה צריך לזרוק את כל העברות ולחזור בתשובה יהי רצון שנזכה כולנו לחזור בתשובה שלמה.

שאלו לרבינו הרי ראש השנה היינו יום דין על כל צרכי האדם למשך השנה כולה, ומשכך ראוי לבקש כל צרכו, מאיך ידועים דברי הזוהר הק' שהמבקש בר"ה על עניניו הגשמיים הרי הוא ככלב המצווח "הב - הב", א"כ מה הדרך הנכונה? והשיב רבינו, כי בודאי צריך להתפלל בראש השנה על כל צרכיו, הן הרוחניים והן הגשמיים, אמנם החושש לדברי הזוהר יכוון בלבו על צרכיו בעת התפילה, ולא יבקש במפורש. (אורחות יושר)

"ותשובה ותפילה וצדקה"

בימים של ערב ר"ה היו באים לרבינו מכל גווי הקשת יהודים מארבע כנפות הארץ, כשבפי כולם בקשה אחת: ברכנו רבינו, לשנה החדשה, שתכלה שנה וקלותיה, תחל שנה וברכותיה. כל יהודי והקלות שאצלו רח"ל, ומיחל לברכות האישיות שלו, ורבינו בסבלנות אין קץ מאזין לכל אחד ומברך איש לפי רוחו.

אחד מהנכנסים בימים האחרונים היה יהודי מכובד, שנכנס כולו שפוף ודואג, ותניה בפני רבינו את הצרות של"ע יש לו, הן מצד חינוך הבנים שרח"ל אין לו הרבה נחת מהם, הן מצד 'לשדך הבנות' שהמצב אצלו לא שפיר, בלשון המעטה, ועוד כהנה וכהנה צרות שה' ירחם, והוא הולך שבור ורצוף כל הימים, אין לו יום ולא לילה מצער. והלימוד קשה עליו מאוד וכל שכן שאר הדברים בסדר היום שהולך קשה מאוד, ומי שעבר מעט מסבל של חינוך הבנים יודע היטב כי הוא מהדברים הקשים ביותר שיש בעולמנו.

ורבינו פונה ואומר לו בקיצור, כדרכו: תשובה ותפילה וצדקה מעבירים את רוע הגזירה, אין זה נוסח של תפילה בעלמא, זה מציאות!! ואי"ה תזכה שישתנה לטובה גזר דיך.

ונוסיף כאן כי הנה במה שאמרו 'תשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה' יש להבין מדוע הקדימו את תשובה, ואחרי זה תפילה, ולבסוף צדקה, וביאר בזה רבינו (מובא במחזור סדר תפלתנו): שתשובה נכתב הראשון כי אחרי שעושים תשובה, אז התפילה והצדקה מתקבלת (עי' מטה משה חלק ה' סימן תתי"ח).

והוסיף רבינו, כי באמת מצד הגזירה, מספיק או תשובה או תפילה או צדקה כדי להעביר רוע הגזירה, ואין צריך כל השלוש, והקב"ה יזכנו שאבינו מלכנו יקרע רוע גזר דיננו. ונזכה כולנו להכתב

ולהחתם בכתיבה וחתימה טובה.

סח רבי נתן איינפלד, ששמע מרבינו באחד השנים, בליל ראש השנה אחרי שעברו לפניו אלפי איש לקבל את ברכת החג, שאמר לו: 'היו כמה אנשים שעברו ואמרו שנה טובה אבל משום מה לא השבתי להם, הרגשתי שלא הולך להשיב להם', כי אכן דבר ה' בפיו וכמו שמצינו (ברכות ל"ד ב') אצל רבי חנינא בן דוסא שאמר, אם שגורה תפלתי בפי יודע אני שהוא מקובל ואם לאו יודע אני שהוא מת, ויעזור ה' שנכתב כולנו ונחתם לשנה טובה ומבורכת.

*

רבינו אמר כי בראש השנה נוסח הברכה איש לרעהו אינו 'גוט יום טוב' כמו כל חג, אלא רק לשנה טובה תכתב ותחתם כמו שהביא הרמ"א סוף סימן תקפ"ב.

ברכה ליום הדין

סיפור מרתק במיוחד שאירע בין שני ספרי התורה שבדורנו, גדולי הדור מרנן רבינו ומרן הגרא"ל שטיינמן, (שמענו מפי בעל המעשה). בסיפור זה - חוץ מהמסר העצום שיש בו, מלמד גם על הענווה הפשוטה והאמיתית שניכרת אצל הגדולים שבדור.

וכך הוא דבר המעשה. לפני ימים אחדים ביקש רבינו מאחד מנכדיו שילך בשליחותו אל מרן הגרא"ל שטיינמן ותבקש ברכה בעבורי, שאל השליח מה לבקש ורבינו ביקש בזה"ל: "שאני יהיה בריא, ללמוד וללמד לשמור ולעשות". בהמשך, הנכד עשה כמו שנצטווה מגדול הדור, ופנה אל מרן רבי אהרן ליב ושטח את הבקשה שמרן רבינו מבקש, ומרן רה"י ממרום שנותיו חיך, ומיד נתן ברכה מעומק הלב כלשון רבינו "שיזכה להיות בריא ללמוד וללמד לשמור ולעשות". כאשר חזר הנכד וסיפר לרבינו שמילא את שליחותו אמר לו רבינו אם יכול לגשת ולבקש עוד בקשה "שאזכה ליראת שמים" כמובן שהנכד מילא גם את השליחות הזו במהרה ומרן בירך "שאכן יזכה ליראת שמים".

כשחזר הנכד ובישר לרבינו את הברכה, לא היה מאושר ממנו. רבינו הודה לו שוב ושוב על שליחותו.

נדגיש. כי בנוסף לעצם המעשה בו למדים אנו כמה וכמה מוסרי השכל, ניתן גם להוסיף כי רבינו חש על בשרו כפשוטו, את יום הדין, והלא גמרא ערוכה היא כי מי שיש לו איזה צרה ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים. כל דברי הגמרא לובשים אצל רבינו צורה פשוטה וברורה.

ולואי ונזכה גם אנו להיות בין אלו הנחתמים לחיים טובים ולשלום יחד עם כל בית ישראל אמן.

(מתוך הספר החדש העומד לראות בקרוב "דברי שי"ח" מתוך כל הגליונות שיצאו לאור במשך השנים)

תמונה נדירה

מרן רבינו בביקור בערך בשנת תש"נ בישיבת קרית מלאכי

מרן זללה"ה נסע לסנדקאות בא' מיישובי הדרום ובדרך הביע את רצונו להגיע לישיבת קרית מלאכי אשר מקבל משם הרבה שאלות במכתבים, הביקור הפתאומי בתחילת סדר שני עורר התרגשות עצומה ונצרב בזיכרון בני הישיבה. בתמונה נראים: משגיח הישיבה הגה"צ ר' שמואל באום שליט"א (חתן הגר"ש גריינימן זצ"ל) והר"מ הגאון ר' משה אהרן גולדבלט שליט"א (ייש"כ לא. ג. על שליחת התמונה)

שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת עַל גְּדוּלַי הַדּוֹרוֹת

עובדות חדשות ונדירות מפי רבינו מרן זצוק"ל!

מדור שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת - לשבועות הבאים בעזה"י

נשמח לקבל מקוראינו הנאמנים מסמכים, תמונות, עובדות ומעשיות הקשורים להנ"ל

הגאון רבי יצחק רפאל וסרמן זצ"ל ר"י 'אוהל יעקב'

שכן טוב

רבי רפאל יצחק וסרמן היה בן גילו של רבינו ולמדו באותם שנים בישיבת לומז'א בפתח תקוה, לאחר נישואיו התגורר במשך מספר שנים באותו הבנין בו דר רבינו. והיה מחשובי האברכים בכלל 'חזון איש' ומשכך נוצרה ביניהם היכרות עמוקה, השנים היו משוחחים בדברי תורה, ולא אחת היה רבי יצחק עולה לביתו ללבוש איתו את משנתו. וראה לרבינו בספר קרית המלך על הרמב"ם הלכות תלמוד תורה פ"ב שם רבי יצחק מקור לדברי הרמב"ם.

'רבי יצחק צודק'...

סיפר שבשנות לימודם בישיבת לומז'א בפתח תקוה מרן הגרא"מ שך מסר שיעור, ובאמצע ר' יצחק שאל שאלה חזקה. ענה לו מרן הרב שך, שהוא צודק. ואחרי השיעור הלך בין הבחורים ואמר להם כי בחזור יצחק וסרמן היום פרך לי את השיעור... הוא שאל שאלה טובה וכי הוא צודק? והוסיף רבינו - מסתמא היה לו לרב שך מה להשיב אבל רצה לחנך את התלמידים איך להתנהג (ספר דרך שיחה ח"א עמ' תצ"ז).

מתנה לאדם חשוב

רבי יצחק היה בין הידידים הקרובים שרבינו היה מביא להם בקביעות כל חיבור שהיה זוכה להדפיס. וכך, בלי להתמהמה תיכף כשהיה הספר מגיע מהדפוס היה רבינו ממחר אל רבי יצחק ומוסר לו בהנאה את הספר.

באחד הפעמים נודע לרבי יצחק שרבינו בדרכו אליו, הוא סירב וביקש לבוא אל ביתו כדי למנוע ממנו לטרוח אך רבינו לא ויתר, לבסוף ההסכם היה שהנהגה הר"ר ישעיהו אפשטיין יביא את רבינו ברכבו וימתין מתחת לביתו של רבי יצחק, שירד לקחת את הספר...

הקדשה שרשם רבינו בראש ספרו שערי אמונה "ב אדר תשס"ב, לידידינו הגאון הגר"י וסרמן שליט"א, אדם חשוב שמקבל הרי הוא כנותן חיים קניבסקי

שלח את בנו תחתיו

באחת השנים היתה לר' יצחק איזה צרה ועגמת נפש גדולה, והוא הסיח את צרתו במכתב למרן הסטייפלר, ובתוך דבריו ביקש ממנו אם יועיל לגשת אל קברו של מרן החזון איש כדי להעתיר עבורו לישועה.

מרן הסטייפלר כתב לו במכתב התשובה, כי הוא מאוד הצטער עמו ביחד על מה שהוא עובר, אך לא היה לו בכוחו ללכת אל הקבר ובמקום זה הוא שלח את בנו רבי חיים במקומו שיעתיר עבורו שם (מבנו הגר"ר ברוך וסרמן).

תעשה כמו שלמדת

סיפר (בעת שהגיע לניחום אבלים אצל בניו שיחיו) שאחרי נישואיו הגיע ר' יצחק אל החזון איש ואמר לו שהוא למד בעיון את מסכת נדה

להלכה, ויצא לו במסקנת הסוגיא בכמה דברים לא כמו הכרעת הפוסקים, ושאל האם עליו לעשות כמו נטית ליבו על פי איך שהסיק מן העולה בסוגיא ומפרשיה, או להתנהג כמו שקבעו הפוסקים.

ענה לו החזון איש: האם למדת טוב את הסוגיא?

'כן'. ענה ר' יצחק.

ועיינת גם בראשונים? "כן".

ולמדת טוב וחישבת את כל השיטות? "כן".

'אם כך' קבע לו החזון איש 'תנהג לעצמך כמו שיצא לך מן הסוגיא!'

וכשסיפרו עובדא זו בבית האבלים למרן הגרמ"י לפקוביץ הוא התפעל מכך מאוד, ואמר הרי זה בדיוק היה החזון איש, הסיפור כל כך מתאים לו וכל כך נכון עליו (מפי הג"ר יעקב שכטר).

בנישואי בת רבי יצחק וסרמן עם הג"ר יעקב שכטר - שנת תשמ"ב רבינו בשמאל רוקד עם בני המשפחה, ובהמשך המעגל נראה רבי יצחק ז"ל

מסרבת לקיים מצות חליצה

רבינו נשאל אודות אשה זקינה שבעלה נפטר ולא הותיר אחריו זש"ק, ויש לו אח, אבל האשה לא רוצה לקיים בו מצות חליצה, האם להפציר בה.

וענה: רבי יצחק וסרמן זצ"ל סיפר לי, שאחד נפטר ללא זש"ק ואשתו לא רצתה להנשא, ובא לשאול את אבא אם צריך להשתדל אצלה שתחלוץ לו, וענה לו שעפ"י קבלה עושים בזה טוב לנפטר, אבל מדינא אין צריך ומביאים לזה ראייה מרש"י סנהדרין, שמלך אין חולצין לאשתו כי אשת מלך לא נשאת (רשימות הגר"א מן).

'סמיכה' יחידה

אחרי הסתלקותו הגיע רבינו לנחם, ובני המשפחה הזכירו את המופת הפלאי שהיה ערב צאתו של ר' יצחק לחו"ל בשנותיו הצעירות לכהן כראש ישיבה בצרפת, עת הופיע לפתע הסטייפלר ובידו מכתב סמיכה ואמר לו - הנה אתם נוסעים לחוץ לארץ, אי אפשר לדעת, אולי עוד תזדקקו לזה, ואכן כעבור כחמש שנים נתבקש לבוא ללונדון ולכהן שם כרב.

ונענה רבינו ואמר שזוכר את זה, ואמר שזו סמיכה יחידה שאבא כתב, ומלבדה יש רק עוד אחת שכתב בעבר (מבנו הגר"ר ברוך וסרמן).

הסמיכה עליה העיד רבינו שהיא אחד מתוך שנים בלבד שכתב מרן הקהילות יעקב ז"ל

